Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):
Titel | Title: Kong Christian Den Femtis Danske Lov.
Udgivet år og sted | Publication time and place: Kiøbenhavn : prentet af Joachim Schmedtgen, 1683
Fysiske størrelse | Physical extent: [28], 1014, [86] s. :

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

PUBLIC DOMAIN

BIBLIOTHECA REGIA · SISINIENSIS · HAFNIENSIS

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130018773911

8, – 240, – 4° et 12

Kong Christian Den Femtis Danske Lov.

REGIA · SISINENSIS · BIBLIOTHECA · HAFNIENSIS

Ret færdighed og hvad der pryder Kongens Krone, Herboer det alt som paa sin rette Eje-Throne;
Mood, Mandom, Ret og Skiæl, aarvaagen flud og Ære, Kand alle Konger just af dette Ansigt lære.
Dom hele Verden, at Naturen intet glemte Hos Dydernis Monarch Kong Christian den Femte.

Th. Kingo.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Wi Christian den Femte af Guds Naade / Konge til Danmark og Norge / de Venders og Gothers / Hertug udi Slesvig / Holsten / Stormarn

og Dytmersken / Greve udi Olden-borg og Delmenhorst / Giøre hermed for alle vitterligt / at / saa som Guds Frygt og Retfærdighed ere de tvende fornemste Støtter og Hovetpillere / med hvilke Lande og Riger udj deris bestandige Flor og Velstand befæstis

og

og opholdis/ og derfor ligesom Gud Allermægtigste til det første haver givet Os een stor Anledning i disse Nordiske Lande / hvor hand saa naadeligen haver ladet antænde sit Ords og Euangelii klare Lys/ som aabenbarligen over alt iblant os skinner og lyser til den sande og rette Religions Bestyrkelse / som bestaar i een fornuftig og retsindig

Guds Frygt og Dyr-
kelse: Saa er og til det an-
det/ som er Ret og Ret-
færdighed i Lande og
Riger at stadfæste/ høieligen
fornøden saadanne Love at
beskikke og forordne/ hvor-
ved Retfærdighed fra
al Vold og Indpas maa
vorde beskærmet; Ti der-
som et hvert Menniske var
retsindigt og ville nøies med
det

det ham med Rette tilkom/ og ikke søge sin Næstis Skade/ men gjøre hannem den samme Ret / hand ville sig selv skulle vederfaris / da giordis ingen Lov fornøden; Wen derfor settis Loven / at de retvise og fredsommelige maa nyde deris Ret/ og de Uretvise og Uretfærdige / som ikke ville gjøre Ret efter det / som i Loven skrevet er / kand vor-

de ved den Straf/ som i Lo-
ven sat er/ formeente at gio-
re Uret. Dette have
voris Elskelige Forfædre/
Høislovlige Konger i Dan-
mark/ meget vel og grunde-
ligen overvejet og betænkt/
som derfor/ een efter anden/
have til deris Undersaatters
Lary og Nytte sat Lov
og Ret i Riget. Fremme-
de Scribentere for nogle
hundrede Aar siden give
Kon-

Konning Harald Gormsen, hvilken de kalde den Store og Allerchristeligste / den Berømmelse / at foruden den synderlig Guds Frygt / som hos hannem fantis / haver hand og sat Love og Ret / ikke alleeniste for de Danske / men og for de Sarer paa begge Sider af Elben og de Friser / hvilke de samtlige med Iver have holdet over; Men eftersom

Love-

Lovene i gamle Tider be-
stod meere i Undersaatter-
nis Ihukommelse/end i no-
gen skriftlig forfattet Lov-
bog / da have de Høisthe-
rømmelige Konger/ Val-
demar den Store og Val-
demar Sejr/ foruden Kir-
keloven ladet forfatte for et
hvert Land her i Riget een
skreven Lovbog/ hvorefter
de skulle rettis og dømmis/
ansеende/ at/ som Riget til-
forn

forn ſomme Tider hafde
været adſkilt i adſkillige Re-
gæringer/ og ſaa hver Part
haft ſine Love og Skik/ de
da ſkulle blive ved det/ ſom
de vare vaante til. Deris
Efterkommere have ſiden
Tid efter anden forbedret
Lovene med adſkillige Ret-
ter/ Receſſer og Forord-
ninger; Dog have de hid til
dags ei været ſamlede udi
een Bog/ eller i nogen god

Orden/ ej heller hver Ma-
terie til sin begvem Stæd
henført/hvilket haver giort
baade Dommerne og Par-
terne Besværlighed/at een
hver Materie paa adskillige
Stæder skulle søgis: Til-
med vare Undersaatterne/
som hafde een Sud/ een
Tro/een Konge i et Rige/
ligesom adskilte ved sær
Lovbøger og Rettergang:
Tidens Længde og For-
an-

andring haver end ogsaa foraarsaget adskillig Forandring udj det/som i Begyndelsen vel nok kand have været beskikket.

Paa det derfor at Lovene efter Tidernis Tilstand og Omstændighed i adskillige Maader kunde forbedris/ da haver Joris Elskelig kiere Her Fader/ Sl: og Højærværdigst Ihukommelse/strax i Begyn-

delsen af den Kongelig Souveraine Arve-Regee-ring / som ved Guds For-syn af voris kiere og tro Un-dersaatter med een fri Villie og velberaad Hue Høisthe-mælte voris Elskelig kiere og nu Sl: Her Fader er ble-ven overdragen / og i saa Maader den gamle Arve-rettighed i voris Kongelig Huus og Familie igien ind-ført / allernaadigst anbefa-

let

let/ at efter adskillige Udka-
stelser/ som til een fuldkom-
men Lovbog vare giorte/
een særdelis skulle samlis og
forfattis af Loven/ Rece-
serne/ Ordinantzerne og de
til den Tid udgangne For-
ordninger/ saa vit medden
Kongelig Souveraine Ar-
ve-Regering og ellers Ti-
dernis Tilstand kunde o-
ver eens komme og tienlig
være at indføris til een Lig-

hed udj Loven og Retter-
gangen udj samtlige Rigets
underliggende Lande / saa
vel som til Lovens Forbe-
dring / hvis i de forrige Lo-
ve og Forordninger ikke saa
lige var i agt taget. Det-
te Verk / som saaledis ef-
ter Kongelig Befalning
var samlet og forfattet Aar
1669 / Aaret før end
Bud kaldede Høisthemcel-
te Voris Sl: Her Fader

fra

fra dette Jordiske til sit æ-
vige Himmelske Rige og æ-
ris Krone/ og Gud da/ som
er alle Kongers Konge/
hafde sat Os paa den Kon-
gelig Arve-Stoel og
Throne/ have Vj af Chri-
stelig og Kongelig Iver
til Rets og Retfærdigheds
Befordring/ Fremgang
og Bestyrkelse/ iblant vore
kiere Undersaatter her i Ri
get ved nogle af voris Raad
og

og Betiente med Flid ladet igiennemsee/ og endelig selv givet voris Allernaadigste Slutning paa alt hvis som for billigt eller fornøden kand have været eragtet derudj enten at tilsette/ forandre/ eller fratage; Og er særdelis udelat/ først/ alt hvis som ikke kunde begvemme sig med voris Kongelig Souveraine Arve-Regærings Ret; Dernæst er og udelat

hvis

hvis som hidindtil er befun-
det at have foraarsaget baa-
de formedelst Meeneeder
stor Guds Fortørnelse/ saa
vel som formedelst vitløftige
og langvarige Processer
stor Bekostning og Armod
hos Undersaatterne/ og dog
hverken Sandhed ved de
Midler/ eller slig Lovens
Maade/ at være kommen
for Lyset/ langt mindre den
Vedlidendis til sin Ret.

For det tredie er ogsaa af denne Lovbog udelat alt hvis Politien egentlig vedkommer/ hvorom ingen saa stadige Love eller Anordninger kand gioris/ som jo efter Tidernis Leilighed een eller anden Forandring kunde behove/ hvorfor Vi slige foranderlige Love og Anordninger (som Ubrødeligen dog alligevel skal holdis/ indtil anderledis aller-

naa-

naadigst vorder anordnet)
i een sær Bog / Politie-
Ordning kaldet / ville lade
forfatte / og ikke ville have
dennem indførte eller be-
blandede med denne Lov /
som i vort Rige Danmark
udj stetzvarendis Brug her-
efter skal forblive. En-
delig eftersom Loven bør
at være skikket efter hver
Mands Tarv / lige billig
og lige taalig for alle / saa

at ingen ved Loven enten nyder nogen Fordeel / eller tager Skade frem for andre / saa er og udelat alt hvis i saa Maader nogen frem for andre sig enten til Fordeel eller Skade / hvad heller det maatte bestaa i blotte Ord / eller i Sierningen / selv kunde tilegne. Hvis ellers Privilegier og Friheder / som Loven / Recesserne og een Deel Forordnin-

ninger tilforn ikkun tilegnede dennem / hvis Forfædre i Begyndelsen med deris Dyd og Tieniste for Riget og Fædernelandet deslige Privilegier hafde forhvervet / derom have Vi / for at opmuntre alle til Dyd / paa sine Tider og Stæder giort saadan allernaadigst Anordning / at forbemælte Privilegier og Friheder skal strekke sig

til alle vore kiere og tro Un-
derſaatter i Almindelighed
ſaaledis/at alle de/ſom for-
medelſt deris Dyd og Dyg-
tighed af Os til noget Em-
bede/eller Forretning/hvor-
af de ſelv kand have nogen
ære og Berømmelſe/vorde
beſtilte og antagne/alle for-
omrørte Privilegier/Fri-
heder/ære og Værdighe-
der nyde; Og er ſaaledis
dette vigtige Verk ved
Guds

Guds naadige Bistand og
efter lang Ynske nu fuld-
færdiget og kommet til den
Ende/at det efter voris al-
lernaadigste Befalning er
vordet trykt/ hvormed Vi
alle forrige Love/ Ordi-
nantzer/ Recesser og For-
ordninger/saa vit de her ikke
findis indførte/ville gandske
have ophævede/og ei i nogen
Maade tillade/ at/ saa som
de til evig Tid bør at være
mag-

magtisløse og uden nogen Brug / de da efter denne Dag enten af Parterne i nogen Rettergang maa brugis / eller af Dommerne i forrefaldende Sager anseeis ; Tj byde Vj og alvorligen befale alle og een hver / i hvo de og ere / som bygge og boe udj vort Rige Danmark / eller derudj noget Gods eje / eller sig der opholde /

at

at de rette sig efter alt hvis her staar skrevet i denne Lovbog / saa fremt de ville undgaa den Straf / som i den sat er / og ikke have forbrut al Kongelig Hyldest og Vaade. Særdelis strengeligen befalis Dommerne og alle / som domme skulle / at de udj alle Sager / som dennem forrekomme /

denne Lov som een Rette-
snor følge/ og derefter ret-
sindeligen kiende og Dom
afsige uden nogen Anseel-
se til Vold/ Magt/ Høj-
hed/ Frændskab/ Ven-
skab/ Had eller Avind/
og hielpe hver Mand til
Rette/ den Ringe og Fat-
tige saa vel som den Høje
og Rige/ Indlændiske
og Udlændiske/ og med
deris

deris Domme frelse alle dem / som med Vold tvingis / særdelis fattige Enker og faderløse Børn / paa det at Sandhed / Retfærdighed og Fred maa boe i Landet / og den retfærdige og høieste Dommeris Naade og Viskundhed maa styrkis og formeeris over voris Kongelige Arve-Huus / voris Arve-Riger

ger og Undersaatter til be-
standig Velstand med ti-
melig og evig Velsignel-
se. Givet paa vort Slot
Kiøbenhavn den Femtende
Aprilis Aar efter Christi
Fødsel Et Tusind Sex
Hundrede Firesindstyve
og Tre / Voris Rege-
rings Fiortende.

Første

Første Bog/
Om Retten og Rettens Personer.
I. Capitel
Om den Lydighed mand Lovgiveren og Loven skyldig er.

I. Artikel.

1 Art.

KOngen er efter Konge-Loven/ saa som Konge-Dømmets rette uforanderlig Grund-

Pag: 880. Art: 13.

volds Lov / Sine Rigers og Landes Danmarkis og Norgis Eenevolds ARVE-KONGE og HERRE / og alleene haver høyeste Magt og Myndighed til at giøre Love og Forordninger efter sin gode Villie og Velbehag / at forklare / forandre / formeere / formindske / ja og slet at ophæve forrige af hannem selv eller hans ForFædre udgivne Love / saa og at undtage hvad og hvem hannem lyster ud af Lovens almindelige Befalning. Hand haver og eene Høyeste Magt og Myndighed at isette og affsette alle Betiente / Høye og Lave / være sig hvad Navn og Titel de have kunde / efter sin egen fri Villie og Tykke / saa at alle Embeder og Bestillinger / i hvad Myndighed de have / skal af Kongens Eenevolds Magt / saasom af een Kilde have sin første Oprindelse;

delse; Kongen haver og eene Høyeste Magt over ald Clericiet, fra den Høyeste til den Laveste / at beskikke og anordne ald Kirke og Guds tieniste / Moder / Sammenkomst og Forsamlinger om Religions-Sager efter GUDS Ord og den Augsburgiske Confession, naar hand det raadeligt eragter / at byde og forbyde; Hand haver og eene Vaabens og Vœbnings Magt / at føre Krig / slutte og ophœve Forbund med hvem / og naar hand det got befinder / Told og anden Contribution at paalegge; Korteligen at sige: KONGEN eene haver Magt at bruge alle Jura Majestatis og Regalier, hvad Navn de og have kunde; hvorfor og alle Kongens Undersaatter / i hvad Stand og Høyhed de og ere / som boe / eller Stœd at boe paa Eye og have i

Hans Arve-Riger og Lande med alle deris Tyende / Folk og Tienere / skulle som ærlige Arve-Undersaatter holde og agte Kongen for det ypperste og Høyeste Hoved her paa Jorden over alle Menniskelige Love / og der ingen anden Hoved eller Dommere kiender over sig / enten i Geistlige eller Verdslige Sager uden GUD alleene / og derfor være Kongen / som giør dennem alle Fred / og ved sin Lov og Regimente Styrer og Verger Rigerne og Landene / hørige / lydige / underdanige / hulde og troe / og søge og forfremme Kongens Gavn / Skade og Afbrek af yderste Formue afvende / og tiene hannem troligen med Liv og Gods / og med Eed være forbundne imod alle og een hver / hvem det være kunde / Indlændiske eller Udlændiske / som imod Kongens Enevolds

1. Capitel.

volds Magt og Arve-Rettighed skulle vilde handle eller tale/Saadant at forsvare under Livs/ Blods/ Aris/ og Godsis fortabelse/og at fra saadan deris Pligt og Skyldighed ingen Venskab eller Fiendskab/ Frygt eller Fare/ Had/ Avind/ eller nogen menniskelig List og Paafund i ringeste Maade skal dennem afvende.

2.

Den Lov/ som Kongen giver/maa ingen Mand aftage eller forandre.

2 Art.
Pag. 52. Art. 9.
880 . . . 13.

3.

Ingen maa tage sig selv ret/ men een hver skal tale og deele sig til Rette.

3 Art.
Pag. 14. Art. 12.
87 2
115 29
462 6
715 . . . . 77 &c.
957 . . . . 3.
958 5
959 . . . . 9.
982 . . . . 29.
1000 . . . . 5.

4.

Ingen skal Dømme imod den Lov/ som Kongen giver / men

efter den skal Landet Dømmis og Rettis.

5 Art.

Pag: 433. Art. 6.
420 . . 7
120 . . . 7
889 . . . 6
1005 . . . . "

5.

Kongens Undersaatter og alle de / som i Kongens Riger og Lande sig opholde / eller handle / skulle rette sig efter Kongens Lov / Befalninger og Forordninger ; Og skulle Kongens Befalnings-Mænd og alle / som noget Embede af Kongen er betroet / efter deris Eeds og Embedis Pligt alvorligen holde der over / at Kongens Lov og hvis af Kongen budet er / bliver i alle maader med allerunderdanigste Lydighed efterkommet. Men hvis nogen herudi findis forsømmelig / saa fremt det bevisis / at det hannem vidende er været haver / og hand ellers ingen lovlig undskyldning haver / da er det Kongens Fiskals Embede / baade den som sig

1. Cap:

sig forgrebet haver / saa og den / som sit Embedis Pligt at efterkomme forsømt haver / at søge og tiltale efter Loven / og over hannem hænde Dom paa hans Embede / og paa hans Gods og Penge efter hans Formue / og efter Sagens befundne Beskaffenhed.

6.

6 Art:

Pag. 420. Art: 2.
432 . . . 5. 6.

Forordning.
Om de, som over Kongl: Befalninger skal holde, ere forsømmelig, deres Straf. 24 Dec: 1710.

Giver Kongen nogen Befalning ud til een eller anden / og hand den ikke med allerunderdanigste Lydighed efterkommer / saa fremt det staar i hans Magt (hvor om hand strax bør at giøre til Kongen sin allerunderdanigste Erklering) da skal hand derfor af Kongens Fiskal tiltalis / og om hand noget Embede / Geistlig eller Verdslig / haver / bør hand det efter dom at have forbrut / og hvis hand intet haver / da at straffis paa sin Formue efter Sagens Beskaffenhed. II.

II. Cap:

Om Værneting.

1. Art:

PRintzerne og Printzesserne af Blodet skulle for ingen Underdommere svare/men deris første og siste Dommere skal Kongen være / eller hvem hand særdelis dertil forordner.

2.

KOngernis naturlige Børn skulle ey søgis for andre Dommere / end for dem/ som af Kongen dertil beskikkede vorder.

3.

INgen skal dragis fra sit Værneting/undtagen i de Tilfælde/som her efter ommældis; Ey heller maa nogen

1 Art:
Pag 104. Art: 2.
112 . . . 24
684 . . . 18.
787 . . . 7.
Forordning
Grevernes Privilegier 25 May 1671. iblant Forordningerne 1688.
Frihærrernes ditto af samme dato item Forordning 15 Nov: 1684.

3 Art:
Pag: 10. Art: 5
14 . . . 12
17 . . . 18.
18 . . . 19.
19 . . . 21
20 . . . 24
22 . . . 27
42 . . . 27.
59 . . . 20
67 . . . 10
68 . . . 12
72 . . . 18.
97 . . . 1
104 . . . 1
133 . . . 2.
144 . . . 21
684 . . . 17.
914 . . 9. 10.

Forord: om Politie Retten 13 May 1702
Grevernes Privilegier 25 May 1671. iblant Forordningerne 1688.
item Inquisitions Commission i Stokhuset 13 April 1686.
Patent om Commerce Collegij Stiftelse 26 Janv: 1704.

gen skyde sig fra sit Værneting/ eller fra den Over-Ret / som Værnetinget er under/ førend Dom paa begge Stæder gangen er; Thi alle Sager/ som bør at forfølgis til Værneting / de skulle først did stævnis / og Dom der tagis beskreven/ og naar nogen ey vil nøyes med den Dom / da skal hand stævne Dommeren og de Vedkommende med samme Dom for den forordnede Over-dommere / og der tage Dom i lige maade for sig beskreven.

4.

Alle og een hver/ som ikke haver noget Embede/ der henhører til noget sær Retterting / skulle svare til det Herrets-Birke-eller Bye-Ting/ som de boe og holde dug og disk / eller sig opholde udi.

4 Art

Pag: 17. Art: 18.
18. . . 19. 20.
19. . . . "
21. . . . "
104. . . 2
109. . . 2
123. . 8. 9.
144. . . 21.

Reglement for Commis
Forordn 6 April 1711. den
8. 9. og 11 Art.

5 Art:
Pag: 8. Art: 3.
11 . . . 7
14 . . 12
422 . . . 4
423 . . . 5
719. 720 – 83.
Forord: om Confiscations Sagers Forfølgning 7 May 1701.
den nye Cammer ordning af 18 Martz 1720. dens 1 Cap: 1. 2. 3. 4. 6. 7. 8. 9. 10 og 15 Art: og den 3 Art: i 5te Cap:

5.

Alle Sager Kongens Indkomster angaaende skulle lige for Kongens Kammer-Collegio indkomme/ hvorfra og ingen/ af hvad Stand hand og er/ og enten hand er Hovedmand eller Forlover/ maa i fornævnte Sager sig undslaa/ eller skyde sig til sit Værneting/ men bør efter Kammer-Collegii Stævning der at møde og Dom lide.

6 Art:
Pag 9. Art: 4
12 . . . 8.
13 . . . 11
14 . . . 13.
17 . . . 18.
18 . . . 20.
21 . . . 26.
144 . . . 21.
1. Forord: om Rangen 11 febr: 1693.
11 ditto 1699.
11 ditto 1717.

6.

Kongens Betiente/ som i Rangen nævnis/ og ere eller have været i virkelig Tieniste/ og boe i Kiøbenhavn/ og ikke have sær Privilegier eller nogen anden Bestilling/ som staar under anden Ret/ og de til den vilde eller skulle svare/ de/ deris Hustruer/ Enker og Børn/ skulle svare til Kongens Hof-

2 Cammer Rets ordning af 30 July 1684. 2 Parts 15 Art: og 1 Parts 8 Art:
3 om Rangen i Kiøbenhavn under Hofrætten, 10 April 1686.
4 Kongl: Accademie Stiftelse 14 Sept: 1695. og 5 April 1701. bygges 2 Cap: 5 Art:

Z. Cap.

Hof Ret / undtagen i Livs og Ære-Sager / eller og det angaar Huuse og Gaarde i Kiøbstæderne / eller Jord og Eyendom paa Landet / eller nogen borgerlig Brug og Handel.

7.

7 Art.

Pag. 5. Art. 10.
67. . . 10.

TIl Kongens Borg Ret skulle svare alle Kongens Betiente i Collegierne / som boe i Kiøbenhavn / og ikke nævnis i Rangen med deris Hustruer / Enker og Børn; I lige maade de / som virkelig tiene i Kongens Hof / og ellers ikke nævnis i Rangen / som alle Hof-Officianter, Trompettere / Lakeier / Stald- Jagt- og andre deslige Betiente; Item alle deris Betiente og Tienistefolk / som i Rangen ere: Saa skulle og alle Kongens Hand verksfolk / som boe i Kiøbenhavn / og ingen Borgerlig Næring bruge / svare under Borg Retten.

8.

Kongens Betiente/ enten de i Rangen nævnis eller ikke / som ikke boe i Kiøbenhavn/ svare for den Stæds Dommere / hvor de boe / undtagen Sagen deris Bestillinger angaar.

9.

Kongens Krigs- og Skibs-Officerer, Værvede Soldater/ Holms- og Arsenals-Betiente skulle søgis for Krigs- Admiralitets- og Arsenal-Retten i de Sager/ som angaa deris Bestillinger/ Liv/ Ære/ Besoldning/ Gevær og Gields Fordring; Men paa alle deris andre Sager skal den Byes eller Stæds Dommere dømme/ hvor de boe eller sig opholde / saa de i alle maader skal være Lands Loven undergivne.

10. Sol-

8 Art:
Pag: 9. Art: 4.
10 . . . 6
13 . . . 11.
59 — .
nÿ Cammer Rets ordning 18 Martj 1720.
1 Cap: 1. 2. 3. 4 og 7 Art:

9 Art:
Pag: 8. Art: 3.
10. 11. . . 6. 7.
13 . . . 10.
14 . . 12.
20 . . 24.
665 . . . 1.

Forordning.
1 om Land Militien, 28. february 1705. den 9 Post.
2 om Commis fartens Sager 6 april 1711. 8. 9. og 10 Art:
3 Grever og Friherrers Privilegier 25 Maj 1671 20 og 23 Art:
4 om Livguarden 21 Martj og 23 Oct: 1685.
5 om Land Rytteriet i Norge 30 April 1692. den 52. Art:

2 Cap:

10.

SOldater/som paa Landet udskrivis/imens de sig hos Lægsfolkene opholde/skulle svare til Herrets-eller Birke-Ting; men naar de kom̃e under Fanen at staa/svare de/som om værvede Soldater sagt er.

11.

ADelen/som ere de alleene/som for dem/deris Egtebørn og Afkom til Adelig Skiold og Hielm ere berettigede/være sig indlændiske/eller udlændiske/som enten ere af Kongen naturalizerede, eller betiene nogen Bestilling i Rangen; Item lige med Adelen Privilegerede skulle i Livs og Ære-Sager søgis for Kongens højeste Ret/med mindre de tiene under militien til Lands eller Vands/da det med dem efter den 9. Art: skal forholdis; Undtagne de højeste Officerer, som skulle

10 Art:
Pag: 12. Art: 9.
560 . . 17.
1 Forord: om Ryttergodsst 10 Aug: 1695. 23 og 24 Art:
2 Grevernes og Frihe-rernes Privilegier 25 May 1671. 20 og 23 Art:

11. Art:
Pag 10. Art: 6.
12 . . 8. 9.
14 . . 12.
59 . . 21.
426 . . 2.
733 . . 20.
Forord: om Rangen 11 februarij 1699. og 11 ditto . . 1717.
Forord: om stemplet Papiers brug 23 Januarij 1719. 11. Post.

i Livs og Ære-Sager søgis for Kongens højeste Ret. 12.

12 Art.
Pag: 8. Art: 3.
10 . . 5
227 . . . 3.

Grever og Friherrer / som ere de alleene / som ere af Kongen dertil ophøjede / eller fremmede naturaliserede, skulle lige for Kongens højeste Ret indstævnis; Dog udi de Sager / hvor først anden Oplysning udkræves / forordner Kongen dem Commislarier. 13.

Grevers og Friherrers Privilegier 25 May 1671. 20 og 23 Art:

13 Art.
Pag: 10. Art: 5.
11 . . —
15 . . 15
342 . . 23.

Superintendenterne tiltalis for Kongens højeste Ret / om de sig i deris Embede forsee / eller falde i nogen aabenbarlig syndig last eller Ketterie. I andre verdslige sager svare de til den Ret / som andre lærde Folk og Geistlige svare til. 14.

14 Art.
Pag: 10. Art: 5
16 . . 16.

Professores i det Kongelig Universitet i Kiøbenhavn / Studiosi, Universitetets Betiente / saa og lærde Mænd /

2 Cap.

Mænd/ som boe i Kiøbenhavn/ og ere i Universitetets Matrikel indskrevne / og ey have nogen anden Bestilling / de / deris Enker og Tienistefolk svare til Consistorium i alle Sager/ Drabs Sager undtagne / hvorpaa at domme Stadens Øvrighed tilkommer.

15.

15 Art.

LEctores og Professores hos Dom-Kirkerne og i Gymnasiis, Præster / Dægne / Substituter og Skole-Betiente/ saa og Lærde Folk / som ingen Bestillinger have/ skulle i Geistlige Sager søgis for Herrets Provsten og Provstemode / men om Eyendom / Jord/ Ager/ eng og Skov/ Gield og andre Verdslige Sager/ skulle de svare til Herrets = Birke = eller Bye = Ting og Landsting; Dog hvis Sager/ som for

Pag. 8. 9. Art. 3. 4..
10. . 5.
14. . 13.
276. . 24
280. . 28.
289. . 11.
292. . 14.
293. . 15. 16.
326. . 5.
342. . 23.

Forordning om Politiekammeret 13 Maj 1702.

Prov-

Provsten strax i mindelighed bileggis kand / de bør ey for nogen Verdslige Dommere at indkomme / saa fremt Sagen ikke er criminel eller Kongens Interesse angaar; Thi naar de for nogen stor Last ere dømte fra deris Embeder / eller blive befundne i nogen Halsløs Gierning / da haver den Verdslige Øvrighed sin Ret imod dennem / ligeom imod andre / der sligt begaa.

16 Art.
Pag. 66. art. 8.
261 . . . 7
328 . . . 11.
334 . . . 8.

16.

Hvis Sager imellem Præst eller Dægn og Sognefolket / som henge af Kirkens Myndighed / forefalde / paa dennem dømmis af Herrets Provsten / eller henvisis til Provstemode.

17 Art.
Pag. 76. art. 8.
337 . . . 17
338 . . . 18.
507 . . . 14.

17.

Ægteskabs Sager skulle Stigternis Befalningsmænd / hver i sit Stigt /

2 Cap.

Stigt/dømme med de Lærde Mænd/ eller Sognepræster/som næst ved dennem boende ere.

18.

Dersom Trette falder om Jord / Huus/Ejendom og Markeskiel/ da holdis det for Værneting / under hvilket Ejendommen/som Tretten reiser sig af / er beliggendes / om end skiønt den/som for Sagen er/ andensteds boer / eller sig opholder / men Kald og Varsel givis til hans Boepæl.

18. Art.

Pag. 8. art. 3.
9. . 4.
10. . 6.
11. . 5. 6.
19. . 23.
35. . 13. 14.
37. . 19.
124. . 12.
125. . 13.
785. . 1. 3.

19.

Dersom nogen i Bye/ Birk/ eller Herret/boendis haver at tiltale den/som uden samme Bye/Birk/eller Herret/ boendiser/ for Vold/ Hærverk/ Ran/ Skieldsord/ som i Byen/ Birket/eller Herredet/ begangen er/ enten hand der tilstæde er / eller ikke/ saa og

19 Art.

Pag. 8. 9. art. 3. 4.
19. 20. . 23. 24.
21. . . 25.
23. . . 2.
33. 34. . 7. 8. 9.
37. . . 19.
75. . . 23.
100. . . 7.
125. . . 12.
138. . . 8.
142. . . 16.
719. . . 83.
950. . . 1.

C for

for vitterlig Gield/som i Byen/Birket/ eller Herredet/ efter egen Forskrivelse skal betalis/eller anden saadan Anfordring/ som mand sig til det Stæd at efterkomme haver tilforbundet/ saa fremt hand personlig der findis/ da maa Sagsøgeren samme sin Vederpart saa frit efter lovlig given Varsel til den Byes- Birkes- eller Herrets-Ting/hvor Sagen sig begivet haver/ eller hand sig tilforbundet haver/ tiltale og forfølge/ som det Vederpartens eget Værneting var.

20.

Haver nogen forpligtet sig med Haand og Segl/ eller og for Retten vedtaget/ at svare for nogen Ret/som ikke er hans Værneting/da bør hand for samme Ret at møde og der Dom lide.

21. Ha-

2 Cap:

21.

HAver nogen haft noget at forrestaa/ som Formynderskab/ Kirkers/ Skolers/ eller fattiges Forstanderskab/ Kæmnerie/ eller andre saadanne Bestillinger/ da bør hand/ eller hans Arvinger/ der sammestæds at svare/ og staa til Rette/ hvor hand saadant antaget haver.

22.

ER og nogen ved endelig Dom tildømt bøder/ eller andet/ at legge fra sig/ da bør hand paa det Stæd/ som Dommen falden er/ at lide tiltale/ dersom hand ikke retter for sig.

23.

TIltaler Indlændisk/ eller Udlændisk/ nogen til hans Værneting/ da bør hand/ eller hans Fuldmægtig/ at svare til samme Ting/ og stande sin

21 Art.

Pag: 38. Art: 20.
139 . . . 10
182 . . . 46
525 . . . 2
529. 530 = 14. 17.
531 . . . 19
536 . . . 30.
537 . . . 32.
683 . . . 16.
719 . . . 83.
844 . . . 37.

22 Art.

Pag 135 Art: 9.
155 . . 3. 4.
159 . . 14.
Forordning om Bøder til Qvæsthuuset 23 Jany 1683.

23 Art.

Pag: 16. Art: 17
17 . . . 18.
35 . . . 13.
36 . . . 17.
38 . . . 21.
93 . . 13. 14. 15.
96 . . . 1
29. Det 4 Cap:
550 . . Art: 2.
826 . . . .
827 . . . .

Vederpart til rette / dersom Veder-Parten i samme Sag med Rette til hannem nogen Tiltale haver.

24.

NOr som nogen gribis paa ferſk Fod / eller ſiden nogen anden-ſteds antreffis for nogen Mißgier-ning / da gaaes derom paa det Stæd / ſom Gierningen ſkeet er / og dømmis af den Ret / ſaa vit Loven medfører / enddog det ikke er den paagrebnis Vær-neting; dog dersom nogen Rettes Be-tiente / eller Øvrighed lader nogen paa-gribe / ſom ellers ſtaar under anden ſær Ret i ſaadan Sag / ſom hand er gre-ben for / da ſkulle de ſtrax give den paa-grebnis Øvrighed det tilkiende / og ſaa-fremt ſamme Øvrighed ved egne Be-tiente lader Fangen affordre / da ſkal hand være følgactig / og derhos Vid-

nisbyrd

Z4 Art.

Pag.	S.	Art.	3.
34	.	.	8.
57	.	.	19.
123	.	.	9.
133	.	.	2.
134	.	.	5. 8.
887	.	.	2.
894	.	.	14.

2 Cap.

nisbyrd / om nogle førte ere / tilstillis om hans Forseelse / at den Skyldige tilbørligen kand blive straffet. End affordris Fangen ikke det første mueligt er / da gaaes der med hannem efter Loven paa det Stæd / som hand greben er.

25.

Til Vidnisbyrd at paahøre bør den / som der til stævnis / at møde til det Ting / som Vidnerne skulle afleggis / enddog det ikke er hans Værneting.

25 Art.

Hver mand er pligtig at vidne vide
Pag. 8. Art. 3.
104 . . 2. 3.
123 . . —,
og ellers
Pag. 9. og 109.

26.

Haver nogen adskillige Værne-Ting / da maa Sagsøgeren udvælge / hvilket af samme Værneting hand vil søge sin Vederpart for / og bør den / som for Sagen er / der at svare til Sagens Uddrag / med saa skiel / at hand der selv holder dug og disk / naar hand første gang kaldis.

26 Art.

Pag. 9. Art. 4.
10. . . 6
33. . . 7.

27 Art.
Pag: 8. Art: 3.
30 - - 1
37 - - 18.

27.

Stævnis nogen / hvis Værneting ey egentlig vidis / til nogen Ret / som hand vil skyde sig fra / og hand hvercken Varselsmændene strax / ey heller Dommeren første Tingdag tilkiende giver / og skielligen beviser / hvilket hans rette Værneting er / da blive Sagsøgeren ved den Ret / som hand haver hannem Stævnet til / og den / som for Sagen er / bør der at svare / og Dom lide / med hvis efter Loven paafølger / om hand ikke Dommen efterkommer.

III. Cap:

Hvor og naar Ting og Rettergang skal holdis / og hvad der skal handlis.

1. Art:

3 Cap:

I. Art:

Byting skal holdis af Byfogden offentlig / og ikke paa Raadhuus inden lukte Døre.

2.

Herrets- eller Birke-Ting maa ey være i Landsbyerne / men paa andre belejlige Stæder.

3.

Hvo som ved Tinge bygger / eller bygge lader noget Kroehuus / eller Hytte / der Øl / eller anden slags Drikke at udtappe / miste hvis Drikkevare hand med sig haver / og der foruden bøde tyve Lod Sølv til Herskabet.

4.

Ingen Rettergang maa holdis paa hellige Dage / eller de tre næste Dage for Paaskedag / eller fra Jule-

1 Art:

Pag: 29 Art: 1.
32 . . . 5.
77 . . . 4
80 . . . 2.
84 . . . 7.
86 . . . 12.
88 . . . 4
90 . . . 10.
96 . . . 2
909 . . . 11.

2 Art:

Pag: 56. Art: 17.
99 . . . 1
100 . . . 2.
101 . . . 4
107 . . . 8.

3 Art:

Pag: 288. Art: 9.
407 . . . 72.
472 . . . 24.

Forord: om Krohold og Brendevins Redskabs afskaffelse —
4 Juny 1689.
31 Janv: 1690
13 Martij 1700
27. Martij 1719.

4 Art:

Pag: 32. Art: 5
34 . . . 9.
219. 220 . . 5. 6.

leDag til Hellig Tre Kongers Dag; Men saa fremt Rettergangens visse Tingdag/som siette Uges/eller deslige/ indfalder paa een hellig Dag/ eller paa de Dage/ som her ommælt er/ da skal næste Søgne dag holdis for rette Ting-Dag og Tægte Dag.

5 Art.

5.

Pag. 77. Art. 4. 909 - - - 11

Herrets-Birke- og By-Ting og andre ordinarie Under Retter skulle sættis om Sommeren til otte Slet/ og om Vinteren til nj Slet/ og holdis een gang om Ugen paa de Dage/ som sædvanligt er.

6.

Alle Landsting skulle holdis om Onsdagen/ eller/ om da hellig Dag indfalder/ paa næste Søgne dag der efter/ een gang hver maanet i det mindste/med mindre Fornødenhed det udkræ-

3. Cap:

udkræver/ da een gang hver fiortende Dag. De skulle settis om Sommeren ved syv Slet/ og om Vinteren ved otte Slet.

7.

PAa Tingene skulle først læsis hvis Kongelige Forordninger / eller Befalninger/blive fremskikkede/og befalede at læsis; Dernæst Kiøbe Contracter/ og Skiøder/ Mageskiffte-Gave-og Pante-Breve/Afkald/ og andet deslige; Og skulle de/ som til Tinge komme med saadanne breve at lade læse og paaskrive / advare Rettens Betiente/ før end Retten settis/ eller det første at den er sat / at de med saadanne breve ere ankomne / paa det de paa een Dag og Tid kunde samtligen / om de flere ere / blive lydeligen læste og paaskrevne. Derefter skal Kon-

D gens

7 Art:

Pag: 47. Art: 34
80 . . . 3.
189 . . . 6
193 . . . 16.
739 . . . 28.

Forordninger
1 om Maal og Vægt 13 aug: 1687. Slutningen
2 om Breve paa slet Papier 12 April 1701.
3 angaaende Strandt Skib og gods. 21 Martj 1705. 21 Art:
4. Cammerlets Ordningens 1 Postes 17 Art:
5 Mortification paa Obligation 4 Martj 1690.
6 om Forhold med Betlere i Kiøbenhaun 24 Sept: 1708. 1 Part 5 Art
7 angaaende Udskilligt Justicen ved Kommende 21 Martj 1719. 2 Art:

gens Sager først forretagis/ og siden andris uden ophold.

8 Art.
Pag: 16. Art: 17.
761. . . .
338. . . . 18.

8.

Egteskabs Sager dømmis paa de fire Tamperdage om Aaret.

9 Art.
Pag: 66. Art: 8.

9.

Rovstemode i Sædland holdis i Roeskild; 1. Onsdagen efter Dominicam primam Trinitatis. 2. Anden Dag Dionysii, saa fremt den ikke indfalder paa een Løverdag; Thi da holdis det om Mandagen der næst efter.

10.

Riber Stigt. 1. I Ribe tre Dage næst for St. Hans dag om Tamperdags Tider. 2. I Varde tre Dage for Tamperdagen/ som indfalder næst for Jul.

3 Cap.

11.

Aalborg Stigt i Hiøring. 1. Philippi Jacobi Dag. 2. Ægidii Dag.

12.

Fyens Stigt/ for Fyen / Langeland / Alsøe og Arrøe/ i Odense 1. Næste Onsdag efter Dominicam Qvasi modò geniti. 2. Næste Onsdag for Dionysii. For Lolland og Falster i Maribo Onsdagen næst efter Dominicam secundam Trinitatis.

13.

Viborg Stigt i Viborg. 1. Onsdagen efter Dominicam Qvasi modò geniti. 2. Onsdagen efter Mauritii.

14.

Aarhus Stigt i Aarhus. 1. Onsdagen efter Philippi Jacobi. 2. Onsdagen efter Dionysii.

15 Art.
Pag 45. Art: 31.
Forordninger
1 Patent om høyeste Ret 15 Sept: 1710.
6. 11. 13. 14. 15. og 17 Art:
2 om adskilligt Justitiæ vedkommende 31 Martij 1719. 5 Art:

15.

KOngens høyeste Ret holdis ordinarie een gang om Aaret paa den Tid og det Stæd / som Kongen paabyder / og skulle først alle Norske Sager / som did ere nedstævnede / Dernæst Jydske / siden Fynske og Smaalandske / der efter Sædlandske / forretagis.

16 Art.
Pag 19. Art: 23.
45. . 31.
46. . 33.

16.

PArterne / hvis Sager ere opslagne til at høris for Kongens høyeste Ret / skulle om Mandagen / Tisdagen / Onsdagen / Torsdagen og Løverdagen til sex slet om morgenen / og om Fredagen til tolv slet være tilstæde; Og hvis de / eller nogen paa deris Vegne ikke kommer frem / naar de paaraabis / skulle de strax / og før end de siden til Rettergang maa Stædis

med

4 Cap.

med deris Sager/ udgive firesindstyve Lod Sølv/ hvilket i Protocollen af Secretererne skal antegnis; Men indstille de sig ikke/ inden den Provincies Sager/ som deris Sager høre til/ have ende/ da gaaes derom/ som her efter i det fierde Cap: 33. Art: formældis.

IV. Cap:

Om Stævnemaal/ Kald/ og Varsel/ og Opsettelser.

1. Art:

Ingen Rettergang maa stædis imod nogen/ eller Vidnisbyrd føris/ eller Tingsvidne udstædis til Tinge/ eller for nogen Ret/ eller

Naar Vidner maa føres skiønt den pragieldende ei er tilstæde vid:
Pag: 663. 664. og 666. item Pag: 64. art: 2.
122 . . . 8.
127 . . . 1.

1 Art.
naar nogen reiser bort efter given Kald og Varsel, da maa Sagen alligevel udføres. vide Pag: 36. 37. og ellers.

Pag 15. Art: 15.		Pag: 92. a: 12	
17 . .	18.	104 . .	3.
30 . .	2	109 . .	12
32 . .	5	111 . .	21.
35 . .	13.	115 . .	28.
42 . .	27.	123 . .	10.
47 . .	34.	265 . .	9. 10
51 . .	8.	433 . .	7.
53 . .	10.	959 . .	8.
74 . .	22. 23.		
90 . .	12.		

Mænds opkrævelse / eller nogen besigtelse / Syn / eller Granskning / at skee / uden den / hvis enten Gods / Ære / eller Liv / det paagielder / er lovligen dertil kaldet / eller og er selv til Vedermaals Ting / og ikke undskylder sig / at hand ikke haver faaet lovlig Kald og Varsel.

2.

SAgsøgeren skal stævne den / som for Sagen er / og andre Vedkommende / med to Mænd / før Soel gaar ned / for deris Boepæl / i hvad Ting og Ret de og stævnis til / enten muntlig / eller skriftlig.

3.

DE / som muntlig Kald og Varsel givet have / skulle selv komme til Hiemtinget / og vidne med Eed og oprakte Fingre / at de hannem / som tiltalis /

2 Art:
Om Boepæl vide
Pag 37. 38.
. . . 39. Art: 22.
18. 19. 20 . . .
918. . . 20.
Den nÿ Cammer Rets ordning 1 Pap: 9 Art: 18 Martii 1720.

3 Art:
Pag: 104 Art: 3.
187 . . 1.
918. . . 20.

4 Cap:

lis / lovligen stævnet have / og enten selv med hannem muntlig talt have / eller med hans Folk / eller med andre / som tilstæde vare / og skulle deris Navne / som stævnet have / hvem de ere / og hvor de sig opholde / i Tingbogen indføris. Naar Kaldsædelen er skreven af Sagsøgeren selv / skal det i lige maade med Kaldsmændene forholdis.

4.

DE / som forkynde skriftlig Kaldsædel / eller Stævning / som under Rettens Segl er udstædt / skulle forkynde den i dens / som Stævnis / eller hans Folkis / eller andris paahør / som der kunde være nærværende / og enten dennem een Udskrift deraf levere / eller give dennem saa lang Tid / at de kunde lade den udskrive / om de det begære: Og hvis de selv ey vilde / eller

4 Art:
Pag: 41. Art: 25.
43 . . . 28.
39 . . . 22.
187 . . . 1
918 . . . 20.
Den nÿ Cammer Rets ordnings 1 Cap: 9 Art: 18 Mart 1720.

eller kunde skrive paa den/ da skulle de som den forkyndet have/ der paa skrive med deris Navne under / og hvem de ere / og hvor de sig opholde tillige med deris Navne / som vare nærværende/ der Stævningen blev forkyndet ; Hvilken Stævning saaledis paaskreven skal for Retten fremleggis/læsis og paaskrivis.

5 Art.
Pag. 34. 37. —
40. 41 art. 73.
51 . . . 18.
61 . . . 25
71 . . . 17.
Forordning om Skiftevæsenet i Dannemark 10 Aug. 1695. art. 73.

§.

Ved Kald og Varsel / enten det skeer muntlig/ eller skriftlig / skal Sagen / saa fremt Processen skal holdis lovlig / nævnis / hvorfor mand stævnis/ saa og een vis Dag og et vist Ting/ hvortil mand stævnis / og ikke til flere paa een gang ; Og gielder samme Kald og Varsel i sex Uger i de poster Varsel er givet for ; Dog at Varselsmændene møde til første Ting / og afhiemle / hvad

4 Cap:

hvad de til hver Ting have givet Varsel for/ og det i Tingbogen Stykkeviis indføris / og efterfølgende Tingdage lydeligen oplæsis. Er det skriftlig Stævning / da skal den for Retten hver Tingdag læsis og paaskrivis.

6.

6 Art.

Pag: 106. 107. Art: 8. 9.

HVis nogen overbevisis usandfærdeligen / enten med muntlig / eller skriftlig / Stævnings forkyndelse at have omgaaet / straffis ligesom falske Vidne.

7.

7 Art.

Pag: 18. Art: 19.
21 . . . 26.
37 . . . 19.
39 . . . 21. 22.
44 . . . 29.

TIl Herrets-Birke- og Bye-ting givis muntlig / eller ved skriftlig Kaldsædel / otte Dagis Varsel / om den / der Stævnis / boer / eller opholder sig / i det Herret / Birk / eller Bye / som Tinget holdis udi.

Forordning om strandet Skib og gods; 21 Martij 1705. 20 Art:

Cammer Rets ordningen 30 July 1684. 1 Part 10 Art

Reglement om Commis-Farernes Sager 6 April 1711. 6. 8 et 9 Art:

8 Art
Pag 37. . . Art: 19
20 . . . 24.
Forord: vide forhergaaende 7 Art:

8.

Fjorten Dagis Varsel givis hannem / om hand er uden Herredet / Birket / eller Byen / og i Provincien.

9 og 10 Art:
Pag 18. Art: 19.
24 . . . 4
37. 38. 39 . —
675 . . . 4
Forord: See ved forregaaende 7 Art:

9.

Sex Ugers Varsel givis hannem / om hand er uden Provincien, og i Riget.

10.

Haver hand ingen Boepæl i Riget / og ikke vil lade sig finde / da givis hannem sex Ugers Varsel der / som hand sist Boepæl / eller Tilhold / haft haver / og sex Ugers Varsel tillige til Landstinget.

11. Art:
Pag. 47. . . Art: 34
65 6
170 30
175 . . . . . 38.
176 40
762. 763. . . . 6. 7. 8.
839 30
841 . . . . 32.
845 . . . . 39.

11.

Fald og Varsel til Indførsel i een afdødis Gods / som ej Arvinger haver / eller efter hvilken Arv og

Gield

4 Cap.

Gield ej er Vedgaaen / givis paa ſamme maade.

12.

Er den / ſom Stævnis / uden Riget / eller ikke vidis / hvor hand er / da givis hannem Varſel paa ſamme Stæder / ſom nu ſagt er / inden Aarets Udgang at møde / og ſvare.

13.

Haver nogen ingen Boepæl i Riget / og Trette er om Markeſkiel / da givis hans Bonde / ſom paa Boligen og Grunden boer / der / ſom Tretten falder / otte Dagis Varſel.

14.

Naar Reeb begæris paa Mark / Skov / eller Ejendom / da ſkal Kald og Varſel givis / ikke alleeniſte til Ejermændene / men end og til alle de Mænd / ſom ere i den Bye boende /

12 Art.

Pag. 17. Art. 23.
34. 10
36. 17
39. 22
46. 33. 34.

13 Art.

Pag. 17. Art. 18.
19. 23.
36. 17.
37. 19.
39. 21
65. 5
785. 3.

14 Art.

Pag. 17. Art. 18.
30. 2
178. 1
480. 38.
789. 11
792. —.

som samme Ejendom tilligger / at de ere hos / naar noget dermed forretagis skal.

15.

Vdi Uskifte imellem Arvinger / eller Creditorer / Ejendoms Tretter er mand ej pligtig til at Stævne andre / end dennem / som Ejendommen bruge / og den i Haand og Hævd have.

16.

For Afpløjning / eller Afslæt / gives den Kald og Varsel / som Skaden giort haver / og ikke hans Jorddrot.

17.

Veiser nogen bort / efter at hannem lovlig Kald og Varsel given er / enten uden Provincien, eller Riget / da forfølgis den Sag / som hand haver

16 Art.
Pag. 950. Art. 5
959. . . . 9
961. . . 12.

17 Art.
Pag 17. . Art. 19
19. . . . 23.
22. . . . 27.
29. . . . 30
35. . . . 12.
40. . . . 23.
44. . . . 29. 30.
45. . . . 32
67. . . . 12
115. . . . 1
959. . . . 9.

4 Cap.

haver faaet Varsel for / lige saa fult / som hand var til Stæde / dersom Sagsøgeren ikke hviler med Proceslen, men Sagen uden Ophold fra Ting til andet forfølger; Lader Sagsøgeren tre Ting overgange / at hand ey forfølger Sagen / siden hand haver kaldet sin Vederpart til et Ting / da maa Vederparten fare af Land og Rige / saasom hand ej var kaldet med alle.

18.

Siger nogen paa dens Vegne / som Stævnet er / at hand var reist af Provincien, eller Riget / før end hand blev kaldet / da skal den / som det siger / det lovligen bevise.

18 Art.

Pag. 18. Art. 19.
44. 45. 46. —
95. 96. = 1. 2.

19.

Sdgis nogen for Jordskyld / Husleje / eller deslige Afgifte

19 Art.

Pag. 17. Art. 18. 19.
30. . . 2
34. . . 8. 9. 12
140. . . 11. 12.
780. . . 13.
787. . . 5.
951. . . 7.

af nogen Gaard / eller Hus / da holdis samme Stæd for Boepæl / om endskønt den / som for Sagen er / ikke boer der; Dog at hand kaldis og stævnis til saadan Tid / som tilforn ommælt er / om hand er uden Byen / Provincien, eller Riget.

20 Art.
Pag: 19. art: 21.
139 10
719 . . . . 83.
844 . . . . 37.

20.

Dersom nogen / som ikke haver giort Rigtighed for hvis hand hafde at forrestaa / i mens hand levede / saa som Formynderskab / Fattigis Forstanderskab / Kirkeværgerj / Kæmnerj / og deslige / da givis hans Arvinger Kald og Varsel i Sterfboen / naar de tiltalis for at giøre Rigtighed.

21 Art.
Pag: 19. art: 23.
35 . . . 13.
44 . . . 30
57. 60. . . .
93 . . . 13. 14. 15
850 . . . 2.

21.

Hvor mand een Procurator / eller anden Mand / fuldmagt nogen Sag at forfølge / da staar det Kald

og

4 Cap:

og Varsel for fulde / som Fuldmægtigen i den Sag givis af Vederparten / ligesom Hovedmanden selv Varsel bekommet hafde.

22.

22 Art.

Stævninger til Landsting udstædis under Landstings Skriverens Haand / og Landstings Segl / og forkyndis paa den maade / som tilforn sagt er / ved tvende Mænd / ottende Dagen / før Landsting holdis / for dens Boepæl / som Stævnis / enten hand er i Herredet og Byen / eller uden; Enten i / eller uden / Provincien; Enten i / eller uden / Riget; Saa fremt hand ellers tilforn lovlig Varsel til Hiemtinget haver bekommet / og Hiemtingsdommen inden tre Uger indstævnis.

Pag 30 Art. 2.
31 . . . 4
33. 34. 35. . . 6. 7. 8. 9.
57. . . 19.
66. . . 9
67. . . 12.
86. . . 12.
184. . . 51.

23. La-

23 Art.
Pag: 33. 34. 35. . . —
36. 37. 39.
67. 68. . . Art. 12.

23.

Lader Sagsøgeren tre Uger gaa forbi / efter at Hiemtingsdommen er affagt / før end hand tager LandstingsStævning / og den / som for Sagen er / imidlertid reiser bort / da skal det med Stævningens Forkyndelse og Tiden saa forholdis / som tilforn om Hiemtings Kald og Varsel mældet er.

24 Art.
Pag: 33. 34.
44. . . Art. 30
50. 6
51. . . . . 8.
56. 16
95. . . . . 1.
98. . . . . —
188. . . . . 4.

24.

Opsettelser skulle skee med begge Parters samtykke / eller og / naar Dommeren for lovlig forfald ey kand være til Stæde; Opsettelsen gives dog ikke beskreven / med mindre det af Parterne begæris / Men i det Stæd skrivis paa Stævningen af Skriveren / til hvilken Tid Sagen er opsat; Hvilket og i Tingbogen skal antegnis tillige

lige med dens Navn/ som med Stævningen fremkommer / og med deris Navne / som Stævnis / een hver til efterretning/ som det begærer at vide.

25.

Landstings Stævningen med samme Paaskrift / skal paa tilbørlig Stæd til Herrets- Birke- eller Bye-ting forkyndis/og paaskrivis/ og derhos bevisis / at den indstævnte Hovedmand / som Sagen meest angaar / Gienpart der af haver været tilbuden / og bør hannem der paa Hiemtinget Gienpart af forskrevne Stævning med sin Paaskrift at tilbydis/ og/ om det begæris/ tilstillis.

25 Art.
Pag: 31. . . .
39. Art. 22.
43.
188. . . . . 4.

26.

Naar nogen Stævning paa Landstinget forreleggis / som tilforn haver været læst / og paaskre-

26 Art.
Pag: 52. 53. Art. 6.
40. . . . 23.

ven / og siden befindis at være forandret / da skulle Landsdommerne strax kiende derpaa / og tilkiende den Skyldige / hvad Straf hand / som Rettens forvildere / bør at lide.

27 Art:
Pag: 9 . . . . .
67 . Art: 12
72 . . . . 18.
74 . . . 22.
Forordn: "
1 Patent om Høyeste Ret 15 Sept: 1710. den 2 og 4 Art:
2 den ny Commerce Rets ordnings 1te Cap: 10 Art:

27.

INgen Stævning til Kongens Almindelig Højeste Ret i de Sager / som i Danmark dømte ere / maa udstædis kortere / end sex Uger for Tiden / som den er paabuden / med mindre Dommeren / eller Skriveren / forsetligviis Retten at Spilde / med Dommen / som indstævnis / at udstæde videre / end tilbørligt er / haver opholt. I saadan Tilfald Stædis end og efter Tiden Stævning. Begæris ellers Stævning over Domme kort for den paabuden højeste Ret / da givis den ud til den / som næst derefter

4 Cap:

efter vorder paabuden. I de Sager/ som i Norge dømte ere / skal Stævningen tagis et fierding Aar for Tiden / som højeste Ret er paabuden.

28.

28 Art:

Pag: 31. Art: 4.

Forordninger vide de ved nest forregaaende 27 Art:

TOngens Stævning til højeste Ret skal og forkyndis paa den maade/ som tilforn om skriftlig Stævning sagt er / i Norge to Maaneder for Tiden / som højeste Ret er paabuden; Men i Danmark/ i Sædland otte Dage / i Fyen og Smaalandene fiorten Dage / og i Jydland tre Uger før; Vil hand / som Stævnis / ikke lade sig finde / og er dog inden Landet/ da skal Stævningsmændene læse/ og forkynde Stævningen for hans Boepæl med Vidnisbyrd trende sinde/ og to Dage imellem hver/ og give det hans Folk tilkiende/ saa mange

de kand komme i tale med/ og da stande det for fulde.

29.

29 Art.

Pag 10
33. . Art: 7
36. . . . 17
78. . . . 4.

VIl mand lade Stævningen til Herrets-Birke-eller Bye-Ting forkynde over hannem / som ikke haver vildet ladet sig finde/ da skal hand tre gange paaraabis / før end Stævningen læsis/ og da staar det for fulde.

30.

30 Art.

Pag. 36 Art: 17.
38 — — 21.
40. . . .
51. . .
95. . . . 18. 1.
550. . . 2.
Tuo Dag nu 14 Dage.

VEfindis nogen lovlig stævnet muntlig/ eller skriftlig/ og hverken hand selv / eller hans Fuldmægtig / møder for sin tilbørlig Under- eller Over-Dommere/ uden hand haver lovlig forfald/ og det nøjagtig beviser / da leggis hannem af Dommeren Lavdag for / dog ikke over fiorten Dage/ til hvilken hand bør at møde/ og/ hvis hand da ikke vil møde / da skal

4 Cap:

skal Dommeren efter fremlagte Breve og Bevisligheder i Sagen dømme/ hvor efter og Exlecution maa skee/ og hand for motvillig udeblivelse have Skade for Hiemgield.

31.

31 Art:

Pag: 28. Art: 15. 16.
95. . . . 1.

END er hand stævnet for Kongens højeste Ret / og ikke selv / eller hans Fuldmægtig / møder / da dømmis i Sagen efter dens Beskaffenhed / og hand efter Dommens Indhold at lide / med mindre lovligen Bevisis / at hand i saadan Forfald haver været / at hand hverken selv haver kundet mødt / eller fremskikket sin Fuldmægtig.

32.

32 Art:

Pag 36 Art. 17.
38. . . 21
44. . . 30.
67. . . 13
95. . . –

MEn hvo / som Stævner anden for nogen Over Dommere / og dog hverken selv / eller hans Fuldmægtig /

Patent om Høyeste Ret
15 Jbr: 1710. Art: 8.

eller hans lovlig forfald / møder / da haver hand tabt Sagen / til hand Stævner lovligen igien / og der foruden skal hand give sin Vederpart hans bevislig Kost og Tæring.

33 Art.
Pag: 29. art. 16
68. . . . . 13.
Patent om høyeste Ret 15 Xbr. 1710.

33.

UNd haver hand stævnet for Kongens højeste Ret / og ikke møder / inden den Provincies Sager / som hans Sag hører til / have Ende / da bør hand ikke alleeniste at igiengive sin Vederpart / som møder / og byder sig i Rette / den billig paa Processen anvente Bekostning med bevislig Kost og Tæring / men og aldeelis have tabt Sagen / og ikke videre tilstædis paa den at tale ; Men dersom hand indleverer sin tagen Stævning i rette Tid i Kongens Cancellie med sin Vederpartis skriftlig Samtykke / og Veder-

5. Cap.

derparten ikke vil Sagen videre udføre / da bør hand derfor fri at være.

34.

Kald og Varsel giøris ikke fornøden / naar nogen til Tinge vil lade læse sine Skøder / Mageskifte-Gave- eller Pante-breve / eller Afkald / eller deslige: Ej heller for Godsis Opbydelse / Arvs og Gields fragaaelse / Beslag paa Gods / eller Person / eller for Skudsmaal.

34 Art.
Pag: 25. Art: 7.
29. 30. . . .
35
81 . . . 4.
136
139 . . . 16
193
511. . . 15.
739 . . . 28. 30.

V. Cap:

Om Dommere.

I. Art:

Dommere skulle være vederhæftige og Uberygtede Dannemænd / som skulle skikke hver Mand

1 Art.
Pag 22. Art: 27.
42 . . . 27.
431 . . . 4
1005 . . .
om Böder til Vor Frelseres Kirke, 21de July 1714. 2. og 4 Art.

Mand Lov og Ret uden vild/ efter den Eed de Kongen soret have/ som her efter bag i Lovbogen findis indført.

2 Art:
Pag: 431. Art: 4

2.

INgen Dommere / som paa sit ærlige Navn og Rygte til Tinge søgis / og tiltalis / maa besidde Retten/før end hand derfor er enten lovligen erklæret / eller ved Dom frikient.

3 Art:
Pag 49. Art: 4
52. - - - 9
59 - - - 22
73 - - - - "
161 - - - - "
174 - - - 35
180 - - - "
214 - - - 7.
881 - - - "
882 - - - "

Udi Forordningen om Vocation til Præste Embedet forbydes gave og Skienk at tage eller give under Straf.
23. Oct: 1700.

3.

GIver nogen Dommere een Uretfærdig Dom ud / og det skeer / fordi hand er ikke ret undervist i Sagen / eller og Sagen er hannem Vrangt forredragen/eller og hand haver det giort af Vanvittighed/ da skal hand igiengive den / som hand med sin Dom Uret giort haver/ hvis bevislig Skade/ Kost og Tæring/ hand derpaa lidt og giort haver; Kand det og bevi-

5 Cap.

beviſis / at Dommeren haver taget Gunſt/ Gave/ Vild/ eller Frændſkab for Retten / eller Sagen findis saa klar/ at det ikke kand regnis for Vanvittighed/ eller Vrang Undervisning/ da skal hand derfor affettis/ og ej sidde meere i Dommers Stæd/ og bøde imod den forurettede Skaden igien / være sig Gods/ Liv/ eller Ære/ og Kongen/ hvis overbliver af hans Boeslod.

4.

4 Art.

Pag. 48. Art. 3.
57. . . 9
68. . .
70 . . . 15.
175 . . . –

DEr nogen Dommere / som for Uretfærdig Dom beskyldis / før end Sagen til Over Dommeren indstævnis / eller der endelig paa hans Forseelse efter klar Bevislighed kient vorder/ da svare hans Arvinger Skaden alleene / og skal det ej være den Afdødis Lempe for nær/ som den/ der ikke kand møde/ og svare for sig.

5 Art:
Pag: 66. Art: 7.

5.

DEt samme er og om Ridemænd/ som ikke deris tog saaledis giort have/ som de burte.

6 Art:
Pag: 40 Art: 24
47 . . .
71 . . . 17
431 . . . 4.

6.

INgen Dommere maa dømme i de Sager / som hannem selv gielde paa; Men da skal i hans Stæd/ om hand eene betiener Retten / een anden boesat og vederhæftig Dannemand af stædets Øvrighed/ eller Herskab / dertil forordnis.

7 Art:
Pag. 44. 45. 46. —
53 . . . Art: 11.
74 . . . . 22.
83 6
101 3
119 3
757 3
824 1
910 . . . . 13.

Forordning om afskeeder og Interlocutori Domme 17 May 1690.

7.

DOmmerne skulle Processerne/ det meeste mueligt er/ forkorte/ og ikke tilstæde/ at nogen med Kroglove og Unyttige Skudsmaal/ eller saadan Rettens Spilde / Retten og dens Gænge opholder; Og naar nogen formeener sig at have tiltale til een anden for

5 Cap.

for nogen Gield/ Breve/ eller andet saadant/ og hand af den Søgende begærer/ at hand vil vise hannem hvis Bevisning hand derpaa haver til at forrekomme al Proces, og hand dog ikke sig dertil vil beqvemme/ Men vil endelig have det til Proces, da/ naar det kommer til Proces, enddog den Søgende der fremlegger sine Bevisninger/ bør Dommeren dog at dømme hannem til Omkostning for foraarsagede Proces og Vitløftighed.

8.

Dommerne skulle ikke Sagerne med Opsettelser forlænge/ ej heller Magt have nogen Sag til Dom at optage længere/ end i sex Uger/ med mindre begge Parter det/ enten begære/ eller samtykke/ eller nogen Slig nøjagtig og lovlig forfald haver/ at

8 Art.
Pag: 32. Art: 5.
40 . . . 24
44 . . . .
55. 57 . . . .
61 . . . 25.
95. 96 . . 1. 2.
98 . . . 4.
Om hiemmel skal dommere strax dømme
3rd: Pag: 98. Art: 4.
Forordning om Afskeeders og Interlocut: indstevning. 17 May 1690.

hand ikke paa samme Tid kand møde. Opholde Dommerne nogen Sag længere/end forskrevet staar/uden lovlig forfald/ da skulle de/ saa tit og ofte det skeer/ give to hundrede Lod Sølv til næst hosliggendis Hospital.

9.

SAa fremt og nogen Dommere nogen Mand med Ophold/ eller Udflugt/ Retten spilder/ eller negter/ eller og vegrer sig vidner at Stæde/ forhøre/ eller forhøre lade/ eller forhindrer at givis beskreven/ saa vit at skee bør med Rette/ og saadan hans Ulempe af Over Dommeren befindis/ da skal hand ikke alleeniste forfriske den forurettede Sagen paa sin egen Bekostning/ og stande hannem til Rette for hvis Skade hand der over lidt haver/ men og/ om hand ikke fældis paa sin

9 Art:
Pag: 42 . . . . .
48 . . . Art. 3.
54 . . . .
59 . . . . 22.
67 10
73 . . . . 19.
78 4
155 4
158 . . . 13. 14.
174 . . . 35
Forordninger
1 om Interlocutoriers Indstevning 17 May 1690
2 om strandet Skib og gods 21 Martij 1705 . . den 20 Art:

5. Cap:

sin Bestilling / have dog forbrut foruden Kost og Tæring trediesindstyve Lod Sølv; Hvilke bøder saafremt hand ikke betaler inden sex Uger / efterat Over Dommerens Dom gangen er / da skal hand ikke efter den Dag besidde den Ret / og skal der foruden staa den / som forurettet er / frit for / hos hannem udlæg / for samme bøder / med lovlig medfart at søge.

10.

DOg maa ingen Dommere give / eller udstæde / nogen vidne efter Ord / som falde i Rettergang / og ikke gielde Hovedsagen paa / eller nogen mands Ære og Lempe paarøre.

10 Art.
Pag: 29. Art: 1.
100 —
101
105 . . 5.
108 . . 11
111. 112.
999 . . 2.
Forordninger ved: 11 Art: 1000 . . 4.

11.

DErsom den / der søgis og tiltalis / vil strax giørligen Rette for sig / da bør Dommeren over hannem ingen Lovmaal at tilstæde.

11 Art.
Pag: 51 Art: 7.
74 . . 22.
119 . . 3.
138 . . 7.
Forordninger den 10 og 11 Art: Vedk: ×

12.

× 1 om Böder til Vor Frelseres Kirke 21 July 1724.
2 om Assistentshuusets Sager 31 Janv: 1699. Art: 21.
3 om strandet Skib og gods. 21 Marti 1705. 20 Art:
4 om Confiscations Sager . . . . 7 May 1701.
5 Reglement for Commis farerne 6 Apr: 1711. den 8. 9. og 11 Art:
6 om Politiens administration i almindelighed. 22. October 1701. 10. og 11 Art.

12 Art:
Forordning om afskrevne og Interlocutorij Domme 17 Maij 1690.

12.

DOmmerne maa ingen Uendelige Domme udstæde med disse Ord: Uden det anderledis kand afbevisis/ havis i minde/ aftalis/ forstaais/ bevisis/ og andre deslige Uendeligheder.

13 Art:
Pag 56. Art: 16
59. . . 22
62. . . . 27.
83. . . . 6.

13.

DE skulle Dommene under tyve Lod Sølvs Straf for Retten lydeligen afsige / og med tydelige og klare Ord give dennem fra sig beskrevne/ saa derudi ikke kand giøris nogen Tvifl / hvormed nogens Ret kunde blive forhalet / og med begge Parternis Bevisninger/ paa det/ naar Sagerne komme ind for højere Ret / at mand da om deris Beskaffenhed af samme skriftlige Domme omstændeligen kand vorde underrettet.

14. De

5 Cap.

14.

14 Art.

Pag: 59. Art. 22.
62 . . 21.
64 . . 2
69 . . . .
99
104.

De skulle i alle Penge-Sager udtrykkeligen sette/hvor meget Hovedsum/ Rente og Omkostning / betalis skal/ og paa det de ikke med Udregning selv skulle besværis / maa de tilforordne Forstandige Dannemænd til at giøre Udregning og Liqvidation i Parternis Nærværelse/hvilke Dannemænd skulle have for deris Umage / hvis af Dommerne dennem derfor billigen tillagt vorder.

15.

15 Art.

Pag: 159. Art. 14.
161 . . 17
102 . . 46.

Naar de tildømme nogen til at giøre/ eller efterkomme/ noget / da skulle de hannem een vis Tid forrelegge/ inden hvilken hand skal Dommen fyldistgiøre / og sette een vis Straf hos / om hand det ikke efterkommer.

16. De

16 Art:
Pag: 40. Art: 24.
54. 61.
68. . . . 12.
Forordning om Afskeeders og Interlocutoriers indstævning 17 May 1690. —

16.

DE skulle Dommenis Slutninger strax / efterat de ere afsagte / til Skriveren levere / at de i Tingbogen / Raadstuebogen / eller Protocollen / strax kunde indskrivis / og Parterne / som Dommene begære beskrevne / dem uden Ophold bekomme.

17 Art:
Pag 23. Art: 2.
86. . . . 12
Kongl: Rescript 13 May 1688.

17.

INgen Herrets- eller Birke-Foged maa sig i nogen Kiøbstæd nedsette / eller boe uden Herredet / eller Birket / ej heller meere end et Herret / eller Birk / betiene.

18 Art:
Pag: 191. Art: 10.

Forordning om Herreds og Birke Fogders Korn af hver 6 Tønder hartkorn 4 Marts 1690. den 4 Art:
Saaog
1 af 13 Marts 1688.
2 . . 11 Juny 1715.
Politiens Administrations 11te Post.

18.

HErrets- og Birke-Fogder skulle nyde for deris Bestilling / hver een Gaard omtrent paa tj Tønder hart Korn qvit og frj for Landgielde / Ægt og Arbeide / og Skat; Paa samme maade skulle og Herrets- og Birke-

Skri-

5 Cap.

Skrivere / hver nyde een Gaard omtrent paa sex Tønder / og intet videre nyde af Herrets- eller Birke-Bønder til aarlig Løn / uden hvis de af Arrilds Tid nydt have; Dog at det ikke overgaar een Skeppe Korn af hver heel Gaard.

19.

Naar nogen Misdædere skal dømmis fra sit Liv / eller nogen fra sin Ære / enten til Herrets- og Birke-Ting / eller til Bye-Ting i de Kiøbstæder / hvor Borgemester og Raad have Landstings Ret / da skal Fogden tage til sig de otte beste Tingmænd / og selv med dem under tredie-findstyve Lod Sølvs bøder domme til / eller fra / og ej tilnævne andre Domsmænd derudi; Men i de Kiøbstæder / som svare under Landstinget /

H skulle

19 Art.

Pag. 20. Art. 24
34 . . . 8
49
65 . . . 5
66 . . . 9
73
76 . . . 1
114 . . . 28.
122 . . . 7
134 . . . 8.
153. 155. 158—
184 . . . 51
185 . . . 52
186 . . . 55
663
998 . . . 1.

skulle Borgemester og Raad under deris trediesindstyve Lod Sølvs bøder side Dom med Byfogden / naar nogen skal dømmis fra Liv / eller Ære; og skal Dommen givis begge Parterne beskreven / om de den begære / under Fogdens og fornævnte hans Med-Domsmænds Indsegle.

20.

20 Art.
Pag: 9. Art: 3.
65 . . . 5
67 . . 11. 12.
94 . . 17.
112 . . 24.
Forordning om Gre-
vernes Privilegier
25 May 1671.

LAndsDommerne / og de / som nogen OverRet betiene / skulle uden nogen Forrevendning endelig kiende paa alle Underretters Domme / saavel som paa Sandemænds / og andris / der blive for deris Eed og Vidnisbyrd kaldede / deris Tog og Eeder / Gods / Ære / eller Liv / angieldende / som for dennem til Stadfæstelse / eller Underkiendelse / indstævnis / og dennem / hvad heller de beskyldis / eller

ej /

5 Cap.

ej / reise / eller fælde ; Og maa de ej deris Domme paa de indstævnte Domme grunde ; Men selv tage Sagerne og deris Beviser for sig / og derefter kiende og dømme / som de agte at forsvare. Landsdommerne skulle og kiende paa alle de Vidner / som til Grevernis og Friherrernis Birker blive førte / dersom de til Landstinget / enten til Stadfæstelse / eller Svækkelse / indstævnis.

21.

21 Art. Pag 13. art. 11

IMod Adelens og med Adelen lige privilegeredis Breve maa de og vel dømme / med mindre de saaledis i Dommen røris / at det deris Ære og Lempe er for nær / som dennem udgivet have.

22.

22 Art. Pag 55. art. 14.

DE skulle selv / saa fremt de efter

Sagens Omstændighed finde nogen til Kost og Tæring/ sette og navngive i deris Domme/ hvor meget den skal være / efter som Sagen haver været klar/ eller mislig/til.

23.

23 Art:
Pag: 197. Art: 22.
685 . . . 19.
706 . . . 65
709 . . . 68.

Forordning angl: adskilligt Justicien vedkommende = 31 Martij 1719. dens 1te Post.

COmmissarier udi de Sager/ som Samfrænder bør at dømme udi/ og som ellers ikke beqvemmeligen kunde til Tinge ordeelis / bevilgis og forordnis af Kongen efter begge Parters Begæring; Men dersom den eene Part vegrer sig derudi / og ikke vil have gode Mænd paa saadanne Tretter/ som ej anderledis / end ved Commissarier bør / eller kand / adskillis / enddog hand af den anden Part derom er besøgt / da skal det være hans Vederpart frit for / eene Kongelig Befalning at tage; Dog at hand skielligen bevi-

5. Cap:

beviser/ at hand sin Vederpart tilforn halfdeelen af Commissarierne at tage haver tilbudet.

24.

24 Art.

Pag 7. Art: 6.

Forordning vid: nest forhergaaende 23 Art:

NDebliver een/eller fleere/af Commissarier / eller andre gode Mænd / som til nogen Forretning ere forordnede/formedelst lovlig Forfald/ da have de/som komme tilstæde/Magt til andre vederhæftige gode Mænd i deris stæd at tage.

25.

25 Art.

Pag: 32. Art: 5
51. . . 8.
56. . . 16.
123. . . 8.

Forord: vid: 23 Art:

COmmissarier / og andre deslige skulle/ om mueligt er/ inden sex Uger/ efterat Befalningen er dennem tilstillet/ forrette hvis dem befalet er/ og inden Maaneds Dag/ i det seniste/ efter deris Forretning give deris Dom beskreven/ og da strax/ hvis Breve og Documenter for Retten leverede ere / een hver igien lade tilstille.

26.

26 Art.
Pag. 65. 66. Art. 6. 7.
176 . . . 15.
174 . . . 36.

26.

Naar Commissarier / eller andre Dommere / som een Ret besidde / eller Ridemænd / og deslige / sig om deris Domme og Forretninger ei kunde foreene / da skulle de fleeste Stemmer beslutte Dommen / eller Forretningen; End ere de lige mange paa begge sider / da giver den / som Formand er / med dem / som hannem følge / Dommen beskreven / og ingen anden.

27 Art.
Pag. 55. Art. 14.
59 . . . 22
61 . . . 25
66 . . . 7
197 . . . 22.

Forordning om Commissarers Løn. 4 Marts 1690.

27.

Commissarier i deris Affigter skulle og dømme / hvilken af Parterne Commissionens Omkostning skal betale / om den / som Commissionen forvœrvet haver / bør den gandske / eller een Andeel / og hvor vit deraf / at betale / henseende / hvo i Sagen

6. Cap.

gen best grundet er/ og derfor den i alle Puncter vinder/ saa og om Sagen saa er beskaffen/ at den ej anderledis kunde været bequemmeligen udført/ eller den/ som Commissionen haver forvœrvet/ Sagen ved Lands Lov og ordentlig Rettergang med mindre Bekostning kunde have udført; Ti da bør den/ som taber/ ej at føris paa større og Unødig Bekostning ved saadan Processens Forandring.

VI. Cap:

Om Indstœvning til Højere Ret.

I. Art:

1. Art.
Pag. 62.
158. Art. 17.
168. . . 26
269. . . 16.
759. . . 7.

Dersom Parterne voldgive deris Sag og Tvistighed paa Danne-

Dannemænd / enten med Opmand / eller uden / da hvad de sige og kiende / saa vit deris Fuldmagt dennem tillader at giøre / det staar fast / og kand ej for nogen Ret til Underkiendelse indstævnis / dog Kongen sin Sag forbeholden.

2.

Z Art.
Pag. 30 Art. 1
55 . . . 14
128 . . . 1
847 . . 42.

BRanskninger / Liqvidationer, og deslige Affigter indstævnis for den Ret / som Befalningen dertil udstæt haver.

3.

UVerkiøbmænds Affkeeder skulle strax for Byfogden / Borgemester og Raad / og andre ordentlige Dommere / til underretning og paakiendelse indstævnis.

4.

IOg bør ingen Overkiøbmand / eller

6 Cap:

eller andre/ som ikke ere rette Dommere/ men meere Underhandlere/ for deris Afskeeder tiltalis/ uden saa er/ at der aabenbarlig vitterlig Bedrag findis under.

5.

SAndemænds Tog i Drabs Sager indstævnis til Landstinget; Men have Sandemænd soret om Herrets- eller Marke-skiel/ og nogen paakærer/ da opkrævis til Landsting/ og af Landsdommerne udmældis Ridemænd/ som derpaa skulle kiende.

5 Art:
om Markeskiel og Sandemænd fra Pag: 119. til 126. og ellers Conf:
Pag: 35. Art: 13.
57. 58. . . 19. 20.
66 7
69 14
125 . . . . 13.
184 . . . —
788 . . . . 8.

6.

SKiftebreve/ Indførseler/ Udlæg i Arveløs boe/ og i Godsis Opbydelse/ indstævnis for den OverRet/ som de Personer ere under/ der samme Forretninger giort have.

6 Art:
Pag: 34 Art: 11
68 . . . .
677 . . . .
683 . . . 17
709 . . . 68
760 . . . 5
842 . . . 33.
848 . . . 43.

7 Art.
Pag 50. Art. 5.
62 . . . 26. 27.
65 . . . 5
69 . . . 14
71 . . . 16. 17.

7.

Kommissarier / som af Kongen bevilgis / og Ridemænd / som af Lands-Dommerne tilforordnis / indstævnis lige for Kongens højeste Ret.

8 Art.
inden 6 Maaneder vide
Pag. 67. Art. 12.
Pag 16. Art. 16.
76 . . . 9
326 . . . 5
334 . . . 8.

8.

Herrets Provstedomme indstævnis til Provstemode for Stigts-Befalningsmanden og Superintendenten.

9 Art.
Pag. 39. Art. 22
57 . . . 19
67 . . . 11.

9.

Herrets- og Birke-tings Domme indstævnis til Landsting; I lige maade de Bytings Domme / hvor Borgemester og Raad ikke have Landstings Ret; Ti hvor de have Landstings Ret / der indstævnis Byfogdens Domme for Borgemester og Raad / efter hver Byes Privilegium.

6. Cap.

10.

Borgrettens Domme indstævnis for Kongens HofRet; Og maa ingen Sag til bemælte HofRet indstævnis for ringere / end det / hvis Hovedstoel / og som Sagen haver reist sig af / er tredive Lod Sølv / eller dets værd / være sig gield / bøder / eller andet / med mindre det angaar nogens Person / gode Navn og Rygte.

10. Art.
Pag: 9. Art: 3.
11 . . . 7
42 . . . 27.
52 . . . 9.
72 . . . 18.

11.

Birke Dommere i Grevskaberne og Friherskaberne indstævnis for deris Domme lige til højeste Ret / og ikke til Landstinget.

11 Art.
Pag: 59. Art: 20.
Grevernes Privil: 25 May 1671.
om Birkedommere 25 May 1689.

12.

Til nogen stævne nogen Underdommeris Dom / som til Herrets-Birke-eller Bye-ting / eller i anden Underret / dømt er / da skal hand

12 Art.
Pag: 9. Art: 3.
36. 37 . . 17.
39 . . . 22.
40 . . . 23.
42 . . . 27.
57. 58.
66 . . . 9
71 . . . 16. 17.
159 . . . 15
184 . . . 50
910 . . . 12.

Forordninger

1 Patent om Commerce Collegij Staffelse 26 Janv 1704.
2 Skipper Laugs Articler 25 Janv 1707. Art: 10.
3 om Politiens administration 22 Oct: 1701. 4 og 9 Art:
4 Anordning om Commisfarts Sagers appellering 6 April 1711 Art: 11.
5 om afskeeder og Interlocutorier 17 May 1690.
6 Confiscations Sagers indstevning. 7 May 1701.
7 Commer Retsordning 30 July 1684. 1 Parts 19 og 20 Art:
8 Bøder til vor Frelseres Kirke 21 July 1714. Art: 1.
9 om Landrytteriet og Dragoner udi Norge 30 Apr: 1692. 53 Art:
10 Vedere angl: Confiscations Sager see Forordning af 23 Juny 1721.

tage Underdommerens Dom beskreven / og den inden sex Maaneder / efterat den afsagt er / for Landsdommerne / eller Overretterne / indstævne / eller siden ikke have Magt den at paatale; Men dersom nogen er dømt til saadanne Bøder / som hand bliver fredløs for / om hand ikke retter for sig / og ikke inden sex Uger indstævner Dommen / da haver hand ej siden Magt paa den at tale / uden hand kand faa Opreisning.

13 Art. Pag 39. 43. 46. 73. 74. 75.

13.

Hvo som stævner nogen Underdommeris Dom for Overdommere til underkiendelse / og samme Dom bliver i alle maader ved Magt kient af Overdommeren / da bør hand at give sin Vederpart een billig Kost og Tæring / og til Underdommeren hvis

6 Cap.

hvis billigt er efter Sagens Beskaffenhed.

14.

LAndsdommernis og OverRetternis Domme / og Commissariers Afsigter / og Ridemænds Forretninger / i Danmark / skulle inden Aar og Dag / efterat de ere afsagte / til Kongens højeste Ret indstævnis. De Sager / som fra Norge maa til højeste Ret indstævnis / skulle inden atten Maaneder / efter at Dommene ere udstæte / stævnis. Skeer det ej / da stande de / saavit Dommeren angaar / Uryggede / saa at Dommeren bliver uden Skade / om Kongen derudinden dispenserer, saasom / om Sagen Umyndige angaar / og deris Værger ere blevne Uvederhæftige / som dennem noget til Skade kunde have for-

14 Art.

Pag. 66. Art. 7
70 . . 15
114 . . 27.
185 . . . "

Forordning angl. adskilligt Justicen vedkommende om Beviling at søge til nÿ Documenters Fremleggelse for høyeste Ret, men ingenlunde Domme over 3 Aar gl. 31 Martij 1719.

 sømt /

sømt / eller Kongen i Drabs Sager / eller andre / giver Opreisning / hvor Tiden og Stædet til Sandheds Oplysning kand være fornøden / eller anden og bedre Bevisning i Sagen føris og forværvis.

15 Art.

Pag 49. Art: 4
675 . . . 4

Forordninger ligesom ved den 14 Art:

15.

DØer nogen Lands Dommer / eller andre Overrettis Dommere / eller Commissarier / eller Ridemænd inden Aar og Dags Forløb / da skulle de / som deris Domme stævne vilde / inden sex Maaneder efter Dommerens Afgang tage Stævning ; Dog at samme Stævnings Datum og Termin ikke udtydis / forstaais / eller forlængis / over den forbemælte Aar og Dags Termin efter Dommens udstædelse.

16. Dog

6 Cap.

16.

16 Art.

Pag 65. 66. 67. 68 og 96.

Forandring vide 14 Art.

Dog skal ingen være formeent / end og efter forskrevne Termins Forløb / nogen Dom / eller Indførsel / til Stadfæstelse at indstævne / naar Dommernis Domme / eller Ridemænds Indførseler / ikke til Underkiendelse indstævnis.

17.

17 Art.

Pag 32 art. 5
50 . . . 6. 7
114 . . . 27.

Ligemaade dersom nogen sin Vederpart vil stævne / ej beskyldendis Processen / eller Dommen ; Men at hand enten det haver fordret / som siden befindis eengang at være betalt / eller i andre maader nogen Urigtighed i samme Sag begaaet / da maa hand sin Vederpart derfor til højeste Ret indstævne / for saadan ved Ulovlig Middel paaførte Skade / eller for Falsk / efter som Sagen er til / og hand trøster

trøster sig med Retten den at kunde udføre og forsvare.

18 Art:

Pag: 9. Art: 3.
42 . . 27.
67 . . 10.
73 . . 20.

Forordninger
1 Høyesteckettes Patent
15 Septembr: 1710.
3. 4 og 12 Art:
2 om Politiens Administration 22.
Oct: 1701. 9 Post.

18.

INgen skal tilstædis Stævning i Cancelliet til Kongens højeste Ret/ med mindre hand stævner Landsdommernis/ eller andre Over Retters/ Domme/ og haver baade dennem og Underretternis Domme for sig beskrevne/ undtagen i de Sager/ som lige at indstævnis bør for Kongens højeste Ret; Og maa ingen Sag til Kongens højeste Ret indstævnis for ringere/ end det/ hvis Hovedstoel/ og som Sagen haver reist sig af/ er sex og trediesindstyve Lod Sølv/ eller dets værd/ være sig Gield/ Bøder/ eller andet/ med mindre det angaar nogens Person/ gode Navn og Rygte.

19. De

6. Cap.

19.

DE Sager / hvorudi nogen for Rettens fornegtelse og Voldsom Tvang og Forurettelse anklagis / maa og for den højeste Ret lige indstævnis.

19 Art.
Pag 52. Art. 9.
78 . . 4
174 . . 35.
Patent om Forestecket den 12 Octobr: 1700.

20.

KOmmer ellers nogen ind for Kongens højeste Ret med nogen Sag / som allerede er / eller burte været / dømt paa i Under- og Over-Retterne / og dog ikke haver deris Domme derudi beskrevne med sig / da skal hand afvisis / og give sin Vederpart Kost og Tæring.

20 Art.
Pag 42. Art: 27.
72 . . . 18

21.

INdstævnis nogen Dommere / Sandemænd / Rebsmænd / eller andre deslige / til deris Dommis / eller Afsigters / Underkiendelse / og de

21 Art.
Pag. 68. Art. 13.

blive ved Magt kiente/ da skal den/ som dennem stævnet haver/ igiengive dennem deris Tæring/ som de giort have frem og tilbage igien til deris eget.

22.

Dersom nogen i vitterlige og kiends Sager/ saa og i andre Unyttige Tretter/ enten stævner/ eller lader sig stævne/ til Kongens højeste Ret/ Sagen alleene/ sin Vederpart til stor Bekostning/ dis længere at kunde opholde/ da skal den/ som Sagen taber/ ikke alleene betale den billig paa Processen anvente Omkostning/ men ogsaa give sin Vederpart een billig Kost og Tæring. Men dersom hand vil Rette for sig/ og fyldistgiøre hvis Dom over hannem tilforn falden er/ og hans Vederpart dog stævner hannem til Kongens højeste Ret/ til at føre

føre hannem i videre Omkostning/ eller og til den ende alleene / at have stadfæstelse paa ergangen Dom af Kongens højeste Ret / og hand ingen contra-Stævning tager/ da bør hand ingen Omkostning at give sin Vederpart.

23.

23. Art.
Pag: 18. Art. 19.
164. . . 22.
186. . . 54
761. . . 6
910. . . 12.

Vis og nogen/ som Uvederhæftig befindis/ i een rede og klar Sag stævner til Kongens højeste Ret nogen Overdommers Dom/ ved hvilken hand efter rigtig Haandskrift / eller Forskrivelse/ er tildømt noget at betale/ eller fra sig legge / da bør hand at sette vissen/ eller nøjagtig Borgen/ for hvis Dommen om formælder/ saa og for hvis Bekostning hand med ophold og videre Proces fører sin Vederpart udi; Og hvis hand enten ikke vil/ el-

ler ikke kand / sette vissen for sig / da bør hans tagen Stævning ikke at forhindre hans Vederpart / at hand jo ved Rettens Middel lader ergangen Dom fyldistgiøris.

VII. Cap:

Om Tinghørere.

I. Art:

TInghørere / Tingmænd / eller Stokkemænd / skulle være otte / eller i det mindste syv / foruden Fogden / tilstæde paa Tinge / naar Retten holdis / til Rettens Sager at fordre / og til et lovligt Tingsvidne at udstæde.

2.

DE skulle aarligen skrivis til Stokkene /

1 Art:
Pag 57 Art: 19.
114 . . . 28.
257 . . . 1.

Forordnanger
1 om Tinghørere og Stokkemænd 4de Martij 1690. Art: 5.
2. Grever og Friherrers Privilegier 25 Maij 1671. Art: 9 og 10.
3 om Ryttergodset udi Vannemh: 10 aug: 1695 23 Art:
4 om Kargelæbenes Skippere og Laadsmænd den 29 April 1684.

7 Cap.

kene / i Kiøbstæderne af ærlige og Uberygtede Borgere / og paa Landet af boesatte Bønder i Herredet / eller Birket / og skal det omgaa iblant Borgere og Bønder / saa ingen / som haver været sit Aar ud / skal dertil skrivis / imens der ere andre / som ikke tilforn dertil have været brugte; Og naar de af Fogden paa Tinget opnævnis / skulle de svære paa deris Siel og Sandhed / om hvis de have seet og hørt.

2 Art.
Pag 114. 120. og 121.
Forordninger
vide forhergaaende
1te Art.

3.

INgen Omkostning maa af Tingmændene giøris / enten med Giestebud / Bordklæde / eller andet saadant.

4.

NAar Tinget til rette Tid er sat / og de tilstæde værende Parter

4 Art.
Pag 44. art. 29.
52. . . 9
73. . . 19.
100. . . 1. 2.

ere forhørte / og efterat tre gange er paaraabt / om nogen videre vil gaa i Rette / og ingen sig fremstiller / og Tingmændene med Fogden og Skriveren skillis ad / da / naar Tinget saaledis er brut / settis det ej meere den Dag. Men om Fogden for Bulder / Tumult / eller Gevalt skyld / maa staa op fra Retten / da / naar Tumulten er stillet / maa Retten og Tinget igien holdis samme Dag ; I lige maade / dersom Tinget formedelst Rettens benegtelse af Fogden / eller Skriveren / Splittis / da maa det igien settis samme Dag ; Dog ikke af den Foged / eller Skriver / som for Rettens benegtelse er beskylt ; Men der skal strax af Øvrigheden / eller Herskabet / eller deris Fuldmægtige / andre dertil forordnis.

VIII. Cap:

VIII. Cap:

Om Skrivere ved Retten.

1. Art:

1 Art.

Pag. 8. Art. 3.
42 . . . 27.
56 . . . 18.
187 . . . 1
193 . . . 15.
196 . . . 20.
318 . . . 4
431 . . . 4

Alle/ som ere bestilte i Under- og Over-Retter at skrive/ skulle oprigteligen handle i deris Bestilling/ efter den Eed/ som de sored have.

2.

2 Art.

Pag 657. Art. 4.

De skulle have een hver sin Ting- eller Raadstue-Bog/ eller Protocol/ sampt alle Retten tilhørige Bøger/ numererede/ igiennemdragne og forseglede: Dem/ som høre til Underretterne/ med Kongens Befalnings-

mænds/

mænds/ eller Øvrighedens; Men dem/ som høre til Overretterne/ med Rettens/ eller dens fornemste Betientis/ Segl. Notarius Publicus Regius skal og have een igiennemdraget Protocol med Kongens Cancellers Segl.

3 Art. Pag. 109. art. 25. 191. . . . 12. 723. . . . 90.

3.

De skulle i forskrevne Bøger/ eller Protocoller/ med Flid og Troeskab uden Betalning indtegne alt hvis til Tinge og for Retten forrefalder/ være sig Domme/ Assigter/ Tingsvidner/ Pante- og Skiøde- Mageskifte- og Gave-Breve/ Maningsbreve/ og andre Rettens Forhandlinger/ efter den Orden/ som de ere fremlagte; Og maa de ikke skrive noget til Tinge paa andet/ eller løst/ Papir/ og siden hiemme det reenskrive/ Men skulle det strax paa Tinget/ eller

S. Cap.

eller hvor Retten holdis/ i samme Bøger/ eller Protocoller/ indføre; Bladene og Siderne skulle de og fuldskrive/ og ej lade noget Rum staa ledigt/ som noget kunde tilsettis paa.

4.

Lid skulle de der foruden have een Bog/ hvorudi Gienpart af alle de Domme/ som udstædis/ skal indskrivis; Item een Bog/ hvorudi alle Pante-Mageskifte-Skiøde- og Gave-Breve/ Maningsbreve/ og deslige/ efterat de for Retten ere læste/ og baade af Dommeren og Skriveren paaskrevne/ Ord fra Ord skulle indføris/ og een hver til Efterretning deraf skriftlig givis/ som haver fornøden at vide/ om det Gods/ som til Pant tilbydis/ mageskiftis/ skiødis/ eller givis/ til andre tilforn er pantsat/ eller

4 Art.

Pag 47. Art. 34.
191 . . . 17
194 . . . 16
195 . . . 19
723 . . . 90
740 . . . 29. 30.
766 . . . .

afhændet; Og naar nogen sit Pantebrev / eller andre saadanne Breve / som i fornævnte Bog ere indførte / indløser / eller forandrer / da skal hand pligtig være inden tredie Landsting / i det seniste / dem til Landstinget med dens Haand / som de lyde paa / og til dem haver været berettiget / paaskrevne at fremskikke / at det i Bogen af Skriveren kand vorde antegnet / under hundrede Lod Sølvs Straf til Kongen / og der foruden / om nogen Falskhed der under befindis at være begangen / at lide / som vedbør.

5.

5 Art: Forordning af 22de Martij 1684. om 26. Linner at skrive paa hver side.

SKrivere skulle i Dommene alt det indføre / som Hovedsagen angaar / og ikke for nogen deris Fordeel Brevene og Documenterne kortere / eller vitløftigere / forfatte / eller anderledis

S. Cap.

ledis skrive/ end som forsvarligt kand være;' De skulle Brevene klarligen og vel fuldskrive/ og hvis de sig herimod forsee/ skulle de efter lovlig Proces straffis/ efter som Forseelsen er til; Og dersom nogen/ af Dommerne/ som hermed bør at have indseende/ advaret/ ikke retter sig/ eller forsetligviis imod sin Skriver Eed sig forgriber/ skal hand strax afsettis/ og ikke meere Skrivers Bestilling betiene.

6.

Og skulle de ikke være forpligtede i Dommene meere end Meeningen at indføre af hvis forsetter/ som i Retten ere læste og paaskrevne/ paa det at slige vitløftige forsetter Sagen ikke formeget skulle forblomme/ og Overdommerne siden i dens rette Forstand dis meere forvilde.

6 Art.
Pag: 50. Art: 7.
54. . . 13.

7.

Vegrer nogen Skriver sig motvilligen i Ting- og Raadstue-Bogen/ eller Protocollen/ at indføre noget forhørt Vidnisbyrd/ eller andet/ som bør med Rette at indføris/ hvorved nogens Ret kunde Spildis/ da haver hand dermed forbrut trediesindstyve Lod Sølv/ og der foruden stande den forurettede til rette for hvis Skade hand derover lidt haver.

8.

8 Art.
Pag 987. 988. — 990 . . . art: 6.

Forfalsker nogen Skriver/ eller andre/ Tingbogen/ eller Protocollen/ eller giver falske Tingsvidner ud/ da straffis hand derfor/ som een Falskner/ paa sin Ære/ Haand og Boeslod.

9.

9 Art.
Naar Breve afforderes bør, see fra Pag 187 - til 195. saavg Forordning af 19 Janv: 1692. at betale Skriverpenge forud i Retten. —

Forholder hand nogen/ enten Tings-

eller

S. Cap.

eller Raadstue-Vidne/Domme/ eller andre Breve / at give beskrevne over fiorten Dage i det længste / efterat de ere forværvede / med saa Skiel/ at de for Retten ere begærte / og den halve Betalning for Brevpenge/ med stemplet Papir dertil/ hos hannem ere indleverede/ da give hand for hver Dag/ de over Tiden forholdis/ til den/ som opholdis/ to Lod Sølv.

10.

10. art.

Pag 196. art. 20.

Orholder nogen Landstings- eller Overrettis-Skriver nogen sin Dom over fornævnte Tid / da bøde hand for hver Dag fire Lod Sølv ; Men hvis hand forsetligen opholder nogen/ og derved forhindrer/ at hand ikke kand faa Stævning til Kongens høieste Ret / da haver hand forbrut sin Bestilling / og skal oprette den Klagende sin Skade.

11.

INgens høieste Rettis Domme skulle udleveris/efter som de vorde affagte / og maa ingen sin Dom tilstillis/ før end alle de/ som for hannem have Dom hændet / og dem beskrevne begært / deris Domme have bekommet.

12.

12. Art.
Pag: 39 Art: 22.
56 . . . 16.17.

INgen LandstingsSkriver maa være Birke- eller Herrets-Foged/ eller Skriver / ej heller Borgemester / Raadmand / Byefoged / eller Skriver i de Kiøbstæder / som svare under Landstinget/ eller sig uden sin Bestilling med nogen Dom / Rettergang / skriven / eller procureren/ befatte/ i de Sager/ som til Landstinget siden kunde vorde indstævnede.

9 Cap.

IX. Cap:

Hvo der maa gaa i Rette for sig selv/ eller for andre.

1. Art:

1. Art.
Pag 19 Art. 23.
38 . . 21
44 . . 30
96 . . 17.
103 . . 6.

Udfælde og mindre Mænd maa gaa i Rette og svare for sig selv/ naar de tiltalis.

2.

Ind foraarsagis de at lade tale paa nogen Sag/ da maa de ikke selv til Tinge deris Sager udføre; Men Øvrigheden/ eller Husbonden/ skal paa saadannis Vegne lade tale/ eller forordne dennem een/ som skal udføre deris Sag.

3. Brei-

3 Art:
Pag: 89. Art: 7.
90. . . . 10.

3.

BRejder nogen den / som gaar i Rette paa deris Vegne / saadant / da skal hand derfor give otte Lod Sølv / halfdeelen til Dommeren / og halfdeelen til den / som gaar i Rette.

4 Art:
Pag 159. Art: 14
om Lovfælde Mænds
Ret etc: Pag: 115. Art: 29.
samt Pag: 795. 957. –
958. 959. 982. og 1000.

4.

BEskyldis og bevisis nogen i Rettergang at være fordeelt for ærlig Sag / og strax retter for sig / da maa det være hannem tillat / og Rettergangen ej derfor at spildis.

5.

END beskyldis fordeelt Mand ej for Retten / men hans Vederpart lader hannem Upaaanket gaa i Rette imod sig / da kand Vederparten ej / siden Dom udi Sagen gangen er / for den Aarsag skyld rygge / eller igienkalde / Dommen.

6. In-

9 Cap.

6.

Ingen Qvindis Person maa for Kongens højeste Ret gaa i Rette / med mindre Sagen hendis / eller hendis Mands / eller Børns / Ære / eller Liv / angaar.

7.

Borgemester og Raad udi Kiøbstæderne og Øvrigheden / eller Husbonden / paa Landet skal skaffe dennem / som ikke maa / eller kunde / gaa i Rette for sig selv / saadanne Personer til at forfølge deris Sager / som de kunde være forvaret med.

7 Art.
Pag. 87. Art. 2.
93. . . 15
469. . . 17.
557. . .

8.

Procuratorer / som maa og skulle forfølge andre Folkis Tretter / skal være gode / oprigtige og Uberygtede Mænd.

8 Art.
Pag. 93. Art. 15.

9.

I Kiøbstæderne skal de være saa mange / som Byens Lejlighed udkræver.

10.

Ingen maa sig dertil lade bruge / uden de / som af Borgemester og Raad dertil forordnis / og af dennem be-eedigis: At de i ingen dennem beviste vrange og Uretfærdige Sager ville lade sig bruge: Ingen Uretvisheder i Rettergang / Vidners føring / eller anderledis / videndis drive: Ikke med Kroglover / Udeblivelser / Forhalninger / Unødige eller søgte Skudsmaal / uden billige Aarsager / Sagen opholde: Ingen vitløftige indviklede Stævninger / eller forsetter / skrive og dermed Aarsag give / at Dommene vitløftigere / end tilbørligt er / skulle for-

10 Art.
Pag. 88. art: 3.
99 . . . 1
100 . . . 1.2.
156. 208. —
469.
Forordning om Procuratorers Forhold 4 Maj 1690. og 12 Oct: 1700. art: 3.
2 om Inquisitions Commission ud Tyvr. Sager i Stokhuuset 13 April 1686.
3 Høyeste Rettes Patent 15 Septembr: 1710. 5. 9. og 10 Art.

9 Cap.

forfattis : Ikke ville hitze Folk sammen / eller hindre lovlige Forligelsemaal : Ikke ville de fattige / eller andre / med Ubillig Løn udsue : Endeligen / at de deris Principaler med Flid Troeskab og Oprigtighed ville tiene. Om hvilke Stykker og om deris Eed de af Dommeren / i hver Sag som tviflraadig er / skulle erindris / og / om Dommeren det fornøden eragter / paa ny for Retten giøre deris Eed : Saa og særdelis advaris / at de raade Folk fra Skieldsord / Gluffer og Gloser / og allermeest fra ærrørige Ord / naar Æren ikke søgis.

II.

Befindis nogen Procurator herimod at handle / da skal hand strax af Borgemester og Raad affettis / og ej af Dommeren tilstædis for

nogen at gaa i Rette / og der foruden straffis efter Sagens Beskaffenhed.

12. Art. Pag. 194.

12.

Dennem skal tilleggis noget til Løn af Borgemester og Raad / for Stævninger til Under- eller Over-Retter at udkaste / Supplicatzer og indlegger at forfatte / Saa og for een gandske Proces at drive / efter dens Vitløftighed / og Principalens Vilkor og Formue / hvorover de ingen med een eller anden Forrevendelse maa betynge; Men naar de af Øvrigheden befalis / skulle de tiene de fattige / være sig Enker / Vanvittige og Værgeløse / eller andre / uden Betalning / og søge deris Løn og Opretning i den Kost og Tæring / som dennem af Vederparten tildømmis.

13. Over-

9. Cap.

13.

13 Art.

Vergaar nogen Procurator den Fuldmagt og Ordre / som hannem af Principalen given er / Principalen til Skade / da bør hand at stande hannem til rette derfor.

Pag. 38. Art. 21.
44. . 13.
97. . 1
90. . 3.

14.

14. Art.

Ingen skal være forpligtet til at bruge Procuratorer / som selv ved sin Værge / Frænde / eller Tienere / sin Trette vil udføre.

Pag. 38. Art. 21

15.

15. Art.

Paa Landsbyerne maa ingen Procuratorer brugis; Men een hver skal der selv føre sin Sag ud / eller bruge dertil een i Herredet / eller Birket / Boesat oprigtig Mand / eller begære af Øvrigheden / eller Husbonden / een Person / som hannem derudi kand tiene; Dog at ingen andensteds af-

Pag. 89. Art. 7. &
469. . 17.
557. . .

sat/ eller forviist Procurator dertil antagis.

16 Art.
Pag: 435 Art: 9.

16.

PRocuratorer/ som oprigtigen Sager/ dennem betroede ere/ udføre/ og retsindige altid befindis/ skulle ej derfor af Øvrigheden leggis for had; Men lidis og forfremmis til Under-Øvrigheds Bestillinger i Byerne.

17. Art.
Pag 58. Art: 20.
96. . 1
106. . 7.
112. . 22. 24.
113. . 25.

17.

DErsom Landsdommerne / eller andre Overdommere i vigtige og tviflraadige Sager for got ansee/ og til Sagens Oplysning det nødigt befinde/ bør Principalen selv og andre Interesserede at møde/ naar det dennem forreleggis / under tyve Lod Sølvs bøder / halfdeelen til Dommeren / og halfdeelen til næste Hospital/ med mindre de lade svære deris lovlig Forfald.

18. Spil-

18.

Spilder nogen anden Mands Sag med Ulovlig Beskyldning/ da bør hand at forfriske Vederparten Sagen igien/ og betale hannem hans bevislig Omkostning.

18 Art:
Pag: 44 Art: 30.
115 . . . 1

X. Cap:

Om Forfald og Skudsmaal.

1. Art:

Lovlige Forfald i alle Rettergange ere disse: Om nogen ligger paa sin Sygeseng/ saa at hand kand ikke komme: Eller mand er i Kongens Bestilling forhindret: Eller og om hand er kaldet til højere Dom: Eller

1 Art.
Pag: 19. Art. 23.
37. . . 18.
40. . . 24
44. . . 30
47. . . 34
52. . . 8
61. . . 24
90. . . 10
94. . . 17
96. . . 2
104. . . 4
113. . . -
121. . . 3
244. . . 1
251. . . 3
265. . . 11
286. . . 8.
433. . . 7.
487. . . 29.
538. . . 23.
540. . . 36.
555. . . 10.
558. . . 16
560. . . 17.
676. . . 6.

Eller hand skal værge sin Jord / om det er hans rette Lavdag. Disse Forfald skal den / som er / eller haver / stævnet / dersom hand for nogen af dennem ikke kand møde / lade svære paa Tinget / med oprakte Fingre efter Loven / med mindre hand er i Kongens erinde uden Riget affærdiget ; End er hand i Riget / da give under sin Haand / at hand i saadant Kongens Kald er forskreven / at hand derfor ikke kand møde / eller skikke sin Fuldmægtig.

2.

Vnd sigtis nogen paa Tinge / saa hand selv hører derpaa / for hvad Sag det er / eller hand tager ved Gienmæle paa Tinge / da maa hannem ingen Forfald hielpe / at hand jo enten selv / eller hans Fuldmægtig / bør at møde og svare.

XI. Cap:

7 Art:
Pag 18. Art. 20.
29 . . . 1
37 . . .
52 . . . 8.
117 . . . 7
669 . . . 6
894 . . . 15

11 Cap.

XI. Cap:
Om Hiemmel.

1. Art:

1 Art.

Pag. 5. 8. Art. 3. 39. . . 21 80. . . 93. . . 13 97. . . 115 175 795 804. . . 41 958. 959. 969. . . 1 974. . 13. 987. . . 1000.

HVo som Hiemmel vil være til Tinge / eller i nogen Rettergang / paa sine egne / eller sit Herskabs / vegne / og vil dermed drage andre fra deris Ret / da skal den / som saa hiemler / strax personligen stande i samme Stæd / under samme Forfølgning / og lide og undgielde hvis Lovmaal udi samme Ret kand paafølge / paa det at ingen Mands rette Deele skal spildis.

2.

2 Art.

Pag. 803 Art. 41.

INgen Hiemmel skal staa for fulde / uden den / der Vederhæftig er /

eller fuldmyndig af den / der bør at svare dertil med Rette.

3.

3 Art: Pag: 93 art: 13.

Ingen skal fremskikke sit Hiemmelsbrev til Tinge / uden hand sender det Bud derhos / som fuldmyndig og mægtig er strax at skulle gaa i Rette / som forskrevet staar.

4.

4 Art: Pag 30. 33. 40. 44. 51.

Var det og / at nogen Hiemmel fremkommer / enten personlig / eller med Hiemmelsbrev / aldelis nøjagtig / som forskrevet staar / da skulle Dommerne baade til Landsting / Byeting / Birketing / Herretsting / eller anden Ret / pligtige være at dømme paa efter Loven / uden ald Undskyldning / eller opsettelse / være sig hvo det være kunde / som enten personlig / eller ved Hiemmelsbrev / indtræder i

Hiem-

Hiemmels Stæd / ingen Persons Stand / eller Condition, anseende / og lade begge Parterne vederfaris den samme Dom og Ret / som de ellers ville / eller skulle / giøre / og afsige imellem Sagsøgeren og den / som Hiemmel ført haver / saa at aldelis ingen sin Ret og Sag for saadan Hiemmel hindris / eller opholdis.

XII. Cap:

Om Skikkelighed for Retten.

I. Art:

HVo som kommer til Tinge / eller for nogen Ret / eller Commission, være sig Hovedmand /

I. Art.
Pag: 90 Art: 10
162 . . . 5
881 . . . 17.
917 . . . 19.
1000 . . . 4
Jøyeste Rettes Patent
15 Sept: 1710. Art: 18.

eller Fuldmægtig/ Vidner/ eller andre/ skulle ære Kongens Ret / og med beskedne Ord/ skikkelige lader og fagter/ baade imod Dommeren og Vederparten / gaa i Rette/ og deris Sager fremføre.

2.

Z Art.
Pag. 53 Art. 10
91
116 . . . 2
141 . . . 16
881 . . . 16
882 . . . 18.
916.
917.
948.

Hvo som paa Tinge/ eller for nogen Ret/ eller Commission, giør Dommeren Ulyd med Raaben/ Buldren/ Banken/ eller Banden / eller giver sin Vederpart nogle Skieldsord/ eller skielder een anden ærlig Mand for een Løgnere/ eller i andre maader taler ærlige Folk paa deris Ære og Lempe for nær ; Og er Dommeren Ulydig / og ikke vil give Platz og Rum for Retten / bøde imod Dommeren tre Lod Sølv/ og der foruden tiltalis og straffis/ som Forseelsen er til.

3. Dog

12 Cap.

3.

Dog maa ingen slippe Hovedsagen / som begynt er at drivis / og anden Sag anfange / for Ord / eller Gierning / som Parterne imellem kunde falde i Rettergangen.

3 Art.
Pag. 50 Art. 7.
53 . . 10.
111 . . .
142 . . 6
998 . . 2.

Forordning om Inkerlocut. Dommer 17 May 1690.

4.

Den / som uden Dommerens Tilladelse / eller Befalning / svær / og bruger Guds Navn forfængeligen til Tinge / eller for nogen Ret / skal give for første gang hand saaledis svær et half Qvintin Sølv / anden gang et Qvintin / tredie gang et half Lod Sølv / og saa dobbelt frem ad: De to Parter til næste Hospital / og den tredie til Dommeren / for hand skal opkræve dennem; Og skal hver / som saa svær / stille Dommeren til freds / før end hand gaar af Tinget /

4 Art.
Pag. 107 Art. 8.
116 . . 2
117.
263 . . 3.
279 . . 27.
865 . . 1
869 . . 5

eller fra Retten/ eller have forbrut tre Lod Sølv/ halfdeelen til næste Hospital/ og halfdeelen til Dommeren/ og dog betale for hver Eed hand soret haver/ som forskrevet staar.

5 Art:
Pag: 91 art: 10.
100 . . . 1. 2.
Høyeste Rettes Patent
15 Sept: 1710. art: 18.

5.

DE/ som gaa i Rette for Kongens højeste Ret/ skulle tilbørligen og med sømmelig Respect deris Sager forrebringe: Altid deris Tale i Rettergangen til Kongen / hvad heller Hans Majestet selv er tilstæde / eller ikke/ henvende / og/ imens de for Retten staa / sig fra ald Skielden/ Løgten/ Sværen og Banden/ og deslige Uskikkeligheder/ entholde / og / hvad heller Dommen gaar dennem med / eller imod / med lige Respect fra Retten sig igien begive.

6. Befin-

6.

Befindis nogen Procurator / eller Fuldmægtig / herimod at handle / straffis med Fængsel. Desligeste / dersom nogen af Parterne selv / eller Underdommere / som svare for deris Domme / paa ovenbemælte maade tabe den Respect de ere Retten pligtige / da straffis efter Sagens Omstændighed / og deris Stands og Vilkors Beskaffenhed.

XIII. Cap:

Om Vidner og Tingsvidne.

1. Art:

Vidne er ej mindre end to Personer / overeensstemmende / og udi een Ting. 2. In-

1 Art:
Pag 21 Art: 25
29 . . . 1
33 . . . 6
43 . . . 28.
57. . . . 9. 10.
59. . . . 20
76 . . . 1
80 . . . 3.
84 . . . 8.
85 . . . 9
90 . . . 10.
111. 116 116—
121. 122.
251.
691.

2 Art.
Pag. 8. art. 3.
21. . . 25
106.
110
112.
Forordning om Politie Actum 13 May 1702.

2.

INgen er pligtig til at vidne andenstæds / end til sit Værneting / efter lovlig given Kald og Varsel.

3 Art.
Pag 21. art. 25
30. . . 3.
89. . .
109
111
123.

3.

VIl nogen godvillig vidne / uden given Kald og Varsel / eller for anden Ret / Omkostning dermed at Spare / da maa det hannem tilstædis.

4 Art.
Pag. 117. art. 24. 25

4.

DErsom nogle fornemme Folk / som ikke pleje at søge Ting / Mands- eller Qvindis-Personer / eller de / som ligge paa deris Sygeseng / eller have anden lovlig Forfald / kræves til Vidne / da skulle de Syge / og de / som ikke skrive kunde / hiemme ved Eed i tvende lovfaste Mænds paahør / aflegge deris vidne / hvilket samme Mænd til Tinge med deris Eed skulle frem-

13. Cap.

fremføre; Men de andre skulle deris Vidne skriftlig med Eed bekræfftet under deris egne Hænder i Tide for Retten indskikke / hvilket skal agtis baade i Værd og Straf / ligesom de paa Tinge med oprakte Fingre foret hafde.

5.

5 Art. Pag. 53. Art. 10.

Ingen Ubekiente Personer skulle tilstædis at vidne / med mindre de giøre Rigtighed for sig / hvo de ere / hvor de have deris Ophold / og hvor de ere at finde / hvilket og skal i Tingbogen indføris.

6.

Ellers maa ingen paa Tinge efter skriftlig Sædel vidne / uden hand det selv skrevet haver / og det selv for Retten oplæser / og med Eed bekræffter.

7 Art:

Pag: 9. 10.
21
41
94 . . Art 17.
112. 113 . . . 24.
116 . . . . . 4.

Forordning om Afskeeder og Interlocutorier 17 May 1690.

Forordn. af 16 Sept 1778 om Ægtefolks [illegible] naar Bagge [illegible] Eeredes eller Bøcker kan paaraaget, maar [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

7.

Bliver nogen tilkrævet at vidne i nogen Sag / og Dommeren legger hannem Eed for / sin Sandhed i den Sag at vidne / da bør hand at vidne ved sin Eed / alt hvad hannem derom vitterligt er / og hvis hand / enten af Dommeren / eller af Parterne / bliver tilspurt om til den Sags Oplysning; Eller bøde Sagsøgeren og Kongen / hver ti lod Sølv / med mindre hand kand og vil svære / at hand veed intet deraf.

8 Art:

Pag: 99 Art: 1.
100 . . . 2
101 . . . 4
113 . . . 25
116 . . . 4
1008 —

8.

Dommeren skal fremkalde dennem / som Vidne skulle bære / og de skulle svære med oprakte Fingre / at de vilde sige Sandhed / og intet deraf dølge. Og skal Dommeren formane dennem / hvad Straf der skal efterfølge /

13 Cap:

følge / dersom de vidne Løgn / særdelis / naar Sagen er af stor Vigtighed / og angaar Folkis Ære / Liv og Velfærd / skal de hver for sig selv alleene indkaldis og forhøris / og for dennem oplæsis den Forklaring paa Eeden og Formaning / som herefter bag i Loven indføris / og bør paa alle Tinge / og hvor Ret holdis / paa een Tavle trygt at ophengis.

9.

9 Art:
om Stevnemaal
som er falsk vide
Pag: 33. Art. 6.
113. . . 26.
126. . . 17.

Befindis nogen at vidne aabenbare Løgn med sin fri Villie og fulde Forset / saa mand kand kiende / at hand vant Løgn / da straffis hand paa sine to Fingre / og hans Boeslod være forfalden til hans Husbond; Og skal Dommeren lade Skriveren skrive paa de falske Vidner / som fælte blive / og forskikke dem med deris Nav-

ne/som fælte ere/ til een hvers Øvrighed/ at de lade dennem forkynde til Herrets- Birke- eller Bye-Ting/ og executionen skee.

10 Art: Pag: 892. art. 12. 947 . . . 76.

10.

Hvo der kiøber een anden til at vidne Løgn/hand skal være mindre Mand/ og straffis paa sin Boeslod/ dog ikke paa sine to Fingre.

11. Art. Pag. 53 art. 10.

11.

Findis der nogen Tid Vidne imod Vidne/ og udi een sag/ da skal Dommeren grandgiveligen granske og forfare alle de Vidnisbyrd paa baade sider/ og dømme efter dem/ som retvise kand kiendis; Men de/ som Uretfærdige findis/forfølgis derfor/ som før er mælt.

12 Art: Pag: 9. 21. 104. 114.

12.

Haver nogen vundet til et Ting/

og

13 Cap.

og andre Vidner derimod til andet Ting skulle føris / da skal den / som tilforn vant / lovligen Kald og Varsel givis til at høre de andris Vidne.

13.

Nd ere de andris Vidne ej imod de førstis / da er det ej fornøden / at de første dertil kaldis.

14.

14. Art.
Pag. 114. Art. 27.

Dersom nogen af Parterne skyder paa andre Vidnisbyrd og Bevisning / end hand da tilstæde haver / da tilstædis det hannem / dog ikke uden een gang / og skal da nævnis / hvad Vidnisbyrd hand paaskyder.

15.

Bevisis det / at den / som vidner paa een anden / er hans aabenbare Uven / eller Avindsmand / da bør hans Vidnisbyrd ej at anseis.

16. Art.
Pag: 117 Art: 6.
975. . . 4.

16.

VIllige Vidner / saasom: Husbond / Hustrue / Børn / Tyende / Søskinde / eller lige saa nær besvogrede / skulle ej anseis / med mindre ingen anden Vidne kand haves / fornemmelig i Drabs / Volds / eller deslige / Sager; Ti da skulle de vidne / som afveed.

17.

VIllige Vidner skulle de og holdis for at være / som selv i den Gierning medværet have / hvorom de skulle vidne.

18 Art.
Pag: 157 Art: 9.

18.

VIdner Barn / der under sine femten Aar er / da kand det Vidne hverken reisis / eller fældis.

19 Art.
Pag 88 Art: 5
115. . . . 29
267. . . . 12.
862. . .
887. . .

19.

ENtet Udædisk Menniske / eller nogen

13. Cap.

gen anden / som forvunden er for nogen Uærlig Sag / Tyverj / Forræderj / eller Troldom / skal staa til troende i Vidnisbyrd / eller i andre maader / i hvad de ville sige og vidne paa nogen.

20.

Den / som Ustadig befindis i sit Vidne / og nu siger et / nu et andet / og nu bejaer noget / nu fragaar det igien / bør ej at staa til troende; Men straffis som een Løgner / om forsetlig Svig hos hannem findis.

20 Art.
Pag. 103.
107. Art. 9.
118. . . . 2.
937. 938. . 6. 7.
999. . . . 1. 2.
1001. . . . 7.

21.

Hvo Vidne vil føre paa hvis een anden sagt haver / hand skal det giøre paa ferskt Fod og til første Ting / som hand lovlig Kald og Varsel til kand give / efterat hand om saadan Paasagn er videndis vorden; Ellers skulle

21 Art.
Pag. 116 art. 1
115
880
999. . . 3.

16. Art:
Pag: 117 art: 6.
975. . . 4.

16.

Vllige Vidner / saasom: Husbond / Hustrue / Børn / Tyende / Søskinde / eller lige saa nær besvogrede / skulle ej anseis / med mindre ingen anden Vidne kand haves / fornemmelig i Drabs / Volds / eller deslige / Sager; Ti da skulle de vidne / som afveed.

17.

Vllige Vidner skulle de og holdis for at være / som selv i den Gierning medværet have / hvorom de skulle vidne.

18 Art:
Pag: 157 art: 9.

18.

Vidner Barn / der under sine femten Aar er / da kand det Vidne hverken reisis / eller fældis.

19 Art:
Pag 88 art: 5
115. . . . 29
267. . . . 12.
862. . .
887. . .

19.

Ntet Udædisk Menniske / eller nogen

13. Cap.

gen anden / som forvunden er for nogen Uærlig Sag / Tyverj / Forræderj / eller Troldom / skal staa til troende i Vidnisbyrd / eller i andre maader / i hvad de ville sige og vidne paa nogen.

20.

20 Art.

Pag. 103.
107. Art. 9.
118. . . 2.
937. 938. . 6. 7.
999. . . 1. 2.
1001. . . . 7.

EN / som Ustadig befindis i sit Vidne / og nu siger et / nu et andet / og nu bejaer noget / nu fragaar det igien / bør ej at staa til troende; Men straffis som een Løgner / om forsetlig Svig hos hannem findis.

21.

21 Art.

Pag. 116 art. 1
115
880
999. . . 3.

TVo Vidne vil føre paa hvis een anden sagt haver / hand skal det giøre paa ferst Fod og til første Ting / som hand lovlig Kald og Varsel til kand give / efterat hand om saadan Paasagn er videndis vorden; Ellers skulle

skulle Vidne paa eens Mund ikke gielde imod hans benegtelse.

22 Art:
Pag: 116.
989.
999.

22.

END efter Aars forløb maa ingen Vidne føris paa hvis nogen af andens Mund hørt haver.

23 Art:
Pag: 116. art: 3.
918 . . . 20

23.

BEskikkelsis Vidner/ om hvis dem svaris / bør til Tinge med Eed at bekræfftis / dersom de imodsigis / og kunde ej underkiendis/med mindre de ved andre lovlige Vidner/ eller anden klar Bevisning / igiendrivis.

24 Art:
Pag: 59 art: 20.
94 . . . 17
104 . . . 4
106 . . . 7.
Forordning om Afskeeders og Interlocutoriers Indstevning. 17 Maj 1690.
om Betlere i Vammf: undtagen Kiøbenhaun 24 Sept: 1708. 1 Parts 12. og 16 art: og 2 Parts 12 Art:

24.

INtet Vidne maa i egen Person stævnis til Landsting / eller anden Overret / med mindre hand til sit Værneting ej haver villet vidne sin Sandhed / eller hand beskyldis for sit Vidne/ at det er Usandfærdigt.

25. Dog

13. Cap.

25.

Og hvis Landsdommere / eller andre Overretters Betiente det nødigt befinde / besynderlig i Ære- og Livs-Sager / at Vidner for dem i egen Person skal forhøris / og de lovligen stævnis for deris Vidner at forklare / og at overvejis / og imod andre at forhøris / da bør de at møde / eller bøde Sagsøgeren og Herskabet / hver tj Lod Sølv / med mindre de lade svære deris lovlig Forfald.

25 Art.
Pag. 94. 95. 96. 106.

26.

Ellers / naar Vidner alleene for Processen beskyldis / og ej deris Ære og Fælding angaar / som vundet have / da skulle de ej stævnis til at møde.

26 Art.
Pag. 107. art. 9.

27 Art:
Pag: 69. art: 14.
71 . . . 17
109 . . . 14.

Forordninger
1 Høyeste Rettes Patent 15 Sept: 1710. art: 20.
2 Skipper Laugs Articl: 25 Janv: 1707. — art: 10.
3 angaaende Adskilligt Justicen Vedkommende 31 Martij 1719. 5 Post.

27.

Naar enten af Parterne / efterat Dom udi Sagen gangen er / kand finde nogen bedre Sandheds Oplysning og Bevisning / end som for Retten haver været / da skal hannem ej formeenis det at giøre / saa fremt hand med sin Eed bekræffter / at hand om samme Bevisning tilforn ikke haver været videndis / eller den kunde have bekommet / paa det at hand samme Bevisning for højere Ret / naar Sagen der indkommer / kand fremføre; Men / naar paa Sagen i Kongens højeste Ret kient er / da tilstædis ingen videre Proces.

28. Art.
Pag: 29. art: 1
57 . . . 19.
76 . . . 1.
740 . . . -

28.

Tingsvidne er det / der gode Mænd / Tinghørere / Tingmænd / eller Stokkemænd / som paa Tinge

Tinge vare / vidnede med deris Eed / det de saa og hørte / og den / som det paagielder / var selv til Vedermaals Ting / eller var lovligen kaldet dertil; Hvilket er saa sterckt / at intet derimod kand sigis.

29.

Vidner nogen Mand i Tingsvidne / der fordeelt er / eller dømt til sine tre Mark / da fælder Hand ingen uden sig selv.

29 Art.
Pag: 5.
33
83.
88
97
111
176.
159.
950.
959.
982
998.
1000.

XIV. Cap:

Om Sigtelse og Eed.

1. Art:

Den / som anden vil sigte og saggive for nogen Gierning / el-

1 Art.
Pag: 37 art: 7.
58 . . 20
76. 77. . . 1. 2.
79 . . . 1
83 . . . 5
90 . . . 10.
96 . . . 1. 2.
111. 112. 115.
118.
146.
668. 669. . 6.
702.
750.
999 . . . 3.

ler Ord/ hand skal giøre det paa ferſk Fod / saa snart hand derom videndis vorder. 2.

Ingen videre Eeder skal til Tinge og i Rettergange tilladis/ enten af den/ som sigter/ eller den / som sigtis/ end de/ som Loven og Retten fordrer og tillader.

3.

Vidner/ som med Eed aflagte ere/ maa ikke ved Vederpartens Eed benegtis. 4.

Ingen maa giøre nogen Eed/ førend det hannem af Dommeren tilstædis / eller paaleggis.

5.

Dommeren skal ikke lætteligen nogen af Parterne tilstæde Eed at giøre / eller nogen den paalegge / anseendis / at den / der Sag giver / bør det lovligen at beviſe. 6. Be-

2 Art.
Pag: 101. 117.
669 . . Art: 6
722 . . . . 88.
777 . . . 8.
894 . . . 15.
916 . . . 15
971. 972. —

3 Art.
Pag: 112 og 117.

4 Art.
Pag 101. art: 4.
106 . . 8.
108 . . . 11.

14 Cap.

6 Art.
Pag: 101. 112. 116. 669. 998.

6.

Benegtelsis Eed maa af Dommeren paaleggis/ naar hannem synis/ at Sagen det udkræver / eller i det ringeste efter Sagens Tilstand saaledis / at/ enddog det ikke nøjagtigen bevisis/der dog vis Formoding er/ at den Sigtede er skyldig/ og derfor efter Lov og Ret bør Sagen ved sin egen Eed sig at fralegge / paa det at hand for videre Tiltale sig kand befrie; Men Eed imod Eed maa ingenlunde af Dommeren tilstædis / meget mindre paaleggis.

7 Art.
Pag: 96. Art. 7. 142. . . 16. 203. . . 4 669. . . 6 894. . . 15 990. . . .

7.

Vil den Sigtede ikke gjøre benegtelsis Eed / naar det hannem af Dommeren/som forskrevit staar/paaleggis/da maa den Sigtende gjøre sin Eed / og den Sigtede have tabt Sagen.

8. In-

8.

Ingen skal findis til Lov / som er tolv Mænds Eed / for nogen Sag.

XV. Cap:

Om egen Bekiendelse.

I. Art:

1. Art.
Pag: 115. art: 1.
511 . . . 15.
669 . . . 6.

Hvis nogen for Dom og Ret vedgaar det / som hand sigtis og beskyldis for / da maa hand det ej siden fragaa.

2.

2. Art.
Pag: 668. 669.
111. 115. og 160.

Sidder hand i Fængsel / og er i anden Mands Vold og Tvang / og bekiender noget / som hand siden / naar hand kommer i sin egen Frelse igien / benegter og fragaar / da bør saa-

15. Cap:

saadan hans Bekiendelse ej være hannem til hinder / eller skade.

3.

SOgis og tiltalis mand for nogen Sag / og tilbyder sin Vederpart Penge / eller andet / ikke fordi hand kiender sig skyldig / men at hand for Trette og Rettergang qvit kand være / og Vederparten det Tilbud ej vil annamme / da kand det Tilbud ej siden tiene til nogen Bevisning / at hand er skyldig / men Vederparten bør anden lovlig Beviis i Sagen imod hannem at føre.

3 Art.
Pag 53. Art: 11
50. . . . 7
57. . . –
669. . . . 5.

XVI. Cap:

Om Sandemænd.

I. Art:

SAndemænd skulle være otte lovfaste

1 Art.
Pag 58 Art: 20.
65. . . . 5
74. . . . 21
112.
122. 123.
257. Art: 1
785.
787. 788.

Forordninger om Sandemænd 4 Marti 1690. 5 Art.
Grevernes og Friherrernes Privilegier. 25 Maj 1671. 9. og 10 Art.

faste og boesatte Dannemænd / og af Fogden til Tinge udnævnis / i Herret / Birk / eller Bye / i tviflsom Drabs Sager / og naar der tvistis om Markeskiel; Og skulle Sandemændene uden nogen videre Proces, naar de ere opkrævede / tage Sagen for sig / som de ere opkrævede til / og giøre deris allerydersté Flid til at oplede Sandhed.

2.

DEt skal gaa omkring imellem Herrets-Birke- og Bye-Mændene saaledis / at / imens der er nogen / som ikke haver været Sandemand tilforn / da skulle de ikke nødis dertil / som før have været.

3.

FIndis nogen motvillig / og vil ikke være / enddog hand er i den Til-

2 Art:
Pag: 77. Art: 1. 2.
435 . . . . 10.
Forordning om Rytter-godset udi Dannemark
10 Aug: 1695.

3 Art:
Pag: 77. 435.
539. 540.
Hvo der fritages for Sandemænd. vide
Pag: 255. 256. 257.

16. Cap.

Tilstand / at hand maa være sin egen Værge / og ingen lovlig Forfald haver / da bøde hand tredive Lod Sølv / som Fogden skal indkræve under sin Bestillings Fortabelse ; Og om den motvillige end udlegger fornævnte Bøder / da er hand dog ikke dermed befriet / at / saa offte hand lovligen udnævnis til at være Sandemand / og vil ikke / hand jo skal gielde samme Bøder / indtil saa længe at hand ikke haver tredive Lod Sølvs Formue.

4.

ENR Birk ikke saa stort / at deraf kand havis det fulde tal af lovfaste Mænd til Sandemænd / da tagis de af Herredet / og Sagen til Herretsting forfølgis.

4 Art. Pag. 123. art. 9.

5.

INgen maa være baade Sandemand og Vidne i een Sag.

6 Art:
Pag: 21.
65. Art: 5.
170. 173. —
887. 892 — 3. 12.
896. . . . 20.

6.

NAar Drab skeet er / og der tviflis om Manddraberen / da skulle Sandemænd dertil af Eftermaalsmanden opkrævis paa første Ting / efterat Gierningen er skeet ; Forsømmer hand det / da skal Husbonden / paa hvis Grund Drabet skeet er / og den dræbte findis / det første mueligt er / Sandemænd opkræve ; End forsømmer Husbonden det / da kommer det Kongens Amptmand til at giøre.

7 Art:
Pag: 57. Art: 19.
663 . . . .

7.

NAr Sagen klar med Vidnisbyrd og Bevisninger / da bør Dommeren derudi uden Sandemænds udnævnelse at dømme.

8 Art:
Pag: 21. 29. 61.
170. 173.

8.

SAndemænd skulle til det Herrets- Birke- og Bye-Ting opkrævis og svæ-

16. Cap.

svære/ under hvilket Gierningen skeet er/ og den dræbte er funden / inden sex Uger/ efterat de ere opkrævede.

9.

9 Art.
Pag: 9. Art: 4.
20. . . 24
171. . . .

SKeer Drab i skiellet imellem Herret og Birk/eller Bye/da opkrævis Sandemændene / halfdeelen i Birk/eller Bye/ og halfdeelen i Herredet / og samtlig svære til Herretstinget.

10.

10 Art.
Pag: 9. 21. 65.
104. 105. 106.
109. 112. 113.

SAndemænds Eed paa Manddraberen er denne: Bede sig saa GUD hielpe/ at de have giort deris allerydersteFlid til at udspørge Sandhed/og de ikke troe/eller vide/ andet/ end den Mand so er den dræbtis rette Banemand; Og/naar de giøre deris Eed/ skulle alle de førte Vidner være tilstæde/ efter lovlig Kald og Varsel/ at overhøris af Dommeren.

11 art.
Pag: 123.

II.

Kand Sandemænd ingen Oplysning inden fornævnte sex Uger bekomme til at udvise Banemanden/ da er denne deris Eed: Bede sig saa GUD hielpe/ at de have giort deris allerydersste Flid til at udvise hvem Drabsmand er/ og dog den ikke have kunde fundet.

12 Art.
Pag: 17. 18.
788.
Forordning angl. adskilligt Justicen vedkommende – 31 Marti 1719. den 4 Post.

12.

Tvistis der om Markeskiel/ som hører Herret/ Birk/ eller Bye/ til alleene/ da opkrævis Sandemænd af det Herret/ Birk/ eller Bye/ alleene/ som Marken ligger udi; Men trettis der om Markeskiel paa de stæder/ som Herret og Birk/ eller Bye/ mødis/ da opkrævis den halve deel af Sandemændene i Birket/ eller Byen/ og den halve deel i Herredet; End er det baade Markeskiel og Herretsskiel/ der

mand

16. Cap.

mand tretter om/da skulle fire af hvert Herret/der nærst ere boesidende/derom skille/og skulle lyse til det Herretsting/ som den tiltalte svarer under.

13.

13. Art.

Naar Sandemænd have udseet Markeskiellet / da skulle de det stable med Stok / eller Steen/og Kul og Flint derunder/og siden svære paa det Stæd/der som skillet og tvistet var/ at de have giort Ret / og lyse siden til Tinge. Denne er Eeden: Bede sig saa GUD hielpe/ at de gjøre det ej for Vild/og ej for Fare/uden for det / at de troe saa at være ret Markeskiel / og at de have saa hørt af deris Forældre og andre gamle Folk.

Pag. 17. Art. 18.
35. . . 13.
57. . . 19.
65. . . 5
788. . . 8.

Forordninger vide 17 Art. Forlyst.

14.

14 Art.

Sandemænd maa ej svære om Ejendom / eller imod Lavhæfd/

Pag 65. Art. 5.
788. . . 8.9.

eller imod Sandemænd / som tilforn
foret have / imens de ere ved fuld
Magt og Ufælte.

15 Art
Pag 62. art. 26.
65. . . 5

15.

SKille Sandemænd ad / da skal
det stande / som de fleeste giorde;
Ere de lige / da stande det / som For-
manden giorde med dennem / som
hannem følge; Ligemaade om de
soære alle et / uden saa er / at deris
Tog underkiendis af Ridemænd / som
derpaa tagne vorde.

16 Art:
Pag: 88. art: 4.
115. . . 29.
159. . . 14, 15

16.

SAndemand / der lovfælt er / fæl-
der ingen i Toget uden sig selv.

17. Art:
Pag: 33. art: 6.
107. . . . 9.

17.

EVer Sandemand / som haver so-
ret Uret forsetligen / saa det aa-
benbare kiendis / skal oprette den for-
urettede hans bevislig Omkostning /

Kost

Kost og Tæring/og siden have forbrut sin Boeslod til sit Herskab.

18.

Alle otte Sandemænd skulle have Kost og Tæring otte Lod Sølv/ som skal lige deelis imellem dem alle. Den der Sandemændene opkrævit haver/ hvad heller de sore med hannem/ eller imod/ eller ikke med alle/ skal betale dennem fornævnte otte Lod Sølv paa Tinget/ som de deris Tog lyse paa/ under nam i hans Boe/ uden videre Proces, eller Dom.

XVII. Cap:

Om Branskninger.

Naar nogen beklager sig forurettet at være/ paa Jord/ Eng/

Pag 30. Art: 1. 3.
64 . . 2
127 . . 10
475. 476 = 28. 29

Forordninger
1 Angl: adskilligt Justicen Vedkommende 31 Mart, 1719. 4 Post
2 om grandskningsmænd 4 Mart, 1690 . . . . . 5 Art.
3 Grever og Fræherrers Privilegier 25 Maj 1671. 9. og 10 Art:

Eng/Skov/Skifter/Gierder/Vandfald/Bygning/Græsning i Fællet/eller Auret/og alt andet saadant/som ikke kand kiendis paa/før end Syn/eller Besigtelse/skeer/da skal af Dommeren Uvillige Dannemænd opnævnis/som skulle komme paa Aastæderne/og der granske og besigte/hvorledis det haver sig dermed; Hvilket Syn og Besigtelse de skulle til næste Ting derefter fremføre og bekræffte.

XVIII. Cap:

Om Reebsmænd.

I. Art:

Naar nogen Lodsejer i nogen Bye finder sig at være brøstholden/enten i Mark/Skov/eller

1 Art:
Pag. 29. 30.
35.
789. 790. 791.
480.

Forordninger
1 angaaende Adskilligt Justicen Vedkommende
31 Mart 1719. den 4 Post.
2 om grandskningsmænd 4 Mart 1690. Art: 5.

eller Ejendom/da skal hand det først kære paa Tinge/at hand haver mindre/ end hannem bør/ og begære jevnet med Reeb/og før end der mælis Reeb paa nogen Ejendom/ da skal Fogden først nævne otte Uvillige lovfaste Herrets-eller Birke-Mænd/som skulle paa een bestemt Dag og Tid derefter komme paa samme Ejendom/ som Reeb begæris paa/og skal der granskis/ om den/ der klager/ haver slig Brøst/ at der bør at gange Reeb/eller ej/ og det skulle de vidne paa næste Tingdag. Findis der da slig Brøst/at Reeb skal gaa/da skal Fogden og de otte Herrets-eller Birke-Mænd/ som vare udnævnte til Synsmænd/først over alt gjøre deris Flid at tilfreds stille den/ som brøstholden er/ med Lodning/ eller udleg af den/som meere haver/paa

det at alle Ejere ikke skulle fange Skade af Reeb; Men hvor ikke anderledis kand forligis/end at Reeb skal mælis/da hvor Fierding findis paa Marken/ der skal reebis efter Fierding; Hvor Boel/efter Boel; Hvor Otting/ efter Otting: Saa skal og være om Tolvting/ Fierding/ eller Ovarter; Og hvor saa findis at Gribejord er/ som tilforn ikke haver været lagt/ enten i Boel/ Fierding/ Otting/ eller Mark Sølvs Jord/ som er et Pund Bondeskyld/ den reebis efter gammel Landgield og Skyld; Og skal over alt reebis/ saa vel for Smørsskyld som for Kornsskyld.

2.

Z Art.
Pag: 35. 178. 789.
Forordninge vide forrestaaende 1 Art.

OG/ naar Reeb mælis paa Marken/ da skal Reebsmændene være pligtige under deris Faldsmaal at kom-

komme paa Marken / den Dag Fogden haver dennem forrelagt / saa tilig / som Sol gaar op / og da begynde deris Reebning / og skulle saa reebe til Sol gaar neder / og forfølge saaledis deris Reebning uden Forhalning Dag fra Dag / til de have reebet Marken altsammen / paa det ingen Bonde skal besværis med Unyttig fordærvelig Kost og Tæring.

3.

Med Skovreebning forholdis ligemaade / som med Markereebning.

4.

Rebsmænds Fald / dersom deris Ulempe findis / er tredive Lod Sølv.

XIX. Cap:

Om Baand og Fængsel.

I. Art:

Ingen maa bindis / med mindre hand paa saadanne ferske Gierninger gribis / som hand bør at lide for paa Liv / eller Lemmer / eller selv paa Tinge vedgaar saadanne Gierninger / eller med Tingsdom for saadanne Sager er forvunden. Ellers skal een hver / som i saa maade for Ret og Ting beskyldis / være sikker og fri / til Tinge og fra / og tillat at svare for sig; Dog at hand stiller Borgen for sig.

1 Art:
Pag: 73. Art: 19.
134 . . . 6
138 . . . –
143 . . . –
146 . . . 1
159 . . . –
668 . . . 4
968 . . . 1

Forordninger
1 Grevernes og Friherrernes Privilegier 25 May 1671. 7 et 8 Art:
2 om Straf for de, som lade dem for Mord anholte, undkomme, 21 Sept: 1695.

2. Gri-

19. Cap.

2.

BRibis nogen om Nattetide i anden Mands Huus / eller i hans Gaard / med sande Tegn / at hand ville stiele / eller giøre vold / da maa hand bindis.

2 Art
Pag: 8. Art. 3.
29. . . 24.
914. . . 9.
933. . . 7.
960. . . 1

3.

TAger mand nogen og binder / for hvad Sag det være kand / og ej fører hannem til Tinge / men lader hannem før løs / da bøde hand tredie-findstyve Lod Sølv.

3 Art.
Pag: 132. 134. 135. 143. 914.

4.

SLipper Misdæder ud / og vorder løs af Baand og Fængsel / da maa mand tage hannem / hvor mand hannem finder.

5.

VIl Husbonden / eller Øvrigheden / ej annamme Misdæderen af Sagsøgeren / naar det af dennem

5 Art.
Pag. 20. 133. 135. 144.

begæris / og lade hannem forvare / og Misdæderen derover fra Bonden bortkommer og vorder løs / da er hand angerløs / som bant hannem ; Men Husbonden / eller Øvrigheden / bør at bøde trediesindstyve Lod Sølv.

6 Art.
Pag 132. 133. 137. 143. 144. 146. og 914.

6.

Vinder mand nogen med Uret / bøde trediesindstyve Lod Sølv.

7 Art.
Pag. 895. art. 17.

7.

Vindis nogen rasendē / eller galind / da maa / hvem der vil / hannem binde / og føre hannem til Tinge / og tilbyde hans Frænder hannem / og de ere pligtige at forvare hannem / saa fremt de have Middel dertil ; Hvis ikke / da bør Øvrigheden at sette hannem i Forvaring.

8 Art.
Pag. 20. art. 24. 914. . . . 9.

8.

Naar nogen antreffis paa anden Mands

19. Cap:

Mands Gods / som med Rette maa gribis / da bør de / som hannem gribe og bortføre ville / at give Jorddrotten / eller hans Fuldmægtig / eller hans Bonde / som boer paa Godset / om Jorddrotten / eller hans Fuldmægtig / ikke er saa nær tilstæde / det tilkiende / før end de hannem af Godset bortføre.

9.

9 Art.
Pag: 133. 134. 135. 144.
170. Art: 29.
180. = 49.
Forordninger
1 om overlast og Drabs Afvargelse 6. febr: 1694.
2 Straf om nogen læder de for Mord Arresterede und kommen 21 Sept: 1695.

END vil nogen dennem derudj forhindre / og hand derøver undkommer / da bør de at skaffe hannem tilstæde igien / og bøde deris trediesindstyve Lod Sølv / og der foruden andre Bøder efter Loven / om de giøre nogen Skade; Fange de selv derover Skade / have Skaden for Hiemgield.

20. Cap:

XX. Cap:

Om pinlig Forhør.

Pag 186. Art: 55
875. 876. 878.

Forordning
om grove Mordres
Straf af 16 Oct: 1697.

INgen skal pinligen forhøris / uden hand tilforn er dømt til Døde for nogen Ugierning / med mindre det er in crimine Majestatis i højeste Grad / hvor Sagens Beskaffenhed ikke lider / at den almindelig Lands Proces kand følgis.

XXI. Cap:

Om Arrest og Beslag.

I. Art:

1 Art:

Pag: 47. Art: 34
181 . . . 44
731 . . . 18.

ARrest skal giøris ved Rettens Betiente og Kongens Foged / eller /

eller/om de ikke ere tilstæde/ved tvende Dannemænd.

2.

Ægte Rettens Betiente at giøre Arrest/ naar den begæris paa nogens Person/eller Gods/som maa arresteris/ da skulle de svare den Klagende til hvis Skade hand derover beviser sig at lide.

3.

Giøre Rettens Betiente Arrest paa nogens Person/eller Gods/som ej Arrest er undergiven/da svare de selv dertil.

4.

Hvo som Arrest paa nogens Person/eller Gods/begærer/hand skal give Rettens Betiente/som Arresten begæris af/nøjagtig Forsikkring/eller stille Borgen/at hand til Sagens Uddrag skal blive tilstæde/og at svare til al den Ulejlighed/som af Arresten

3 Art.
Pag 138. Art. 5. 6. 7.
594. Art. 36.
835. . . 24.

4 Art.
Pag 133. 134.
143. . Art. 21
180. . . . 44
181. 182.
731. . . . 18.

kunde foraarsagis/om den Ulovlig befindis.

5.

INgen/som kommer i Kongens ærinde til nogen stæd/og det strax for Rettens Betiente beviser/maa paa sin Person arresteris.

6.

INgen Udlændiske imod oprettede Fordrag/eller Indlændiske imod Kongelig given Frihed/maa med Arrest beleggis.

7.

INgen/som kand og vil strax stille nøjagtig Forsikkring/for hvis hand søgis for/bør/enten paa Person/eller Gods/at arresteris.

8.

ER nogen Udenbyes-Birks-eller Herrets-Mand efter rigtig Haandskrift/Revers/eller Dom/vitterlig

6 Art:
Pag: 835. 836.
Forord: vid: følgende 9 Art.

7 Art:
Pag 53. 132. 159. 172. 188. 731.
Forordninger vide nestfølgende 9 Art:

8 Art:
Pag 18. 169. 173. 182.
Forordninger vide nestfølgende 9. Art:

21. Cap.

terlig Gield/ eller andet/ skyldig/ som ej til rette Termin er betalt/ eller efterkommet/ da maa hans Person/ eller Gods/ hvor hand/ eller det/ antreffis/ i Bye/ Birk/ eller Herret/ arresteris.

9.

Befindis nogen Indenbyes-Birks- eller Herrets-Mand/ som efter forrige Artikel er noget skyldig/ og er Uvederhæftig/ at afhænde/ eller forstikke/ sit Gods til at bedrage sine Creditorer/ da maa der Arrest paa hans Gods/ eller Person/ leggis.

10.

Haver nogen været i Kongens/ eller anden Husbonds/ Tieniste/ eller haft nogen anden Bestilling/ saa som: Kirkeværgerj/ Fattigis Forstanderskab/ Formynderskab/ Kæmnerj/ eller noget andet/ som hand skulle giøre

9 Art.
Pag 137. 143.
Forordninger til den ne og nestforregaaende 3. Articler.
1 Greve og Friherrers-Privil: 25 Maj 1671. 6. 7. 8 Art. i den 1te Part og 5. 6. 7 Art. i den 2de Part.
2 om fremmede Ministres-Frihed for Arrest, 8de October Ao 1708.
3 om Rytter godset 10 Aug. 1695. 18. Art.
4 om Faliter i Sanf: 28. Oct: 1702. 2. og 5 Art.
5 om Arrestanters underholdning, 18 Marti 1693.
6 om Straf for de som lader een Mordere af Arresten undkomme 21 Sept: 1695.
7 den gl: Cammerrets ordning 30 July 1684.
8 den nij ditto 18. Marti 1720.

Forordninger til 10. Art.
1 om ustro Tieneres Straf 4 Marti 1690.
2 den nij Cammerrets ordning 18 Marti 1720. 1 Cap: 11. 13. 14. 15. 16. Art.

10 Art.
Pag: 19. Art: 21.
38. . . 10.
425 . . . 7.
429 . . . 3.
719 . . . 85
844 . . . 37.

Rede og Rigtighed for/og haver det ikke giort/og hand ikke kand stille nøjagtig Forsikkring for sig; Eller forrehaver at flytte bort/da maa baade hans Person og Gods arresteris.

11 Art. Pag. 37. art. 19. 780 . . . 13. 15 951 . . . 7.

11.

OM nogen skyldig for Husleje/ naar Fardag er ude/ som hand bør at flytte paa/da maa hans Gods arresteris.

12.

FInd befindis hand at forflytte sit Gods af Huset/da maa der leggis Arrest paa hans Person.

13.

HAver nogen ligget i Herberg og fortæret/og vil drage ud af Huset/ før end hand betaler for Herberg og Fortæring/ da maa hans Gods i Huset arresteris/og hvis det synis ikke at

21. Cap.

at kunde tilstrekke / da maa paa hans Person leggis Arrest.

14.

Haver nogen anden Mands Gods inde hos sig / og samme Gods lovligen bliver arresteret / da maa den / som det i giemme haver / ikke lade det udkomme imod Arresten; Lader hand det udkomme / og den / som Arresten haver ladet giøre / vinder Sagen / da bør hand selv at betale Godset / saavit Sagsøgeren der af tildømt vorder / med mindre hand lovligen beviser / at det med Magt og imod hans Villie er bortkommet.

15.

15 Art.
Pag. 147. Art. 3.
801. . . . 36.
950. . . . 1.
954. . . 15.

Befindis nogen Uvederhæftig at have begaget noget / som Voldsbøder / eller deslige / paafølge / da maa hans Person arresteris.

16 Art.
Pag. 17. art. 19.
53. . . 10
100. 101. . 2. 3.
117. 147.
949. 998. 999.

16.

Skieldis nogen paa sin Ære/eller voldeligen overfaldis af een anden/ da maa hand samme sin Vederpart lade arrestere til Sagens uddrag.

17 Art.
Pag 184 art. 50.
950. . . 1

17.

Drager den Arresterede af Arresten/eller forflytter det arresterede Gods/og Arresten siden lovlig kiendis/og Dommen gaar hannem imod/ da maa hans Vederpart hannem for Vold forfølge/ og hand bør med Hovedsagen og Omkostningen sine Voldsbøder at betale.

18 Art.
Pag 132. 181.
950. . . art. 1.

18.

Befindis nogen/som paa sin Person maa arresteris/at være Uvederhæftig/ eller foragte Arresten/ da maa Rettens Betiente/ om det begæris/tage hannem i Forvaring paa et ærligt stæd til Sagens uddrag. 19.

21 Cap:

19.

NAar Arrest er giort for Gield/ enten paa Person/ eller Gods/ da skal den/ som Arresten haver ladet giøre/ strax have tilstæde Haandskrifter/ eller Beviser/ naar paaeskis/ paa det den Arresterede ikke videre skal opholdis/ end som hand for sig rette vil og kand.

19 Art:
Den ny Tammerlets ordning 1 Cap: 11. 13. 15. 16 Art: og 2 Capit: 2 Art:

20.

REtter den Arresterede ikke strax for sig/ da skal den/ som Arresten haver ladet giøre/ strax Arresten forfølge/ og giøre Sagen anhengig til næste efterfølgende Ting/ som hand kand faa Stævning til. Opholdis med Forfølgningen/ og fornævnte Ting forbigaar/ da er Arresten dermed ophævet.

20 Art:
Pag: 33. 132. 139.

21.

VEfindis Arresten Ulovlig/ da skal den/ som Arresten haver ladet giøre/

21 Art:
Pag: 8. 9. 10. 35. 55. 58. 133. 134. 137. og 914

re/oprette den Arresterede hans Spot og Skade/ saasom den af gode Mænd vurderet/ og af Dommeren kient bliver; Og skal hand i den Sag svare til den Ret/ hvor Arresten forfølgis/ om end skiønt det ej er hans Værneting.

22.

22 Art:
Pag: 80. Art. 3. 4.
168. . . . 6.
731. . . 18.
773. . . 16.

MEd alle slags Forbud/ som giøris/ enten ved Mænd/ eller til Tinge/ skal forholdis/ ligesom med Arrest i alle maader.

XXII. Cap:

Om Maning.

I. Art:

MAning skal skee lovligen og skriftligen ved tvende Mænd/ som skulle skrive paa Maningsbrevet/ at den lovlig forkyndet er/

22 Cap.

er/dersom hand ikke selv/som manis/ vil skrive derpaa.

2.

Z Art.

Pag. 168. Art. 26. 731. . . 18.

Naar Maningen forkyndet er/ skal Sagsøgeren lade den læse og paaskrive/ det første mueligt er/ til Landstinget/eller Byetinget/i den Provincie, eller Bye/ hvor Maningen skeet er; Dernæst skal hand tage Stævning over den Indmanede/om hand ikke holder Maning/ til den første almindelig højeste Ret/ med saa skiel/ at der er Fierding Aars Tid imellem Maningen og den højeste Rettis begyndelse. Hvis det ikke skeer/ da kand Sagsøgeren ikke bruge Maningen til Forhindring at giøre/ at den Indmanede jo sit Gods til andre maa pantsette/ eller afhænde.

3.

Ingen kand i sin Sag bruge andens Maning / men den gielder alleene i den Sag / som Maningen er giort for.

XXIII. Cap:

Om Borgen og Forløfter.

I. Art:

Om nogen bliver sigtet for nogen Sag / der Liv / Lemmer / eller Ære / angaar / eller nogen truer een anden med Fejde / Brand / eller i andre maader / og vil ikke sette Borgen / naar Øvrigheden hannem det paalegger / da maa den paagribis og

1 Art:
Pag 10. art. 6. 5.
75 . . 23.
111. . . 21. 22.
132 . . . 1. 2. 3.
137 . . . 4
158. . . 13.
183 . . . 47.
251 . . . 3.
430 . . . 3.
527 . . . 7.
993 . . —

23. Cap.

og settis / indtil hand stiller Borgen saaledis / at hans Vederpart kand være forsikkret.

2.

OM nogen for Retten givis Tyvsag / der selv ejer Jord / Huus og Gaard / da maa hand dermed selv borge for sig. End om Landboe / eller anden / som hverken Jord / Huus / eller Gaard / ejer / givis Tyvsag / da skal hand sette anden vederhæftig Mand til Borgen for sig; End kand hand ingen faa / der for hannem borge vil / da maa Sagsøgeren selv lade hannem anholde.

3.

HVo som anholdis paa fersk Fod for nogen Voldsgierning / hand skal / enten strax sine Bøder nedsette / eller stille Borgen for dem / og for sit

3 Art.
Pag 141. art: 15
157 . . . 11.
178 . . . 41
184 . . . 16.
913 . . . –
914 . . . –
950 . . . 1.

Forordninger

1 Camerchets ordningen 30 July 1684. 3 part.
2 den nij ditto = 18 Martij 1720.
3 om Caution for Kongens Intrader 5 Septembr: 1711.
4 om Skudsmaal og Forlöfte for Egteskab 31 Aug: 1695.

Faldsmaal / efter lovlig Rettergang at betale / eller borge for sig selv.

4 Art.
Pag 152. 668

4.

HVad som mand vorder Borgen for / det skal mand gielde / og ingen maa sig af Borgen sige / før end det er efterkommet / som hand er Borgen for.

5.
Pag: 132. 152. 668.

Forordninger
1 om auctions Verket 19 Dec: 1693.
2 om Boder til Vor Frelseres Kirke 21 Juny 1714.

5.

END ganger mand i Borgen for Tyv / eller anden Ugiernings-mand / da skal hand hannem antvorde for Retten / og der sige sig af med Borgen til den / hand tog hannem af / og dermed være angerløs.

6.

END slipper hand bort / enten af Hændelse / eller med hans Raad / som Borgen er / da bøde hand / som Borgen er / alle de Bøder / der hand

Z3. Pap.

hand skyldig er / som hand er Borgen for / og derforuden tredieſindstyve Lod Sølv.

7.

Vnd vil hand flye / der Borgen ſette / da skal hans Borgen til Sagsøgeren / eller Øvrigheden / hannem levere til Forvaring.

8.

Hvo som Borgen setter / hand svarer ingen Mand for de Gierninger / uden den alleene / som er hans Borgen.

9.

Qvinder og mindre Aaringer maa ej i saadanne Tilfælde borge for nogen.

9 Art.
Pag 130. Art. 12.
539 . . 34

10.

Hustrue / som Husbond haver / eller Søn / som er i Fællig med

10 Art.
Pag 672 Art. 13
700 . . 57
727 . . 8.9
731 . . 17.

sin Fader / enddog hand er kommen til Lavalder/og Møe/i hvor gammel hun er / maa ej heller være Forlover for Penge/ eller Borgen for noget.

11 Art.
Pag 529. Art. 14.15.16.
690 . . . 27.
726 . . . 5

II.

ENke / som selv haver at gielde af / maa være Borgen og Forlover for Penge og Gods.

12 Art.
Pag: 149. Art: 10
527 . . . 8
539 . . 34
660 . . . 2
726. 728.

12.

Ingen / som ikke er sine fulde fem og tyve Aar / skal være forpligtet / eller tillat / at svare til noget Forløfte / eller Hægtelse / hand inden / eller uden / Riget giort haver.

13 Art:
Pag 240 Art: 25
539 . . . 34.
990 6

13.

Ere saadanne mindre Aaringer i Forløfte med andre / som ere over den Alder / da skulle de for de mindre Aaringer ikke være forpligtede at betale / med mindre de sig som selv

23. Cap:

selv Skyldener for den heele Sum/ og een for alle og alle for een / have forpligtet ; Men den / som sig med saadan Umyndig Forlover haver ladet nøje/ tage Skade for Hiemgield for hans Anpart/og agtis/som hand saa vit ingen Forlover haft hafde; Og skulle derimod ingen optænkte Exceptioner, eller Paafund/i nogen Rettergang/ eller Proces, være kraftige/ eller anseis. Anker nogen / eller ilde paataler / saadanne mindre Aaringers Forpligter/da skal hand agtis lige ved den/som sig med Ulovlig Contract behielper / og den mindre Aaring/ saavelsom den/ der med hannem i Løfte er / være aldelis frj for saadan Utilbørlig Paatale.

14.

ERe der fleere Forlovere for een Sum

14. Art.
Pag: 719. Art: 83.
829 . . . 29.
Den nÿ Cammer Rets ordnings 1 Cap: 14. 15. 16. 18. og 22 Art: item 3 Cap: 10 Art:

Sum Penge / da staar det i Creditorens Magt/efter udgiven Brevs Lydelse at søge/ enten een for alle / eller alle for een; Og hvis een af Forloverne maa betale den heele Sum/ da maa hand søge hvem ham lyster af sine Medforlovere for den resterende Sum/ naar hand sin egen Part afdraget haver; Dog hvis nogen skade skulle lidis hos een af Medforloverne/ da bør den deelis imellem de andre Medforlovere.

15.

15 Art: Pag: 132. 148 838.

FOrlover haver Magt til at søge Hovedmanden / som hand er Forlover for / for Gielden / naar hand til hannem lovligen sit Forløfte opsagt haver/ og hand ikke betaler Creditoren; Dog kand hand ikke være fri for sit Forløfte til Creditoren/ før end hand

24. Cap:

hand hannem fornøjet haver / og sit Forløftningsbrev indfriet.

XXIV. Cap:

Om Bøder og Dommis Exsecution, Nam/ Indførsel / og deslige.

I. Art:

Alle Aftingninger for Uvisse Sagefald i Kiøbstæderne/og paa Kongens Ampter / Communitetets / Hospitalers / Skolers og Kirkers Gods/skulle skee til Tinge/og deris Indtægter med Tingsvidner forklaris.

2.

De/som staa for Regnskab/skulle ved deris Regnskaber og Ind-

1 Art:
Pag: 65. Art. 6
72 . . . 18.
269. 293 . . . 16.
731 . . . 18
768 . . . 7
776 . . . 5
940 . . . 13.
Forordninger vide efterfølgende 2 Art.

2 Art:
Pag 92. 157.
231 . . Art. 6
253 . . . 7.
422 . . . 4
442. 443 . 6. 7
934 . . . 1
940 . . . 13.
948 . . . 29.

tægter legge Præsternis Kundskaber/ hvor mange dem vitterligt er at have sig med Lejermaal forseet / og hvem for Barnefader er udlagt / samt slutningen af de Domme / hvor nogen Sagefald / eller Confiscation, er falden; Og skulle hverken Borgemester og Raad / eller Byfogden for nogen deris Anpart / være sig halve / tredie / eller tiende / Penge / eller andet / noget indebeholde / før end alle Udgifterne med Betienternis Løn ere fra den heele Sum af Indtægterne afdragne; Saa skal ej heller Kongen til Udgift føris / hvis Bekostning paa Fanger at underholde / eller at lade straffe / giøris; Men den skal betalis af den Skyldigis Boe / eller af Sagsøgeren / saa fremt de Middel have / hvorpaa rigtig Tingsvidne skal tagis;

Men

Forordninger
1 om at Cammer Collegij Domms Execution skeer ved Byfogden i Kiøbstæderne og Fogderne paa Landet efter Cammerordningen 30 July 1684 1 Post 20. 24 Art:
2 om Gvæsthuuset og Hospitalerne i Danf: 23 Juny 1683. 1. 2 Art.
3 angaaende Rytterpodset 10 Aug: 1695. 27 Art:
4 om Maal og Vægt 10. Janv: 1698. 3 Cap: 9 Art:
5 om Vlams Domms Execution 17 Maj 1690.
6 Debitorer som svigagtig fallere, 28 Oct: 1702. 2. 3. 4. 5 Art:

24 Cap:

Men dersom hverken den Skyldigis Boe kand tilstrekke / ej heller Sagsøgeren kand betale / da skal den tagis af anden Uvisse Sagefald / paa det Ret og Retfærdighed kand have sin gænge.

3.

Bøder skulle paa det Stæd / som dømt er / udleggis og betalis.

3 Art:
Pag: 19. art: 22.

4.

Trediesindstyve Lod Sølvs Bøder / og andre deslige / naar bødis skal baade den forurettede og Herskabet / deelis i trende Parter; Den første tilkommer Sagsøgeren / den anden den Skyldigis Husbond / eller Øvrighed / den tredie Kongen / eller den / som over Retten Herligheden haver.

4 Art:
Pag: 19. 53. 133. 134. 135. 144. 157. 158. 469. 1001.
See Videre nest forbemælte Forordninger.

5.

ER den Skyldige uden Husbond og tienisteløs/ da tager Kongen Bøderne/ som Husbond.

6.

DErsom ingen Arvinger findis efter dræbt Mand/ som Mandebod efter Loven bør at opbærge/ da hører den Kongen til.

7.

MIsdæders Hovedlod/ som forbrydis/ følger hans Husbond/ eller Herskab/ det være sig paa hvis Stavn den og findis.

8.

DErsom den Forurette de lader sin Sag Upaatalt/ eller og/ naar hand Sagen rejst haver/ enten lader den falde/ eller forliger sig med sin Vederpart/ før end Dom gangen er/ da

5. 6. og 7 Art:
1 om overlast og Drabs forhindring 6 February 1694.
2 Straf for dem som lade Mordere undkomme 21 September 1695
3 Cammer ordningen 30 July 1684. 2 part 9 art:

6 Art.
Pag 888. 897.

7 Art:
Pag: 886. 888. 889. 956. 986.

8 Art:
Pag: 91. 155. 156. 169. 202. 469. 896.

74. Cap.

da bør dog Kongen / eller Husbonden / deris Bøder / i de Sager / som Bøder vedhenge. Ellers bødis ej Kongens / eller Husbondens / Sag / før end den Forurettede er skeet fyldist.

9.

9 Art.

Pag: 110. Art: 18.
150. Art: 17.
895 . . . 19. 20.
995 . . . 10.
1001 . . . 6.

BArn / som er under sine femten Aar / bøder Skaden til den / som hand forsetligen haver forbrut sig imod / og ikke til Husbonden / uden for Manddrab alleene.

10.

10. Art.

Pag: 154.
469. Art: 17.
935 . . . 2.

BOeslod / eller Hovedlod / som forbrydis / forstaais / naar Sagsøgeren først haver bekommet sin Ret / og al anden vitterlig Gield er udtagen.

11.

MEd Bøder paa Sølv forstaais saa mange Penge i Mynt / som Sølv

vet er værdt; Haver mand ikke Formue at bøde med / da straffis paa Kroppen.

12 Art.
Pag: 64 art: 1
159 . . 15
184 . . 56
809
875 til 887 . .
886 . . . 1.
904 . . 1

12.

Jord forbrydis ikke / men falder Arvingerne til / med mindre crimen Majestatis er begangen / eller Forseelsen kiendis saa grov / at den Skyldigis Gods / baade rørendis og Urørendis / bør Kongen at være hiemfaldet.

13 Art:
Pag: 53 art: 9
155. 156 . . 45
183. 184 — . .
892 . . . 11

13.

Vorder nogen dømt til fuld / eller halv / Mandebod / eller til trediesindstyve Lod Sølvs Bøder / være Ugild til at staa i nogen Ret / og betiene den Bestilling hand haver / indtil hand retter for sig; Og hvis hand det ikke giør inden sex Uger / eller stiller nøjagtig Borgen / da bør hand at miste

24 Cap.

miste sin Fred / indtil hand retter for sig.

14.

MEn er hannem Dom overgangen paa ringere Bøder i ærlig Sag/eller hand er dømt til noget at betale/eller giøre/ og hand ikke retter for sig inden forrelagte Tid i Dommen / da bøde hand tre Lod Sølv/og være Ugild til at staa i Rette imod nogen/og at betiene den Bestilling hand haver / indtil hand retter for sig ; Og hvis hand ikke inden sex Uger derefter endda retter for sig/da maa hans Vederpart lade hannem gribe og fængsle / indtil hand retter for sig.

14 Art.
Pag: 88. Art: 4.
158 . . . 13
161 . . . 17.

Forordning om Böder til Vor Frelseres Kirke 21 July 1714. 1 og 5 Art:

15.

MEn er der gaaen Dom over hannem for Ran/eller anden Uærlig Sag/og hand er dømt til at bøde sine

15 Art.
Pag: 19. 52. 53. 55.
126. 172. 178. 180.
182. 183. 855.
3 Mhs: Böder vide
Pag: 68. 108. 158. 284. 716. 722.
728. 775. 776. 779. 937. 938.
940. 956. 957. 964. 986. 987.
og 999.

sine tre Mark / da er hand mindre Mand / indtil hand af Kongen kand faa Opresning ; Og hvis hand ikke inden sex Uger efter Dommens Datum retter for sig / da bør hand at miste sin Fred / indtil hand retter for sig.

16 Art.

Pag 184 art. 49.
463 . . . 7
562 . . . 21
859 . . . 3.
564 . . . 3.
806 . . . 1.

16.

NR nogen dømt til at miste sin Fred / eller at rømme Kongens Riger og Lande / og efter den forrelagte Tid i Dommen lader sig der finde / da bør hand at gribis og straffis paa hans Hals ; Og hvo som huser og hæler den Fredløse / bøde til Kongen for den første Nat / hand haver hannem i Huse / serten Lod Sølv / for anden Nat dobbelt / og saa fremdelis / med mindre hand ved sin egen højeste Eed kand benegte / at hand ikke viste / at hand var Fredløs. Fredløs mand haver Dagsrum og Nattefrist at rømme. 17.

24 Cap.

17.

Naar nogen / som ikke nyder Adelig Frihed / er tildømt at betale / eller lide Nam / eller Indførsel i sit Gods / i hvor det findis / og hand ikke retter for sig inden femten Dage / eller og trende Solemerker / om enten hand / eller hans Vederpart / er Giest / da skal Fogden / eller hans Fuldmægtig i hans Forfald / med tvende Mænd / naar det af Sagsøgeren begæris / for den Skyldigis Boepæl eske Udlæg efter Dommen / og hvis hand ikke strax retter for sig / og enten ikke vil / eller kand / giøre Udlæg / som Sagsøgeren kand nøjis med / da skulle de af de beste Vare og Løsøre / som i den Skyldigis Boe findis / og om de ej kand tilstrekke / af hans Jorder og Ejendom tilvurdere Sagsøgeren fyldist og

X fuld

17 Art:

Pag: 55. Art: 15
163. 165.
166. 167.
174. 176.
178.
759
761 . . . . 6.
763 . . . 9.
781 . . . 15

Forordninger

1 om Nams Voms Execution 17 Maj 1690. Art: 2.
2 Skipper Laugs Articlerne 25 January 1707. Art: 10.
3 om Assistentshuuset 31 Janv: 1699. Art: 20.
4 Kramvares Auction 26 February 1689.
5 Silkevæverners Privilegier 6 July 1705. Art: 10.
6 anordning om Guld og Sölv Manufacturernes indrettelse 30 Juny 1699.
7 Udlæg for Herrets og Birkedommeres Korn 4 Martj 1690. Art: 4.
8 Kammer Rets ordningens 1te Parts 20. og 24 Art: og 2de Parts 17 Art.
9 om Udlæg efter Bonden i Vanf: 15 Janv: 1701. og efter Rytter Bönderne 10. aug: 1695. Art: 29. +

+ 10. om Rettens Betrenters Forhold, hvor Kongl: Intrader oppebæres 9 Juny 1696.
11. om Contributions oppebörseler 11 Dec: 1688. og i sær den 6 Art:
12 om promte Assistence af Rettens Betrente 14 February 1718.
13 om Böders udpantning for breve, som sendes med anden Leilighed end Præsen 2 Febr: 1714. og 8 April 1715.

fuld værd for hvis hand af Dommeren er tilfunden at betale.

18.

18 Art:
Pag: 171. 172. 174. 725. 731. 737. 759. 770.

Forordninger
1 om Jordegodsets Taxt 31 Janv: 1691. fra 1te til 12 art:
2 Reglement for Commissariers belönning ved Indförsel 4 Mart 1690.
3 Udlæg efter Proprietari og Ryttere Bönder, 15. Janv: 1701. og 10 Augs: 1695.

De skulle saaledis taxere og sette/ hvis Løsøre udleggis/ som de agte at forsvare/ og Jordegodset efter den Taxt/ som af Kongen sat er; Og skulle de/ naar de i Jordegods indføre/ drage til hver Gaard Lejligheden at forfare/ at dens Værd dis bedre efter Kongens Taxt kand agtis/ og derefter indføris. Om noget forrekommer/ som de ikke forstaa sig paa at taxere/ da maa Fogden kalde andre dertil/ som have Forstand derpaa.

19.

19 Art:
Pag: 167. 174.

Gjør den Skyldige selv Anvisning paa Jordegods / paa det hand sit Løsøre kand beholde/ og Sagsøgeren dermed er tilfreds/ da maa det hannem tilladis.

20. Hen-

20.

Vender det sig / at tvende / eller fleere / paa een Tid begære af Fogden at giøre dem Nam / eller Indførsel / da skal Fogden først være den følgagtig / som ælst Nams / eller Indførsels / Dom haver; Men forsømmer nogen selv sin Ret / da maa den bekomme Nam / eller Indførsel / som lovligen sin Sag forfølger.

21.

Nd have de lige gamle Domme / og paa een Tid søge Nam / eller Indførsel / da have de lige Rettighed / og om de Indførsel udj et Gods søge / være derudj Lodtagne hver efter sin Anpart / i hvo og af dennem indføris / med mindre nogen strax Indførselen opsiger / og sig paa ny i andet Gods vil indføre.

22 Art:
Pag: 75. Art: 23.
168. . . . 26
186. . . 54
732. . . 18.
760. 761. . 3. 6.

Den ny Cammer Rets ordning 18 Mart 1720. 1 Cap: 16 Art:

22.

MEn hender det sig/ at nogen haver Nams/ eller Indførsels/ Dom over sin Skyldener erlanget/ og formedelst Indstævning til højere Ret kand ikke Udlæg for sin Fordring bekomme/ og een anden imidlertid ogsaa Nams/ eller Indførsels/ Dom over samme Skyldener erlanger/ da skal der af den Skyldigis Boe saa meget afsettis til den første/ som Dom erlanget haver/ og den betimeligen for Rettens Middel/ som den anden Udlæg giøre ville/ forkynde lader/ som hand kand billigen blive fornøjet med for sin Fordring og anvente Bekostning/ hvilket skal saa længe i Arrest forblive/ indtil endelig Dom imellem hannem og hans Skyldener afsagt vorder/ og før end det saaledis afsat vorder/

maa

24 Cap.

maa den anden ej nogen Udlæg bekomme.

23.

INgen maa sig i Bondens Korn/ Høe/ eller Foer/ enten i Laden/ eller paa Marken/ lade indføre/ ej heller i Bondens fornødne Plovbæster/ eller andet nødvendigt Plovredskab/ saa længe som Kaaber/ Tin/ Boeskab/ Fæ/ Qvæg/ Heste/ Hopper/ eller andet tienligt/ som i Boen findis/ kand tilstrekke; Og hvis nogen Indførsel skeer/ enten i Utorsket Korn/ Høe/ eller Foer/ da maa dog Foeringen ej fra Bondens Bolig bortføris/ men den skal paa Stædet fortæris.

23 Art.
Pag 763. art: 9.
767 . . . 7
769 . . . .
781 . . . 15

Forordninger.
1 om Udlæg i Bondens Bo 29 Marti 1695. 29 Post, og 15 Janv: 1701.
2 Hvad til Bondergaarders besætning portionaliter à Tr: hartkorn skal udreedes. 13 Febr: 1722.

24.

EJ heller maa nogen tage Nam i Bondens Boe/ før end aflagt er al bevislig Forstrekning/ som

24 Art.
Pag 163 art: 20.
175 . . . .
177 . . . 6
844 . . 37. 38.

Bonden giort er til hans Avls Fortsettelse/ enten af Husbonden/ eller andre/ saa og Kongens Skatter og den tilbørlig Landgielde/ som hand sin Husbond pligtig er.

25.

Saa længe gode tienlige Løssøre/ got Kiøbstædgods/ eller Jordegods/ er at bekomme/ som Sagsøgeren med Billighed kand være fornøyet med/ og for Hovedstoelen/ paaløbende Rente/ og anvente billig Bekostning/ efter Brevenis Formælding/ med dets Udlæg være Skadisløs holden/ da skal Hovedgaardens Taxt og Gaarden selv med næst tilliggende Gods/ som til Gaardens Avlings Fortsettelse Uforbigængelig fornøden eragtis/ og een hvers Boepæl forskaanis; Og maa Sagsøgeren selv navn-

25 Art.
Pag. 162. Art. 19.
161. . . 17.
825. . .

24 Cap.

navngive hvis andet Gods hand til Udlæg begærer / og den Skyldige ingen Ret have hannem at henvise / hvor hannem selv lyster ; Ej heller maa de / som Indførselen giøre / Sagsøgeren andenstæds imod hans Villie og Samtykke indføre ; Men hvis den Skyldigis Boe / eller Jordegods ej kand tilstrekke / saa Sagsøgeren deraf kand naa skiellig og billig Betalning / som før er mælt / da skal til dens Fyldistgiørelse Indførsel og Udlæg skee / først i det næste Gods / dernæst i Hovedgaardens Tart / og endelig i Gaardens Bygning / eller anden Boepæl / indtil Sagsøgeren for sin Fordring paa forskrevne Maade fuldkommelig vorder betalt.

26.

NEj staar det Sagsøgeren frit for at

26 Art.
Pag. 145. art. 7.
167 . . . 19.
164 . . . 22
186 . . . 54
423 . . . 5
668 . . . 2
731 . . . 18.
735 . . . .
764 . . . 7
772 . . . .

at lade sig indføre i hvis Gods / som af den Skyldige afhændet / eller pantsat / er til andre / siden Sagsøgeren hannem / enten Maning / eller Stævning til højeste Ret / lovligen haver ladet forkynde / eller Arrest giort paa hans Gods / eller Person / eller Nams / eller Indførsels / Dom over hannem forværet. Men ellers skal intet / som lovligen er afhændet tilforn / eller noget lovligt Pant / ved hvad Navn det og nævnis kand / ved saadan Udlæg / eller Indførsel / præjudiceris.

27 Art.
Pag. 170.
671. 672.
700. —
763. —

27.

Haver nogen taget anden i Fællig med sig / og haver ej Tinglyst hvad hand indførte i Fællig / og vorder enten af dem / som i Fællig ere / dømt til at lide Nam / eller Indførsel / da maa der skee Nam og Indførsel /

24 Cap:

sel i alt hvis der i Fællig findis / og maa den / som Dom overgangen er / ikke lyse alt sit Gods til den anden / og giøre sig selv fattig / uden det var giort til Tinge / før end hand til Tinge blev søgt.

28.

28 Art.
Pag: 138. Art: 8.
173. . . 35
763. . . .

Findis den / som Nams og Indførsels Dom overgangen er / at have sit Gods og Formue i et andet Herret / Birk / eller Kiøbstæd / og hand ej haver i det Herret / Birck / eller Kiøbstæd / som Dommen falden er / at fyldistgiøre Dommen og Sagsøgeren med / da skal Fogden der sammestæds i lige Maade være forpligtet at giøre Execution, ligesom Sagen sammestæds forfult var / naar hand med den Dom / som til den Skyldigis Værneting udstæt er / besøgis.

29 Art.
Pag: 135. Art: 9.
155. 156.
184. . . . 49.
881. . . 16.
fra 897. til 903. om Saar.

29.

DErsom den/der søgis med Nam/ eller Indførsel / enten ved sig selv / eller sine Folk/ griber til Verie/ da bøde hand og hver af dem tredie-sindstyve Lod Sølv / om end skiønt de ingen Skade giøre ; Giøre de nogen Skade / da bøde de derforuden for Skaden ; Fanger hand/ eller de/ Skade derover / da have Skade for Hiemgield.

30 Art.
Pag: 34. Art: 11.
163. . . . 20
168. . . 27
182
718. . . . 81
850. 855.

30.

SAgsøgeren kand og lade sig indføre i det / som den Skyldige arvet haver/om end skiønt een anden dermed forleent er/og det i Hænde haver : Saa og i det / som den Skyldige haver Anpart udj / hvad heller samme hans Anpart vidis / eller ikke/ dog alleene saa vit/ som den Skyl-

dige

24 Cap.

dige dertil er berettiget; Og saa snart Sagsøgeren kand faa at vide / hvorudj den Skyldigis Anpart bestaar / skal hand være forpligtet i den at lade sig indføre / med mindre hand vil have Skade for Hiemgield / om hand det forsømmer / og lader andre derudi giøre Indførsel / for hvilke hand ellers var prioriteret.

31.

31 Art.
Pag 718. art: 81.

INgen kand i det / som den Skyldige endnu først arve skal / lade sig indføre.

32.

32 Art.

Pag: 159. art: 14
161. . . 17
162. . . 18.
181. . . 44
183. . . 47.
531. . . 20.
725. . . 4.
760. 767.
765. 766.
771.

VEfinder Sagsøgeren sig brøstholden med Løsøris Vurdering / da maa hand kræve andre Vurderingsmænd derpaa til anden Vurdering / dobbelt saamange / som paa

Forordning om Auct. ons Trykt 19 Dec. 1693.

første Vurdering været have; Og hvis hand med ingen af dennem kand/ eller vil/nøjis/ da maa hand paa Skyldenerens Skade og Fordeel ved offentlig Auction selge det udvurderede Gods; Kand hand saa ej deraf bekomme fyldist / da bør af Skyldenerens Boe videre Udlæg at skee; End bliver der til overs / da kommer det Skyldeneren til gode.

33 Art.
Pag. 138. Art. 8.
158. 159. . . 11. 14
180. . . 44
183. . . 47
948. . . 44
955. . . 54.

33.

Sogis nogens Boe med Nam / eller Indførsel / og Sagsøgeren af den Skyldigis Gods ej kand blive betalt / da haver Sagsøgeren Magt til at lade hannem sette i Forvaring / indtil hand betaler / eller stiller nøjagtig Forsikkring for Gielden.

34.

Naar Udlæg skeet er efter Nams

og

24 Cap.

og Indførsels Dom/ eller paa Skifte/ Opbud/ eller andre Maader/ og dertil hørende Dommis og Brevis Summa og andre Omstændigheder ere i den Affigt/ som derpaa giort vorder/ indførte/ da skulle fornævnte Domme og Breve nøjagtig paaskrivis og casseris, saa vit de bør/ og siden den/ af hvis Boe Udlæg giort er/ tilstillis; Dog hvis nogen efter Lands Lov og Skyldenerens Forskrivelse ikke haver af Udlægget sin fulde Betalning/ da maa hand Brevene beholde; Dog at derpaa bliver afskrevet/ hvis hand derpaa bekommet haver/ og hvis hand videre med Rette haver at fordre.

35.

Vegrer Fogden/ som bør at exseqvere Nams/ eller Indførsels/ Dommen/ eller hans Fuldmægtig/

35 Art.
Pag. 49. Art. 3.
52 . . . 9
73 . . . 19
161 . . . 17.
169 . . . 28.
178. 179. . 42. 43.
Den nÿ Cammer Rets ordnings 1 Cap. 23 Art. — dat. 18 Mart. 1720.

at giøre sit Embede derudi; Eller hand med Mændene giør noget imod dette/ som forskrevet staar/ da skulle de samtlige stande den Forurettede til Rette derfor/ og oprette hannem al den Skade hand derover lider/ og Fogden derforuden for Rettens Fornegtelse at miste sin Bestilling.

36 Art.
Pag. 52.
62. Art. 26
67. . . 12.
78. . . .
161. 162. . 17. 18. 19.
176. . . 41.
179. . 42.

36.

UR den Skyldige af Adel/ eller lige ved Adel privilegeret, da stævnis Hiemtingsdommen til Landstinget / og dersom den der bliver ved Magt kient/ da skulle Landsdommerne/ enten selv/ om de vilde og kunde / eller udmælde og tilfinde tvende Ridemænd / som Creditoren dertil kand formaa / hvilke skulle være pligtige til at efterkomme Landsdommernis Tilfindelse / og tage Fogden med sig/

74 Cap.

sig/ og gjøre Sagsøgeren Udlæg/ efter den Maade/som her oven for mælt er om Fogden og tvende Mænd.

37.

37 Art.

Pag. 39. Art. 11
874 . . . 1
534 . . .

DDer Sagsøgeren/imens Sagen er i Proces, da maa hans Arvinger blive ved at udføre den / som den Afgangen slap. Samme Ret er og om Værge og Umyndige.

38.

38 Art.

Pag. 34. Art. 11.
49 . . . .
165. 176.
762. 763 . . 7. 8.
840. 844.
847.

DDer den / som søgis / før end Nam tagen / eller indført / er efter Underrettens Dom / da svare hans Arvinger ikke til Forfølgningen/ før end derpaa tagis strax Overrettens Dom ; Men hvis Dom for Kongens højeste Ret er gangen / da søgis derefter Exlecution uden videre Proces.

39. End

39 Art.
Pag: 762. art. 7.

39.

END ere ingen Arvinger/ da stande Forfølgningen for fulde; Dog dersom rette Arvinger inden Aar og Dag/ efter Arven falden er/ komme/ og Arven vedgaa/ da maa de udløse den/ som indført er/ naar de hannem efter Indførselen fornøje og til freds stille/ og imidlertid nyder hand Godset og dets Indkomst for sin Rente.

40 Art.
Pag: 34 art: 11
175 . . 38.
839 . . 30.
845 . . 39.

40.

INgen Nam/ eller Indførsel/ maa skee i den Afgangnis Boe/ efter hvilken Arv og Gield lovligen er fragaaet.

41 Art.
Pag: 130. art: 2.
148 . . 3.
157 . . 11.
161 . . 17.
166 . . -
174 . . 36.
178 . . 42
182 . . 46.
428 . . 1.

41.

NAar nogen/ som ikke nyder Adelig Frihed/ er af Kongens højeste Ret tildømt nogen Gield at betale/ som ved Nam/ Vurdering og Indførsel/

74 Cap.

førsel / bør at søgis / da skal hand saa snart / som Sagsøgeren hannem Dommen ankynder / efterkomme Dommen / og rette for sig ; Hvis hand det ikke giør / skal Herrets - Birke- eller Bye - Foged / hvor den Skyldige sig opholder / eller haver sine Middeler udj / være forpligtet / strax hannem Dommen med Kongens Segl under fremvisis / uden Ophold / eller nogen Forrevendning / at giøre Sagsøgeren Udlæg i den Skyldigis Boe / efter den Maade / som her oven tilforn er mælt / først for hvis højeste Rettis Dom indholder / dernæst for al den bevislig Omkostning / som Sagsøgeren er ibragt / siden højeste Rettis Dom falden er ; Og dersom befindis / at den Skyldige af Motvillighed haver giort Utilbørlig Ophold med høje-

ste Rettis Dom at efterkomme/da bør Fogden ogsaa at giøre Udlæg af hans Boe for Kongens Faldsmaal/ som er syv og tyve Lod Sølv.

42 Art.

Pag. 125. 161. Art. 17. 173. 174=35. 36. 177. . . 41.

42.

Dersom den Skyldige er af Adel/ eller lige ved Adel privilegeret, og hand ikke strax retter for sig/ efterat høieste Rettis Dom er hannem forkyndet/ og Sagsøgeren søger sin Betalning i den Skyldigis Middel og Formue / som paa Landet findis / da skal Landsdommerne paa første Landsting/ som holdis/ efterat Sagsøgeren haver dennem høieste Rettis Dom forrevist/ uden nogen Stævning over den Skyldige / enten selv/ om de ville og kunde / eller udmælde hannem af Landstinget Ridemænd/ som skulle giøre Sagsøgeren Udlæg i den

24 Cap.

den Skyldigis Middel og Formue / som paa Landet findis / efter den Maade / som her oven tilforn er mælt om Ridemænds og Fogdernis Forretninger i disse Sager; Men hvis den Skyldige haver sine Middeler i nogen Kiøbstæd / og Sagsøgeren derudj vil søge sin Betalning / da skal Rettens Betiente sammestæds strax giøre Execution efter høyeste Rettis Dom; Dog hvis nogen / som er skyldig / haver sine Middeler i Kiøbenhavn / da skal den Rettis Betiente / hvorunder hand svarer / strax og paa lige Maade / som før er mælt / befordre Sagsøgeren til Execution.

43.

43 Art.
Pag. 148. 173. 178. 182. 184. 428.

Vis enten Fogden / Landsdommerne / eller Ridemændene / giøre Sagsøgeren nogen Ophold her-

udj/ da skulle de selv oprette Sagsøgeren sin Skade/ og betale Kongen deris Faldsmaal.

44.

MEn er nogen af Kongens højeste Ret tildømt at lide paa sin Person til Fængsel / fordj hand haver ikke holt Maning/ eller efter sin Æris Forskrivelse betalt sin Creditor med rede Penge / og hand ikke strax retter for sig/ efterat Dommen hannem forkyndet er/ da skal hver Stæds Øvrighed / Amptmændene paa Landet/ og Byefogden i Kiøbstæderne/ være forpligtet til/ strax de med højeste Rettis Dom ansøgis af Sagsøgeren/ at være hannem paa hans egen Bekostning behielpelig / at den Skyldige paagribis/ og Sagsøgeren til Fængsel leveris paa et ærligt Stæd at anholdis;

Og

44 Art:
Pag: 49. 57.
73.
137. . . Art: 4.
153.
161.
144. . . . 1. 2. 3.
172 . . . 33.
178.
183.
731. . . . 18.
855 . . . 54

Om den Arresterede ikke nyder sin underholdning efter 6 Ugers Dag, da maa hand stilles paa fri Fod og være fri for videre Arrest i den Sag. 18 Maij 1693. og 21 7br: 1695.

24. Cap.

Og skal Amptmændene have den Myndighed i deris Ampt/ at/ i hvem de dertil bruge og forordne ville i det Herret/ eller Birk/ hvor den Skyldige boer/eller sig opholder/skulle de med Herrets- og Birke-Fogden det efterkomme/ i hvis Tienere de og ere/ under fire Lod Sølvs Straf af hver/ som herudj Ulydig befindis/ til næste Hospital. Den samme Myndighed bør og Byefogden at have i Kiøbstæderne over gemeene Folk/ om Byen ikke haver Byens Tienere/ som ham derudj kunde være behielpelige; Og maa saa Sagsøgeren hannem i et ærligt Fængsel indsette paa Sagsøgerens egen Bekostning/ indtil hand retter for sig; Og skal den/som paa Fængslet varer/ og den Skyldige i sin Forvaring tager/ givis af Sagsøgeren

for sin Umage at vare og spise den Fangen hver Uge et half Lod Sølv/ og den Fangen til sin Underholdning et Lod Sølv.

45.

DEt samme er og at forstaa / om nogen for andre Sager kand være dømt til at paagribis / eller lide Fængsel.

46.

ER nogen tildømt andet at efterkomme / saasom Regnskab at giøre/ Arv/ Gods/ eller andet fra sig at legge/ eller andet saadant/ og hand det ikke til forrelagte Tid efterkommer/ da maa Sagsøgeren have Magt med Stædets Øvrigheds Hielp hannem at anholde/ som tilforn mælt er/ og hand betaler til Kongen sit Faldsmaal.

46 Art.

Pag: 55. art: 15
138. 139. . . 8. 10.
159. . . . 14
161 17
170 . . . 30.
172 . . . . 33.
178. 179. . . 41. 43.
184 . . . 50.
429 . . . . 3.
536 29

Forordning om den Arresteredes underholdning. 18 Martij 1693.

47. Er

24 Cap:

47.

ER og nogen tildømt at stille Borgen/ eller borge for sig selv/ eller Sagsøgeren ikke ved Nam/ eller Indførsel/ kand naa sin Betalning/ da bør den Skyldige/ enten at lide paa sin Person med Fængsel/ eller stille saa nøjagtig Caution, som Sagsøgeren kand være forsikkret med.

47 Art.
Pag: 137.
158. Art: 13
172. . . . 33.
180.
855. . . . 54.

48.

DErsom den Skyldige undstikker sig/ og vil ikke lade sig finde/ eller hand undkommer for dem/ som hannem anholde ville/ da skal der paa trende Landsting næst efter hin anden lysis efter hannem/ og hvis hand ikke efter tredie Lysning strax indstiller sig hos Sagsøgeren/ da dømmis hand at miste sin Ære/ indtil hand fornøjer Sagsøgeren/ eller sig i Fængsel indstiller.

48 Art.
Pag: 180.

49. Giør

49 Art.
Pag: 135. art: 9
160 . . . 16
170 . . 29
181 . . . 16
950 . . —

49.

GJør den Skyldige Modværn / naar mand hannem vil anholde / da haver hand dermed mist sin Fred / som den / der sig imod Retten opsetter ; Fanger hand Skade derover / have Skade for Hiemgield.

50 Art:
Pag: 68. art: 12.
142. 148.
158. 159. 160.
178. 182.
287
950. 951. 952.

50.

DEn / som er dømt til Voldsbøder / eller andet saadant / og ikke retter for sig inden sex Uger efter Dommens Datum, hand far som fredløs Mand / og betaler til Kongen sit Faldsmaal.

51 Art:
Pag: 57. art: 19.
186 . . . 55
862 . . . 9
886 . . . 1.
Forordning Angl. adskilligt Justicen Vedkommende. 31te Mart. 1719. den 3 Post.

51.

NAar nogen for Troldom / eller for Drab / er dømt fra sit Liv til Hiemting / da skal dog efter samme Dom ingen Exlecution skee / før end den af Landsdommerne / eller Overretten

24. Cap.

retten / bliver ved Magt kient ; Og dersom den Beskylte / eller hans Slegt og Venner / ikke vil stævne Sagen til Landsting / eller Overret / da staar det Sagsøgeren frit for der endelig Dom at tage.

52.

Alle Misdædere / som blive dømte / enten fra Liv / eller Ære / skulle / efter endelig Dom falden er / uden videre Forhalning strax udstaa deris Straf ; Men dersom Kongens Befalningsmand / eller anden Øvrighed / eller og Dommeren selv / for Samvittighed / eller anden vigtig Aarsag Skyld / kunde have Betænkende at lade nogen henrette / da skulle de Kongen derom Ufortøvet søge / og sig siden efter Kongens Svar og Villie forholde.

52 Art.
Pag. 57. Art. 19.
76. . . 1
70
114 . . 28.
173. . . 35
184 . . —
og vor Forordning

53 Art:
Pag: 249. 258.
Forordning om ved-
skilligt Justicen Ved-
kommende, 31 Martii
1719. den 3 Post.

53.

SAgsøgeren / eller Husbonden / skal tilbyde den / som rettis skal / sex Dage tilforn Præsten / som hannem i hans Siels Saligheds Sag skal undervise / og hannem Sacramentet meddeele / om hand det begærer.

54 Art:
See hvorvit det strek-
ker seg.
Pag: 75. 76. 164. 168.
Forordning
om Executions Bekoste-
nings Betaling for
Misdædere 9 Dec: 1712.

54.

NAar nogen Dom er indstævnet til højere Ret / og Stævningen for dem / som Exlecution giøre skulle / fremleggis / da bør der ingen Exlecution at skee efter samme Dom / før end derpaa bliver kient af højere Ret.

55 Art:
Pag: 57. Art: 19.
76.
114. . . 28.
om Peinlig forhør vide
Pag 136.
184. Art: 51.
886. . . 1
Forordning om adskilligt Justicen Vedkommende 31 Martii 1719
3 Post.

55.

SÆrdelis skal ingen Misdædere / som begærer for Retten / naar Dom

24 Cap:

Dom over hannem fælt er / eller samme Dag / at indstævne sin Sag til højere Ret / i Bødelens Haand antvordis / før end Sagen for højere Ret indkommer / og der paa den bliver kient. Understaar Dommeren og Vederparten sig herimod at giøre / da skulle de være den samme Straf undergivne / som den Beskylte haver udstaaet / dersom det befindis / at hand er Uskyldig straffet.

XXV. Cap:

Om Dom- og Brev-Penge og Skriverløn.

I. Art:

KAldsædeler til Hiemtingene skrivis af Sagsøgeren selv.

1. Art:
Pag: 30. 31. Art: 3. 4. Forordninger see ved den følgende 12 Art:

2.

For een Landstings / eller Overrettis/Stævning gives fire Mark Danske/ i hvor mangis Navne i den indføris. Er den over et Ark fuldskreven/gives een Rix Daler / og ikke meere / i hvor mange Ark den og er paa/hvilke Penge deelis i tvende Deele/ hvoraf Landsdommerne nyde den eene / og Skriveren den anden.

Forordningen vide 12 Art.

3.

For Opskrifter paa Kaldsædeler/ i Stædet for Opsettelser/til Birke-og Herrets-Ting gives sex Skilling.

3 Art. Pag: 40. Art: 24. Forordningen ved: 12 Art:

4.

For Opskrift paa Landstings Stævning gives tyve Skilling.

4 Art. Pag: 40. 41. Art: 24. 25. Forordningen vide 12 Art:

25. Cap:

5.

FOr et Tingsvidne til Birke-eller Herrets-Ting forseglet og paa et half Ark Papir fuldskrevet / enten det angaar een / eller fleere Personer / givis otte Skilling / og paa et heelt Ark tolv Skilling / og paa to Ark fire og tyve Skilling.

5 Art:
Pag 83. Art: 5.
Forordninger
see ved den 12 Art:

6.

FOr et Skiøde / Pantebrev / eller andet Instrument at læse / paaskrive / og udj Herrets-eller Birke-Tings Bøger indføre / givis ligesom for Tingsvidne efter dets Vitløftighed.

6 Art:
Pag: 25. 80. 193. 195.
Forordninger
see ved den 12 Art:

7.

FOr een Herrets-eller Birke-Tings Dom paa et half Ark Papir / i hvor mange Personer den og angaar /

7 Art:
Forordninger
see ved den 12 Art:

gives een Mark: Paa et heelt Ark / eller to Ark / fuldskrevet to Mark: Paa tre Ark tre Mark; Paa fire Ark fire Mark / hvorover ikke videre maa fordris / eller betalis / i hvor mange Ark det er.

8 Art. Pag: 80 art: 3. Forord: vid: 12 art.

8.

Hvis acter paa Tinge / eller Raadstue / læsis og paaskrivis til at indføris i Domme / derfor gives intet i sær; Dog / dersom nogen / som det angaar / begærer Gienpart deraf / bør hand det at betale.

9 Art. Pag 189. art: 7. Forord: vid: 12 art.

9.

Befindis nogen i sine Stævninger og Forsetter Vitløftighed at søge / paa det Sagen kand forvildis / da skal hand give for hver Stævning og Forset / over et Ark Papir stor / for hver

25. Cap:

hver Ark tolv Skilling / og derforuden betale Dommen særdelis / som sagt er.

10.

HErrets- og Birke-Fogder skal have for hver Dom de forsegle tyve Skilling/og ikke meere/i hvor storden og er/ og for et Tingsvidne at forsegle tj Skilling.

10 Art.
Pag: 56. 200.
Forord: vid: 12 Art.

11.

FOr Nam og Vurdering / som paa Landsbyerne tagis / givis Fogden tyve Skilling/og begge Vurderingsmændene sexten Skilling for deris Umage.

11. Art.
Pag: 761. Art: 6.
Forord: vid: 12 Art.

12.

FOr et Skiøde / eller Pantebrev / Maning / eller deslige / at læse paa

12 Art.
Pag: 80. 82. 194.
1 Reglement for Rettens Betienteres Dom, Brev og Skriverpenge i Kiöbenhavn 22 Martj 1684 +

+ 2 om Herrets og Birkefogders Korn for deres Bestilling. 4 Martj 1690.
3 Forseigling og Skriverpenge forud i alle Retter at betales, 19 Janv: 1692.
4 om Ryttergodset i Dansk: 10 Aug: 1695. 27 Art:
5 Skipperlaugs Articler 25 Janv: 1707. 10 og 20 Art:
6 Reglement for Commissartens Skriverpenge. 6 Apr: 1711. 9. 11 Art:
7 angl: hvorvit Regimentskr: og andre Betiente udi Kongens förende Sager for Retterne maa vare befriet for Stemplet Papier, saavelsom Rettens Salarium at bruge og betale. 20 Janv: 1721. som foruden forbemt: Forord: om Ryttergodset refererer sig til de Kongl: til Stiftamtmændene udgivne Rescripter den 24 Dec: 1697. og 28 Sept: 1714.

Stempelet Papirer Forord. 25 Maj 1804 og 25 Jan: 1813.

paa Landstinget / paaskrive og i Landstingsbogen indføre / givis for hver Ark Papir to Mark til Skriveren / og een Rix Daler til samtlige Landsdommerne for Paaskrivelsen / i hvor vitløftige end og Brevene ere.

8. Videre om Rettens Betienterres Salarium ved Herrets og Birketinge, see Forordningen af 1723.

9. og at Birkefoget, af Rytterregodset i Staden for det tillagde Korn gives à Tr: Hartkorn 2 ß. med videre, see Forord: af:

10 om det stemplede Papiers Brug. 23 Janv: 1719. Rentningen.

11. hvad forordnede Commissarier for Indførsels Forretninger, hver efter sin Stand dagl: skal nyde 4 Mart 1690. 1. 2 Art. etc: og Angl: hvor Kongen forordner Commissarier, til at holde Skifter, med videre see den 23 og 24 Art:

13.

FOr een Landstings / eller Overrettis / Dom paa sex Ark Papir / og mindre / givis til Skriveren ni Mark: Paa tolv Ark tolv Mark: Paa fleere / i hvor stor den og er / atten Mark / hvorover ikke maa fordris. Paa Pergament givis tolv Mark / og meere / om den er stor. For Forseglingen givis een Rix Daler til Dommerne i alt.

13 Art:

14.

UDi Kiøbstæderne til Byeting / saa vel

14 Art.

Pag: 188. 189. 197.

Forordning om Dommer paa tildømte Bøder til Vor Frelseres Kirke 21 July 1714.

25. Cap:

vel som til Raadstue/ hvor de ikke have Landstings Ret / givis dobbelt saa meget / som til Herrets- eller Birke-Ting/ for Dom- og Brev-Penge og for Seglet.

15.

15 Art.
Pag: 84 Art: 9
191 . . . 10
195 . . . 20.

INgen Skriver maa udlevere fra sig til Parterne noget Tingsvidne / eller Dom / eller andet / som af Dommeren bør at forseglis / med mindre det af Dommeren er beseglet.

16.

16 Art.
Pag 25. Art: 7
47 . . . 34
80 . . . 3.
82 . . . 4
189 . . . 6.7.
191. 195.

Forordning om Maal og Vægts Ligning 30te Aug: 1687. i Skutningen den ny Kammer Retsordnings 3 Cap: 1 Art: og 2 Cap: 5 Art:
Dat: 18 Mart, 1720.

NAar nogen kommer til Tinge med Kiøbe- Skiøde- Pante- Mageskifte- Gave- eller Afkalds-Breve / da skal hand ej være forpligtet til / dennem der paa ny at lade opsette / eller Tingsvidne derpaa tage; Men Skriveren skal dennem / som de

paa Tinget fremkomme/ læse og paaskrive / og i de dertil forordnede Bøger indføre imod ovenbemælte Betaling.

17.

For een Stævning til Kongens højeste Ret af Cancelliet skal gives to Rix Daler i Cancelliet / og fire Mark Danske til Cancellie-Forvalterne.

18.

For Kongens højeste Rettis Dom paa tj Ark Papir fuldskreven / og derunder gives tolv Rix Daler; Er den over tj Ark og intil tyve Ark gives sexten Rix Daler; Men er den over tyve Ark / gives tyve Rix Daler/ og ikke meere / i hvor mange Ark den er paa.

19. Der-

25. Cap.

19.

Dersom Parterne / eller andre / som det vedkommer / vil have Breve beskrevne til noget Ting / eller Ret / da skulle de det begære for Retten / og strax levere til Skriveren Penge til stemplet Papir / som dertil skal brugis / saa vel som den halve Betalning af Brevpengene; Og naar dennem Breve / eller Domme / fuldfærdige tilstillis / skulle de betale den anden halve Part. Ellers skal Skriveren ikke være pligtig for nogen at skrive videre / end hvis udj Ting- og Raadstue-Bøger og Protocoller bør at indføris.

19 Art.
Pag: 81. . art: 4
84. . . 9
189. . . . 6. 7.
193.
199. . . . 27.

Forordninger:
at forseegling, papirets som ellers Skrivepenge betales ikke udi Jagt, Politie ellers Hvo dagne.
den 1ste om Jagten 8 Febr 1688.
den 2den om Politien 19 Janv: 1692
den 3die om Hovgiftsen — 21 Janv: 1710 art: 40.
saavel til Dannm og Judskov, saa vel Auctioner paa Hvo Forfalskes Livsbrev Confiscation, 21 July 1714.
item til Forsegelsen som opptaaes boder og dagfald paa Kjøbstæderne — 10 Aug: 1695. art: 27.
samt til Steyn dagne Justitsen ordinance, 14 Nov: 1712
om stemplet papirets Brug 26 July og 10 Octbr: 1699.
item 23 Janv: 1719.
om strandet Skib og gods 21 Marts 1705. art: 20.
som og Cantzen Kantz ordning 18 Marts 1720. 3 Cap: 1 art. 2 Cap: 15 art. +

20.

Parterne skulle deris Breve og Documenter / som de i Retten indle-

+ Vid: dagne imod Mandhen og Mickelsen at udkiøbe betales nu fuldt for stemplet Papirs eller Cantzens Salarium, 9 Febr: 1712. om Hoffvet Regimentskl: og andre Extraordinaire maae vare befriet for stemp: Papirs og Cantzens Salarium, 20 Janv: 1721. Hvorog Told Cont: udi Confiscations dagne instruering 23 Juny 1721. Hvilken dis indholder, som for forrige 1 art: af Lehn Cap: og 6 Cap: 12 art.
som Commiss: Coll for deres Forretninger, 4 Marts 1690.
som hvilken saa forrige 9. 10. 11 og 12 art: samt nestfølgende 23 og 24 art: ome Skifter.

Zo Art.
Pag: 84. 85
198.

veret have / inden een Maanets Forløb efter Dommens Afsigelse affordre / eller siden have Skade for Hiemgield / om de forkommis / og Skriveren ikke længere forpligtet være nogen til hans Breve at svare. Til højeste Ret skal Brevene inden to Maaneders Forløb / efter Retten er til Ende / affordris.

21.

Befindis nogen Trettekier at falde fra Sagen / eller tabe den / naar stor Omkostning dermed er foraarsaget / og lader Brevene formedelst Omkostning Uindløste blive liggende / da skal hand forpligtet være / under Nam i hans Boe / Brevene og derpaa gaaende Omkostning at indløse og betale.

22. Den

25 Cap:

22.

DEn/ som begærer Commissarier/ skal fornøje dennem for deris hafte Umage og Omkostning / efter deris Stand / og efter sine egne Vilkor.

22 Art:

Pag: 60. 62.

23.

FOr et Skiftebrev paa et Ark givis Skriveren een half Rix Daler / paa to Ark fuldskrevne een Rix Daler / paa tre Ark halfanden Rix Daler / og saa fremdelis; Siden givis for hver Gienpart / som af Skiftebrevet til de Interesserede udstædis/ for hver Ark een Rix Ort/ og maa Skriveren ikke meere fordre for sin Umage paa Skiftet.

23 Art:

Pag: 193. 329. 330. 673. 723. 843.

Forordninger om Skiftes Forretninger af dertil forordnede Commissarier. 10 Aug: 1697. og 10 Apr: 1686.

Rettens Bet: Salarium paa Skifter i Vanf:, saavit og forud skal betales for alle andre Creditorer, – 19 Janv: 1692.

Skifter og auctions Forretninger efter Militair Ober Officerer at skal forrettes at skal forrettes af Civil og Militair Rettens Bet: tillige, 19 Janv: 1692. saavi i Sær ditto Forordnings 1te Part om hvor Berv og gield fragaaes.

Angaaende adskilligt Justicen vedkommende 31 Marts 1719.

24.

DE andre Rettens Middeler / som

24 Art.
Pag: 199. 329. 330. 436. 723.
Forordninger See hos den 23 Art.

Skifterne forvalte / nyde for deris Umage og Forsegling tilsammen over alt een Rix Daler af hundrede / af den heele Boes visse og beholden Formue / naar al Gielden er udgiort / indtil tj tusinde Rix Daler Boens beholden Formue / saa at / i hvor stor Formuen er derover / maa ikke meere givis / end som af tj tusinde Rix Daler. Deris Tienere tilsammen for deris Umage maa og givis een half / heel / eller to Rix Daler i det højeste / som Formuen kand være til. Vurderingsmændene givis hvad billigt kand være / efter som deris Umage haver været til / efter Skifte-Forvalternis Sigelse; Ellers maa der ingen Spisning / eller Drikken / Boen til Besværing / holdis for Skifternis Forvaltere / imidlertid Skifterne holdis.

25. Alle

25. Cap.

25.

Alle Stævninger / Tingsvidner / Domme / Skiftebreve / og deslige Breve / som i dette Capitel settis efter Arker / skulle være fuldskrevne paa Papiret.

26.

For hvis / som af Skriverne skrivis efter Begæring paa Pergament / givis een tredie Deel meere / end som paa Papir.

26 Art. Pag 189. 193.

27.

Det stemplet Papir / eller Pergament / som brugis til forskrevne Breve / betalis i sær.

27 Art. Pag: 193. 195. 198. Forord: om Stemp: Papir 23 Janv: 1719. 6. 7 og 10 Post.

28.

Ingen Drikkepenge maa enten fordris / eller givis / til Skrivernis Tienere / eller andris / som i dette Capitel nævnte ere.

28. Art. Pag 198. 423.

29. Be-

29 Art.

Forordning af 29. Decembr. A:o 1721.

29.

Befindis nogen / som i dette Capitel nævnt er / enten at fordre / eller at tage meere / end som her forskrevet staar / da skal hand give den / som paaklager / dobbelt igien / og derforuden af Kongens Fiscal tiltalis paa hans Bestilling.

XXVI. Cap:

Om Supplicationer.

1 Art.

Cammer Rets ordningen 18. Martii 1720. 1:e Parts 20 Art. Forordning af 20 Febr. 1717. og 10 Martii 1719.

I. Art:

Alle Kongens Undersaatter / og andre / som foraarsagis til Kongen at supplicere om noget dem anliggende / skulle først Kongens Befalningsmænd / eller dem / som paa

Kon-

Kongens vegne/Geistlig/eller Verds-
lig/Øvrighed/paa de Stæder have at
sige/hvor saadant forrefalder/deris An-
søgning give tilkiende; Hvilke selv strax
uden Ophold Supplicanterne skulle an-
høre/ og efter udførlig og beste Under-
retning deris Erklæring under deris
Haand/uden nogen Forvegring/Skri-
verløn / eller Betalning / paa Sup-
plicatzen lade antegne / og oprigtigen
og udførligen forklare og berette Sup-
plicantens Sags og Begærings egent-
lig og rette Beskaffenhed med udkræve-
de Omstændigheder / som ret og for-
svarligt eragtis kand. Befindis siden
og bevisis samme Erklæring Uretteli-
gen og Urangeligen at være giort / da
skal den / som den paaskrevet og givet
haver/dertil svare/ og have sin Bestil-
ling forbrut/eller i andre strenge Maa-

der alvorligen straffis/ som den der haver givet Aarsag/ at Kongens Haand og Segl imod Kongens høje Respect er bleven misbrugt.

2.

Kunde de Sager bilegge/ og Supplicanten til Rette forhielpe/ hos dennem selv/ stande det dennem frit for/ med mindre det saadan Gierning angaar/ som ved Forligelse ikke bør at underslais/ men Retten og lovlig Proces befalis/ eller Kongen forrebringis.

3.

Vis nogen ellers sig over Kongens Befalningsmænds/ eller sin Øvrigheds/ Forhold kunde have at besværge/ det maa uden saadan Paaskrift ved Supplicatzer andragis; Maa og ingen

26. Cap.

ingen for sin Supplicatz eftertragtis / eller i Trette indviklis ; Men Sagen bør Kongen at forredragis.

4.

4 Art. Pag. 669. 670.

OG skal ingen hermed være tillat een anden ærrørig / eller anden grov / Sag Ubevisligen at tillegge / uden hand vil lide derfor ; Kand Supplicanten ikke læse / eller skrive / og fragaar saadan Ubevislig Tillæg / da stande den til rette derfor / som det haver skrevet / med mindre hand beviser sig intet at have skrevet / uden det / som af hannem haver været begæret.

hand have af Theologis i fornævnte Universitet et skriftligt Vidnisbyrd om sine Gaver paa Prædikestoelen. Og naar hand saaledis Literas Attestationis og Dimissionis bekommet haver/ og derhos ført et got stille Levnet/ uden ny Noder og anden Letfærdighed/ maa hand/ og ikke ellers/ tilstædis at lade sig høre paa Prædikestoelen/ og tage Kaldsbrev/ hvor hand lovligen kand blive kaldet.

2.

Saa skal hand og have et Utviflagtigt Vidnisbyrd fra Universitetet om sin Lærdom/ Levnet og Omgængelse/ før end hand til Præste-Embedet indviis. Og hvis nogen Studiosus, som haver sit Testimonium Academicum fra Universitetet bekommet/ ikke strax derefter bliver kaldet til noget Præste-Embe-

2 Art:
at Relegerede Studentere ei maa prædike under Straf. 23. Nov: 1697.
af Satte Præster forbuden geistlig Tienneste i Kiøbenhaun at forrette, 23 May 1696.
om Examen og Vocation til Præste Embedet 1 Aug: 1707. 4 og 5 Art:

2. Cap.

Embede / da skal hand / naar hand sidden bliver kaldet / og til Embedet skal indviis / ogsaa fremvise for Superintendenten Utviflagtig Bevis fra de Stæder / som hand imidlertid haver opholt sig paa / og i sær fra Provsten og Præsten / i hvis Provstie og Meenighed hand levet haver / at hand haver levet skikkelig / end og i Klædedragt / og sig paa Prædikestoelen øvet; Og skal Provsten og Præsten meddeele ham saadan Bevis uden Betalning.

3.

MEn paa det den studerende Ungdom deris nødige Øvelser i Prædiken ikke skal betagis / da skal i alle Gymnasiis og største Skoler forordnis / at den / som sig i Prædiken vil øve / det in Gymnasiis for Professoribus, og i Skolerne for Rectore og hans Medtienere /

tienere/ giøre kunde/ hvor een hver da om sin Feil med Frugt kand advaris.

4.

4 Art.
Pag 150. Art. 12.
539 . . . 34.

INgen maa stædis til noget Præstekald/ som ikke er sine fulde fem og tyve Aar.

5.

INgen Student, som sig med Lejermaal forseer/ maa efter første Forseelse/ før end to Aar ere forløbne/ bevilgis enten Skole/ Dægne- eller Præste-Kald/ at betiene; Siden skal hand pligtig være at føre med sig til Superintendenten rigtig Vidnisbyrd om sit Livs og Levnets Forhold og Forbedring/ og derhos Kongens Bevilning/ at hannem er tillat Kald at maa betiene/ saa fremt hand ellers til noget skal stædis og forfremmis/ hvilket dog ikke bør at skee i det Sogn/ som Forseelsen

er

er begangen; Men hvis saadan Forseelse anden gang begaais / da bør hand aldrig nogen Prædikestoel at betiene.

III. Cap:

Hvorledis Præster skal kaldis.

I. Art:

NAar noget Kald ledigt vorder / da skal Provsten strax sig der hen begive / og af Prædikestoelen med Meenigheden giøre flittig Bøn til GUD / at hand Kirken med een god Præst og Tiener vil forsyne.

2.

DErefter kalder den / som Rettighed dertil haver / saadan een

1. Art.
Pag. 213. 307. 336. 373.
Forordning
om Examen og Vocation til Præste Embedet 1 Aug 1707. 7 Art: item 23. Oct: 1700.
Grevers og Righerrers Privil: 25 Maj 1671. 4 og 5 Art:
Studi Skattens betaling för Kaldsbrevet confirmeres, — 24 January 1699.
Ch Reformeredes Privil: 23 April 1714. 17 og 18 Art:

2 Art.
Pag 213. 858.
Videre see hvad ved den 1te Art: er tegnet.

Person / som hand agter beqvem at være / og lader hannem høre af Meenigheden / som hand er kaldet til i Provstens Nærværelse / saa fremt Tiden og Stædet det i nogen Maade tilstæde. Og hvis Meenigheden da imod hannem noget haver billigen at kunde sige / enten paa hans Liv og Levnet / eller paa hans Gaver / maa de det ved Supplication, eller Memorial, paa behørige Stæder med Superintendentens og Provstens Paaskrift andrage / og deris Bevislighed derpaa tillige lade følge; Og hvis befindis noget Uskikkeligt hannem at være overbeviist / da bør hand uden videre Proces ej at nyde Kaldet / men een anden dertil at kaldis; Men haver Meenigheden imod samme Person intet med Billighed at sige / da skal hand begive sig til

Super-

3. Cap.

Superintendenten, som hannem skal overhøre/og hvis hand hannem i Lærdom og Levnet Skikkelig befinder/da skal hand hannem til Præste-Embedet uden Ophold indvie med de forordnede Ceremonier.

3.

OG naar hand indviet er/ skal Superintendenten med sit beseglet Brev forskikke hannem til Provsten/ og skal saa Provsten om Søndagen/ eller den næste Hellig Dag derefter/ i Prædiken tale hans Beste for den gandske Meenighed og Stædets Øvrighed/ eller Patron, og oplæse Superintendentens Brev/ at hand er rettelig kaldet/ overhørt og til Embedet ordineret, at være deris Prædiker i Ordet/ meddeele dennem Christi Sacramenter, og dennem i deris Saligheds Sag betiene.

Ved de indsingledes Articler see Forordning om Examen og Vocation til Præste Embedet 1 Aug: 1707. 7 og 9 Art.

4.

Vor tvende/ eller trende/ Sogner ere annexerede, og af Kongens Undersaatter een haver jus Patronatus til det eene/ og een anden til det andet/ Hovedsogn/ eller Annex, da paa det Sognene kand blive tilsammen/ som de af Arrilds Tid været have/ og Præsten af dem samtlige kand have sin tilbørlig Underholdning/ da bør Patroni at skifte imellem sig/ at den eene kalder Præst til samtlige Sogne den eene gang/ og den anden den anden gang/ og saa holder det altid/ naar Præst kaldis skal; Dog hvis det eene Sogn/ enten Hovedsogn/ eller Annex, skulle befindis dobbelt saa got af Indkomst som det andet/ da skal Patronus dertil have Magt at kalde to gange til Sognene/ imod den/ som

3. Cap.

som er Patronus til det ringere Sogn/ med mindre Patroni imellem sig selv/ enten tilforn anderledis ere foreenede/ eller herefter foreenis kunde. I lige maade haver Kongen bevilget/ at der maa holdis med de Sogne/ som Kongen haver sig forbeholdne/ enten de ere Hovedsogne/ eller Annexer.

5.

5 Art. Pag 209.

Forsømmer nogen af Kongens Undersaatter/ som Rettigheden haver/ at kalde inden sex Ugers udgang/ efter Kaldet er ledigt vorden/ da haver hand sin Rettighed den gang forbrut; Men befindis den Person/ som i rette Tid kaldet er/ ikke skikkelig/ tienlig/ eller dygtig til saadant høyt Embede at betiene/ naar hand af Superintendenten overhøris/ og Superintendenten derom sin skriftlig Erklæ-

ring fremskikker / da bør om saadant tilforn udgivet Kaldsbrev ikke videre Proces at drivis; Men den/som Rettigheden haver/fri stande til nyt Kald at træde.

6.

END hender det sig / at enten een Capellan kaldis til at vorde Sognepræst / eller een Sognepræst anden Stæds fra bliver kaldet til at være Sognepræst i et andet Stigt/eller paa et andet Stæd / da skal hand og først forskrivis til Superintendenten, og sig for hannem angive/før end hand af Provsten indsettis i samme Embede.

7.

7 Art.
Pag. 332. art. 4.
337. . . 16.
423. . . 6.

INgen / som noget Præstekald begærer / maa derfor nogen Gave byde / eller give; Dog maa hand give Skri-

ud Forordningen af
23. Oct. 1700. forbydes Skienk og gave at give eller tage.

3. Cap.

Skriverne/ som Kaldsbrevet og Confirmatzen skrive/ noget for deris Umage/ hver et Lod Sølv/ eller to i det højeste.

8.

Befindis nogen/ enten ved sig selv/ eller andre/ Gave at have budet/ eller givet/ for Kald/ miste ikke alleeniste det Kald/ men end og aldrig tilstædis til noget andet derefter/ og den/ som Gave for Kald haver annammet/ give ikke alleeniste dobbelt igien til næste Hospital/ men og miste sit Embede/ om hand haver noget; Men haver hand selv jus Patronatus til Kaldet/ da bør hand at miste sit jus; Og skal den Person/ som til Præste-Embedet skal indviis/ være forpligtet at giøre sin højeste Eed for Superintendenten, at hand hverken selv/ eller ved

andre

andre haver budet / givet / eller lovet / nogen Gave for at bekomme Kaldet. Befindis og nogen paa anden Ulovlig maade / enten at have udgivet Kaldsbrev / eller Kaldsbrev annammet / da bør den / der kaldet haver / at miste sit jus, og den / der kaldet er / at miste aldelis Kaldet.

9.

9 Art. Pag. 336. Art. 15.

INgen maa til Præste-Embedet indviis / uden hand til noget vist Kald og Embede er kaldet; Og ellers skulle alle / som kaldis til noget Kald / i hvem og jus Patronatus til Kaldet haver / før end de til Embedet indviis / indskikke i Kongens Cancellie deris skriftlig Troskabs Eed.

10.

IEn hver / som til Præste-Embedet indviis / skal give til det Kongelig

lig Universitet i Kiøbenhavn to Lod Sølv / som af Superintendenten skal indkrævis / og til Rectorem Universitatis aarligen fremskikkis.

IV. Cap:

Om Præsternis Embede med Tieniſten i Kirken og Prædiken.

1. Art:

Ingen Præst skal have fleere Kirker / end hand til Gavns med Prædiken / Sacramentenis Uddeelelse / Ungdommens Undervisning i Børnelærdommen / og de Sygis Besøgelse / vel kand forrestaa.

2.

Hvert Sogn i Kiøbstæderne skal i

det minste have to Prædikere; Men hvor der er stor Meenighed i een Bye og ikkun et Sogn / der maa de have fleere.

3.

Sognepræsten prædiker selv til Højmesse / og Medtieneren til Froprædiken og Aftensang / saa som paa et hvert Stæd hidindtil brugeligt været haver.

4.

4 Art. Pag. 267. 271. 318. 319. 348. 359.

Præsterne skulle forrette Guds Tieniste i Kirken med Læsning / Sang / Bøn / Prædiken og Sacramenternis Uddeelelse / paa den maade og med de Ceremonier / som i Vor Frue Kirke i Kongens Residentz Stad Kiøbenhavn holdis og brugis efter det forordnede Ritual.

5. Præ-

4 Cap.

5.

5 Art.

Pag. 73. Art. 4
226. . . . 17.
868. . . . 1.

Præsterne skulle forrette Guds tieniste i Kirken paa efterskrevne Tider om Aaret. 1. Paa alle Søndage. 2. Paa efterfølgende Helligdage: Tre Christi Hoved-Høytider / hver i tre samfælde Dage / Juel / Paaske og Pintze. Ny Aars / eller Christi Omskærelsis / Dag. Hellig Tre Kongers / eller Christi Aabenbarelsis / Dag. Mariæ Reenselsis Dag. Den ellevte Dag i Februarii Maanet. Mariæ Bebudelsis Dag / hvilken skal holdis paa Palme-Løverdag / dersom den indfalder paa Palme-Søndag / eller derefter. Christi Himmelfarts Dag. St. Hans Baptistæ Dag. Mariæ Besøgelsis Dag. St. Mikkels Dag: Alle Helgens Dag. Item / Skærtorsdag og Langfredag. 3. Paa ordinarie

Pr Reformeredes Privilegier 23 Aprile 1714 Art. 6. 10.

Bededage / som i Kiøbstæderne skulle holdis hver Fredag af hver Sognepræst i sit Sogn / det heele Aar igiennem / men paa Landsbyerne paa den første Søgne Onsdag / eller Torsdag paa de Stæder / hvor det er saa anordnet / i hver Maanet i Hovedsognet / og den anden i Annexen, og skal Tieniſten begyndis det tiligſte mueligt er / saa den kand være endet / før end noget Ting holdis. 4. Paa alle Onsdagene / eller Torsdagene / hvor det saaledis er anordnet / i Faste / indtil Dimmel Uge / paa Landsbyerne. 5. Paa de Tider i Kiøbstæderne / som hidindtil brugeligt været haver. Paa den første Dag i hver af de tre store Høitider skal paa Landsbyerne i Hovedsognet ogsaa prædikis om Eftermiddagen / eller Aftensang.

6. Præ-

4 Cap.

6.

PRæsterne skulle i deris Prædikener forklare de forordnede Texter / og dennem henføre til Troens Lærdom og christelige Skikke og Sæder / og retteligen lære Loven og Evangelium efter Guds aabenbarede Ord / og den Hellige Kirkis Symbola, og den Uforandrede Augsburgiske Bekiendelse / og baade i Kirken saavelsom andenstæds / i ærlige Forsamlinger / i Omgængelse og Besøgelser / formane deris Tilhørere at frygte Gud og ære Kongen / og i deris Liv og Levnet lade see Troens Frugter: Og særdelis saa lempe deris Prædikener / efter som Tilhørernis Forhold meest udkræver.

6 Art.
Vest forbemælte
Privilegiers 5 Art.

7.

DE skulle i deris Prædikener og

Forklaringer ej fremføre noget / som er mørkt og vanskeligt at forstaa: Ej heller bevise deris Visdom og Skarpsindighed paa det hellige Stæd/ men alting giøre til Christi Meenigheds Opbyggelse.

8.

De skulle ej heller sige hvad dennem selv lyster; Men hvad der hører til Sagen skulle de paaminde med klare og velforstandige Ord.

9.

De skulle holde sig fra allehaande Skienden og Forhaanelse / saa at de ingen røre ved Navn: Alleeniste skulle de straffe Synden i Almindelighed / og saadant / som de have hørt og vide forviſt. Hvad de ej have sandfærdeligen hørt tale om / det skulle de tie / og i Særdelished skulle

de

4 Cap:

de vare sig/at de intet af deris privat Affecter, eller Had/ paa det Hellige Stæd tale og fremføre/ og saaledis sig selv hævne.

10.

10. Art.

De skulle ikke heller hadskeligen lade ilde paa andre/som have anden Troes Bekiendelse; Men naar fornøden giøris/ og mand frygter for Forargelse/ eller Forførelse/ skulle de med Beskedenhed Meenigheden derom advare og formane.

Dr Reformertes Privilegier 23 Apr: 1714.

11.

De skulle ej giøre deris Prædikener alt for vitløftige/ og ej dem over een Time forlænge den gemeene Mand til Kiedsommelighed og dis mindre Opbyggelse/ som alt for meget paa een gang ikke fatte og beholde kand.

12. De

12.

DE skulle altid slutte deris Prædikener med Bønner til Gud / for Guds Ords frj Fremgang / for Kongen og det Kongelig Arve-Huus / for Øvrighed og for den almindelig Nødtørft.

13.

DE skulle tvende gange om Aaret / Palme-Søndag og fierde Søndag i Advent / oplæse efter Prædiken i een hver Meenighed de Kongelige Love om dem / som sig fra Naderens Sacramente skulle entholde / om Sværen / om Helligbrøde / og om Børnetugt.

13 Art.
Pag 240. 245. 327. 865. 866.
Forordninger om Skudsmaal og Forlæfter for Egteskab 31 Aug: 1695.
om strandet Skib og gods 21 Martj 1705.
Betlere i Danf: 24 Sept: 1708.
Bemeldende enhver af disse 3 Forordninger, naar de skal publiceres af Prædikestolen aarlig, saaog Lovens 6 Bogs 6 Cap: 8. 10 Art:

14.

PRæsterne paa Landsbyerne skulle uden nogen forsømmelse endeligen anvende den siste Deel af Prædi-

4 Cap:

Prædiketimen til Børnelærdommens Forklaring med Lutheri Udleggelse / paa det de Gamle saa vel som de Unge ret til Grunde maa forstaa samme Lærdoms Meening / og den vide at føre til brug i Liv og Levnet / hvilket i Synderlighed af Præsterne drivis skal. Og naar Dagen er stakket om Vinteren / og Præsten haver fleere Tieniſter / skal hand dog i Enden af hver Prædiken oplæse een gang / eller to / Lutheri egen Forklarings Ord over den Deel / som hand ellers noget lidet ydermeere forklare skulle.

15.

Ligemaade skulle Præsterne i Kiøbstæderne ogsaa anvende den siste Deel af Aftensangs Prædiken paa forskreven Maade med Børnelærdommens Forklaring.

16.

Til alle Tolvprædikener/hvor de i Brug ere/skal prædikis Catechismus/uden paa de store Højtider/eller naar nogle særdelis Texter paa særdelis Tider ere forordnede. Saa skal og Catechismus prædikis til alle Aftensange om Løverdagen/hvor de i Brug ere/før end Skriftemaal holdis; Og skal det ordentlig forrettis/at/hvor den eene Præst haver sluppet den siste Prædiken/der skal den næstfølgende tage sin Text efter.

17 Art. Pag. 220. Art. 5.

17.

De Præsterne paa Landsbyerne/som have ikkun et Sogn/skulle begynde Kirketieniſten/om Sommerdag ved syv Slet/og om Vinterdagen ved otte Slet. Have de fleere Sogne/da skal de hver anden Søndag først holde

4 Cap.

holde Tieniſten i Hovedſognet / og hver anden Søndag i Annexet, undtagen i Novembri, Decembri og Januario, i hvilke tre Maaneder de maa alle Søndage og Helligdage holde først Tieniſte i Hovedſognet. Ellers ſkulle de begynde Tieniſten i den Kirke / ſom den først ſkal holdis udj / ved ſex Slet / undtagen i fornævnte tre Maaneder / i hvilke Tieniſten ſkal begyndis ved ſyv Slet; Og ſkulle Præſterne om Søndagen advare Meenigheden / i hvilket Sogn og paa hvad Tid Tieniſten ſkal begyndis efterfølgende Søndag / Helligdag / eller Bededag.

18.

Præſterne maa ej lyſe paa Prædikeſtoelen for noget / ſom ikke billigen dertil henhører / og ſom den

Christen Kirkis Bøn ikke udkræver; Men kand paa Landsbyerne skikkeligen efter Tieniſten paa Kirkegaardene vel forrettis; Men i Kiøbstæderne bør det at skee til Tinge; Og om noget giøris fornøden af Prædikeſtoelen at giøis tilkiende / da skal det for Tieniſten Præſten angivis / at hand / som det Stæds Reſpect beſt bør at have i Agt / kand vide / om der bør at lyſis derom / eller ej.

V. Cap:

Om Præſternis Embede med Sacramenterne og lønlig Skriftemaal.

I. Art:

I. Art:

PRæsterne skulle i Kirken forrette og uddeele de hellige Sacramenter / Daabens og Naderens / aldelis efter Christi egen Indstiftelse med den Læsning og Ceremonier / som sædvanlige ere.

2.

SAa fremt nogen Præst / enten døber Børn / eller Naderens Sacramente forretter i nogens Huus / uden Fornødenhed det udkræver / skal hand give til Straf fyrretyve Lod Sølv / og den / som det lader giøre / et hundred Lod Sølv.

3.

BØrn skulle døbis i Kirkens Funt eller Bekken / og maa dertil ej

1. Art:

Pag: 217. Art: 1.
218 . . . 4
224 . . . 13.
226 . . . 16.
241 . . . 3.
249 . . . 5. 7.
266. 267 . . 10. 12.
270 . . . 17.
273 . . . 21.
279 . . . 27.
506 . . . 12.

Forordning om Barseler 13 Martj 1683. 7 Post

2 Art:

Pag: 231. 249.
254. 949.

Forordning om Børnedaab af de Reformerte og Catholsche. 21 Martj 1693.

Politiens administration 22 octobr: 1701. 1te Post.

De Reformertes Privilegier 23. April 1714. 14 Art:

om afsatte Præsters straf, som indsnyger sig til Præsternes Function i Sognene 23 Maj 1696.

brugis noget Kar / Fad / eller Bekken / som til anden Brug i Husene ere beskikkede.

4 Art. Pag. 302. Art. 5. 321 . . . 10.

4.

Ægtefolkis Børn døbis / naar Tieniſten er ude / men Hore- og Slegfred-Børn skulle i Kiøbstæderne døbis efter tolv Slet / og paa Landsbyerne naar de have offret med de egte Børn; Og med saadanne Hore- og Slegfred-Børn maa ej offris.

5.

De skal være Vidnisbyrd og Faddere til Daaben / som ere ærlige og Uberygtede Folk; Dog maa dertil ej fleere bedis end fem af Mands og Qvindis Personer tilsammen.

6 Art. Pag. 154 Art. 2 729 . . .

6.

Hvo som lader sine Børn ligge Udøbte uden Kirken over otte Dage / efterat de ere føde / skal have for-

5. Cap.

forbrut tyve Lod Sølv til næste Hospital / som af Kongens Befalningsmand / eller Stædets Øvrighed / skal indkrævis / som de agte at forsvare. Dersom Børnene ere svage / have hver Christne Forældre saadant tilbørlig i Agt at tage / at ingen Salligheds Middel bliver ved nogen Forsømmelse efterlat.

7.

Forsømme Forældrene at lade Barn komme til Daaben / og det uden Daab bortdøer / da stande de aabenbarlig Skrifte / som derudj ere skyldige.

8.

Børn / som for deris Svagheds Skyld ere hiemmedøbte / skulle / saa snart de komme til pas / føris til Kirken / og deris Daab af Præsten stad-

5 Art. Pag 229. Art. 2.

stadfæstis og forkyndis i Faddernis Nærværelse paa den sædvanlig Maade.

9.

Men ingenlunde skulle de døbis igien / uden saa er / at der er Tvifl paa / om de ere døbte / og ej med Vidner bevisis / at de rettelig døbte ere.

10.

Ræsterne skulle ingen annamme til Naderens Sacramentis Deelagtighed / med mindre de sig tilforn for Præsten have beteet / skriftet og annammet Afløsning.

11. Art. Pag. 244. Art. 1.

11.

De skulle ikke tilstæde de Unge at komme til Sacramentet / før end de have vel fattet deris Børnelærdom / at finde deraf den rette Meening

5 Cap:

ning i Hiertet/og derhos hvorledis de skulle bekiende sig for Præsten/og vide at svare til Lutheri smaa Spørsmaal om sligt / og saa forstaa / hvad Afløsning haver med at føre: Saa som og de Gamle skulle i det ringeste vide Børnelærdommens bare Ord at forstaa; Item hvorledis de skulle begære at skriftis / og hvad Herrens Nadere er/og hvad Nytte den haver med sig / og til hvad Ende de begære at bruge den.

12.

OG paa det Præsten kand have dis bedre Tid til at undervise dennem/som begære Afløsning / skal hand komme i Kirken Løverdagen tilforn at skrifte / saa at Sacramentets Forrettelse paa Landsbyerne skeer ordinarie paa den eene Søndag i

Hovedsognet / og paa den anden i Annexet.

13.

MEn paa det ingen skal komme som af een Vane til HErrens Nadere Ubereed og Uværdig / skulle de / som enten først ville gaa dertil / eller have noget synderligt billigen at tage i Agt / gaa til Præsten nogle Dage tilforn / at hand begvemmeligen med dem derom kand handle.

14.

PRæsten skal mod de Tider / som hand veed Sognefolket sig til HErrens Naderis Brug helst plejer at ville samle / dennem advare / at de hans og deris egne Vilkor ville betænke / og ikke komme fleere / end hand kand betiene / og tilbørligen høre og undervise.

15. Og

5 Cap.

15.

OG eftersom alle ikke kand være lige forstandige / og ingen dog / som søger sligt hierteligen og ydmygeligen / bør uden vigtige Aarsager letteligen at forvisis / skal der flitteligen givis Agt paa dem / som endda sig gierne undervise lade / og anlove at føre saa Bod derpaa / at de ej meere skulle findis saa Ubereede / søgende nu af Guds Naade den rette Værdighed dertil uden al Motvillighed. Dette skulle Præsterne flittig have i Agt / som de det for Gud med een god Samvittighed kunde være bekient / og for deris Christen Øvrighed forsvare.

16.

MEn dersom Præsten befinder nogen aldelis Ubereed og motvillig

til at lade sig undervise/ da skal hand hannem i Skriftestoelen advare / at hand holder sig fra Sacramentet / indtil hand retter sig/ og lærer noget bedre.

17.

INgen skal med Haands Paaleggelse af Præsten afløsis / uden hand af et angerfult Hierte begærer sine Synders Forladelse; Og skal den/ som skrifter / i Almindelighed bekiende sine Synder for Præsten / og om noget nager hannem i hans Samvittighed / skal hand ikke bluis ved at sige det frem; Men alle Synders Opregnelse / eller hvers i sær / udkrævis her ikke.

18.

PRæster skulle ingen Bandsatte/ eller som for Letfærdighed / Mand-

18 Art.

Pag. 235.
239. 240. Art. 22. 25
251. . . . . 3.
267. . . . . 12.
273. . . . . 22.
934. 935. . . . 1.

5 Cap:

Manddrab / Tyveri / Meeneed / eller andre aabenbarlige Laster / ere skyldige til at staa aabenbare Skrifte / annamme til lønlig Skriftemaal / før end de Kirkens Disciplin udstandet have / med mindre de komme at ligge paa deris Sotteseng / og alvorligen i deris Sygdom begære at være deelagtige i Herrens Legeme og Blod / før end de døe / og sig dertil Christeligen skikke; Dog skal de / om de blive til pas igien / alligevel Meenigheden aabenbarligen forbede / og da at givis tilkiende / hvorfor de tilforn til Naderens Sacramente ere tilstæte.

De Reformertes Privilegier 23 April 1714. 13 Art:
Militair Personers Straf for begangne Leyermaal, 2 og 3de gang 29 Dec: 1696. og 9 Febr: 1684.

19.

DEt skal og agtis / at de / som ville gaa til Skrifte / skulle holde sig saa vit fra Skriftestoelen / at Præsten kand der særdelis handle med den /

som giør sin Bekiendelse/som og siden med een hver af dennem/at ingen anden det høre kunde/ enddog det ellers skeer i den gandske Meenigheds Aasyn i Skriftestoelen / enten oppe ved Alteret/ eller ikke langt derfra / saa andre blive neden i Kirken saa længe/ uden Trængsel imellem sig/ til den forrige faar sin Afløsning. Hvor med Præsterne saa vel som Klokkerne/ eller Dægnene og Substituterne, skulle have flittig Indseende.

20 Art:

Pag: 277. 279. art: 26. 282 . . .

20.

PRæsten maa ikke uden sit Kalds Fortabelse aabenbare hvad nogen for hannem i lønlig Skriftemaal bekient haver / med mindre det kunde angaa noget Forræderj / eller Ulykke/ som ved Præstens Aabenbarelse kunde forrekommis; Og dog bør dens

Navn-

5 Cap:

Navn/ som det bekient haver/ saa vit mueligt er/ at fortiis.

21.

21. Art: Pag: 274.

INgen Præst maa tage Penge/ eller anden Forœring af dennem/ som komme til Skrifte i Kirken/ enten der skeer lønlig/ eller aabenbare Afløsning.

22.

22 Art: Pag: 237 Art: 19. 251 274 . . 32. 553 . . . 8. 948 . . . 29.

PRæsterne maa ingen Ubekiente annamme til Naderens Sacramente/ med mindre de føre deris Bevis med sig om deris Liv og Levnet fra den Stæds Præst/ som de ere komne fra.

23.

23 Art: Pag: 273.

PRæsterne skulle ingen tilstæde at bruge Naderens Sacramente til Verdslige Sagers Vidnisbyrd/ eller Uskyldigheds Bekræftelse/ men allee-

alleeniſte til Jndſtiftelſens endelige Aarſager.

24.

PRæſterne ſkulle vide tallet paa dem/ſom ſkulle være deelagtige i Naderens Sacramente/ paa det der ikke paa Alteret ſkulle fattis Brød og Vin/ og de ſaa nødis til anden gang at igientage Læſningen/ efterſom de hverken Brødet/ eller Kalken/ maa uddeele/ før end de med Ordet og Bønnen ere helligede.

25.

PRæſterne ſkulle holde efterſkrevne fra Naderens Sacramente. 1. Dem/ſom ere aabenbare Bandſatte/ og ikke igien afløſte. 2. Dem/ſom forhærdeligen hænge ved nogen vitterlig Kætterj. 3. Affindige Menniſker og Ufornumſtige Børn. 4. Saa man-

25 Art.
Pag. 224. Art. 13.
236. 237 - 18. 19.
251. . . 3.
267. . . 12.
274. . . 22.

5 Cap.

mange / som haarnakkeligen leve i nogle aabenbare Laster / som Horkarle / Skørlevnere / Aagerkarle / Slemmere / Skiendegieste / Voldsmænd / og allermeest Guds Ords Forhaanere og Foragtere / som aabenbare og foruden al Guds Frygt synde.

26.

Ellers skal ingen forholde sig for længe fra Naderens Sacramente / som veed med god Forskiel / hvad det er at annamme og bruge HErrens Legem og Blod; Ikke skulle heller de Unge sig længe derfra forholde / som ere komne til den Alder og Forstand / at de kunde giøre Skilsmis / og vide / hvad paa saadant Stæd Christeligen forhandlis; Og skulle baade de / som enten i Visitatzer / eller og foruden / for deris gode For-

fremmelse derudj ved Præsten / Provsten / eller Superintendenten, dertil annammis / saa ogsaa alle de / der vide at giøre Regnskab for Ordenis Meening i hver Deel eenfoldeligen efter Lutheri Fortale i hans liden Catechismo / være alvorligen paaminte / at de bruge Sacramentet nogle gange om Aaret / og jo saa tit / som de finde nogen Anstød / som dem til saadan Aandelig Lægedom at annamme skulle bevæge.

27.

Vntholder sig nogen over et heelt Aar fra Naderens Sacramente / da skal hand udstaa Kirkens Disciplin, og hvis hand / alle Advarseler Uagtede / bliver i saadan Fraholdelse fremturendis / da skal saa med hannem handlis / som herefter i det IX. Capitel mældis. 28. Hvo

77 Art.
Pag. 255. 263. 267. 270.

5 Cap.

28.

Hvo som i Drukkenskab befindis den Dag hand haver faaet Afløsning / eller brugt Naderens Sacramente / skal staa aabenbare Skrifte.

29.

29 Art. Pag. 862. 864.

Begaais af nogen til Guds Navns Bespottelse større Forseelse / eller anden Forargelse / da skal det og billigen med højere Straf anseis / efter som det befindis grovt at have været.

VI. Cap:

Om Præsternis Embede med Ungdommens Undervisning.

1. Art.

Pag 232. Art. 11
317 . . . 2
321 . . . .
327 . . . 7.
329 . . . 12.
871 . . .
872 . . . 6.

Instruction, hvorefter enhver Præst angaaende de i hans Sogner oprettede Skoler sig skal-rette og forholde, 28. Martij 1721.

I. Art:

PRæsterne paa Landsbyerne skulle med Dægnene / eller Substituterne, undervise Ungdommen i Børnelærdommen / saa de endelig een gang i et af Sognene hver Uge see til hvorledis dermed tilgaar / og det saa forskaffe / at hvis om Søndagen ej kand forrettis / der til een anden Dag i hver Uge / som er hver Onsdag om Eftermiddagen / bestemmis / saa fremt de ikke have lovlig Forfald / og da skal de een anden Dag dertil tage og bruge / og at hand / som lærer Børnene / giør det stetze med al Flid og Alvorlighed / uden Forargelse og Forsømmelse / som Præsten selv baade i Provstens og Superintendentens Visitatz vil svare dertil.

2. Der-

6 Cap:

2.

DErsom Ungdommen bliver forsømmelig at lære Børnelærdommen/ skulle de af Præsten straffis derfor/ og Forældrene alvorligen paamindis og formanis/ at de jo holde deris Børn dertil/ og dem ingenlunde derfra forholde / ej heller nogen af hvis unge Tyende de kunde have i deris Huse/ men at de end heller/ Morgen og Aften/ foruden daglige Bønner / besynderlig paa de hellige Dage/ lære de Unge over alt/ som de have hos sig/ det de selv tilforn have lært/ indtil de af Præsten og Dægnen rettis i hvis tilforn ikke vel var fattet / og ydermeere i Lutheri Forklaring kunde undervisis / uden de ville hver gang der paaklagis/ være skyldige for Helligbrøde / eller omsider straffis med

Z Art.

Pag: 244. Art: 1.
263. 265.
318. . . . 2
327 . . . 7
329 . . . 12.
868 . . . 1
871 . . . 6.

Forordninger om de Fattige udi Kiöbstæderne, deres Ungdoms Underviisning hver Söndag i Kirken Art: 9. og Ungdommens Underviisning paa Landet 22 Art: dat 24 Sept: 1708.

om Ungdommens overhörelse for Superintendenten 28. Febr: 1691. Art: 2.

Politie Administration = 22 Octobr. 1701. 1 Post.

Kirkens Disciplin, som for Motvillighed og Ugudelighed.

VII. Cap:

Om Præsters Embede med Husbesøgelse/ Omsorg for de Fattige/ Sygis og Misdæderis Besøgelse.

I. Art:

PRæsterne skulle have synderlig indseende med / end og stundum Huus fra Huus / hvor meest fornøden er / og beqvemmeligst skee kand / at de / som ere i deris Meenigheder / nære sig redeligen / og holde deris Børn til Lære / Haandverk og

1. Art.
Pag 549. Art: 7.
553. . . 8.
558. . . 16.
Vestforbemælte Forordning om de Fattige i Kiøbstæderne og paa Landet. 1. 2. 3. 4. 6. 8. 11. 13. 17. 18. 19. og 21 Art.
samt.
Politie administration, 1e Post.

og anden Tieniſte/ hvorom der og alvorligen bør at ſkee Formaning af Præſterne.

2 Art.

Pag: 335. Art. 12.
356. 357. . 6. 8. 9.
361. . . . 16.
408. 409.

2.

PRæſterne ſkulle have Omſorg for de Fattige/ og ikke alleeniſte for nane Sognefolket til at give Almiſſe/ men og gaa dem for derudj med et got Exempel; De ſkulle flitteligen tilſee/ at hvis de Fattige givet og Chriſteligen tillagt er/ de det nyde og bekomme.

3.

PRæſterne ſkulle ideligen beſøge de Syge og Vanføre/ og flitteligen/ naar Aarſag givis/ paaminde Folket/ at de betimeligen/ naar de blive ſyge/ ſende Bud efter dem/ at de kunde ſiden dis ideligere komme til dem/ og give dem Paamindelſe og gode

de Raad/ og ej bie indtil den allerynderſte Nød/ med mindre nogen bliver af een brat og Uforſeet Sygdom forraſket. Hvor Præſterne ere da een gang kaldede/ did ſkulle de ſiden omſtunden komme igien/ efter ſom den Syge haver behov / uden hand haver andre hos ſig/ ſom hannem med Undervisning og Trøſt nok fyldiſtgiøre kunde. Men derſom de ikke kaldis/ da ere de undſkylte/ om de ikke komme.

4.

DEt er og billigt/ at derſom Præſten / der begæris af den Syge/ behøver Heſte og Vogn der hen at komme/ de da hannem med Budet tilſkikkis.

5.

5 Art. Pag 229. 254.

VEgærer og den Syge med Chriſtelig Attraa at være deelagtig i Nade-

7 Cap.

Naderens Sacramente/da skal Præsten hannem det efter forregaaende Skriftemaal og Afløsning meddeele med de sædvanlige Ceremonier.

6.

Præsterne maa ikke i deris Besøgelser anmode den Syge / som ligger paa sin Sotteseng / om noget Verdsligt/som kunde hindre hannem i hans Christelig Bereedelse til Døden.

7.

7 Art. Pag. 186. Art. 53.

Præsterne skulle ofte besøge Misdædere/som for deris Misgierninger paa deris Liv side i Fængsel/ at de kunde undervise dennem til deris Synders Bederkiendelse og Guds Naadis Tilflugt/at de retteligen kunde bereedis til Naderens Sacramentis Annammelse/som dennem/om de

det begære/ een eller to Dage/ før end de rettis/ skal meddeelis.

8.

8 Art.
Pag 186. 245.

De skulle og følge dennem til Retterstædet/ og intet efterlade af den Undervisning og Formaning/ som dem til deris Salighed kand givis/ og ej overgive dennem/ før end de blive henrettede.

VIII. Cap:

Om Præsters Embede med Egtefolk/ Jordemodere og Barselqvinder.

I. Art:

1. Art.
Pag 263. 378.

Præsterne have intet med Egte-Personer paa Egteskabs vegne

ne at skaffe / uden at trolove og vie dem tilsammen / og at undervise deris bekymrede Samvittigheder.

2.

TRolovelsen og Sammenvielsen skulle de forrette med de sædvanlige Ceremonier.

3.

DE maa ingen i de forbudne Leed / ej heller nogle Ubekiente / som ej ere deris egne Sognefolk / trolove / eller vie tilsammen / før end de fremvise deris Skudsmaal fra den Stæd de komne ere / eller have trofaste Vidner og Forlovere / at de for anden Trolovelse og Egteskab ere frj; Ej heller / naar der er giort lovlig Forbud / før end ved endelig Dom er kient udj Sagen.

2 Art.
Forordning om Trol-
luppen 19 Martij 1683. –
8. eller 18. Post.

3 Art.
Pag: 240. art: 25.
267.
273. 274. . 19. 22.
286
498. . . . 9.
504. . . . 10
506. . . . 13
508. . . . 14.
555.
557.

Forordning om Skuds-
maal og Forlöfter for-
Egteskab 31 Aug: 1695.

Egteskabs Löfter med-
ja ord imellem Jacklis
6 febr: 1694.

De Reformeredes Sammen-
vielse: 21 Martij 1693.

4 Art.
Pag: 461.
680 Art: 13.
710 . . . 69.
Reformeres Privil:
23 Apr: 1714. 9. 14 Art:
Afsatte Præsters Straf,
som endsnøge sig til
Præsternes Function
23 Maj 1693.

4.

DE maa og ingen vie sammen / før end der om deris Egteskab er tre Søndager forkyndet paa Prædikestoelen; Ej heller nogen Enkemand / eller Enkeqvinde / før end de have holdet Skifte / og giort Rigtighed med deris Medarvinger.

5.

TRolovelser og Vielser skulle ej holdis i andet Sogn / end Fæstemøen / eller O. vinden er / og sig opholder udj / uden det skeer med hendis Sognepræstis samtykke.

6 Art.
Pag 263. Art: 8.
505 . . . 12.

6.

PRæsterne skulle alvorligen forbyde de trolovede Personer at søge Seng sammen / før end de i Kirken i Egteskab retteligen blive samlede.

7. Hver

S. Cap:

7.

HVer Præst skal have een Bog at tegne ved Dag og Tid deris Navne udj / som hand trolover og vier tilsammen / saa ogsaa de Børns / som hand døber i sit Sogn / Egte og Uegte / tillige med Faddernis Navne.

7 Art.

Pag 154. Art: 2.
949. . . 9.

Egteskabs ja ord einsellem Adelen, 6 Febr: 1690.

8.

PRæsterne skulle undervise Jordemodere / hvorledis de sig skulle forholde baade med Barselqvinderne og Fosteret / og skulle samme Jordemodere være ærlige og gudfrygtige Qvinder / som sig paa deris Embede forstaa / og boe paa beqvemmelige Stæder / saa vel de Fattige som de Rige til Hielp. Samme Jordemodere / hvis de befinde Fosteret dødt i Moderens Liv / skulle de det Gud befale / og giøre deris Flid til / at Moderen / som er

8 Art.

Pag: 229. 249.

Forordning om Jorde Mødres Examination, antagelse og Forhold, 30 Nov: 1714. & 15. Poster.

forrespent / maa blive reddet. Men finde de Fosteret levendis / eller noget fremkomme / dog nær dødt / da skulle de alligevel ikke døbe det / før end det aldelis er født. Er Barnet i Livs Fare / efterat det fuldkommeligen født er / da maa Jordemoderen det døbe med Vand / og ikke andet / om Præsten ikke er ved Haanden / eller nogen skikkelig Mands Person / som er kommen til Skielsalder.

9.

Pag. 302. Art. 5.

PRæsterne skulle formane Barselqvinderne til Bøn og Paakaldelse for deris Foster / saa og at de sig indeholde i fem / eller sex / Uger efter deris Barnefødsel / efter hvilken Tid de skulle holde deris Kirkegang / dog Egteqvinder alleene ledis i Kirken af Præsten / hvor det hidindtil haver været brugeligt. 10. Præ-

10.

10 Art.

Pag: 929. Art: 13.

PRæsterne skulle flitteligen i deris Prædikener formane Forældrene/ og i Synderlighed Qvinderne/at de med deris Børn have god Varetægt/at de ej for deris Forsømmelsis/ eller Uagtsomheds/Skyld komme til Ulykke.

IX. Cap:

Om Præsternis og deris Medhielperis Embede/ og Kirkens Myndighed imod de Ubodfærdige.

I. Art:

1. Art.

Pag 16. Art. 16
121. . . 3.
242.
411. . 78.
435. . 10.

IKiøbstæderne skal een hver Sognepræst i sit Sogn nogle af de gudfrygtigste/ oprigtigste / ivrigste

rigste og beste Sognemænd tilforordnis / som skulle til Christelig Skik og Myndighed at erholde være hans Medhielpere og Bistandere / og / om saa mueligt og tienligt er / skulle Kirkeværgerne og de Fattigis Forstandere for andre dertil af Stigtsamptmanden / Superintendenten, Præsten og Borgemester og Raad forordnis / eller ogsaa i deris Stæd / eller til dennem tvende / eller fire andre af de gudfrygtigste og beste efter Sognets Størelse og Vilkor / dertil forordnis og brugis; Og som det fornemste / som der bør at agtis / er / at de et got ærligt Røgte og Vidnisbyrd om deris Levnet og Christelig Omgængelse have / saa bør og det der hos / saa vit mueligt er / havis i Agt / at saadanne dertil bestillis / som ikke med vitløftig

Reisen

9 Cap:

Reisen og Seglatz deris Næring søge. Ikke heller maa de / der eengang dertil ere velforordnede / uden vigtige Aarsager / eller andre bequemme igien ere at bekomme / letteligen forløvis; Hvorfor de og for andre Bestillinger / som: Formynderskab / Kæmners / Tingmænds / Sandemænds / og deslige / Bestillinger skulle være forskaanede.

2.

Vaa Landsbyerne skal Kirkens Forsvar med Provstens Raad tvende af de gudfrygtigste / beste og vederhæftigste Sognemænd til Kirkeværgere bestille / som og skulle være Præstens Medhielpere / og dog / om de for Besværings Skyld det ikke udstaa kunde / maa de hver tredie / eller fierde / Aar forandris.

2 Art. Pag 376. Art. 9.

3.

Ovrnævnte Medhielpere og Bistandere skulle Præsten derfor tilforordnis. 1. At/ naar hand det af dem begærer/ skulle de sig med hannem forsamle. 2. Udj alt/hvis hans betroede Tilhøreris skikkelig og Christelig levnets Fremdragelse angaar/ naar hand det begærer/ skulle de hannem troligen raadføre. 3. Og/ naar behov giøris/ hielpe og bistande. 4. Saa velsom ogsaa selv Agt give/ og derforuden randsage/ og sig flitteligen bespørge om alt hvis som tvifl raadigt kunde være/ og til Guds ære og hans Meenigheds Opbyggelse kunde tiene. 5. Og det uden nogen Persons Anseelse Uforsømmet give deris Sieleførger tilkiende/ og dersom befindis/ at de med nogen/ enten for vild/

9 Cap.

vild/eller Venskab/see igiennem fingre/ da skulle de være forfaldne til de Fattige at give sex Lod Sølv/ hvilke Præsten med Husbondens Foged skulle forpligtede være at infordre/saa fremt de selv dertil ikke ville svare.

4.

Eden skal giøris af dem/som dertil udnævnis/for Præsten i nogle af Sognemændenis Nærværelse paa fornævnte fem Artikler/ som efterfølger: Jeg N.N. udvalt til denne min Sognepræstis Medhielper lover og tilsiger/at jeg med al Troeskab vil forrestaa dette mit Christeligt Embede/og af min yderste Magt og Formue søge og fordre Guds Ære/samt Kirkens og de Fattigis Gavn og Beste/ Præsten i Kirkens Disciplin at giøre tilbørlig Bistand/ som her i forskrev-

ne fem Artikler er sagt / saa som jeg vil svare for Gud og Christelig Øvrighed / saa sant hielpe mig Gud og hans hellig Evangelium.

5.

INgen Geistlig / eller Verdslig / Øvrighed skal hermed betagis deris Jurisdiction, Bestilling / eller Christelig Forsorg / meget mindre skal Sognepræsten noget af sin pligtig Omhue og Bestillings Myndighed herved være betagen; Men skal langt meere tiene hannem til Hielp og støre Myndighed.

6 Art.
Pag: 263. Art: 8.
265. . 9
269. . 15

6.

PRæsten skal / før end hand noget for Medhielperne lader offentlig indkomme / altid med sin egen særdelis og hemmelig Advarsel og Paamindelse først forsøge / om den Skyldige

9 Cap.

dige sig vil raade og undervise lade; Men dersom saadan Christelig og venlig Paamindelse intet formaar/ da skal hand siden i alle hans Medhielperis Nærværelse og Paahør hannem igien med Alvor formane at rette og bedre sig.

7.

7 Art.

Præsten skal med sine Medhielpere sig i det ringeste fire gange om Aaret til Tamperdagen / eller i samme dags Uge/ i Sacristiet i Kirken forsamle/og/dersom nogen uden lovlig Undskyldning da udebliver / skal hand give til de Fattige to Lod Sølv/ hvortil Præsten skal have indseende/ at de udkomme / saa fremt hand ikke selv vil dem udgive: Og ellers ogsaa saa tit/som een hver Sognepræst i sit Sogn noget vigtigt forrefalder / da

Pag. 16. Art. 17
26. . . 8.
66. . . 8.

skal hand om Søndagen efter Tienisten forsamle fornævnte Medhielpere/ enten naar hand selv noget / som Raadførelse udkræver/haver formerket / eller hand af nogen af dennem der om noget/ som saadant kunde udkræve / er bleven advaret / og/dersom noget tviflraadigt/ eller vigtigt/forrefalder / da skal Provsten og tvende næste Herrets-Præster hosvære med Raad og Myndighed alting at forrette / naar Præsten det af dennem begærer.

8.

Hvad Synder og Laster / og alt hvis Præsten i Guds Ord er befalet at straffe/det samme bør hans Medhielpere at staa hannem bi udj/ om behov giøris; Men særdelis bør de at have indseende med sadanne Laster/

8 Art.
Pag. 101. Art. 4.
242 . . . 27
250. 252.
254.
276. 277. . 24.
279 . . . 26.
280 . . . 29.
283 . . . 1.
505 . . . 12.
865. 868. . .
875 . . . 11.
1000 . . . . 4. 5. 6. 7.

De Reformertes Privilegier 23 April 1714. Art. 13.

9 Cap:

ster / som ellers ved sædvanlig Retter-
gang ikke saa bequemmeligt er at af-
skaffe / eller bevise / som: Prædikens For-
sømmelse / hellige Dagis Misbrug til
Gilde / Drik / Dobbel / Gøglen / Fikten /
eller andet saadant / Fraholdelse fra
Sacramentet over et fierding / halft /
eller heelt / Aar / idelig Sværen og Ban-
den / Guds Ords Skiemt og Misbrug
i Omgængelse / ond Forligelsemaal
imellem Egtefolk / som Uchristelig / uden
billige Aarsager / sig imod hin anden
forholde / saa og Forældre og Børn
indbyrdis / Halstarrighed hos trolove-
de Folk / som ikke ville lade sig sammen-
vie til Egteskab / lætfærdig Skande-
ren og Snak / lætfærdig Selskabs
Besøgelse og Omgængelse / Rufferi /
Fylderi og idelig Drukkenskab / Ubil-
lig Fordeel i Kiøb og Sal / Ulovlig
Aager /

Aager / Gierighed / i Synderlighed Ungdommens Forførelse til Drik / Dobbel / Letfærdighed / overflødig Bekostning og Ødselhed. Med dette og alt saadant bør een hver af Præstens Medhielpere / saa vel som Præsten selv hver for sig / som det først spørger / at forrekomme / og med hemmelig Formaning og ivrig Advarsel giøre deris Kald med Flid / at saadant maa afskaffis / saa vel som ogsaa siden sig samtlig raadføre / hvorledis det best skee kand ; Og ligesom ingen dermed bør at beskæmmis / men alting / det hemmeligste mueligt er / at forrettis / saa bør og ingen deris Advarsel ilde at optage / men för een Christelig Kierligheds Øvelse og broderlig Skyldighed at holde.

9. Men

9 Cap.

9.

9 Art.

Men dersom saadan hemmelig / Christelig / sagtmodig og broderlig Advarsel ingen Frugt vil skaffe / da maa Præsten ved Dægnen / eller Klokkeren / som een kunde til sig tage / om behov giøris / lade samme Person for sig kalde / og da i sine Medhielperis samtlig Paahør med Iver og Alvor hannem igien undervise / og laste og straffe saadan Guds Ords haarnakket og halstarrig Foragt.

Pag. 30. Art. 1
260 . . 6
269 . . 15
274
281. . . 29.

10.

10 Art.

Dersom den Indkaldede ikke møder / og ikke haver Uforbigængelig Forfald / hvorpaa af dennem strax kand kiendis / da skal hand saa meget meere vorde mistænkt / og strax findis til to Lod Sølvs Straf til Husarme; Men skeer det tiere af Mod-

Pag. 245. 868.

villie og Foragt/da skal hand advaris at holde sig fra Naderens Sacramente / indtil hand beviser det hellige Kirke-Embede sin tilbørlig Lydighed og Ære / saa og truis med Band / og da skal hannem aarsagen dertil udtrykkeligen formældis.

II.

Dersom endda al saadan Paamindelse og Refselse intet vil frugte / men meere foragtis / da skal Sognepræsten / efterat hand sig med Provsten og Superintendenten derom raadført haver / trende Søndage lyse til Band / og ellers tit og ofte tilforn af Prædikestoelen giøre Bøn og Formaning for samme Person. Men om disimidlertid ingen kiendelig Forbedring bevisis / da skal Præsten siden ved Navn udelukke samme Person af Guds

12 Art.
Pag 111. Art. 19.
236. 237. . 18. 19.
240. . . . 25.
251.
273. 274.

11. Art.
Pag. 241.
274. Art. 22.
281. . . 29.
506. . . 12.

9 Cap:

Guds Meenighed og Samqvem / og bruge den Maade / som i Ritualen findis.

12.

DEn / som Bandsat er / maa ikke stædis til Naderens Sacramente / ej heller være Vidne til Daaben / ej heller indbydis / eller komme / til nogen hæderlig Samqvem / før end hand sig med Gud og hans hellige Meenighed igien aabenbarlig forliger.

See ved den 11 Art.

13.

INdbyder nogen videndis saadanne til Fadder / eller anden hæderlig Samqvem / da skal hand derfor efter Præstens og hans Medhielperis Betænkende være forfalden / enten til at staa aabenbare Skrifte / eller give noget til de Fat-

tige. Indtrænger den Bandsatte sig til noget/ som hannem her forbudet er/ bøde derfor til sit Herskab / som derom af Præsten skal advaris. Befindis Herskabet der over ikke at straffe/ da skal Præsten give Superintendenten det tilkiende/som det siden for Kongen skal anbringe.

14.

Den/ som saaledis Bandsat er/ maa imidlertid tilstædis at høre Guds Ord i Kirken; Dog skal hand have særdelis et stæd for sig/hvor det hannem forordnis/ og skal Præsten derforuden tit og ofte saadant Menniske formane/og/ naar Leylighed givis/ lære og undervise/ at hand sig omvender/og med Gud og sin Øvrighed forliger.

15. Men

9 Cap:

15. Art.

15.

Men dersom hand inden Aar og Dag sig ikke ved aabenbarlig Bekiendelse og Afbøn i Guds Meenighed igien indlemmer/ da skal hand for Provstemodet indstævnis / og da ved Dom sit Herskab overantvordis/ og siden af Kongens Riger og Lande forvisis.

Pag: 260. Art: 6. 265. - 9.

16 Art.

16.

Dersom da den Bandsatte formeener sig i een / eller anden/ Maade at være forurettet / da maa hand Sagen til Kongens høieste Ret indstævne / og siden gaais derom hvis Ret er ; Dog skal hand strax tage Stævning/ med mindre Exlecutionen skal have sin gange.

Pag: 269. Art: 15.

17 Art.

17.

Men dersom nogen/ enten fra Na-

Pag: 242. 247. 255. 267.

derens Sacramente haver været udelukt / eller med Band truet / og vil sig dog omvende / og gjøre een alvorlig og hiertelig Bekiendelse / eller andre / som bør at staa aabenbare Skrifte / eller de / som inden Tinge med oprakte Fingre befindis Meeneedige at være / eller de / som til Tinge have været sigtede og Tyverj overbevist / og dog benaadede ; Jtem de / som for Manddrab ere benaadede / og de / som Bandsatte have været / og nu een ret alvorlig og Hiertens Omvendelse begære at bevise / de maa igien for deris aabenbarlige Forseelser og Forargelser aabenbarligen til Meenigheden annammis / hvilket skee skal efter Prædiken til Højmesse / imens Meenigheden er tilstæde / og ikke / enten til Froprædiken / eller før end Tieniſten

begyn-

9 Cap.

begyndis til Højmesse. Afløsningen skal være efter den dertil i Ritualen forskreven Maade.

18.

Naar den Bandsatte er saaledis igien i Guds Meenighed indlemmet / og haver derpaa efter sin Christelig Omvendelse bekommet Afløsning / da maa ingen / enten til Tinge / eller i anden Forsamling / eller nogenstæds / hannem det bebreide; Og saa fremt nogen det gior / da skal hand give tyve Lod Sølv til Straf / til lige Deele imellem de Fattige og den / som det blev bebreidet / og om hand ikke formaar dem at udgive / stande aabenbare Skrifte.

19.

Der nogen Bandsat / som ikke / enten aabenbare i Kirken / eller paa

19. Art.
Pag. 284. Art. 4.
905 . . 4
931 . . 4.

paa sin Sotteseng bliver afløst / da maa hand ikke begravis i Kirke / eller Kirkegaard. 20.

Dersom nogen / der aabenbarlig haver syndet paa et Stæd / og kand ikke saa lettelig komme did igien / hvor Meenigheden aabenbarlig skulle forbedis / for adskillige Aarsagers Skyld / begærer hiertelig Afløsning paa det Stæd / som hand da befindis paa / kand det hannem og aabenbarligen tilladis; Dog saaledis / at den Præst / som er paa det Stæd / hvor Synden er bedreven / beskedentlig tilkiendegiver den heele Sags Omstændigheder og Lejligheder / at samme Person maa uden Fare aabenbarligen afløsis / saa og beder den Sognepræst at giøre det / i hvis Meenighed hand da findis at være.

Og /

9 Cap.

Og/naar samme Person der er afløst/ skal Sognepræsten den forrige Præst tilskrive det hos sig at være forrettet/ at hand det derefter kand forkynde ogsaa aabenbarligen i sin Meenighed/ som til at afbede den begangen Forargelse paa samme Persons vegne/ hvorpaa hand paa det andet Stæd hafde bekommet Afløsning.

21.

21. Art. Pag. 209.

Naar nogen for sin Forseelse bør at staa aabenbare Skrifte / og hand sig med et angerfult Hierte og gudelig Andagt dertil indstiller/ da skal Præsten stæde hannem til Afløsning / om end skiønt Herskabet sin Rettighed ikke bekommet haver.

22.

Finder det sig/at nogen Ubekient/ som i Kongens Riger og Lande

født er / og holdis fra Sacramentet / fordj hand ikke skaffer Bevis om sit Liv og Levnet / sig saaledis forseer / at hand Kirkens Disciplin bør at udstaa / da skal hand dog ikke til aabenbarlig Afløsning annammis / med mindre hand skaffer Bevis; Og hvis hand den ikke skaffer inden een vis forrelagt Tid / da skal hand til Provstemodet indstævnis / og saaledis med hannem handlis / som her oven for om halstarrige Bandsatte er meldet.

23.

Ingen maa af den Christen Meenighed udelukkis / eller bandsettis / ej heller maa lysis til Band for den / som ikke vidis hvem hand er; Men dersom nogen Synd og Utilbørlig Gierning af Ubekient Menni-

ske

9. Cap.

ske bedrivis / da skal Præsten af Prædikestoelen bede og formane Gud / at / saa fremt samme Menniske lever / det maatte blive kient / aabenbaret og tilbørligen straffet / og komme til sine Synders Bekiendelse og Omvendelse: Derhos / at efterdj samme Menniskis Synder / som hand holder hemmelig / ere hannem i Himmelen forbeholdne / og hand derfor er saa meget dis længre fra sin Omvendelse / som hand holder sig Ubekient for Guds Ords Tienere og den Christen Meenighed / da skal hand advaris / om hand saa er ved Haanden / at hand den Formaning hører / eller og derom spørge kand / at hand holder sig fra Christi Legems og Blods Sacramente / efterdj hand er i Guds Vrede / indtil hand sig bedrer / bekiender og omvender.

24 Art.
Pag: 15. art: 15.
238. og 264
276. art: 24
278. . . 25
280. . . . 28.
287. . . .
326. 5
868. 869 . . 1. 2.
872. . . 7.
918. . . . 21.

24.

Dersom nogen Husbond / eller Herskab / befindis at ligge og øve sig i nogle aabenbare Synder og Laster / imod Gud og sin egen Samvittighed / eller og sine Tienere fra Guds Tieniste med Hoverj / eller anden Syssel / uden største Aarsag og Fornødenhed / om Bede- eller Hellig-Dage findis at holde / da skal Præsten i det Sogn / som samme Person er boesat / eller og sig opholder / først i eenrum hannem advare; Og dersom det ikke vil hielpe / give Provsten og Superintendenten det tilkiende / hvilke fornævnte Person skulle for sig indkalde / og iligemaade med hannem med Band / og andet / sig forholde og procedere, saa som de for Gud og Kongen i sin Tid agte at forsvare / om

de

9 Cap:

de herudj af nogen Persons Anseelse sig lade betage og afholde fra at forrette det / som de Gud og Kongen pligtige ere i deris Bestilling at efterkomme. Dersom da saadan Person enten med Trusel / Beskikkelse / eller anden Gevalt / sig paa nogen Guds Ords Tiener understaar sig at forgribe / da skal det ingenlunde blive Ustraffet; Og saa fremt Præsten sig ikke herefter retter / da skal hand af Kongens Stigtsbefalningsmand og Superintendenten tiltalis og dømmis fra sit Kald; Og dersom Kongens Befalningsmand / eller Superintendenten, ikke Kongen det tilkiendegiver / skulle de give fire hundrede Lod Sølv til næste Hospital.

25.

25 Art. Pag. 277. Art. 24. 918 . . 21.

Dersom ellers nogen paa Præ-

sten / eller hans Medhielpere / skielder / eller nogen af dem for deris velmeente hemmelig Advarsel og Refselse beskikker / da bør det deris Øvrighed at tilkiendegivis / som derover skulle straffe; Og hvis de det efterlade / da skal det paa høiere Stæder andragis.

26 Art.

Pag. 230. Art. 20.
264 . . . 8.
276. 282.
289.

26.

OG eftersom Præsten med sine Medhielpere got og Christeligt Betænkende / Limfældighed og Beskedenhed / i tviflraadige Sager haver at bruge / saa skulle de Sager / som alleene i eenrum for dennem forrettis / med Paamindelse / Formaning / Forspørgen og Advarsel om udspret Røgte / ikke siden til nogen udvortis Verdslig Forhør / eller Proces, drivis imod dennem / om end skiønt alting

9 Cap:

ting ikke befindis / som Røgtet gaar / eller for Verdslig Ret komme nogen til Skade i nogen Maade. Og paa det den Berøgtede / om hand Uskyldig er / ikke skal komme i Vanrøgte / da skal intet skriftlig fattis om saadant; Men alting hemmelig i deris Mode holdis og forrettis; Og om Præsten / eller hans Medhielpere / noget / som hemmeligt er / udføre / da skal hand miste sit Kald / og een hver af dem give til de Fattige tredieſindstyve Lod Sølv.

27.

27 Art.
Pag 101. Art. 4.
263
865 . . . 1
868 . . . 5

DRæsterne skulle og alle dem / som med Sværen og Banden sig dagligen forsee / udj Skriftemaal derom beskedentlig og med Betænkende advare / saa og een hver i Prædiken og Skriftemaal tilraade / at de i de-

i deris Huse dermed tilbørlig Indseende have; De skulle og i alle ærlige Samqvemme paaminde dem / som i saa Maade GUd fortørne / og derhos formane / at de noget til de Fattige udgive; De skulle og deris Navne / som sig herimod motvilligen anstille / antegne og til Herskabet overlevere / som tilbørligen dennem bør at straffe.

28 Art.
Pag. 15 art. 15.
263 . . 8.
277. 279.
280. 290.
326 . . 5.

28.

Befindis Præsten / eller hans Medhielpere / i deris Bestilling at see igiennem Fingre / eller være forsømmelige / da skulle de efter Kongens Stigtsbefalningsmands og Superintendentens Sigelse straffis / som vedbør.

29 Art.
Pag 263. art. 8.
265 . . 9
266 . . 11.

29.

Naar nogen Tvist / eller Ueenighed / kun-

9 Cap:

kunde indfalde imellem Forældre og Børn / Husbond og Hustrue / trolovede Folk / eller og andre Naboer og Venner / som Christeligt og best var at kunde uden Vitløftighed og anden Eftertale i Stilhed vorde bilagt / da bør og kand een hver / som meest Christeligt Hierte haver / og meest begærer at skye Forargelighed / Had og Avinds onde Begyndelse / enten beklage sig for sin Sieleſørger alleene / eller / om det ikke vil hielpe / for hannem og hans Medtienere tilhaabe / og saaledis give Christeligen Aarsag til / at af een ringe Misforstand ikke skulle følge een Hedniſk Uforligelighed / men meget Ont i Tide kunde forrekommis. Findis nogen forargelig i saadan Uforligelighed at fremture / da handlis med hannem saaledis / som tilforn om Halstarrige er mældet.

X. Cap:

Om Præsters Embede med Lig.

I. Art:

1. Art:
Pag 38. 277.
279. 283.
289. 315.
890. 918.

Privilegier for Studenterne ved Universitetet at bære liig. 21de December 1714.
Om Begravelser 7 Nov: 1682. 19 Post.
Almuens uelovlig Paalæg for Begravelser etc: 4 Martii 1684.

PRæsterne skulle kaste Jord paa de Døde/ naar de ere hensatte/ eller i Jorden nedsatte/ og dersom de have Stunder/ og ere bedne derom/ skulle de paa Prædikestoelen holde een Prædiken og Formaning af Guds Ord til Folket/ og hvis dennem derfor godvilligen givis/ maa de annamme/ enten de ere Kiøbstæd- eller Landsbye-Præster; Men ingenlunde maa de nogen forreskrive/ hvad/ eller hvormeget/ de ville have/ under deris Kalds Fortabelse. For Jorden allee-

ne

10 Cap.

ne at paakaste maa de intet tage paa Landsbyerne.

2.

2 Art
Pag. 897. Art. 21.

Vdj Ligprædikener skulle de holde Maade med den Dødis Livs og Levnets Opregnelse og Berømmelse / og vogte sig / at de intet sige / som kand være imod deris egen Samvittighed / saa og at de intet Usømmeligt om den Døde mælde.

3.

Vdj Pest og smitsomme Sygers Tider skulle de i Kirken gjøre kort og kun halv saa lang Ligprædiken som ellers / og paa Kirkegaarden i Stædet for Ligprædiken alleene gjøre een kort Formaning / eller læse een Bøn og Herrens Bøn / og derudj med de hosværende Gud om Sygdommens Formildelse / og anden Nødtørft paakalde.

4 Art:
Pag: 160. Art: 15
272 . . . 19.
897 . . . 21
905 . . . 4.
935 . . . 4.

4.

DE maa ej kaste Jord paa / eller holde Ligprædiken over nogen / som for sin Misgierning er bleven rettet / eller har myrt sig selv med Villie / eller er bandsat og ikke afløst / eller er dømt til mindre Mand / før end Øvrigheden og Sagsøgeren er tilfreds stillet.

XI. Cap:

Om Præsters Liv og Levnet / Forseelser og Bøder.

I. Art:

1 Art:
Pag. 291. 867.
Forordning om geistl: Tieneste af uvedkommende Felt eller Skibs Præster i Byens-Præsters Sogne etc: 23 Maj 1696.

PRæsterne skulle i al deris Liv og Levnet og Omgængelse sig saaledis anstille / som det Guds Ords Tienere bør / at deris Tilhørere kun-

Afstatte Præsters Straf, om de videre befatte sig med Sacramenternis Tieneste at forrette, 4 Augusti Ao 1688.
Anordning hvorved Tvistigheder imellem Sogne Præster, deres Medtienere og Guarnisons Præst skulle forrebygges, 9 July 1717.

kunde tage gode Exempler af dem/ og deris Liv og Lærdom kand svare hin anden til Opbyggelse og uden Forargelse/ saa at de ikke selv med deris Liv og Levnet deris Embede vanære; Men sig saaledis altid forholde/ som deris Kalds Værdighed udkræver.

2.

DE skulle altid gaa i rette Præste-Klæder/ som kand sømme een Guds Ords Tiener: Ingen Vaaben/ Kaarer/ eller Bysser/ bære/ eller med sig føre: Deris Hustruer og Børn skulle klæde sig tarveligen/ som den Stand sømmer/ uden al Overdaadighed.

2 Art.
Pag 312. Art: 2.
333 . . . 7. 8.

3.

INgen Præst maa sig med andens Kald bevare/ enten med Guds Tienistis Forrettelse/ Ligprædiken/ eller i andre Maader/ uden det

3 Art.
Pag: 251. Art: 3.
330 . . . 1.
Forordningen
see de hos forrestaa
ende 1 Art: mentionerte.

skeer efter den rette Sognepræstis Begæring/ og med hans Villie/ eller Superintendentens Befalning.

4.

PRæsterne maa ingen Brandstød- eller Trøgle-Breve give nogen/ men alleeniste een Forskrivelse til Øvrigheden om deris Nød og Trang.

5.

DE skulle ingen Sognevidner underskrive/ eller forsegle; Men Skudsmaal skulle de give/ som de agte at forsvare.

6.

PRæsterne paa Landsbyerne skulle holde tilbørlig Lykkelse/ Gierder/ Hegnet og andet/ med deris Naboer/ paa det de skulle ikke komme i Kiv og Trette med dem; Men holde sig

5 Art.
Pag: 251. 512. 514
553. 555. 557.

Forordning
om Skudsmaal 19 febr:
1701. og
om det Stemplet Papier
23 Janv: 1719. 9. art.

6 Art.
Pag: 477. 478. Art. 31. 34.

11 Cap:

sig fra deris Gadestævne / ej heller komme til Tinge / uden de højligen nødis dertil/og have tilforn derom sig med deris Provst og Superintendent raadført.

7.

DE skulle betimeligen udgive hvis Giesterj / eller andet / som de i Kongens Jordebog staa for / saa og den Pension af deris Kald/som de hidindtil givet have.

8.

INgen Præst maa reise langvejs hen i Stigtet / uden hand giver Provsten det tilkiende; Ej heller uden Stigtet uden Superintendentens Forlov; Og dog skal hand alting saaledis beskikke / at intet i hans Fraværelse bliver i Embedet forsømt.

8 Art.
Forordning om Examen og Vocation til Præste-Embedet. 1 Aug: 1707.

9. Præ-

9 Art.
Pag: 23. Art: 3.
407 . . . 72.
473 . . —

9.

PRæsterne skulle ingen Kiøbmandskab bruge/uden med hvis hiemme hos dem selv avlis og giøris: Meget mindre skulle de holde noget Drikkehuus/ eller selge/ enten Øl/ eller Brændevin.

10 Art.
Pag: 287. 318.

10.

DE maa ingen Verdslige Bestillinger sig med bevare/ som: Fogeds/Skrivers/Procurators til Tinge/ Kiøgemesters til Bryllupper/eller andet Vertskab.

11 Art.
Pag: 15. Art: 15.
232. 279.
289. 293.
315. 318.
377 –
481 . . . . 2.
509. Art: 14. og 4 punct.
In Reformertes Privilegier 23. April 1714.
11. 12 og 15 Art:

11.

HVilken Præst sig i Naderens Sacramentis Forrettelse Uagtsom og Utilbørlig forholder/ og Vinen for Brødet uddeeler/ skal strax Prædikestoelen forbydis / og holde sig fra den/ og efter offentlig Afbed af Provsten

11 Cap.

sten afløsis: Eller og / om den / som sig forseer / selv er Provst / af Superintendenten, eller / om hand af Sygdom / eller anden lovlig Forfald / forhindris / af een dertil af hannem forordnet fornemme Provst; Siden skal hand / som sig forseet haver / for Provstemodet af Superintendenten indstævnis / og efterat om hans Livs og Levnets Forhold flitteligen er vordet randsaget / da / saa fremt det befindis klarligen / at hand enten for Uskikkeligt Levnet er berøgtet / eller af Drukkenskab samme Forseelse haver begaaet / bør hand baade Kald og Embede at have forbrut. End befindis hand ellers i Liv og Levnet i alle Maader skikkelig / og haver slig Forseelse af bar Uagtsomhed og dybe Tanker beganget / da maa hand sin

Forseelse efter aabenbar Afløsning med Penge-Straf til fattige Præste-Enker affone/ efter Kongens Stigtbefalningsmands og Superintendentens Sigelse. Men befindis nogen af Sygdom og Uformodentlig Skrøbeligheds Tilfald at være overilet/ da maa hand blive ved Kaldet/ og een Capellan underholde; Dog maa hand ikke selv noget for Alteret forrette.

12.

Provsten skal dennem/ som saaledis have annammet Sacramenket/i eenrum for sig tage/ og dem undervise/ hvor storlig de sig forseet have/ i det de ikke selv agtede/ hvad de giorde; Dog skal hand derhos trøste dem i dette saa vel som andre syndige Tilfald/ og siden offentlig alle Tilhørerne advare/ at de sig vel

skulle

11 Cap:

skulle betænke / at dersom nogen saadan Tilfald kunde forrekomme / de heller selv med sagtmodig Advarsel det hos Præsten forrekomme / end som sig i hans Ubetænksomhed gjøre deelagtige. Der efter kunde de / som saadant er vederfaret / efter hemmelig Paamindelse og Skriftemaal igien annammis til Sacramentet.

13.

Hvilken Præst til Egte tager noget Qvindfolk / som af anden tilforn besovet er / eller befindis at have søgt Seng med sin Hustrue / før end de til Egteskab ere sammenviede / miste sit Kald efter lovlig Proces.

14.

Befindis nogen Præst saa beskænket / at hand ikke kand gjøre sit Embede uden Forargelse / om hand

14 Art.
Pag: 15. Art: 15.
277. 279.
285 . . . I.
288. 289 . II.

fordris til nogen / da skal hand strax uden videre Paamindelse dømmis fra sit Kald; Og derfor / naar nogen Geistlig Mand bliver til noget ærligt Vertskab indbøden / skal hand ingenlunde sig til Drukkenskab lade bevæge / ej heller til nogen anden Overflødighed / Natteseede / Letfærdighed i Snak / i Dantz / eller noget saadant; Ingen maa heller anmode hannem / meget mindre ville nøde hannem til nogen Drukkenskab.

15.

Præsterne skulle beflitte sig paa at have og bruge foruden Bibelen gode tienlige Bøger / som af vise og lærde Mænd ere vedtagne. Haver Præsten Middel / og vil ikke forskaffe sig saadanne Bøger / naar hand

af

II Cap.

af Provsten / eller Superintendenten, derom er bleven paamint / da bør hand at straffis derfor efter Superintendentens Sigelse.

16.

16 Art.

DE Bøder / som Præster / eller andre Geistlige / blive tildømte at udgive for Forseelser / som til deris Affettelse fra Kaldet ej strekke / skal givis til fattige Præste-Enker / i hvo og jus Patronatus til Kirkerne haver. Det samme skal og forstaais om de Lejermaals Bøder / eller andre deslige Bøder / som ej strekke sig til den gandske Boeslod og Formuis Fortabelse / hvilke der kand falde paa Præstegaardenis Grund / og skulle udgivis af deris Tienistefolk og Tyende.

Pag 290 Art. II.
485 . . . 1
934 . . . 1.

XII. Cap:

Om Præsters Boliger og Indkomster.

I. Art:

1. Art.
Pag: 737. Art: 24.
756 . . . 1.
Forordning om Examen og Vocation til Præste Embedet. 1 Aug: 1707. 10. og 11 Art:

PRæsterne skulle boe i deris Sogne/ og hos deris betroede Meenighed/ og i deris rette Præstegaarde/ hvilke de skulle beholde frj med al deris Rettighed og rette Tilliggelse/ som der af Alders Tid tilligget haver; Og hvor der ere tvende/ eller fleere/ Præstegaarde/ da skal Præsten boe i den eene/ og nyde af dens Skov frj Olden og fornøden Ildebrand/ og af de andre Gaarde/ saa vel som af Bøndergaardene/ der til hans Bord tillagte ere/ skal hand opbære og nyde al

Frugt

12 Cap:

Frugt og Landgielde / saa og Herligheden / saa vit hand haver haft i rolig Hævd i tyve Aar / eller og hand beviser hannem med rette at tilhøre.

2.

OM saa er / at der ikke er Skov til den Gaard / som Præsten iboer / da skal hand nyde frj Olden og frj Ildebrand til Skiellighed af de Skove / som ligge til den anden Præste- eller Annexe-Gaard / om der er Skov til; Dog skulle de / som have Tilsyn med Præsteskovene flittig tilsee / at Præsterne dem ikke forhugge.

3.

AF Annexe-Gaardene nyde Præsterne selv alle Tiendens Deele.

4.

MEd Præstegaardenis Bygninger / som Præsterne boe udj / og den-

Skov Forordningen af 17 April 1688. 2. 3. 9 og 10. Art:

Præste Tiende i Laaland og Falster 17 April 1682. — 4 og 5 Art:

dennem er tillat at maa sig tilforhandle for et hundred Rix Daler / og alle de Penge / som deraf kand indbringis / ere de Fattige i Kiøbenhavn overdragne / skal forholdis / som efterfølger: 1. Skal ingen Creditorer / i hvad Gields Fordring de hos Præsten / hans Hustrue / Børn / eller Arvinger kunde have / enten i Præstens levende Live / eller efter hans Død / ved hvad Navn / eller under hvad Prætext, det og være kunde / tilstædis nogen Udlæg / Forsikkring / eller Pant / i nogen tilkiøbt Præstegaards Bygning at bekomme; Men hvis den Indehavende Boe og Formue ikke kunde tilstrekke til den bortskyldige Gields Afleggelse / maa Creditorerne hos den afdøde Præstis Efterkommere saa meget bekomme / som Bygningen første

Kiøb

12 Cap:

Kiøb kostet haver/ hvis den dis imidlertid ikke er bleven brøstfældig; Men dersom den højere skulle vorde vurderet / skal det øvrige den Afdødis Hustrue og Børn til een ringe Underholdning tilkomme uden nogen Creditorernis Prætention og Forhindring; Dog skal i een hver Præstis Sterfboe/ som een prioriteret Gield/ forlods udtagis/ hvis den afgangen Præst til de Fattigis Directeurer for den afkiøbte Præstegaards Bygning kand være skyldig bleven / saa vel som i Sædlands Stigt for hvis hand til Præste-Enkerne kand have anlovet at udgive/ eller paa Rente have. 2. Dersom nogen tilkiøbt Præstegaards Bygning ved Ulykkelig Hendelse afbrændis/ da skal til dens Opbyggelse givis af hver Kirke i samme Stigt/ hvor U-

Efter Kongl. Allernaadigste til Stiftamtmanden og Bischopen den 12 July 1690. ergangne Befaluing regnes Brandhielpen ligesom Studij Skatten for enhver Kirke à Tl: Kirke Tiendens Hartkorn 3 ß: og beløber saaledes for samtlig 363 Landsbij Kirker af Tiender 11498 Tl: 2 Sk 1 Fr: Penge 360 Rd: 2 ß 1½ ß.

lykken skeet er/ som nogen Middel haver/ een Rix Daler. 3. Naar nogen Præst / som sin Præstegaards Bygning betalt haver/ ved Døden afgaar/ da skal hans Efterkommere i Kaldet betale hans Arvinger samme Bygning og dens Forbedring efter to næste Præsters og to beste Sognemænds Vurdering; Dog saa at Vurderingen ikke overgaar fem hundrede slette Daler. 4. Naar nogen Præstis Hustrue ved Døden afgaar/ da maa ikke Præstegaardens Bygning / naar Skifte holdis / saa som noget Sterfboen tilhørende/ komme til Deelning; Men efter Præstens Død skal den komme hans Børn og egne Arvinger til beste / og til dennem alleene af Efterkommeren efter Vurderingen betalis. Men gifter Præsten sig igien / og efter

sin

17 Cap:

sin dødelig Afgang een Hustrue efterlader / da tager hun lige Lod i Gaardens Vurdering / som i anden Sterfboens Formue. §. Haver nogen Præst ikke villet sig tilforhandle sin Præstegaards Bygning for overskrevne hundrede Rix Daler / da skal hand aarligen til hver ellevte Junii erlegge til de Fattigis Directeurer sex Rix Daler / som ere Renten af fornævnte Hovedstoel / uden al Vederlag; Og naar hand ved Døden afgaar / skal det være de Fattigis Directeurer paa de Fattigis vegne tilstæt / Gaarden at lade vurdere / og forlods ud paa dens Brøstfældighed lovlig Fæld tage efter Lands Maneer af beste Gods / og hvis dennem da synis for de Fattige nyttigst at beholde / saasom enten hvis Gaarden bliver vurderet for / om den

befindis vel holden ved magt/ hvilket Efterkommeren i Kaldet da til de Fattige alleene/ og ikke til den afgangen Præstis Arvinger / eller Creditorer / skal betale / ligesom de Fattigis Fuldmægtige med hannem derom paa Directeurernis vegne vorde forligte/eller om det synis for de Fattige gavnligere/kand de Fældet nyde og beholde; Hvor imod da Efterkommeren i Kaldet den brøstfældige Gaard frj kunde forœris / eller / for hvis billigt er / forundis / med de Vilkor / at hand den aarligen bygger og forbedrer / hvilket hans Arvinger siden / uden videre Betalning / af Efterkommeren skal betalis. 6. Lader nogen Præst imidlertid sin Gaards Bygning forfalde/ skal det være Directeurerne frit for / naar saadant dem tilkiendegivis /

Gaar-

12. Cap.

Gaarden uden Ophold at lade syne/ og dens Brøstfældighed ved Uvillige Dannemænd taxere/ hvilket af Præstens boe skal udtagis/ og strax paa Gaarden settis/ med mindre hand stiller nøjagtig Forsikkring for sig/ at hand det paa Gaarden inden et Aars Forløb vil anvende/ og skal de Fattige dog efter forrige Præstis Død have Magt med Efterkommeren i Kaldet derom at capitulere. 7. Paa det Directeurerne altid kand have een rigtig Videnskab om Præstegaardenis Beskaffenhed/ da skal Kirkernis Forsvar med Provsterne dennem Underretning flittig herom giøre/ saa ogsaa efterkomme alt hvis Directeurerne af dennem til de Fattigis Gavn og Beste i denne Post at forrette begærende vorde/ som de agte at forsvare.

5 Art

Pag: 295. 302. 321. 327. 413. 414. 417. 441.

Forordninger.

1 om Hospitalerne i Vanf: 23 Juny 1683. Art: 5.

2 om Examen og Vocation til Præste Embedet 1 Aug: 1707. Art: 10.

3 at Landsbye Præster i Stæden for Midsommer Rente af Hver Bonde pr. Tr. Hartkorn skal gives 1 ß: ost. 29. Decemb. 1721.

6 Art.

Pag 327. Art: 8.

5.

PRæsterne skulle nyde deris Tiende og Offer paa de tre store Højtider / til Brudevielse / Børnedaab og Barselqvinders Kirkegang: Saa og een Høstdag af Husmænd og Husqvinder / som ikke selv have Kornsæd til deris Huse paa Landsbyerne: Og i Kiøbstæderne deris Præstepenge tvende gange om Aaret / saa som de hidindtil nydt have.

6.

DErsom Præsterne noget er frakommet med Uret / enten Gaarde / Huse / Agre / Eng / Skov / Fiskevand / eller noget saadant / da skulle Kirkens Patroner, eller Kongens Befalningsmænd / deele samme Ejendom dertil igien med rette; Iligemaade skulle de dennem tilhielpe / at de af Sogne-

Sognefolket deris Rettighed til gode rede bekomme / og i alle Maader dennem mod Uret forsvare.

XIII. Cap:

Om Præste-Enkers og Arvingers Vederlag / som kaldis Naadens Aar.

I. Art:

Naar nogen Landsbyepræst døer / efterat Rug er saaet / som kort efter St. Mortens Dag / da skal hans efterlevendis Enke / Børn / eller Arvinger / have den heele Rugsæd / som er lagt / og den halve Bygsæd / som tilkommendis vaar skal leggis / med den halve tilkommendis Tiende.

2. Men

2.

MEn døer hand efter Bygsæden/ som imellem Voldermisse og St. Bartholomæi Dag / da maa de høste det / som saaet er/ tage det Aars halve Tiende/ og have siden den halve Rugsæd / som skal leggis.

3.

MEn døer hand imellem St. Bartholomæi Dag og St. Mortens-Dag/da skal de beholde det Aars Tiende alsammen / og have den tilkommendis Rugsæd alleene.

3. og 4 Art.
Forordning om Præsters Qvæg Tiende i Laaland og Falster. 1 April 1688.

4.

UNder Sæden forstaais alt det slags Korn tillige med Engen / som det Aar høstis og biergis i den Vong / som de Sæden bekomme af.

5.

TIl den Sæd/ som skal leggis/ og Efter-

13. Cap:

Efterkommeren nyder halv af / naar den høstis / skal Efterkommeren udstaa den halve Omkostning / som derpaa gaar med Pløjning / Sædekorn og Høstarbejde.

6.

6. Art. Pag: 309.

Alt Offer / som inden Kirken falder / fra den Dag Præsten døde og indtil Aarsdagen derefter / skal deelis i tvende lige Deele / hvoraf Enken og Arvingerne bekomme den eene / og Efterkommeren den anden; Men hvad som Efterkommeren givis uden Kirken / som for Ligprædiken og anden Tieniste / det beholder hand alleene for sin Umage. Jligemaade deelis og al Landgielden og anden sædvanlig Retzel / som af Gaardmænd og Husmænd givis.

7.

Præste-Enken beholder Præste-Gaarden et gandske Aar omkring/ dog saa/ at hun den forsvarligen ved lige holder. Imidlertid skal hun forskaffe Efterkommeren nogen bequem Værelse derudj med Seng/ Jld og Lys/ og holde hannem til Kost/ indtil et andet Aar hand tager Renten af Kaldet.

8.

Vis Efterkommeren herudj afgaar/ det skal hand/ om hand i levende Live kommer fra Kaldet/ eller efter hans Død hans Efterlevere og Arvinger/ have Vederlag for/ paa den Maade/ som sagt er.

9.

Ender det sig/ at Efterkommeren strax efter sin Formands Død

13. Cap:

Død træder til den fulde og heele Indkomst / da kand hans Efterlevers ke og Arvinger ikke holde sig til noget Vederlag for det / som hand ikke haver mist.

10.

10 Art.

Dersom Enken paa Landet ikke bliver i Kaldet efter Præstens Død forsynet / da skal Efterkommeren aarligen af Kaldet give hende noget til Underholdning / som Provsten og tvende Præster i Herredet efter Kaldets Leylighed og hendis Vilkor kunde billigt eragte ; Dog at det ikke overgaar den ottende Part af Kaldets visse Indkomme / hvilket hun skal nyde / saa længe hun sider i et ærligt og Uberøgtet Enkesæde / og hende af Præsten leveris / dersom hun sig opholder inden Herredet ; Hvis

Pag. 309. Art. 12.

ikke / da det leveris i næste Kiøbstæd paa det Stæd / som Enken det er begærendis ; Men hvis i Kaldet findis fleere end een Enke / da bør samme Pension at lignis imellem dennem efter deris Vilkor og Tilstand af Provsten og tvende Præster med Superintendentens Raad.

II.

NAar nogen Kiøbstædpræst døer / da skal i lige Maade hans Enke beholde Præstegaarden et Aar omkring / med mindre hun af Kirkeværgerne imidlertid bliver forseet med een bequem Boelig / hvilken hun frj skal nyde / saa længe hun sider i et ærligt og Uberøgtet Enkesæde ; Og ellers skal hun efter sin Mands Død / og hans Børn / eller Arvinger / een synde have halfdeelen af den aarlige visse

og

13. Cap:

og Uvisse Præsterente / undtagen Trolovelse- og Begravelse-Penge / at regne fra Præstens Død indtil Aarsdagen derefter. Siden skal Øvrigheden foruden frj Boelig forsee hende og hendis Børn / om hun selv ingen Middel haver / med nogen Ophold af de Fattigis Penge: Men hvis ingen Middel dertil findis hos Øvrigheden / da skal Efterkommeren give hende noget aarligen til Underholdning efter Kaldets Leilighed / og Provstens og tvende Præsters Sigelse.

12. Art.

Pag: 428. 429. Art. 1. 2.
436. . . . 11.
440. . . . 2.
665. 666.

12.

Præsters og andre Geistlighedens Enker / som nødis til i Kiøbstaderne sig at nedsette / skulle / saa længe de i deris Enkesæde side / og føre et Christeligt og ærligt Levnet / være frj for al borgerlig og Byens Skat og

Tynge / om de end skiønt drive nogen ringe Handel; Men dersom de bruge nogen stor Handel / da give de af Handelen alleene. Men de / som befindis gandske fattige at være / skulle herforuden ogsaa være frj for al Indqvartering / Vagthold og deslige.

13.

NVor i Kiøbstæderne / eller paa Landsbyerne / er Capellan i Kaldet / som lønnis af Sognepræsten / og ikke haver sin visse Rente i andre Maader / der skal efter Sognepræstens Død Arvingerne og Efterkommeren / begge lige eens / Aaret omkring hannem underholde / eftersom de lige udj Renten og Fordeelen opbære.

14.

NVad Kongelige Skatter / eller Paa-

Paalæg / paabydis af Kaldets Indkomst / skal een hver udgive / som hand deraf opbærer og nyder.

XIV. Cap:

Om Capellaner, eller Præsternis Medtienere.

I. Art:

Hvilken Sognepræst / som for Alderdoms / Skrøbeligheds / eller Sognenis Vitløftigheds / Skyld behøver een Medtiener / hand maa med Superintendentens og Provstens Raad sig een skikkelig Person / end og sin egen Søn / om hand dertil duelig befindis / udvælge dertil / og hannem til Superintendenten forskrive /

I. Art:
Forordning om hvormeget Capellanerne i Nysted, Mariboe, Saxkrøbing og Nachskov. — skal nyde af Sognepræsternes Indkomster 17. April 1688.
Om Examen og Vocation 1 Aug: 1707. Art: 6.

ve / at hand hannem til Embedet indvier ; Dog at den / som haver Rettighed til at kalde Sognepræst / beholder sin Ret Ubeskaaret / naar Sognepræsten / enten døer / eller Kaldet afstaar.

2.

Ellers maa ingen Sognepræst / saa længe hand er ung og karsk / tage Capellan, hvilken hand kand give een ringe Ting for al Tieniſten og Umagen / og selv leve i Ørkisløshed og Vellyst / og optage dog al Renten.

3.

Hvis Contract imellem Sognepræsten og Capellanen oprettis / skal af Provsten med underskrivis og forseglis / at det kand gaa lidelig til paa begge Sider ; Og skal det i Kaldsbrevet indføris / hvad Capellanen aarligen skal have til Løn / og at Sogne-

Præ-

14 Cap:

præsten vil beholde hannem hos sig / saa længe hand skikker sig ærligen og vel / og indtil hand med andre bedre Vilkor bliver forsynet.

4.

Hvad Omkostning Capellanen gior paa Reisen til Superintendenten at lade sig overhøre og indvie / det bør Sognepræsten at betale.

5.

Ingen Sognepræst maa forskyde nogen Capellan af sin Tieniste / som begærer deri at blive / uden hand tilforn faar hannem overbeviist nogen saa stor Brøst / at hand uden Forargelse ikke kand blive / og lovlig Dom imellem dem bliver given / indholdendis billig Aarsag til saadan Skilsmis.

6 Art.
Forordning om Examen og Vocation. 1 Aug. 1707. 6 Art.

6.

Dersom nogen Capellan uden skiellig Aarsag letsindeligen / Provsten og Superintendenten Uvitterlig / overgiver sit Kald / da have hand sig selv det at tilregne / om hand ej til andet Stæd forhielpis / om hand end skiønt baade Præstens og Sognemændenis gode Vidnisbyrd haver.

7. Art.
Pag. 238. 277. 279. 282. og 949.

7.

Superintendenten maa ej Sognepræsten nogen Capellan paatrænge / uden det var for hannem beklaget og beviist / at hand forsømmede sit Sognefolk / og ikke kunde giøre dem den Tieniste / som hand burte / og Superintendenten hafde hannem tilforn derom paamint / at hand skulle skaffe Tieniften ret forsørget / enten ved sig selv / eller ved een Capellan, og hand det

14 Cap:

det ikke haver villet giøre; Ti da bør hand enten at holde een skikkelig Mand til Capellan, eller og miste Kaldet.

8.

Sognepræsten skal holde sin Capellan som een Guds Tiener og Medbroder i Guds Ord at ære og forfremme / og derfor at forskaffe hannem uden Knur / Skiendsord / og anden Ulempe / een nødtørftig og lidelig Underholdning med Mad / Øl / Stue / Seng / Varme / Lys / Klædetvet og andet / saa og god Fodringskab / naar hand paa Sognepræstens og sit Embeds vegne nogenstæds skal forreise.

9.

Capellanen skal sig imod Sognepræsten / som imod sin Fader og

Husbond / tilbørligen med al Lydighed / Ydmyghed og Flittighed / Tugtighed og Troskab forholde / foruden al Motvillighed imod hannem / hans Hustrue / eller Folk. Befindis anderledis hos Sognepræsten / eller Capellanen, skulle de derom paamindis / settis til Rette / og straffis efter Sagens Lejlighed.

10.

CApellanen maa ikke gifte sig ind i Sognepræstens Huus imod hans Videnskab og Villie / som kunde foraarsage største Besværing og ond Forligelse.

11.

CApellanen skal intet i Embedet forrette uden Sognepræstens Minde og efter hans Befalning.

XV. Cap:

Om Dægne og Substituter.

1. Art:

1. Art.

Pag: 15. 16. Art: 15. 16. 209. 213. 238. 244.

TIl Dægne skal herefter alleene forordnis Studentere, som skulle tage deris Kaldsbrev paa Embedet af den / som Rettighed haver at kalde / og saa overhøris af Superintendenten, om de dertil dygtige ere.

2.

2. Art.

Pag 244. 245. Art. 1. 2. 325. 327. . . 4. 7.

Dægnene paa Landsbyen skulle foruden den Undervisning / som skeer om Søndagen / ogsaa eengang om Ugen undervise Ungdommen i Børnelærdommen / saa at udj hver Uge udj

Sognet det heele Sogns Ungdom eengang bliver af Dægnen undervist/ og paa det sligt dis beqvemmeligere skee kand/ skal Ungdommen af Torper og smaa Byer forføje sig til den Stæd/ som Dægnen dem henstævner med Præstens Villie og Raad.

3 Art.
Pag. 218.

3.

DE skulle forrestaa Sangen i Kirken/ naar Guds Tieniste der forrettis/ efter den sædvanlig Maade.

4 Art.
See sammer specialiter forklaret.
Pag 287. 288. Art. 10.

4.

DE maa ej være Tingskrivere/ eller betiene andre Verdslige Bestillinger.

5.

DE skulle Aften og Morgen ringe Bede- og Fred-Klokken; Men hvor ingen Sædedægn/ eller Substitut, er/ skulle enten Sognemændene selv

15. Cap.

selv skiftis til det at forrette / eller samtlig handle med een / som det kand giøre.

6.

De skulle være deris Sognepræster hørige og lydige / i hvis de dennem paa deris Embedis vegne befale.

7.

Naar nogen Præst foraarsagis ved Skrivelse at raadføre sig med Superintendenten, da skal Dægnen / eller Substituten, bære samme Skrivelse til næste Præst / som med sin Dægn / eller Substitut, skal fremsende den til sin Naboe / og saa fremdelis / indtil Brevet til Superintendenten fremkommer; Ligemaade forholdis med Beskeden / eller Raadførsel / fra Superintendenten paa

Præ-

Præstens Angivelse tilbage paa sine Stæder igien. Det skal og paa samme Maade holdis / naar Superintendenten paa sit Embeds vegne skriver / enten Provster / eller Præster til.

8.

Sædedægnene maa ej uden Herredet forreise uden Præstens Videnskab og Forlov.

9.

Dægnene paa Landsbyerne skulle over alt være boesidende hos Sognene / og nyde de Dægneboeliger / som af Alders Tid have været Dægnene tillagte / med al deris rette Tillæg / og hvor ingen Dægneboelig været haver / skal dennem af Kirkerne og deris Patroner og Forsvar forskaffis beqvemme Boeliger i Sognet; Hvilke Dægnene selv skulle holde ved lige og forbe-

15 Cap:

forbedre; Men ellers nyde dem frj for Landgielde / Ægt og Arbeid.

10.

DE skulle nyde af Bønderne deris Offer paa de tre store Fester / til Bryllupper / Børnedaab / og Barselqvinders Kirkegang / saa og den sædvanlig smaa Retzel / Brød / Kage / Flesk / Gaas / Eg / som Bønderne hidindtil givet have; Item deris Dægnetraver / hvor Dægnetraver have været hidintil givne / som skal være den tredie Deel saa meget / som Præsten bekommer til Tiende af alle slags Korn; Hvilke Dægnetraver skulle Dægnen paa Ageren leveris. Hvor hidindtil brugeligt haver været / at Dægnen i Stæden for Dægnetraver haver bekommet Korn i Skeppen / der bør det herefter derved at forblive; Dog at

10. Art:

Pag 230. Art: 4
302 . . . 5
Forordning om Degnene i Laaland og Falster deres Korn og Pension til Skolerne 17 April 1688.

XVI. Cap:

Om Provster.

1. Art:

1. Art.
Pag: 334. Art: 9.

DEr skal være een Provst i hvert Herret / som skal være Superintendentens Medhielper at tilholde Kirke- og Skole-Tienere at giøre deris Embede/og see til/at alting gaar allevegne skikkelig og ret til.

2.

PRæsterne i hvert Herret med deris Superintendent maa udvælge sig een Provst iblant sig selv / hvilken de agte duelig dertil / enten hand boer i Kiøbstæden / eller paa Landsbyen.

3.

3 Art.
Pag: 334. Art: 9.
396. . .52.
397. . .53.

PRovsterne skulle eengang i det ringe-

16 Cap.

ringeste / eller oftere / om Aaret / om Superintendenten det nødigt er-agter / besøge alle Sognene i deris Provstj / i hvo de og tilhøre / og jus Patronatus til dennem have / og for-fare / hvorledis Præsten prædiker / ud-legger Børnelærdommen / uddeeler Sacramenterne / og om de i alle maa-der sømmelig staa deris Embede for / og pryde det med et got Levnet.

4.

4 Art.

Pag. 244. Art. 1. 317. . . 2.

Dernæst skulle de flittelig forfare om Ungdommens Undervis-ning i deris Børnelærdom / Børnene overhøre / om Dægnenis og Subsitu-ternis Flittighed i deris Kald randsa-ge / dennem til Vindskibelighed der-udj formane / saa vel som og Præ-sterne tilholde dermed at have Ind-seende / som deris Kald udkræver.

5. Art.
Pag 15. art. 15
67
276 . . . 24
280 . . . 28.
290 . . . 11.
334 . . . 8.

5.

Dersom de befinde nogen Brøst/ eller Forsømmelse/ hos Præsterne/ eller andre deris underhavende Geistlige/ i deris Embede/ Forhold og Levnet/ da skulle de flittelig paamine dem hvad de bør at giøre/ og hvilke sig da ikke ville rette/ dennem skulle de indføre for Superintendenten, og hvilke hand da ikke kand sette til Rette/ dennem skulle de stævne til Provstemode for Kongens Stigtsbefalningsmand og Superintendenten, og aldelis intet Uskikkeligt dølle/ eller underslaa/ men tilbørligen lade det paatale og straffe/ saa fremt de ikke selv derfor ville stande til Rette.

6.

De skulle og give Agt paa Sognefolket/ at de kunde vide/ hvad de sig

16 Cap.

sig i den Christelig Troe have forbedret / og hvorledis de skikke sig efter Evangelii Lærdom med deris Levnet.

7.

Hvo som i Provstens Visitatz ikke lader sin Ungdom og Tyende fremkomme / paa deris Navne skal Provsten een hvers Øvrighed Fortegnelse forskaffe / som af dennem som for anden Helligbrøde bør at straffis.

8.

Provsterne skulle udspørge / om Sognepræsterne faa deris vanlig Løn / som de bør at have / og hvor de befinde / at Sognefolket ikke holder sig efter hvis her dem befalis / skulle de dem paaminde / og hvis de ikke vil rette sig / da skal de give Kongens Befalningsmand / eller Herskabet / det tilkiende.

9. De

7 Art.

Pag. 224.
244. 318.
829.
871. 872.

Forordning om Ungdommens Examen af Hvo
Ann. 28 Febr. 1691.
Om Examen og Vocation
1 aug. 1707. Art. 5.

8 Art.

Pag. 15. Art. 15
16 . . . 16
26 . . . 9
66 . . . 8.
209 . . . 1
242 . . . 26.
244 . . . 1
262 . . . 7
266 . . . 11.
276 . . . 24
287 . . . 6. 8.
302 . . . 5
305 . . . 6.
308 . . . 10
311 . . . 1
321 . . . 20
407 . . . 71.
412 . . . 1
418 . . . 11.
441 . . . 3.
723 . . . 90.

9 Art.
Pag: 372.
374. art: 6
392 . . . 43.
399 . . . 60
401 . . . 64
408. . . 74.

9.

DE skulle og forfare om Kirkernis Indkomster / saa og hvorledis Kirkerne og Kirkegaardene ved lige holdis / hvorom herefter videre meldis i det XXII. Capitel.

10 Art.
Pag: 336. art: 13.
396. 397. 57. 53.

10.

FOr saadan og anden deris Umage skulle de have aarligen een Rix Daler af hver Kirke / i hvo dertil og jus Patronatus haver / og skal Præsterne derforuden / naar de komme Kirkerne at besøge / holde dem frj Herberge; Dog at de ikke komme sterkere end i een Vogn.

11 Art.
Pag: 16. art: 16.

11.

DE skulle aarligen møde til de bestemte Provstemoder / og / naar de hiemkomme / skulle de forsamle hver sine Herretspræster / og meddeele dem

16 Cap:

dem hvis paa Provstemodet forhandlet er.

12 Art.

12.

Naar Provsterne noget have med samtlige deris Herretspræster at forrette / da skulle de dem forskrive til at møde i een beleilig Kirke / ungefær midt i Herredet / hvor Modet skal anstillis med Børne-Visitatz / Sang og Prædiken / gudfrygtig og lærd Samtale. Og naar det / med hvis de ellers kunde have med Præsterne at handle / er forrettet / skulle Præsterne een hver til sit sig igien hiemføje; Men alle Calenter / Lav og Gilde / skulle aldelis være afskaffede.

Sag. 218. Art. 4
244 . . . 1
317 . . . 2
327 . . . 7.

13 Art.

13.

Provsterne skulle have Forstand i Landsloven; Og naar nogen Præst / eller Skole-Betiente i Kiøb-

Sag. 673. Art. 1.
682.
723 . . . 90.

stæderne / ved Døden afgaar / da skal Provsten med een Præst i samme Herret / eller / om hand er forhindret / eller selv ved Døden afgangen / i hans Stæd den næstboendis Præst i samme Herret / strax forføje sig til Sterfboen / og den forsegle; Siden skal den / som til Provst forordnet bliver / med tvende Præster være over Skifte / og efter Landslov det forhandle.

XVII. Cap.

Om Superintendenterne, som ere de rette Bisper i Kirkerne.

I. Art:

Hvert Stigt skal være een Superintendent, som Kongen dertil

Forordning om Examen og Vocation 1 Aug: 1707. 5. 8. 11 Art.

1 Art:
Pag: 14. Art: 13
66 . . . 8.
206. 207. 208. . 2. 5.
211 . . . 3.
213 . . . 5
215 . . . 8.
217 . . . 10.
242 . . . 26
244 . . . 1
256 . . . 1
266 . . . 12.
268 . . . 13
280 . . . 28.
285 . . . 3.
311 . . . 1.
317 . . . 1.
356 . . . 4
407 . . . 41.

til beskikker og stadfæster/ som skal have alle Provster/ Præster/ Skoletienere/ Dægne og Sublituter, under sig/ og holde dem til at giøre deris Embede/ og see til/ at alting gaar skikkeligen og ret til/ som her befalis.

2.

Mand skal til Embedet indviis af Superintendenten i Sædland i Kongens Residentz-Stad Kiøbenhavn i vor Frue Kirke udj Provstens og fem/ eller sex/ Præsters Overværelse/ paa een Søndag/ eller anden Høytids Dag/ før end Prædiken begyndis/ for Alteret/ med sædvanlige Ceremonier; Men Superintendenten i Sædland skal indviis af den Superintendent, som næst hos er boendis.

3.

Naar Superintendenten indviet

er / da skal hand strax annamme samme Stigt og forrette sit Embede.

4.

4 Art.
Pag: 214. 215. art: 7. 8.
337 . . . . 16.

INgen Superintendent maa annamme nogen Foræring af Stigtsprovsterne og Præsterne / naar hand indtræder i sit Embede / ej heller maa Provsterne og Præsterne hannem noget byde; Tagis / eller givis / nogen Foræring / da skal den til fattige Præste-Enker der i Stigtet være forbrut / og derforuden baade den / som tager / og de / som give / være pligtige til at give lige saa meget til samme Enker / som Foræringen er værd.

5.

SUperintendenterne skulle lære andre den hellige Skrift / prædike Guds Ord for Folket / ikke alleeniste i Byen der som de boe / men ogsaa over

17. Cap.

over det heele Stigt / hvor som helst de komme.

6.

DE skulle holde Kongens Undersaatter til at være fredsommelige og lydagtige / med den Undervisning / som de skulle gjøre i deris Prædiken om Herskab / og den Lydighed mand dem pligtig er.

7 Art.
Pag 285. Art. 8.

7.

DE skulle legge Vind paa / at alle Præsterne retsindeligen og eendrægteligen lære Christi hellige Evangelium / og andet der bør at følge med / og at Præsterne med deris Hussinde føre et skikkeligt Levnet / saa som saadanne Christi Tienere vel anstaar.

8 Art.
Pag 9. 16. Art. 16
66. . . . 8.
285. . . . 2
312. . . . 2
326. . . . 5
336. . . . 15.

8.

MEn hvilke / som derimod gjøre / og ikke tage Vare paa deris Em-

bede / eller leve Uskikkeligen / dennem skulle de give Paamindelse og Advarsel / og straffe dem / saa at de enten bedre sig / eller lade dem for Kongens Stigtsbefalningsmand og sig i Provstemodet indkomme / og sette dennem af deris Embede.

9 Art:
Pag: 374. Art: 1
374. . . . 5
Forordning om Superintendenters Visitatz i Kirkerne, 28 Febr: 1691.
Art: 2.

9.

DE skulle besøge deris Stigtskirker aarligen / saa mange de kunde af Stæd komme / saaledis / at ingen Kirke inden tre Aar bliver Ubesøgt / og flitteligen randsage om alt det / som her oven for om Provsternis Visitatz mældet er / og intet af alt det forsømme / eller efterlade / som der sagt er / med mindre de selv derfor ville stande til Rette.

10 Art.
Forordninger
1 om Kirke, Skole, og de Fattiges Regnskaber. 6 Febr: 1694.
2 angaaende Kiøbstædernes Fattige 24 Sept: 1708. 19. og 20 Art.
3 Sognepræsternes Instrux angaaende Skolerne, 28 Mart: 1721.

10.

DE skulle og besøge alle Børneskoler /

17 Cap.

ler / baade smaa og store / naar de komme til Kiøbstæderne / saa og Hospitalerne / at forfare hvorledis Skoletienerne og de Fattigis Forstandere staa deris Embede for / og hvorledis de Fattige forsørgis.

II.

Skolerne skulle de flittig overhøre ikke alleeniste Dilciplerne, men ogsaa Skolemesterne og Hørerne / saa og flittelig have i Agt / at ingen deris Tid i Skolen unyttig forspilder.

12.

12 Art.
Pag 247. Art. 2.
356. 357. . 6. 9.
361. . . . 16.
408. . . . 75.

Hospitalerne skulle de have Opsyn med / at de / som ikke ere ret Hospitals Lemmer / ei i Hospitalerne underholdis / men henvisis med Arbeyden / Spinden / Haandverker / sig at nære.

13. I

13. Art.
Pag: 328. 396.

13.

I deris Visitatzer / saa og naar de for nogen nødig Sags Skyld eskis af nogen Kirke / eller have Behov did at henrejse / skulle de have frj Fortæring hos Præsterne paa Landsbyerne og Kirkeværgerne i Kiøbstæderne med deris Folk og fire Heste.

14 Art.
Pag: 407.

14.

DE skulle aarligen i Kongens Cancellie Beretning indskikke / om noget af det / som her befalis / i Sognene bliver forsømt / eller seet igiennem fingre med / som de selv ikke kunde raade Bod paa.

15. Art.
Pag: 216. Art: 9.
333 . . . 8.
Forordning om Vocation til Præste Embedet 23 Octobr 1700. 1 Part.
Om Examen og Vocation. 1 Augs: 1707. §. 7. og 8. Art.
angaaende Kirkens, Skolers og de Fattiges Regnskaber 6 February 1694.

15.

SUperintendenterne maa ingen til noget Præstekald forskrive / eller sig dermed befatte / før end Personen af den / som Rettighed haver at kalde / bliver

17 Cap:

blíver hannem tilsent at overhøris; Ej heller maa de nogen til Embedet indvie/uden hand Kaldsbrev fra den/ der Rettigheden haver / og sit lovlig Testimonium fra Universitetet fremviser.

16.

16 Art.

Sag. 209. 214. 216. 217. 332.

De maa ej tage Forœring ved sig selv/eller andre/ naar de Præster indvie/eller for Confirmatz/meget mindre for Gunst/ eller Gave/ Vild eller Venskab/ Had eller Brede/ forhindre nogen at blive Præst/ som dertil lovligen kaldet er/og lærd og duelig dertil befunden.

17.

17. Art.

Sag. 16. Art. 17.

Superintendenterne skulle tage for sig alle de Sager/som Samvittighederne ere anrørende / om hvilke mand spørger Raad af Guds Ord/

naar enten Kongen befaler det / eller hans Raad og Befalningsmænd skrive dem til / eller og noget saadant bliver dem ellers forrelagt i Stigtet / saa skulle de / paa det flittigste de kunde / af Skriften svare dertil / af den Naade dennem er given / besporge sig med andre Superintendenter, Professoribus Theologiæ og de forstandigste Præster / at de kunde svare det / som vist og fast er.

18 Art.
Pag. 16. Art. 17.
26. . . 8.
251. . . 1
337. . 17.
507. . . 14.

De Reformeredes Privilegier 23 April 1714. Art. 5. om Ægteskab.

18.

Ægteskabs Sager skulle de forvise til deris rette Stæd og Rettergang / saa fremt der skal offentlig Dom imellem Parterne afsigis / eller om der er nogen skammelig Last overlyst vitterlig / eller og mand frygter for nogen Forargelse blant Almuen. Ellers maa de befrj Samvittigheder-

ne

17 Cap:

ne af Guds Ord i disse saa vel som i andre Sager / og efter Ordets Lydelse give gode bestandige Raad.

19.

De skulle ikke holde sig til at dømme i nogle Verdslige Sager / uden de dertil af Kongen befalis.

20.

Superintendenterne skulle nyde deris Indkomster / som dennem tillagte ere / Tiender / Landgielde / Cathedraticum og andet / som de med Rette bør at have.

20 Art. Jag: 395. Art: 51.

21.

Superintendenterne skulle selv holde deris Residentzer ved lige af de Middeler / som der tillagte ere / eller herefter tillagte vorde / og skal een hver Superintendents Arvinger svare til hvis hand af samme Middeler i sin

Tid opbaaret/ og ikke paa Residentzen til fornøden Reparation anvent haver.

22.

Alle Geistlige Personer/ som Superintendenterne have under sig/ skulle ære deris Superintendent, og lyde hannem i de Ting/ som een Superintendent befalede ere/ under deris Embedis Forbrydelse; Men finde de med hannem nogen merkelig Last/ eller hand fører nogen vrang Lærdom/ eller forsømmer sit Embede/ saa at hans Brøst er saa stor/ at hand ikke enten kand/ eller vil/ raade Bod derpaa/ da skulle hverken Præsterne/ eller de andre Superintendenter tie med hannem; Men give Kongens Stigtsbefalningsmand det tilkiende/ som det for Kongen bør at andrage. Ellers

17 Cap:

lers maa Kongens Befalningsmænd ingen Superintendent for Kongen beføre / naar hand ikke er aabenbare berøgtet; Men de skulle Superintendenterne beskierme og forsvare / om Behov giøris.

23.

23 Art.

Rag: 14. art: 13
15. . . 15.

SUperintendenterne skulle være Ulastelige / ikke alleeniste naar de til Embedet forordnis / men og siden naar de dertil ere beskikkede. Dersom nogen Superintendent bliver befunden ikke at staa sit Embede saa trolig for / som det sig burte; Men lader sig forkrænke af Præsterne med Gaver / eller og tager nogen anden Forsømmelse derfor / at hand jo ikke er aarvaagen til at giøre det / som hannem befalet er / eller og lader sig befinde i nogen lastelig Slemmerj / Gierighed / eller Hof-

mod/eller falder i nogen anden aabenbarlig syndig Last/eller Kætterj/da skal mand klage hannem for Kongen/saa skal hand stædis til Ords i to/eller tre/ andre Superintendenters, eller andris / som Kongen dertil forordner/ Nærværelse; Og dersom hand da derudj bliver aabenbare overvunden/ og ikke raader Bod paa den Brøst/ eller Last/ der hand kand rette sig udj/ da skal hand settis af sit Embede/og være lige Ret undergiven / som nogen anden/der saadant giør.

24 Art. Pag: 303.

24.

NAar nogen Superintendent ved Døden afgaar/ da skal hans efterlevendis Hustrue blive boendis i Superintendentens Residentz et halft Aar derefter i det ringeste; Dog ikke flytte før end om Paaske / eller St. Mik-

17 Cap:

Mikkels Dags Tider. Døer/eller bortkommer/hand imellem den første April og den første Julij, da skal hand/eller hans Efterleverske/Børn og Arvinger nyde tre fierde Deele af det nærværendis Aars Biskoppelig Indkomst. Døer/eller bortkommer/hand imellem den første Julij og den første Octobris, da skal de nyde det heele nærværendis Aars Indkomst. Døer/eller bortkommer/hand imellem den første Octobris og den første Januarij, da skal de nyde det heele nærværendis Aars Indkomst/og een fierde Deel af det tilkommendis; Men døer/eller bortkommer/hand imellem den første Januarij og den første April, da skal de nyde det nærværendis Aars heele Indkomst og halfdeelen af det tilkommendis; Og skal Aaret regnis fra den

den første April til andet Aars første April; Og skal Superintendentens Enke og Arvinger være forpligtede til strax at levere til Efterkommeren Stigtskisten med alle Breve og Documenter/som Stigtet og Embedet vedkomme; Og hvis den afdøde Superintendents Enke selv ingen Midler haver / og hun ikke benaadis med nogen aarlig Indkomst / enten af Kirkerne / eller i andre Maader / da skal Efterkommeren give hende noget aarligen til Underholdning / saa længe hun sider i et ærligt og Uberøgtet Enkesæde efter Superintendentens Indkomstis Leilighed / efter Stigtsbefalningsmandens og fire de ælste Provsters Sigelse; Dog at det ikke overgaar hundrede Rix Daler.

25. Su-

25.

Superintendenten i Sædland skal boe i Kongens Residentz-Stad Kiøbenhavn / og være tertius Theologiæ Professor i Universitetet, og der aabenbare læse den hellige Skrift / naar hand er hiemme / og ikke er udreist at besøge Kirkerne / Skolerne og Hospitalerne.

25 Art:
Pag: 363. Art: 4.

XVIII. Cap:

Om Skolerne.

1. Art:

I Alle de Kiøbstæder og paa de Stæder / hvor der bør at være Latinske Skoler / der skal beskikkis Lærde og skikkelige Personer / som dennem kunde forrestaa / tre / eller to i det minste. Til dennem skal Ung-

1 Art:
Pag: 323. Art: 14.
335. . . 11.
363. . . .
406. . . 71
491. . . 12
844. . . 37.

1. Forordning om hvorvit Studentere og Skole Disciples maa Crediteres. 19 Sept: 1685. +

+ 2 At ingen Bonder Sønner over 17 à 18 Aar gamle i Latinsch Skole maa antages 17 Oct: 1702.

3 Angaaende Vidimerede Copier af Fundatzer, gave breve og Documenter henhørende til Legata, Hospit: Skoler og Kirker. 12 April 1715.

dommen settis til at lære Guds Frygt og anden Lærdom/hvormed de i fremtiden kunde tiene Gud i Kirker/ Skoler og Academier, eller i verdslige Bestillinger til meenige Mands Behov/ og maa til saadanne Skoler forsendis Børn baade af Landsbyerne saavel som af Kiøbstæderne/ naar de noget hiemme lært have.

2.

Skolemesterne settis af Superintendenten, hvilke hand med Sognepræsten haver overhørt / og dertil dygtige befundet. Men Skolemesteren skal selv forsørge Skolen med Hørere / og tage dennem / som Sognepræsten kiender og holder gode derfor.

3 Art. Pag: 363. Art. 4.

3.

De/ som i de store Kiøbstædskoler/ hvor

18. Cap:

hvor der ere fire/ eller fleere/ Hørere/ saa vel som i de Skoler/ som lige ved dem agtis/ for Rectores skulle tiene/ skulle enten være Magistri, eller Candidati Magisterii. Over alt maa ingen betrois enten Rectoris, eller Hørers/ Platz i store/ eller smaa/ Skoler/ før end de in Examine Philosophico ere kiente dygtige at nyde primam in Philosophia Lauream, og tage Graden det første den bliver holden.

4.

SKolemesterne og Hørerne skulle og have god Opsyn med Børnene/ og holde dem til Tugtighed/ Høviskhed/ gode Sæder / og til Reenlighed.

5.

ISkolerne skulle de Bøger Ungdommen forrelæsis/ og den Skik

5 Art:
Forordning om Skolers Regnskaber 6 febr: 1694

brugis / som efter Kongens Befalning af Professoribus i det Kongelig Universitet i Kiøbenhavn er forfattet / eller herefter forfattet vorder.

6 Art.
Pag: 218.

6.

MEd Chorsang og Bøn skal forholdis / som Skolemesteren med Superintendentens og Sognepræstens Raad det gudeligst og best anordner / og saa som Skik og Brug haver været siden Reformatzen.

7 Art.
Pag: 363. Art: 3.
Forordning angaaende den Studerende Ungdom i Skolerne, 7 April 1694. 1. 2. 3. 4 Art:

7.

SKolemesterne skulle med Flid agte deris Disciplers Næmme / og altid / naar Børnene ere over deris tolvte Aar give Forældrene / eller Formynderne i rette Troemaal tilkiende / hvilke af deris Studering intet synis at blive forbedrede / at de maa i Tide settis anden Stæds hen til et ærligt

Haand-

18. Cap:

Haandverk / eller Hantering / efter een hvers Lejlighed; Men hvilke de fornemme at have got Næmme/dennem skulle de holde i Skolen til sextende Aar; Men fra det Aar skulle de see grandgiveligen til / hvilke der kunde til Gavns lære andre/hvad de selv af deris Studering have lært/og de/som synis det at kunde giøre og have naaet det Maal i deris Lærdom/som dem i Skolerne forreskrevit er / dennem maa de forskikke til Kongens Universitet med et kort og sandfærdigt Testimonio om deris Forhold i Skolen; Men de / som det ikke kunde giøre til Gavns / de maa tagis fra Skolen/ og settis til ærlige verdslige Embeder.

8.

SKoletienere skulle beholde den

8. Art:
Forordning om Hospitaler 23 Junij 1683. —
5 Art:
og Skov forordningen 21 Janv: 1710. Art: 30.

Løn og Rente / som dennem tillagt er.

9.

SKolemesteren maa ej forrejse nogenstæds langvejs fra Skolen uden Superintendentens, eller Sognepræstens i de smaa Kiøbstæder / Forlov under hans Embeds Forbrydelse.

10.

HØrerne maa ingenstæds forrejse uden Skolemesterens Forlov; Men langvejs fra Skolen at forrejse maa Skolemesteren ej stæde dennem uden Superintendentens Villie og Vidskab / eller Sognepræstens i de smaa Kiøbstæder.

11.

BEfindis Skolemesterne/eller Hørerne / at være forsømmelige / saa de ikke vare deris Timer at læse for

11 Art.
Forordning om Skolers Regnskaber 6 February 1694.
om den Studerende Ung dom i Skolerne 7 April 1694 Art: 5.
om Vocation til Præste Embedet 23. Oct: 1700. den sidste part.

18. Cap.

for Børnene/eller og slaa sig til Drukkenskab/ Løsagtighed/ eller andre slige Laster/ eller og Utilbørligen straffe deris Dilcipler, og ikke derudj holde tilbørlig Maade/eller med Børnenis Indkomsters Forvaltning Urigtigen omgaais/da skulle de af Superintendenten og Sognepræsten advaris. Raade de ikke Bod derpaa/ da maa Superintendenten forvise dennem Skolen/ og andre beqvemme Personer i deris Stæd igien sette.

12.

Færler maa de ej bruge i Skolerne at lemlæste Børn med; Dog maa de vel have Færler/om nogle store Rebeller ville sette sig op imod dennem.

13.

Alle Pugeskoler skulle aldelis være afskaffede.

14. Skri-

14 Art.
Pag 406. Art: 71.
Forordninger
Om de fattige i Kiøbstæderne i Danh: 24 Sept: 1708. 19 og 20 Art: og om de fattige paa landet samme dato 20 Art:
De Reformertes Privil: 23 April 1714. Art: 4.
Danske Skoler og Skoleholdere i Kiøbenhaun 12 July 1716.
Relegerede Studentere 23 Nov: 1697.

14.

SKrive- og Regne-Skoler skal Øvrigheden i Kiøbstæderne forordne og forsørge; Og skal Forstanderne for samme Skoler og Sognepræsten have Indseende med/at Børnene i Guds sande Frygt oplæris; Skolemesterne skulle af Sognepræsten overhøris/ før end dem saadanne Skoler betrois. De skulle og lade deris Discipler fremkomme for Provsten i Kirken/ og af hannem overhøris/ naar den aarlig Visitatz skeer.

15.

INgen maa udskikke nogen uden Riget med sine Børn/som dem skal informere, med mindre saadan Person først af Superintendenten i det Stigt/ udaf hvilket Børnene udskikkis/ er overhørt og befunden at være

af

af den her i Riget vedtagen Religion. Giør nogen herimod/straffis derfor/ som den/ der Kongens Lov ikke haver villet agte.

16.

INgen maa antage nogen i sit Huus til sine Børn/eller anden Ungdom/ i Latine og boglige Konster at undervise/ som ikke er i Kongens Universitets Studenters Tal inskreven/ og sig hos sin Præceptorem Academicum, om hans Tieniste begæris der som Universitetet er/eller hos Superintendenten, eller i det ringeste Sognepræsten paa andre Stæder/ angivet haver/ at hand til saadan Tieniste fordris/paa det den/ som saadan Tieniste begærer/ kand vide/ om den Person til Tieniſten tienlig er.

XIX. Cap:

Om Hospitaler og Fattige.

I. Art:

I Art:
Forordning om de-
fattiges Panthavende
Huuse fri Auction -
1 April 1713.
Vidimeret Papier af
Fundatzer, gavebrev
etc: henhørende til
Hospitaler og Fattige
12 April 1715. item -
23 Juny 1683.
Om Stemplet Papirs
Brug, 23 Janv: 1719.

IHvert almindeligt Hospital skal af Hospitalets Inspecteurer (dog at Kongens Confirmation derpaa tagis) tilskikkis een god gudfrygtig og vederhæftig Mand / som enten er Ugift og fører et got kyskt Levnet / eller som er gift / og haver ingen Børn; Og skal hand imod tilbørlig Løn forrestaa Hospitalet / og opbære og anvende al den Rente og Indkomst / visse og Uvisse / som Hospitalet haver / til de Fattigis Ophold og Behov / og i alle Maader tiene de Fatti-

ge

19 Cap:

ge med Tro/ videndis og rammendis deris Gavn og Beste. Og naar samme Forstander døer/ da skal hvis hand sig efterlader blive hos samme Hospital / og skulle de Fattige være hans Arvinger.

2.

HAnd skal have fornødne Tienere under sig/ saa at de Fattige kand uden billig Klage blive betiente.

3.

HAnd skal have Tilsyn/ at de/ som med smitsomme Syger ere beladne / ikke besmitte de andre/ saa og giøre sin Flid/ at de/ som have lægelige Syger/ kunde blive hiulpne til deris Førlighed igien.

4.

HAnd skal hvert Aar giøre rigtig Regnskab for alle Hospitalets

4 Art:
Forordning om Hospitalers Regnskaber 6te February 1694.
om de fattige i Kiøbstæderne i Vanf: 24 Sept: 1708. Art: 4.
Cammer Rets ordningen 30 July 1684. 2 Part 4 Art:

Indtægter og Udgifter i Kongens Befalningsmands / Superintendentens og andris / som Tilsyn er befalet / Overværelse.

5.

5 Art:
Benef: Paupertatis
uds Tvistige Sager de
Fattige ved kommende,
over alt i Dannemf:
meddeeles 14 Nov: 1712.

HAnd skal med Lov og Ret forsvare Hospitalets Gods / og med Lov og Ret igienkalde hvis med Uret derfra kand være kommet.

6.

6 Art:
Pag 247. Art: 2.
335 . . . . 12.
357 . . . . 8.
361 . . . . 16.
408 . . . . 75.

INgen maa i Hospitalerne indtagis for Gunst / eller Gave / Vild eller Venskab; Men alleene de / som det storligen behøve; Ej heller maa der nogen indleggis / enten eene / eller selv anden for een Genant og vis Sum Penge / uden det befindis at kunde skee med Hospitalets store Fordeel.

7.

DEt skal ej tilstædis dem / som i Hospi-

19. Cap.

Hospitalerne ere indtagne/at gaa ofte i Byen/ uden alleeniste til Kirken/ uden Forstanderens Forlov; Ej heller gaa om at betle/ eller tage sig anden Idræt for/ enten med Drik/ Rettergang/ eller andet saadant/ som rette Hospitals Lemmer ikke sømmer.

8.

8 Art.
Pag. 335. Art. 12.
356. . . 6.

Alle Hospitals Lemmer/ som noget med Hænderne kunde arbejde/ eller forrette noget de andre til gode/ skulle tilholdis det godvilligen og gierne at giøre; Dersom de det benegte/som de til Gavns kunde giøre/ bør de at forvisis Hospitalet.

9.

9 Art.
Pag. 335. Art. 12.
Forordning om Hospitaler 23 Juny 1683.

Ingen maa længre nyde sit Ophold i Hospitalerne/ end til hand faar sin Førlighed igien/ og kand paa andre Maader forhværve sit Brød;

Men saadanne/ som ikke for ret Hospitals Lemmer kand agtis/ bør at udvisis/ og andre Syge/ Vanføre/ og rette Hospitals Lemmer i deris Stæd indtagis.

10 Art.

Den nÿ Lammer-Rets ordnings – 2 Cap: 4 Art:

10.

FIndis nogen at være Utaknemmelig/ knuragtig/ til Drukkenskab/ eller anden Uskikkelighed tilgiven/ da skal den først nogle gange paamindis; Dersom saadan Paamindelse ikke hielper/ da skal den udvisis/ og een anden i det stæd indtagis.

11.

SOgnepræsten skal een og anden finde om Ugen besøge de indlagte Fattige/ og dersom hand finder i nogen maade Forsømmelse paa den Røgt og Underholdning/ som de Fattige skulle have/ da skal hand paaminde Forstanderen; Dersom hand vil ikke raade Bod derpaa/ da skal hand lade dennem det vide/ som Hospitals Tilsyn er betroet/ Kongens Befal-

19 Cap.

falningsmand / Superintendenten, eller andre / at der maa retteligen raadis Bod derpaa / hand skal og i det minste eengang om Ugen trøste samme Fattige og Syge. 12.

STore Hospitaler maa have og selv underholde deris Præster / at de Fattige ej lide nogen Skade / om nogen om Nattetide i Dods Angist begærede Trøst / eller at være deelagtig i Christi Legem og Blod. 13.

NAar de Fattige hendøe / da skal dennem forskaffis een ærlig Christen Begravelse i Hospitals Kirkegaard paa Hospitals bekostning / uden de have Venner / som dertil noget ville hielpe / og skal alt hvis de Bortdøde sig efterlade / komme Hospitalet til gode / og Forstanderen at føre det til Regnskab; Have de Venner / som dennem ville lade begrave til andre Byens Kirker / da bør det dem ej at formenis;

nis; Men de Afdødis efterlatte Middeler skulle dog følge Hospitalet / som sagt er.

14.

Ellers skal saaledis i Hospitalerne forholdis / som een hvers Kongelige Stiftninger / eller andre gudfrygtige Folkis Fundatzer / medføre.

15.

For andre Fattige og Husarme skal og forordnis Forstandere / som med ret Troeskab skulle opbære Renten af hvis som de Fattige er tillagt / saa og hvis derforuden af gudfrygtige Folk velvilligen givis / eller i Kirkerne om Prædikedagene i Tavlerne samlis / eller i andre Maader dem tilleggis; Hvilket de skulle uddeele iblant de Fattige troligen og rundeligen / efter som hver haver Behov; De skulle og

14. Art.
Om Hospital Lemmers ledige Pladsers Afstaaelse til de opvæste i Kongens Tieneste 23 Juny 1683. 5 Art.

Fattige Børn, rette almiss Lemmers Underhold i Kiöbenhavn. 24 Jbr: 1708. om Betlere saavel i Kiöbstaderne som paa Landet, samme dato.

19 Cap:

og giøre rigtig Regnskab paa alt det de have indtaget og udgivet i Øvrighedens og Sognepræstens Overværelse.

16.

Paa Landsbyerne skulle Kirkens Patroner, hvor de ere / eller Kirkeværgerne / med Sognepræsten uddeele til de Fattige i Sognet / efter som een hvers Nødtørftighed meest udkræver / hvis Penge / som enten i Tavlerne / eller i Blokkene / eller i andre Maader givis til Fattige.

XX. Cap:

Om Professoribus.

1. Art:

Ingen skal annammis til at være Professor i Kongens Univer-

sitet i nogen Facultet, uden hand tilforn uden Præside offentlig for opponentibus Professoribus disputeret haver.

2 Art:
Forordning om Relegerede Studentere – 23 Novembr 1697.
Om Examen og Vocation. 1 Aug 1707. 5 Art:

2.

PRofessores skulle giøre deris Embede efter Fundatzen og Constitutiones Academiæ med Flid og Troeskab/med Lectionibus og Disputationibus publicis, og have flittig Indseende med den Studerende Ungdoms Exercitier, og holde den til Guds Frygt/ Lydighed mod Øvrigheden/ Ærbarhed/ Skikkelighed/ Fredsommelighed og Ædruelighed/ og intet Usømmeligt/som af dem begaais/lade Ustraffet bortgaa.

3 Art:
Pag 345. til 353.

3.

PRofessores maa ingen fra Skolerne i Universitetet annamme/ som

20. Cap.

som ikke have naaet det Maal i deris Lærdom / som om Skolerne forreskrevet er / og som ikke have et got Vidnisbyrd fra Skolen om deris Livs og Levnets Forhold.

4.

Professores Philosophiæ skulle fire gange om Aaret i det minste holde Examina Philosophica for dennem / som skulle nyde primam in Philosophia Lauream, og som agte at betiene Rectoris, eller Hørers / Platz i nogen Skole / eller at komme til Examen Theologicum.

5.

5. Art.

Forordning om Examen og Vocation 1 Aug. 1707. 1. 2. 3. og 4 Art.

Professores Theologiæ skulle om Onsdagen og Løverdagen / naar ikke læsis / eller Consistorium holdis / overhøre dem / som ere til Sinds at lade sig bruge paa Prædikestoelen / og

give dem uden nogen Betalning een Atteſtation, hvorvit de ſig in Lectione Biblica og in Locis Communibus lanæ Doctrinæ & Confeſſionis forfremmet have / og ere deri saa grundede / at mand formoder / at de med Guds Aands og Naadis Hielp og Biſtand ſig med god Forhaabning hos Superintendenten til videre Examen, og hos dennem / ſom Rettighed have at kalde Præſter / til at lade ſig høre / hvor noget Kald ledigt vorder / og ellers / kunde angive. Derforuden ſkulle fornævnte Theologi een gang / eller to / i det ringeſte / og oftere / om fornøden giøris / høre dennem Prædike / og saa meddeele dem et ſkriftligt Vidnisbyrd om deris Gaver.

6.

Ee maa ingen tillade at komme til

20. Cap:

til Examen Theologicum, før end hand haver været tvende Aar paa Academiet, og hand udj overskrevne Examine Philosophico er kient dygtig til at nyde primam in Philosophia Lauream.

7.

PRofessores skulle ingen meddeele Testimonium publicum fra Universitetet, som ikke tvende Aar ideligen haver været og studeret i Universitetet, eller i et Aar i det ringeste/ om hand haver været paa fremmede Universiteter, og hans Dygtighed befindis; Hvilket da maa skee med alle Professorum Samtykke.

8.

DEr skal een Lector Theologiæ holdis hos een hver Domkirke/ saa vel som og udj Odense/ som paa Latine skal læse overlyst den hellige

Skrift for Skoledægne og andre/ som did ville søge; Hand skal stundum prædike paa nogen forskikket Tid; Dog saa/at ingen vanlig Prædiken dermed forhindris.

9.

Lectores Theologiæ saa vel som andre Professores in Gymnasiis skulle for Professoribus i Kongens Universitet i Kiøbenhavn give og giøre een Prøve om deris Lærdom og Dueligħed/ før end de i deris Bestilling indtræde.

XXI. Cap:

Om Bøger og Almanaker.

I. Art:

I. Art:

Ingen / i hvo det og være kand / maa noget lade trykke / før end det tilforn i Kongens Universitet i Kiøbenhavn er igiennemseet og paaskient af Decano i den Facultet, som Materien hører hen til / eller af een anden Professore, som Decanus formedelst andet lovligt Forfald det tilskikker; Og skal den / som det at igiennemsee tilkommer / med sin Paaskrift og Haands undertegnelse sit Betænkende paa det / som til Trykken forfærdigis skal / saaledis give / som hand selv dertil agter at svare / hvilket Betænkende for udj de Bøger / Tractater, eller al anden Materie, som i Trykken udkommer / skal trykkis; Dog skal Theologiske Materier, som nogen paa Landet vil have trykt / først Superin-

perintendenten i Stigtet at igiennemsee tilstillis / og med hans Betænkende til Kongens Universitet, der videre at paakiendis / fremskikkis. Hvo herimod gior / baade den / som trykker og trykke lader / straffis ikke alleeniste for saadan Ulydighed / men ogsaa for Skriftets Indhold / om derudj noget forargeligt findis.

2.

2 Art. Pag. 369. Art. 4.

Ingen maa lade trykke i Riget / eller andensteds / noget Skrift Kongens Høyhed / Regæringen / eller Politien angaaende / med mindre det af dennem bliver igiennemseet / som Kongen dertil forordner. Hvo herimod gior / straffis efter Sagens Beskaffenhed.

3.

Ingen Danske Bøger / som uden Kon-

21 Cap:

Kongens Riger ere trykte / maa af nogen Ind- eller Ud-lændisk i Riget indføris / eller forhandlis; Ej heller maa nogle Bøger i Tysk Sprog / som handle om fremmet Religion / eller andet / som nogen Tvistighed / eller Scrupel / i den Uforandrede Augsburgiske Confessions Troe og Religion kunde eragtis at foraarsage / uden Kongens sær Tilladelse / i Kongens Riger og Lande indføris / sælgis / eller fal holdis. Hvo herimod giør / have forbrut samme Bøger / saa vel som hvis hand haver med at fare / og derforuden straffis som den / der Kongens Lov ikke tilbørligen haver villet have i Agt.

4.

SKulle og nogle Bøger i Kongens Riger og Lande trykkis / eller der

4 Art:
Pag: 368. Art: 2.
Pasquiller at skal brende af Bødelen 8 Juny 1689.
om Bøgers og Skrifters Confiscation, som udgives emod Miss: Poll: 20 Juny 1718.

trykte indføris / som kunde have Udseende til noget Oprør / eller imod Kongens Højhed / eller anden Ulempe foraarsage / da bør ikke alleeniste Personerne / som saadanne trykke / eller indføre / i højeste Maader at straffis / men og Bøgerne ved Bødelen offentlig paa Ilden kastis og opbrændis.

5. Art: Forordning om Almanacker og Skrive-Calender, 18. Augt. 1685.

5.

INgen enten Ind- eller Ud-lændisk maa trykke / eller i Riget indføre / eller sælge / andre Almanaker / eller Skrive-Calender end dem / som af den Person / der af Rectore og meenige Professoribus i Kiøbenhavn dertil er forordnet / ere sammensatte og forfattede / under samme Almanakers / saa vel som andet deris medhavendis / Forbrydelse / og derforuden

21 Cap:

uden videre Straf / som Kongens Lovs overtrædere bør ; Dog skal ikke være formeent/at mand jo til sin egen Brug maa forskrive fremmede Almanaker og Calender.

6.

Ingen Spaa-Calender maa her i Riget sammenskrivis og trykkis / ej heller nogen Spaadom om Krig / dyr Tid / Pestilentze / eller andre saadanne Tilfælde/derudj indføris ; Hvorfor og ingen Bogtrykker maa nogle saadanne Calender / under et hundred Lod Sølvs Straf/ trykke / eller oplegge.

XXII. Cap:

Om Kirkernis Tilsyn/ Indkomster/ Udgifter/ Bygning. 1. Art:

1. Art:

Pag: 19. Art: 21
38. . . . 20
189. . . . 10
308. . . . 11.
328. . . . 9.
356. . . . 5
373. 374. . . 4. 5. 6.
382.
385
737. . . . 24.
844. . . . 37.

Forordning om Bøders inddrivelse til Vor Frelseres Kirke 20 July 1714. 4. 6. 7 Art.

I. Art:

DE/ som Kongen haver forordnet til at have Tilsyn med Kirkerne/ og være deris Forsvar/ skulle aarligen/ saa vit mueligt er/ Kirkerne besøge/ og ramme deris Gavn/ og see til/ at de holdis ved Hævd og Bygning/ og at med deris Indtægter sparsom og rigtig omgaais; De skulle og hanthæve og forsvare Kirkernis Jorder og Indkomme/ og dersom noget er frakommet/ skulle de det ved Dom igienkalde.

2. Art:

Pag: 397. Art: 54.

Forordning om Kirkers en clarere de Regnskaber etc: 6 February og 23 Aug: 1695.

2.

DE skulle aarligen i egen Person høre Kirkernis Regnskaber/ og dem tillige med Herrets-Provsten underskrive/ som de tilsammen agte at forsvare/ om Urigtigen med Kirkens Regnskaber omgaais. Forsømme de dem

dem aarligen at høre / og enten Kirkerne / eller Kirkeværgerne / derover tage Skade / stande dem til Rette derfor.

3 Art.

3.

Pag 424. Art: 7
442. . . 7.

De skulle aarligen indlevere i Kongens Rentekammer een Gienpart af Kirkeregnskaberne med rigtig Fortegnelse paa Kirkernis Beholdninger / saa ogsaa hos hvem Kirkernis Penge ere udsatte.

4 Art.

4.

Pag: 372. Art. 1.
397. . . 53.

Forordning angaaende Jus Patronatus til Kirker, 2 April 1701.

De / som nyde jus Patronatus, og Kirkernis Indkomme opbære og nyde / maa ej lade Kirkerne forfalde / saa fremt de saadant jus, eller Benaadning / fremdelis beholde ville. Lader Patronus og den / som til Kirkens Indkomst er berettiget / Kirken forfalde / og ikke raader Bod paa hvis

Mangel/som hand af Superintendenten advaris om/ da bør hand/ eller hans Arvinger/at erstate Kirken Opbørselen til dens Reparation, og Kirken selv siden sine Indkomme beholde til got Regnskab under dens Tilsyn/ som Kongen dertil forordner.

5.

5 Art:
Pag: 334. Art: 9.
367 . . . 1.

SUperintendenten skal i sin Visitatz forfare om Kirkernis Tilstand; Angivis nogen Mangel/da skal hand ved sin Skrivelse give det Kirkens Forsvar/ eller Patron, tilkiende/ at der kand raadis Bod paa.

6.

6 Art:
Pag 328. Art: 9.
372 . . . 1.
382 . . . 18.
392 . . . 43.
399 . . . 60.
402 . . . 64.
408 . . . 74.
Forordning om Jus Patronatus til Kirker 2 April 1701.

HErrets-Provsten skal aarligen/ naar hand visiterer Kirkerne/ forfare Kirkernis/ saa vel deris/ som under jure Patronatus ere/ som andris/ Indkomsters Tilstand; Dernæst

næst hvis Mangel / eller Brøst / paa Bygning / eller Ornamenter / findis / og det ved Syn / som Præsten med fire vederhæftige Sognemænd skulle giøre / og give fra sig beskrevet / som af Provsten selv og skal underskrivis / og aarligen af hannem / før Regnskab giøris / Kirkens Forsvar / eller Patron, tilstillis / paa det hand kand raade Bod paa hvis fornøden er.

7 Art.
Pag 287. 372. Art. 1.

7.

Vorfarer Provsten nogen Jord / Rettighed / eller Indkomme / at være Kirken frakommen / da skal hand og give Kirkens Forsvar det tilkiende / at hand det med Retten indtaler.

8 Art.
Pag. 257. Art. 2. 397. –

8.

Præsten skal raadføre Kirkeværgerne / og ramme Kirkens Gavn;

Gavn; Hand skal og med egen Haand skrive og klarere Kirkens Regnskab med sit eget Blek og Papir/saa og overvære/naar Regnskabet høris/og da om Kirkens Lejlighed/Indtægt og Udgift/gjøre god og sandfærdig Underretning.

9.

Kirkernis Forsvar skulle sette til Kirkeværgere vederhæftige Dannemænd/som vide Kirkens Beste/og ej søge egen Nytte i Indtægt/Udgift/Kiøb og Sal/Vognleje/Bygning/eller andet. Kirkeværgernis Navne/som fremdelis blive/skulle aarligen sist i hvert Aars Regnskab indføris. Haver nogen tre Aar været Kirkeværger/og anden vederhæftig er at bekomme/da maa een anden i hans Stæd tilsettis. Tilskikker Kirkens Forsvar nogen Sognemand at være

Kirke-

22. Cap.

Kirkeværger / da skal hand rette sig efter samme Befalning; Dog Landsbyer belangende / saa længe Kirkens Forsvar / eller Patron, selv haver vederhæftige Bønder i Sognet / da bruge sig først dennem / og siden andris.

10.

10. Art.
Pag. 844.

Dør / forløvis / eller affettis / nogen Kirkeværger / da skal hand / eller hans Arvinger / strax fra sig til Efterkommeren levere Beholdningen med Kirkens Bøger og Breve / og andet Kirken tilhørende / som hand hos sig haft haver.

11.

11 Art.
Pag. 409. Art: 76.
Forordning om Kirkeværgers Regnskabs 7 April 1685.
om Kirkens uklarerede Regnskaber 6 Febr: 1694.

Kirkeværgerne skulle hvert Aar gjøre Rede og Regnskab / og strax legge fra sig hvis de skyldige blive / og ej bevilgis / eller befalis / til Kirkens

Fornødenhed i samme Aar at anvendis; Skeer det ej / da skal Kirkens Forsvar det ved Retten indfordre / og dennem afsette / og andre i deris Stæd forordne.

12 Art:
Forordning om Bøder til Vor Frelseres Kirke, 21 July 1714. 6. 8. og 10 Art.

12.

IHvert Stigt skal være tvende Bøger paa alle samme Stigtis Kirkers Indkomme / Tiender / Landgielde / Gaarde / Huse / Jorder / Skove / og al anden Rettighed: Den eene skal være i Kongens Stigtsbefalningsmands Giemme / og den anden i Superintendentens i Stigtskisten / hvor og ellers alle andre Geistligheden angaaende Original-Breve og Documenter forvaris. Begærer nogen Vedkommende Copie af dennem / da skal Superintendenten give hannem den. I samme Bøger skal og være indført

Præ-

22 Cap:

Præsternis Ejendomme / Gaarde og Huse / dog til Efterretning alleene.

13.

HVer Kirke skal have een numereret, igiennemdraget / og af Kirkens Forsvar forseglet Regnskabsbog / som skal være i Præstens og Kirkeværgernis Giemme; I samme Bog skal først indføris Kirkestoelen underskreven af Kirkens Forsvar / Provsten og Præsten / hvorudj er indført Kirkens visse Indkomst / Ejendom og Rettighed / være sig Gaarder / Huse / Jorder / Enge / Skove / samt deraf gaaende Landgielde / eller Afgift; Dernæst Korntiende / Qvægtiende / Midsommers Tiende / Hovedstoel og Rente; Item Fæ og alt andet / som Kirken haver nogen Indkomme af / eller den tilhører / hvad Navn det og

13 Art:

Forordning om bevilgede supplicanter 20 febr 1717. 4 Post.

have kand/nok Kirkens Inventarium, Ornamenter, Kalk og Disk/ Klæder/ Bøger og deslige. Derefter skal indføris Regnskaberne/som skulle sluttis til den første Maji, Aar efter Aar/forhørte og underskrevne af Kirkens Forsvar og Provsten.

14.

14 Art:
Forordning om Böder til vor Frelseres Kirke 21 July 1714.
Om Kirkers uclarerede Regnskaber 6 febr: 1694.

I Regnskaberne skal først indføris Kirkens Inventarium, at det er beholdet/ og derhos hvormed det enten er forbedret/ eller forringet; Dernæst forrige Aars Beholdning i Penge/ Vare og Materialier, derefter al Kirkens visse og Uvisse Indkomst/ved hvad Navn det være kand/ siden Udgifterne stykkeviis/ med Dag og Dato og deris Beviser/og omsider Kirkens Beholdning/Rente og Restantz/ alt stykkeviis/hvor meget og hos hvem

det

22. Cap:

det findis/ saa og hvem Brevene paa Kirkens Penge/ som ere udsatte paa Rente/haver i Forvaring.

15.

Landgieldspenge skal opbæris i Rix Skillinger/Marker og Daler/Daleren regnet til to Lod Sølv/ og Marken til et halft.

16.

16 Art.
Pag. 387. art. 18.

Kirkens Korn/ Smør/ og anden Landgielde skal aarligen efter got og ydefærdigt Korns og Smørs Landkiøb taxeris tre Uger i det seeniste for den første Maji af dem/ som Kongen dertil forordnet haver/ eller herefter forordner/ saaledis/ at baade Kirkernis Beste rammis/ og Varerne ej saa dyre settis/ at ingen vil dem kiøbe/ saa at de blive hos

Kirkeværgerne beliggende / dennem og Kirkerne til Skade.

17.

Midsommers- eller Ovæg-tiende skal ej settis ringere end efter ret Landkiøb. Præsten skal paa samme Ovægtiende holde rigtig Register med Kirkeværgerne / og til Rigtigheds Vitterlighed deris Annammelse underskrive / hvor Kirken Ovægtiende tilkommer.

18.

Kirkens Tiendekorn skal Kirkens Forsvar til den / som meest af den give vil / bortfæste for Penge / efter det Kiøb / som tilforn ommældet er; Vegrer nogen sig efter det Kiøb at ville give Penge / da yde Kornet efter Stædsmaalsbrevet i rette Tide paa det Stæd i Stigtet / som Kirkeværger-

18 Art.
Pag 374. Art. 6.
381 . . . 16.
412. 414 . . 1. 4.
Forordning
Om stemplet Papirs
Brug 23 Januarij 1719.
10 Post 12 punct.

22. Cap:

værgerne det henvise / eller have sit Fæste forbrut uden videre Proces.

19.

SOgnemændene ere nærmist til at faa Kirketienden til Fæste / dersom de ville give deraf saa meget som nogen anden / og giøre Forsikkring om Betalningen til rette Tide / og dersom de over Afgiften vorde Kirken til Villie med Vogne at hente Sand / Tømmer / Steen og andet saadant til Kirkens Fornødenhed / kand med dennem lideligere handlis.

19. Art.

Pag 384.
737. 738.

Forordning om Kong og Kirke Tiendes Fæster til Bönderne i Laaland og Falster

20.

HVor Kirken Bygfældig er / der skal alle Veje søgis Tienden paa det højeste at opsette.

21.

ELlers / hvor Tienden det taaler / skal

skal handlis med dennem / som fæste / at de videre give Kirken til Beste.

22.

HVor Afslag er paa nogle Tiender bevilget for øde Gods ved Pest/ Krig / eller Sandflugt / og det igien bebyggis / der skal søgis den forrige og billige Afgift.

23 Art.
Pag: 383. 414.
Forordning om Tienden 12 April 1689.

23.

AF Tienden maa ej giøris fremlaan; Hvo den vil opbære / fæste sig den; Dog maa den / som Tienden haver i Fæste / unde Bønderne den for Korn.

24 Art.
Pag: 737. Art: 26.
Forordning om Tienders Tagelse 14. April 1689. 1 July 1687 17. April 1688.

24.

DE / som Tienden pro officio nyde / eller dermed forlænis / maa fæste den bort til hvem de vil; Dog alleene paa deris Livs Tid / som dermed ere forlænte.

25. Jor-

22 Cap:

25 Art.

Pag: 372. Art: 1
465 . . . 11
737 . . . 24.

Forordning om stemplet Papier 23 Janv: 1719 i den 10 Post, 1 og 2 punct, og derefter følgende om dem som tiende eller Fordegods nyde pr: Officii eller i Benaading.

25.

JOrder / som ere givne fra Bøndergaarde til Kirken / skulle de Bønder / fra hvis Gaarde samme Jorder ere givne / beholde for Landgielde / som deraf plejer at gange af gammel Tid; Dog skulle de være pligtige / Mand efter Mand / at fæste samme Jorder af Kirkens Forsvar / eller Patron, paa Kirkens vegne for een skiellig Fæste til Kiendelse / naar den afdøer / eller bortkommer / som fæst haver. Haver nogen derudover taget Jord og Ejendom fra Kirken / hand bøde derfor efter Loven / naar Kirkens Forsvar / eller Patron, Ejendommen til Kirken igien med Dom vundet haver.

26.

FIndis Sognepræster og Sæde-

dægne at være brøstholdne / og have ringe Jord at bruge / da skulle de / naar nogle Kirkejorder / som ikke fra Bøndergaarde komne ere / blive ledige / dennem for andre bekomme for billig Fæste; Dog at de deraf aarligen til gode Rede udgive til Kirkerne hvis Landgielde og Afgift / som af dennem plejer og med Rette bør at gange.

27.

KIrkens Fæ og Qvæg / som aarlig Indkomme havis af / maa ej forandris / hvor det er / og det / som er forkommet / skal igien indtalis.

28.

28 Art: Skov Forordningen af 21 Janv: 1710.

DEt / som bekommis af Kirkens Skove / være sig Oldengield / Vindfælder / eller fornet Træer / skal specificeris til hvem og hvor dyre det sælgis; Og skulle alle Kirker beholde deris

22 Cap.

deris Skove og Fordeel deraf med Olden og andet / hvor andre ikke have sær Adkom og gamle Jordbøger paa samme Skovis Herlighed.

29.

Alle Stædsmaale og andet Uvisse af alle Kirkers / som giøris Regnskab for / Tiender / Gaarde / Boel / Jorder og Huse / forblive Kirkerne alleene / og ingen at tilholde sig noget deraf / med mindre de have lovlig Adkomst derpaa / Ejendoms-Breve og gamle Jordbøger / som det udvise.

30 Art. Pag. 393. 738.

30.

Naar Navnene forandris paa dem / som Kirkens Tiender / eller Ejendomme / have i Fæste / og andre bekomme dem igien / da skal deris Navne i Regnskabet indføris tillige med Stædsmaalet / som deraf ganget er.

31.

FOr Grave i Kiøbstæd- eller Landsbye-Kirker skal betalis efter Platzens Lejlighed/i Choret, eller uden/ oppe eller nedre i Kirken: Hvo og Kirkens Gulv aabner/om end Graven hannem tilhører/ give noget til Kirken/ efter som billigt og sædvanligt er.

32.

DEr maa ej giøris Forskiel paa Kister/ men givis lige meget for Fyr- eller Eege-Kister at nedsettis.

Saavit endsinglet er see Forordningerne
1 om Begravelser 7 Nov: 1682.
2 om Ligkister af Eeg 30 Nov: 1717.

33.

INgen maa nyde meere end et Lejerstæd.

34.

INgen maa sælge nogen Begravelse i Kirken/ enten i Kiøbstæderne/

derne/eller paa Landsbyen/uden Kirkens Forsvars Samtykke; Der maa ej heller i Kirken/eller paa Kirkegaarden nogen Grav gravis/muris/eller aabnis/eller Ligsteene paaleggis/eller Epitaphia opsettis/eller Stoele opsettis/eller forandris/uden Kirkeværgernis og Kirkens Forsvars Videnskab og Tilladelse.

35.

Kirkerne skulle ej besværis med de Begravelser/som findis hos Kirkerne/uden Kirkens Bygning/at holde ved lige/med mindre Kirkerne dennem til Stoelestade nyde/eller der er saa meget derfor til Kirken givet/at Capellet deraf med god Forraad kand holdis ved lige.

36.

Præsten og Kirkeværgerne nyde

frj Begravelse i Kirken / om de i Bestillingen bortkaldis.

37.

FOr Kiøbstæd-Kirkegaards Grave gives efter Kirkernis Nødtørft og Arvingernis Formue; Men de Fattige nyde Gravene frj uden Betalning.

38.

VIlle de / som Formue have paa Landsbyen / give noget godvilligen for Kirkegaards Begravelse / da føris det og til Regnskab; Dog maa ingen besværis paa sit yderste om noget saadant under otte Lod Sølvs Straf; Men hvis de ville legge Steen / eller andet Monument, paa Gravene / da bør de at give noget derfor til Kirken efter Billighed.

39.

For Klokkerne at ringe til Begravelser i Kiøbstæderne betalis/ saa som hidindtil Brug haver været/ eller som herefter af Kirkens Forsvar med de beste Sognemænds Samtykke forordnet vorder. Paa Landsbyerne gives af Klokkerne/ som Formuen kand være/ een/ to/ tre/ eller fire/ Mark.

40.

Klokkerne paa Landsbyen maa ikke brugis til at ringe til Gadestævne/ Gilde/ eller andet saadant; De maa ej heller ringis/ naar nogen døer/ før end Liget skal begravis/ og da ej heller længre/ end een Time i det højeste.

41.

Kirkens Forsvar skal sette een vis

Taxt

Taxt paa hvis baade Klokker og Graver skulle have for deris Umage / saa og tilsee / at Gravene / særdelis i Pest Tid / blive kaste vel dybe / tre Sædlands Alne i det ringeste.

42.

Klokkeren maa ej stille Klokken nogen til Villie / enten for Bryllupers / Begravelsers / eller anden Aarsags Skyld / anderledis end Solen og Dagens Tid det udkræver under tyve Lod Sølvs Straf til Kirken.

43.

For Stoelestader i Kiøbstæderne skal givis foruden første Kiøb efter deris Velbelejlighed aarligen / som Kirkernis Forsvar med Sognemændenis samtykke forordner.

43 Art:
Pag: 328. Art: 9.
374 . . . 6.
399 . . . 60
402 . . . 64
408 . . . 74.
Forordning om Stolestader i Kirkerne 16 Maj 1685. og om de fattiges Plads 24 Sept 1708. den 18. Art:

44. In-

44.

Ingen Stoelestader kand arvis; Dog ville Arvingerne / om de boe i Sognet / give derfor som andre / da ere de dem næst.

45.

Kirkeværgerne skulle have een Bog / hvorudj de ordentlig skulle antegne alle deris Navne / som Stoelestade nyde / enten de dennem kiøbt / eller i Leje have / og hvad hver aarligen giver deraf / og naar de betale.

46.

De / som Stoelestader bevilgede ere / skulle ej formeene andre got Folk Platz hos sig i Stoelene / imens der er Rum / som Kirken ikke fyldist for haver bekommet.

47.

Naar nogen af een Stoel uddøer/ eller udkommer/ og een anden i det Stæd indkommer/ da skal altid den ælste staa næst Gangen/ og siden de andre/ som de ere gamle til; Dog een hvers Stand herudj Upræjudiceret.

48.

Paa Landsbyen følger Stoelestadet Gaarden og dennem/ som derudj boe; Dog saa at de Unge ydmyge sig for de Gamle.

Forordning om Bolestæder 16 May 1605. — Pag 330. Art. 9.

49.

Vor tvende boe paa een Gaard/ hvor ikkun et Stoelestade tilligger/ da nyder den/ som først er kommen i Gaarden at boe/ Stoelestadet/ og den anden nyder sit Stade/ hvor Kirkens Forsvar det forordner.

So. Hus-

22. Cap:

50.

HUsmændene og Inderster skulle nøjis med de Platzer/som blive til overs/naar Gaardmændene med Stoelestader ere forsynede.

51.

STudiiskat/ Cathedraticum, Kirkeskat/Skoleskat/ som Kirkerne udgivet have/ eller og med Rette bør at give/ skal fremdelis udgivis som af Alders Tid/ og Provsterne tilstillis/ som hver paa sine forordnede Stæder skulle levere. De som Jus Patronatus ved Benaadning/ Mageskifte/ eller i andre Maader/ af Kongen/ eller fra Geistligheden/bekommet have siden Reformatzen/ skulle dog udgive saadanne Penge/ efter som Kirkerne af Alders Tid udgivet have/med min-

51 Art:

Pag: 339. Art: 20.
Forordning
om Resterende Studij
Skats betaling 24 Jan
nuary 1699.

dre de kunde beviſe / at derfor tilforn er ſkeet fyldiſt og Udlæg / ſaa at de Vedkommende intet afgaar.

52 Art.
Pag: 324. art. 3.
328. . . 10
336.
382.
410. . . 78.

52.

Naar Regnſkabs-Provſter ſelv høre Kirkeregnſkaberne / og de Kirkerne forſvarligen beſøge / da ſkulle de have af hver Kirke / ſom Formue haver / een Rix Daler Provſtepenge / og een Orts Daler Kaaſtehold / og een Orts Daler Skriverpenge / og aldelis intet videre / Penge / Korn / eller andet / enten til Vognleje / Fortæring til Regnſkabs Forhør / Provſtepenge / Gieſterj / Skriverpenge / til ſig ſelv / eller deris Tienere / eller andet / ej heller Penſion, med mindre det er nogen viſſe Penſion, ſom findis for hver Kirke udtrykkelig indført baade i de gamle og ny Kirkeregnſkabs-Bøger. Hvor

Kir-

22. Cap.

Kirkerne forarmede ere / eller mindre tilforn givet have end fornævnte sex Orts Daler / der skal og herefter med dem omdragis.

53 Art.

53.

Provstens Regnskabs-Penge foruden hans Visitatz-Penge ere af hver Kirke / som ej er under jure Patronatus, een Ort / eller een Mark Danske / efter som Kirkens Formue er. Af Fattige Kirker gives ingen Regnskabs-Penge.

Pag. 324 Art. 3
328 . . 10.
373 . . 4.

54 Art.

54.

Præsten gives for hvert Regnskab at skrive een Mark Danske / og intet videre til Papir / eller andet.

Pag. 372. Art. 2.
375 . . . 8.

55.

Kirkeværgerne skulle have for deris Umage een Rix Daler / eller to / hvor og naar stor Bygning fal-

der / af formuende Kirker ; Siden maa de ingen videre Omkostning paa Rejser / eller andet / Kirken tilskrive. Af vedtørftige Kirker have de intet.

§ 6.

Kirkens Forsvars Skrivere have een Ort til sin Bekostning af hver Kirke / og intet videre / enten til Vognleje / Regnskabs-Penge / eller og af hvad Aarsag det være kand.

§ 7.

Vor noget vist er lagt til Vin og Brød at holde / skal Sognepræsten det for nogen anden nyde / om hand det begærer ; Befindis det / som dertil er forordnet / videre / end vel behøvis / at kunde forslaa / da skal Kirkens Forsvar og Superintendenten derudj ramme Kirkens Gavn / saa Kirken kand nyde hvis til sandan

Brug

Brug ikke fornøden giøris; Hvor intet vist dertil haver været beskikket/ der skal Kirkens Forsvar med Superintendenten noget vist efter Sognets Størelse forordne/ og iligemaade Præsterne/ om de det begære/ forunde/ som og da alleene skulle pligtige være at svare dertil/ om nogen Mangel/ eller Klage/ derpaa befindis.

§ 8.

Kirkelys giøris ej fleere got end et Par om Aaret til otte/ ti/ tolv/ Skaalepund efter Kirkens Formue.

§ 9.

Mj til Kirken gotgiøris for een half/ eller heel/ Mark efter Kirkens Formue og Størelse.

60.

Vaar Bygning forretagis/ som noget paa sig haver/ da skal Kirkens

60 Art.
Pag. 328. Art. 9
392. . 43
402. . 64
408. . 74

kens Forsvar ved Syn / i Præstens og nogle beste Sognemænds Overværelse / Bygningens Fornødenhed i egen Person / om mueligt er / lade besee og taxere.

61.

Vis Flikkerj / som paa Kirkerne skal forretagis / det skal i Kirke-Regnskabs Forhør i Kirkebogen af Kirkens Forsvar indføris / underskrivis / og siden ej gotgiøris / uden det tilforn er bevilget.

61 Art. Pag. 403. Art. 67.

62.

Maa Kirkens vegne maa ingen Bekostning anvendis / før Tag / Hvælning / Vegge / eller Mure / Vinduer / Loft og Døre / ere forfærdigede; Hvilket altsammen skal Uforsømmeligen flyis og forfærdigis.

63. Ta-

22 Cap:

63.

Lager Kirken Skade paa noget deraf for nogens Forsømmelse/ at det ej ved lige holdis/ eller i Tide forfærdigis/ da svare de dertil/ som med Kirken Indseende bør at have/ saa og de/ som det forsømme/ saa fremt Kirken haver Middel dertil. Kommer Uformodelig Fald paa noget/ da advare Præsten Provsten/ og Provsten Kirkens Forsvar/ siden rette sig hver/ som hand agter at forsvare.

64.

64 Art.
Pag 328. Art. 9.
397
399.
408. . . 74.

Kand Kirken med sin egen Indkomst ej hielpis/ da skal Kirkens Forsvar overveje og betænke/ ved hvad Middel den hielpis kand/ om de andre Kirker/ som ere under hans Tilsyn/ og ere ved Evne og Forraad/ kunde komme den til Hielp med Laan og

Forstrekning/ eller og/ om den kand hielpis med Sognemændenis Tilskud/ eller i andre Maader.

65.

Skal Kirken indbyggis/eller prydis med Taarn/ Hvælning/ extraordinarie Klokker/ eller deslige/ da kand Sognefolket efter deris egen Andagt det lade giøre/ hvor Kirkerne dertil ikke have Formue.

66.

Alle Materialier og andet til Kirkens Bygning/ Flikkerj og Fornødenhed/ skulle i rette Tide for beste Kiøb kiøbis/ og deris Bevis tagis/ som det sælge/ ved Tal/ Vægt og Maal/ hvormeget og hvor dyre; Og skal det staa Kirkeværgerne frit for/ at søge best Kiøb/ hvor dennem lyster/ og ej være forpligtede at kiøbe dem hos

22 Cap:

hos een alleene; Dog dersom Kirkens Forsvar for got anseer at handle med een Dannemand i een Kiøbstæd paa gandske Herrets vegne/det være hannem frit for; Dog at gode Vare leveris / og for saa billigt Kiøb / som andenstæds best havis kand; Ti af hvad Aarsag nogen leverer noget til Kirken / da skal det dog i Regnskabet ej videre gotgiøris end for det billig Kiøb/som andenstæds havis kand.

67.

67 Art.

Pag: 440 Art: 61.

vh Reformerede Privilegier 23 Apr: 1714 art: 13.

STore Bygningers Fortingninger skal skee med og efter Kirkens Forsvars Raad / og skal al Arbejds og Varers Fortingning skee i Provstens / Præstens og nogle beste Sognemænds/Overværelse; Flikkeriet fortingis i Præstens Overværelse / naar Dagen længst er / paa Arbejdernis

Tru / Stiger / Spader / Skovle / Stillings-Tømmer / og alt saadant hvis nævnis kand.

70 Art.
Pag 440.

70.

Kirkeværgerne i Kiøbstæderne skulle holde deris Kirker af Kirkernis egen Indkomme ved lige / uden andre Kirkers Tillæg og Besværing / saa og forsørge deris Sognepræster / Capellaner, og andre Kirketienere / med beqvemme og skikkelige Boeliger / og af Kirkernis Middel holde dem ved lige / og bygge derpaa hvad der fattis til Fornødenhed.

71 Art.
Forordning om Kirkers u. Clarerede Regnskaber, 6 febr: 1694.

71.

De skulle holde Skolen og Skoletienernis Boeliger ved Magt / og hvor som i een Kiøbstæd ere fleere Sogne / der skulle alle Kirkeværgerne holde Skolen og Skoletienernis Boeliger

liger ved Magt; Dog saa/at den Kirke/ som meest formaar/ skal meest lade til/ efter Kongens Befalningsmands/ Superintendentens, Provstens og Øvrighedens Sigelse.

72 Art.

Pag: 73. Art: 3.
286. . . 9.
473. . . 24.

72.

Kirkeladerne paa Landsbyen skulle og holdis ved lige/ saa vit mueligt er/ om Kirkeværgerne nødis til/naar ingen vil fæste Kirketienden/ at indlegge og udtærske Kirkens Korn derudj; Men naar Kirkeværgerne dem ikke behøve/ skulle de bortlejis; Dog at de/ som dem i Leje have/ selv dem ved lige holde/ og at der ingen Kroe/ eller Drikkehuus/ deri holdis.

73.

I Kirken maa ej indleggis nogen Lading/eller Vare/Men Kirkerne

ne blive til den Brug de ere forordnede/saa at Præsterne kunde have Platz at forrette deris Embede/ og Sognefolket maa have Rum at høre Prædiken. Giør nogen herimod/ have Varene forbrut til Kirken.

74 Art:
Pag: 328. art: 9.
392. . .43.
399. . .60
402. . .64.

74.

Kirkens Fortog maa ingen bruge/ indhegne/ eller Bygning paasette/ uden Kirkens Forsvars Bevilning/ og Kirken faar sin Rettighed deraf.

75 Art:
Pag: 247. art. 2.
286. —
335. . . 12.
356. 357. . .8.
361. . . .16.

75.

Kirkeværgerne paa Landsbyen skulle med Sognemændenis Hielp bygge i hvert Sogn et Fattig-Folkis-Huus til de Fattige der i Sognet/ som ikke kunde faa andenstæds Huus/ og sette een Blok hos Huset/ at got Folk kunde legge deris Almisse

deru-

22 Cap.

derudj; Og skal Præsten og Kirkeværgerne have Nøglen dertil / og Præsten skal formane Sognefolket hver Søndag i Kirken / at de betænke de Fattige med deris Almisse.

76 Art.

Pag: 377 Art. 11. 411. 535.

76.

Kirkens Beholdning og indkrævet Restantz skal settis paa Rente / om den hos visse Folk kand blive udsat / og naar Summen beløber sig til tyve Daler; Der skal tagis af hver tyve Daler een / og af hver hundred fem. Hvis Beholdningen er ringer end tyve Daler / eller og den ikke til visse Folk kand blive udsat / kand Kirkens Forsvar betroe Kirkeværgerne dem / om de ere vederhæftige / eller og indlegge dem paa et sikkert Stæd / til Kirken dem behøver / eller de kand blive vis udsat / og ellers maa Kirkeværgerne

gerne ikke have Kirkens Penge uden Rente.

77.

Sette adskillige Kirker een samlet Sum Penge paa Rente/da tager hver Kirke sin Part af Renten/og Haandskriften bliver hos den Kirke/ som største Part haver i Hovedstoelen/eller hvor Kirkernis Forsvar eragter den sikkerst at kunde giemmis.

78.

78 Art. Pag: 396. art: 52.

Naar Kirkens Regnskab høris/ da skulle de/som det høre/vel tage i Agt/om Kirkens Penge staa hos visse Folk/hvad Forvaring mand derfor haver/om Renten er udkommen/ eller resterer, om nogen Uvisse Gield deriblant findis/ om Renten/ eller Hovedstoelen/eller anden Indkomme/ over rette Tid forholdis/at det Kirken

til

22 Cap.

til beste kand indkrævis/og i Tide opskrivis/hvor Uvederhæftighed ventis; Og skulle Kirkeværgerne saadan Beholdning og Restants med lovlig Proces og Dom/det første mueligt er/indkræve/og derudj af Kongens Befalningsmænd og deris Fogder forhielpis.

79.

79 Art.

Pag. 826. 409.

Kirker/som have laant Penge af andre Kirker til deris Fornødenhed/skulle give Rente deraf/dersom de selv ere formuende/eller have Penge paa Rente.

80.

Naar Kirkens Regnskabs-Bog er fuldskreven/da bestillis een ny paa Kirkens Bekostning/og den gamle henleggis i Stigtskisten forvarligen at giemmis; Dog skal den tilstillis

den Aar 1661. ere til Avls- eller Lade-Gaarders Brug henlagte / eller herefter henlagte vorde / af dennem skal lige saa vel tiendis / og anden Rettighed givis / som de af Bønderne selv bleve brugte.

4.

Tienden skal deelis i tre lige Deele / til Kongen / Kirken og Præsten / efter den Brug og Skik / som hidindtil været haver.

5.

Bønderne skulle Tienden i Nægerne / eller Kærvene / afsette paa hver Ager / udj deris / eller deris Fuldmægtigis / Nærværelse / som den skal opbære / om de tilstæde ere / og ville være / og siden henføre den til dem / som til den ere berettigede / dog ikke over een Mil langt / eller straffis derfor

4 Art:
Pag: 259.
382. Art: 18.
412 . . . 1
417 . . . 10.

5 Art:
Pag: 384 Art: 23.
Forordning
om Præsterne i Lolland og Falster, at de nyder ald Opvægtienden med Vedere
17 April 1688. Art: 4.

for som for Ulydighed. Men dersom haſtig Høſt indfalder / eller og den / som Tienden skal opbære / ej møder i rette Tide / naar hand er advaret / da haver Bonden Fuldmagt ſit Korn at indføre; Ti ingen Bonde er pligtig med ſin Skade at bie Tiendetagerens Velbeleilighed / men Tiendetageren bør at rette ſig efter Bondens Leilighed; Dog at Bonden efter Byemændenis Vedtægt ſig tilbørligen med Høſt i rette Tide forholder.

Forordning om Tiendes Tagelſe 9 August: 1708. 1. 2. 3. og 4 Art: —

6.

Spørger Tiendetageren ſig for ved Kirke / eller i Bye / hvilken Dag Sognemændene høſte ville / da være de pligtige at ſige Dagen omtrænt / om Vejrliget ſig føjer.

7 Art. Pag: 8. 421. 460.

7.

Klager Tiendetageren paa nogen Mand /

Mand/ at hand ikke retfærdeligen tiendet haver/ og begær derfor hans Korn at kastis/ da skal den Beskyltis Husbond pligtig være at lade det kaste. Findis hans Brøst/ da betale hand til Anklageren tre dobbelt saa meget/ som forsøget er/ med hans Bekostning/ og derforuden have forbrut sin Gaard til sit Herskab; Vil Husbonden ej hielpe den Klagende til Rette/ da klagis det for Kongens Befalningsmand/ hand hielpe hannem til Rette/ som sagt er. 8.

Vnd befindis den Beskylte Uskyldig/ da skal Anklageren betale hannem for hans Skadis Lidelse efter Dannemænds Sigelse.

9.

Foruretter Tiendetageren nogen i Tiendens Opbørsel i nogen Maade/

23. Cap:

de/og fordrer/ eller tager meere/ eller af andet/ eller paa andet Stæd/end som her sagt er/da give hand den/som saaledis forurettis/tre dobbelt igien.

10.

KJøbstæder / som Avl bruge/bør og billigen/med mindre de sær Benaadning derpaa have/eller og andre Midler have/deris Kirker at holde ved lige med / at give Tiende / hvilken skal deelis ikkun i tvende Parter / den eene til Kirkens og den anden til Præstens Behov.

11.

DE Sædegaarde / som hidindtil have været frj for Tiende at give/skulle herefter nyde samme Frihed/ i hvo dem og eje og beside/paa det Ejermændene skulle holde deris Tienere til at tiende retfærdeligen; Dog skulle de deris Sognepræster fyldistgiøre for

10. Art:

Pag: 303. Art: 5.
414 . . . 4
441 . . . 3.

Forordning om Prøvsternes Tiende i Lolland og Falster. 7 Apr 1688. Art: 5.

11 Art:

Pag: 327. Art: 8.
414 . . . 3.
733 . . . 20.

deris Umage og Tieniſte; Ti Sognepræſterne ere deris Løn værde/og ikke meere pligtige at tiene dem til forgæves end andre deris Sognefolk.

12.

NAar Bønderne føre Præſten ſin Tiende/da maa hand give dem tilſammen to Tønder Øl i deris Gildeshuus/og ikke ydermeere med Øl/eller Mad/at give dennem beſværis. Det ſamme er og om Kirkeværgerne/om de annamme ſelv Kirketienden i Nægen.

13.

HUusmænd/ Inderſter og Peberſvenne/ ſom ikke tiende til Kirken/enten af Kornſæd/eller af Øvæg og Biſværme / ſkulle aarligen i fire Øvartaler give til Kirken een halv Mark Danſke.

Tre-

Tredie Bog/
Om Verdslig- og Huus-Stand.

I. Cap:
Om Kongens Befalningsmænd og andre Betiente.

1. Art:

KOngens Befalningsmænd skulle alle Kongelige Forordninger og Befalninger/

1 Art.
Pag: 6. Art: 5.
122 6
181 . . . 44
185 . . . 52
202 2
231 6
280 . . . 26
326 . . . 5
340 . . . 22
358 . . . 11
409 . . . 1
422 . . . 5
432. 433. . 4. 7
467 . . . 14
470 . . . 18.
559 . . . 16.
562. 563 . . 20. 2.
640 5
715 . . . 77.
804 . . . 41
814 . . . 3
888 5
933 . . . 69
946 . . . 24

ger / ligesom de / een hver sin Tid / ere udgivne / lade registere og i een Bog indføre / som hos Amptet altid skal forblive / og / naar de komme fra Amptet / den til deris Efterkommere levere tillige med hvis Tingsvidner / Domme / og andre Breve / som i Amptet til Underretning kunde fornøden giøris.

Tammer ordning 30 July 1684. 1te Parts 15 Art: Om tildømte Bøder til Vor Frelseres Kirke 21 July 1714. 2. 4. og 6 Art:

2.

De skulle have flittig og alvorlig Agt og Indseende med / at Kongens Lov / Forordninger og Befalninger / saa vit deris Ampt strekker sig / i alle Maader holdis og efterkommis / og intet derimod handlis / eller tilladis; Og naar de befinde nogen Husbond efterladen paa sit Gods at efterkomme det / som befalet er / eller og ikke vil skaffe den Klagende Ret over sine

2 Art:

Pag: 6. Art: 5. 6
416 . . . 7
436 . . . 11.
440 . . . 2
559 . . . 16. 18.
561 . . . 19.
747 . . . 2.

Forordninger see ovenmælte, saaog den om Kirker, Skoler og Fattiges Regnskaber 6 February 1694.

1 Cap.

sine Tienere efter Lov og Dom / naar hand derom anmodis / da skulle de Magt have og forpligtede være med Exlecution det at efterkomme. Befindis de forsømmelige herudj / og det skielligen bevisis kand / at dennem derom haver været vitterligt / og de ikke samme Tid i nogen Kongens Bestilling have været forhindrede / da skulle de derfor have forbrut det betroede Ampt.

3.

3 Art.

Pag: 202. art: 2
431 . . . 3.

HVis Misforstand og Ueenighed sig i Kiøbstæderne begiver / enten imellem Øvrigheden og Borgerskabet / eller imellem Øvrigheden indbyrdis / skulle Stigtsbefalningsmændene med al Flid see til at dæmpe i Begyndelsen; Men hvis de ikke ville lade sig sige / skulle de det strax for

Kongen angive med sand udførlig Beretning om deris Tvistigheders Omstændigheder.

4.

Alle Geistlige og Verdslige / som af Kongen Pengis / eller nogen Slags Indkomstis / Opbørsel og Forvaltning er betroet / og derfor staa for Afgift / Forpagtning / eller Regnskab / skulle aarligen efter deris Forvaltnings / Forpagtnings / eller Bestillings / Breve rigtigen og i rette Tid derfor paa Kongens Rentekammer klarere under den Straf / som af Kongen derpaa settis.

5.

Kongens Befalningsmænd paa Landet og Øvrigheden i Kiøbstæderne skulle have tilbørlig Indseende med / at / naar nogen døer / som med

4 Art:
Pag: 10 Art: 5.
719 . . 83. 84.
844 . . 37.

Forordninger
1 Cammer Rets ordning - 30 July 1684. 2den Parts 1. 2. og 11 Art:
2 den nye ditto 18 Marts 1720 1 Cap: 11. 17 og 21 Art: item 2 Cap: 18 Art:
3 Ustro Tienneres Straf 4 Marts 1690.
4 om Vorneder 21 Marts 1705 17 Art:
5 om strandet Skib og gods 21 Marts 1705.

5 Art:
Pag 10. Art: 5
168 . . . 27
681 . . . 14
715 . . . 77
720 . . . 84
844 . . . 37
848 . . . –

ovenmælte Forordninger

1 Cap:

med Kongens Indkomster haver haft at giøre / da deris Boe ikke forrykkis / eller forkommer / eller Skifte vorder holdet / før end Kongen er fyldistgiort / med mindre Arvingerne ere saa vederhæftige / at de til Kongens Rettighed nøjagtigen kunde svare; Dog een hver / som lovlig Pant haver / sin Panterettighed i alle Maader Upræjudiceret.

6.

6 Art:
Pag: 199. Art: 28.
Grevers og Friherrers Privilegier 25 May 1671. 10 og 11 Art:

KOngens Fogder / Ampts- eller Commissari-Skrivere / maa ingen Skriverpenge fordre / eller tage / af Bonden / naar hand yder sin Landgielde / eller Skat / eller ager sine Rejser / for Afskrivelse / eller Sædel / under deris Bestillingers Fortabelse; Det samme er og om andre Husbonders Fogder og Skrivere.

7. Al-

7 Art.

Pag: 104.
139. art: 10.
438. . . 2.

Forordning
1 om Ertro Tieneres
Straf 4 Marti 1690.
2 Cammerordningens
1.x Parts 5 Art.

7.

Alle Husbonders Fogder / Skrivere og andre Tienere / som staa for Regnskab / skulle være forpligtede til deris Husbonder aarligen til bestemt Tid at levere deris Regnskaber med behørige Beviser / og tage Husbondernis Bevis derpaa / som dennem ingenlunde bør at forholdis; Og bør Husbonderne inden tre / fire / fem / eller sex / Ugers Forløb i det højeste derefter / som Regnskaberne vitløftige ere til / overgive til dennem hvis Antegnelser og Mangler de finde udj Regnskaberne; Og skulle fornævnte Fogder / Skrivere og Tienere / være forpligtede til inden tre Ugers Tid i det højeste / efter at Manglerne ere dem tilstillede / at giøre nøjagtig Forklaring for dem / eller dem strax betale;

1 Cap:

le; Og hvis de ikke herudj efterkomme deris Pligt / som her forskrevet staar / bør de strax derfor at stille Husbonderne nøjagtig Borgen og Forsikkring / eller borge for sig selv uden nogen Proces. Dersom Husbonderne findis forsømmelige med Bevisis Meddeelning / eller Manglernis Overlevering / saa fremt de ikke lovligen bevise / at de i saadan Forhindring været have / at de Regnskaberne / hverken ved sig selv / eller deris Fuldmægtige / have kundet lade igiennemsee / og Antegnelse giøre / da bør de at have forbrut deris Ret / fornævnte Fogder / Skrivere / og Tienere / for i rette Tide overleverede Regnskaber at søge.

II. Cap:

Om Privilegerede Personer.

1. Art:

1 Art:
Pag: 733. Art: 20.
Forordningen om Rangen 11 Febr: 1699. 17 ditto. 1717.

DE/som nyde Frihed med Hals og Haand over deris egne Tienere/ saa og jura Patronatus, Birkerettighed/ og andre Privilegier, skulle dermed rette og forholde sig efter Lands Lov/at de dennem ej ved Ulovlig Medfart forbryde.

2.

2 Art:
Pag: 5. Art: 2.
13. . . 11.
733. . .

INgen fremmede/ som sig angive af Adel at være føde/og sig her i Riget vil nedsette/ og ikke saadanne Bestillinger her sammestæds betiene/ som

2 Cap:

som Adelige Friheder med sig føre / maa nyde / eller være deelagtige i Danske Adelige Friheder / før end de først for Kongen / eller for hvem Kongen dertil forordner / deris Adelig Anhær og Herkomst nøjagtig bevist have; Og derefter skal de allerunderdanigst hos Kongen anholde / at de Adelige Friheder maa nyde. Tager nogen herudj Forsømmelse / vide sig det selv at tilregne / om hannem derover noget viderligt vederfaris.

3.

3 Art.

Pag: 14 Art. 12

Ej heller maa fremmede Grever / eller Friherrer / nyde Danske Grevelige / eller Friherlige / Privilegier, med mindre de af Kongen vorde naturalizerede.

III. Cap:

Om Borgere i Kiøbstæderne.

I. Art:

1 Art:
Pag: 10 Art: 6.
178 . . . 41
309 . . 12
444 . . . 1.
446 . . . 2.
1 De Reformeredes Privilegier 23 Apr: 1714. 1. 2. 3. og 21 Art:
2 Kongl: Patent om de samme Frihed – 4 Juny 1717.

VIl nogen være Borger i nogen Kiøbstæd/ da skal hand giøre sin Eed for Borgemester og Raad/ derefter skal hand give for sit Borgerskab noget efter Politie-Ordningen / og før maa hand ej bruge borgerlig Næring/under hans Faldsmaal / fyrretyve Lod Sølv til Kongen og Byen.

2.

2 Art:
Pag: 309. Art: 12
435 . . . 10
665 . . . 1.
666 . . . 1.

DE skulle holdis for Borgere og nyde borgerlig Ret og Frihed/ som

Forordninger
1 om Færge Skipperes og Folkes Frihed 29 Ap: 1684. 1te Parts 7 Art:
2 Tøyhuus Betienternes Frihed 8 April 1690.
3 Manufacturer af Uld i Dannemark 10 Dec: 1698. 3. 4 Art:
4 det Kongl: Søe Folks Privilegier. 16 Decemb: 1704.
5 Frihed for fremmede Manufacturister 24 January 1705.
6 Borgeres Frihed paa 6 Aars Tiid. 16 Dec: 1707.
7 Kongl: Betiente, som staa for Regnskab, Cammerrets ordningens 2 part: 16 Art:

3 Cap:

som saaledis deris Borgerskab soret have / og giør og give al borgerlig og Byens Tynge / og selv holde Huus og Ildstæd i Byen / og ingen anden / om end skiønt hand i nogen anden Kiøbstæd Borgerskab haver taget / og sig for Borger ladet indskrive.

3.

3 Art:
Pag: 455. Art: ii
om Vorneders Frihed
21 febr: 1702. 4 Post.

INgen Borger maa flytte af Byen / før end hand paa Raadhuset lovligen haver til Borgemester og Raad sit Borgerskab opsagt / og giort Rede og Rigtighed for hvis hand i Byens Bestillinger haver forrestaaet / og hannem af Øvrigheden haver været betroet; Men hvis Øvrigheden fornemmer / at hand uden Rigtighed agter at flytte / da maa de baade hans Gods og hans Person arrestere la-

de / i hvad Paaskud hand og giøre kand / med mindre hand vederhæftige Forlovere setter / eller billig Forsikkring i rørligt / eller Urørligt / Gods stiller.

IV. Cap:

Om Øvrighed og andre Betiente i Kiøbstæderne.

I. Art:

I Hver Kiøbstæd skal der være saa mange Borgemestere og Raadmænd / som Byens Lesligheed udkræver / hvilke skulle settis af Kongen / og hannem deris Eed giøre; Men hvor ingen Borgemester og Raadere / der skal den forordnede Byfoged for-

1 Art:
Pag: 34. Art: 3.
58. . . . 19.
66. . . . 9
89. 90. . . 7. 9. 10. 11.
180. . . . 44
256. . . . 1
407. . . . 71.
422. . . . 5
773. . . . 90.
891. . . . 16.
989. . . . 5

4 Cap:

forrette hvis som Borgemester og Raad tilkommer.

2.

Ingen maa fra Øvrigheds Bestilling forløvis / uden det skeer med Kongens udtrykte Bevilning.

3.

3 Art.
Pag: 421. Art: 3.

Befindis nogens Udygtighed for hvad Aarsag det og være kand / da skal Kongens Stigtsbefalningsmand for Kongen det andrage.

4.

4 Art.
Pag: 47. Art: 1.
48. . . 7
50. . . 6
882. . 18.

Øvrigheds Personer / Dommere og Skrivere / som til Tinge tiltalis for Sager / som deris Ære / eller gode Navn og Røgte og Oprigtighed / paagielde / maa ej Øvrigheds Sæde beklæde / før end de ved endelig Dom frikiendis og erklæris; Imidlertid skulle

skulle andre i Kiøbstæderne af Stigts-befalningsmanden og paa Landet af Amptmanden i deris Stæd forordnis/indtil de lovligen/som for bemælter/ blive erklærede; Men for bare og løse Beskyldninger bør ingen sit Sæde at vige/men derved at blive/indtil hand lovligen søgt vorder.

5 Art. Pag. 6. Art. 5. 6.

5.

Borgemester og Raad skulle holde god Skik og Politie aldelis efter alle de Puncter og Stykker/som i Loven og Politie-Ordningen om Kiøbstæderne mældis/ og flitteligen give Agt paa/at saadant i alle Maader holdis og efterkommis/saa fremt de ikke derfor af Kongens Fiscal ville tiltalis/og selv stande til Rette.

6 Art. Pag. 6. Art. 5 pro. . . 2.

6.

De skulle holde over hvis af Kongen

4 Cap.

gen paabydis/og dersom de Kongens Befalningers / eller Lovens / Overtrædelse tre Uger Upaatalt lade forbigaa / efter at det dem vitterligt været haver/da skal Byen derefter ingen Anpart have i Sagefaldet / men Borgemester og Raad skulle Byens Anpart selv udlegge / og derforuden for deris Forsømmelse af Kongens Fiscal tiltalis paa deris Embede.

7.

7 Art. Pag: 419. Art: 1.

De skulle lade alle Breve / som Byen vedkomme/og som enten til / eller af / Borgemester og Raad udgivis / registere og til Bogs føre/ hvilken paa Raadhuset skal være i Forvaring.

8.

De skulle det saa mage / at een hver for et skielligt Værd kand

bekomme hvis Vare / som Landets Indbyggere Behov have / og bør at findis fal i Kiøbstæderne. Og skulle de aarligen i hver Kiøbstæd om Paaske tvende af deris Middel forordne / hvilke skulle ikke alleene nogle gange om Aaret taxere og sette Kiøbet paa ferskt Oxekiød / saltet og tør Fisk / Dansk Øl og Brød; Item giøre een billig Taxt paa Vin / Salt og andet / inted undertagendis / som Kiøbmænd og Haandverksfolk og andre for deris Vare og Arbejde skulle have; Men og med deris Medbrødre have Indseende / og tænke paa Middel / hvorledis Meenighedens Nødtørft af saadant i Tide er at forskaffe; Med mindre de selv ville svare / een hver for sin Forsømmelse. Og de / som meere tage end forordnet bliver af Borgemester

og

4 Cap:

og Raad / skulle bøde første gang til Kongen tyve Lod Sølv; Anden gang have forbrut deris Borgerskab / og ej videre tilstædis i Riget deris Handel at bruge.

9.

De smaa Bestillinger i Kiøbstæderne og Byens Tienere maa anordnis og afskaffis af Borgemester og Raad / og ligesom ingen for Rigdoms / Medholds / Slegts og Svogerskabs / Skyld skal til nogen Bestilling fordris / saa skal ej heller nogen for ringe Anseende Skyld forbigaais / om hand dygtig er.

9 Art:
Kiøbenhauns Skipperes Laugs Articler, 25 Januarij 1707. 17 Post.

10.

Ingen Borger maa vegre sig nogen af Byens Bestillinger at betiene / med mindre hand er Skipper / Styremand / Seglingsmand / eller

10 Art:
1. Færge Skipperes og Folkes Frihed 29 Apr: 1684 1 Part: 7 Art:
2 Cammerlets ordning 30 July 1684. 1te og 2 Parters 5 Art:
3 Postmester og Betienteres Frihed 25. Dec: 1694. 10 Art. og 5 Martij 1695. Art: 8.
4. Cammerord: 20 Febr 1717. 2 part 16 Art:
5 Privilegier for Kongens Sorfolk 16 Dec: 1704 i Seutning
6 Borgeres Frihed paa 6 aars tid 16 Dec: 1707.
7 Løder til Vor Frelseres Kirke 21 July 1714. 6. og 7 Art.

saadan Haandverksfolk/som Loven/ eller Politie-Ordningen / derfor forskaaner/hvilke dog dertil maa brugis/ om de det selv samtykke.

11. Art:
Pag: 309. art: 12
428 1
440 . . . 2
666 . . . 9
Privilegier for Kongens Vor Folk 16 Dec: 1704.

II.

BOrgemester og Raad maa ikke besvære nogle Privilegerede, Geistlige / graduerede Personer/ og dem / som ere i Kongens Tieniste og ingen borgerlig Næring bruge / med nogen borgerlig Personal Tynge.

12 Art:
Pag: 668. art: 2.

12.

NAar nogen til nogen Bestilling udkaaris / da maa den Udvælgelse hverken begyndis / eller endis/ med Drik / eller Giestebud / eller noget Lav derfor anrettis; Ej heller skal noget Regnskab/Registering / Kiøb/ Sal / eller andet sligt / forrettis ved Drikken / eller Giestebud / saa fremt baa-

baade Vert og Giest derfor ikke ville tiltalis og straffis.

13.

NAar Kongen lader sin Befalning til Borgemester og Raad udgaa at forskaffe Folk til hans Tieniste/ enten til Lands/ eller Vands/ da maa de ingen derom advare/ at de sig forstikke kunde/ meget mindre forskaane nogen/ som er i deris/ eller andris/ Tieniste/ saa fremt de ikke med Vancere vil miste deris Bestilling.

13 Art.

General Pardon og tillag de Frihed for Absentere de Undersaater, naar de sig strax indfinder 9 Octobr: 1719.

og hvorledes denne General Pardons Placat – siden er forbedret og forklaret, see Forordning 14 Decemb: 1722.

V. Cap:

Om Kæmnere.

I. Art:

BOrgemester og Raad skulle aarligen den anden Januarii

1. Art.

Pag: 19. Art: 21.
38 . . . 20
256 . . . 1.

1 Forordning om adskilligt Justicen ved kommende 31 Martij 1719. 2 Post om Moratoria

2 ny Tammerlets ordning 2 Cap: fra 1 till 18 Art: og i sær deraf det 5 Cap:

af de fornemste Borgere nævne een Byens Kæmner / eller fleere/om fornøden giøris/til hvilke forleden Aars Kæmnere skulle overlevere Beholdningen/ og giøre Regnskab inden fiorten Dage der næst efter i Borgemesters og Raads og nogle Borgeris Overværelse/hvilke Regnskabet flittig skulle oversee / og antegne hvis Mangel derudj kand findis.

2.

Giøre Kæmnerne ikke Regnskab/ som forbemælt er/ inden fiorten Dage der næst efter / da skulle de derfor tiltalis og straffis efter deris Formue. For Manglerne skulle de enten strax giøre klart/ eller med nøiagtig Erklæring dennem afbevise; Giøre de ikke strax derfor klart/ da skulle de for dennem dobbelt betale.

3. For-

3.

FOrrige Aars Kæmner / om der er ikkun een i Byen / eller den nederste / om fleere ere / skal næst følgende Aar altid lade sig finde / hvor hand henfordris af Kæmnerne / at giøre paa alting Undervisning om hvis samme Aars Kæmnere af hannem til Efterretning have at spørge.

VI. Cap:

Om Taxereborgere.

I. Art:

BOrgerskabet skal aarligen den tredie Januarii udvælge to / fire / eller fleere Borgere / som een Tid lang i Byen boet have / og Borgernis Lejlighed kiende / hvilke skulle

1. Art:
Forordninger
1. de Reformertes Privilegier 23 April 1714.
2 Patent om deres Skatte-frihed 4 Juny 1717.
3 om Borgeres Frihed paa 6 aars Tiid. 16 Dec: 1707.

skulle med forrige Aars Kæmnere den første Søgnedag i Februario i det Aar taxere dem / som boe i Byen / hvorefter Udgiften til Geistlig og Verdslig Brug skal paa een hver beregnis.

2 Art.
Pag. 309. Art. 12.
406. - - - 70
436. - - - 11
666. - - - 1.

2.

DE / som boe i Kiøbstæderne / og ingen borgerlig Næring bruge / saa som: Privilegerede, Geistlige / graduerede Personer / og som i Kongens Tieniste ere / skulle / saa vit de Ejendomme i Kiøbstæderne have / skatte efter den Taxt / som nu sat er / eller herefter sat vorder; Men befindis nogle af bemælte / enten selv / eller deris Hustruer / eller deris Husfolk / noget Kiøbmandskab / Høkkerj / Tappen / Haandverk / eller borgerlig Næring / at bruge / da skulle de al Kongelig og borgerlig Tynge udstaa.

3. Al-

6. Cap:

3 Art.

Pag. 202. Art. 5.
321 . . . 10.
327 . . . 8.
414 . . . 4
417 . . . 10.

3.

Alle / som boe i Kiøbstæderne / af hvad Stand de og ere / og i hvad Frihed de sig kunde paaberaabe / skulle give Kirkebetienterne deris Rettighed / saa og holde det ved lige / som de selv Nytte og Fordeel af have.

4.

Taxereborgerne skulle blive ved forrige Aars Taxter / med mindre de taxerede / enten ved Arv / eller andre Maader / deris Formue siden siste giorte Taxt forbedret have / eller ved deris Bois og Formuis Skifte / eller Ulykkelig Tilfald / kiendelig Forringelse / eller Skade / paa deris Midler lidt have / og da skal Borgemester og Raad tvende andre Borgere dertil nævne / som dennem paa ny inden fiorten Dage skulle taxere.

5 Art.

See de ved den 1 Art. allegerede Forordninger.

5.

Klagis der over Taxten / da skal Borgemester og Raad høre saa vel deris Angivende / som formeene andre for ringe at være taxerede / som deris / der formeene sig at være for højt satte / og hvor saadant skielligt befindis / tilholde Taxereborgerne det at forandre.

6.

De skulle derforuden al Taxten igiennemsee / og dersom de befinde / at Taxereborgerne have giort nogen til Villie / da skulle de lade dem tiltale for Utroeskab / og efter Dommens Indhold straffe.

7 Art.

Pag: 153. Art: 2.
373. . . 3.
422. . . 4.

7.

Borgemester og Raad skulle aarligen til hver ny Aars Dag forfatte rigtig Regnskab paa alle deris Indtægter og Udgifter af Skatterne / og

og derhos forklare alle deris Indtægter med rigtig og udførlig Mandtal / hvem der haver skattet / og hvormeget een hver haver udgivet / hvilket skal af Kæmner / Rodmestere / og de beste Borgere / som til Tinge aarligen skulle udnævnis / underskrivis og samtykkis / at saa meget og ei videre er paalagt og opbaaret / hvilke Regnskaber med alle dertil hørende Asignationer og Qvitantzer skulle aarligen tre Maaneder efter ny Aars Dag paa Kongens Rentekammer indleveris under tilbørlig Straf.

VII. Cap:

Om Lav og Haandverker.

1 Art.
Pag: 226. . Art: 1.
428. . . . 1
472. . . 23.

Forordninger
1 om Handverks Laugenes Indretning 23 Decemb: 1681.
2 Handverks Svennes og Drenges Forhold. 6 Maj 1682.
3 De Reformertes Privileg: 23 April 1714. 23. 24. 25. 26. 27. 28. og 30 Art:

I. Art:

NAar nogen tager Borgerskab/ da skal hand af Borgemester og Raad lade sig indskrive for hvad Hantering/eller Haandverk/ hand agter at bruge og nære sig af/ og hvis der er noget Lav for samme Hantering / da skal hans Navn optegnet ved Byens Tienere af Borgemester og Raad Oldermanden tilskikkis; Og skal saa den/som saaledis er antegnet/maa bruge den Hantering/ eller Haandverk/ uden nogen videre Antegnelse/eller Samtykke/med mindre hannem nogen Uærlig og lastelig Misgierning klarligen overbevisis/ hvilken hand ikke hos Gud og Øvrigheden haver afsonet.

2.

ELlers skal med Mesterstykke/

Læ-

Lærebreve og alt hvis Lavene og Haandverkerne tilhører/ i alle Maader forholdis efter Politie - Ordningen.

VIII. Cap:

Om omløbende Kræmmere.

I. Art:

1 Art.

Pag. 428. Art. 1.
473. . 24
474. . 26.

Al Giesteskud / som fremmede Kræmmere give i Kiøbstæderne / at de maa med deris Kram og Vare at sælge udstaa / skal over alt Riget være afskaffet / og ingen være tilstæt med nogen Kramvare at omløbe fra een Kiøbstæd til een anden / eller og nogen Stæd dermed at udstaa/ og i Alne/ Lod/ eller Pund/

at sælge/med mindre hand Borger er/ under de hos sig havende Varis Confiscation, og anden Straf efter Sagens befunden Beskaffenhed.

2.

Ingen Borger / eller Undersaat / maa tage fremmede Kiøbmands Penge/ eller Gods/ eller have Nederlag med dem / og bruge til de fremmedis Gavn og Nytte alleene / under samme Pengis og Godsis Forbrydelse / og derforuden tredieſindstyve Lod Sølvs Bøder.

IX. Cap:

Om Markeder.

1. Art:

I Ntet Market maa paa nogen Søndag/ eller Helligdag/ holdis

1 Art.
Pag: 73.
276. art: 24.

dis; Indfalde de paa saadan Dag/ da skulle de opsettis til anden Søgnedag derefter. 2.

Z Art.
Pag: 868. Art: 1.
870 . . 5
872 . . 7. 8.

BEfindis nogen Kramboeder at opslaa/ eller noget paa Helligdag sal at holde/ have forbrut hvis der kiøbis og sælgis/ og derforuden fyrretyve Lod Sølv/ halfdeelen til Kongen og Byen/ og den anden halve Deel til de Fattige.

3.

3 Art.
Pag. 23.

NVor noget Market uden for Byen paa Marken holdis/ skal ingenstæds være tillat/ enten Mad/ eller nogen Slags Drik/ der paa Marken at sal holde/ men alt sligt i Byerne at søgis. Hvo sig herimod forseer/ have forbrut hvis Mad og Drikke i saa Maader sal holdis/ halfparten til Kongen og halfparten til Byen.

X. Cap:

X. Cap:

Om Maal og Vægt.

I. Art:

INgen Maal / eller Vægt / maa enten i Kiøbstæderne / eller paa Landet brugis / uden de / som af Kongen forordnede ere. Og skulle i alle Kiøbstæder paa Raadhusene saadanne Maal og Vægt findis / efter hvilke een hver skal have Magt og Frihed til at prøve / om hannem / enten i Kiøbstæderne / eller paa Landet / nogen Uret med Maal / eller Vægt / er vederfaret.

2.

INgen skal være formeent / som sælger / eller yder / noget Korn / selv

1. Art:
Forordninger
1. om Maal og Vægt 1 May 1683.
2 af 10 January 1698. hvori gl: Maal og Vægt med Bøders paalægforbydes i det 3 Cap. 9. a:
3 om Bismer Vægten 10 January 1685.
4 om det gl: Maal og Vægts afskaffelse. 2 Marts 1695.
5 Politiens administration 22 Oct: 1701.
6 angl. Selde Foustagers Størelse med Vedere, særdeles ved Limfiorden 9 Juny 1719.

selv med et ret Strygetræe at stryge/ enten Tønde/eller Skeppe/som maalis med.

3.

Øvrigheden paa hver Stæd skal det være frit for/ saa tit de det got og nødigt eragte/ udj een hvers Huse at lade eftersee hvad Maal og Vægt de bruge.

4.

4 Art.
Pag: 157. a.A. 10.
987. . . 1.
989. . . 4.

Befindis nogen at have/eller bruge/ anden Maal/ eller Vægt/ end som forskrevet staar/ eller at bruge anden Maal/eller Vægt/ at maale/ eller veje/ ud med/ end hand bruger at maale og veje ind med/ da skal hand agtis som een Falskner/ og have sin Boeslod forbrut/ i hvo hand og er.

XI. Cap:

Om Vognmænd og Kærgemænd.

I. Art:

OVrigheden i hver Kiøbstæd skal forordne i deris Bye visse Vognmænds Lav / og derover bestille een dygtig Oldermand.

2.

SAa snart een rejsendis Mand nogenstæds ankommer / skal Oldermanden forpligt være at have een Vogn ved Haanden / at den rejsendis Mand kand uden Ophold komme fort / og det saaledis / at hand med ingen højere Vognleje bliver besværet / end

Forordninger
1. om Vognmænd 17 Nov: 1680. 1. 2. 3. 4. 5. 6 Art:
2 Passer og fri fordring skab 5 April 1690.
3 Postordning 25 Dec: 1694. 13 Art:
4. Kongens Reisers Befordring 13 May 1707.
5 Forbud at ingen under Straf maa sende Breve med den Svendske Post 13 April: 1708.
6 at Breve ei maa sendes med anden leilighed end Posten, under 10 Rd: straf Baade for Eyeren og Befordren. 2 Febr 1714.
7 om Bødernes udpantning, som efter nest forbemelte Forordning kand falde, med Videre, 8 April 1715.

end den Taxt/som Kongen haver ladet giøre / formælder.

3.

Alle Verterne i Kiøbstæderne skulle have samme Taxt trykt i deris Huse hengendis/ at den reisendis Mand strax kand see hvad hand skal betale.

4.

Vager nogen af den reisendis Mand videre end Taxten tillader/ eller vegrer sig derfor at age/ da skal Oldermanden det for Øvrigheden angive/ og de skulle straffe hannem efter Kongelig Anordning.

5.

Dersom Oldermanden herudj findis forsømmelig/ eller motvillig/ og det Byefogden tilkiendegivis/

da bør Byefogden strax at skaffe den Rejsendis Heste og Vogn / og siden have sin Tiltale til Oldermanden og Vognmanden / som burte kiøre / saa fremt at Vognmændene ikke ere i Kongens Rejse.

6.

Hvilken Færgemand videre begærer / eller tager / til Fragt / eller Færgeløn / enten for ledige Personer / rejsige Heste med Karle / Heste og Vogne / end som af Kongen forordnet er / straffis / naar det hannem lovligen overbevisis / efter Kongelig Anordning.

7.

Hvilken Skipper / eller Færgemand / nogen Betler fra et Stæd til et andet overfører / med mindre de saadan Pas og Bevis medbringe / hvor-

6 Art:
Forordninger
1 om Færgeløben 29 Apr: 1684.
2 angl. Officerernes og Compagnierne fri Transport til Exercer Pladsene 27 Decemb: 1707.
3 Forbud at ingen Skipper eller Færgemand fra Stæd til andet, uden fra Kiøbenhavn og bortmaa transportere frem med Betlere 13 Decb: 1692.

11 Cap:

hvorefter dem kand tilstædis fra et Stæd til et andet at rejse/ give for hver Person til Straf til de Fattige tj Lod Sølv/ som af Byefogden skal inddrivis/ og derforuden paa sin egen Bekostning bortskaffe dem til de Stæder/ som de frakomne ere/ og imidlertid de paa det Stæd ere/ selv dennem underholde.

8.

SKipper/ eller Færgemand/ som indfører her i Riget/ eller flytter over et Færgestæd til et andet/ nogen Tater/ have forbrut Skibet hand haver at føre og sin halve Boeslod.

8 Art.
Pag. 564. Art: 3.

9.

INgen Skipper/ eller Søefarendis Mand/ maa Kongens Baadsmænd/ eller nogen af Soldatesket/

9 Art.
Pag. 455. 567.

Forordninger om Passer og Skudsmaal for de udførende af Landet med Videre 19 Febr: 1701. og 16 Decembr 1704. Art: 5.
om Betlere i Danj: 24 Sept: 1708. Art: 12.
Fri Passer og Fordringskab 5 April 1690
Forbud at Kongens Understaaet ei uden øvrighedens Pas maa reise ud af Rigerne 21 Febr 1702. 4 Post.

tesket/ være sig Ryttere/ eller Soldater/ som i Kongens Tieniste ere/ i deris førende Skiberum indtage/ og af Riget og Landene udføre/ uden Kongens/ eller deris/ som af Kongen dertil ere forordnede/ Passer: Ej heller fleere Folk medføre/ end de til deris Skibe nødvendig behøve/ under Skibs og Godsis Fortabelse.

Forordning
om de af Kongens Folk som bortrømmer, deres Straf, saavelsom Skippernes der dem bortfører og Tolderns Tilsyn dermed; 13 Oct: 1703.
Soe Folkets Privil: & Vanf: 16 Dec: 1704. 5. 6. og 11 Art:
om Land Militien & Norge 28 Febr 1705. 14. 15 art.
General Pardon for absentenede undersaater med Videre 9 Oct: 1719

10 Art.
Pag: 455 Art: 12.

10.

EEn hver Skipper skal hos det Stæds Tolder her i Riget/ hvorfra hand segler/ angive/ hvor mange Baadsfolk hand inden Skibsborde haver/ og til sin Rejsis Fornødenhed endelig behøver med sig at føre/ saa og forpligte sig samme Folk/ naar hand igien til Riget ankommer/ med sig at føre/ med mindre hand lovligen

kand

kand bevise dennem/som borte blive/ at være døde.

11 Art:

II.

Pag. 429. 454. 460. 463. 563. 564.

Indtager Skipperen ellers i sit Skib nogen af Kongens Undersaatter til at udføre/da skal hand miste dem/og give for hver Person/som hand i saa Maader ville udsnige/ et hundred Lod Sølv/og de som saaledis Ulovligen ville forløbe/skal have deris Boeslod forbrut/og settis paa Holmen.

12. Art.

12.

Pag: 457. art: 10.

Kongens Toldere skulle paa hver Stæd her i Riget have flittig Indseende/naar nogen Skipper bortfarer/at ingen saadanne Personer/ som her oven ommælt er/med noget Skiberum hemmelig undkomme.

XII. Cap:

XII. Cap:

Om Selvejer Bønder.

1. Art:
Pag: 564.
724. art: 1
732.
738 . . 27.
786. 787. - 21.

Forordning.
Med hvad frihed selv Eyer kiøbte gaarde maa eyes og bruges. 1 Juny 1720.

1. Art:

SElvejer Bonde/som besider nogen Bondegaard / skal bruge alle Gaardens Eje baade i Skov og Mark/og ingen af de andre Medarvinger skulle bruge noget af Gaardens Tilliggelse / men annamme fyldist af den/ som Gaarden besider / hvis den kand ydermeere taale over den sædvanlig Tynge/efter dens/ som Herligheden haver / og Samfrænders Tykke.

2 Art:
Pag: 956. art: 1.

2.

FOrdrister sig nogen af Medarvingerne

12 Cap.

vingerne herimod at bruge noget af Gaardens Ejendom / da forfølgis hand derfor med Ran.

3.

DErsom den/der Gaarden besider/ forhugger/eller forhugge lader/ samme Gaards Skove til Upligt/ eller og forkommer noget af Ejendommen/ som dertil liggendis er/ og ikke holder Gaarden ved Magt/ da skal den/ der Herligheden haver / have Magt med Samfrænderne at sette een anden af Medarvingerne derpaa/som vil og kand frede Skoven/ og holde Gaarden og Ejendommen ved Magt/ og reede der fult af til den/ der Herligheden haver/og hans Medarvinger fyldist/som hannem bør at giøre/som forskrevet staar. Findis der ingen af Medarvingerne/eller Frænderne/efter

3 Art.

Pag: 463. Art: 7.
471 . . . 21
724 . . . 1. 2.
732 . . . 19.
786. 787. . 15
795 . . . 24
980 . . . 25. 27.

Hov forordningen 21 Janv: 1710. 29 Art:

lovlig Tilbud paa tre Hiemtingsdage/ som Gaarden vil/ eller kand/ antage/ da maa den/ der Herligheden haver/ lade Gaarden lovligen taxere/ og sælge den til den Meestbydendis; Dog at den/ der Herligheden haver/ nyder den for nogen anden/ om hand vil give saa meget for den/ som nogen anden byder. Hvis overblive kand / naar Bondens Gield er betalt/ bør at komme Bonden og hans Medarvinger/ om de have Lod i Gaarden/ til Gode.

4.

4 Art. Pag. 730. Art. 27.

Selvejer Bonde maa ej med Utilbørlig Arbeid/ eller Tynge/ af den besværis / som Herligheden af Gaarden haver/ videre/ end som Herligheden efter Billighed kand udkræve/ som eragtis at være den fierde Deel imod een Fæstebonde/ som besider een heel Gaard.

XIII. Cap:

XIII. Cap:

Om Landboe/ eller Fæstebønder og Lands-Bye-Handel.

I. Art:

Ingen skal udvisis af sin Gaard/ som hand haver fæst af sin Husbond / saa længe hand holder den ved Hævd og Bygning/ og den forbedrer/ og lovligen gøder sin Jord i Marken/ og giver sin Skyld i lovlig Tid/ som er Smørskyld til St. Hans Dag Midsommer/ Kornskyld til St. Mortens Dag og andre smaa Bede/ Giesterj og Oldengield/ og anden Rettighed/ hver til sin tilbørlig Tid/ og er sin Husbond og hans Fuldmægtig i hans Fraværelse hørig og lydig/

1 Art:
Pag 465. 466. 467. Art: 11. 12. 14
809.
885 . . . . Art: 10.
958 . . . . . .
960 . . . . . 11 . .
962 . . . . . 14 . .

Forordninger
1. om Rytterigodset i Danf: 10 Aug: 1695. 26 Art:
2 Kongl: Rescript om Vorne ders Frihed 9 Juny 1703.
3 angaaende det samme 21 Febr: 1702. 1. 2. 3 post. og 29 Juny 1703.
3 Bortrømte Folk af Kongens om de forrekomme at hindre, og at Strandsiddere eller Fiskers Baade og Joller skal være opdraget og under Laas og Lukke hefftet. 13 Oct: 1703.
4 om stemplet Papirs brug 23 Janv: 1719. 10 Art: 1. og 2 post.

og ej laaner/ lejer/ eller fæster/ fra sin Gaard Ager / Eng / eller noget af Gaardens Tilliggelse / eller tilstæder nogen anden at bruge noget af Gaardens Tilliggelse/og ej hugger i de Skove / der tilligge/ i nogen Maade/uden sin Husbonds/eller hans visse Buds/ Minde.

2. Art. Pag. 553. 562.

2.

Forbryder Bonden sig imod noget af disse Stykker / da haver hand sin Gaard forbrut.

3.

Haver Husbonden ingen Gaard/ eller Huus/ at boe udj/og hand i egen Person vil beside den Gaard/ som Bonden i Fæste haver / da skal hand sige Bonden til derom St. Hans Dag Midsommer/og give hannem sit Fæste igien/og betale hannem hvis bevislig

13 Cap:

vislig Omkostning og Forbedring paa Gaarden baade i Bye og Mark hand giort haver / og da bør Bonden at flytte af Gaarden til næstfølgendis Voldermisse.

4.

4 Art:

Pag 252. art: 4.
680 . . . 12.

EFter Bondens Død maa hans efterlatte Hustrue uden al Indfæstning beside Gaarden med al sin Tilliggelse/saa længe hun sider Enke/ og retter sig efter det/som om Bonden forskrevit staar; Men dersom hun vil giftis / da skal den / som hende egter/ fæste Gaarden af Herskabet / før end hand drager i Gaarden.

5.

HVis nogen Enke ikke vil blive ved Gaarden/da bør hun strax efter Mandens Død/naar Skifte holdis/at sige sig fra den til Husbonden; Hvis

hun det ikke giør / da skal hun blive ved Gaarden / indtil hun den lovlig opsiger efter den syvende Artikel / som her efter i dette Capitel mældis.

6.

6 Art.
Pag: 5. art: 3.
146 . . . 1.

NAar een Husbond udviser nogen af sit Gods for nogen af ovenbemælte Aarsager / da skal samme Bonde give Husbonden sin Forpligt / at hand ej skal giøre Efterkommeren nogen Forfang / saa og forsikkre Husbonden for hvis hand med Rette hannem pligtig er. Vil Bonden ej det giøre / da maa Husbonden anholde hannem indtil hand det efterkommer.

7.

7 Art.
Hvorfor for Römmings og Fredlösmand skal ansees og straffes, vid:
Pag 160.
455. art: 11.
458. . . 3.
460.
486. . . 1
563. 564.
584.

HVilken Bonde der ikke er Vorned / som vil flytte fra sin Gaard og Boelig / skal dertil have skiellig Aarsag / og den lovligen bevise / derefter maa hand

13. Cap.

hand opsige den efter lovlig Kald og Varsel til Husbonden/tre næste Tingdage efter hver andre/ for St. Hans Dag Midsommer/ og fierde Tingdag derefter tage det beskrevet; Hvorimod med Skudsmaal ingen Forhindring maa giøris; Og da maa Bonden til Voldermisse der næst efter flytte; Dog at hand efter Opsigelsen til forskreven Tid retter for sig med Landgielde / Ægt og Arbeid/ og anden Rettighed/ som det sig bør/ af Gaarden og Boeligen til Husbonden/ saa og svarer til Brøstfældigheden / som til forskreven Voldermisse findis. Forlader hand Gaarden uden lovlig Opsigelse / da bør hand / hvor hand antreffis / at straffis som een Rømningsmand.

8.

Dersom Husbonden vil / at Bonden

den skal saae Rugsæden/da skal hand derfor give hannem Frøegielden igien.

9.

9 Art.
Pag: 481. art: 40.

DRager / eller bortdøer / nogen Bonde fra sin Gaard/ og den ej af anden Bonde igien bliver besat/da skulle samtlige Byemænd / i hvem og deris Husbond er/være pligtige til at lade Gaardens Bygning paa Aars og Dags Tid bevare/ at den ej bliver nederbrut. Nederbrydis den imidlertid/ og de ikke anholde/ eller tilkiendegive/hvem det giort haver/ da bør de samtlige den igien at opbygge.

10.

10. Art.
Pag 716. art: 5
766.
780 . . . 19.
992. 994. —
995.

DErsom nogen Bondis Gaard/ eller Huus/ved Ildebrand/eller anden Ulykkelig Tilfald kommer til Skade/ da maa Bonden ej Stædet forlade/eller sig andensteds nedsette/ men

13. Cap.

men hand bør med Husbondens og Byemændenis Hielp/om hand selv ej haver Middel dertil/at opbygge Gaarden / eller Huset / før end hand maa derfra flytte/eller Gaarden/eller Huset opsige.

II.

Vruger nogen Bondens Jord uden Husbondens Minde/da haver hand den Sæd forbrut / og hvis hand den bortføre vil imod Husbondens Forbud/da maa Husbonden lade den anholde/og i Bondens Gaard indføre indtil Sagens Uddrag / om den / som saade/ vil derpaa tale/ hvilket hand til anden Tingdag derefter i det seeniste skal giøre/eller siden ingen Magt have at tale derpaa. Men haver den/der saade/bortført Sæden af Stædet / og kommet med den til sit

II. Art.

Pag. 395. Art. 2.
460. . . 1
466.
471. . . 21
950. . . 1
958. 959. . 6. 8. 9.
960. 961. . 11. 12.
962. 963. . 14. 15. 16.
968.
980. 981. . . 25. 27. 28.

Huus / da maa hand tiltalis derfor som for Vold / men Heste og Vogn bør ogsaa derforuden at være forbrut / om de antreffis / før end de komme paa Landevejen. Det samme er og om Tørvestær / Gierdsel og deslige.

12. Art. Pag. 460. art. 1.

12.

Dersom Husbonden tager fra nogen Bonde Skov / Ager / Eng / Græsgang / Tørvestær / eller deslige / som Bonden i Fæste og Brug haver / og giver Landgielde af / da skal Husbonden korte det efter Billighed i Bondens Landgielde / og selv udreede hvis Tynge / der ligger paa det frataget / saa vit det sig kand beløbe; Dog hvis Husbonden hannem Tørvestær og Gierdsel / som hand tilforn til sin Fornødenhed nydt haver / udviser / da bør ej Husbonden hannem derfor noget at afkorte. 13. Bon-

13. Cap.

13.

Bonde maa ej indgrave/eller indlukke / nogen Ager / Eng / eller Jordbond / uden hans Husbonds Minde og alle Lodsejeris Samtykke; Ej heller aflukke enten Folke- eller Fægang/hvor den haver værit af Alders Tid.

14.

Ingen Bonde skal være pligtig til at levere andet/enten i Vare/eller Penge/ end som hand staar for i Jordbogen/langt mindre nødis til at betale Varene med Penge højere end som ret Landkiøb er; Ej heller maa hand tvingis til af sin Husbond at føre sit Landgielde længere Vej end som Stigtet/der hand i boer/er langt til.

15.

Kongens Amptmænd og alle Husbonder skulle skielligen gie-

13 Art.
Pag: 477. Art: 31
478 . . . 34
485
488.
493 . . . . 2.
795 . . . 24
815 . . . . 6.
Forordning om Forbud at indtage eller indhegne af uden Marks Jorder paa Boringholm, 25 Novembr 1720.
Ligeledes i Vanf: om Kongens Jorder 22 Dec: 1720.

14. Art.
Pag 381. 459.

ste/ eller ved deris Folk gieste lade/ deris Tienere/eller dem/som de i Befalning have/ og ei begære fremmet Drik/ eller andet sligt/ men lade sig nøje med hvis Bonden til Redelighed kand af Stæd komme; Ej heller skulle de besvære dem med ydermere Føring/ end som de pleje og pligtige ere af gammel Tid.

16.

16 Art:
Pag 473. Art: 25
474 . . . 26.
775 . . . 28.
Forordning om Forbud paa eendeel oppebörseler af Betienterne hos Bönderne 4 Novbr: 1720.

DEt skal staa een hver Bonde/ ingen undtagen/ frit for Ubehindret at sælge sine Vare/det være Korn/ Smør/Honning/ Øxen/ Heste/ Fisk og alle andre Vare/som hand haver/ og ikke forbydis af Kongens Amptmænd/ eller deris Husbonder; Og skal derover ingen Husbond tvinge/ eller trænge nogen Bonde/eller kaste ham derfor nogen Uhylde paa/ eller der-

13. Cap.

derfor beskatte hannem; Men vil nogen Husbond kiøbe noget af sin Bonde/da skal hand have det i hans Minde og med hans Villie/ligesom hand kiøbte det af een Fremmet.

17.

17. Art.

Paa: 17. 91. 156. 157. Art. 8. 10. 202. 551. . . . Art. 3 805. . . . . 10.

Forurettis nogen Bonde/ hans Hustrue/ eller Folk/ af anden/ da maa Bonden selv udføre Sagen mod sin Vederpart/og tage Bøder for Bondesagen. End vil/ eller formaar hand ikke Sagen at udføre/ da bør hans Husbond derpaa at tale/ og Bonden tager Opretning for sin Skade/men Husbonden tager Bøder for Bondesagen og sin anvente Bekostning. Fordøller Bonden nogen vigtig/ eller Ejendommen angaaendis/ Sag for sin Husbond/eller uden hans Minde forliger sig med sin Vederpart/

da bøder hand til sin Husbond lige saa meget / som hans Vederpart til Bondesagen kunde være forfalden.

18. Art.
Pag: 472. Art: 22.
Hvor forordningen af 21 January 1710. Art: 17.

18.

EEn hver Bonde skal aarligen / imens hand haver Rum til og Lejligheden er / i det minste legge fem Humlekuler / tre Ymper Abild / Pære / eller andre gode Træer / og derforuden plante tj Pile / eller have forbrut et half Lod Sølv for hver hand forsømmer af dem til sin Husbond. Hvor Bønderne ikke have Rum ved deris Gaarde / da skulle de dem langs deris Gierder sette; Og skal een hver Amptmand / eller Husbond / tilholde Bønderne dette at efterkomme.

19 Art.
Pag: 460. Art: 1.

19.

HVilken Bonde / som heel Gaard besider og ikke aarligen saaer

een

13. Cap.

een Skeppe Hampefrø/ og den/ som half Gaard besider/ een half Skeppe/ bør af sin Husbond at tiltalis og straffis som een motvillig og Ulydig Tiener/ med mindre hand beviser/ at hand ikke tienlig Jord dertil haver.

20.

INgen Bonde maa fiske i sin Gaards tilliggendis Sølod/ eller Mølledam/ uden sin Husbonds Forlov.

20 Art.

Pag 795. Art. 25. 26.
804 . . . 42.

21.

INgen Bonde maa hugge i sin Gaards tilliggendis Skovspart/ eller Have og Lykke/ uden hvis hannem af hans Husbond bliver udvist; Og skal hand svare og staa til Rette for samme sin Skovspart/ dersom noget derudj uden Husbondens Villie huggis/ med mindre hand med lov-

21. Art.

Pag. 457. Art. 3.
460 . . . 1. 2.
465. 466. 11. 12.
795 . . . 24
962.
981. 982.

Skov forordning 21 Janv. 1710 Art. 17. saaag Forbudet paa Skov udviisning, at vedkomende intet deraf maa sælge eller udføre i Pænne — Brænde 14 Febr. 1718.

lovfaste Dannemænd lovligen beviser/at andre det have hugget/ og hvo de ere/hvilke hand og Skovfogden ej have kundet hindre. Jligemaade forholdis med Tørveskær og Gierdsel.

22 Art.
Pag. 466. Art. 11
470 . . 18.

22.

Hvo som noget Træ/Eg/Bøg/ eller andet/ tilladis at hugge i nogen Herskabs Skove/ og ikke tj unge Træer/ hvor hannem udvisis/ beskærer/ saa og sex Træer af samme Slags igien setter/ og dem freder og forvarer/ at de for Qvæg Uskat kand fremvoxe/bøde til Husbonden to Lod Sølv for hvert Træ/ der vorder forsømt.

23 Art.
Pag 444. Art. 1.

23.

Ingen Haandverksmand maa boe paa Landsbyen/ undtagen Grovsmede/Tømmermænd/Bødkere/

Tegl-

13. Cap:

Teglbrændere / Pottemagere / som giøre sorte Potter / Hiulmænd / Murmestere / Skindere / Vævere / som væve Vadmel / Blaar- og Hampelærit / Skrædere / som sye Vadmel / og de Skomagere / som sye Bønderskoe.

24.

INgen / i hvo det være kand / maa bruge noget Kiøbmandskab paa Landet og i Landsbyerne til Forprang med Alne / Maade / eller Vægt / eller sælge nogen Kramvare / Staal / Salt / eller fremmet Humle / under Varenis Forbrydelse.

24 Art:

Pag: 73. Art: 3.
407.
445. . . 1
475. . . 26.

Forbud paa Korns opkiøb af Proprietarierne til at sælge, 13 Dec: 1692.

25.

ELlers maa een hver / som Jordegods ejer / giøre sig sit eget Gods saa nyttigt / som hand kand / og sælge

25 Art:

Pag: 468. 474 og 475.

Proprietarierne maa ikke forbyde at Bönderne giøre deres Præst villighed, — 3 May 1684.

Betienterne forbuden at tage eendeel oppebørselse af Bönderne, 4 Nov: 1720.

ge sine Vare til hvem hand vil; Dog at det ikke skeer Kongen paa hans Rettighed til Forfang/ eller Kiøbstæderne i deris billig Handel og Næring til Hinder.

26 Art:
Pag 445. art: 1.
468. . . 16.
Forbud paa Korns Opkiøb af Proprietarierne til at sælge, 13 Decemb 1692.

26.

BØnderne skulle føre deris Vare til Kiøbstæderne/ og dem paa offentlig Axeltorve og Markeder fal holde/ og ej dem til Høkkere og Forprangere/ som Landet omløbe/ sælge. Giøre de herimod/ have forbrut Varenis Værd til Kongen/ og Varene/ om de af Kongens Foged antreffis kunde/ iligemaade være Kongen hiemfaldne.

27 Art.
Pag 11.
468.
949. 950.

27.

INgen/ som boer paa Landet og pløjer og saaer/ skal forbydis at kiøbe sit Sædekorn/ eller hvis andet

13 Cap:

det hand Behov haver til sit Husis Ophold og sin Avlings Fortsettelse/ Heste/ Hopper og Qvæg/ hvor hand det bekomme kand: Saa maa og Kongens Undersaatter paa Landsbyerne/ Ubehindret af Kiøbstædmænd og andre/ kiøbe til deris Husis Bygning/ Vogne/ Plove/ Ildebrand og Nødtøest/ men ikke til Forprang Tømmer og Ved af dem/ som det med Skib indføre for Kiøbstæderne og i andre smaa Havne/ og igiengive hvis Vare de have/ som de det med betale kunde. Dersom Kiøbstædmænd dem det forhindre/ da bøde deris Volds-bøder.

28.

28 Art.
Pag 128. Cap: 17.
468. Art: 16
794. . . 23.
819. . . 5. 6.

INgen maa have meere Qvæg/ eller Bæster/ paa Overdrev/ Auret/ eller Fællet/ end som hand haver Jords Vurdering til.

29 Art.
Pag. 177. Cap. 17.

29.

Have fleere Byer Overdrev/ Auret/ eller Fællet/ sammen/ da bør det at taxeris/ hvor meget det kand taale/ og hver Bye settis efter sin Jords Vurdering/ hvor meget den derpaa maa have/ saa at Klov imod Klov/ Horn imod Horn/ regnis.

30 Art.
Pag. 819. Art. 6.

30.

Haver Bonde ikke selv saa meget Qvæg/ eller Bæster/ som hannem tilkommer at maa have paa Overdrev/ Auret/ eller Fællet/ da maa hand tage ind paa sit Tal af andre for Leje/ og hvad deraf givis beholder hand eene sig til Nytte; Dog hvis nogen i Byen begærer for Leje at faa sit Qvæg og Bæster derpaa/ da bør hand det for Fremmede at nyde.

31. Hvad

31 Art.
Pag. 286. Art. 6
467. . . 13.
479. . . 34. 35. 36.
481. . . 39.

31.

HVad Bøder og Straf/ som Almuen legger paa i nogen Bye/ eller Torp/ om Hegnet og Gierde og Gryft og Leed/ sær Hiord og anden Byens Nytte og Tarv/ det maa ej een Naboe/ eller to/ kuldkaste/ men skulle alle holde Vedtægt. Hvo derimod giør/ og den ej vil holde/ da maa mand hannem pante for hans Ulydighed/ og ej bryde dermed enten Vold/ Herverk/ eller andet.

32.

HVis Bøder og Straf/ som efter Byens Vedtægt skal udgivis/ eller for Græsning/ eller for andet Byen tilhørendis/ bekommis/ maa ej til Gilde og Drik anvendis/ men til Byens Gierder/ Gryfter og anden Byens Nytte/ brugis; Og skulle saadan-

danne Bøder saa vel som hvis af andet Byen tilkommendis kand indbringis/til den vederhæftigste Mand i Byen leveris/som skal giøre Byen Rigtighed / baade for hvad der indkommer/ og hvortil det udgivis.

33 Art.

33.

For Fæ / som vorder indtaget enten i Korn/eller Eng/skal lovligt Pant forreleggis/som Ejere vorde foreente om/ naar de legge deris Mark i Hegnet/og saaledis skal Pantet løsis / som de vare til eens om. Vorder Pant/som for indtaget Fæ er sat/ikke løst inden alle Helgens Dag/ da være det forbrut.

Pag: 484 Art: 45
955 . . . 19.

Forordning om optaget Gjægs Løsnings Penge 14 April 1694.

34 Art:

34.

Hver Mand skal lukke sine Gierder/som alle Ejere samtykke/og saa som hand ejer og bruger i Bye og

Pag: 286. Art: 6.
467 . . . 13.
481 . . .
485 . . 48.

Ovenmælte Forordning om optaget Gjægs Løsning.
Om Steengierders indrettelse 17 Aug: 1695.
Hov forordningen 21 January 1710. den 17 Art: mælder om Grøfter

13 Cap:

og i Boel/efter ret Reeb/og giøre dem lovlig høje. End for Stuf gierder mand ej/ uden det er Fortog Fællet i Bye/da gierdis der for Hovedgierdet.

35.

35 Art. Pag. 477. Art. 31.

Alle Mænd skulle gierde for deris Tofte/der bygte ere; End for Ubygte Tofte i Byen gierder den/ som eier Hovedgierdet/ og alle Naboer gierde siden/ som dem tilfalder/ om Behov giøris.

36.

36 Art. Pag. 485. Art. 47.

Falder een Byes Fællet imod anden Byes Hegnet/ da skulle/ de der Fællet eje/ reise half Gierde med dem/der Vong eje/og holde saa Jevnet/ fordj at de/der nu have Fællet/ fange ad Aare Hegnet/ og have slig Jevnet Behov.

37. Hen-

37 Art.
Pag: 485. Art: 47.

37.

Hendis det saa/at enten de/ der Hegnet tilhører/ eller de/ der Fællet eje / ville ej lukke halv Gierde og holde Jevnet/og de/der Vong eje/ fange nogen Skade formedelst deris egne Gierder/have Skade for Hiemgield. Men fange de Skade af Udenmark-Mands Gierder / enten af deris eget Fæ / eller af anden Mands/ da gielde den Skaden/ der Gierdet skulle lukke.

38 Art.
Pag. 35. Art. 14.
178. . . . 1
789 . . 11.
792 . . . "

38.

Und om ingen Mand kiendis ved det Gierde/der Skaden volte/ da skulle paa begge Sider Mænd udnævnis til at reebe Gierderne og vide hvem det tilkommer.

39 Art.
Pag. 477. Art. 31.

39.

Vil nogen ej lukke sine Gierder paa

13 Cap:

paa den Lavdag / som Ejere forrelegge/og ej legge ud den Bøde / som vedtagen er / da skulle de / der Vong eje/ selv lade gierde / og saa tale den Forsømmelige til med Retten ; Og lader hand saa Dom over sig / da er hand forfalden til Sagsøgeren tre Lod Sølv/og til Herskabet tre Lod Sølv/ og skal betale Skaden og Omkostningen derforuden.

40.

40 Art.

Pag. 464. Art. 9.
467. . . 13.
479.
485
953 . . . 12.

INdhegner nogen Stykke Jord/ som hand maa indhegne / til Sæd / eller Eng / og ikke af Alders Tid haver været indhegnet / gierde for sig selv saa som hand best vil have Fred paa sin Sæd og Eng. End fanger hand nogen Skade/fordj hand ej lovlig gierdet haver / have Skade for Hiemgield.

41.

Haver nogen Mark / som ej med Gierde / eller Gryft / paa nogle Stæder indhegnet er / men med Aa / eller andet Vand / og det kunde hænde sig / at Vandet undertiden ikke staar saa høyt / at det andris Qvæg kand værge og af Marken udeholde / da bør den / som Fred vil have paa sin Grund / enten at sette Gierde / eller at lade vogte derfor / at Qvæg ej paa hans Grund kommer.

42.

Gierde for Rugvong skal være lukket inden St. Mortens Dag; Dog hvis Byemændene vedtage / at deris Qvæg og Bæster skal gaa i Vongen til imod St. Mortens Dag / da maa det vel skee / men Svin maa ingenlunde tilstædis at gaa derinde.

43. For

43 Art.

43.

For Vaarsæd skal gierdis for Voldermisse / og skal stande til St. Mikkels Dag / uden saa er / at alt Kornet kommer før ind. Hvo som Gierde før optager / gielde efter al den Skade / der bliver giort derover / at hans Gierde er optaget.

Pag: 951. Art: 6.

44 Art.

44.

Vil nogen have sit Fæ i Vong / naar hand selv der haver høstet / før end al Vongen er høstet / da skulle de ved to Mænd give de andre / som ej indhøstet have / Bud derom / og have det i deris Minde / og saaledis vogte det / at det ikke kommer paa andris Uhøstede Agre / og giør Skade.

Pag 954. Art: ZZ.

45 Art.

45.

Det samme er og / om een Bye /

Pag: 478. Art: 33.

som haver Vong og Auret med een anden/faar før indhøstet end den anden. Hvo herimod gior/ betale al den bevislig Skade/ og imidlertid maa Fæet indtagis/ indtil hand betaler.

46.

MEn findis nogen/ som enten af Forsømmelse/eller Fortred/ vil ikke høste sit Korn/ naar det er høstefærdigt/da skulle de/som høstet have/ ved tvende Byemænd hannem advare/og legge hannem Dag for at høste. Sider hand overhørig/ da ere de andre Byemænd ei pligtige for hans Skyld at holde deris Qvæg af Auret/ og hand have hvis Skade/ som hand derover lider/ for Hiemgield; Men hvis nogen af Uformuenhed ikke kand faa lige indhøstet med de andre/

13. Cap:

dre / da bør de andre at komme hannem til Hielp.

47.

47 Art.

Pag: 467. 479. 480 481

ABild-og Kaal-Have og Tofte / som maa indhegnis / skal hver Mand sig selv hegne med sit eget Gierde / om hand vil have dem i Fred / og værge dem for allehaande Slags Fæ; Uden for Geder alleene og Gaardbrydere / som er Øxen og Svin: Deraf maa ikke Fæ indtagis / uden Geder alleene / med mindre det er forrelagt paa Tinge.

48.

48 Art.

Pag 478. Art: 34. 481 . . . 40 923. 924. . 1 927. . . 9.

BJerder skal være lovlige / saa at ingen derover fanger Skade. Kommer det / at enten Menniske falder derpaa / eller Fæ / eller Bæster / komme til Skade / da bødis for Menniske som for Vaadis Gierning / og

for Fæ/eller Bæster/som det er værdt/ og Skaden er til.

XIV. Cap:

Om Vornede.

I. Art:

Vornederettighed i de Lande/ som det hidindtil brugeligt været haver/ følger Husbonden med Grunden/ved hvad Maade hand den lovlig bekommet haver/ og Vorneden er pligtig til at antage Huus/ eller Gaard/som hans Husbond hannem paa sit eget forrelegger; Og hvis hand det ikke giør/ da maa Husbonden deele hannem til Stavns med al hans Formue/om end skiønt hand sig paa andre Stæder haver boesat.

2. Præ-

1 Art.
Pag 463 Art: 7. 8.
720 - - 85.

Forordning om Rytterygodset i Vanf: 10 Aug: 1695. Art: 4.
Møen og Bogoi Lands Frihed for Vornede Rettighed. 8 Dec: 1696. Art. 6.
om andre Vorneder 23. April 1698. Art: 3.
Vornede Frihed og Vornede Rettighedens Moderation, 21 Febr 1702.
Kongl: Rescript om Detsamme, 29 Juny 1703.
om Paßer og Skudsmaal paa Vornede Frihed. 13 Juny 1711.
om Skudsmaal i almindelighed 19 Febr: 1701.

2 Art.
Pag 290. 550-
557.

2.

Præsterne maa ingen Skudsmaal give nogen Vornede/som fra et Stæd til et andet ville flytte/uden de have rigtig Afskeed fra Husbonden/og hans Forlov dertil. Giør nogen Præst herimod/da bøde hand sexten Lod Sølv/Halfparten til Vornedens Herskab/og den anden halve Part til Præste-Enker.

3.

Vis og nogen af saadanne Personer skulle sig undslaa/eller forstikke fra deris Husbond/da maa de af Husbonden/hvor de antreffis/anholdis/at de til behørige Stæder kunde forskikkis til Gaarde at antage/eller anden Tieniste at forrette/hvor paa ingen Forhindring af nogen maa giøris/naar Husbonden lovlig beviser/at det er hans Vornede. 4.

4 Art.
Pag: 934.

4.

Boer Bonde paa een Husbonds Grund/og det kunde hende sig/ at hans Hustrue føde Drengebarn/ paa een andens Grund/ da hør dog Vorneden til den Grund/som Forældrene boe paa.

5 Art:
Pag: 691. art: 32.
940. . . 29.

5.

Slegfredsøn er Vorned til den Grund/ som hans Moder lovligen bevisis at have været paa den Tid hand blev avlet.

6.

Vorned maa ej begive sig af sin Husbonds Grund/eller paa andet Stæd sig nedsette uden hans rette Husbonds Forlov. Tien Vorned paa andet Gods med sin Husbonds Villie/ give Husbondhold aarlig to Lod Sølv.

7. Ha-

14 Cap.

7 Art.

Pag. 490. art. 29.

7.

Naver Vorned fæst Huus / eller Gaard / af sin Husbond / i hvor det er paa hans Husbonds Grund / og det hender sig / at den Grund / som Vorneden er født paa / siden kommer under anden Husbond / ved Arv / Kiøb / Mageskifte / Gave / eller Indførsel / da kand hand ikke deelis til Stavns af den / som Grunden bekommet haver / men hand bliver Vorned til den Grund / som hand haver fæst Huus / eller Gaard / paa af den / som da var hans Husbond / og ejede begge Grundene.

8.

Naver og nogen Fribrev for sit Fødestæd af sin rette Husbond selv / og ingen anden / bekommet / da maa hand ej siden af nogen deelis til

Stavns; Dog skulle alle saadanne Breve læsis og paaskrivis til Hiemtinget til tredie Ting i det længste/ efterat de ere daterede, og derefter Tingsvidne tagis/ellers intet gielde.

9 Art. Pag. 805.

9.

Usbond maa sin Vorned vel fri-give/ men hand maa hannem ingenlunde til een anden sælge. Sælgis Vorned/ da er hand frj baade for den/ som solte/ og for den/ som kiøbte.

10.

Ingen/ som nyder noget Bønder-gods/ enten ved Forlæning/ eller for sin Bestilling/ Uanseet hand i andre Maader Vornederettighed nyder/ maa give nogen Vorned Fribrev sin Efterkommere og Godset til Skade.

14 Cap:

11.

HAver nogen Præst Vornede/ som hand ej selv fornøden haver til sit Gods / som til hans Embede ligger/at besette/da tager den/som Herligheden haver / dennem til at besette sit Gods med. Men tager Præstis Vorned Gaard / eller Huus/ paa anden Husbonds end paa dens Grund / som Herligheden haver/ da kand Præsten deele hannem til Stavns / om hand hannem til sit Godsis Besettelse fornøden haver: Iligemaade den / som Herligheden haver / om Præsten hannem ikke behøver.

12.

SKolepersoner og Studentere/saa længe de blive ved deris Studeringer / og ikke slaa sig til nogen an-

12 Art:
Forordning om antagne fri Bönder Karls paa Möen og Rytter godset i Sialland 18 Juny 1692.
Om Handverks Svenne og Vrenge 6 May 1692.

den verdslig Hantering; Item Præ-
ste og Dægne Sønner/ skulle ej deelis
til Stavns / paa hvis Grund de og
ere føde. 13.

Ingen Vorned maa i Kiøbstæ-
derne af Øvrigheden for Borger
antagis / med mindre hand haver sit
Fribrev af sin Husbond. Skeer det/
da agtis det ikke; Dog dersom det
skulle hende sig/ at Vorned haver ned-
sat sig i Kiøbstæd/ og der boet Utiltalt
paa ti Aars Tid/ og er enten een god
Handels- Haandverks- eller Søfaren-
dis Mand / da bør hand at være frj
for sin Fødestavn.

14.

14 Art.
Pag 756. Art. 1.

Vnd haver Vorned været boesat
paa Landsbyen uden sin Hus-
bonds Grund i tyve Aar uden Til-
tale / da bør hand og at være frj for
sin Fødestavn. 15. Ha-

15.

HAver Vorned sig i Krigs Tieniste begivet / og ikke er bleven søgt for sit Fødestæd / før end hand Fændriks / eller Cornets / Platz haver erlanget / da maa hand ej siden til Stavns deelis.

XV. Cap:

Om Veje.

1. Art:

TIl hver Bye bør med Rette at være saa mange Veje / som fornøden giøris.

2.

HVo som almindelig Vej / som een hver er tillat / formeener / eller aflukker / eller forandrer / eller spil-

1 Art.
Forordning om Konge Veye og deres Lukkelse
10 Oct: 1673.
7 Apr: 1685
21 Martij 1718.
1 og 2 Art:
Jagt Veyene 14 Sept: 1688.
om almindelige Veye og deres Reparation 15 Oct: 1687. og 4 Martij 1690.
Pag 16. art: 17.
26 . . . 9
936 . . . 4
945 . . . 23.

2 Art.
Pag: 503. art. 1
939 . . . 10.

der med Gryft / eller Pløsning / som til Bye / Kirke / Ting / Strande / Vanding / Mølle / eller Skovs / er lagt / legge Vejen ud igien / og giøre den saa færdig igien / som den var tilforn / og derforuden bøde sine tre Lod Sølv.

3.

3 Art.
Pag. 496. art. 6
505 . . . 11.
524 . . . 2.

Ellers skal med Veje i alle Maader forholdis efter Politie-Ordningen.

XVI. Cap:

Om Ægteskab.

1. Art:

Hvo Hustrue vil have / bede hende af Forældre / eller rette Værge / dog med hendis Ja og Villie.

2. End

2.

Naar gifter hun sig uden dens Villie/ som efter Loven er hendis rette Værge/ da volder hand hendis Gods/ imens hun lever/ om hand vil.

3.

Hemmelig Trolovelse skal ei holdis/ som er skeet uden Forældris/ eller deris Villie/ som ere rette Værge efter Loven; Dog dersom Forældre/ eller Værge/ ikke have nogen skiellig/ eller lovlig/ Aarsag det at forhindre/ da skal deris Forbud/ eller hvis Forhindring de derudj ville giøre/ intet gielde. Forord. 5 Martii 1734

4.

Holder een Værge nogen Møy over hendis atten Aar for hans egen Fordeels Skyld Ugift hos sig/ om

om hun beqvemmeligen kand blive forseet / da maa hendis andre Frænder og Venner klage det for Øvrigheden / som derudj skulle giøre hvis ret og billigt er.

5.

5 Art. Pag 524. 539. art. 35.

TRolovelse skal ikke holdis / som skeer i Drukkenskab / eller i nogens Umyndige Aar / som agtis i Mands-Person under tyve fulde Aar og i Qvindis Person under Sexten fulde Aar / ej heller om een er ikke ved sin rette Fornuft og Forstand.

6.

6 Art. Pag. 495. art. 3. 505. . . 11.

IJ heller skal agtis / eller for fulde anseeis hvis hemmelig Bepligtelse eller Trolovelse-Brev / som nogen giver hver andre indbyrdis.

7.

FOrpligter nogen Egte-Mands- eller

16. Cap:

eller Qvindis-Person / imidlertid de leve i Egtefællet / sig nogen at egte / da skulle de / som sig saa forpligte / eller forskrive / saa vel som de / der saadanne Forskrivelser tage / staa aabenbare Skrifte / og straffis paa deris Formue / om de Middel have; Hvis ikke / da Mands Personen een Tid lang straffis i Jern og Qvindis Personen i Spindehuset.

8.

8 Art.
Pag 501. Art. 9. 5 punct.
515 . . . 15. 2 punct.
945 . . 24.

SNd besover Egtemand i sit Egteskab nogen Qvindis Person / da maa hand ej efter Hustruens Død komme i Egteskab med den hand besovet haver; Ej heller Egtequinde / som i Egteskab af anden bliver besovet / efter Mandens Død med den / som hun er besovet af.

9 Art.
Pag 251. art. 3.
941 . . . 14

9.

Personer/ som for Slegts/ eller Svogerskabs/ Skyld ikke maa samlis i Egteskab:

1. Forældre og deris Børn/ saa og de/ som ere i Forældris Stæd/ og de/ som ere i Børns Stæd/ maa hverken nær/ eller fiern/ samlis i Egteskab. Forældre ere Fader og Moder: Børn ere Søn og Daatter: I Forældris Stæd ere alle Oldefædre/ og Forældris og Oldefædris Søskinde/ fra Olding til Olding/ i hvor vit de sig opstrekke kunde: I Børns Stæd ere Børnebørn og deris Børn ned ad/ i hvor vit de sig nedstrekke kunde.

2. Brødre og Søstre maa ej komme sammen i Egteskab/ enten

16. Cap.

enten de ere Fuld- eller Half-Sødskinde; Broder maa ej heller tage til Egte Søsters/ eller Broders/ Daatter/ ej heller nogen af dem/ som af Søsters/ eller Broders/ Børn avlis/ i hvor vit de sig nedstrekke kunde; Ej heller maa Søster til Egte bekomme sin Broders/ eller Søsters Søn/ ej heller nogen/ som avlis af dem/ i hvor vit de sig kunde nedstrekke.

3. DE/ som i andet og tredie Leed ere beslegtede/ det er Sødskindebørn og Næstsødskindebørn; Item om den eene Person er i andet Leed og den anden i fierde Leed/ maa ikke komme sammen i Egteskab; Men de/ som ere i fierde Leed/ disligeste om den eene Person er i tredie og den anden i fierde Leed/ maa have hin anden. Pag 941. Art. 13.

4. EN Mand skal holde sig lige saa vel fra sin Hustruis Slegt / som fra sine egne Slegtinge; Og een Qvinde skal holde sig lige saa vel fra sin Mands Slegt / som fra sine egne Slegtinge; Ti ligervijs som een ikke maa have sin egen Søster til Egte / saa maa hand ikke heller have sin Hustruis Søster til Egte: Og ligesom een Qvinde maa ikke have sin Broder til Egte / saa maa hun ikke heller have sin Mands Broder til Egte / og saa fremdelis. Og skal herhos agtis / at Svogerskab / som hindrer Egteskab / ikke agtis videre end iblant een Mand og alle hans Hustruis Slegtinge / og iblant een Qvinde og alle hendis Mands Slegtinge / og ikke iblant Mandens og Qvindens Slegtinge indbyrdis;

Hvor-

16. Cap.

Hvorfor Mandens og Qvindens Slegtinge ikke forbydis for Svogerskab at komme sammen i Egteskab: Saa maa da to Brødre have to Søstre/ Fader og Søn have Moder og Daatter/ og een Mand maa have sin Stifmoders Moder / eller Daatter / og saa fremdelis.

5. EN Mand maa ikke have sin Hustruis Slegt / eller Hustruen hendis Mands Slegt i andet/ eller tredie/ Leed/ efter Manden/ eller Hustruen/ er død fra hin anden/ men i fierde Leed/ eller i tredie og fierde Leed/ maa det skee. Iligemaade skal og holdis/ om nogen beligger noget Qvindfolk/ enddog de ere ikke Egtefolk / dersom nogen af dem siden ville gifte sig/ da maa hverken hand have hendis/

Pag. 497. a. 8.
515 . . 15
945 . . . 24.

ikke heller hun have hans Slegt/i andet eller tredie Leed.

Pag 16. art. 17.

6. Ingen Mands Person maa tage sin Stiffaders efterlatte Hustrue / eller Qvindis Person sin Stifmoders efterlatte Mand til Egte / efterdom saadant ikke alleeniste strider imod den gemeene Erbarhed/ men end og er af stor Forargelse. Jligemaade maa Mands Person ej tage til Egte sin Stiffsøns efterlatte Hustrue / eller Qvindis Person sin Stifdaatters efterlatte Husbond.

7. Kommer nogen ellers Uvitterlig med hver andre i disse forbudne Leed / som Sødskindebørn og andre/i Egteskab sammen/da skulle de derfor hverken ved Dom adskillis / eller straffis; Men forseer nogen

16. Cap:

nogen sig vitterlig herimod / da skulle de straffis paa deris Formue / og rømme den Provincie / som de boe udj.

8. BEgiver nogen sig uden Rigerne der at lade sig i Egteskab sammenvie / som ellers i Kongens Riger imod Loven ikke burte tilsammen at stædis / og siden i Kongens Riger sig begive / eller nedersette / da skulle de ikke alleene straffis paa deris Formue / men og som Lovens underfundige Overtrædere ikke i Kongens Riger sig opholde.

10.

DE Personer / som ikke ere i Rangen / eller af Adel / eller lige ved Adel agtis / og agte at indgaa Egteskab / skulle først trolovis / og siden for Brylluppet lade lyse tre gan-

10 Art.

Pag: 143. 144. Art: 20. 22.
251. 252. . . . 3 – 5
506 . . . . . 13.

Forordning om Skuds-maal og forløst for Egteskab 31 Aug: 1695.

Rangen 11 Febr: 1693.
. . . . 1699
. 1717

gange for sig paa tre Søndage efter hin anden aabenbarligen af Prædikestoelen i det Sogn / som Fæstemøen / eller Qvinden / sig opholder / paa det at / dersom nogen er / der kunde lovligen forhindre saadant Egteskab / de det imidlertid kunde granske og forfare / før end Egteskab bliver fuldkommet; Derfor om nogen haver noget deri at sige / eller ville giøre noget Forbud paa Egteskabet / da skulle de / før end der lysis tredie gang / give Sogne-Præsten det tilkiende i to / eller tre / Dannemænds Nærværelse / og være forpligtede strax at tage Stævning / hvorfor hand / eller hun / samme Egteskab forhindre ville; Hvis det ei giøris / da skal samme Forbud / eller Forhindring / ikke gielde / eller agtis hvad de derefter giøre ville.

II. In-

16. Cap:

11.

INgen Trolovelse skal skee/ uden at Præsten og fem andre Vidnisbyrd i det minste ere der overværende. Holdis dog iblant dennem/ som ere i Rangen/ eller af Adel/ og dennem/ som lige ved Adel agtis/ for fuld Egteskabs Løfte/ hvor begge Parterne i sex af fællis Venners Nærværelse tilsige hver andre Egteskab/ og give hin anden fuld Ja-Ord.

11 Art.

Pag: 495. Art: 3.

Forordning om Egteskabs Løfter med ja ord efter forkund i mellem Adelen 6 Febr. 1694.

12.

DE/ som saaledis trolovede ere/ eller hin anden Egteskab have tilsagt/ maa dog ej søge Seng med hver andre/ før end de ere viede sammen i Kirken; Hvo som fordrister sig herimod at giøre/ skulle straffis af deris Øvrighed/ naar de af Sogne-

12 Art.

Pag. 252 Art. 6.
263 . . . 8.
266 . . . 11.
691 . . . 32.
935 . . . 1

præsten blive paaminte; Og dersom de ligge i et ont Levnet/og forholde at lade sig vie sammen i Kirken/ da skal Sognepræsten sette dem een vis Tid for/ og hvis de ikke inden den Tid lade sig vie tilsammen/ skal hand aabenbarligen forbyde dennem Naderens Sacramente: Og dersom de endda ikke ville rette sig/ da skulle de for saadan deris Forargelsis Skyld aabenbarligen settis i Band.

13 Art:

Pag: 143. 144. Art: 20. 22.
251. . . Art. 3.
504. . . . 10.

13.

Bjøris der Forbud hos Præsten/ før Trolovelsen skeer/ da skal Præsten holde sig derfra/ og den/ som Forbudet giør/ være forpligtet strax at tage Stævning/ ligesom tilforn er sagt/ om nogen vil giøre Forbud for Brylluppet.

14. Aar=

16. Cap:

14. Art.

Aarsager / hvorfor de / som ere trolovede / maa adskillis:

Pag: 16. Art: 17

Forordning om Egtestabs Løfter med Jaord imellem Adelen 6 febr: 1694.

1. TRolovelse / som nogen nødis til / bør ej at holdis / saa fremt det givis tilkiende før Brylluppet skeer; Men derefter at ville sige sig at være nødt dertil skal intet gielde.

2. OM nogen fæster een Mø / og hun bliver derefter befunden at være krænket af een anden / da maa hand skille sig ved hende / om hand ikke vil tage hende til Naade: Og dersom den første / som hafde krænket hende / vil tage hende til Egte / da maa det tilstædis.

3. OM de Personer / som ere trolovede / forsee sig paa enten af Siderne / saa at enten hand bevarer sig

Pag 519. Art: 16. 2 punct
944 . . 22.
934 . . 1.

med noget andet Qvindfolk/ eller hun bevarer sig med een anden Mands Person/da maa de og være hin anden qvit/ uden den Person/ som Uskyldig er/ vil benaade den Skyldige: Men dersom de forsee sig paa begge Sider/ da skal dem ikke tilstædis at blive ved den Person / som de have forseet sig med paa enten af Siderne for den Forargelse/ der ville følge efter; Men bør derfor at straffis paa dobbelt Lejermaals Bøder.

Pag. 251. Art: 3.
290. . . 11.
519. . . 16. 2 punct.
944. . . 22.

4. Dersom nogen trolover sig een/ og ikke bevarer sig med hende/ og hand derefter trolover een anden og besover hende/ da skal hand betale tre dobbelt Lejermaals Bøder / og ingen af dem beholde. Og den Præst/ som haver forrettet siste Trolovelse/ og ikke haver anseet hvis tilforn om Trolovelse

16. Cap:

velse sagt er / skal straffis paa Penge til fattige Præste-Enker efter Provstemodets Sigelse.

5. Dersom nogen / efter Trolovelsen skeet er / drager hen fra sin Fæstemø / og bliver længe fra hende imod hendis Villie og Samtykke / da maa hun efter tre Aar gifte sig med een anden / om Fæstemanden ikke er i lovlig Forfald forhindret. Det samme er og om Fæstemøen drager fra Fæstemanden; Dog skal det først giøris bevisligt / at den Person haver været saa længe borte.

Pag 521. Art: 16 6punct.

6. Om nogen af Parterne / efter Trolovelsen skeet er / forseer sig med Tyverj / eller anden saadan Uærlig Gierning / hvilken dog ikke følger Livs Straf efter / da maa den Uskyl-

dige befriis fra den Skyldige/om den det begærer.

Pag: 517. Art. 15. p: 3. 520. . . 4. . .

7. OM nogen for Trolovelsen hafde nogen hemmelig sygdom/ som Spedalskhed/ faldendis Sot/ eller nogen anden slig besmittelig og vederstyggelig Syge/ og ikke den aabenbarede/ da maa hand/ eller hun/ blive hver anden qvit/ om de det begære. Men dersom saadan Sygdom/ eller anden Krankhed/ kommer efter Trolovelsen/ da skal der settis nogen Tid/ i hvilken mand kand søge Raad/ om den Syge imidlertid kand hielpis; Kand den ikke/ da maa den Trolovelse opslais/ om det begæris.

8. OM een trolover een anden/ og den eene ikke findis efter Trolovelsen saa rig som den hafde sig angivet/ og den anden for slig Aarsags Skyld vil saa-

16. Cap:

saadan Trolovelse omkaste / og ikke holde / da skulle de derfor ikke maa skillis ad.

15 Art.

15.

Aarsager / hvorfor Egtefolk maa adskillis:

1. Horerj. Dog skal den Person / som anklager / lovligen stævne den / der anklagis / i Rette / og skielligen bevise det: Og er det ikke nok / at den Person / som anklagis / det selv bekiender / fordj mand tit befinder / at mange lyve paa sig selv / paa det den eene kand blive af med den anden / og komme den i Skade / som hand / eller hun / siger sig at have syndet med / eller for anden Sag. Herhos skal Dommeren forfare: 1. Om den Person / som anklager / er Uskyldig; Ti dersom

Pag. 118. Art. 1.
286. . . 5
698. . . 52.
916. . . 25
937. . . 6.

som dens Skyld og findis iligemaade/ da bør de ikke at skillis ad/ efterdj hverken af dennem/ som hin anden i saa Maader ville beskylde/ bør selv for den Sag skyldig at være; Men dersom den eene Person retter og bedrer sig/ og den anden ikke/ saa det findis bevisligt/ da maa den/ som retter sig/ vel adskillis fra den anden/ som bliver varagtig i sit syndige Levnet. 2. Skal og flittelig forfaris/ om nogen af dem haver givet den anden merkelig Aarsag til saadan Forseelse/ med Rufferj/ Tyrannj/ eller i andre Maader/ som Dommeren kunde kiende at være ret Aarsag til saadan Fald/ da bør de ej lættelig at skillis ad. 3. Om een Dannemands Hustrue bliver voldtagen/ da bør hun ikke for saadan Voldtægt at skillis fra hendis Husbond/ fordj

Pag 943. 944. Act. 19. 21.

den

16. Cap.

den bør ej at straffis / som lider Uret / men den der giør Uret. 4. Dersom een Mand / efter at hand haver befundet sin Hustrue i Hoer / søger Seng med hende / da haver hand dermed forbrut sin Tiltale til hende; Men dersom hun anden Gang forseer sig / og hand da holder sig fra hende / da maa hand klage hende an / og skillis ved hende; Og maa hun ikke gifte sig igien uden Kongens synderlig Bevilning / og det efter tre Aars Forløb / og da skal hun føre nøjagtig Vidnisbyrd / at hun imidlertid haver skikket sig ærlig og Cristelig; Dog skal hun ikke maa gifte sig / eller blive boendis i det Sogn / Herret / eller Bye / som den Uskyldige er boendis. Det samme er og / om Hustruen befinder sin Mand i Hoer. Den Uskyldige Person staar det frit for strax at træde

Pag: 287. Art: 5. 946 . . 24.

til andet Egteskab / naar Skilsmisse ved Dom er skeet.

2. DElertio, naar den eene Egte Person foruden nogen skiellig Aarsag / eller den andens Samtykke forlader den anden og drager bort / og skal dermed saa holdis: I. Den Person / som forlat er / skal tøve den anden efter i tre Aar i det minste / uden saa er / at det kand skielligen bevisis / at den Person / som er bortdragen / belegger sig med nogen anden / da maa den Person / som forlat er / tilstædis til Egteskab strax saadant bevist er; Men naar de tre Aar ere forløbne / da skal den Person / som forlat er / stævne den anden først til Herretsting og siden til Landsting / og føre det bevist til Consistorium. Dernæst skal den have sit Vidnisbyrd beskrevet af sin Sogne-

Præst

Pag: 47. Art: 34
286. . . . 5.

16. Cap.

Præst og sit Skudsmaal af sit Sognefolk/ som skal tagis til Tinge/ at den anden Person haver været borte i tre Aar/ og at den forlatte Person haver imidlertid levet og holdet sig ærlig og vel/ og ikke givet den Person/ som er bortrømt/ skiellig Aarsag dertil/ og naar dette saa altsammen lovlig bevist er/ da maa den Person/ som forlat er/ tilstædis at gifte sig igien. 2. Skeer det/ at den forlatte Person forseer sig/ før end de tre Aar ere endte/ da skal den Person straffis tilbørligen af sin Øvrighed/ dog ikke forbydis Egteskab/ uden med den Person/ som den sig haver forseet med. 3. Dersom een Mand drager hen i Krig/ eller paa sit Kiøbmandskab/ og af saadan Aarsag bliver længere borte/ da skal hand ikke holdis pro Delertore, men hans Hustrue

Pag. 497. Art. 8.
501 . . . 9
945 . . . 24.

skal fortøve hannem efter i det minste i syv Aar. 4. Dersom og er vis Kundskab/ at hand er fangen/ eller i andre Maader forhindret imod sin Villie/ da skal hun endelig fortøve hannem efter/ og ikke gifte sig med nogen anden. 5. Naar der er Vidnisbyrd/ at een Mand er bleven enten i Krig/ eller i andre Maader/ omkommen/ da skulle de Vidnisbyrd overhøris af deris tilbørlige Dommere/ om de ere nøjagtige/ og der tagis beskrevne/ og siden skal den Person/ som vil gifte sig/ indføre samme Vidnisbyrd for Consistorio, og der giøre bevisligt/ at hun haver skikket sig vel/ og siden maa hende tilstædis andet Egteskab. Men dersom nogen fordrister sig til at søge Seng med hver andre/ før end Dom lovligen gaaen er i Consistorio, da skulle de derfor straf-

Pag 47. Art. 34.

16. Cap:

straffis af deris Øvrighed. 6. Skeer det saa / naar een Qvinde haver saa gift sig med een anden Mand / efter Dom gangen er / at den første hendis Mand kommer igien / og begær sin Hustrue til sig igien / da bør hand at have nøjagtig Vidnisbyrd med sig / at hand haver imidlertid sig tilbørlig forholdet / og med ingen anden sig forseet / eller forvisis at søge saadant Vidnisbyrd af dem / som hand haver været hos: Og naar hand det haver giort bevisligt / bør hans Hustrue at forlade den anden Mand og komme til den første igien.

Pag. 47. Art. 34.

3. IMpotentia, naar nogen er Ubequem til Egteskab; Dog skal den Person / hvis Brøst saa findis / stædis tre Aars Tid at søge Raad / om den imidlertid kand hielpis / om den hafde

Pag. 510. Art. 14. 7 pund

den Brøst for Brylluppet/ og dersom den ikke da bliver hiulpen/ da maa der blive Skilsmisse imellem dennem; Men dersom den Brøst kom efter Brylluppet/ da skulle de bære det som et andet Kaars/ der Egtefolk kand tilkomme.

16 Art.

16.

Adskillige Tilfælde i Egteskab.

Pag 522. Art: 16. 18 punct. 941. . . . 14.

1. Om een Mand/ eller Qvinde/ som er Egtegift/ forseer sig med hans/ eller hendis/ Broder/ Søster/ eller næste Slegt/ som er imod Guds Lov/ og hannem/ eller hende/ af synderlig Aarsag benaadis Livet/ da maa de blive tilsammen/ uden saa er/ at den/ som Uskyldig er/ begær at skillis fra den/ som sig i saa Maader forseet haver. 2. Om

16. Cap:

2. Om den / der haver sin Fæstemøe / tager sig een anden til Egte / da / dersom hand haver haft noget ydermeere at skaffe med samme sin Trolovede / bør hand at forlade den anden / og beholde den første / om hun vil; Men dersom hand i saa Maader er Uskyldig / da skal hand blive hos den anden / om hun ikke viste / at hand var trolovet med den første / der hun gaf sig i Egteskab med hannen; Men dersom hun viste det / da bør hand at give den anden over / og blive hos den første / om hun det begærer. Begær hun det ikke / saa skal hand dog ikke beholde den anden / efterdj hun viste / at hand tilforn var trolovet: og hand / som sig i saa Maader forseer / skal straffis derfor af Øvrigheden paa yderste Formue.

Pag: 508. Art: 14. 3. og 4 punct.
523. . . 8.
944. . . 22.

3. Der-

3. Dersom Husbond/eller Hustrue/ falde i nogen besmittelig Syge/som Spedalskhed/eller deslige/ da bør de ikke derfor at skillis ad/ men lide det taalmodelig som et Kaars dennem er paalagt; Dog er det i sig selv Christeligt/at den/som med slig Sygdom er belat/ikke begærer at besmitte den anden.

Pag 510. Art. 7.

4. Dersom bevisligt er / at enten Husbonden / eller Hustruen/ haver været besmittet med Spedalsk Syge / og ikke haver det aabenbaret/ før de komme sammen i Egteskab/men at den eene derefter haver fordærvet den anden/da maa den/der saa bedragen er/vel skillis ved den anden.

5. Dersom Husbonden / eller Hustruen/bliver affindig/da maa deris Egteskab derfor ikke adskillis/ men

16 Cap:

men den eene at see den anden til Gode / og hielpe hin anden i alle de Maader mueligt kand være.

6. OM Husbond / eller Hustrue / bliver befunden i Tyverj / eller nogen anden Uærlig Sag / som er halsløs Gierning / og bliver dog sparet paa Livet af Øvrigheden / da maa de derfor ikke skillis ad ; Men blive saadanne Misdædere fredløse / eller landflygtige / og ikke bekomme deris Fred igien af Øvrigheden inden tre Aar / da maa den uskyldige Person tilstædis at gifte sig / om den disimellem haver holdet sig ærligen og vel / og det skielligen kand bevisis.

Pag. 509. Art. 14 5 og 6 punct.

7. DErsom nogen bliver fredløs / dog ikke for Uærligt / da bør Hustruen at fortøve i syv Aar / om hand disimidlertid kand stille Øvrig-

heden til Freds/og komme til sin Fred igien. Skeer det ikke/ da maa hende efter de syv Aar tilstædis at gifte sig med een anden.

Pag: 518. Art: 16. 1. punct 944 Art: 23.

8. OM een Egtemand far anden-stæds hen/ og der gifter sig med een anden Hustrue/som ikke veed af hans første Giftermaal/ da holdis hun uskyldig/saa længe hun veed der intet af/ og bør derfor hverken hun/ eller hendis Børn/ som de have avlet sammen/ at lide nogen Skade enten paa Ære/eller Gods. Men om hun kommer i vis Forfaring/at hand haver een anden Hustrue/ da bedriver hun Hoer/ om hun længer haver Samqvem med hannem/og naar saadant bliver aabenbaret/at hand maa skee bliver Livet benaadet af Kongen for nogen merkelig Aarsags Skyld/

da

16 Cap:

da skal hand komme til den første igien / om hun vil tage hannem til Naade: Vil hun ikke / da maa hand dog ikke beholde den anden / men hende skal det være frit for at gifte sig med een anden Mand. Sammeledis skal og holdis / om een Egtefoindis Forseelse i saa Maader befindis.

9. Dersom nogen enten til Tinge / eller imellem sig selv / give hver andre Skilsmisse-Brev / da skal samme Brev intet agtis / men de / som samme Breve udgive / eller samtykke / skulle straffis af Øvrigheden og staa aabenbare Skrifte.

XVII. Cap:

Om Umyndige og Værger.

1. Art:

DE/ som ikke kunde være deris egen Værge/ enten for Alder/ Vanvittighed/ Ødselhed/ eller andre Aarsager/ som af Øvrigheden billig kiendis/ skulle have Værge.

2.

UMyndige Børns Værge efter Moders Død er Fader; Efter Faders Død er Broder/ som sine fulde fem og tyve Aar endet haver. Er der fleere Brødre Fuldbrødre til de Umyndige/ da er den næst at være Værge/ som er ælst; Men ere de Halfbrødre/ da skal den være Værge/ som er næst paa Fæderne Side. Er ikke Broder til; Da er Farfader næst at værge. Er ej Farfader/ da er Morfader næste Værge. Er hand ej til/ da

1 Art:
Pag: 38. art: 20.
69 14
93 . . . 14
139 . . . 10.
175 . . . 37
257 . . . 1.
528 . . . 13.
673 . . . 1.
681 . . . 14
683 . . . 15
721 . . . 86.
844 . . . 37.
935 . . . 2.
De Reformertes Privilegier 23 April 1714. art. 16.
om Hofretten 10 Apr: 1686. og 16 December: 1707.

2 Art:
Pag 495. art: 3.
527. 528. . 8. 13.
538. . . 23.
610.
Cammer Retsordningerne 30 July 1684. 2 parts 16 Art. 18 Marts 1720. 2 Cap: 17 Art.
Forordning om Borgeres Frihed i 6 Aar 16 Decbr: 1707.
De af Kiöbenhauns Borgerskab, som er eller bliver tillat at skiette med Samfrender 26. Oct: 1714
Angaaende Adskilligt Justicen vedkommende 31 Marts 1719. 2 post.

17 Cap:

da er Farbroder. Er hand ej/ da er Morbroder. Er ingen af dennem til/ da skal næste i Byrd være Værge. Faderens Frænder ere nærmere at være Værge end Møderne Frænder/ om de ere lige nær i Byrd/ og ville vel værge. Men er det venteligt/ at nogen fød Værge skulle ilde værge/ eller er Uvederhæftig/ eller ingen fød Værge er til/ da setter Øvrigheden med Overformyndernis Samtykke/ hvor de ere forordnede/ den til Værge/ som de sikkerst Børnegodset kunde betroe/ saa som de agte selv at svare til.

3.

Er nogen med trende vitløftige Værgemaal betynget/ da bør hannem ej videre at paaleggis.

4 Art.
Pag 533. 538.

4.

ER den føde Værge ej i Bye / eller tilstæde / og dog i Riget / da skal Øvrigheden / saa snart dem tilkiendegivis nogen død at være / som sig Umyndige Børn haver efterlat / paa Boens Bekostning ved Skrivelse lade hannem det vide / at hand sig strax indstiller til Værgemaalet at antage / saa fremt hand ikke vil svare til al den Skade / som de Umyndige derover kunde lide.

5 Art.
Der forbemælte Forordning om ved skilligt Justicer ved kommende 31 Marti 1719.
2 post

5.

HVo som andens Værge skal være / hand skal have saa meget ved at hæfte / som hand tager under sit Værgemaal / med fuld Ejendom / paa det dersom noget ødis / eller forkommis / af deris Gods / som hand er Værge for / hand haver da af

sit

17 Cap:

sit eget Gods saa meget igien at gielde og Skaden at oprette.

6.

Naver hand ikke saa meget / da sette hand Vissen for sig.

7.

Vnd kand hand ingen Forlover / eller Forsikkring / sette / og dog er een fornuftig / flittig og ærlig Mand / da kand Børnegodset hannem nok betrois.

8.

Ingen / som ikke sine fulde fem og tyve Aar endt haver / maa være Værge for andre.

8 Art.
Pag 150. art. 12.
524 . . 7.
539 . . 34.

9.

Stiffader maa ej være sine Stifbørns Værge / uden at næste Frænder / eller Øvrigheden / vil det samtykke.

10. Sleg-

10 Art:
Pag: 711. Art: 70.

10.

Slegfredsøn maa ej være Egteqvindis Søns Værge.

11.

Fæstemand maa ej Fæstemøis Værge være / dog maa hand være overværendis / naar Skifte hende angaaendis holdis.

12 Art:
Cammer Rets ordning 30 July 1684. 2 parts 16 a: 20 Mart 1720. 2 Cap: 17 Art.
Forordning om Borgeres Frihed for Formyndersk ab i de første 6 aar 1 December: 1707.

12.

Borgemestere / Raadmænd / eller Byefoged / maa ej være nogen Umyndigis Værge / uden de ere dens rette fød Værge efter Loven / eller og Byerne ere saa ringe / at ingen anden vederhæftig er at bekomme.

13 Art:
Pag: 524. 525. Art: 1. 2.

13.

Den / som nogen stor Svaghed paakommer / enten af Alderdom / eller med Uvid / Tienistekarl / eller mindre Mand / maa ingen Umyndigis Værge være.

14. Naar

17 Cap.

14.

Naar Moder og Børnene efter Faderens Død formedelst et lovligt Skifte ere blevne adskilte / da skal det være Moderen frit for hendis Børns Gods under sit Værgemaal at beholde / og det siden / saa længe hun sider Ugift / efter Loven at forreſtaa ; Dog saa / at føde / eller satte / Værger have Tilsyn / at Børnegodset ej forkommis / saa som de selv ville svare dertil.

15.

Ind formerkis det / at hendis Børns Gods forminskis for hendis Skyld / da skulle Værgerne annamme det fra hende.

16.

Saa længe Moder sider med hendis Faderløse Børn Ugift / da

16. Art. Pag. 536.

maa mand ej tage Børnene fra hende/ men hun bør dennem med lovlig Underholdning og Christelig Optugtelse at forsyne/ og nyde derfor billig Betalning/ saa som af Øvrigheden og Frænderne/ eller Værgerne/ Ret kand kiendis.

17.

MEn giftis Moder/da skulle Børnene til Værgerne/ uden de ere saa spæde/ at de Moders Hielp ej kunde miste/ det er til syv Aar.

Pag 536.

18.

Vegærer Moderen frembelis at ville have sine Børn hos sig/ særdelis Døttrene/ og vil give dem deris Kost frj/ og deris Frænder kunde kiende/ at Børnene vel opdragis hos hende/ da er det ej billigt/ at mand tager dennem fra hende.

19. Dog

17 Cap:

19.

DOg naar hun gifter sig/ enten Børnene blive hos hende/ eller ikke / da tage Værgerne Børnenis Gods i deris Giemme og Forvaring/ og give hende Fosterløn og Kostegield/ indtil de ere syv Aar.

19 Art:
Pag: 536.

20.

HVis Løsøre nogen Umyndig tilfalder paa Skifte/det skal Værgen strax ved offentlig Auction, hvor den i Brug er/giøre i Penge/eller i andre Maader sælge/ det dyreste det sælgis kand og ikke ringere/end som det er vurderet for; Dog dersom der er Møebarn/ som til den Alder kommen er/ at mand formoder/ at hun med første kand blive gift/ da maa Værgen indebeholde hende til Beste af Løsøret hvis fornøden kand eragtis til at sette Boe med.

20 Art:
Pag: 171. Art: 32.
533 . . . 23.
675 . 676 . . 3. 5.
725 . . . 4
768 . . . 8. 9. 10.
Forordning om Auctions Verket 19 Decembr 1693. – 2 og 3 Art:
De Reformeredes Privilegier 23 April 1714. 16 Art:

21. Art.
Pag. 535. Art. 28.
543. . . 40

21.

Vor Løsøret ved offentlig Auction ikke kand giøris i Penge/ og Værgen ej heller kand sælge det i det ringeste for det / som det er vurderet for / da byde hand det op til Tinge/ og tage Tingsvidne derpaa/ og være saa angerløs.

22 Art.
Pag. 535 Art. 27.

22.

Ingen Værge maa afhænde de Umyndigis Jordegods / som hand er Værge for; Dog dersom nogen Forældre døer/ som sig støre Gield og Besværing efterlader/ end Godset kand forrente / eller med Løsøret afleggis/ da maa de Umyndigis Værge sælge af Jordegodset / indtil Gielden saaledis forminskis / at / naar de Umyndigis Værgepenge og anden Omkostning aarligen af Indkomsten udleggis/

17 Cap:

leggis/ Gielden da af samme Indkomstis Rest føjeligen kand forrentis.

23.

23 Art.

Pag: 531 Art: 20. Forordning om Auctions Brug dat 19 Decemb: 1693. – 20 og 23 Art:

OG maa Værgen hverken selv/ eller ved andre/ sig noget Børnegods / Løsøre/ eller Jordegods / tilforhandle/ meget mindre det nogen ringere/end vurderet er/overlade/uden det skeer ved offentlig Auction.

24.

VEfindis nogen Værge Ubillig Fordeel at søge/ eller Utilbørlig sig at forholde / stande til Rette og straffis/som den sig i Svig og Underfundighed haver ladet befinde.

25.

25 Art:

Pag: 526. 527. 538.

VÆrge maa ej Børnepenge føre af det Herret / Birk/ eller Bye/

som Arven er falden udj / uden hand agtis af Øvrigheden fuldkommen vederhæftig / eller setter een anden til Forløftningsmand derfor / som der ejer selv Gods / paa det at Pengene kunde blive holdne Barnet til Beste hos visse Folk / og blive der betalte / som de blive optagne / naar Barnet kommer til Lavalder.

26 Art.
Pag. 175. art. 27.

26.

Een hver Værge bør i alle Maader at søge sin Myndlings Gavn / og udbringe Indkomsten af al hans Formue det højeste skee kand / og hvis bliver til overs / naar alle Omkostninger / saa og den tredie Penge / som Værgen for sin Umage nyder / ere fradragne / skal komme den Umyndige til Fremtarv.

27. Vær-

17 Cap:

27.

VErgepenge skal alleene forstaa-
is/naar al Bekostning af God-
set gaar/ og Besværing derpaa hen-
ger/ være sig Folkeløn/ Rostieniste/
Skat og alt andet/ som af Boen bør
at udreedis/ og den Umyndigis nød-
tørftig Ophold først afkortis.

27 Art:
Pag 530. 532. 536.

28.

VIl Værge ingen Værgepenge
tage af sin Myndling/ da bør
hand derimod ej at forbindis til at
svare til Rentis Rente af sin Mynd-
lings Midler. Kand Formynderen ik-
ke sette sin Myndlings Penge ud paa
Rente/ da bør hand dem at opbyde
til Hiem- og Lands-Ting/og hvis in-
gen dem begærer/ som de sikkerligen
for fem af hundrede/ dersom ingen vil
have dem for sex af hundrede/ kand
betrois/

28 Art:
Forordning om Jagten-
udi Dannemark 8 Dec:
1688. 6 Art:
Contibut: oppebörseler
den 11 i samme Aar og
Maaned, og i sær den
6 Art:
om Rente 5 pC: 19 Febr:
1695.
Skov forordningen 21 Ja-
nuarij A:o 1710. Art: 22.

betrois / da maa hand dem hos Øvrigheden nedsette / og være frj for at svare sin Myndling til Renten / indtil hand dem sikkerligen kand faa udsat.

29 Art:
Pag: 102. art: 46
535 . . . 27
545 . . . . 1.

29.

VErger skulle være pligtige til / saa ofte det af Overformynderne / eller Øvrigheden / begæris / hvilket een gang i det ringeste om Aaret skee skal / at fremlegge Rigtighed om deris Myndlingers Midler / hvor og hvorudj de bestaa.

30 Art:
Pag: 530. 531.
539 . . art: 34
541 . . . . 36.

30.

DEn / som Værge er / og Børnegods og Penge i Forvaring og Forsvar haver / skal giøre sin Myndling Reede og Regnskab / naar den kommer til sine myndige Aar / for al Indtægt og Udgift i een af Frænderns / eller Øvrighedens / Overværelse.

31. For-

17 Cap:

31.

Forløvis nogen fra Umyndigis Værgemaal / og anden Mand det med Øvrighedens Samtykke / eller Befalning / antager / da skal den første gjøre den anden god Rigtighed derfor / og af hannem lade sig qvitte-re / hvormed hand og for al Tiltale af den Umyndige i sin Tid / eller andre / bør frj at være / men den anden / som det annammet haver / og haver derfor qvitteret / bør til alting at svare / og paa det hand kand være dis sikkere / maa hand / før end hand den forrige Værge qvitterer / lade af Over-formynderne og Øvrigheden kiende paa hvis hand tvifler paa i den forri-ge Værgis Regnskab.

32.

37 Art. Pag: 525. 710.

Kand Værgen ej svare Myndlin-

gen til hvis hand med Rette for Værgemaalet skyldig bliver / da skulle Overformynderne / som ej bedre Tilsyn med Værgen haft have / dertil svare. Kand Myndlingen hos dennem ej Ret bekomme / da søgis Skadens Oprejsning hos Øvrigheden / eller Husbonden / som bør at have Opsigt med de Umyndigis Gods.

33 Art. Pag: 95. Art: 1. 524. 526.

33.

SKR Værgen ikke fød Værge efter Loven / men sat Værge / og den føde Værge efter Loven Værgemaalet uden lovlig Forfald og Undskyldning ikke haver villet antage / da svarer samme føde Værge Myndlingen til sin Skade / før end Overformyndere / eller andre / derfor kand søgis.

34. Den /

17 Cap.

34 Art.

34.

Een / som er atten Aar gammel / annammer selv sit Gods at forrestaa ; Dog skal Værgen / efterat hand Afkald for Formynderskabet bekommet haver / eller een anden god Mand dertil af Øvrigheden forordnet / have fremdelis Tilsyn med den / som sit Gods at forrestaa selv til sig annammet haver / indtil hand bliver fem og tyve Aar / at hand ej Godset Unytteligen bortsetter ; Og bør derfor intet Pant / eller Skiøde / eller anden Forskrivning agtis / som af den mindre Aaring settis / eller givis / uden det skeer med forskreven Curatoris Samtykke.

Pag: 120 Art: 3.
149. 150.
151.
536. . . 30.
541 . . . 37.
668 . . . 2
726. 727. . 6. 7. 8. 10.

35 Art.

35.

Se / som noget Kiøbmandskab / eller Haandverk / bruge ville /

Pag: 496. Art: 5.
726.

særdelis om de ikke Drik / Dobbel og Ødselhed ere tilgivne / maa til samme Hanterings Fortsettelse bruge med deris Formynders og Curatoris Raad og Samtykke sig til Nytte af hvis dennem arveligen kunde være tilfalden / i Synderlighed naar de give sig i Egteskab / om de end ikke ere fem og tyve Aar gamle.

36 Art:
Pag: 120. art: 3.
539 . . 34.
541 . . 38.

36.

DEn / der atten Aar gammel er / giver ingen Værgepenge / om hand end skiønt er uden Lands / men Værgen alleene sin anvente Bekostning betalis; Dog hvis nogen motvillig udebliver uden lovlig Forfald og Undskyldning / naar hand sine atten fulde Aar naaet haver / og ikke vil annamme sit Gods / og efter giorte lovlig og rigtig Regnskab give Værgen

17 Cap:

gen Afkald / da bør Værgen ikke at staa den Fare med Værgemaalet / eller have Umag og Besværing dermed for intet.

37.

37 Art: Pag: 539. Art: 34.

END er Myndlingen sine fem og tyve Aar og i Landet / og ikke giør Endelighed med sin Formynder / naar Formynderen hannem det lovligen haver tilbudet / og giør det bevisligt / og Formynderen døer imidlertid / da bør hans Arvinger for den Sag angerløs at være.

38.

38. Art: Pag: 539. Art: 34.

FAder maa ej forholde sine Sønner deris Møderne / siden deris Moder er død / og de ere deris atten Aar / og ville fare fra hannem; Dog saa / at dermed forholdis / efter som tilforn mældet er i den 34. Artikel;

Men Daatter maa ingenlunde sige sig af Faderens Værgemaal / før end hand giver hende een anden ret Værge/eller Husbond.

39.

EN Myndling skal lade sig nøje med hvis Jordegods een Formynder foraarsagis efter den Taxt/ som af Kongen sat er / i Betalning at tage/ og med den Indkomst/ som deraf bekommis/ saa at Formynderen ikke skal være skyldig sin Myndling til højere at svare/naar som helst det ikke bevisis formedelst Formynderens Forsømmelse at være skeet / at ikke anden og bedre Betalning er søgt og til veje bragt.

40 Art.
Pag. 532. Art. 21.

40.

DErsom og een Formynder til sin Myndlings Forsikkring tager Pant

17 Cap.

Pant enten i Løsøre / eller Jordegods / og samme Pant af Formynderen er lovligen taget / og for den Priis / som i Landet med Pant at tage gængs er / da bør Myndlingen med samme Pant at lade sig nøje / og Formynderen ikke være forpligtet sin Myndling rede Penge derfor at skaffe / saa fremt hand tilbørlig Flid og Middel hos Debitoren haver anvent om rede Penge at erlange / og de ikke have været at bekomme.

41.

41. Art. Pag. 935. Art. 2.

Ynke maa sig Lavværge tage hvem hun vil af sine Frænder / eller anden god ærlig og fredsommelig Mand / som hende i hendis Sager med Raad og Daad kand bistaa / og med hende til Vitterlighed underskrive hvis Forhandlinger / eller andet

Magt

Magt paaliggendis / af hende forretagis.

42.

BEfindis Lavværgen at være Urolig og Enken Unødige Tretter at foraarsage / eller i andre Maader Enken Skade at paaføre / da skal Øvrigheden forbyde Enken at bruge hans Raad / og hende een anden god Mand i hans Stæd forordne / som hun kand være tient med.

XVIII. Cap:

Om Overformyndere og Børn.

I. Art:

DEr skal i hver Kiøbstæd være tvende fornemme Borgere / som

1 Art:
Pag: 536. Art: 29.
Forordning om de Kiøbenhauns Borgere er eller bliver tillat at skiftte med Samfrender 26. Oct. 1714.

som temmelig ere til Alders og vel formuende / hvilke skulle være Overformyndere / og med Borgemesters og Raads Hielp have Indseende med alle dem / som værge for dennem / der Værge behøve.

2.

Dernæst have Opsigt med Ungdommen / hvorledis den opfødis / saa vel som med Forældrene / hvorledis de deris Børn holde.

3.

Een hver af dennem skal i det ringeste fire Aar være i Bestillingen / og skulle de derfra ikke tillige forløvis / men naar den eene forløvis / affettis / eller ved Døden afgaar / da den anden / som igienbliver / med den hannem tilforordnis / skal blive i to Aar i det ringeste.

4.

Befindis nogens Udygtighed i denne Bestilling formedelst Armod / Sygdom / Uforstand / Drik / eller anden Letfærdighed / da skal Borgemester og Raad een anden i hans Stæd indstille / og derforuden / dersom hans Uflid / Utroeskab / eller andet saadant / befindis / hannem tiltale og søge for den deraf foraarsagede Skade med Betalning til de Interesserede; Og hvis Bøder den Skyldige saaledis udgiver / deraf skal den eene halve Part Kongen alleene til Regnskab føris / den anden halve Part til fattige Umyndige Faderløse og Moderløse uddeelis.

5.

Naar nogen sin Tid udværet haver i Bestillingen / og om hans Med-

18. Cap.

Medbroder ellers/ som forbemælt er/ i det ringeste to Aar Bestillingen betient haver/ begærer at forløvis/ da saa fremt een der i Byen dertil dygtig befindis/ skal hand den siste Decembris til den/ som Borgemester og Raad dertil igien samme Dag betroe/ i Øvrighedens Nærværelse levere een rigtig/ dog kort/ Fortegnelse paa alt hvis hans Bestilling vedkommer/ og derudj korteligen forfatte Navnene paa dem/ som Værger have/ hvad deris Lejlighed og Tarv er/ dernæst paa Værgerne/ hvad Betænkende hand over dennem haver. Hand skal og overlevere Fortegnelse paa Forældrene og Ungdommen/ og hvad Brøst hos een hver findis: Hvilken Fortegnelse ikke skal komme nogen til Hinder/ eller Skade/ enten den Fortegnen-

nendis / eller de optegnede / men skal alleeniste være som een Underretning / hvor efter hans Efterkommere kand sig forspørge; Ej heller skal Efterkommeren med samme Fortegnelse / eller Underretning / sig til nogen Uflittighed / eller Uvidenheds Undskyldning / behielpe / men selv forpligtet være strax om alting sig at informere.

6.

6 Art. Pag. 438. art. 1.

Overformyndere skulle ikke brugis i nogen Byens Bestillinger / eller Reisser / saa længe de i denne Bestilling ere / og siden ogsaa forskaanis for Kæmners Bestilling / om nogen anden dygtig dertil er at bekomme.

7.

7 Art. Pag. 246. 247.

Overformyndere skulle have Tilsyn /

18. Cap:

syn / at Forældre holde deris Børn / Drenge / eller Piger / til Skole / ærlige Tieniſter / Kiøbmandſkab / eller Haandverker / og hvis de befinde nogen at holde ſine Børn hos ſig til Drikisløshed / da ſkulle de ſette Forældrene Maanets dag for / inden hvilken de ſelv derudinden maa ſkaffe Raad. Skeer det ikke / da ſkulle Overformynderne ſette Børnene til ærlige Haandverker / og ſkulle Forældrene være forpligtede dennem at klæde og føde. Ville de det ikke godvilligen giøre / da ſkulle Overformynderne det ſom een vitterlig Gield ved Nam hos dennem søge / om de ellers dertil Formue have. End have Forældrene ikke Formue / da ſkulle ſaadanne ſaa vel ſom andre Faderløſe og Hittebørn / ſom til Haandverker

settis / klædis af hvis Almisse / som nogen ville godvilligen give.

XIX. Cap:

Om Tienistefolk paa Landet og i Kiøbstæderne / Inderster og Løsgængere.

I. Art:

TIenistefolk maa ej med deris Forseelse føre deris Husbond Skade paa / men de bør selv at lide for hvis de brut have.

2.

END giver Husbond sin Tiener / eller anden / Fuldmagt paa sine Vegne

1 Art.
Pag: 994 Art: 7.
Forordning om uetro Tieneres Straf. 4 Mart 1690.
Cammer Rets ordningen 18 Mart 1720. 1 Cap: 5 Art:

19 Pap:

Vegne at forrette noget/ da bør Husbonden selv at svare til hvad derudj forseis af den / som hand Fuldmagt givet haver / og af hannem igien søge Opretning.

3.

BEgaais noget Uskielligt imod Tieneren af andre end Husbonden/ da opbær Tieneren selv Bøder.

4.

INgen ledig Karl/ eller Inderste/ som sider til Huse paa Landsbyen/ maa bortfæste sig til Bonde-arbejd og Tieniste ringere end heel eller half Aar / uden et halft Aars Løns Forbrydelse.

5.

DEg skal saa ingen paa Landet hos Bønderne for Dagløn arbejde

3 Art.

Pag: 469. Art: 17.
554 . . . 9.
884 . . . 5
885 . . . 10.
912 . . . 4.
950 . . . 1.

4 Art.

Pag: 552. 554. 558.

Forordning angl: 2de Land Militiens Sessioner 27 Dec: 1701. — 6 Art: 5 post:

At Bonde og Karlenes Løn ikke i nogen Seags Sædskal gives 19 febr: samme aar.

de uden gifte og boesatte paa Gaarde / eller Gaardsparter / og Gadehusmænd / som giøre og give aarlig Rettighed til deris Herskab.

6.

DOg skal hermed ikke være forbudet / at de / som sig ved Søekanten paa nogle visse Tider om Aaret af Fiskerj og Søen alleene nære / jo herefter som tilforn maa om Vinteren / og naar de ikke ere til Søes / sig for Dagløn bortfæste; Ej heller at Tærskere jo maa lade sig antage af hvem / som dem behøve til deris Korn at udtærske / paa hvad Tid og til hvilken Tid mand haver dem Behov.

7.

7 Art:
Pag: 460. Art: 2.
551. . . 4
562. . . 21.

INderster / være sig Karle / eller Qvinder / maa ikke af Gaard-

eller

19 Cap:

eller Hus-Mænd til Værelse antagis under deris Fæstis Fortabelse/ uden det dennem af Husbonden/ eller hans Fuldmægtig/ bevilgis/ som om Indersters Forhold og Næring sig skal lade informere, saa det kand være Husbonden og Bonden uden Skade.

8.

NAar nogen fremmet til Sognene ankommer/ skal Bønderne strax give Præsten det tilkiende/ som deris Pas og Bevis de medbringe skal læse/ og dem overhøre/ og dersom nogen Mistanke kunde være/ da Præsten det for Herskabet/ eller hans Fuldmægtig/ angive; Og skulle Præsterne flittig antegne deris Navne og Fødestæd/ som sig i deris Sogne opholde/ være sig Inderster/ Tienistekarle og Drenge/ eller Løsgængere/

S Art:
Pag 239 art: 22.
246 . . . 1
286 . . . 5
487 . . . 2
549 . . . 7.
555 . . . 10.
558 . . . 16
562 . . . 21.
948 . . . 29.
Forordning om Skudsmaal og Passer 19 february 1701.

hver Tienistekarl/Dreng/eller Qvinde/fire Skilling Danske.

II.

Begiver nogen Karls- eller Qvindis-Person sig Ulovlig af deris Husbonders Tieniste/da skulle de have forbrut saa meget/som deris halve Aars Løn sig kand beløbe/halfdeelen til Husbonden og halfdeelen til Husbondens Herskab: Og de/som dem videndis antage/skulle have dobbelt saa meget til den forrige og rette Tienistetyendis Husbond og hans Herskab forbrut.

12.

Hvo som tager anden Mands Svend/Tiener/eller Tienisteqvindfolk i Tieniste uden Pasbord/hand skal svare den/som Tieneren uden lovlig Afskeed er fradragen/til al den Skade hand derover lider/og der-

11 Art:
Pag: 557. Art: 12
1003. . . . 4
Forordning om Passer og Skudsmaal, 19 Febr: 1701.
den nÿ Cammer Rets-ordning 18 Mart: 1720.
2 Cap: 12 Art:

19 Cap:

derforuden bøde til hannem / som ovenbemælt er. Og skal een hver give sine Tienistefolk / Mands- og Qvindis-Personer / naar de fra hannem skillis / Pasbord / som de have fortient / at ikke nogen derover bliver bedragen.

13.

13 Art
Pag: 89. 93. 469. 555.

Ingen maa tage een anden Mands Tiener i Forsvar / før end hand lovligen skilt er fra sin Husbond.

14.

14 Art.
Pag 1003. a.A: 4.

Vilsiger nogen sin Tieniste og tager Fæstepenge paa Haanden / og vil ikke gaa i Tieniste / betale Fæstepengene igien og derforuden fierde Parten af et Aars Løn / som hand skulle have / dersom hand hafde kommet udj Tieniste. End haver hand ingen Fæstepenge opbaaret / betale dog et Fierding Aars Løn / som sagt er.

15.

ANtager mand nogen til sin Tieniste/ og vil hannem siden uden lovlig Aarsag ej annamme/da beholder den/som antaget var/ hvis Fæstepenge given er/angerløs/og derforuden bør Husbonden at give hannem fierde Parten af et Aars Løn/som hand skulle have / om hand i Tienisten hafde kommet.

16 Art.
Pag. 246. 247.
420. Art. 7.
549.
553. . . 8.
561. . . 18.

16.

VAar nogen Tienistefolk/som deris Tieniste opsagt have/eller andre Løsgængere / som ikke ere boesatte og tiende til Kongen / Kirken og Præsten/eller giøre og give dem nogen Rettighed/ej heller have fuldkommen Bevis og nøjagtig Skudsmaal fra Præsten / hvor de have deris Ophold / og hvorledis de skikke sig / det være sig Mands- eller Qvindis-Personer / nogen-

Forordning om Løsgængere i Kiöbenhavn 29 April 1684.

19 Cap:

genstads betrædis/og ikke lovligen bevise sig/saa fremt de ellers ved Sundhed været have/ Tieniste at have for een billig Løn begæret paa de Stæder de behøvis/og kunde antagis/da skulle de strax paagribis/ og Dom over dem forhvervis / at gaa saa mange Maaneder i Jern at arbejde/ som de have entholt sig fra at tiene / eller om de i fremmede Lande her af Riget sig ville udsnige/og siden betrædis/da derfor søgis/tiltalis og straffis med Fængsel og Jern. Og da skal Kongens Amptmænd dennem / som paa Kongens Grunde saaledis skyldige befindis/med ringeste Bekostning skee kand/ enten til Bremmerholm / eller anden Stads hen forskikke med deris Dom/ hvorudj alle mod dennem forhvervede Vidnisbyrd skal være indførte/paa det/

om nogen saadanne af Had og Avind forurettede ere/ under det Skin/ at de skulle være Løsgængere/ de da kunde igien til Rette forhielpis.

17 Art:

Pag: 13. Art: 10.

17.

ILigemaade skal med dennem forholdis/som sig for Soldater udgive/eller Soldater ere/og Landene igiennemstryge; Dog de tienistløse Folk og Soldater undertagne/som lovlig Pas have og skielligen befindis paa deris rette Rejse og Vej at være stæde/og sig uden Tryglen opholde/ eller og uden Tviflsmaal den Formue eje/at de sig deraf kunde holde / og uden nogen Mands Skade have sig med Lediggang at opholde: Hvorpaa de bør/om begæris / at skaffe Sognevidne og Skudsmaal.

18 Art:

Pag: 420. Art: 2.
554. . 9. 10.
558. . 16.

18.

KOngens Amptmænd skulle hver i sit

Forordning om Vornede Arched 21 febr: 1702. 3 post 1 Art:

19 Cap.

i sit Ampt tvende gange om Aaret/ som er den første Junii og den første Decembris, holde Inqvisition over alle saadanne Folk/ saa og forfare/ hvorledis med alt det/ som her forskrevet staar/ forholdis/ og da tilforn Herskabet paa Landet/ som i hans Ampt boendis er/ derom advare/ at een hver paa sin Grund kunde paa samme Dag og Tid holde Randsagning/ og tilhielpe/ at dette fyldistgiøris.

19.

19 Art. Pag. 550. 559. 562.

Findis nogen/ som sig til Side holder paa de to forskrevne Dage/ naar Inqvisitionen skeer/ de skulle agtis for Løsgængere/ og strax paagribis/ og med dennem handlis/ som tilforn er mælt.

20.

Dersom Herskabet paa Landet ik-

ke selv formaar saadanne motvillige og Løsgængere at antaste/ straffe/ eller i god Forvaring at have/ eller dennem ikke til egen Tieniste og Arbejd vil bruge/ da maa de det Kongens Amptmænd/ i hvis Ampt de ere boende/ tilkiendegive/ og dennem til hannem lade overantvorde/ at hand sig med dennem/ efter som før er mælt/ kand forholde.

21.

21 Art:
Pag: 160. Art: 16.
463.
553
564.

Deres Straf, som Kongens Folk der er bortrömt Huuser og Hæler eller dem af Landet bortför 19 Febr: 1704.
13 Oct: 1703.
16 Dec: 1704.
vin Løsgængere i Kiøbenhavn
24 Sept: 1708.

Findis nogen Løsgængere/ eller dem/ som ingen Pas/ eller rigtig Beskeed/ have/ videndis til sig at holde/ dem huse og hæle/ de skulle paa Landet have forbrut deris Fæste til deris Husbond/ og derforuden/ om dennem overbevisis nogen Ulovlig Handling og Fælletsskab med saadanne at have haft/ at staa til Rette derfor og straf-

straffis som vedbør; Men i Kiøbstæderne skulle de/ som det giøre/ straffis som de der huse fredløse.

XX. Cap:

Om Jøder og Tatere.

I. Art:

INgen Jøde maa sig her i Riget indbegive/ eller sig finde lade/ uden Kongens særdelis Lejdebrev under tusinde Rix Dalers Straf af hver Person/ som uden forskreven Lejdebrev betrædis.

1 Art.
Tydske Jøder maa ei meere handle eller spende Tobak, uden de bygger huus paa Christianshaun, 21 Martij 1688.

2.

HVo som nogen Jøde angiver og Kongens Amptmand anviser/

2 Art.
Ligesom ved 1te Art.

skal have derfor hver gang et halft hundred Rix Daler.

3.

Tatere / som omløbe og besvige Folk med deris Bedrageri/Løgn/ Tyverj og Troldom / skulle af Stædets Øvrighed paagribis/hvor de kunde befindis / og alt hvis de have med at fare dennem fratagis/ og deris Anførere paa Livet straffis / og de andre inden vis Tid at rømme Riget fra næste Stæder de kunde udkomme/ og hvis de efter den Tid spørgis / eller overkommis/kunde her i Riget/da som deris Anførere at straffis paa Livet/og hvo dennem huser/eller herberger/bøde til sit Herskab for hver Nat og for hver Person / som den der huser fredløse.

3 Art.
Pag: 160 Art: 16
453 . . . 8.
463 . . . 1
563 . . . 1
Forordning angaaende Tatere 24 Sept: 1708. See i den 1 Part 13 Art. om Tartere.

Fier-

Fierde Bog/ Om Søeretten.

I. Cap: Om Skipperis/ Styremænds og alle andre Skibs-Betienters Antagelse/ Løn og Forhold.

I. Art:

NAar Reedere ville antage een Skipper/ som skulle føre deris Skib/ da skulle de

1. Art.
Pag: 591. 592. 593. 607. 688.
Forordning at Skippere er pligtig til enhver Reise at tage 4 eller 5 Ct. deelen iblant sine Folk af Bogøe og Møens Baadsmænd og give dem hver ½ rd. Hyre mindre Maanetl: end andre befarne Matroser betales, 24 July 1697. ×

× angaaende Beviis for Mandskabet som ikke maa være uden til Skibets Fornødenhed eller af uenroullerede 16 Decembr: 1704.
Kiøbenhauns Skipperes Laugs Articler, 25 January 1707 1. 4. 14. 24 og 25 Art.

oprette med ham skriftlig Contract, hvilken begge Parter skulle underskrive / og siden ubrødelig holde. Derefter antager Skipperen hvis Skibsfolk hand agter fornøden til Skibet / og hans Reedere i Længden kunde være forvarede med.

om Told Seglenes brydelse paa Skiberommene, at for hver gang det skeer skal bødes 50 Rd. Vid: Forord: 17 Mart 1721 som beraaber sig paa Forord: af 2 May 1702.

2 Art: Pag 569: 591. 594.

2.

INgen Skipper maa underhyre een andens Styremand / eller Baadsmænd. Hvem det giør / og det bevisis / da skal den / som hannem først hafde fæst / beholde hannem at fuldgiøre sin Rejse med / som hand lovet haver / og det stande til Skipperen hvad hand vil give hannem af sin Løn / fordj hand haver dermed fortabt sin Ret / at hand haver stædt sig til tvende / og den Skipper / som haver vitterlig underhyret den andens Folk / bøde

1 Cap:

bøde derfor tyve Lod Sølv til Kongen og tyve Lod Sølv til Byen.

3.

3 Art.

Pag. 248. 571. Art. 6 582. 585. 589. 626.

Naar Skipperen hyrer Folk / da bør hand strax med dem forud om deris Hyre at foreenis / og give een hver i det minste een Mark paa Haanden / og da ere de strax pligtige at give sig i Skibet / saa tilig som Skipperen dennem derom tilsigendis vorder / og der tage Vare paa deris Embede og Arbejde / at lade / eller baglaste / Skibet / før end de opbære noget af deris Hyre. Have de og opbaaret deris Hyre / og blive forsømmelige / og ikke tage Vare paa Skibet / eller / naar de for een Reise ere hyrede / forlade Skibet uden Sygdom og andet lovligt Forfald foruden Skipperens Forlov (være sig for gode eller onde

Tidender/for fær Hendelse til Søes/ eller for nogen anden Aarsags Skyld) før end det haver fuldendet sin Reise/er fuldkommelig losset/igien retteligen baglastet/ og Seglene tagne fra Raaen/da give Hyren tilbage/ og dertilmed saa meget/ som dennem var lovet til Hyre/halfdeelen til Kongen og halfdeelen til Skipperen/ eller og leggis udj Fængsel i fiorten Dage til Vand og Brød/ om de ikke have at betale med. Er Skibet udj Fare til at forgaa/ eller at blive taget af Fribyttere/ eller Røvere/ og nogen da forlader det uden Skipperens samtykke/have sit Liv forbrut/i hvor hand siden paagribis.

4.

Om nogen Skibsfolk sig forhyre/ og ikke ere gode for det/ som de

1 Cap:

de sig udgive for/og det kand dennem skielligen overbevisis af to/ eller tre/ inden Skibsborde/de skal miste deris heele Hyre/ og derforuden bøde saa meget/ som dennem var lovet til Hyre/ halfdeelen til Kongen og halfdeelen til Skipperen. Dersom de ikke have at bøde med/skal de tre gange gaa under Kølen/ uden Skipperen dennem benaade vil.

5.

5 Art.
Pag: 566. Art: 2.
583. . . 22.
See og de ved den 1te Art: allegerede Langs Articler = 1 og 4 Art:

OG dersom nogen giver sig ud for Styremand/ og lader sig derfor hyre til een vis stæd/ og Skipperen fanger Skade enten paa Skib/ eller Gods/ for hans Forsømmelsis og Uforfarenheds skyld/ da skal samme Styremand/ naar det ham lovlig ved tvende søefarne Folkis Vidne overbevisis/ være pligtig at bøde al

skaden igien/ om hand det formaar. Formaar hand det ikke/da have hand forbrut sit Liv; Men hvis Skipperen skulle forandre sin Reisse/og Styremanden derudj var Ukyndig/og ikke/naar hand derom bliver adspurt/ trøster sig til at fortsette samme ny Reisse/da nyder hand sin til den Tid fortiente Styremands Løn/ og siden ikkun Høibaadsmands Løn/ om hand vil forblive paa Skibet; Men vil hand ikke/ da betale Skipperen hannem hans halve Hyre/ om Reissens Forandring skeer paa Henreisen; Men skeer den paa Hiemreisen/ da betale hand hannem den fulde Hyre; Men anlover hand forsvarligen at fuldende Reisen/ og nogen skade skeer for hans Uforfarenheds skyld/da miste Hyren/ og bøde skaden.

6. Om

1 Cap:

6 Art.
Pag 567. Art: 3.
573 . . . 9.
585 . . . 24
589 . . . 31.

6.

OM nogen Skibsfolk har ladet sig hyre / og ligge af Skibet om Nattetide uden Skipperens Forlov / bøde een hver derfor tre Lod Sølv til Kongen og tre Lod Sølv til Byen; Men skeer nogen ydermeere Skade for slig Forsømmelse / da stande derfor til Rette efter Sagens Lejlighed. Skeer og imidlertid noget Skibs-Arbejd / hvorved nogen af de tilstæde værende Skibsfolk kommer til skade / da bør den Fraværendis give til Hielp til Badskerløn efter Skipperens og Styremandens Sigelse.

7.

FIndis nogen Baadsmand / som paa nogen Rejse stædt er / om Nattetide paa Gaden / eller og i Utilbørlige

børlige Huse og Herberge / den maa og skal Fogden og Byens Tienere gribe og fængsle udj tre Dage til Vand og Brød / og skal den Skyldige derforuden bøde tre Lod Sølv til Kongen og tre Lod Sølv til Byen. Gior hand nogen anden Ulovlig Gierning / stande derfor til Rette efter Sagens Lejlighed.

8.

Kommer een Skipper med sit Skib udj Havn / eller paa Reed / og hans Folk ville fare udj Landet / skal det skee med Skipperens Forlov / dog at halfdeelen bliver udj Skibet / og troligen det forvarer / og de / som fare i Landet / skulle betimelig om Aftenen komme til Skibs igien / eller om Dagen / naar Skipperen dem tilsiger. Hvo som sig herimod fordrister at blive

I Art.

Pag: 571. Art: 6.

1 Cap:

blive i Land uden skiellig Aarsag og Skipperens Forlov / hand straffis og bøde derfor / som næst tilforn sagt er.

9.

Naar nogen Skibsfolk formedelst Drukkenskab / eller anden Ulydighed / ikke ville være deris Skipper følgagtige / naar Vinden er god / eller de af Skipperen vorde tilsagte / da skal Skipperen ingenlunde forligge sin Vind / men hyre andre i deris Stæd / og den / som brødig findis / skal igiengive hvis hand haver annammet / og hvis den / som igien hyret vorder / ydermeere koster / og have forbrut tj Lod Sølv til Kongen og tj Lod Sølv til Byen. Haver hand ikke at betale med / da skal hand antvordis til Stædets Øvrighed / og træle for sin Brøde og Faldsmaal; Og der-

9 Art:
Pag 571. Art: 6
575 . . 10
578 . . 15
582.
588 . . 30.
Forordning om Sø-Folk 8 Janv: 1705 6 Post.

som nogen er sin Skipper Ulydig i Søen og trodzig imod ham/eller Uroelig og knururen imod andre af Skibsfolket/ saa nogen Oprør/ Mord/ eller anden Ulykke/ ved ham er at befrygte/ da haver Skipperen Magt at sette Hannem udj Land med to/ eller tre/ af de beste Mænd/ som i Skibet ere/ deris Raad og Samtykke/ dog hvor Christne Folk boe/ og belønne een anden i hans Stæd af den Uhørsoms Hyre og Føring/ og Skipperen dermed angerløs være; Saa maa ej heller nogen Skipper/ eller anden Skibs-Officerer, med Usømmelig Ord/ eller Gierning/ begægne nogen af sine Folk/ som i Skibet ere/ og hvis hand derudj forseer sig/ da skal hand derfor ved sin Hiemkomst tilbørlig anseis.

1 Cap:

10 Art.
Pag 574. art. 9
613. . . 22.
886. . . 1.

10.

Fordriſter nogen ſig til at giøre Mytterj / Oprør / eller Forbund imod Skipperen / og det kand ſkielligen beviſis / da ſkal det straffis ſom anden Halsløs Gierning / ſom og de ſkulle straffis / ſom ville nøde og twinge Skipperen til at ſegle andenſtæds med dennem / end deris Beſkeed er / Skipperen og Reederne til Skade.

11 Art.
Pag: 898. art. 2.

11.

Folket ſkal holde god Fred og Eenighed inden Skibsborde. Derſom nogen giør den anden Saar / eller Lemmelæſt / ſaa at Skibet / eller Skibs-Arbejd dermed bliver forſømmet / da ſkal den / ſom ſkaden haver giort / flye een anden udj ſtæden / og bøde derfor til Kongen og Byen / efter ſom ſkaden er ſtor til / og opreiſſe Skip-

peren den skade hand deraf taget haver.

12 Art:
Pag 893. art: 13.

12.

END bliver den Saarede død af samme skade/da skal Skipperen og alt Skibsfolket være skyldige at holde Manddraberen tilstæde/og antvorde hannem Stædets Øvrighed/ hvor de først ankomme i Kongens Riger og Lande/ der at undgielde hans fortiente Løn efter sagens Lejlighed. Og dersom samme Misdæder med deris Villie og for deris Forsømmelse undkommer/ da skulle de alle/ som i Skibet vare/svare til hans Gierning.

13 Art:
Pag: 886. art: 1.

13.

OM nogen Skipper/Kiøbmand/ eller Baadsmand/sig forgriber udj nogen Gierning/som er Livs straf værd/da skal samme hans Forseelse ikke kom-

1 Cap:

komme Skib og Gods meere til skade og Hinder/end hans egen Part derudj kand være / og det skal overantvordis ved tre de beste Mænds Eed / som udj Skibet ere.

14. Art: Pag. 625. Art. 15.

14.

Naa de Skibe/ hvor Badskere findis / og de for vis Løn ere antagne / der skulle de betiene alle og een hver af Skibsfolkene med Klippen / Ragen/og at læge de Syge/uden nogen Betalning/med mindre det er smitsom Syge/ eller og nogen sig selv har forvoldet een skade uden Skibs-Arbejd. Handler nogen Badsker herimod / eller tager muntlig/ eller skriftlig / Løfte for saadan Opvartning / som hand er pligtig at giøre / da skal det af ingen Værd være / men hand derforuden korte dobbelt saa meget i

sin Løn / som hand saaledis ville tilbringe sig.

15.

15 Art:
Pag: 574. Art: 9.
Forordning om Kongens Sön folk 8 January 1705.

INgen Baadsmand maa straffe Skipperens Kost / ikke heller begære anden Spisning inden Skibsborde / end sædvanligt er og Dagen tilhører. Hvem det giør / og ikke haver skiellig Aarsag dertil / skal dermed sin Hyre og Føring forbrut have / og maa Skipperen sette hannem paa det første Land hand tilkommer / hvor Christne Folk ere. Iligemaade forholdis / om nogen Øl og Mad forsetligviis spilder. Vil nogen af Skibsfolkene det hindre Skipperen til Fortred / hand være den samme straf undergiven.

16.

KOmmer Skipperen i Havn / hvor ferst Mad er at bekomme / da

1 Cap.

da staar det ham frit for at kiøbe det efter sin egen Villie; Dog maa ingen hannem dertil nøde/eller tvinge. Hvo herimod giør / skal have forbrut tre Lod Sølv til Kongen/og tre Lod Sølv til Skipperen.

17.

Vem som vil nøde Kokken til at giøre Ild og spise uden den rette Tid / hand bøde derfor ti Lod Sølv til Kongen / og miste sin Hyre; Men dersom Kokken det fortier / og ikke vil aabenbare/og det siden udkommer/skal hand derfor bøde tre Lod Sølv til Kongen og tre Lod Sølv til Byen; Kokken skal og være pligtig at forvare sit Skibs Fatalie/saa det ikke spildis / eller fordærvis / for hans Forsømmelsis skyld. Giør hand det ikke/ da bøde skaden/og miste sin Hyre.

18. In-

18.

Ingen skal fordriste sig til inden Skibsborde at drikke til Overflødighed / eller giøre Giestebud udj Skibet/men hvem som imellem Maaltid til sin Nødtørft at drikke behøver / ham maa det forundis/og ej videre. Findis nogen herimod at giøre/have dermed forbrut tre Lod Sølv til Kongen og lige saa meget til Reederne / saa tit og ofte som det skeer/ og vorder anklaget. Jligemaade skal Skibsfolkene straffis / om de forsømme deris Vagt / eller understaa sig at gaa med Jld/ eller Lys/ under Overløbet/helst i Krigs-Skibe ved Krudkammeret/og hvor noget løst Hør/eller Halm/kunde være. Forseer Skipperen / eller nogle af de andre Officerer, sig herudj/ da bøde dobbelt.

19. Een

19. 19 Art.

Pag: 856. Art: 55.

SEn hver inden Skibsborde / enten Officerer, eller Gemeene / skal / saa længe Reisen varer / enthol-de sig fra al Dobbel og Læg / enten det angaar Penge / eller Vare / eller de læge paa Borge / og gjøre derfor imellem hin anden enten skriftlige / eller muntlige / Løfter / da skal samme Løfter af gandske ingen Kraft være / og derforuden skal baade den / som vinder / og den / der taber / have forbrut / een hver for sig / tre dobbelt saa meget / som de lægte om / hvilke Bøder Skipperen strax skal indkræve / eller korte i een hvers Løn / og deelis de siden imellem Skipperen / de Fattige Søefarende og de andre Uskyldige Baadsfolk.

20 Art. Pag: 573.

20.

INgen af Skibs-Betienterne maa efter denne Dag fordre nogen Penge / eller Pengis Værd / af dem / som inden Skibsborde kunde være / enten de ere Skibsfolk / eller Reisende / og komme paa sær Farvand / hvor de tilforn ikke have seglet / langt mindre true dem efter gammel ond Sædvane til at overslaais med Vand / eller noget deslige / men Skipperen skal strax straffe een hver / som saadant understaar sig at giøre / med Vand og Brød paa tre Dage.

21 Art. Pag: 567. Art: 13. 607. . . . 13.

21.

MOdviger nogen Baadsmand Skipperen med sin Hyre / og det udi Sandhed kand bevisis / da skal den derfor straffis som een anden Tyv.

22. Een

22. 22 Art. Pag: 570 Art: 5.

EN Skipper/ som haver hyret sit Folk til nogen vis Stæd/ og der henkommendis vorder til Sinds at ville segle med samme sit Skib anden-stæds/ enten hand paa det første stæd losser/ eller ikke/ hand skal forbedre sit Folk deris Hyre efter Rejsens Beskaffenhed/ og de skulle være pligtige at følge hannem/ hver under fyrretyve Lod Sølvs Bøder/ halfdeelen til Kongen og halfdeelen til Reederne/ og naar Skibet kommer did/ som Skipperen gior sit Marked og haver losset/ skal Skipperen der give dennem deris Hyre/ med mindre Skibet ved deris Forsømmelse er kommet til Skade.

23.

EN een Skipper vorder til Sinds at bryde sin Last/ før end hand

kommer til den Stæd/ som hand haver hyret sit Folk til/ og hand kand vide sine Reederis Gavn og Fordeel dermed/ da maa hand det vel gjøre/ og hans Baadsmænd skulle være pligtige at losse foruden Knur og Jmodsigelse/ og dersom hand beholder saa meget af samme Last udj Skibet igien/ saa hand er stiv nok belastet at segle did/ som hand sit Folk haver hyret til/ da er hand dem ingen Forbedring pligtig/ og de være hannem følgagtige did/ som forskrevet staar; Men dersom hand losser sin fulde Last/ og skal tage Baglast ind igien/ da give hand sit Folk deris heele Hyre/ og vil hand siden segle fremdelis/ da give hand sit Folk hvis billigt er/ og hand med dennem kand foreenis om. Findis nogen herimod Ulydig at være/ da have sig

sig dermed forbrut sin Hyre og Føring/og derover bøde tj Lod Sølv til Kongen og ti Lod Sølv til Byen.

24.

24 Art.
Pag. 567. Art. 3.
571. . . 6.

Forsømmer nogen Baadsmand sit Arbejd al den Stund at Skibet ladis/ eller lossis/ da skal hand give sine Stalbrødre for hver Dag hand det forsømmer et halft Lod Sølv.

25.

Ingen maa føre Baaden/ eller Espingen/ fra Borde uden med Skipperens/ Styremandens/ eller Højbaadsmandens/Forlov. Hvo det giør/ skal have forbrut til alt Skibsfolket tre Lod Sølv/og kommer Baaden noget til/ eller og formedelst saadant nogen anden Skade skeer/ da stande dennem til Rette derfor/ som

derpaa have at sige efter Sagens Beskaffenhed.

26 Art:
Pag: 591. Art: 32.

26.

EEn Skipper / som vil segle uden Rigerne / skal give sit Folk / som betalis for Rejssen / deris fulde Hyre / halfparten paa det Stæd / hvor hand udreeder / eller og baglaster / Skibet / og den anden halve Part / naar hand kommer tilbage igien / og haver losset sit indehavende Gods og Vare; Men de / som fare for Maanets Hyre / skulle betalis / som de ere forligte om med Skipperen.

27 Art:
Kiöbenhauns Skippers Laugs Articler 25 January 1707. 9 Art:

27.

NAar een Skipper vil segle uden Rigerne Vestvert i Europa / da maa hans og Styremandens Føring i det højeste ej være over een Læst: Højbaadsmandens / Skibsskriverens /

rens/Tømmermandens og Kokkens/ ej heller meere end een half Læst/ og de andre Baadsmænds hver een tredie Part af een Læst: Een Drengs Half saa meget som een Baadsmands/ og nyde samme Føring Fragt-frj/ og ikke meere.

28.

Ingen maa sælge sin Føring af Skibet uden med Skipperens Samtykke og Vidskab under samme Førings Fortabelse/halfdeelen til Kongen og halfdeelen til Skipperen; Dog dersom Befragteren samme Føring efter Markets Gang beholde vil/ da stande det hannem frit for.

29.

Skipperen skal ej heller være pligtig at svare til nogen Føring/ naar Skibet er tilladet/ men naar Skip-

Skipperen begynder at lade/ skal hand paaminde hver i Almindelighed derom/ og da hver give tilkiende/ som vil skibe sin egen Føring/ og giøre sig da Rommet til sin egen Føring saa nyttigt/ som hand kand; Dog skal ingen Baadsmand forunde sit Rom til nogen anden uden Skipperens Samtykke.

30 Art. Pag. 573. Art. 9.

30.

Var nogen Baadsmand af Skibet/ og giør sig Unyttig udj Drukkenskab/ eller udj andre Maader/ og bliver derover Lemmelæst/ saa hand ikke kand fuldende sin Reise/ den skal give tilbage igien det hand haver opbaaret/ og Skipperen hyre een anden udj hans Stæd. Hvad det ydermeere koster/ skal af samme Baadsmands Føring betalis.

31. Fan-

31.

31 Art.
Pag. 567. Art. 3.
571 . . . 6.

Fanger nogen af Skibsfolkene Skade udj Skibs Arbejd / eller andre Maader udj Skibs Nytte og Gavn / og er dog ikke selv Aarsag dertil / eller og nogen bliver syg paa Reisen / saa hand ikke kand blive liggendis i Skibet / da skal Skipperen lade den Syge komme i Landet / og bestille hannem Herberge / hvor hand kand paavaris og forsørgis med Lys og Kost til Nødtørftighed efter den Maade / som hand spiser udj Skibet. Bliver hand til Pas / da komme udj Skibet igien / og om hand kommer udj Skibet inden fuldente Reise / da nyde sin fulde Hyre; Dog er Skipperen ikke pligtig at tøve efter hannem / men segle / naar Skibet er seglreede / og døer hand den Stund Skibet er paa Hen-

reisen / da skal hans Arvinger have hans halve Hyre og heele Føring imod halff Fragtis Erleggelse med hvis andet hannem tilhører; Men er Skibet paa Hiemreisen / da tage hans Arvinger hans heele Hyre og Føring uden nogen Fragtis Betalning/og betale hans Jordefærd / og skal Øvrigheden have Indseende derhos/om den dødis Arvinger ere der ikke tilstæde.

32 Art: Pag: 586. Art. 26.

32.

HAver Skipperen tilladet sit Skib/og formedelst Krig/Søerøvere/Arrest af Landsens/eller Stædets / Øvrighed ikke torde / maatte / eller kunde / fuldgiøre sin Reise / og det bliver hannem tillat at afskakke sit Folk / da er hand ej pligtig videre at betale dennem end fierde Parten af deris Hyre; Men dersom Skipperen udlø-

1 Cap:

udløber udj Søen/ og enten miſter Segl/Maſt/Anker/eller Tov/eller for andre merkelige Aarſager nødis til at løbe tilbage udj Havn igien at oplegge ſit Skib/ da ſkal Skibsfolket lade ſig nøje med den halve Hyre/om de for Henreiſſen alleene ere betingede; Men ere de for Frem-og Tilbage-Reiſen betingede/da med den fierde Part/ og ere de i Maanets Hyre betingede/ da ſkal de nyde Betalning for ſaa lang Tid de have ſeglet.

33.

33 Art.
Pag: 565. 566. 591. 593. 607.

VOrder een Skipper ſyg/ eller Ueens med ſine Reedere/ ſaa at Reederne ville ſette een anden Skipper paa Skibet/da ſkal alt Skibsfolket for den ſamme Hyre være den ny ſatte Skipper følgagtigt/ligeſom den anden under Hyrens Fortabelſe; Dog/

om Hand vil segle videre/skal Hand give dennem Forbedring. End vil Skipperen sælge Skibet/da ere de ikke pligtige at tiene den ny Skipper længre end efter deris Contract med den første Skipper. Vil og den ny Skipper antage ny Skibsfolk i de gamlis Stæd/ da skal den første Skipper betale dem deris fulde Løn/og føre dem til den Stæd/hvor de først seglede fra.

34 Art. Pag 565. 591. 593. 607.

34.

NVis Reederne befinde raadeligst at affette een Skipper/ da skal det skee med samtligis Villie og Samtykke; Men kand de ikke derom eenis/ da skal Dommerne kiende/ om der er billig Aarsag til hans Affettelse. Haver den affatte Skipper nogen Part i Skibet/ da skulle Reederne ham efter gode Mænds Sigelse udløse.

35. Kom-

1 Cap:

35.

35 Art.

Pag: 565. 591. 592. 606. 607.

Kommer Tvedragt imellem Skipperen og Reederne/at hand ikke længer kand føre deris Skib/eller ogsaa imellem Reederne indbyrdis/ udj saa Maader/ at een Part vil/ at Skibet skal segle/og de andre vil ikke/ da skal Skibet derfor ikke blive beliggendis og forsømmis/ men den minste Part af Reederne skulle sette det for Penge/ ligesom de ville det slippe/ eller beholde/ og hvem da bliver ved Skibet/ skal betale de andre Reedere inden sex Uger derefter uden al Rettergang i alle Maader/og lade det fare uden Forhindring; Men kunde de ikke eens vorde om Skibet/ da bør det ikke at blive beliggendis/ og maa den største Hob af Reederne udreede Skibet sig til Beste/ men paa Skibet

stande alle Reederne Eventyr / og de / som ikke ville udreede / bør ingen Fragt af Godset at nyde.

36 Art.
Pag. 137. 138. Art. 3. 5.

36.

Ligger een Skipper seglreede paa sin Vind / da maa ingen forhindre hans Styremand / eller Baadsmand / for Gields Sag / men hvis Gods hand haver udj Skibet / undtagne hans Gang- og Koj-Klæder / skal antvordis af Skipperen og Folket ved soren Eed til den / der paaesker / og den anden fuldgiøre sin Reise / som hand lovet haver.

37 Art.
Pag. 566. Art. 2.

37.

Rand een Styremand / eller Baadsmand / af Stæd komme sig selv et Skib at bekoste / og vil det selv føre / da maa hand være qvit / om hand sig end forhyret haver; Dog skal

skal hand skikke een anden udj hans Stæd/eller igiengive Skipperen hvis hand haver opbaaret.

38.

INgen Baadsmand maa befatte sig med Maatterne/ eller Maatteskrave / men Kiøbmændene skulle dennem selv nyde og beholde/ om de dennem bekostet have; Derimod skulle Baadsmændene have Primegelt fire Hvider af Læsten der som Skibet lossis.

II. Cap:

Om Fragt/ Tilsyn og Regnskab.

I. Art:

INgen Skipper skal være mægtig til at forfragte sit Skib uden med

1. Art:
Forordning om Told-
Seglenes Brydelse vid:
Ved 1 Art: 1 Cap: forhen

med sine Reederis Vidskab og Samtykke / saa fremt de ere saa nærværende / at Skipperen kand forspørge sig med dennem / enten skriftlig / eller muntlig / og hand uden sine Reederis Skade kand opbie Svar. Hvis ikke / da raadføre sig med fornemme Skibsfolk / og ramme sine Reederis Gavn og Beste / som hand agter at svare til / med mindre hand er paa det Steed / hvor hand udtrykkelig er ved sit Fragtebrev forbunden at følge Factorens Ordre; Og giør hand herimod / da skal det / som hand saaledis giort haver / ingen Magt have / og derforuden skal hand oprette al Skaden / og bøde tj Lod Sølv til Kongen og lige saa meget til Byen / hvor Skibet i Kongens Lande ladis / eller losses.

2. Naar

2.

2 Art. Pag: 624. Art: 12.

Naar Contracter oprettis imellem Skippere og Befragtere/ da skal det skee skriftlig / hvilke Contracter kaldis Certepartier, og skal Skipperne derforuden udgive paa alt det Gods / lidet eller stort / til een hver / som noget indskiber / trende lige lydende visse Skrifter / som kaldis Conoscementer.

3.

3 Art. Pag: 601. Art: 6.

Naar een Skipper haver forfragtet sit Skib / og giort een bestemt Dag imellem sig og Kiøbmanden / da / dersom Skipperen ikke er reede / naar Dagen er kommen efter deris Certeparties og Contractis Lydelse / og Kiøbmanden derover bliver forsømmet / og ikke fik sit Gods i Markedet / stande Skipperen Kiøbmanden derfor til

Rette/og bøde hannem sin Skade efter Dannemænds Sigelse/ undertagen at Uveir/ Vinterdag/ eller anden stor Ulykke og Uformodentlig Tilfald/ kunde hannem sin Reisse forhindre. Iligemaade om Skipperen bliver forsømmet af Kiøbmanden / gielde den samme Ret.

4.

Vader een Skipper sig fragte af een/ to/ eller fleere Kiøbmænd/ til een vis Tid hannem at aflade/ og nogen af samme Kiøbmænd ikke i rette Tid skiber sit Gods/ saa Skipperen derover opholdis/ da bør Skipperen derover ikke opholde sin Reisse/ men strax paa tilbørlig Maade protestere imod den udeblivendis/ som skal betale den fulde Fragt af det betingede Rom/ saa fremt Skipperen / naar hand

7 Cap.

hand vil segle / lader tre af hans beste Folk see det fornævnte Rom at være ledigt / og de det lovlig kand vidne; Dog dersom Skipperen kand uden sin Forhindring andet Gods i den Stæd bekomme / da skal den Fragt / som deraf gives / komme Kiøbmanden til Gode igien. Desligeste om een Kiøbmand sit indladte Gods igien vil udskibe / og Skipperen uden sin Reisis Forsømmelse kunde det udlosse / da skal hand betale Skipperen sin fulde Fragt / uden saa var / at Skipperen uden sin Reisis Forhindring andet Gods i den Stæd bekom / da skal Kiøbmanden den Fragt derimod nyde / og fornøje Skipperen for sin Umage og Bekostning / for Godsets Ind- og Ud-Skibning. Skulle og samtlige Kiøbmænd deris Gods ville

losse / da skal Skipperen nøjis med halv Fragt / og Folkene med halv Hyre.

5.

Kommer een Skipper udj fremmede Lande / og giør der nogen Handel / være sig Kiøb / Sal / Fragt / eller hvad anden Handel der nævnis kand / og haver med Brev og Segl derudj forpligtet sine Reedere / som hiemme ere / at skulle svare og undgielde / da ere de ikke pligtige det at holde udj nogen Maader / fordj een Skipper er ikke Reedernis Gods mægtig meer / end hand haver under Hænderne / som er det nærværendis Skib og Gods / som hand haver med at fare; Men haver nogen kiøbt / solt / eller handlet med Skipperen / den maa efterkomme sin Skade hos Skibet og ikke hos Reederne / uden at samme

Reede-

Reedere befatte sig med samme Kiøbmands Gods.

6.

6 Art. Pag: 597. Art: 3.

Naver een Skipper tilsagt Kiøbmanden at ville føre hans Gods udj Markedet / og befaler hannem at føre det til Prammen / og Skipperen sender det op igien / og lader det ligge / da skal Skipperen være pligtig at betale Kiøbmanden det Gods / ligesom det kunde gielde i Markedet / naar hand kommer over / og korte hannem sin Fragt udj Betalningen.

7.

7 Art. Pag: 618. 619. 662.

Befragter mand Skib af nogen at ville selv lade føre til een bestemt Tid og vis Stæd / og samme Skib tilkommer nogen Ulykke foruden hans Forsømmelse / som det fragtet haver / da svare den ikke dertil ; Men bru-

ger hand det imod Contracten over den forsagte Tid/eller paa andre Steder/ foruden hans Villie/ som Skibet tilhører/ da oprette hand den anden sin Skade efter Søefarne Mænds Sigelse/ undtagen at hand arresteris paa samme sin Reise/ som hand ikke er selv Aarsag til/ eller bliver nødt til anden Seglatz imod sin Villie/ hvilket hand bør at giøre bevisligt med nøjagtig Vidnisbyrd.

8.

Om een Skipper fragter sit Skib forgrebs til nogen/da bør hand af sin Befragters Gods at indtage saa meget/som hand beqvemmeligen føre kand/ og hverken for sig selv/ eller nogen anden/imod Befragterens Villie noget at indskibe. Handler Skipperen herimod/ da bør hand at erstate

7 Cap:

erstate Befragteren al sin erlidte Skade.

9.

Den hver Skipper skal have god Agt / og ikke selv overlade Skibet formedelst Gierighed. Dersom det befindis / skal hand have forbrut af sine egne Penge fyrretyve Lod Sølv til Kongen / og fyrretyve Lod Sølv til Byen / og derforuden bøde Skaden.

10.

Hver Skipper skal have flittig Opseende paa Kiøbmands Gods baade med Indskibning / naar det er hannem ved Skibet leveret / saa og / naar det er kommet i Skibet / med Stubning og Garnering og alt andet. Dersom Kiøbmanden fanger Skade / eller hans Gods bliver forminsket

minsket af Skipperen/eller hans Folk/ da skal Skipperen det oprette af sine egne Penge / og betale Kiøbmanden hans Skade/efter som Godset i Markedet kunde sælgis / og Kiøbmanden derimod betaler Reederne deris fulde Fragt; Men dersom samme Gods bliver forlækket / eller fordærvet / uden Skipperens/eller hans Folkis/Forsømmelse/ da/ naar Skibet kommer did/ som det skal lossis / og klapper Kiøbmanden trende gange paa Fadet/som er Vin og andre lækkende Vare udj/og befaler at udhitze / give hand Skipperen sin fulde Fragt / eller og lade Skipperen beholde samme Fad for Fragten. Forsømmer Kiøbmanden saaledis at see sig for / da have Skade for Hiemgield. Ere og Skibsfolkene i noget deslige Aarsag / da have

7 Cap.

ve Skipperen derfor til dem sin Tiltale.

II.

Naar noget Skib i nogen Havn her i Rigerne indkommer med Styrtegods / som ved Tøndemaal sælgis / deraf skal Skipperen ikke losse noget uden med Tønder / som ere ret brænte og merkede / saa vel Folkenis Føring som Reedernis Part / og det skal skee udj Stads-maalernis Nærværelse / og skal den / som Godset annammer / give Maalerne til Løn af hver Tønde / som paa hvert Stæd forordnet er. Hvilken Skipper herimod giør / have dermed forbrut tj Lod Sølv til Kongen og tj Lod Sølv til Byen. Een hver Skipper skal have flittig Agt paa / at Styrtegods / helst Korn / eller andet / som det behøver /

jevnlig undervejs bliver kastet/ saa det ikke bliver muet/ eller fordærvet.

12. Art.
Pag: 593. art. 35.
607 . . . 14
611 . . . .

12.

INgen Skipper skal have Magt til at sælge sit Skib enten uden- eller inden-Lands uden med sine Medreederis Vidskab og Samtykke / og derpaa skal hand have deris skriftlig Fuldmagt / om de ville det afhænde/ paa det at Skipperen kand give dennem/som kiøbe ville/een tilbørlig Forvaring. Om herimod handlis / skal det Kiøb ingen Magt have / om der vorder paaklaget / og Skipperen skal have forbrut et hundred Lod Sølv til Kongen / og derforuden stande sine Reedere til Rette ; Men skeede det saa / at samme Skib fik nogen merkelig Brøst og Skade paa sin Reise/ og Skipperen det derfor ville afhænde/

da

da maa hand dertil Magt have; Dog skal hand det bevidne med fire af de beste Mænd i Skibet / om der var skiellig Aarsag til / eller ikke.

13.

Ingen Skipper maa sælge / eller give noget bort / eller selv beholde af Skibsredskab / Fætalie og andet hvad Skibet tilhører / med mindre hand efter fuldente Reise derfor tillige med alt andet beholdet gior rigtig Regnskab. Hvo anderledis gior / skal straffis derfor som for anden Tyverj.

13 Art. Pag. 565. 582. 591. 592. 593. 616. 640.

14.

Hvis nogen af Reederne vil sælge sin Part i Skibet / da skal hand den først tilbyde sine Medreedere / om de ville give derfor saa meget som een anden; Ti da ere de nærmest

til at beholde det. Giør hand det ikke / men sælger det til een fremmet / da have de samtlige Magt til at indløse Skibet hos den det kiøbt haver for den Priis efter gode Mænds Sigelse.

15.

Hender det sig / at et Skib ligger længe paa Reisen / og fattis Fætalie / eller andet til Skibs Nytte og Behov / og Skipperen haver ikke Penge at kiøbe for / eller i Tide paa Vexel paa sine Reedere bekomme kand / da maa hand sælge af Kiøbmands Godset saa meget / som hand dertil Behov haver / og ikke meere / og Skipperen skal betale det for lige Værd / som det andet bliver solt for udj Markedet / og korte Kiøbmanden hans Fragt udj Betalningen.

16. Der-

16.

Dersom saa skeer/ at nogen Skipper er længe paa sin Reise/ og hand bliver forkortet paa Fætalie/ da skal hand med Styremandens/ Hosbaadsmandens og Skriverens/ Raad qvartere og uddeele imellem alt Skibsfolket efter Tidens Lejlighed.

17.

Bliver Kiøbmandens Gods fordærvet udj Skibet/at Overløbet er ikke digtet og forvaret/ som det sig bør/ da skal Skipperen dertil svare og bedre Skaden/ men kommer det fra under op/ da skal det gaa over Skib og Gods/ saa fremt Skibet/ da det udseglede/ vel var forvaret/ og underveis er blevet læk/ og da af Skipperen og Folkene ingen Forsømmelse med Pumpen tagen.

18.

Hver Skipper er skyldig at holde gode sterke Kordeler og Vindtakel udj sit Skib / at ind- og udsette Kiøbmands Gods med. Bryster Vindtakelet og Godset faar Skade / da svare Skipperen alleene til den Skade; Men slipper Godset af Taklet formedelst Baadsmændene det ikke vel have belagt / da betale Baadsmændene den Skade.

19.

Alle Skippere / eller Styremænd / skulle / helst paa de Rejser / som ikke ere imellem Provincierne i et Rige / holde rigtige Journaler paa hvad Vinden hver Dag og Tid har været / saa og hvorledis Rejsen gaar for sig / hvorvit den hver Dag fortsettis / og naar de komme i Havn / og hvorlænge

7 Cap:

ge de der maa opholde sig / og hvad Vinden hver Dag blæser / samt rigtig antegnis / naar og til hvem de nogle af Varene sælge / paa det Reederne og Kiøbmændene kunde ved Skibets lykkelig Hiemkomst faa af samme Bøger fuldkommen Underretning om hvis paa Reisen pasleret er.

20.

20 Art. Pag: 607.

Saa snart een Skipper haver opbaaret sin Fragt og hvis andet hans Reedere tilkommer / da giøre dennem god Reede og Regnskab uden al Forhalning udj alle Maader. Dersom det anderledis bliver befundet end som ret er / da skal det straffis lige ved anden Utroeskab. Til samme sine Reederis Fornøyelighed og Regnskabernis bedre Forklaring / skal hand fremvise sin Bog / hvorudj een hvers

hvers Navn ved Dag og Datum, som noget indskibet haver / skal være indført / saa og rigtig Tal og Merke paa alle Pakker / Fade og Tønder / med Forklaring hvad derudj er angivet at skulle være / og derforuden skal hand have ved sine Regnskaber rigtig Bevis paa alle hans Udgifter og Omkostninger / som ere giorte til Skibs Nytte / og efter rigtig Slutning tilstille een hver af sine Reedere hvad ham med Rette tilkommer. Skulle og Skipperen ved falsk angivende paa Toldstæder / eller ved nogen Ulovlig Havns Besøgelse / Skibs og Godsis andenstæds Indførelse / eller Indskibelse / end i rette almindelige lovlige Havner / hvor Kongens Fogder / Toldere / eller Ziisemestere / ere forordnede / eller i andre Maader / foraarsage

Skibs

2 Cap:

Skibs og Godsis Confiscation, da svare Skipperen til al den Skade/ som nogen der over tilføjis.

21.

Vis nogen Skipper skulle selv/ eller ved sine Folk / lade kaste sin Baglast paa forbudne Stæder / og nogen Skade/ eller Udgift/ derudover kommer / da svare Skipperen alleene dertil.

22.

En hver Skipper og Officerer skal alvorlig Indseende have/ at alting inden Borde christelig / ærlig og fredsommelig tilgaar / og ingenlunde tillade / at nogen sværer / bander / eller ypper nogen Trette / eller Tvedragt / eller at den eene begægner den anden med nogen Usømmelig Ord/ eller Gierning. Skulle saadant

ZZ Art. Pag: 574. 575. Art: 9. 10.

af nogen skee/ da skal Skipperen med nogle af de beste Skibsfolk Magt have strax efter deris Tykke at sette dem i Straf. Er og Sagen af stor Vigtighed/ da anholdis den Skyldige til de hiemkomme/ og da gaais derom efter Lands Lov og Ret. Alle de Bøder/ som efter denne Søeret skal udgivis/ skal rigtig og uden nogens Imodsigelse af den Skyldige betalis/ eller og/ om hans Gods/ som inden Borde er/ ikke kand tilstrekke/ da af hans Løn saa meget indholdis/ og enten i een Sparebysse bevaris/ eller og af Skipperen til Bogs føris/ og de Fattigis Part deris Forstandere/ naar Reisen er endt/ tilstillis imod tilbørlig Qvittantz. Forsømmer nogen Skipper det/ da skal hand selv betale dobbelt saa meget.

III. Cap:

III. Cap:

Om Ulykkelige Hendelser/ Averie og Lodsmænd.

I. Art:

Bliver nogen Skipper skibbruden/ da skal hand være forpligtet med Skibsfolket at bierge Skibet/ Godset og Skibsredskabet/ og annamme af Kiøbmændene derfor een reedelig Biergeløn efter gode Mænds Sigelse/ og skal Befragteren betale Skipperen hans Fragt af det biergede Gods/ og Skipperen Baadsmændene deris Hyre/ efter som Seglatzen er lang til/ og Dannemænd kunde kiende ret at være/ og dersom nogen forrykker/ eller under-

1 Art.

Pag: 607. Art: 13.
630 . . . 21.
635. 636.
983 . . . 32.

Forordning om Strand det Skib og gods 21 Mar. ty 1705: 1. 2. 3. Art.

slaar / noget af samme skibbrudet Gods / den skal straffis ligesom for andet Tyverj / og hvilken Baadsmand / som ikke vil hielpe at bierge Skib / Gods og Skibsredskab / hand skal miste sin Føring og Hyre med hvis hand tilforn haver opbaaret / og holdis siden for een Uærlig Mand iblant andre gode Søefarende Folk.

2.

2 Art:
nest forbemelte Forord. uenge 1. 2. og 3 Art:

SKulle nogen optænde om Nattetide nogen Jld / eller oprette noget Tegn paa Klipper / eller andenstæds ved Strandsiden / til at forføre den seglendis / og bringe ham til Ulykke / eller i Fare / da hvo saadant lovlig overbevisis / skal straffis paa sit Liv.

3.

KOmme tvende Skibe seglende / og

3. Cap.

og kunde ikke undvige hver anden/ men fange begge Skade / da skulle begge Skipperne med deris Folk svære / at det skeede af Uraad / og ikke med Villie / og da gielde begge Skipperne Skaden / half om half / hvad heller det skeer om Dagen / eller om Natten.

4.

Ligger et Skib udi Havn / eller paa Reed / og et andet kommer seglendis / og løber det udi Grund / som ligger for Anker / eller fast fortovet / eller giør Skade udj anden Maade / da skal den Skipper / som Skaden haver giort / betale al Skaden af sine egne Penge / saa vit hans Gods kand tilstrekke / om det skeer for hans Forsømmelse og onde Forsyn. Er hand ikke formuendis at betale / da

gielde Skibet Skaden; Dog ikke Kiøbmands Godset det at undgielde; Men faar den seglendis selv Skade / da have Skade for Hiemgield; Men skeer Skaden af Nøds Sag / da skal den bedris af begge Skibene efter gode Mænds Tykke / som skielligt kand være.

5.

Liver noget Skib løst / at Anker / eller Kabel / bryster enten udj Storm / eller anden Ulykke / og driver et andet Skib om Borde / som ligger fast for sit Anker / og faa begge Skade / og Skipperen derudj findis Uskyldig / da skal den Skade besigtis af Søefarende Mænd / og betalis af begge Skibene efter deris gode Tykke og Forstand; Men fanger det Skib alleene Skade / som driver paa det andet /

3 Cap.

det / da skal det Skib / som ligger for Anker / det ikke undgielde i nogen Maade.

6.

6 Art. Pag. 602. 618. 619

Ligger Skib for Anker / og bliver noget andet Skib drivendis af Storm og Uvejers Vold / og et / eller fleere / som ligger udj det drivendis Farvand / bliver var / at Skaden er forventendis / og nogen slipper Tov og Anker / paa det støre Skade maa forrekommis / som det eene Skib kunde bekomme af det andet / da skal Tov og Anker regnis og betalis imellem det drivendis Skib / og de andre / som slippe deris Anker efter Søefarne Mænds Sigelse.

7.

Ligge nogle Skibe hver anden nær / og det eene laa saa nær Grun-

Grunden / eller for anden Aarsag ej kunde vige/ og der er Fare hos / at de hver andre maatte beskadige / da skal den / som ligger nær ved Grunden og ej kand vige / begære af den anden / som kand vige / sit Anker at løfte / Skade at forrekomme / og dersom hand det ej vil giøre / skal hand selv det maa giøre; Men forbyder den anden det / eller derudj giør Forhindring / og derover nogen Skade skeer / skal den / som kunde vige / det betale.

8.

Kommer noget Skib til Skade paa et andet Skibs Anker / som ligger foruden Boje / da skal det Skib / som ingen Boje haver / betale den andens Skade alsammen / uden saa er / at Bojelinen er brusten / siden Ankeret blev udkast / og Skipperen selv fier-

3 Cap.

fierde af de beste Mænd udj Skibet vil holde ved deris Eed / at der var Bøje paa samme Anker / den Tid hand lod det sist falde: Sammeledis / at hand ikke viste andet / end der var Bøje paa / den Tid Skaden skeede / og da gielde baade Skibene Skaden / half om half / Kiøbmandsgods undtaget.

9.

DE Skibe / som ligge for Anker i aabet Farvand / eller segle om Efterhøst / naar mørke Nætter ere / skal for al befrygtendis Fare at forrekomme forsyne sig med Lygter; Dog hermed ikke meent de smaa Fartøj / som saadanne Lygter ikke bequemmeligen kand føre.

9 Art. Pag: 660. a.l. 4.

10.

KOmmer et Skib / som er ladet

med Kiøbmands Gods udj Storm/ eller anden Nød/ saa at Skipperen maa lade kaste af Godset/ eller Mast/ Kabel/ eller Anker-Tov/ hugge/ eller landløbe med Skibet/ paa det hand kand redde sit Liv/ Skib og Gods/ da skal Skipperen først raadføre sig herom med Kiøbmanden/ eller hans Fuldmægtig/ om nogen af dem er tilstæde. Ville de ikke samtykke/ og Skipperen eragter det dog nødigt/ da skal hand følge de fleerste og beste af Skibsfolkenis Meening/ som siden/ naar de til Lands komme/ skal det ved Eed forklare/ at det er skeet at redde Liv/ Skib og Gods. Fornemmelig skal Skipperen vel i Agt tage/ at det tungiste Gods og minst af Priis/ saa vit mueligt er/ først kastis/ og skal Skipperen sette Skibet paa Penge/ ligesom

hand

3. Cap.

hand det selv ville beholde / og raader da Befragteren / om hand det derfor vil antage / eller lade Skipperen det beholde / hvorpaa dog Befragteren skal inden fire og tyve Timers Forløb sig erklære.

II.

Dernæst skal alle de udkastede saa vel som de beholdne Vare taxeris efter Markets Gang / hvor de beholdne sælgis / og skal siden al den Skade / som Skib og Gods i bemælte Tilfælde / eller ved Kastningen / eller Afhuggen af Mast / eller Redskab / er tilføjet / tilregnis alle Interesserede, hvilket kaldis Averie, saa at Skaden deelis baade paa det heele Skib / saa og paa alt det beholdet Gods saa vel som paa Fragten / som skulle gives af alt det indskibede Gods / baade det be-

holte saa og det udkastede/ og er ingen Skipper pligtig at lade følge nogen sit Gods/ før end hand har betalt sin Part af Averie, eller stillet derfor nøjagtig Borgen. Skibsfolkenis Føring skal ikke herudj beregnis/ ej heller nogen Averie givis af Bodmerie-Penge.

12 Art. Pag. 597. art. 2.

12.

I Beregningen skal det Gods/ som bliver udkastet/ alleeniste anseis/ saa vit Skipperen har Conoisementer og Fragtbreve paa/ og intet videre/ med mindre Skipperen lovlig og nøjagtig beviser/ at meere og andet Gods haver været i Skiberommet.

13 Art. Pag. 641. art. 7.

13.

Dersom og noget Gods formedelst Kastning blev fordærvet/ eller af Søen

3 Cap.

Søen udspylt ved Kaſtningen / den Skade agtis og for Averie; Men hvis foruden ſaadan Tilfald kommer til Skade beregnis ikke for Averie, ej heller hvad Skade ſom ſkeer / efter at Godſet igien er ſtubet og til rette lagt.

14 Art.

14.

Pag. 641. Art. 7.

SKulle og noget af det kaſtede Gods / eller Skibs-Redſkab / drive til Lands / eller af Søen opfiſkis / og Ejermanden bekommer det / da bør for ſamme Gods / eller Skibsredſkab / ikke videre Averie at regnis / eller gotgiøris / end den derpaa lidt Skade bedrager ſig til.

15 Art.

15.

Pag. 577. Art. 14
626 . . . 17.

HVad Skibsfolk ved ſaadan Tilfald til Skade kommer / deris Lægeløn / eller Begravelſis Bekoſtning / om det er ved Land / at dennem Be-

gravelse giøris / betalis af Skib / Gods og Fragt / som anden Averie, og da gielde hver udj Skaden efter sin Anpart.

16 Art. Pag: 560. Art: 3.

16.

Skeer det og / at Fribyttere / eller Søerøvere / komme til nogen Mand udj Søen / som er ladet med Styrtegods / som er styrtet tilsammen / og noget bliver taget deraf / da betalis det igien af det andet Styrtegods / som udj Skibet er / og skal Skibet intet give dertil ; Tj det staar sin egen Eventyr ; Men alt andet Gods / som er i Pakker / Fade / eller Tønder / staar sin egen Eventyr / og hver lider Skade som hand faar.

17.

End skeede det saa / at nogen Skipper blev anfalden i Søen af

af Fiender/ eller Søerøvere/ og stiller sig til Verie/ saa at hans Folk blive saarede/ eller lemmelæste/ da skal Skipperen lade dennem hielpe og læge/ og skal den Lægeløn samt andre Folkis/ som i de qvæstis Stæd antagis/ Hyre og Føring og al anden Omkostning/ gaa over Skib og Gods/ fordi det er skeet for Skibs og Godsis Beskærmelse.

Pag. 568. A. 3.

18.

NVis nogen Skipper bliver i een Havn berøvet noget af sit Skibsredskab/ eller indehavende Gods/ da tager den Skaden/ som det treffer/ med mindre dertil kunde være nogen sær Aarsag/ som alle Interesserede i Skib og Gods til Betalningen proqvota kunde forbinde.

19. Skeer

19.

Skeer det / at Skib og Gods bliver optaget og anholt/og Skipperen for een vis Sum Penge det frikiøber/og hand det lovlig bevise kand/ det gaar over Skib og Gods som anden Averie.

20.

Kommer et Skib paa det Farvand / som grundt er/og er saa dybt gaaendis / at det ikke kand komme til den Stæd/som det er fragtet til/ saa Skipperen maa have Pramme/ eller Baade/at losse udj. Den Fragt og Prampenge skal Skib og Gods betale/og dersom samme Gods kommer til nogen Ulykke / da skal den Skade gaa over Skib og Gods / som beholdet er; Men den Skade/som skeer paa Pramme/eller Baade/som lejis til at

føre

3. Cap:

føre Godset i Land/dertil svare hverken Skib/ eller Gods/ men de/ som har ladet sig leje med saadanne Fartøj/ stande selv Skaden.

21.

21 Art:

Pag 615. Art: 1.
641 . . 8.

KOmmer noget Skib paa Grunden/og Skipperen kand bekomme Skuder og Pramme at losse Godset udj/og lætte Skibet af Grunden/ da skal Skipperen selv bekoste at bedre sit Skib/ og Kiøbmanden betale Omkostningen paa Godset/ og den regnis over alt Godset hver efter sin Anpart/og skal Skipperen lade Skibet hielpe/det snariste mueligt er/ om det stander til at giøre/og føre Kiøbmanden sit Gods udj Markedet; Men staar det ikke til at bedre igien/da skal Skipperen have til Fragt af det Gods/ som beholdet er/ som gode

Mænd tykkis skielligt at være efter Seglatzens Lejlighed. Bliver og noget af Godset fordærvet/da skal den Skade gaa over det andet Gods/ som bierget er/ om det er styrtet og løst Gods; Men er det Tøndegods/ Pakker og Stykkegods/ da annammer hver sit Merke/ og betaler Omkostningen/ som hannem tilkommer; Bliver Skib og een Part af Godset og Skibsredskab reddet/ da skulle Baadsmændene ej have deris fulde Hyre/men efter Antal lige som Skipperen bar Fragt til efter Proportion, og ikke anderledis; Men dersom sig saa begav/ at Skib og Gods blev af Ulykke/ og Skipperen kand giøre det bevisligt med alt sit Skibsfolk/ at det ikke var skeet for hans Forsømmelsis Skyld/ da maa hand bierge

sit

3. Cap.

sit Skib / om hand kand / og ingen Skadegield give Kiøbmændene for deris Gods. Giør hand det med Villie og af Ondskab / eller det skeer formedelst hans / eller hans Folkis / Forsømmelse / da stande hand Kiøbmanden derfor til Rette / og ikke være mægtig udj nogen Maade at befatte sig med Skibet / før end hand haver stillet Kiøbmanden til Freds. End hender det sig / at Skipperen ikke kand føre Kiøbmandens Gods til Marked det / formedelst hans Skib var Udygtig / der hand sig paa Rejsen begav / da skal hand strax fragte et andet bequemt Skib til at føre Godset til den bestæmte Stæd imod den betingede Fragt / eller og oprette Kiøbmanden al sin Skade.

22.

EN Skipper / som lader sig befragte fra een benævnte Stæd og til een anden / og det hender sig / at der kommer Storm / eller anden Havsnød og Aarsag / saa at hand fortrængis udj een anden Havn / eller Marked / end som hand var fragtet til. Vil Kiøbmanden der annamme sit Gods / da betale Skipperen sin fulde Fragt; Vil hand og ikke annamme det / da er Skipperen pligtig at levere hannem sit Gods udj Markedet / som hand lovet hafde / paa Skipperens Omkostning og Kiøbmandens Eventyr / enten med sit eget Skib / eller andre gode Skibe / som Godset kand være forvaret udj; Dog skal Skipperen selv fierde af de beste Mænd udj Skibet svære / at hand af Nøds Sag blev

fortræn-

3. Cap:

fortrænget/som før er sagt; Men findis der nogen anden hemmelig Svig under/ da skal Skipperen og alle de/ som udj det Raad ere/ oprette Kiøbmanden al den Skade/ som hannem deraf kand tilkomme.

23.

23 Art.

Forordning om strandet Skib og gods 21 Martij 1705 Art: 4.

HVor een Skipper kommer paa Lodsmands Farvand med sit Skib/der skal hand være pligtig at leje Lodsmand for det beste Kiøb/ hand kand betinge hannem/ og Skipperen skal give hannem Kosten og af Godset betale hans Løn efter den Skik og Handel/ som der brugis udj Markedet/ hvor hand losser. Dersom Skipperen herimod fordrister sig at indløbe Skibet/og det kommer til Skade/ da skal hand den selv oprette af sine

egne Penge/uden det skeer udj Nøds Sag/ og ikke ellers.

24 Art. Pag: 570.

24.

Saa tilig Skipperen har antaget Lodsmand/saa skal hand oprigtig give ham tilkiende/ hvor mange Føder dybt hans Skib gaar. Angiver hand det ikke rettelig/men siger det mindre/da skal hand give for hver Fod hand fortier Lodsmanden sexten Lod Sølv/og bør Skipperen at tage rigtig Bevis paa/hvor mange Føder hand sit Skib angivet haver/ saa og hvad hand Lodsmanden betalt haver/ og derefter giøre Kiøbmanden og Reederne Regnskab. Forseer nogen Lodsmand sig/saa straffis hand/ som tilforn udj det første Capitels femte Artikel er mælt om Styremanden.

IV. Cap:

IV. Cap:
Om Skibbrud og Vrag.

I. Art:

1 Art.
Pag 615. Art: 1.
640 . . . S.
Forordning om
Strandet Skib og Gods
21 Marts 1705. 17. 18. og
19 Art.

Bliver Skib med Gods formedelst Storm / eller anden Ulykke / da skal Skibsfolkene være skyldige at hielpe og bierge / og redde Skib og Gods for een billig Biergeløn; Dog ingen at nyde noget til Biergeløn / uden hand hielper at bierge / og skal det være Skipperen Uformeent med hans Kiøbmænd og andre / som hand dertil formaa kand / at bierge / imens de ville og kunde / og naar de ej kand meere bierge / da maa de sælge / eller afhænde / til hvem de selv

selv ville/ hvis Gods/eller Brag/som kunde være tilbage/ og ingen dennem derimod at forhindre i nogen Maade.

7 Art.
Pag: 634. 638. 639.

2.

Men er det saa/at Skipperen med sit Folk ikke er mægtig at bierge/ da skulle Kongens Amptmænd/ Borgemester og Raad/ Fogder og Strandfogder/ og alle andre/ som hos Strandsiden Befalning have/ eller paa hvis Grund det skeer/ som Forstrandsrettighed haver/ forpligtede være/ om det af dennem begæris/ at være den skibbruden Mand behielpelige hos den meenige Mand at hielpe/ redde og bierge af Skib og Gods/ hvis mueligt er/ for een billig Biergerløn/ og naar saa bierget er/ da skal Amptmanden med de beste Mænd/ der udj Egnen

Forbemeldte forordning den 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. og 20 Art: samt Decret dat: 21. Marti 1705.

4 Cap:

Egnen ere/eller Borgemester og Raad/ om det skeer for Kiøbstæderne/ overveje og slutte/ hvad Skipperen/ eller Kiøbmanden/skulle give dem til Løn/ som bierget have/ efter Lejligheden og Godsis Værd.

3.

3 Art.
Pag: 667. Art: 2. 1.

Bliver nogen Skipper forligt med Biergefolkene om een vis Penge/ som de skulle have for hvis de bierge kunde/ eller om een Deel af Godset/ som biergis/ for deris Fare og Umage/eller og med dennem foreenis om een vis Penge/ som de hannem skulle give for alt hvis de bierge kunde/ da bør saadan Forligelse og Foreening ved Magt at stande.

4.

4 Art.
Pag: 636. Art. 2.
639. . 5
675. . 4
787. . 2.
969. . 1.

Dersom og saa hender sig/at Skib/ eller Gods/ bliver Vrag/ og ingen

gen levende Folk ere hos / da skal Amptmanden / om det er paa Kongens Forstrand/eller den/hvis Grund det findis for / være forpligtet at lade bierge med al Flid saa meget / som meest mueligt er / og det indlegge lade udj god Forvaring med klare Registere/ og naar den rette Ejer kommer der efter/eller hans Fuldmægtig med nøjagtig Bevisning inden Aar og Dag/da skal deris Gods dennem følge for een tilbørlig Biergeløn / som før er rørt; Men dersom der ere nogle Vare/ som have faaet Skade/ eller ere blevne vaade/da/ hvis de staa til at hielpe/ skal Amptmanden / eller den / hvis Grund samme Gods forstrander / lade dem hielpe paa dens Omkostning / som Godset skal igien have; Men kand de ikke hielpis / da

maa

4 Cap:

maa de af ovenbemælte Personer strax sælgis og giøris i Penge / det dyreste skee kand. Hvo som Utrolig omgaais med Vrag/straffis derover som for andet Uhiemmelt Gods. Men hvis ingen inden Aar og Dag med nøjagtig Bevis fremkommer/at Skib og Gods hannem tilhører / da hører det Kongen til / eller den / som Forstrandsrettighed haver.

5.

5 Art.
Pag: 607. art: 13.
635. . . . 1
782. . . . 2.
968. . . . 1.

FInder een Skipper noget Vrag udj Søen/eller Havsbond/Anker / eller andet/skal hand det antvorde til den / som paa Kongens Vegne Befalning haver paa det Stæd / som det i Land føris / som hannem strax skal give een tredie Deel af dets Værd for sin Umage / og skal samme Gods blive beliggendis Aar og Dag. Der-

som rette Ejermand imidlertid kommer med nøjagtig Bevisning / skal hand nyde det for samme Biergeløn med al anvente Bekostning ; Kommer der og ingen / da er samme Gods faldet til Kongen / og skal forsendis til Kongens Amptmænd / og hvo som samme Gods og Vrag underslaar / skal straffis som een Tyv. Deslige om nogen Fiskere finde noget Anker udj Søen ved deris Fiskerredskab / eller udj andre Maader det fange kunde / hvad heller der er Boje paa / eller ej / skulle de udj lige Maader det antvorde til Kongens Befalningsmænd / og de skulle give dennem derfor den tredie Deel af dets Værd til Biergeløn / og siden handlis dermed som forskrevet staar. Findis Vrag i aabenbare Søe uden for alle Land / og ingen Folk

er

4 Cap:

er derhos / som det tilhører / da skal den / som det bierger / beholde halfdeelen og halfdeelen Kongen / uden saa er / at rette Eier kommer inden Aar og Dag / som før sagt er.

6.

Bliver et Skib / og Godset biergis / da skal Skipperen deraf have billig Fragt; Dog raader Befragteren at lade Skipperen beholde Godset for Fragten.

7.

7 Art. Pag. 625 Art. 13.

Naar strandet Gods biergis / der af er mand ej skyldig at betale nogen Averie for det andet borte blevet Gods / eller Skib.

8.

8 Art. Pag. 630 Art. 21.

Vis af Skib og Gods ikke saa meget skulle kunde biergis / som foruden anden Omkostning med at

bierge kunde saa meget tilstrekke / at Skibsfolkene deris efterstaaendis Hyre deraf kunde bekomme / da have de intet af saadan deris Hyre at fordre.

V. Cap:

Om Bodmerie og Biilbreve.

I. Art:

1 Art:
Kiøbenhauns Skippers Laugs Articler 25 January 1707.

OM een Skipper kommer i fremmede Lande / og kand ikke af Stæd komme at lade sit Skib der ud med sine Reederis Penge / og fra samme Platz ingen Vexel kand bekommis at trekke paa sine Reedere / eller og at der intet Gods udj Skibet er / som hand til hans Reederis Fordeel

5 Cap:

deel sælge kunde/da i saadanne Tilfælde og Nød/hvilket hand med trende af de beste Skibsfolk skal nøjagtig bevise i sit Regnskab for Reederne / haver hand Magt at optage Penge / eller dets Værd / paa Skibs og Skibets Redskabs og Fragts Eventyr / som kaldis Bodmerie / paa beste Vilkor / og for samme Bodmerie-Penge forsikkre Creditorerne med Skibs Redskab og Fragt/og Skipperen skal være pligtig at betale fornævnte laante Penge/saa tilig Skibet paa det Stæd ankommer/hvor Bodmeries Contract ommælder; Men segler hand paa andre Stæder / og sin Reise imod Creditorens Villie forlænger / bliver dog Bodmerien ved Magt / og Skipperen svare til al deraf kommendis Skade.

2. In-

2.

Ingen Skipper maa optage Penge paa Bodmerie af sit Skib al den stund hand er i Nærværelsen hos sine Reedere foruden deris Minde og Samtykke; Dog er Skipperen ikke formeent at tage Penge paa Bodmerie paa sin egen Part i Skibet/ og ej videre. Laaner der nogen Skipper i saadan Tilfald meere end for Skipperens egen Part/ den søge det hos Skipperen/ og de andre Reedere ere ej skyldige at svare dertil. Men haver een/eller fleere/af Reederne Skipperen dertil Fuldmagt givet/ da svare een hver efter sin Fuldmagt.

3.

Vender det sig/at nogen Skipper uden stor Nød sit Skib forbodmer motvilligen/eller uden Nød i een

Havn

5 Cap.

Havn indsegler / som hand ej er befragtet til / da skal den Skipper selv svare sine Reedere til al den Skade / som de kand bevise deraf at kunde komme / og derforuden forvisis Kongens Riger og Lande; Men dersom hand sammestæds Skibet og Godset skulle afhænde og undvige / da svare hand til Skaden / og straffis / naar hand antreffis / efter Sagens Leilighed.

4.

Yngste Bodmerie-Breve have altid Prioritet for dem / som tilforn kunde være udgivne.

5.

Esværger nogen Skipper sit Skib højere med Bodmerie-Penge / end Skib / Redskab og Fragt / kand være værd / ere hans Reedere ej skyl-

dige dertil at svare / men søgis hos Skipperen.

6.

Bliver et Skib / som er forbodmet / taget / eller arresteret, og Skipperen ej kand blive sit Skib mægtig igien / da skal Skipperen enten alt Skibet / eller den Deel deraf / som hand haver forbodmet / til den afstaa / som hannem Penge paa Bodmerie haver laant; Og blive de / som Penge paa Bodmerie have laant / Skibet mægtige / nyde de i saadan Tilfald deraf deris Penge forud / naar Omkostningen er fradraget / og Resten kommer Reederne til Gode.

7.

7 Art: Pag: 653. art. 6.

Skulle et Skib komme til nogen Ulykke / da betalis deraf ingen Bodmerie-Penge; Men dersom noget

5 Cap.

get biergis af Godset/ som Skipperen nogen Fragt kand nyde af/ eller og biergis af Skibet/eller dets Redskab/ da bør de laante Penge med des Premie at betalis/saa vit samme Fragt af det biergede Gods/Skib og Redskab/ kand tilstrekke/dersom Pengene ere optagne paa det heele Skib; Men dersom de ere tagne paa een vis Part/ da betalis ej videre/ end den Part kand tilkomme af det biergede. Skulle og een Skipper formedelst een/ eller anden/ kiendelig Forseelse/ eller Forsømmelse/ foraarsage Skibets Skade/eller Ulykke/da bør Skipperen at svare med sin Person og alt sit Gods/ indtil Bodmerie-Pengene ere betalte.

8.

Saa skal og den/ som Penge paa Bodmerie udlaant haver/inden

ſex Maaneder i det længſte / efterat Skibet er ankommet paa den foraccorderede Stæd ſøge ſin Betalning / eller og ſiden have ſin Ret forbrut / og bliver i forbemælte Tid hans Ret Uforkrænket / om end ſkiønt Skibet var til anden ſolt. Men lyder Bodmerie-Brevet / at Pengene ſkal betalis / naar Skibet kommer tilbage igien paa den Stæd / hvorfra det udſeglede / da / hvis det ikke inden Aar og Dag ſig der igien indfinder / bør Pengene ſtrax hos de vedkommende at fordris / og uden nogen Ophold af dem betalis / og hvis Bodmerie-Pengene ikke til Forfalds-Dagen blive betalte / da bør fra den Dag deraf at givis tilbørlig Rente. 9.

9 Art. Pag: 566. Art. 1.

Hvis nogen forſkyder Penge til et nyt Skib at bygge / eller til

Fol-

Folkenis Underholdning imidlertid/ hand skal derom oprette skriftlig Contract med tvende gode Mænds Underskrift til Vitterlighed/ hvilken Contract kaldis Biilbrev/ og bør samme Gield at betalis/ og Skibet frit derfor giøris/ før end det begiver sig paa Reisen/ og imidlertid forbliver Skibet til Forsikkring/ og hvis fleere Biilbreve i saa Maader kunde være udgivne/ da gaa de ælste for de yngste. Samme Biilbreve bør for dis støre Rigtigheds Skyld strax efter deris Datum læsis til Tinget/ hvor Skibet byggis/ og da gaar saadan Gield for al anden/ som paa Skibet hæfte kand.

VI. Cap:

Om Assеurance.

1. Art:

Hvis nogen vil lade Skib/ eller Gods forasleurere, da skal derom oprettis rigtige og tydelige Breve/ og dermed forholdis/ om de her i Kongens Riger og Lande sluttis/paa efterskrevne maader.

2.

Samme Forsikkrings-Breve/som kaldis Policer, skal hos stemplet Papirs Forvalterne findis/og gielde hver Ark een Rix Ort; Og skal i de aabne Platzer derudi af Mekleren / eller/ hvor ingen Mekler er/ af een Øvrigheds Person/rigtig indføris Skibet/ Skibets Mundering og Skipperens Navn/og derhos antegnis hvor Skibet skal hensegle / lade og losse ; Siden indskrivis hvad een hver vil have forsikkret.

3. Alle

3.

Alle saadanne Breve underskrivis af Assleuradeuren med egen Haand / og Summen af Pengene / som udlovis til Assleurance, skal indskrivis med Assleuradeurens egen Haand. End ere de fleere / da skrive een hver for sin Part / som hand udlover / eller forsikkrer for / og ingen videre skyldig være / end hand haver indskrevet sig for.

4.

Mekleren / som saadanne Instrumenter forfærdiger / skal alt ovennævnte vel i Agt tage / og i een forseglet og numereret Bog indføre / hvem som noget haver assleureret, til hvem / hvad og paa hvad Condition.

5. In-

5.

INgen maa understaa sig at forsikkre nogens Liv/ej heller Skibsfolkenis Løn og Hyre/ deris Skibs-Kost/Krud/Lod og alle Slags Skibs-Redskab/ men alleeniste sit Skib/eller visse Parter derudj/ samt alt indehavendis Kiøbmandsgods/ og skal een hver/ som i saa Maader tager Forsikkring/ beholde paa sin egen Fare og Eventyr i det minste den tiende Deel af det forsikkrede Skib/ eller Gods/ efter dets satte Taxt og Værdj.

6 art.
Pag: 647. art: 7.

6.

SKulle og nogen ville paa adskillige Stæder lade forsikkre sit Skib/ eller Gods/ da maa det vel skee/ naar alle saadanne Forsikkringer ikke opløbe tilsammen meere end de nj tiende Deele af samme forsikkrede

6. Cap.

krede Skibs/eller Godsis/rette Værdj. Gaar det derover/ da være det af ingen Kraft/ og de/ som saadan Underfundighed beganget have/miste hvis de til Forsikkrings-Penge/ som kaldis Premie, udgivet have. Ellers skal hermed alvorlig være forbuden al Svig og Bedrægerj/ som paa enten af Siderne kunde optænkis/ eller giøris/under Straf paa deris Ære/ eller Liv/ efter Mishandlingens Beskaffenhed/ og derforuden stande den Uskyldige til Rette for al erlidte Skade.

7.

NAar Assleurancen lovligen er sluttet/ saa er Assleuradeuren forpligtet til at svare til al den Skade/som det forsikkrede Gods tilføjis; Og angaar samme Forsikkring/ fra den Tid Godset fra Land indskibis/

og først endis / naar samme Gods paa Landet er opbragt.

8.

PRemie, eller Forsikkrings-Penge/ skulle alle strax ved Policens Underskrivelse erleggis; Dog hvis nogen lader forsikkre sit Skib / eller Gods/ paa lang Rejse / og der betingis baade om Hen-og Tilbage-Rejsen/da betalis den halve Deel strax/og den anden halve Deel ved Skibets Hiemkomst / eller til den Tid / som de indbyrdis foreenis om. Skeer herudj nogen Forsømmelse / saa at Terminerne ikke rigtig holdis/da være hand skyldig deraf at give til Rente een pro Cento Maanetlig/indtil Betalningen skeer.

9.

SKeer nogen Skade/eller Ulykke/ paa Skib/eller Gods/som forsikkret

9 Art:
Sommeres Efterretning udi Asseurance Sager vid: Pag: 663 Art: 2.

6 Cap:

sikkret er/da skal hand/som det har ladet forsikkre/strax give Asleuradeuren det tilkiende / og lovlig Bevis medbringe / og hvis den / som haver forsikkret / ikke inden tre Maaneder / efter hand derom forstændigis/betaler/ da skal hand give / fra den Tid hand fik det at vide / til den / som Skaden lidt haver/til Rente een half pro Cento Maanetlig / indtil Betalningen skeer/og skulle Dommerne flittig overveje / om Asleuradeuren har nogen billig Aarsag at vegre sig i Betalningen formedelst nogen vitterlig begangen Svig / saa som om paa Skib og Gods var begæret Forsikkring / efterat Ejermanden fuldkommelig viste/at det var forulykket / og da strax derudj endelig dømme efter Sagens Beskaffenhed.

10.

Vis ingen Tidende efter flittig Forspørsel skulle kunde bekommis om det forsikkrede Skib / eller Gods / som til nogen Stad i Europa er gaaet / inden Aar og Dag / da holdis det for at være forulykket. Er det uden Europa / og ingen Kundskab kand faais inden to Aar / saa regnis det fortabt / og efter den Dag haver Assleuradeuren tre Maaneder til at betale Pengene / eller siden / som før er mælt / betale Rente / og ved Retten tvingis til Betalningen.

11.

Vender det sig og / at nogen for een / eller anden / Aarsags Skyld skulle gandske forandre sin forrehavendis Reise / eller og mindre Gods indskibe / end Forsikkring var taget for /

for / da skal Ejermanden / saa snart hand dertil resolverer, eller det vitterligt bliver / give Assuradeuren det tilkiende / og opsige sin Contract, hvilket kaldis Restourno, hvorimod den opprettede Forsikkrings-Contract skal være ophævet; Dog nyder Assuradeuren for sin hafte Umage med ind- og afSkrivning een half pro Cento af den udgiven Premie, og legger Resten af Pengene strax fra sig.

VII. Cap:

Om Admiralskab.

I. Art:

Befinde sig i een Havn inden / eller uden / Riget nogle af Kongens Undersaatters Skibe /

be/ som paa een Tid ere seglfærdige og have een Reise for/ og de af Frygt for Capere/ eller for andre Ulykkelige Tilfælde/ for raadeligt eragte at blive sammen/ og giøre Admiralskab/ saa skulle de indgaa visse skriftlige Artikler imellem hin anden/ som de siden Ubrødeligen skulle holde/ indtil Reisen er endet.

2.

Hører da nogen værbar Skib der iblant/ da skal hand føre Flaget og forsvare de andre/ og ingenlunde tillade/ at noget fremmet Skib ligger ham om Borde/ under hvad Forrevendning det være kand/ enten at see hans Pas/ eller Søebreve; Men holde dem fra sig det meeste mueligt være kand/ hvortil alle andre Skibe/ som i samme Admiralskab fare/ hannem efter

7 Cap:

ter yderste Evne skulle hielpe og bi-
springe / og skulle nogen fremmede
ham med Magt ville twinge at anleg-
ge / da skal hand af al Magt staa deri-
mod / og ingenlunde tilstæde / at noget
derudj skeer Kongens Høyhed til For-
klejning / eller hans Undersaatter til
Skade. Giør nogen herimod / og
hand ikke setter sig til Verie / om hand
ellers det kand giøre / straffis efter
Søe-Artiklerne. Hvis og Skylden
skulle findis hos nogle af Folkene / som
ikke ville giøre deris Pligt i saadan
Tilfald / forholdis iligemaade efter
Søe-Artiklerne.

3.

Alle Udgifter og Skader / som i
saa Maader giøris og givis /
skulle af alle / som i Floden ere / betalis
efter deris vedtaget Admiralskabs-
Brev /

Brev / og det efter Proportion af et hvert Skibs og indehavendis Ladings billig Værd.

4.

4 Art. Pag. 621. Art. 9.

Alle Værbare Skibe skulle om Nattetide have Lygter med tænte Lys udj / at de dis bedre kunde være tilsammen / og al befrygtendis Fare dis bedre forrekommis.

5.

Vis noget Kofardi-Skib har giort Admiralskab med andre / og siden uden billig Aarsag gaar fra dem / da skal hand ikke alleeniste betale to Mark af hver Læst til Angiveren / de Fattige Søefolk og de andre Skippere / som blive i Admiralskabet / men end ogsaa svare samme Skippere til al den Skade de have lidt

7 Cap.

lidt paa Skib / eller Gods / efter samme Proportion, som hand skulle haft betalt / om hand hafde blevet i Floden / og kommer hand selv til Ulykke / da have Skade for Hiemgield.

6.

Vender det sig og / at noget fientlig Skib skulle af saadan sluttet Flode bemægtigis / da skal det strax føris i een af Kongens / eller hans Allieredis, Havne / og der efter lovlig Medfart til Priis dømmis. Hvis deraf kommer deelis imellem alle dem / som i samme Admiralskab været have / men hvis det af et fra de andre adskilt Skib opbringis / det nyder hand / som det førte / alleene og deeler Byttet imellem sig og sine Skibsfolk efter een hvers Løn / eller Maa-

nets-Penge. Skulle og nogen / som fører værbar Skib / erobre fra Fienden et Danskt Skib / som i fire og tyve Timer hafde været i Fiendens Gevalt / da er det hans Priis alleene; Men kand nogen blive det mægtig fra Fienden inden den Tid / da nyder hand af samme igientaget Skib den halve Deel og Ejermanden den anden halve Deel.

VIII. Cap:

Om Søerettens Sagers Udførelse.

I. Art:

Alle Sager / som af denne Søehandel deris Oprindelse have / eller og af denne Søeret depende-

1. Art:
Pag 19. 52. 87. 122. 161. 602. 618. 619.
Placat om Commerce Collegij Stiftelse 26 Janv: 1704.
Skipper Laugs Articler 25 Janv: 1707. 10 Art:
Reglement for Commis farren 6 April 1711. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 11 Art:

pendere, skulle enten de angaa Indlændiske/ eller Udlændiske imellem hinanden/ strax af een hver Stæds ordinarie Dommere forretagis/ og inden trende Solemerker efter lovlig Medfart og denne Søeret paakiendis/ og hvis nogen ikke skulle have den Videnskab at kunde selv udføre sin Sag/ da skal Øvrigheden paa Stædet/ naar hand det begærer/ strax forordne ham een ærlig og lovkyndig Mand/ som ham i sin Sag for billig Betalning kunde betiene.

2.

I Ndfalder Tvistighed imellem dem/ som inden Skibsborde ere/ naar nogen Skade er tilføjet Skib/ eller Gods/ formedelst nogen Officers, eller Gemeens/ Forseelse/ og de/ der vidne skulle/ ikke

7 Art. Pag. 29. 104. 655.

kand afbie den ordinarie Tid/som de/ hvilke det paagielder/kand personlig/ eller ved deris Fuldmægtige/ være til Gienmæle/da maa Vidner eedelig føris til Tinge/eller for Byefogden i hans Huus i trende Dannemænds Overværelse/ paa det Sandheden kand komme for Dagen/ hvilket siden skal staa for fulde/ med mindre nogen til sin Befrielse strax paa Stæden/hvorved Ulykken skeet er/ sig har forsynet med nøjagtig Bevis/og Attest taget hos næste Stæds Øvrighed/at Skaden ikke skeede af nogens Forsømmelse/eller Forseelse/hvor da Øvrigheden paa Stæden alvorlig skal formane de vedkommende/at de den bare Sandhed udsige/ og der hos paa det flittigste erkyndige sig om Sagens Beskaffenhed samt hvad Vind og Veier paa

de

de Tider har været/og hvorledis Seglatzen er holden/ hvilket altsammen i samme Tingsvidne/ eller Document, udførlig skal indføris / hvorimod siden ikke lettelig maa føris andre Vidner.

IX. Cap:

Om Kongens Søefolk.

Alle Kongens Søefolk/ saa vel Officerer som Gemeene/ som nu udj Kongens virkelig Tieniste ere/ eller sig derudj herefter begive/ skulle paa hvad Stæd de end og monne boe / eller sig ville nedsette/ i Kongens Riger og Lande/ væ-

Pag 12 Art: 9
309 . . . 12
428 . . . 1.
429 . . . 2.
436 . . . 11.
440 . . . 2.

Privilegier for Kongens Søefolk i Dannemark 16. Decembr: 1704.

re for alle Borgerlige og Byens Bestillinger samt Tynge og Paalæg / hvad Navn det og have kand / frj og forskaanede / om end skiønt de een / eller anden / liden borgerlig Næring monne bruge; Dog at de paa behørige Stæder tilbørligen erlegge til Kongen Told / Accise og Consumption, af hvis de handle med / og ellers skal med dem i andre deris Sager forholdis efter som tilforn i den første Bogs andet Capitels niende Artikel er mælt.

Frem-

Femte Bog/ Om Adkomst/ Gods og Gield.

I. Cap:

Om Contracter og Forpligter.

I. Art:

1 Art.

Pag: 637. Art: 3.

EN hver er pligtig at efterkomme hvis hand med Mund/ Haand og Segl/ lovet og indgaaet haver. 2. Al-

2 Art:
Pag: 149 art: 9
167 . . . 6
436 . . . 12.
496 . . .
539 . . 34
565 . . . 1
637 . . . 3.
726 . . . 6
728 . . . 10.
731 . . . –
748 . . . 3.
767 . . . 6.
Forordning om stran-
det Skib og gods. 21 Mart.
1705. 17. 18. 19. art:

2.

ALle Contracter, som frivilligen giøris af dennem/der ere Myndige/ og komne til deris Lavalder/ være sig Kiøb/ Sal/ Gave/ Mageskifte/ Pant/ Laan/ Leje/ Forpligter/ Forløfter og andet/ ved hvad Navn det nævnis kand/ som ikke er imod Loven/ eller Ærbarhed/ skulle holdis i alle deris Ord og Puncter, saa som de indgangne ere.

3.

DEn Contract, som ej af alle vedkommende underskrevet og forseglet er/ eller for Dom og Ret indgaaet/ kand ej gielde imod den/ som den ej underskrevet og forseglet haver.

4 Art:
Pag: 118. art: 2.

4.

DErsom nogen i Baand og Fængsel/ eller ved anden Voldsom Tvang/

1 Cap:

Tvang / indgaaer / eller lover noget / og hand det til Tinge vedersiger / saa snart som hand kommer i sin Frelse igien / da er hand det ej pligtig at holde.

5.

5 Art: Pag: 119. art: 3. 668.

Optinger Mand for nogen Sag Ustokket / Ublokket og Unødt / da er hand pligtig til det at efterkomme / som hand udlovet haver.

6.

6 Art: Pag 116. 117. 118. 203 art. 4. 894 . . . 15.

Vil nogen fragaa det ej at være hans Haand og Segl / som hand sigtis for / da maa hand sig med sin egen Eed derfor befrie. End vil hand ikke svære / da maa den Sigtendis gjøre sin Eed / og den Sigtede være pligtig at svare til Haanden og Seglet.

7 Art.
Pag: 203. Art: 4.

7.

DEn/som ej kand læse/eller skrive/ skal sette sit Segl under / om hand noget haver/ eller sit Boemerke/ med to Dannemænds Hænder til Vidnisbyrd/som hand selv dertil haver ombedet / og som skulle være tilstæde/naar Handlingen sluttis og lydeligen oplæsis.

8.

DEn siste Handel og Contract til intet gior alt hvis i samme Sag tilforn haver været handlet/om de ere stridige imod hin anden; Ellers gielde de begge.

9 Art.
Pag: 672. Art: 12.

9.

AVo som sit Gods og Midler/som hand eier og ejendis vorder/vil skiøde og afhænde til anden Mand for nogen skiellig Ophold til Føde/ Klæ-

7 Cap:

Klæde og al anden Nødtørft hans Livs Tid/ hand skal først lavbyde sine Midler til Tinge til dem / som hannem arve skulle / og hvis de ikke hannem med de Vilkor / som een anden vil ham antage / ville til sig tage / da maa den anden Mand hannem til sig annamme paa fornævnte Maade efter oprettede Contract, som til Tinge skal forkyndis.

10.

Een/ som gift er/ maa ej saaledis sine Midler til anden afhænde/ med mindre Hustruen med hannem derom eens er. Pag: 168. AA: 27.

11.

Hvo som saadan Contract med anden indgaaet haver/ maa det ej igienkalde/ med mindre det bevisis/

at den anden enten ikke vil / eller ikke kand / forskaffe hannem een skiellig Underholdning.

12. Art.
Pag: 168. 670. 763.

12.

DEn / som antager saaledis nogen Mand / eller Qvinde / er pligtig at svare til deris bevislig Gield / og forskaffe dem een ærlig Begravelse efter deris Stand / naar de døe.

13. Art.
Pag: 149 art: 10. 727. 728. - 8. 10. 731 . . . 17.

13.

HUsbond er ej pligtig til at svare til den Gield / eller Contract, som hans Hustrue / eller Barn / giør / imens de ere i Fællig med hannem / med mindre det klarligen bevisis / at saadant er skeet med Husbondens Villie og Videnskab / eller ogsaa til fællis Nytte og Uomgængelig Fornødenhed.

II. Cap:

II. Cap:

Om Arv og Skifte.

I. Art:

Naar nogen ved Døden afgaar og efterlader sig enten Umyndige / eller fraværende / eller udlændiske / eller ingen Arvinger / da skulle de / som i Huset ere / hvor den Afdødis Gods og Midler findis / under tilbørlig Straf strax give Stædets Øvrighed / Geistlig eller Verdslig / det tilkiende / som skulle forpligtede være strax ved deris Middel i Arvingernis og Frændernis Nærværelse / som da kunde være tilstæde / at lade forsegle hvis Gods den Afdøde tilhørte / og sette det i god Forvaring / uden

1 Art:
Pag: 197. Art: 23.
524 . . . 1.
680 . . . 12.
687 . . .
721. 722.
723. . . 86. 87. 90.
840 . . . 31.
857 . . .

Forordning om Skifter, Formynderskab og andre Hofrætten i Kiöbenhaun vedkommende 10 Apr: 1686. og 10 Aug: 1697.

Arv og gields fragaaelse 4 Mart 1690.

Jordegodses Taxt 31 Jan: 169 Art: 18.

Rettens Betienter at skal svare til Berfboets Midler efter den som Arv og gield fragaar, samt Falitter 19 Janv: 1692. 1 Part

om Debitores som fallere for gield 28. Octobr 1702. 1 og 2. Art:
Kiöbenhauns Borgerskab er eller bliver tillat at skifte med Samfrender 26 octobr: 1714.
om det stemplede Papirs Brug 23 Janv: 1719. 10 Art: 2 post.
om adskilligt Justicen vedkommende 31 Mart 1719. 1 post.

hvis som til den Afdødis Begravelse og til Husholdningen / om der holdis nogen / fornødeligen behøvis; Hvilket dog altsammen skal registeris og vurderis / og dennem / som i Huset ere / leveris / som derfor siden skulle giøre Reede og Regnskab.

2.

Z Art. Pag: 684. 690. 840.

Er det Husbond / eller Hustrue / som død er / og haver fællis Børn sammen / og den Afdøde ingen sær kuld Børn efterlader sig / da maa den efterlatte Person uden saadan Besegling side i Boen indtil tredivende Dag / med mindre der stor vitløftig Gield i Boen findis ; Tj da skal Boen strax forseglis.

3.

3 Art. Pag: 679. 720. 841. 846. 850.

Paa tredivende Dag skal Boen af Rettens Middel og de myndige nær-

7 Cap.

nærværende Arvinger og de Umyndigis og fraværendis Formyndere og Frænder rigtig registeris/ og af Uvillige Personer lovligen vurderis / saa og al Indgield og Udgield/ saa vit vidis kand/rigtig antegnis.

4.

4 Art.

Pag. 34. 69. 838. 841.

Ere Arvingerne inden Bye/ da skulle de paa tredivende Dag efter den Dødis Afgang møde i Sterfboen. Ere de uden Bye og i Provincien, da skulle de komme til stette Ugis Dag. End ere de uden Provincien, da komme de til tolvte Ugis Dag; Men ere de uden Riget/ da have de Aar og Dags Frist / som er et Aar og sex Uger; Og skal Stædets Øvrighed være forpligtet at give saadanne fraværende Arvinger det tilkiende paa Sterfboens Bekostning/saa snart det den-

dennem af de vedkommende tilkiende gives / hvem og hvor de ere / som arve skulle.

5 Art. Pag. 531 art. 20.

5.

Kommer ej Arvingerne til rette Tid / da gemmer Øvrigheden Arven ved vederhæftige Folk / som de selv dertil ville svare / men hvis Løsøre / som letteligen ved Tiden kunde fordærves / eller Boen komme til Omkostning / skal Øvrigheden strax lade gjøre i Penge Arvingerne til Beste.

6.

Kommer een Deel af Arvingerne og een Deel udebliver for lovlig Forfalds Skyld / eller og det ikke viste / over den Tid / som de burte at møde / da skal Øvrigheden ved visse Folk lade de udeblivendis Anpart / som i Løsøre bestaar / gjøre i Penge / og dennem udset-

2 Cap.

udsette paa Rente; Men Jordegodset settis under gode Mænds Tilsyn.

7.

NAR Arving i Kongens Ærinde/ da søge hand Arv inden tre Uger efter at hand hiemkommer.

8.

OND er Arving i ingen lovlig Forfald/ og søgte ej Arv enten personlig/ eller ved Skrivelse/ i Tide/ og det bevisis/ at hand viste/ at Arven falden var/ have Skade for Hiemgield/ om noget af hans tilfalden Arv forkommer/ eller bliver Uvis.

9.

NAR Arving saa vit uden Riget borte/ at hand ej inden Aar og Dag kand faa at vide om den falden Arv og møde til bestemte Tid/ da skal

9 Art. Pag. 709. Art. 68.

hans næste vederhæftig Frænde / eller / om hand ingen haver / een anden vederhæftig Mand af Øvrigheden dertil forordnet / være paa Skiftet / og hans Lod til sig tage / og den gemme og lovligen forrestaa.

10.

DEt samme er og / om ikke vidis / hvor Arvingen er.

11.

11 Art. Pag. 692. 695 696. Art. 44. 48.

SKe ingen rette Arvinger til inden syvende Mand / eller og rette Arving udebliver i femten Aar / i hvad Forfald hand kand skyde paa / da hør Arven Kongen til / saa fremt hand er i Live; Men hvis hans Medarvinger bevise / at hand er død inden de femten Aar / da falder hans Lod hans Medarvinger til.

12. Si-

7 Cap:

12. 12 Art.

Sag: 674. Art: 1.

Tiger Hustrue sig at være med Barn efter sin Husbonds Død/ da/ naar Boen er tredivende Dag registeret/ maa hun blive i den Uskifte besidendis i tyve Uger. Siden skulle gode Qvinder granske og forfare/ om hun er med Barn/ eller ej. Befinde de/ at hun er med Barn/ da besider hun fremdelis Boen til saa længe Barnet vorder født. Fødis Barn saa længe efter Husbondens Død/ at det vel kand prøvis og forfaris/ at det ej er den Afdøde Husbonds Barn/ da gielde og betale hun først igien alt hvis hun tog/ eller annammede/ af Boen fra Husbondens Døds tredivende Dag/ og tage ej siden meere/ end hendis rette Arvepart kand være; Det øvrige tage Husbondens rette Ar-

vinger / og hun derforuden straffis efter Loven / og imidlertid hun saa sider i Uskift Boe / skulle Husbondens rette Arvinger med gode Mænd af hendis Frænder have Opseende med / at hun ej Unytteligen noget af Boen bortøder / eller det afhænder / som hende ej selv tilhører / fordj hun maa intet sælge / eller afhænde / af Boen uden for hendis og fællis Børns Kost og Underholdning / og til hendis Tienistefolkis Kost og Løn; Hvilket bør dog at skee med Øvrighedens Villie og Samtykke.

13 Art.
Pag. 252. Art. 4.
690 . . 27.
710 . . 69.

13.

Ingen Enkemand / eller Enkequinde / maa indlade sig i nyt Egteskab / før end der er holdet rigtigt Skifte med den Afdødis Børn / eller Arvinger.

14. Naar

2 Cap:

14.

Naar skiftis skal/ og Boen rigtig registeret og vurderet er/som sagt er/ da skal først/ før end nogen arve kand/al den bortskyldige Gield/ som rigtig befindis/ af fællis Boe betalis/ først af Boepenge og rørendis Gods/ saa vit det tilrekker/ siden af Jord og Urørendis Gods/om det rørendis ikke kand tilstrekke/hvilket den Efterlevendis/ om hand det begærer/ og hand dertil af samtlige Arvinger betrois/ maa til sig annamme til Gieldens Afleggelse. Ellers maa Arvingerne og deris Formyndere med Rettens Middels Betænkende og Bistand giøre een hver Creditori, som det begærer/ strax Udlæg af Boen for hvis hand bevisligen og billigen fordrer/ først af Løsøre og siden af Jor-

14 Art:

Pag: 423. art: 5.
683. 685. . 19.
717. . . . 80.
719. 720. . 83. 84.
722. . . . 88.
750. . . . 10.
758. . . . 1.
760. . . . 3. 5.
767. 768.
838. . . . 29.
844. 845 . . 37. 38. 39.

Tammer Rets ordning 30 July 1684. 17 Art:

at Rettens Betænkende ikke maa forretage nogen Forretning hvor Kongl: Intraden oppeberges. 9 Juny 1696.

degods; Dog skal ingen Creditor, særdelis den / som haver rigtig Haandskrift paa sin Fordring / nødis til at tage mod noget saadant Udlæg / dersom hand vil lade sin Gield blive hos Arvingerne bestaaendis / og dennem den betroe.

15 Art.
Pay: 690. Art: 26.
723.
848. . . 43.

15.

NAar gielden er saaledis / som sagt er / aflagt / eller af Arvingerne antagen / da skal den beholden Boe reedeligen deelis imellem Arvingerne / og klare Lodsædeler giøris paa hvad een hver af Boen tilkommer / og saa forfattis et fuldkommet rigtigt Skiftebrev / i hvilket indføris skal baade Registeringen og Vurderingen med Indgielden og Udgielden og Boens Beholdning / saa ogsaa Lodsædlerne; Og skal Skiftebrevet af Arvingerne /

2 Cap:

gerne/eller deris Frænder og Formyndere/ tillige med Rettens Middel underskrivis og forseglis.

16.

16 Art.

Pag: 681. Art: 14
689 . . 24.

ØVrigheden skal have flittig Indseende med at alting paa Skiftet Christeligen og retfærdeligen tilgaar paa alle Sider/ med mindre de ville stande derfor til Rette/ dersom noget for deris Forsømmelse med deris Videnskab Ulovligen at være handlet befindis. Men hvis Arvingerne ere alle myndige og tilstæde/ da haver Øvrigheden intet dermed at befatte sig/ uden det af dem begæris.

Forordning om ved-
skelligt Justicen Ved-
kommende 31 Martij.
1719. 1 Post.

17.

17 Art.

Pag: 65 Art: 6.
687.

INgen Skiftis Forvaltere maa i Skiftebrevet tilfinde nogen at betale noget/ med mindre Debitor staar

staar under deris Ret/ og bør til deris Jurisdiction at svare.

18 Art.
Pag: 17. art: 19.
65. 89.
677.
683.
709.
719.

18.

INgen kand efter Skiftebrev / som imellem Arvinger oprettis/ enten søge Gield / eller søgis for Gield / med mindre hand selv / eller hans Fuldmægtig / haver det underskrevet / eller Debitor selv / eller hans Fuldmægtig/for Skiftets Forvalter tilstaar Fordringen / for hvilken hand dog bør at søgis til sit Værneting.

19 Art.
Pag: 60. art: 23.
674. . . 2.
681. . . 14
685. . . 20
687. . . 19.
689. . . 25
705. . . .

19.

HAver Husbond og Hustrue Børn sammen/og enten af dem ved Døden afgaar / da / naar Gielden af fællis Boe / som sagt er/er betalt / skiftis alle efterlatte Midler/ Boepenge/ Løsøre / Kiøbstædgods/ Jorde-

7 Cap.

Jordegods / Kiøbegods og Arvejord i to lige Parter imellem den Efterlevendis og fællis Børn; Dog arver den Efterlevendis af de efterlatte Midler foruden sin egen Hovedlod een Broderlod; Men hvis enten af dem gifter sig igien / da skal den Broderlod / som den Efterlevendis saaledis bekom / igien komme til Børnene. Vil den Efterlevendis beholde Hovedgaarden med tilliggendis Jordegods og Herlighed / som hand / eller hun / indfører i Boen / naar de komme i Egteskab sammen / da bør det at staa den frit for at udløse Børnene deraf efter Billighed og efter Samfrænders gode Befindende.

20.

7 20 Art.
Pag. 684. Art. 19.
687 . . . 21
700 . . . 58.
710 . . . 69.

HAver Husbond og Hustrue ingen Børn sammen / da / naar

enten af dennem ved Døden afgaar/ stande det den Efterlevendis frit for at træde til den heele Bois Løsøris og Jordegodsis lige Skifte og Deelning med Arvingerne. Vil den det ikke/da bør den at udlegge til Arvingerne tre fierde Deele af det/ som den Afdøde i Boen haſde indført/ hvormed Arvingerne ſkulle lade ſig nøje; Og paa det ret kand vidis hvad den Afdøde indført haver/da ſkal det beviſis med klar og oprigtig Document og Specification, ſom af dem begge i deris Velmagt underſkrevet og forſeglet er/ med tvende i det minſte næſte Samfrænders Hænder og Segl bekræftet/hvad ſamme Afdøde i Boen/ der den kom i Egteſkab/ indførte/ eller ſiden ved Arv/ Gave/ eller i andre Maader/ bekommet haver. Vil den Efterlevendis

2 Cap:

vendis beholde Hovedgaarden med tilliggendis Jordegods og Herlighed/ da stande det den frit for/ Arvingerne deraf efter Billighed og gode Mænds Velbefindende at udløse.

21.

21 Art.

Pag: 673. 686. 700. art: 58. 710. 721. 840.

END døer baade Husbond og Hustrue strax efter hin anden/ før end den længst levendis med den første Afdødis Arvinger er kommen til noget sluttet Skifte/ eller endelig Rigtighed/ som forskrevet staar/ da kommer den gandske Boe til lige Skifte imellem beggis Arvinger/ saa fremt det ikke med klar og oprigtig Document og Specification bevisis/ hvad een hver i Boen indbragt haver; Tj da bør een hvers Arvinger at lade sig nøje med hvis den i saa Maader i Boen indført haver. Befindis enten af

Parterne at have giort Ophold med Skiftet imod Loven / da bør den at svare Medarvingerne til hvis Skade dennem er tilføjet ved slig Ulovlig Ophold.

22 Art.
Pag: 701. art: 58.
741. . . .
747. . . 3
755. . .20.

22.

VIl Husbond / eller Hustrue / bebreve hin anden noget af deris i Boen indførte Midler / da skal dermed forholdis / efter som mældis hereftet i det fierde Capitel om Gave.

23 Art.
Pag: 701. art: 58.

23.

NAr Husbond / eller Hustrue / nogen Arv tilfalden / efter at de vare komne sammen i Egteskab / og / før end enten af dem ved Døden afgaar / ej er i Boen indkommen / da skal den indføris / naar den heele Boe skal skiftis / eller Boens Gield skal betalis. Det samme er og / om andre nogen

2 Cap.

nogen Arv tilfalden er / og de døe / før end Arven i deris Boe indkommen er.

24.

24 Art.

Pag: 683. Art: 16.
685. . . 19.

NAar Boen skal skiftis / og den kand tilstrekke / og alle Creditorer kand af den blive fornøjede / da tager den Efterlevendis saa meget forud af den beholden Boe til sin Begravelse / som billigen paa den Afdødis Begravelse er anvent.

25.

25 Art.

Pag: 685. Art: 19.
690. . . 26.
742. 747. 23. 2.

I dette Tilfald beholder og Hustruen sin Fæstensgave / eller Morgengave / hvilken af den Lod skal betalis / som Husbondens Arvinger tilfalder / saa fremt hun vil afstaa den Broderlod / som hende ellers tillagt er efter hendis Husbond.

26 Art.
Pag: 142. art: 2.
682 . . . 15
689 . . . 24. 25

26.

RAnd Boen ej tilstrekke/ da mister den Efterlevendis Vederlag for Begravelse og Hustruen sin Fæstensgave/ eller Morgengave.

27. Art.
Pag: 150 Art: 11.
674 . . —
680
722 . . 88.

27.

INgen Enke maa efter sin Husbonds Død befatte sig med Boens Midler/ Indgield/ eller Udgield/ før end der et lovligt Skifte holdet er.

28 Art.
Pag: 16. 692. 702.
og naar rette fræde Arveing ikke maa arvesen Pag: 754. 755.

28.

ARv bør at fremgange/ imens Afkom er til/ og saa længe Børn og Børnebørn ere til ned ad/ da arve ej Forældre/ eller Oldefædre/ op ad.

29 Art.
Pag: 703. 752.

29.

MAnds-Person tager to Loder imod een Qvindis-Person tager een/ i alle Arve.

30. Eg-

7 Cap.

30 Art.

Pag. 691. 692. Art. 32. 33. 34

30.

EGtebarn tager Arv efter Fader og Moder/om det vorder levendis født og døbt/ og ikke ellers.

31.

VIstis der om Barn var levendis født og døbt; Item om Fader / eller Moder/overlevede Barnet/ eller det dennem/ da bør sligt med trofaste Vidner at bevisis.

32 Art.

Pag. 480. Art. 5.
505 . . 12.
691 . . 30
712 . . 70
935.

32.

EGtebørn ere de/ som ere føde af Forældre/der ere egte viede med hin anden / om end skiønt de kunde være føde/ før end Forældrene vare komne sammen i Egteskab.

33 Art.

Pag 691. Art. 32.
935.

33.

EGtebarn skal det og holdis for/ som af Fæstefolk fødis/ dersom de

de have været trolovede / og Vielsen haver været berammet / og Fæstemanden døer forinden / med saa Skiel at det kand bevisis og forfaris / at Barnet er avlet / siden Forældrene vare af Præsten trolovede.

34 Art.
Pag. 678. 690 691. Art. 30 694. 695. 39. 43.

34.

Barnebarn / som fødis af Søn / eller Daatter / tager Arv efter Fadrfader / Fadrmoder / Modrfader og Modrmoder / ligesom dets Fader / eller Moder / skulle taget / dersom de hafde levet. Iligemaade tager dets Barn / imens noget findis / Arv efter Oldefader og Oldemoder.

35 Art.
Pag. 698. Art. 37. 700.

35.

Vare ej Børn / ej Børnebørn / og fremdelis ned ad / da arver Fader alleene.

36. Er

2 Cap.

36 Art.

36.

Pag: 698. 700.

Er ej Fader/da arver Moder og Fuld-eller Half-Sødskinde; Dog at Moder tager ej meere end et hendis Barn/Mands Lod/ om Søn er til/ Qvindis Lod/ om Søn er ej til; Og Halfsødskinde tage ikkun half Lod imod Fuldsødskinde.

37 Art.

37.

Pag: 699. Art: 55.

Ere nogen af Sødskinde døde/og have efterlat sig Børn/eller Børnebørn/ da staa de i deris Forældris Stæd/ og arve med deris Forældris Sødskinde den Lod/som deris Forældre kunde være tilfalden.

38.

Er ej Moder til/ej Sødskinde/da arve deris Børn/ligesom de alle vare Sødskinde/ og saa fremdelis ned ad.

39 Art.
Pag. 692. 695.

39.

Ere nogen af disse døde/ og have sig Børn/ eller Børnebørn/ efterlat / da træde de i deris Forældris Stæd/ og arve den Lod / som deris Forældre kunde være tilfalden.

40.

Ere disse ikke til / da arver Fadrfader/ Modrfader / Fadrmoder og Modrmoder/ ligesom de vare Sødskinde.

41.

Ere disse ikke til / da arve Oldefædre op ad.

42.

Ere Oldefædre ikke til/ da arver Fadrbroder/ Modrbroder/ Fadrsøster og Modrsøster/ og skiftis Arven imellem dennem / ligesom de vare Sødskinde.

43. Ere

7 Cap.

43.

43 Art.
Pag. 692. 694.

Ere nogen af disse døde / og have efterlat sig Børn / eller Børnebørn / da træde de i deris Forældris Stæd / og arve den Lod / som deris Forældre kunde være tilfalden.

44.

44 Art.
Pag 678. Art. 11.
692.
696. . . 48.

Er ej Fadrbroder / Modrbroder / Fadrsøster og Modrsøster til / da arve deris Børn / som ere den Dødis Sødskindebørn / alle ligesom de vare Sødskinde / og saa fremdelis ned ad til syvende Mand efter den Døde.

45.

Ere nogen af disse døde / og have sig Børn / eller Børnebørn / efterlat / da træde de i deris Forældris Stæd / og tage den Lod / som deris Forældre kunde være tilfalden.

46.

Ere ej disse til / da arve Fadrfaders Brødre og Søstre / Fadrmoders Brødre og Søstre / Modrfaders Brødre og Søstre / Modrmoders Brødre og Søstre / ligesom de vare alle Sødskinde.

47.

Ere nogen af disse døde / og have sig Børn / eller Børnebørn / efterlat / da træde de i Forældrenis Stæd / og arve den Lod / som deris Forældre kunde være tilfalden.

48 Art.
Puy. 69. 678. 692. 695.

48.

Ere disse ej til / da arve deris Børn / saa som de alle vare Sødskinde / og saa fremdelis ned ad til syvende Mand efter den Døde.

49.

Ere de ej til / da arve Fadrfaders Fadr-

2 Cap.

Fadrbrødre og Søstre / Fadrfaders Modrbrødre og Søstre/Fadrmoders Fadrbrødre og Søstre/ Fadrmoders Modrbrødre og Søstre/Modrfaders Fadrbrødre og Søstre/Modrfaders Modrbrødre og Søstre/ Modrmoders Fadrbrødre og Søstre / Modrmoders Modrbrødre og Søstre/ alle som de vare Sødskinde.

50.

50 Art.

Pag. 678. 695.

Vere nogen af disse døde/ og have efterlat sig Børn/ eller Børnebørn / da træde de i deris Forældris Stæd/ og arve den Lod / som deris Forældre kunde være tilfalden.

51.

51 Art.

Pag. 671. 687. 695. 696.

Vere disse ej til/ da arve deris Børn saa som de alle vare Sødskinde/ og saa fremdelis ned ad til syvende Mand efter den Døde.

52 Art.
Jag 571. art. 5.
511 . . . 15.
692 . . . 35
700 . . . –

52.

Skillis Husbond og Hustrue fra hver andre ved Dom / og det hender sig / at de skulle arve deris Børn / da tager Hustruen i slig Arv lige ved Husbond og lige ved Søn og ved Stifbarn / naar de komme sammen om Arv / med mindre Skilsmis er skeet for Hoersag; Tj da arver den Uskyldige Person alleene Barnet.

53.

Druknе / eller indebrænde / eller i andre Maader omkomme paa een Tid de / som hin anden arve skulle om den eene den andens Død overlevede / og ingen kand sige / eller vidne / hvilken der først blev død / da skal de / som dennem arve skulle / arve hvis een hver af dem selv ejede / Uagtet den Arv / som den eene efter den anden

kunde

2 Cap:

kunde tilfaldet / dersom hand den andens Død hafde overlevet.

54.

ERe Udarvinger til / som ere udskifte af Fællig / og døer nogen af dennem / som ere i Fællig / da skiftis alt Godset / saa som de alle levede i Fællig / og siden skiftis den Dødis Lod imellem alle Arvinger.

55.

55 Art:

Pag: 693. art: 37.
686 . . . 1.

FOrbryder nogen sit Liv og Hovedlod / da kand dens Arvinger naar hand er død / dog derved ikke forbryde den Arv / som dem siden kunde tilfalde / naar de døe / som de skulle arve i den Persons Stæd / som sit Liv og Hovedlod hafde forbrut.

56.

56 Art:

Pag: 690. 693.

SKeer det / at Barn / som først er født / arver sin Halfsødskind med

med sin Moder / eller nogen anden / i hvor mange Sødskinde siden fødis / da skal den / som saaledis sin Halfsødskind / eller andre / arvet haver / forlods udtage alt det hand saaledis arvet haver / naar skiftis skal enten efter Fader / eller Moder.

57 Art:
Pag: 149. Art: 10.
168. . . 27.
702. . . 61.
727. . . 8.
730. . . 15.

§ 7.

HAndler Søn / og vinder Penge i Fællig med sin Fader / og er ej udskift fra sin Fader / da skal hand / naar Faderen døer / og hand hannem arve vil / føre til Skifte hvis vundet er / eller miste Arv; Men er hand uden Fællig gift / eller Ugift / og selv fortiener Penge / da beholde hand det hand vundet haver / og arve dog sin Fader og Moder.

58. Art:
Pag 160. Art. 27.
686. . . 20.
687. . . 21.
688. . . 23.
702. . . 61.
710. . . 69.

§ 8.

EFter Søn sig / og fører sin Hustrue ind til sin Fader og Moder /

2 Cap.

der/da skal der klare Registere giøris paa hvad hun indførte / med gode Mænds Hænder under; Tj dersom hand døer/imens hand er i Fællig med Fader og Moder / enten hand haver Barn med Hustruen/eller ej/da tager hun ikke meere end hun indførte; Tj hendis Husbond hafde ej Lod / den Stund hans Fader og Moder levede/ uden hannem var noget særlig i Hænde givet / eller hand selv noget hafde fortient og forhvervet uden Fællig/eller noget ved Arv bekommet; Men haver hand Børn ved Hustruen/ da blive de med Fadrfader og Fadrmoder/og tage Arv efter deris Død.

59.

DEt samme er og/om nogen tager Hustrue/hvis Forældre leve/og drager ind til dennem.

63 Art.
Pag 704 Art: 64
708. 709. 66. 67.
749 . . . 6.

63.

Sædegaardene med Jure Patronatus, Birkerettighed og saa mange Ugedags og næst hosliggende Bønder / som til Avlen at drive fornøden giøris / skulle blive hos Brøderne / og Søstrene skulle tage i Arv det andet fraliggendis og Strøegods; Kand de ikke naa deris Lod derudj / eller i Løsøre og Kiøbstædgods / da skulle Brøderne / der Sædegaardene saaledis / som sagt er / bekomme / giøre dem fyldist for deris Arvelod i andre Maader / eller tage dem i Fællig med sig i Sædegaardene for saa vit som Søstrene efter deris Arvelod ere berettigede.

64 Art.
Pag: 605.
704. Art: 63.
706 . . . 65
708 . . . 66.
709 . . . 67.

64.

Falder Sædegaard i Arv imellem andre Arvinger / og de ej vil-

2 Cap:

ville blive i Fællig/og dog ej kunde om Kiøbet sig imellem foreene/at den eene den anden udkiøber/da/paa det den dog med Bønder og Herlighed kand blive tilsammen/maa den eene Arving de andre Bud giøre/og hvis de/eller den/som det bydis/ikke ville det antage/da skal den Medarving/som meere vil give/end budet blev/være til Gaarden og Godset berettiget: Kand og enten af dennem nogen Kiøbere til veje bringe/som meere og høiere derfor vil give/end Arvinger sig imellem byde/maa den eene den anden til Skade ikke Kiøbet tilbage holde/men pligtig være at sælge; Dog vil Arving inden Aar og Dag give saa meget som den Meestbydendis/og derfor stille nøiagtig Forsikkring/bør hand dertil nærmist at være/og imid-

lertid bliver Gaarden og Godset i Fællig under een af Arvingernis Administration, som Medarvingerne dertil ville betroe. 65.

65 Art.
Pag. 60. art. 23.
704 . . . 63. 64.
708. . . 66. 67.
749 . . . 6. 7.

EN hver Privilegeret, som haver een Sædegaard / som med underliggendis Gods i det ringeste tilhaabe er fire hundrede Tønder hart Korn / skal tillat være Stamhuus deraf for een af sine Børn / eller Arvinger / om hand ingen Børn haver / at oprette med saadanne Vilkor / som hand det nyttigst og best eragter. Men paa det at ingen sine Creditorer dermed skulle Skade tilføje / da skal den / som sligt Stamhuus oprette vil / det Aar og Dag tilforn til Landsting i den Provincie, hvor samme Gods ligger / lade forkynde / og der lovlig bevise / at hand alle sine Creditorer derom

7 Cap.

derom haver advaret Aar og Dag/ før end hand det opretter/ og hvis hand nogen forsømmer / den er berettiget i samme Gods sin Betalning at tage/ naar hannem behager / om end skiønt det til Stamhuus oprettet er/ og siden de Vilkor i Landstingsbogen lade indføre/ med hvilke hand Stamhuset opretter / hvilke siden Uryggeligen skal fast staa / og maa derefter i deslige Gods hverken Indførsel eller Pant skee / langt mindre imod den første Indstiftelse sælgis / eller afhændis ; Men vel maa Eieren i Nøds Tid den aarlig Indkomst paa vis Tid forsette for den Gield hand siden Stamhusets Oprettelse giør/som i det længste skal være fem Aar. Giør hand derimod / da være al slig Handling Kraftisløs/ og derforuden den/

som

som næst efter til Successionen er berettiget / have fuldkommen Magt det strax at tiltræde. Ingen / som er i Forfølgning / eller Maning / eller over hvilken Dom er gangen for Gields Sager / maa Stamhuus oprette / før end hand sig først fra alt sligt frigior. Dersom den / som efter Fader Stamhuset bekommer / haver Sødskinde / som ingen Arv bekomme efter deris Forældre / da er den pligtig til aarligen at give dennem hvis efter Samfrænders Tykke billigt kand være til deris Ophold / saa og holde dennem Kravisløse for deris Forældris Gield.

66 Art.
Pag. 704. Art. 63. 64.

66.

Bøndergaarders og Vandmøllers Bygninger følge den / som Grunden og Jorden tilfalder / uden noget Vederlag til Medarvingerne.

67. Naar

67.

67 Art.
Pag: 704. Art: 63. 64.
704 . . . 66.

Naar Birk ganger i Arv og Skifte / da følger Herligheden med Rettens Betiente at sette og Faldsmaal at opbære den / hvilken Sædegaarden / som Birket ligger under / tilhører.

68.

68 Art.
Pag: 15
60. Art: 23.
65 . . . 6.
677 . . . 9.
684 . . .

Hvistis der imellem Sødskinde / eller andre / at nogen er skeet forkort paa Skifte / eller i andre Maader Tvist derom indfalder / da maa den / der finder sig brøstholden / kalde de andre til Jevnet inden Aar og Dag / om hand er i Riget og myndig / og da skulle Samfrænder see til dennem at forlige. Kunde de dem ikke foreene / da skulle Commislarier, eller gode Mænd / dennem ved Dom adskille.

69 Art.
Pag: 252. Art: 4.
538. . . 32.
680. . . 13.
686. . . 20.
690. . . 27.
701. 702. . 58. 60.

69.

Haver Enkemand / som ikke skifte haver efter sin Hustrue med hendis Børn / eller Arvinger / taget anden Hustrue / og indført hende i Uskift Boe imod Loven / da / naar enten Husbonden / eller Hustruen / døer / bør Husbonden / eller hans Arvinger / lovligen at bevise hvad hans Midler var / der hand Hustruen i Uskift Boe indførte / at første Hustruis Børn / eller Arvinger / deris tilbørlig Arv efter hende forlods ud kand bekomme; Kand det ej skee / da skiftis Boen i tre Deele / den eene til de Børn / eller Arvinger / som Arv efter forrige Hustrue tilfalden var / den anden til den Afdødis Børn / eller Arvinger / og den tredie til den efterlevendis Husbond / eller Hustrue. Det samme er og / om Hus-

Husbonden er indkommen i Uskift Enkequindis Boe/med den Arv/ som forrige Husbonds Børn/ eller Arvinger/efter hannem tilfalden var.

70.

70 Art.
Pag. 528. Art. 10.
691. . . . 32.

Slegfredbarn arver ej Fader; Men dersom Fader fører Slegfredbarn til Tinge/ og lyser og forkynder/ at det er hans Barn/ og skiøder det hvad som hand vil give det / da skal det saa meget beholde / som det skiødt vorder ; Dog at det ej meere er end halv Lod imod Egtebarn/ og ej videre. End lyser hand det i Kiøn og Kuld/ og skiøder det intet/ da tager det halv Lod ved Egtebarn. Er ej Egtebarn til/ da tager Slegfredbarn/ som tinglyst er/ fuld Arv efter Faderen; Og fanger Slegfredbarn nogen Arv efter Faderen/da arver det og efter

ter Sødskinde og Fæderne Frænder Half saa meget som Egtebarn / uden Faderen forkyndede det paa Tinge / at Slegfredbarn skulle nøjis med det / som Faderen gav det i Hænde / og da faar det ej meere enten efter Fader / eller Sødskinde / eller Fæderne Frænder. Det Barn / som af Fader tinglyst vorder / maa ingen vræge / at det jo holdis for Egtebarn.

71.

Mordebarn / som af den avlet er / Moder i Egteskab lever med een anden Person / tager ej Arv efter den / som sig i Egteskab forseet haver / Fader eller Moder / enddog Faderen tinglyste det og skiødte det alt det / som Hand meest formaatte / uden at Hand giver det noget i Hænde / før end Hand døde.

72. Sleg-

2 Cap:

72.

SLegfredbarn tager Arv efter Moder lige ved Egtebarn/ hvad heller det er tinglyst/ eller ej; Iligemaade efter Møderne Frænder.

73.

MOder og Møderne Frænder alleene arve Slegfredbarn/ som ej tinglyst er; Men er det tinglyst/ da arve Fader og Fæderne Frænder det/ lige som det var Egtebarn.

74.

DRæber nogen den/ som hand arve skulle/ og det skeer ikke af Vaade/ eller Nødværge/ da maa hverken hand/ eller hans Arvinger/ tage Arv efter den Dræbte; Men Arven skal deelis imellem andre den Dræbtis næste Arvinger.

74 Art:
om Drab. Pag: 886. Art. 1.
om Vaad . . . 923 . . 1
om Nødværge . 930 – 1.

75.

FØris Arv uden Bye/eller af den Husbonds Grund/som den var falden paa/ da giver hver/ som Arv saaledis affører/til Byen/eller Husbonden/Førløvspenge to Lod Sølv.

76.

VIl nogen uden Riget boesidendis af Riget føre Arv/som hannem i Riget kand være tilfalden/eller nogen her i Riget boesidendis sit Gods og Formue uden Riget bortflytter/ Pengene paa Rente setter/ Huse og Gaarde under fremmet Herskab opbygger/ eller kiøber/ da skal hand deraf først den siette Part til Kongen og af det øvrige den tiende Part til Øvrigheden/ eller Husbonden/ efterlade/ hvad heller hand er i Kiøbstæd/ eller paa Landet boesidendis.

77. Be-

76 Art.
Pag 857. Art: 1.
Privilegier hvorefter fremmede Manufacturister i Danf: befries for 6te og 10de Penge — 24 Janv: 1705. og ligeledes forskaanes uld Manufacturisterne efter Privil: 10 Dec: 1698.

2. Cap:

77.

BEfindis og Penge og Gods tilforn af Riget at være udskikket/ da skal lige saa vel deraf givis/ som det endnu her i Riget fantis; Og paa det Vished herom kand erfaris hvad udskikket er/ skal Arven saa længe paa een Ret anholdis/ indtil derom nøjagtig erfaris. Skal og i Tide tilseeis/ naar noget end og af een Boesidendis udskikkis/ at Kongens og Øvrighedens/ eller Husbondens Rettighed deraf erleggis: Og alt dette skulle Kongens Amptmænd og Fogder saaledis i Agt tage/ som de selv ville staa til Rette foe hvis Skade deris Efterladenhed foraarsager.

77 Art.
Pag: 422. Art: 5.
717. . . 80.
Forordning om Øvrighedens 10de Penges igen Kaldelse for arvs og gields udførsel af Riget, 24 Juny 1720.

78.

END overdrager nogen uden Rigets Arving sin Arvepart til nogen

78 Art.
Pag: 160. Art: 15.
533. . . 24
718. . . 82.
722. . . 89.

nogen den Afdødis Slegt/ som i Riget boesat er/ uden nogen Vederlag/ saa at hverken Arven/ eller det ringeste Vedelag for den/udføris/ da bør hverken siette/eller tiende/ Penge deraf givis; Men befindis det/at der er nogen Svig under med samme Overdragelse/ saa at Arvingen noget Vederlag givis for Arven/ da skal den/ som Arven overdragen er/ikke alleene erlegge den siette og tiende Penge deraf/men end og have den gandske Arv til Kongen forbrut/og derforuden for saadan Svig bøde sine tre Mark.

79.

Opholder nogen Kongens indfødt Undersaat sig uden Riget/ som dog tænker at ville sig igien i Riget begive/ og hannem nogen Arv imidlertid tilfalder/ da/saa fremt hand giør

2 Cap:

gior Øvrighed n Forsikkring/ at samme hannem tilfalden Arv ej af Riget skal blive udført/ bør hand at være frj for siette og tiende Pengis Erleggelse.

80.

80 Art:

Pag: 681. Art: 14
723 . . 90
747 . . . 3. 4
841 . . 33.

Vil nogen Arv kiøbe/ da skal hand/ naar Arven og Boen rigtig registeret og vurderet er/ tage af Borgemester og Raad i Kiøbstæderne/ og paa Landsbyerne af Herrets- eller Birke-Foged/ eller andre/ som Skifter skulle forvalte/ nøiagtig Bevis/ Raadstue- eller Tings-Vidne paa Boens Tilstand/ Grund og Løsøre/ Løst og Fast/ Indgield og Udgield/ saa vit efter Registerings-Bøgers og Haandskrifters Overseelse kand forfaris/ og skal saadan Kundskab og Arvens fuldkommen Regiſte-

ring/ saa vel som og hvor Anparten af Arven solt er/ al Svig at forrekomme/ i samme Arvs Kiøbebrev/ om det skal Magt have/ fuldkommelig indføris ved Dag og Datum, og derhos bevislig giøris forbemælte Boens Tilstand for den Sælgendis at være nøjagtig kundgiort / før end Kiøbet er blevet sluttet / og det i den Sælgendis Øvrigheds og got Folkis Overværelse.

81 Art.
Pag: 170. 171. 835. 850. 855.

81.

Ind ventendis Arv maa ingen enten sælge eller pantsette.

82 Art.
Pag 716. Art: 78. 723 . . 90 841 . . . 33.

82.

Ingen Øvrighed / eller Rettens Betiente/som med Skifter have at giøre/ maa enten ved sig selv/ eller nogen anden / kiøbe nogen Arv/ som under deris egen Ret falden er.

For-

2 Cap:

Fordrister nogen sig herimod at giøre/ straffis saa som den sig i Svig og Underfundighed haver ladet befinde.

83.

HVo arve vil og med Arven sig befatter/skal svare til dens Gield/ som hand arver/ saa som hand tager Arv til; Dog haver nogen Creditor den Afdødis Brev/som forbinder Arvingerne/ een for alle og alle for een/ da bør Arvingerne at efterkomme hans Forskrivelse/ om end skiønt de have deelet Udgielden imellem sig. Iligemaade dersom der i Boen er Kongens Penge/at den Afdøde haver staaet for Regnskab/ Børnepenge/ Fattigis Penge/ Kirkepenge/ og Arvingerne skifte Boen imellem sig/ før end saadan Gield er aflagt / da bør een for alle og alle for een dertil at sva-

83 Art:

Pag: 19. Art: 21.
38 . . . 20
139 . . . 10
152 . . . 14
422 . . . 4
681 . . . 14
684
750 . . . 8.
753.
838. 839. 29. 30.
844 . . . 37.
941.

Forordning om adskellige extraordinaire Paabuder pro Ao 1718. dens sidste og 7. Punct.

Cammer Retsordningen 18 Martij 1720. 3 Cap: 10 Art og 1 Cap: 9. 18. og 22 Art:

re. Det samme er og / om Creditor / som ikke haver Brev paa een for alle / begærer Betalning af Boen / før end den skiftis / og maa den ej nyde.

84 Art.
Pag. 23. Art. 5
422 . . 5
675
681.
719 . . 83.
768 . . 7.
844 . . 37.

84.

NAar nogen døer / som haver staaet for Kongens Regnskab / og haver ikke Qvittering derfor / da maa der ingen Skifte holdis / før end Kongen haver faaet sin Fornøjelse / saa fremt at Fordringen ikke er over tre Aar gammel / fra hans Døds Dag af at regne; Tj hvis Fordringen er ældere / da bør Skiftet derved ikke at opholdis; Men med saadan Fordring at forholdis som med anden Gield.

85 Art.
Pag 486. Art. 1.

85.

NAar nogen Vorned tilfalder Arv / i hvor det er / da skal Skiftets For-

2 Cap:

Forvalter give Vornedens Husbond det tilkiende/ at hand kand have Omsorg for/ at Vorneden Ret vederfaris.

86.

. 86 Art.

Pag: 674. Art: 1.
722. . 89.
839. . 30. 31.

Ville rette Arvinger ej arve/ og ingen med Arven sig vil befatte/ da skal Hustruen/ Børnene/ eller Arvingerne/ som myndige ere/ eller de Umyndigis Formyndere/ og Frænder/ som tilstæde ere/ eller andre/ som Tilsyn i Huset have/ strax ved Rettens Middel lade al Boen/ Løsøre og Breve/ og andet forsegle/ og det nøjagtigen forseglet i god Forvaring indsette/ eller og stande derfor som for anden vitterlig Utroeskab til Rette; Dog skal dem være tillat til daglig Brug og Ophold Kost og Øl og nødvendig Boeskab/ som dog rigtig registeris

skal / efter som de ville forsvare / uden Fare og Ubeseglet til Nytte at have og bruge.

87 Art:
Pag: 673. Art: 1.

87.

Naar nogen ind i beseglet Sterfboe / og der opbryder / eller borttager Seglene / og det hannem lovligen overbevisis / bøde sine tre Mark.

88 Art:
Pag 116. Art: 2.
681 . . .14.
690 . . .27.

88.

Efatter nogen sig med Sterfboe / og der skalter og valter efter sin egen Villie uden Rettens Middels Overværelse / eller de Vedkommendis Villie og Minde / legge ud saa meget / som de Vedkommende ville sigte hannem for ved deris Eed.

89 Art:
Pag 159. 160.
533. Art. 24.
670. —
716 . . .78.
721. 722. . 86. 87.

89.

Efindis nogen at have giort Arvesvig / legge ud hvis forsvaget er

2. Cap:

er med Skadegield og for Utroeskab bøde sine tre Mark.

90.

DVrigheden og Rettens Middel/ som Skifter skulle forrestaa/ er paa landet Kongens Amptmand/ eller Husbonden / ved dem selv / eller deris Fuldmægtige: I Kiøbstæderne Borgemester og Raad med Byefoged og Raadstue- eller Bye-Skriver/ eller andre Under- og Over-rettens Betiente med deris Secreterere og Skrivere: Iblant Geistligheden Herrets-Provsten og tvende Præster/ hvor af den eene skal holde Protocollen; Og skal bemælte Skiftis Forvaltere have een Bog/ hvorudj Copie af alle Skiftebreve/ som de udstæde/ skal indskrivis.

III. Cap:

90 Art:

Pag 197. 198.
329. 330.
673. Art: 1. 3.
682. 683.
717. 718. 80. 82.
841. . . 31.

Forordning om Skifters holdelse af Hofrettens betiente efter Rangs Personer i Kiøbenhavn 13 April 1686.

Commissarier af Ober og Under Retter i Danf: deres Salarium 4 Martij 1690. 1. 2 Art: og 24 Febr: 1708. angaaende Rytter godset 10 Aug: 1695. 33 Art:

Skifter og Auctioner efter Officerer, naar dertil af Kongen Vorder anordnet Commissarier, skal forrettes af Miletair og Civil Rettens Middel tillige deel 30 April 1707.

Forordning om adskill: Justicen vedkommende af 31 Martij 1719. den 1te Post om Skifter.

III. Cap:

Om Kiøb og Sal og Mageskifte.

I. Art:

SElvejer Bonde maa sælge sin egen Jord til hvem hand vil/ om hand lovbød den tre Ting til hans næste Frænder/som hannem skulle arve/ og haver taget Tingsvidne derpaa. Fæderne Jord skal bydis Fæderne Frænder/og Møderne Møderne Frænder til; Men skiøder hand/ før end hand lovbyder/da maa hans næste Frænder kalde det igien inden Aar og Dag/ om de ere i Riget/men om de ere uden Riget/inden tre Aar/ og hand haver dermed forbrut tyve Lod

1 Art:
Pag 456 art: 1.
458 . . 3.
725 . . 2.
732 . . 19.
738 . . 27.

Forordning om til Kongen henfaldne öde Jordgodses Kiöb og Sal. 11 December: 1688. 9 art:

Jordgodses Tant, Kiöb, Arv og Mageskifte. 31. Janv: 1691. 11 art:

Strandet Skib og godses Kiöb 21 Martz 1705. 17. 18. og 19 art:

Selvejer gaardes Brug og frihed, 1 Juny 1720.

Ulovlig Handel sen Forordn: 27 Julii 1742 og Rescript af 31 Julii 1744. Mulct til Politiken Casseen

3 Cap:

Lod Sølv til Bonden og tyve Lod Sølv til Herskabet.

2.

2 Art.

Vil Frænder ikke kiøbe/eller give saa meget for Ejendommen/som nogen anden vil give/efter Bondens Villie og Tykke/da maa Bonden sælge den til hvem hannem meest derfor vil give.

Pag 456.
458. Art. 3.
486.
724. . . 1
787. . . 5.

3.

3 Art.

Bo frit Jordegods ejer maa det baade sælge og skiøde med sit Brev og Segl og gode Mænds Vidnisbyrd/ enddog hand det ikke lovbødet haver.

Pag 739.

4.

4 Art.

Kiøbstædgods og Jord er Løsøre og maa sælgis uden Lovbydelse.

Pag 162. 171.
531. Art. 20.
758. 761.

5 Art.
Pag: 150 art: 11.
729 . . . 13.

5.

Ynke maa sin Jord med næste Frænders Raad baade sælge og skifte.

6 Art.
Pag 150. art: 12.
539. 540.
593.
668. Art. 2.
728. . . 10

6.

Svenbarn maa sin Jord ej sælge og ej afhænde / før end hand vorder fem og tyve fulde Aar gammel / med mindre det skeer med hans næste Frænders Raad til at betale dermed sine Forældris / eller deris Gield / hvis Arving hand er / eller sin egen / saa fremt den af Reisen / Studeren / Tog / eller Hoftieniste / er foraarsaget / eller og hand vil bruge Pengene til sin Nærings og Handels Fortsettelse.

7 Art.
Pag 539. art: 34.

7.

Mødebarn maa aldrig sin Jord afhænde / uden hun vorder saa fattig /

3. Cap.

fattig / at hun for Livs Føde nødis til den at sælge / da maa hun den sælge med næste Frænders Raad / og dog ej meere tilsammen / end som hun til et Aar kand have fornøden ; Dog dersom hun haver arvet Gield / som hun ikke anderledis kand betale / da maa hun med Frænders Raad afhænde saa meget af hendis Jord / som hendis tilfalden Gield kand betalis med.

8.

Usbondens Hustrue / eller Søn / eller Daatter / som ere i Fællig med deris Fader / eller de / som ere i hans Tieniste / eller af hannem lejede / maa ej noget af hans Gods uden hans Villie afhænde.

8 Art.
Pag: 149. art: 10.
539. . . 34.
672. . . 13.
700. . . 57.
727. . . . 9.

9.

Jordskiøder Hustrue / eller afhænder /

9 Art.
Pag 159. art. 15. 16.
672. . . 13.
727. . . 8.
756. . . . 1.

der / noget af sit Gods uden hendis Husbonds Raad og Villie og hendis Arvingers Samtykke / og Husbonden tier dertil / og den Kiøbendis ikke fanger Hævd paa det / som kiøbtis / da maa hendis Arvinger deele det efter igien / og Husbonden gielde Arvingerne tre Mark og Kongen tre Mark / fordj hans Hustrue skiødte Uhiemmelt / og hand viste og taalte det. End deeler hand selv det efter igien / da gielde hand ikke derfor.

10.

Kiøber nogen med den / som ej er mægtig og myndig til at afhænde / tabe sit Værd / og den / som solte / bekomme sit afhænte Gods igien uden Vederlag.

11.

Hvo som sælger Uhiemmelt / eller som

10 Art.
Pag. 150. Art. 12.
160. . . 15.
539. . . 34.
660. . . 2.
672. . . 13.
726. . . 6
741. . . 31.

11 Art.
Pag 740. Art. 29. 31.
764. . . 1
773. . . 15.
780. . . 12.

3. Cap:

som Hand til een anden solt/eller pantsat haver/ Huus eller Jord/ og det deelis tilbage/ da legge Hand Værd ud som solte/ og bøde tre Mark Bonden og tre Mark Kongen. Det samme er/ om mand pantsetter til nogen det/ som Hand selv ej ejer/ eller Hand til anden pantsat haver.

12.

12 Art:
Pag: 739. 740. 741.

NVo som sælger anden Huus/ eller Jord/ Hand bør at Hiemle og værge Hannem det med nøsagtig Skiøde.

13.

13 Art:
Pag: 726. Art. 5.
756. . . 1.
772. . 13.
812. . 56.
826. . . 4.

SAlger mand anden Jord/ og der tvistis om/ Hvad heller Hand kiøbte meere/ eller mindre/ og haver den/ der kiøbte/ tyve Aars Hævd derpaa Ukært til Tinge/ da kand Hand ej vinde den igien/ der solte.

14.

Skud vorder dem Trette imellem inden tyve Aar / da gaais derom efter Skiøder og andre lovlige Breve. Ere de ej til / da er den nærmere at vinde / der solte.

15 Art. Pag. 700. Act. 57.

15.

Sidde nogen i Fællig sammen / og een af dem med fællis Penge og Middel kiøber Gods / da hører Godset dennem samtlig til / som i Fællig side.

16.

Husbond maa ej sælge Hustruens Jord / uden hand haver Barn ved hende og lige saa meget at legge derimod igien af sit eget / med mindre det nøjagtig bevisligt giøris / at Hustruen haver ført saa stor Gield til hannem / at den ej anderledis kand afleggis.

17. Sæl-

3. Cap.

17 Art.

17.

Pag. 149. Art. 10.
162. . . 18.
672. . . 13.
727. . . .

Velger Husbonden Hustruens Jord herimod/ da beholder den Kiøbendis Jorden; Men vil Hustruen/eller hendis Arvinger/tale derpaa/ da skulle de tiltale Husbonden og hans Arvinger. Det samme er og/ om Husbonden haver pantsat Hustruens Jord/ eller mageskift den/ eller og om nogen haver faaet Indførsel i Hustruens Jord/imens hun var i Fællig med Husbonden.

18. Art.

18.

Pag. 136. 138. 139.
145. Art. 2.
164. . . 22.
167. 168.
668. . . 2.
849. . . 46.
851.
855.

Ingen/ som lovlig er arresteret/ eller manet/ eller fældt til nogen Bøder/ eller nogen Naams/ eller Indførsels/ Dom overgaaen/ eller stævnet for Gield/ eller for anden saadan Aarsag/ som kunde være hans Creditorer til Skade/ med Kongens Stævning

ning til højeste Ret/ efter at den hannem lovligen er forkynt / maa sit Gods forflytte / afhænde/ eller pantsette/ eller opbyde/ før end hand haver rettet for sig / og den til Freds stillet/ som saadan Forfølgning/ eller Dom / over hannem lovlig forhvervet haver.

19 Art:

Pag: 456.
458.
724
737.
738.
786.

Placat angaaende det gl: Rytterg[illegible] afhandelse i Fyens Stiftt 30 Decbr: 1717.

19.

EEn hver/ af hvad Vilkor hand er/ maa kiøbe Bøndergaarde/ eller Sædegaarde med tilliggendis Bøndergods / og det for sig og sine Arvinger uden Opbud til Ejendom beholde; Dog saa at den Uprivilegeret ikke nyder Godset med de Friheder og Herligheder / som de Privilegerede det have/ hvorom herefter i næste Artikel mældis.

20. In-

3 Cap:

20.

20 Art.
Pag. 13. Art. 11.
417. — 1.
426. . . 1.
730. 738.
797. Art. 48.
Placates om Adkomster paa Jordegods til Undersaatter for Religion 3 July 1717.

INgen / som eje og beside noget frit Jordegods / eller Sædegaard / maa nyde Adelige Privilegier derpaa med Hals og Haand og Sagefald / Birkerettighed / og Ret til at kalde Præst og Dægn / med mindre de ere enten Adel / eller enten i Almindelighed eller i sær af Kongen Privilegerede, eller og have Godset af Kongen med Frihed bekommet; Men Kongen beholder den Herlighed / indtil Godset kommer til dem / der saadanne Privilegier have. Hvis andre Friheder / som have fult Sædegaardene af Alders Tid / og dem bør med Rette at følge / beholde de / som Sædegaardene eje / i hvo de og ere.

21.

21 Art.
Pag 796. Art. 28.
Grevens og Friherrernes Privilegier 25 Maj 1671

INgen Sædegaard / som ikke i

det minste haver to hundrede Tønder hart Korn/ Hovedgaardens Taxt Uberegnet/ i Bøndergods/ som ikke skal ligge længre end to Mile fra Hovedgaarden / maa nyde lige Frihed med andre Sædegaarde; Men naar nogen privilegeret, som saadan een Sædegaard enten ejer/ eller sig tilforhandle vil / kand bringe saa mange Tønder hart Korn til Veje/ som forskrevet staar/ da Friheden igien at følge Hovedgaarden.

Om hvad Frihed Sædegaarde med 200 Tl: hart Korn gives, forundenderes eget fri Taxt 1682. og 2. Oct: 1694. at under 200 Tl: hart korn for Friheden regnes 1½ Td: Skov mod 1 Tl: ager og Eng. Skov forordningen 21 January 1710.

22 Art.
Pag: 755. Art: 20.
759 . . . 2.
760 . . . 4.
763 . . . 8.

22.

Naar noget Jordegods/ som hører til Sædegaarden og til dens Avling fornødenlig udkrævis/ eller jus Patronatus, eller Birkerettighed / eller noget af Gaardens Taxt / bliver i Gield udlagt / da skal den / som Sædegaarden ejer/ eller haver den største

Part

3. Cap.

Part derudj / have Magt til at udløse dem / som det til Udlæg bekommet have; Dog saa / at hand udløser fra een hver / som hand vil udløse noget fra / det til hannem udlagte heele Gods / saa fremt hand det da ejer / og det ej ved Kiøb / eller i anden Maade / er kommet i anden Mands Haand / hvilket hand dog fra den det ejer maa udløse / om hand vil; Og skal hand forpligtet være at udløse det med saa mange reede Penge / som det er udlagt for / saa og erstate al billig og nødvendig paa Godset anvente Bekostning efter Uvillige Mænds Sigelse.

23.

23 Art.
Pag: 758. 759. Art: 1. 2.

MEn hvis det hender sig / at den / som Godset er udlagt / eller solt til / haver selv een Sædegaard saa

nær ved samme Gods beliggendis/at det kand beqvemmelig med Agt og Arbeid under Sædegaarden leggis/ og det til dens Avling fornødenlig udkræves/da skal hand ikke være pligtig til at lade sig udløse; Dog blive Bønderne under det Birk/ som de tilforn vare.

24 Art. Pag. 294. art. 1. 2. 3. 385. . 25. 738.

24.

Haver nogen Lod og Deel med Anden i Bondegaard / eller Huus / saa at den eene haver Landgielden og den anden Herligheden/ da maa den/ som Herligheden haver/ udløse den / som Landgielden eier/ med reede Penge efter billig Værd/ eller nøiagtigt Vederlag i Gods; Og skal det staa i hans Magt/ som Landgielden eier / at udvælge hvilket hand vil / enten Penge / eller Gods; Dog der-

3. Cap.

dersom det er Kirke / eller Præst / eller Forlæning / som Landgielden nyder / da skal der skee saadant Vederlag derfor med got og beqvemt Jordegods / at den aarlige Landgielde altid deraf kand havis / og ikke med Penge.

25.

25 Art.

Pag. 162. Art. 18. 732.

Vil den / der Herligheden haver / ikke udløse den / som Landgielden ejer / da maa den / der Landgielden ejer / indløse Herligheden til sig med saa mange reede Penge efter hart Korn at regne / som det billigen af gode Mænd kand settis for / eller som hand selv derfor givet haver.

26.

26 Art.

Pag. 383. 384. 387. 456. 736. 741.

Kongs-Tiender skulle bortfæstis til de Sædegaarde / som ligge enten i samme / eller i næste Sogn /

Aaaaa iij der-

dersom deris Ejere og Besidere ville give saa meget af dem / som nogen anden byder / og Afgiften rigtigen og i rette Tide betale / med mindre samme Tiender kunde være Hospitaler / Præster / eller andre / ved sær Stiftning / eller Benaadning / tillagte for Afgift at opbære / eller de / som til dem berettigede ere / ville dem selv opbære. Iligemaade forholdis med Kirke-Tienderne / dersom Sognemændene dem ikke efter den anden Bogs andet og tyvende Capitels nittende Artikel ere begærende.

27.

27 Art:
Pag. 386.
456. 458. 724. 731.
732. 733. 756. 888.
see nestforbemelte Forordning af 20 Febr 1717. den 19 Art:
Selv Eyer gaardes Frihed 1 Juny 1720.

Den hver Selvejer Bonde maa sig tilkiøbe sin Gaards Herlighed af den / som den nyder / for det samme Værd / som hand Kongen derfor givet haver; Dog skal al Sage-

fald

3. Cap:

fald af Gaarden høre Kongen til/ og Bonden med sine Husfolk bør saa vit at svare Kongens Amptsbetiente.

28.

28. Art.
Pag: 47. Art: 34. 81. 82. 115. 168. 189. 724. 725. 729. 740. 741. 767. 773.

Vaa Tinge skal mand Huus og Jord skiøde/ og ej andensteds/ det er paa det Herrets-Birke-eller Bye-Ting/ som Huus og Jord ligger under/ om det er Kiøbstædgods/ eller Borgers/ eller Bondis Jord; Men til Landstinget/ om det er frit Jordegods; Og skulle alle Skiøder læsis og paaskrivis det første/eller andet/ Ting næst efter at de ere datere-de,om de ere i den Provincie daterede, hvor Godset ligger. Ligger Godset i anden Provincie, end Skiøderne ere daterede udj/da skulle de til tredie/el-ler fierde/ Ting læsis og paaskrivis; Tj ellers kunde de ikke gielde imod lovli-

lovligen tinglyste Breve / Indførseler / eller anden lovlig Adkomst / endog de for dem ere daterede.

29.

29 Art.
Pag: 729. Art: 11. 12.
767 . . . 7.
773 . . . 15.

OM hender det sig / at tvende Kiøbebreve / eller Skiøder / paa et Gods komme til Tinge paa een Dag og Tid til at læsis og paaskrivis / da gielder det / som først er dateret, med mindre det er forsømt i rette Tid at lade læsis og paaskrivis. End ere de paa een Dag daterede, og komme paa een Dag til Tinge at læsis og paaskrivis / da kand det eene ikke gielde meere end det andet; Dog have de / som Skiøderne ere udgivne til / deris Tiltale frj til dem / som saadanne Skiøder udgivet have.

30.

DEt samme er og om Gave- og Pan-

3 Cap:

Pante-Breve / saa og naar Skiøder / Gave- og Pante-Breve komme imod hin anden.

31.

31 Art. Pag: 700. 728. 729. 738. 780. 957.

Vælger / eller lejer / nogen til tvende Jord / eller andet Gods / da skal den det beholde / som først kiøbte / eller lejede / med saa skiel at hand giør bevisligt / at hand først kiøbte / eller lejede / og den / som solte / eller lejede / skal skaffe den anden saa meget og saa got / som hand hannem solte / eller lejede / inden sex Uger. Kand hand det ikke giøre / da skal hand give hannem foruden hans udlagte Penge saa mange Penge / som hand kunde haft af Jorden / eller Godset / et Aars Tid efter Dannemænds Sigelse.

32.

Kiøder Mand anden Huus / el-

ler Jord / og de ikke strax følge den / som de skiødte ere / men den Sælgendis dem selv fremdelis i sin Hævd og Værge beholder / da er det Skiøde intet / med mindre det er Testament / som ej fuldbyrdis / før end Mand er død / eller nogen med samme Huus / eller Jord / er sin Livs Tid forlænt / saa det ej / før end den ved Døden afgaar / kand af den Kiøbendis annammis.

33 Art. Pag. 82.

33.

Haver Husbond kiøbt Jord / som hand ej haver taget Skiøde paa / før end hand fik sin Hustrue / og vorder den siden hannem skiødt / da er den begge deris / fordi den var ej hans til fulde / før end hand fik Skiøde paa den. Det samme er og paa Hustruens Side.

3. Cap:

34.

HVo som af Ryttere / eller Soldater / kiøber Heste / Hopper / Ovæg / Kaaber / Tin / eller noget Slags Boeskab / og Officerernis skriftlig Kundskab derhos ej findis / at det / som sælgis / hører Rytterne eller Soldaterne selv til / og at de det have faaet med Villie / eller taget det fra deris Fiende / stande derfor til Rette som for Uhiemmelt / og som hand det selv hafde staalet.

34 Art:

Pag: 743. Art: 35.
744. . . 36.
Forordning om strandet Skib og gods 21 Martij 1705. 13 Art:
om Jagten 8. Decembr: 1688. Art: 9.

35.

KJøber nogen i Fejdetid med Fiendens Ryttere / eller Soldater / noget Gods / eller Ovæg / som fra Ejermanden røvet eller staalet er / da bør det at komme til sin rette Ejermand igien for hvis der kand bevisis derfor at være givet. Men

35 Art:

Pag: 743. 744. Art: 34. 36

bevisis det / at den Kiøbendis haver selv givet Fienden Anslag / eller Anledning til at tage det fra Ejermanden / da bekommer Ejermanden det igien uden noget Vederlag / eller Betalning derfor / om det er af den Kiøbendis igien bortsolt / eller forkommet.

36.

36 Art.
Pag. 743. Art. 34. 35.
745 . . 38.

Haver den Kiøbendis bortsolt saadant Gods / eller Qvæg / eller det er forkommet / og var dog tilforn af rette Ejermand igien begært / da bør hand til Ejermanden igien at betale saa meget / som bevisis / at hand for samme Gods / eller Qvæg / bekommet haver; Dog derudj at kortis hvis den Kiøbendis lovlig kand bevise sig derfor at have givet.

37. Hvo

3 Cap:

37.

HVo som til Pant tager / kiøber / eller i andre Maader sig tilforhandler / af Kongens Skibsfolk / Bysseskyttere / Ryttere / Dragoner / eller Soldater / deris Klæder giorte eller Ugiorte / Gevær / Krud / eller Ammunition, som de af Kongen bekommet have / skal ikke alleeniste sligt Officererne uden noget Vederlag / eller Betalning / strax lade være følgagtigt / men end og derforuden som for andet vitterligt Tyverj stande til Rette og straffis.

37 Art:

Pag: 743. Art: 34. 35.

Forordning om Strænckt Skib og gods. 21de Martj 1705. 13 Art:

38.

HAver nogen i Fejdetid byt med Fiendens Ryttere / eller Soldater / noget Gods / eller Qvæg / som fra rette Ejermand røvet eller staalet er / og hand beviser sig til samme Bytte

at have været nødt og tvungen / og den rette Ejermand kiender sig siden ved sit / og sig det lovligen tilhæler / da bør Ejermanden og den / som byttet haver / at staa Last og Brast med hin anden.

39.

39 Art:
Pag: 988. art: 12.
Forordning om Pengevæsenet af 5 Jan: 1813

DErsom nogen befindis her i Riget enten Indlændisk / eller Udlændisk / at kiøbe / handle / eller afbetale noget med anden Mynt / end som her i Riget gangbar og af Kongen tillat er / eller at vrage den Mynt / som Kongen haver ladet mynte / eller den for ringere / eller højere / Priis udgive / eller indtage / end som den af Kongen sat er / da bør hand at tiltalis af Øvrigheden / og betale dobbelt saa meget / som Summen er.

do om Stemplet Papier af 25 Maj 1804 og 25 Jan: 1813.

IV. Cap:

IV. Cap:

Om Gave og Bebrevelse.

I. Art:

FEstefolk maa ej give hin anden videre / end som Politie-Ordningen tillader.

2.

GIver nogen blant Adelen / eller lige med Adel Privilegerede, højere Morgengave end til fire tusinde Lod Sølv uden sine Arvingers Bevilning og Samtykke / da skal det ingen Magt have.

3.

GIver og skiøder Husbonden / som Livs Arvinger haver / til Hustru-

1 Art:
Pag 47. Art: 34.
80 . . . 34
686. 688.
689. 690.
741. 768.
787.
om vidimerede Popier af Fundatzer vnd fattige Kirker og Skoler 12 April 1715.

2 Art:
Pag: 668. Art: 2.
689 . . . 25.
690 . . . 26.

3 Art:
Pag: 688. Art: 22.
748 . . . 4.
755 . . . 20.

Hustruen / eller Hustruen / som Livs Arvinger haver / til Husbonden noget til Ejendom / da stander det ikke / uden Arvingerne ville holde det efter deris Død.

4.

4 Art:
Pag: 688.
747. art: 3.
Kammer Rets ordning 1 Parts 17 Art: 30 July 1684.
Hvorvit Skiöder imod Arrest for Kongens Intrader til Forordningens Lovligr Publication af 5.t Sept: 1711 ere gyldige.

END skiøder enten af dem noget til anden Mand / som uden deris Fællig er / Svig dermed at begaa / og den skiøder Husbonden Hustruens / eller Hustruen Husbondens / Jord og Ejendom igien / da holdis det ikke / uden rette Arvinger ville.

5.

5 Art:
Pag: 702. art: 61.

FAder / imens hand og Moder lever / maa ej give et sit Barn noget. End giver hand et Barn noget / da bør hand at giøre de andre Børn fyldist derimod.

6. Dog

6.

6 Art. Pag: 704. art: 63. 706 . . 65

OG staar det een Fader/ som nogen Sædegaard ejer/ frit for at give een af sine Sønner/ eller og/ om hand ingen Søn haver/ een af sine Døttre dobbelt saa meget til Arv som et af de andre Børn/ hvilken dobbelt Lod fornævnte Søn/ eller Daatter/ skal nyde i samme Sædegaard med næst hosliggendis Bøndergods. Ligemaade maa og Faderen forskrive Sønnen/ eller Daatteren/ Bygningen paa samme Gaard.

7.

7 Art. Pag 704. art. 63. 706 . . 65.

HAver Husbonden ingen Livs Arvinger / men Udarvinger/ dog i eens Leed og lige nær/ da maa hand og samme Anordning giøre for hvilken af fornævnte sine Arvinger hand vil.

8 Art.
Pag: 703. art: 61.
719 . . . 83.
750 . . . 8. 9.
751 . . 11.
838.
850.

8.

FOrældre maa ej give deris Børn deris Formue bort/imens de leve/ med mindre Børnene ville svare til deris Forældris Gield efter deris Død/ eller ved deris Eed indføre i Sterfboen igien hvis de af deris Forældre bekommet have.

9 Art.
Vide forhergaaende.
Paralel: ved 8 Art:

9.

DEt samme er og/om Fader/eller Moder/ under et Skin give Børnene meere for deris Møderne/ eller Fæderne/end Boen kand taale; Tj da bør Børnene dog at svare til den bortskyldige Gield/ eller indføre igien i Boen hvis de bekommet have/ med mindre de bevise lovlig og billig at være skift.

10.

MEn hvis befindis noget af Udgielden

4 Cap:

gielden at være udelukt af Skiftebrevet/ da Skiftet blev holdet/og dog da var i Boen/ da bør Børnene / som tilforn have faaet enten Fæderne/eller Møderne/af Boen/og siden efter den siste Afdøde ville gaa fra Arv og Gield/dog pro Qvota at svare til den Gield/som i saa Maader var udelukt i det første Skifte.

10 Art.
Pag: 601. Art: 14.
703.
719.
750.
839. . . 29.

II.

Naar giver Fader sit Barn noget i Hænde/og det Barn faar andet Barn / og døer Barn/ og Barnebarn lever / da maa hverken Fadrfader / eller andre / tage det fra Barnebarn/som Fader gav sit Barn / uden i det Tilfald/som her næst tilforn meldet er.

11 Art.
Pag: 750. Art: 9. 10.

12.

Fadrfader og Fadrmoder maa ej give deris Børnebørn meere end

som deris eget Barn bør til rette Lod at have.

13 Art:
Pag 690. Art: 29.

13.

Bivis og skiødis af andre end Forældre/eller Oldefædre/samtlige Sødskinde Jord/eller anden Gave/ og det ikke klarligen i Gavebrevet formældis/ hvorledis det imellem dennem skal deelis/ da bør det at leggis i lige Loder/ og een hver bekommer lige meget/ enten det er Mand/ eller Qvinde.

14 Art:
Pag: 14.

14.

Husbond/ som ingen Livs Arvinger haver/maa bortgive til hvem hand vil sin halve Hovedlod/ og ej meere. Den samme Magt haver ogsaa Enke/ som ingen Livs Arvinger haver.

I Forordningen om Suppliquers indgivende udi Collegierne, efterseen den 20 Post, som forklarer hvorledes Testam: imellem husbonde og Hustrue skal indrettes:

1 at de til Vitterlighed af 2 Personer underskrives
2 at i saafald ingen Livs Arvinger er eller efterlades
3 naar een af dem trader i nyt Egteskab, da den Afdødes Arvinger noget Vist at bekomme, og om den længstlevende døer i eenlig Stand, deeles boet imellem begges Arvinger efter Loven.

15. End

4 Cap:

15.

Nd haver Husbond/eller Enke/ Livs Arvinger/da maa de dog give til Kirke/ Skole og Fattige/ deris halve Hovedlod.

16.

16 Art. Pag. 719.

Nd have de ingen Livs Arvinger/ da maa de give bort til Kirke/Skole og Fattige hvad Gud giver dem i Sinde; Dog skal der ingen Gave/ eller Testament/ fuldbyrdis/før end den Afdødis Gield i alle Maader vorder aflagt.

17.

Saadanne Gaver og Testamenter skulle med deris Haand og Segl/som dem giort have/ og med got Folkis Underskrivelse være bekræftede.

18.

HUstrue / som Husbond haver og Barn ved hannem / maa ej give til gudelig Brug sin halve Hovedlod / og ej nogen stor Gave uden Husbondens Villie / og ej meere end hand samtykker / hvilket bør med hans Haand at bevisis / eller og / om hand ikke skrive kand / med hans Segl og trende trofaste Vidners Underskrivelse og Forsegling være bekræftet.

19.

OG haver Hustruen ej Barn ved Husbonden / da maa hun give sin halve Hovedlod til gudelig Brug; Dog at der med Underskrivelse og Forsegling / som før er mælt / forholdis.

20.

SEbrever Husbond / som ingen Livs Arvinger haver / Hustruen /

20 Art.
Pag. 600. Art. 22.
734. . . 22.
747. . . 3.

en/ eller Hustruen/ som ingen Livs Arvinger haver/ Husbonden/ at den/ som den andens Død overlever/ skal nyde/ bruge og beholde den heele fællis Boe og Formue Uskift/ saa længe som den bliver i Enkestand besidendis/ da skal samme Efterlevendis strax ved Samfrænder/ eller Rettens Middel/ lade forfatte een rigtig Registering paa Boens Middel/ Indgield og Udgield/ dernæst betale selv den bortskyldige Gield/ og holde den Afdødis Arvinger kravisløse derfor/ saa og Boens Midler vel forrestaa/ særdelis om der er Jordegods/ eller Bygninger/ at de vel ved Magt og ved lige holdis/ og Skovene ikke forhuggis/ og over alt giøre Arvingerne nøjagtig Forsikkring med Brev og Segl/ at intet af Jordegodset/ som

dem

dem kunde tilkomme/ enten pantsettis/ sælgis/ eller afhændis.

V Cap:

Om Hævd.

1. Art:

HVis Gods og Ejendom nogen haver haft i Haand og Hævd i tyve Aar Ulast og Ukært til Tinge/det beholder hand/uden anden Adkomst at fremvise/ angerløst og Uafvundet/ med mindre det bevisis/ at hand hafde det/ enten til Pant/ eller i Forlæning/eller i Forsvar.

2.

HAnd kand saa vel paa Brug som paa Ejendom fange Hævd.

3. Ha-

1 Art:
Pag: 295. art: 1.
492. . . 14
727. . . 9.
729. . . 13.
772. . . 13.
785. . . 3.
789. . . 13.
812. . . 56.
818.
965.
973. . . . 13.

2 Art:
Pag 51. art: 7.
759. . . . 2.
813. . . . 1
973. . . .

3 Art.

3.

Haver nogen Ejendom i Haand og havendis Værge / og anden Mand siger den sin at være / da er den / som i Hævd haver / i hvor faa Aar det er / ikke pligtig til at føre sin Adkomst tilstæde / med mindre den / som søger Ejendommen / fører sine Bevisninger frem / hvormed hand Ejendommen vil vinde.

Pag 51. Art. 7.

4 Art.

4.

Hvo nogen Ejendom uden Kære i Brug haft haver / og den hannem siden frakiendis / da svarer hand ej til videre Afgrøde / end hvis hand opbærer og nyder / efter at hand bliver til Tinge tiltalt.

Pag. 759. Art. 2. 791. 958. 960.

5.

Hvohævd bør ingen at nyde paa nogen Ejendom / uden hand klarligen beviser / at hand haver lovlig

Adkomst derpaa / ved Arv / Kiøb / Mageskifte / Gave / eller tyve Aars Hævd uden nogens Anke og Paatale / og saaledis bekommer den uden Kære af alle dem / som derudj kunde have noget at sige.

VI. Cap:

Om Udlæg og Indførseler.

I. Art:

Hvad som mand paa Skifte efter død Mand af Arvingerne / eller Rettens Betiente / eller i Godsets Opbydelse / eller / naar Arv og Gield fragaais / af Commissarier / eller Rettens Betiente / til Udlæg bekommer / være sig Løsøre / eller Jordegods / det

1 Art:
Pag 34 Art: 10.
65 . . . 6
153 . . . 34
161 . . . 17.
168 . . . 7
681.
734 Art: 22. 23.
843 . . . 36.
845 . . . 39.

Grever og Friherrers-Privil: 25 May 1671.
Kammer Rets ordningens. 2 part 17 Art: 30 July 1684.
om Rams Dommes Execution 17 May 1690.
Jordegodses Taxt 31 January 1691.
Udlæg efter Rytter Bonden 10 Aug 1695 og Proprietari Bonden 15 Jan 1701.
Rettens betienters forhold ved Kongl: Intrader 9 Juny 1696.
Assistentz Hunsel angaaende 31 January 1699.
Guld og Sølv Manufacturers indrettelse 30 Juny 1699.
Cautionister for Kongl: Intrader 5 Sept: 1711.

det beholder mand til Ejendom uden videre Dom derpaa / med mindre andre lovligere Adkomst derpaa fremvise / eller det for nogen Overret underkiendis.

2.

HAver nogen ved Ridemænds Indførsel noget Jordegods bekommet / og Ejermanden det ikke inden Aar og Dag indløser / da maa hand tage Ejendoms Dom derpaa til Landstinget / eller og til Stadfæstelse indstævne Indførselen til højeste Ret / og / førend det skeer / maa hand det ej afhænde / med mindre hand det i tre Aars Tid Ukært og Ustævnet haver besidet / og da beholder hand det saa frit som sit eget Arvegods; Dog hvis nogen Sædegaards Ejere det begærer / da forholdis dermed efter den anden og tyvende Artikel i denne Bogs tredie Capitel.

Z Art.
Pag: 162. 725. 734. 756. 757. 760. 770.
Forordning om Auctions Verket 19 Decbr: 1693.

3 Art:
Pag: 164. Art: 22.
732. . . 18.
759. 760. . 2. 4.
Forordning om adskilligt Justicen Vedkommende 31 Martij 1719. 4 Post.

3.

END vorde Ridemændene strax af Ejermanden indstævnede for deris Tog / da maa hand ej Godset bortskiøde / før end Dom til højeste Ret gangen er / om Godset hannem med Rette tilkommer / eller ikke.

4 Art:
Pag: 735. Art: 22.

4.

LØser Ejermanden Godset inden forskreven Tid / da skal hannem / som Indførselen bekommet haver / gotgiøris den bevislig fornøden og nyttig Forbedring / som hand imidlertid paa Godset giort haver.

5 Art:
Pag: 34. Art: 11
65. . . 6
161 . . 17.
725.
771. . . 11. 12.

5.

DEn / som Kiøbstædjorde / Huse eller Gaarde / ved lovlig Indførsel bekommet haver / skal strax indstævne den for Borgemester og Raad til Stadfæstelse / og til Ejendoms

Doms

6 Cap:

Doms Erlangelse/ og naar den erlanget er / maa hand giøre sig dem saa nyttige/ som hand best veed og kand/ med mindre de hannem ved høiere Rettis Dom frakiendis.

6.

6 Art.

Pag: 75. Art: 73. 153. 161. 164. 166. 167. 171. 191. 725. 771. 776.

MEn hvis rørendis Gods og Løsøre nogen ved Nam og Udvurdering bekommet haver / det beholder hand uden videre Dom og Stadfæstelse / dersom Ejermanden det ikke strax paa Stædet indløser / med mindre Nams Dommen til høiere Ret indstævnis og underkiendis; Dog hvis Udlæg Herrets- eller Birke-Foget paa Landet ved Vurderingsmænd i Vare / dersom den Sagsøgte ikke haver rede Penge at betale med/ for sin Umage bekommer / det skal Ejermanden inden tre Uger at løse til-

bydis ; Skeer det ikke / da beholder Fogden det / som udlagt er / for sit Værd / og betaler det øvrige / som billigt er.

7 Art. Pag: 34 Art: 11. 176 . . 39.

7.

Haver nogen sig i een Afgangens Jordegods / som ej hafde Arvinger / eller efter hvilken Arv og Gield ej er vedgaaen / ladet indføre / og nogen rette Arvinger / som Arven vedgaa / lade sig finde derefter inden Aar og Dag / efterat Arven falden var / da være samme Arvinger Arven mægtige / naar den / som sig haver ladet indføre / er til freds stillet og fornøjet for saa vit hannem efter Indførselen og med Rette tilkommer. Imidlertid nyder hand / som indført er / Godset og hvis deraf gaar for Skadegield.

8. Ha-

8.

8 Art.
Pag: 34. Art. 11.
165 . . . 25
735 . . . 22.
772 . . . 14.

Haver nogen ladet sig indføre i Gods / som een anden tilforn lovligen er indført udj/ da maa hand udløse den/som først indført er/ inden halft Aar; Dog saa/at hand for al sin billig Anfordring/ Kost og Tæring/ nøjagtig bliver til freds stillet. End begærer den/ som først er indført/ at beholde Godset/ da maa hand den/ som sist indført er/ for saa vit hannem i Godset kand med Rette tilkomme fornøje og udløse.

9.

9 Art.
Pag 139. 153. 161. 165. 169. 776. 781.

Tager nogen Nam/eller Indførsel i anden Mands Gods/ som kunde findis i Skyldenerens Boe/saa som Fæ/ der kunde være indsat til Foering/ eller Bonden laant/eller lejet / til hans Avls Fortsettelse / eller hans

hans Ophold/ eller nogen Vare/ Metal/ Træ/ Silke/ Ulden/ Linnet/ eller deslige / der kunde være Haandverksfolk antvordet til at forarbejde/ og Ejermanden beviser det sit at være/ da bør den/ som giør Udlægget/ og den / som annammer det/ at forskaffe Ejermanden det igien skadisløst.

VII. Cap:

Om Pant.

I. Art:

Haandfaaet Pant skal den/som det tager/giemme som sit eget Gods. End kommer der Jld i hans Huus og opbrænder det / eller Tyv stiel det bort/eller det ved anden Ulykkelig Tilfald forkommer tillige med hans eget/som Creditor ikke ved sin

1 Art:
Pag: 466. 729. 766. 780. 992. 994.
Forordning angaaende Grevers og Friherrers Privilegier 25 May 1671.
Kammer Rets ordningen 30 July 1684. 1 Part 17. 18 Art.
Contributioners oppebørseler 11 Decbr: 1688. 5 Art:
Om Auctions Verket 19 Dec: 1693. Art: 13.
Assistentz Huusets Panter 31 Janv: 1699. 9. 16. 18. og 19 Art: hvorledes dermed skal omgaaes.
Cautionister for Kongl: Intraden 5 Sept: 1711
de til de fattige pantsatte Huuses fri Auctionering, naar de ikke-tand sælges. 1 April 1713.

sin Skiødisløshed/eller Forsømmelse/er skyldig udj/da kand Skyldeneren Pantet ej igienkrave/og Creditor mister det / som hand der paa laant haver.

2.

Løser den Pantsettendis ikke Pantet til den Tid/som hand selv haver forskrevet sig til/ eller udebliver med Renten/da skal den Panthavendis tilbyde hannem/at hand tager een paa sin Side/ og hand selv tager een anden til at vurdere Pantet; Og hvis det kand beløbe høiere/end som det er pantsat for med Rente og Skadegield / det skal den Panthavendis strax legge fra sig til den Pantsettendis/og saa beholde Pantet Upaaanket.

3.

Vil den Pantsettendis ikke nøy-

3 Art.
Pag 171 art. 32.
531 . . 20
725 . . 4
768. 769.
770 . . 8. 9.

ne een Mand paa sin Side til at vurdere Pantet / da maa den Panthavendis enten selv tage to Mænd til det at vurdere / eller lade det offentlig auctionere.

4.

Haandfaaet Pant maa ingen til anden overdrage for høiere Sum / end som hand det selv til Pant annammet haver / og naar den Pantsettendis betaler Hovedstoelen / som det er udsat for / med sin tilbørlig Rente skadisløs / da bør Pantet hannem igien at leveris af den / som det er overdraget til / og hand søge sin Skadis Opretning hos den / som det til hannem overdrog.

5.

Kommer der Ild i pantsat Huus / eller andet ikke haandfaaet Pant

5 Art.
Pag 464 Art: 10
764 . . . 1
780 . . . 14
992. 994.
995.

7 Capit.

Pant kommer til Ulykke / da er det den Pantsettendis Skade/og hand er pligtig til dog alligevel at betale den Panthavendis.

6.

6 Art.
Pag. 668.

TAger den Panthavendis Huus/ eller Gaard/til brugeligt Pant/ og der kommer Ulykke paa formedelst hans / eller hans Folkis/Skiødisløshed og Forseelse / da bør den Pantsettendis ikke at lide den Skade; Men kommer Ulykken af andet Uformodendis Tilfald/ da kommer Skaden paa den Pantsettendis.

7.

7 Art.
Hvorledes med indløste Pantebrev skal forholdes see, Pag 81. 82. og for det øvrige
Pag 168. Art: 26.
422. . . 5.
731. 739. . 18. 28.
719. 720. 84.
740. 741.
768. 826. 844.
845. 855. 856.
Forordning om prompte assistence af Rettens Middel 14 February 1718.
Cammer Rets ordningen 18 Mart. 1720. 11. 17. 18. 21 Art:

PAntsettis Huus/Jord/Grund/ eller Skib/eller andet/som ikke i Hænde leveris / men bliver i Skyldenerens Værge / da skal Pantebrevet læsis og paaskrivis til Tinge/ li-

gesom tilforn er sagt om Skiøder/ og da gaar saadan Panterettighed for alle Pant/ Gaver/ Skiøder/ Udlægger/ Indførseler/ Bøder/ som siden Pantebrevet til Tinge er læst ere giorte/ eller forfaldne/ og den Panthavendis gaar for alle Creditorer/ og skal først udløsis efter sit Pantebrevs Lydelse.

8.

8 Art. Pag: 766. art. 4. 772. . . 14.

Holder den Pantsettendis ikke sin Forskrivning med Rentens Erleggelse i rette Tide/ eller med Hovedstoelens Betalning efter lovlig Opsigelse/ da maa den Panthavendis/ om end skiønt Pantet siden til een anden til brugeligt Pant er opdraget/ træde til sit Pant og annamme det uden videre Proces, eller Indførsel. Begær hand og Mænd/ som hannem det skul-

7 Cap.

skulle levere / da skal hannem nævnis af Tinget uden Ophold tvende gode Mænd. Giøris der paa Annammelsen Ulovlig Forhindring / da mister dog den Panthavendis ikke sin Rettighed.

9.

9 Art.

Pag. 81. 82. 720.

Tager nogen sit Pant til brugelighed / og hand deraf meere aarligen opbærer / end som den billige Rente af hans Hovedstoel og Tynge / som paa Pantet hænger / og dets fornøden ved lige Holdelse beløber sig / da bør hand det øvrige at afskrive paa Hovedstoelen / eller / om hannem saa synis / levere det til den Pantsettendis; Men hvis hand sin Rente og Bekostning af Godset ej aarligen kand bekomme / da bør den Pantsettendis at giøre hannem fyldist derfor / naar

hand indløser Pantet/eller den Panthavendis tager det til Ejendom.

10.

SAadan Panterettighed maa den Panthavendis til een anden overdrage/ eller pantsette/ men ikke sælge/ eller skiøde/ førend hand Dom til Ejendom derpaa bekommet haver

11.

DEt skal den Panthavendis/naar hand vil hænde Dom paa Pantet til Ejendom/ opkræve til Herrets-Birke- eller Bye-Ting/ om det Borger-eller Bonde-Eje er/eller til Landsting/ om det er frit Jordegods/ som det besee og efter Kongelig Taxt/ om det er Jordegods/ og ingen Taxt i Pantebrevet af den Pantsettendis sat er/ eller efter Billighed/ om det er Huus

11 Art.
Pag: 162. Art. 18. 19.
171 . . 32.
759. 760. 2. 5.
765 . . 2.
769 . . 9.

7 Cap.

Huus/eller Gaard/taxere skulle; Men haver den Pantsettendis forskrevet sig til een vis Taxt paa Pantet/ som den Panthavendis skal nyde det for til Ejendom / da bør Taxten efter samme Forskrivelse at følgis. Naar det saaledis taxeret er/ da dømmis det til Ejendom/ og den Panthavendis tager sin resterende Rettighed samt anvente Bekostning forud efter den Pantsettendis Forskrivning/ og levere Resten/ om nogen er/ eller dens Værd/ hvilket hannem lyster/ til Ejermanden/ eller nedsette den til Tinge/ om Ejermanden/ eller den/ som dertil er berettiget/ ej den vil annamme.

12.

12 Art. Pag. 761. art. 5.

Og skal det tildømte Pant staa den Pantsettendis til Løsen Aar og Dag/ efter Dommen gangen er.

13. Ta-

13 Art.
Pag: 756. Art. 1.

13.

Hager den Panthavendis sit Pant til virkelig Brug/ og det siden kommer af hans Hævd/ og anden Mand bekommer det/ og det i tyve Aars roelig Hævd beholder uden Klage til Tinge/ og ej bevisis/ at det er enten Laan/eller Leje/ da kand det Pantebrev/ som den Panthavendis endda kunde have i sin Værge/ej være af nogen Kraft.

14 Art.
Pag. 168.
763. 768. art. 8.

14.

Have der fleere Pant i et Gods/ eller Huus/ da maa den første Panthavendis udløse de andre; Men vil hand ikke/da maa de/ der ere efter hannem/hannem udløse/saa at hand nøjagtigen og billigen for sin Fordring bliver betalt.

15. Set-

7 Cap.

15.

15 Art.

Pag. 728. Art. 11
740. . 29.
779. . 12.

Setter nogen een anden det til Pant/som hand ikke selv er Ejermand til/ da maa hand derfor tiltalis paa fine tre Mark/ og oprette Sagsøgeren derforuden sin Skade.

16.

16 Art.

Pag. 144. Art. 1.

Saver nogen sat Pant for Penge/ og derforuden forpligtet sig til at lide Indmaning/ da staar det i Creditorens Villie at udvælge hvilket hand vil/ enten at beholde Pantet efter Loven/ eller at søge sin Skyldener med Indmaning efter Forskrivelsen.

17.

17 Art.

Pag 845. Art. 39.
848. . . 43.

Dersom den Panthavendis ikke vil blive ved sit Pant/ da haver hand Magt til at lade sig indføre for sin Fordring i Skyldenerens andre Midler og Gods/ med mindre der

skeer Opbud af Skyldeneren / eller Arv og Gield fragaais; Men hvis den / som Jordegods i Pant haver / vil tage sin Betalning i Jordegods / da bør hand først at antage sit Pant / saa vit det tilstrekker / og siden i andet Debitorens Jordegods.

VIII. Cap:

Om Laan / Leje og betroet Gods.

I. Art:

Laan maa ej fortabis / men skal lydisløst hiemkomme og lige saa got / som mand det annammede / være sig Fæ / Klæde / Vaaben / eller andet Gods. End forkommer

mer det / saa at det ikke kand igienskaffis / da bør dets Værd nøjagtig at betalis.

2.

2 Art. Pag: 764. Art: 1. 777.

MEn omkommer den / som fik til Laans Heste / eller Bester / og hand selv førte dem / tillige med dennem / da betalis de ej igien; Tj den bør ej Laan at føre igien / som ikke kunde frelse sit eget Liv.

3.

3 Art. Pag: 776. Art: 4.

MOlaaner / eller lejer / mand noget til anden / og ikke tager Brev derpaa / eller haver Vidnisbyrd dertil / og den / som det til Laans eller Leje bekom / vil det fragaa / og det siden hannem overbevisis / da legge ud det / som krævis / og derforuden bøde sine tre Mark til Sagsøgeren og tre Mark til Kongen.

4 Art. Pag: 775. a.A. 3.

4.

Det samme er og / om Mand haver faaet anden Mand noget i Giemme og Forvaring.

5 Art. Pag 153. 763. a.A. 9 781.

5.

Laaner / eller lejer / mand den / som lovfældt eller Nams Dom overgangen er / Fæ eller andre Løsøre / og hand dem saa længe bruger og beholder / at det er venteligt / at de ere hans egne / og de vorde ved Nam hos hannem udtagne / da kand den / som dem udlaante / eller bortlejede / ej tiltale den / som dem ved Nam udtog; Men skal blive ved den / som dem fik til Laans / eller Leje.

6 Art. Pag: 165. a.A. 74.

6.

Men haver nogen til Laans / eller Leje / noget bekommet / og det med Vidnisbyrd beviſis kand / før end

8. Cap.

end hannem Dom overgik / og det ved Nam udtagis / da maa den / som det udlaante / eller bortlejede / søge baade den / som det udlagte / og den / som det annammede / og de ere pligtige til at skaffe hannem sit igien skadisløst.

7.

7 Art.
Pag. 906. Art. 40.

Laaner / eller lejer / mand nogens Hest / og rider / eller farer længre med den / end som imellem Ejermanden og den / der laante / eller lejede / aftalt var / da bøde hand for hver Byemark hand overfoer saa meget / som for een Miil givis efter Kongens Forordning / og skaffe Hesten saa god igien som hand den annammede.

8.

Laaner / eller lejer / mand nogens Hest / og Ejermanden enten selv /

eller hans Tiener / som hand Hesten betroet haver / fører Hesten / og den enten omkommer / fordærvis / eller slet bortkommer / da gielde hand ikke derfor / som Hesten laante / eller lejede / med mindre hand imod dens Villie / som førte hesten / den forlæssede / eller drev ham over sin Evne. Beskyldis hand for saadan Gierning / da værge sig med sin Eed / eller betale Skaden.

9.

Leier mand anden enten Bester / eller Stude til Ploining / eller Køer og Faar til Melkning / da maa hand ej ubillig Leje tage deraf / uden hand vil have forbrut dem / Halfdeelen til den / der paaklager / og Halfdeelen til Husbonden.

10.

Den / som til Leje saadant Fænnit an-

annammer / skal stande til Rette for det / om det bliver borte / undtagen det ved Fiendens Magt borttagis / eller ihielslais af Torden / eller af Træ / som af Storm omblæsis paa det / eller det døer af brad Død / Lungesoet / Blodsoet / Alder / eller af Kalv / Føl / eller Lam.

11.

Der Fænnedet / eller forargis / for hans Forsømmelse / som det i Leje hafde / da betale hand dets Værd.

12.

Vor nogen Fremlaan / sælger / eller pantsetter det / som hand selv til Laans bekommet haver / da maa den / som det udlaant haver / søge sit igien hos hvilken hand vil / enten den / som det til Laaus bekom / eller den / som det findis hos ; Og hvo

12 Art.
Pag: 728. Art. 11.
773. . . 15.

Hvo som sælger / eller pantsetter det / som hannem laant er / hand bør at bøde til den / som udlaante / foruden Laanets Igiengivelse ogsaa sine tre Mark.

13 Art: Pag: 37 a.A. 19. 140 . . . 11 668 . . . 2. 741 . . . 31. 781 . . . 15. 951 . . . 7.

13.

Hvilket Huus mand lejer / det beholder og bruger hand som sit eget / indtil Lejemaal er ude / og Leje gaar for Eje / til Fardag er ude / om end skiønt Ejermanden sælger Huset til een anden.

14 Art: Pag: 464. a.A. 10. 764 . . . 1. 766 . . . 5 776. 992. 994. 998.

14.

Annammer nogen anden Mands Gods i Forvaring og til at giemme / da bør hand det at giemme som sit eget Gods. End kommer der Ild i hans Huus og opbrænder det / eller Tyve bortstiele det / eller det af anden Ulykke forkommer tillige med hans eget Gods / da være hand angerløs.

8 Cap:

gerløs. End vorder hans eget Gods bevaret/ og det bevisis/ at hand hafde Tid og Leylighed det betroede Gods med sit at frelse/ da gielde hand igien det / som hand i Forvaring annammet hafde. 15.

15 Art.
Pag 161. Art: 17.
763. . . 9.
764. . . 1.
776.
780. . 13.

LEyer mand Husværelse / Kielder/eller Lofterum/til sine Vare/ og dem der indflytter / og giør det bevisligt / da kand Husherrens Creditor ikke sig derudj lade indføre for det/som hand hos Husherren haver at fordre.

IX. Cap:

Om Fittegods.

I. Art:

HJtter mand noget/da skal hand det til første Kirkestævne og

paa Tinge oplyse / og sige hvad hand hittede / og den / som lyser derefter / skal sige Kiendetegn og Merke derpaa.

2.

2 Art. Pag 639. 640. Art: 4. 5. 977.

Lyser mand ikke op det hand hittede / da bliver hand Tyv derfor.

3.

Guld og Sølv / som findis enten i Høje / eller efter Ploven / eller andensteds / og ingen kiender sig ved / og kaldis Dannefæ / det hør Kongen alleene til og ingen anden.

4.

Den / som hitter Driftefæ / skal iligemaade oplyse det ved Alder / Lød og Merke til Kirkestævne og paa Tinge i det Herret / som hand det hittede / og ej føre det af Herredet under tre Lod Sølvs Bøder til Ejermanden og ligesaa til Herskabet. Er hand uden Herrets

9 Cap.

rets Mand / da skal hand antvorde det til een Mand i Herredet boesat/ og hand lade det oplyse. Paa tre Ting skal det oplysis hvad det er og et Landsting; Kommer da ej Ejermanden/ da maa den/ som hittede/ føre det til sit / og beholde det Aar og Dag; Dog at hand lader vurdere først hvad det kand være værdt. Kommer ej Ejermanden inden Aar og Dag / da beholder hand/ der hittede/ det fremdelis som sit eget: Kommer Ejermanden inden Aar og Dag/ og beviser at det er hans/ da skal det være hannem følgagtigt/ og betale Hitteløn og Foerløn og Omkostning. Forkommer det/ imens det er hos den/ som hittede/ uden hans Forsømmelse/ da være hand angerløs.

5.

END bruger den/ som hittede/ O. væ-

get / før end hand det oplyser / da for hver gang hand sadler eller seeler Hest / eller legger Aag paa Øxe / bøde et Qvintin Sølv / indtil det vorder tre Lod Sølv / halfdeelen til Sagsøgeren og halfdeelen til Herskabet.

6.

6 Art. Pag: 821. 822. 823.

Hitter mand Bier i Skov / eller Mark / eller paa Kirkegaard / og ingen følger dem / da høre de hannem til; Tj saa snart som Bier flye af Eiermandens Øiesyn / da maa hand tage dem / som dem først finder / dog hannem skadisløs / som Stædet tilkommer / hvor Bierne tagis.

X. Cap:

Om Jord / Gjendom / Fælled / Jagt / Fiskerj.

1. Art:

1. Art:

HVo som vil deele om Ejendom / hand skal forfølge sin Sag til Herrets- eller Birke-Ting og Landsting og Kongens højeste Ret / og vinde først Grunden og Ejendommen / før end hand bruger Sandemænd.

2.

MEd Vidisler kand mand Gods forsvare / men ej vinde Gods.

3.

VDer nogen uden Riget / som Gods haver i Riget / og der kommer Trette paa / da skal hand have sin Fuldmægtig i Riget / som maa og skal svare til al Tiltale og Giensvar / naar hand bliver lovlig stævnet / saa vit Godset angaar / og derom lide og undgielde Dom efter Landsloven / saa

1 Art.

Pag. 11 Art. 6.
15 . . 15
17 . . 18.
30 . . 1.
35 . . 13. 14.
65 . . 5
97 . . 19.
119 . . 1
125 . . 14.
722 . . 3.
729 . . 12.
748 . . 4
750 . . 13.
759 . . 1. 2.
768.

Forordning om det Kiel. Justicen ved Kommunit — 31 Martij 1719.

3 Art.

Pag 17. Art. 18.
35 . . 13.
756 . . 1.

get / før end hand det oplyser / da for hver gang hand sadler eller seeler Hest / eller legger Aag paa Øxe / bøde et Qvintin Sølv / indtil det vorder tre Lod Sølv / halfdeelen til Sagsøgeren og halfdeelen til Herskabet.

6.

6 Art. Pag: 821. 822. 823.

Hitter mand Bier i Skov / eller Mark / eller paa Kirkegaard / og ingen følger dem / da høre de hannem til; Tj saa snart som Bier flye af Eiermandens Øiesyn / da maa hand tage dem / som dem først finder / dog hannem skadisløs / som Stædet tilkommer / hvor Bierne tagis.

X. Cap:

Om Jord / Gjendom / Fælled / Jagt / Fiskerj.

1. Art:

1. Art:

HVo som vil deele om Ejendom / hand skal forfølge sin Sag til Herrets- eller Birke-Ting og Landsting og Kongens højeste Ret / og vinde først Grunden og Ejendommen / før end hand bruger Sandemænd.

2.

MEd Vidisser kand mand Gods forsvare / men ej vinde Gods.

3.

BOer nogen uden Riget / som Gods haver i Riget / og der kommer Trette paa / da skal hand have sin Fuldmægtig i Riget / som maa og skal svare til al Tiltale og Giensvar / naar hand bliver lovlig stævnet / saa vit Godset angaar / og derom lide og undgielde Dom efter Landsloven / saa

1 Art:

Pag: 11 Art: 6.
15 . . 15
17 . . 18.
30 . . 1.
35 . . 13. 14.
65 . . 5
97 . . 19.
119 . . 1
125 . . 14.
722 . . 3.
729 . . 12.
748 . . 4
750 . . 13.
759 . . 1. 2.
788.

Forordning om ads kill: Justicen ved kommende — 31 Marti 1719.

3 Art:

Pag 17. Art. 18.
35 . . 13.
756 . . 1.

fremt at den/ som paataler / ikke skal tildømmis Hævd paa Jorden.

4 Art.
Forordning om stemplet Papier til Fæstebrev og sligt 23 January 1719. 10 Post. 2 punct.

4.

Naar fleere end een ere lodtagne/ enten ved Arv/ Udlæg/ eller Indførsel/ i een Jord/ eller Gaard/ da nyder hver af dem Herligheden deraf/ saa som hand derudj er lodtagen i Afgift og Landgielde. Den/ som størst Lod haver i Jorden/ eller Gaarden/ fæster den bort / og giver hver af Lodsejerne/ som dem tilkommer/ af hvis til Fæste givis.

5 Art.
Pag. 456. 458. 724. 732. 738.

5.

Gaarde/ Grunde og Jorder / som der gaar Jordskyld af / arver Arving efter anden / uden nogen Fæste/ eller Stædsmaal/ deraf at give/ dog Jordskylden Uforkrænket ; Men skulle de sælgis til andre/ da skulle de Jord-

10 Cap.

Jorddrotten først tilbydis / og hvis hand ikke vil kiøbe / eller give saa meget / som een anden byder / da maa de sælgis til hvem der kiøbe vil ; Dog at ingen Skiøde til Tinge derpaa givis / før end Jorddrotten bliver forsikkret om Jordskylden.

6.

6 Art. Pag: 35. Art. 13 789.

NAar Herrets - eller Marke - skiel fværis / da beholder hver efter Loven Stuf og Særkiøb over Markeskiel og hvis egen Deel / eller Fællet / hannem er tilfalden til Arv / enddog Sandemænd have foret.

7.

OG skulle de / som boe i een Bye og have kiøbt i een anden Bye / kalde paa deris Kiøb paa Vedermaals Ting / det er et Ting / før end der vorder foret om / og lovligen bevise deris Kiøb / om

om det er merket med Steen / eller Gryft. End kalde de ej i Tide paa deris Kiøb / og det lovligen bevise / som sagt er / da have de ingen Magt siden derpaa at tale.

8.

8 Art: Pag: 120. 124. 785. Forordning angaaende adskilligt Justicen Vedkommende 31 Mart, 1719. 4 Post.

Naar nogen Mand klager paa Markeskiel / som ej er Minde til / ej heller findis Sandemænds Brev / at tilforn er giort og soret Markeskiel / og ej heller findis Steen / eller Stabel / da skulle Sandemænd dertil brugis; Men er der nogen Minde til / at der haver tilforn været omsoret / og nogen Mand af dem lever / som soret have / da maa der ej meere omsværis.

9.

9 Art: Pag: 126. Art: 14.

Hvor Sandemænd have soret Skiel een gang / og Steenene ere siden blevne optagne / der skulle San-

10 Cap.

Sandemænd dog ikke med Eed sette Steen / naar de paaeskis til Tinge.

10.

STeen / som indføris og settis i Grib / og ikke indføris ved Sandemænd / den bør igien at optagis.

11.

11. Art.
Pag: 35. Art: 14.
128. 129.
130. . . 1. 2.
480 . . 38.
792.

INgen skal forbydis at kalde Ejendom / Mark eller Skov / til Reebs / i hvem og derudj Lod og Deel haver.

12.

12 Art:
Pag: 128. 787.

TAge alle Ejere ved Reeb paa Tinge / da maa een Mand / eller to / det siden ej formeene / og / naar Reeb mælis / da skal hver Mand opgive sin Hævd i al Marken / uden det er Ornum / Stuf / eller Særkiøb.

13.

HVr Ornum / eller Eendeel Jord /

paa Marken/da skal den være af Alders Tid og sær merket med Steen/eller Stabel/ eller Gryft/og da reebis den ej/ fordj den er den gandske Bye fragangen. Men er den ej merket/ som sagt er/ da ganger den under Reeb/i hvor gammel Hævd mand paa den kand have.

14.

En mand/ som siger sig at have mindre af Jord/ som kaldis Boel/end hannem bør/hand kommer det heele Boel til Reebs. End skil Boel ved andet/da kommer den/ der paakærer/ den gandske Mark til Reebs.

15.

15 Art. Pag. 466. Art. 12.

Naar Mark reebis/ da maa der ej giøris fleere Gaards Eje enten i Fierding/ Boel/ eller Ottinger/

end

10 Cap.

end som der af Alders Tid været haver; Dog skal det ingen Husbond være formeent at deele sine egne Bønders Jord ved Reeb/som hand christeligt og billigt befinder/ saa fremt ingen anden haver Lod og Deel i Marken.

16.

FAlder nogen Mands Reeb under anden Mands Bygning/og hand vil ej borttage sin Bygning/ som hand bygt haver/ da haver den anden Magt til at tage af hans Ubygte Jord paa Marken/ hvor hand vil/ Reeb for Reeb.

17.

NAar Mark og Skov reebis/og een vinder noget fra den anden med Reebningen/ da har hand dog ingen Ret til at søge den anden for nogen Omkostning.

17 Art.

Pag: 527. 958. 960.

Skovforordning 21 January 1710. 1. 2. 6. 24. 27. 29. 36. Art.

om adskilligt i Justicen 31 Marts 1719. 4 Post.

18 Art.
Pag 128. art: 1.
de forordninger som
ere mentionerte ved den
17 Art:

18.

NAar ellers Reeb paa Skov af andre Lodsejere begæris/ og det lovligen bevisis/ at een haver ilde forhugget den Skov/ som hand i Værge haver/ og noget af samme forhuggen Skov falder under dens Reeb/ som sin Skov fredet haver/ da bør hand at giøre hannem Fornøjelse derfor af den beste Skov/ som den anden tilkommer/ efter hans Villie og Nøje.

19.

DEn Skov/ som een gang lovlig skift er/ bør ej meere at skiftis/ enddog at Marken gaar under Reeb/ uden det skeer med alle Ejeris Minde; Dog dersom nogen af de giorte Skovslodder ved Arv/ Kiøb/ Mageskifte/ Indførsel/ eller i andre lovlige Maader/ falder siden paa

fleere

10 Cap:

fleere Lodsejere/ da maa den Lod skiftis/ at een hver kand vide sin Deel.

20.

20 Art.

Pag: 794.

NOdis Mands Skov og anden Mands Mark/ da bør den/ der Skov ejer/ saa langt som Grenene lude og Roden rinder/ uden det er Alminding/ som ingen veed sin sær Lod udj/ der ejer Husbonden Jorden og Bonden Skoven.

21.

AFhænder nogen Ejermand sin Skov/ som til Svins Olden er anslagen/ eller den hannem ved Indførsel/ eller i andre Maader frakommer/ og andre have af Alders Tid haft i Skoven deris Græsgang/ Giersel/ Agerland/ eller Engbond/ som ligger til deris Gaarde/ da beholde de

Sec. ch. ved den 17 Art: mentionerte Forord:

deris Rettighed/som de af Alders Tid haft have/ og den/ som Skoven ejer/ kand ikke tilholde sig nogen Rettighed der til Græsgang/ eller Høebiering/ eller tilegne sig videre end Oldentræerne og Grunden/ saa vit som Grenene lude og Roden rinder.

22 Art:
Pag: 482. Art: 42.

22.

SEtter nogen Svin i anden Mands Skov/naar Olden er/ og de ikke ere brænte med tilbørligt Merke/ da maa de optagis af Skovens Ejere/ og hvis de ikke inden tre Dage/ efter at det er Svinens Ejere tilkiende givet/ fra hannem udløsis/ da beholder hand dem angerløs.

23 Art:
Pag: 467. Art: 13.
471. . . 20
475. . . 25
796. . . 16.
804. . . 42. 43.

23.

HVor Fællet findis/der skal ingen bruge Fællet i Skov/Mark/Fægang/

70 Cap:

gang/ eller Fiskevand/ ydermeere end hvers Lod kand taale.

24.

24 Art:

Pag. 5. 8. 98. 115. 155. 457. 467. 471. 558. 802. 804. 958. 959. 962. 980. 982. 1000.

See Forordningerne som ved nest forhergaaende 17 Art: er meldt.

FIndis Skove/ som fleere end een Lodsejer ere til/ og de ere Uskifte/ da skal slige Skove aldelis være i Fred/ og intet huggis derudj enten af Lodsejerne/ eller andre/ før end samme Skove blive saa skifte og reebte/ at hver veed/ hvor hans Lod kand falde. Vil siden nogen Ejer hugge/ da hugge paa sin egen Part. Fordrister sig nogen herimod at hugge/ eller hugge lade/ i Uskifte Skove/ enten Lodsejere/ eller andre/ da maa hver Lodsejer/ som haver Lod og Deel i samme Skove/ deele derfor/ ligesom det var hugget i hans Eenemerke.

25.

25 Art:

Pag: 471. Art: 20. 801. 802. 803. Art: 37. 38. 39. 41.

INgen maa jage/ skyde/ fiske/ eller

Forordning om Jagten 8. Decembr: 1688.

..... om adskilligt Justicen vedkommende 31 Mart 1719. 4 Post

..... om optaget Qvags Løsning, derved forbydes og at jage i Bondens Korn, 14 April 1694.

eller det lade giøre/paa de Stæder/ hvor hand sig ikke Lod og Deel til Grunden kiender/ med mindre hand derfor vil stande til Rette som for Uhiemmelt.

26.

26 Art:
Pag 471 Art: 20.
794 . . . 23.
804 . . . 42.

INgen Lodsejer maa give anden Mand Forlov til at jage paa Fællet/ eller fiske i fællis Søe/eller ferst Vand/ med mindre hand enten selv/eller hans egne Folk ere derhos.

27.

HVo som rejser Dyr/ om end skiønt hand saarer det paa sin egen Grund/ saa haver hand dog ingen Rettighed dertil/ dersom det falder paa een andens Grund.

28.

28. Art:
Forordning om Jagten 8 Dec: 1688. 4. Art: forklarer om Eenemærker hvorvit skal forstaaes. om Jagten i de ny Rytter Districter 8 Mart 1721.

DE/som eje saadanne Sædegaarde/som ommældis i denne Bogs tredie Capitels første og tyvende Artikel/

10 Cap:

tikel/nyde Jagtfrihed/ og maa holde Skytter/ikke alleene i deris Eenemerker/ men ogsaa paa deris Gods/ som er i Fællig/ hvilket dog ikke skal ligge længere end to Mile fra Sædegaardene. De/ som ringere Sædegaarde have/end som sagt er; Item de/som ej efter denne Bogs tredie Capitels tyvende Artikel privilegerede ere/nyde Jagtfrihed i deris Eenemerker/ men ikke paa Fællet.

29.

29 Art.
Pag: 709. Art: 33.

INgen maa paa Fællet slaa stort Vilt; Dog hermed ikke meent Daadyr og Raadyr.

30.

HVo som til Jagt og Skytte at holde er berettiget/skal antage Skytten for vis aarlig Løn/og holde ham Dug og Disk for/ eller betale

ham med Kostpenge / og ingenlunde have nogen / som stykkeviis lader sig betale for hvis de skyde / eller fange. Giør Husbonden herimod / have forbrut sin Jagtfrihed / og ej tilladis den igien at bekomme.

31 Art:
Pag: 799. Art: 33.
Vest forbemælte Jagtforordning 8 Dec: 1688. 5. 7. 9. og 15 Art:

31.

HVilken Skytte imod sin Husbonds Villie og Videnskab noget Vilt / ved hvad Navn det nævnis kand / enten skyder / eller i andre Maader fanger / og enten bortskænker / eller sælger til fremmede / og hand dermed antreffis / skal uden al Naade straffis paa Bremmerholm i tre Aar / og de / som med hannem kiøbe / eller i andre Maader handle / straffis som de / der kiøbe / eller handle med Tyve.

32 Art:
Pag: 798. Art: 31.
Ovenmælte Jagtforordnings 21. 22. 23 Art:
Krybeskotters Straf i Kongens Vildbane 10 Oct: 1704

32.

ALle Skytter / som i Skov / eller Mark /

10 Cap.

Mark/som deris Husbond haver Fællet udj / maa paslere, skal have deris Husbonds Jagtskilt / som med Kongens eget dertil ordineret Stempel skal være stemplet. Antreffis nogen med Bysse/eller Jagthunde/og haver ikke Jagtskiltet paa sig / da straffis hand som een Krybeskytte.

33.

33 Art:

Pag: 797. 798. Art: 29. 31.

Jagtforordningen 8 Decembr: 1688. 12 og 13 Art:

Løsnings Penge af optaget qvæg 14 Apr: 1694.

om Jagtens forhængelse i Kornmarken 10 Octobr: 1704.

PAa Fællet maa ingen enten selv/ eller ved sine Betiente / jage/ fange / eller skyde/ Hiorte / Hinder/ Dyr / Raadyr fra den første Martii til den første Augusti: Agerhøns fra den første Februarii til den første Julij: Harer fra den første Martii til den første Julij. Betreffis nogen Skytte herimod at giøre / straffis uden al Naade paa Bremmerholm i Jern i tre Aar / og Husbonden / om det er

skeet med hans Villie og Videnskab/ have forbrut sin Jagtrettighed.

34.

34 Art: Jagt Forordningen af 8 Martz 1688. 14 Art:

INgen Husbond maa nogen Tid give sin Forpagter/ eller andre/ Forlov til at jage/ eller skyde paa Fællet/ eller bortlaane sit Jagtskilt der at bruge/ under sin Jagtrettigheds Fortabelse.

35.

35 Art: bemelte Jagt forordnings 27 Art:

FOrdrister nogen sig til at skyde i Kongens Vildbane/ eller paa de Stæder/ som Kongen sig selv haver forbeholdne/ da skal hand/ om hand Husbond er/ give for een Hiort et tusind Rix Daler: For een Hind/ Daadyr/ eller andet stort Vilt/ otte hundrede Rix Daler: For et Raadyr sex hundrede Rix Daler: For een Hare fire hundrede Rix Daler/ og for Sva-

10 Cap:

Svaner / Gæs / Ænder / Agerhøns / og alle saadant Slags vilde Fugle / i hvad Navn de have / to hundrede Rix Daler til Uefterladelig Straf / og derforuden Kongens højeste Unaade at forvente.

36.

MEn dersom nogens Tiener / eller Skytte / Husbonden Uafvidendis / tilfordrister sig der at skyde / eller ødelegge noget Vilt / enten hand Jagtskilt haver / eller ikke / skal hand af hvem ham kand overkomme antastis og bindis / og til Tinge føris / og der paa sit Liv dømmis.

36 Art:

Jagt forordningen 8 Martij 1688. 10. 11 Art:
Krybeskotters Straf 10 Oct: 1704.
Ulovlig Skotteri i Kongens Vildbane 3de Maij 1717.
Jagten i de nij Rytter: Districter 8 Martij 1721.

37.

BEfindis nogen Jorddrot at jage / eller skyde paa andens Gods / som hand ej selv haver Lod udj / da bøde hand til den af Ejermændene /

37 Art:

Pag 795 art: 25.
802 . . . 29.

som hannem tiltaler og ham det overbeviser / hundrede Lod Sølv for hver Gang det skeer.

38 Art.
Pag 795. Art: 25.

38.

Gjør hand det i nogen Mands Eenemerke / bøde dobbelt til Ejermanden.

39 Art.
Pag 795. art: 25.
801 . . . 37.
803 . . . 41.
Forordning om Vilts Indförsel udi Kiöbenhaun. 16 July 1692.
Jagten i de nÿ Rÿttergodsets Districter 8de Martij 1721.

39.

I Almindelighed maa ingen / som ikke Jagtfrihed have / som forskrevet staar / i hvem de og ere / enten Kongens høje / eller nedrige / Civil eller militariske Betiente / eller andre Kongens Undersaatter / under overskreven Straf bruge nogen Jagt / eller Skyden / ej heller holde nogen Mynder / eller Jagthunde / under et hundred Lod Sølvs Straf til Kongens Qvæsthuus for hver Hund / og skal Kongens Jagtbetiente og Skovridere /

10 Cap:

dere / saa og een hver Skytte / som Jagtskilt fører / Magt have dennem at ihielskyde.

40.

SAa maa og ingen Præst / Foget / eller Bonde / paa Landet have nogen løse Hunde gaaende / med mindre de ere lemlæste paa deris højre / eller venstre / Forbeen. Overkomme fornævnte Jagtbetiente / Skovridere / eller Skytter / eller andre / som Jagtfrihed have / saadanne Ulemlæstede Hunde paa Mark / eller i Skov / da maa de dem ihielskyde; Men i Gaardene / eller paa Gaderne / maa de det ej giøre.

40 Art:
Skovforordningen 21 January 1710.
Grevers og Friherrers Privilegier 25 May 1671 11. 12 Art:
Pag: 97 Art: 1.
795. . . 25
969. . . 2.

41.

SKyder nogen paa Hiemmel / som betreffis at jage / eller skyde / eller Jagthunde med sig at føre / da skal

41 Art:
ligesom ved den 40 Art:

skal hand skikkis til Kongens Amptmand / eller anholdis af hvilken Ejermand / der hannem kand antreffe / indtil hand skaffer sin Hiemmel; Men den / som gaar i Hiemmels Stæd / skal svare til hans Gierninger / i hvo hand og er / efter Loven om Hiemmel.

42 Art:
Pag: 794. 795. 796. 802. 952.
Forordning angaaende adskilligt Justicen Vedkommende 31 Martij 1719.

42.

HVor fællis ferske Søer eller Vande ere / der haver een hver Magt at fiske udj / saa vit hans reebdragen Jord støder til Søen / eller Vandet / og indtil Mitstrøms / og maa hand ingenlundē drage sit Garn op paa anden Mands Jord / eller Grund / eller sin Baad der opdrage / eller sit Garn udbrede / eller ophænge; Ej heller maa mand giøre Fiskegaarde videre end mand haver Jordgrund / og ej længre end til Mitstrøms / uden

mand

10 Cap:

mand haver Gaardfæstning paa den anden Side tvert over.

43.

EEn hver maa nyde Aalegaarde for sin egen Grund/ undtagen i de Fiorde/ som Kongen og den meenige Mand haver Skade af.

44.

INgen maa nogen ny Laxegaarde oprette/ som kunde være de gamle Laxegaarde/eller nogen Mand/ til Skade.

45.

INgen Baandgarn/eller Ruser/ skal settis fra Hagedybet/ som ligger ved Øekloster og til Halsvede/ saa vit som Kongen haver ladet det udvise; Ej heller skal settis Baandgarn/ eller Ruser / paa Korsholm/ eller i Haadybet / nærmere end det

45 Art.
Forordning angl. Sild. Foustagers Størelse og hvorledes derimod skal forholdes, særdeles ved Limfiorden 9 Juny 1719.

Skilsmaal / som staar imellem Dokkedal og Egense / udviser ; Men andenstæds i Limfiorden maa de bruge Ruser og Baandgarn ; Dog ikke settis saa nær Dybet / at Seglatzen dermed forhindris / og skal der være et Skielde og Nædbor hængendis paa alle Raadhuse i Kiøbstæderne hos Limfiorden / hvorefter een hver skal vide at binde deris Baandgarn / Ruser / Nædgarn / Vokkalve og andre Garn / og skal ingen Garn / som have mindre Maske / end som samme Skielde udviser / brugis i Limfiorden / eller nogen andenstæds over alt Riget. Findis nogen at bruge Baandgarn / eller Sildevaader / mindre bundne end som sagt er / eller fordrister sig til at giøre imod noget af det / som her mælt er / da skal hand / i hvem

hand

10 Cap:

hand er/have forbrut alt hans Fiske-redskab og Skib/ og derforuden tre-diesindstyve Lod Sølv til lige Deele til dem/ som paakære/ enten de ere Indlændiske/ eller Udlændiske/ og til sit Herskab og til Kongen. Findis og Kongens Amptmænd/ eller Fogder/ at see igiennem Fingre med nogen/ naar det bliver klaget for dem/og ikke ville straffe derover/ da skulle de staa Kongen til Rette derfor/og være pligtige at oprette hvis Skade derover kommendis vorder imod dem/ som med Rette derpaa tale.

46.

DOg maa Kongens Undersaatter/som boe ved Limfiorden/aarligen fra St. Hans Dag Mitsommer og til St. Bartholomæi Dag bruge Fiskerj med Pulsvaader/ og ikke før/

46 Art.
Pag 956. 986.
Forordning om Sildefoustagers Störelse og dessen omgang, særdeles ved Limfiorden 9 Junij 1719.

eller efter den Tid. Befindis nogen paa andre Tider at slaa med Pulsvaader / eller at bruge nogen andre Vaader / som ere paafundne og optænkte udj Pulsvaaders Stæd / da skulle de derfor straffis uden al Naade som for andet Tyverj / og som forskrevet staar.

47 Art: Vide nest forbemelte Forordning.

47.

HErretsfogden og andre Bønder / som boe omkring Limfiorden skulle være forpligtede at give Kongens Amptmand det tilkiende / om de befinde paa andre Tider om Aaret Pulsvaader at brugis / eller andre Vaader / som i den Stæd ere optænkte. Forsømme Herretsmændene at give det tilkiende / da skal Herretsfogden dem alle tiltale / hvor det skeer / til saa længe de dem udlegge / som det giort have.

48. In-

10 Cap.

48 Art.
Pag. 414. art. 3.

48.

INgen Landsbyer/ eller Bønder-gaarde/ maa ødeleggis for at forbedre Sædegaarders Avling med.

49 Art.
Pag. 811.
951. art. 5. 6.
963. 964. art. 17. 18.

49.

INgen maa paa anden Mands Jord uden hans Villie Huus eller nogen Bygning sette/ eller grave/ eller lade Vand flyde.

50 Art.
Pag 812. art. 56.

50.

INgen maa paa Fortog bygge/ fordi Fortog er alle Mands. Hvo som Ejer er i Bye/ hvor meget som hand haver i Bye/ maa hand jo kalde paa Fortog/ om nogen Mand haver det miasket/ eller forkrænket.

51.

ALle Tofte/ som i Bye ere/ skulle have Fortog/ baade gamle og sorne Tofte. Det er sorne Tofte/ om

alle Ejere i Bye tage een Deel/der ligger i Bye Ubygt og giør til Toft/ der før var Agerland; Dog saa/ at af den samme soren Deel giøris ogsaa Fortog.

52 Art. Pag. 756.

52.

DE/ som boe uden Adelbye/ skulle af deris eget fange dem selv Fortog. End ere alle Ejere flytte fra Adelbye/og sider een efter/da er hand nærmere at kalde dem efter igien end de hannem bort/ uden hand taal og tier for længe/ det er tre Aar Ukært.

53.

DIs Adelbye/da skiftis det/som før var Fortog som anden Jord til Bye og til Boel.

54 Art. Pag 756.

54.

ER Torp giort ude paa Marken/ og

10 Cap.

og baade Ager og Eng er skift / og tvistis der om hvad til Torp hører og hvad til Adelbye / da skulle de vide det / der i Adelbye boe. Tykkis dem / som boe i Adelbye / at det Torp staar dem til Skade / da maa de kalde dem efter igien / om den Skade er dem Utaalig. End ville de ej efter fare / da skal mand legge dem Lavdag for paa Tinge efter at fare. Side de / efter at de ere lovlig opkrævede og opdeelte / bøde deris Voldsbøder; Dog om de have tre Aars Hævd paa deris Bygge Ukært paa Tinge / da maa mand dem ej opdeele.

55.

55 Art. Sag Bog. 969. 991.

Hvo som setter Gaard / eller Huus / i Byens Vong / hvor Bønderne have deris Ager og Eng / enddog hand bygger paa sit eget / da skal hand dog sette

sette det saa / at hand paa sit eget haver baade Fortog og Fægang og Farvej / alle Ejere skadisløse / eller tage det bort igien.

56 Art.
Pag 729. art: 13.
756 . . . 1. 2.
772 . . . 13.
809 . . . 50.
angaaende adskilligt Justicen vedkommende 31 Mart, 1719. 4 Post.

56.

INgen maa have enten Port / Dør / eller Udgang / eller Vinduer / eller Udsigt der / som hand ingen Fortog haver / med mindre hand lovlig Adkomst / eller Hævd / derpaa haver.

XI. Cap:

Om Møller og Vand.

I. Art:

7 Art.
Pag 756. art: 2.
816 . . . 8.
om stemplet Papirsbrug til Møllers Fæstebreve, sen den 10 Postes 2 punct i Forordningen af 23 Janv: 1719.

MAnd maa ej giøre Mølle af ny / uden mand haver Dam og

og Damstæd / og saa at Vandet flyder ej paa anden Mands Eng / eller Ager / og spilder ej med Bagflod de gamle Møller / der af Alders Tid været have. Vorder Mølle giort uden Forbud og alle Mænds Paaklage / og fanger den / der bygte / tyve Aars Hævd derpaa uden Klage / da bør hand at nyde Flod og Flodstæd / Dam og Damstæd og Damsbond. Talis derpaa / før Møllen vorder giort / da skulle Synsmænd tilvisis at besigtige hvad heller hand flyder paa sit eget / eller paa anden Mands Jord.

2.

HVo som haver Vinter- eller Græs-Mølle / hand skal optage Stiebordet den første Maji, og ej sette det neder igien / før end alt Høe og Korn er inde af den Stæd / eller derhos / saa

saavit endsenglet er see Forordning angaaende adskilligt Justicen vedkommende 31 Marts 1719. 4 Post.

vit Vandet kand Skade giøre; Hand maa og ikke lade Vandet flyde paa Landevej/eller hans Naboers Skovvej/eller Kirkevej/uden deris Minde.

3.

Kongens Tienere skulle søge de Kongens Møller/som de af Alders Tid pleje/og til den Ende skulle Amptmændene have god Indseende/at Møllerne vel ved Magt holdis/og at med Maalen og Møllers Toldkar tilbørligen omgaais / saa Bønderne ikke have billig Aarsag til at klage.

4.

Bøndernis Qvatmøller / som ere paa een Miil nær rette Landgieldsmøller / som holdis ved Magt/og nokſom kand Bøndernis Maalning forrestaa/skal afskaffis ; Dog de Qvat-

10. Cap:

Sqvatmøller undtagne / som der af Alders Tid haver gaaet Landgielde af / og i Sødskinde Skifte / eller andre Skifter / ere gangne paa Lod / og bevisis at regnis for Landgielde.

5.

EJ heller maa nogen Bonde / som haver Huus og Gaard / nogen Vejer- eller Heste-Mølle af ny lade opbygge paa nogen Stæd / hvor Landgieldsmøller Maalningen beqvemmelig kunde forrestaa.

6.

MAnd maa ej nogen til Skade fælde Vand fra sit sædvanlige Løb / som det af Alders Tid løbet haver / og ej fra anden Mands Fiskedamme / og ej fra anden Mands Jord.

6 Art:
Pag: 467. Art: 13.
816. . . 8.

7.

Hvo som fælder Vand af sit sædvanlige Løb og Rende andre til Skade / hand skal stævne det til igien inden femten Dage / og bøde alle Ejere tre Lod Sølv; Men spilder mand andens Mølledam / eller Fiskedam / og det lovligen bevisis / da betale hand Skaden og bøde trediesindstyve Lod Sølv.

8.

Om ny Fiskedamme er samme Lov som om ny Møller.

9.

Stemmer mand Mølledam / eller andet Vand / højere end lovligt er / og det siden udbryder og gior Skade paa andris Møller / eller Dæmninger / da bør hand at betale Skaden efter Uvillige Mænds Sigelse.

XII. Cap:

XII. Cap:

Om Geder / Uudskaarne Heste / Stodhors.

I. Art:

GEder maa frit holdis / hvor Heede er og ikke findis Underskov / og hvor mand kand holde dem paa sit eget uden Skovenis og hver Mands Skade.

Skov forordningen 21 Janv: 1710. 11 Art:

2.

HOldis Geder anderledis / da maa hver Jorddrot og Lodsejer dem optage og til næste Hospital forskikke uden Proces og Dom.

3.

INgen maa lade Uudskaaren

3 Art: Forordning om Stutter ernes Indrettelse i Danf: 16 Juny 1686. Art: 6

Denne 3. Art: er ellers forandret ved Forordning af 30 Maj 1693.

Hest løbe løs paa Fælledet efter Paaske / som ikke er fiorten Palmer høj / eller ni og et halft Qvarter Sædlansk Maal. Hvo derimod gior have forbrut Hesten til Kongen og saa meget som den er værd til Lodseierne / og skal hver Bye være forpligtet til at holde een / eller fleere saadanne Heste efter forskrevet Maal / som fornøden giøris til Byens Hopper.

4.

4 Art. Pag: 953. Art: 12.

Hvo som haver Stodhors / hand have dem i Fold i sin egen Mark / og have til dennem Hyrde; Vil hand ei det giøre / men øder med dennem anden Mands Vonge / da bøde saa / som i den siette Bogs fiortende Capitels tolvte Artikel herefter mældis. Bliver hannem forrelagt paa Tinge / at hand skal holde dem af Vong / og de siden

17 Cap:

siden der indkomme / og fange nogen Skade / have den for Hiemgield.

5.

5 Art.
Pag 475. 476.
Art. 28. 30.

END hvo som haver Stodhors paa den Mark / som hand ikke er selv Ejer udj / da maa Ejermændene til Tinge forrelegge ham Dag at tage sine Hors hiem; Vil hand ej / og fange de siden nogen Skade / vide sig det selv / fordj at uden deris Villie maa hand hverken øde deris Græs paa deris Fællet / eller deris Korn i Vong / med Stodhors.

6.

6 Art.
Pag: 416.
475. Art. 28.
476. . . 30.
954. . . 16.

END kiøber mand een ringe Deel Jord paa anden Mands Mark med Svig / fordj hand vil øde deris Græs og Mark med sine Stodhors / da maa hand ej have meere paa Auret / eller Fællet / end hans Lod kand taale

taale efter deris Tykke / som i Byen boe / fordi at de vide best hvad deris Mark kand føde.

7.

VOrde Stodhors skabede / og den / der ejer dem / vil ei forvare dem særlig paa sit eget / da maa Ejerne / naar de hannem det til Tinge forrelagt have / jage dem i Dynd og Bløde / og dræbe dem uden Paatale. Det samme er og om tamme Hors / om de vorde skabede.

XIII. Cap:

Om Bier og vilde Dyr.

1. Art:

1 Art. Pag: 784 art: 6. 873. . . 8. 951. . .

HVo som Bier haver / hand skal selv vogte dem med Gierde / saa

saa at anden Mands Fæ kunde dem ej nedkaste og spilde. End er Gierdet saa lavt / at anden Mands Fæ kand gange i Gaard og spilde dem/vide sig det selv / og fange ej anden Bod.

2.

SNd vorder nogen Mands Fæ stunget til Døde uden for Mandens Biegaard / da bøde hand ikke derfor / der Bierne ejer.

3.

SNd vorder det stunget ihiel i Biegaarden / da gielde hand Skaden/der Bierne ejer/fordj hand hafde ej lovlig Lukke om sine Bier.

4.

SOlger een Mands Bier anden Mands op/da skal den/som ejer de Bier / der opflye / med andre Na-

boer byde den anden Ejer Fællig til paa samtlig Bier; Vil hand ej det antage / og forkomme de Bier siden de andre/da tage hand Skade for Hiemgield.

5.

5 Art
Pag. 704 Art. 6.
823. . 8.
951. . .

OM flye nogen Mands Bier fra hannem / og hand følger dem af sin egen Gaard til Sæde i anden Mands Skov og Træ / da skal hand sige hannem til/ som Skoven ejer/ og kand hand dennem saa udfange / at hand ej fordærver hans Træ/ da tage hand sine Bier. Det samme er og/ om de flye paa anden Mands Huus.

6.

OM siger hand / der Træet/ eller Huset/ ejer/ at Bierne ere hans egne og fra hannem fløjne / da bør hand det lovligen at bevise.

7. End

7.

Vnd begær hand/som Træet eller Huſet ejer/ at den/ſom vil Bierne ſig tilholde/ſkal med Eed bekræfte/ at de ere hans egne/og hand dennem fulte/ da bør hand derpaa at giøre ſin Eed.

8.

Vil Bonden/ ſom Træet ejer/ ej fælde ſit Træ/ da ſtande Træet/ og hand være Ejermand til Bierne/der dennem ejer/ og/ naar Træet fældis/ have baade Honning og Bierne.

9.

Tager den/der Skoven tilhører/ Bierne bort/ da er det Tyverj/ eller Ran. Det ſamme er og/ om anden Mand tager dem bort; Dog ſkal hand/ der ejer Bierne/ ſette Merke paa Træet/ indtil det vorder hugget.

9 Art. Pag. 951. Art. 4.

10 Art:
Pag: 922. Art: 4.

10.

FOder mand vilde Dyr op / som Ulve- eller Biørne- Hvalpe / og de vorde løse / og anden Mand dræber dem / da bøder hand ikke derfor. End i Bondens Hævd maa de ikke dræbis / uden det skeer til at frelse sig selv / om de ville giøre Skade.

XIV. Cap:

Om Gield.

1 Art:
Pag: 15 Art: 15.
18. . . 19.
51. . . .
65. . . 6
72. . . 18.
672. . . 13
674. . . 2
681. . . 14
684. . . 18.

I. Art:

ALle Sædlanske Gieldsbreve paa aarlig Rente lydende skulle stilis til den ellevte Junij, til hvilken Tid Renten og Hovedstoelen skal betalis. Omslags Termin i Fyen skal være den fierde og tyvende Fe-

Forordning om Omslags Term: 24 Novembr 1703.
Cronlagen af Capitaler udi Huuse, gaarde og Eyendomme moderaret til 10 pC: Courant og forbuden at høyere ikke maa tages. 27 Nov: 1722.

Februarii, og i Jydland i Viborg den ellevte Martii.

2.

OG skal hermed ikke være meent hvis Contracter og andre Breve som enten i Kiøb eller anden Handel giøris/ og derfor ikke til saadan eenlig Termin saa egentlig kunde henføris/ videre end hvers Leilighed det kand lide og medbringe; Ej heller hvis Fundatzer/ som enten til Kirker/ Skoler/ Fattige/ eller anden stetzvarendis Brug/ i forrige Tider giorte ere/ med mindre de med Nytte og Beqvemmelighed til forskrevne Terminer kunde forandris.

3.

NAar Betalningen skeer inden næste otte Dage fra fornævnte Termins begyndelse/ da skal det for god Betalning agtis.

3 Art. Pag 381. Art. 15.

4.

Alle Gieldsbreve / som ere ældre end tyve Aar / skulle være døde og magtisløse / med mindre de inden fornævnte Tid med Skyldenerens Paaskrivelse / eller med nyt Brev / eller Creditorens Opsigelse / eller Beskikkelse / eller Tingsvidne / ere fornyede.

5.

Til Rente af Penge / Korn / eller andet / maa ej højere tagis end sex af hundrede aarligen. Befindis nogen meere at tage / have forbrut al Hovedstoelen / halfdeelen til Kongen / og halfdeelen til den / der paaklager.

6.

Mod rigtige og pure Haandskrifter bør ej omtvistet Gield / eller Regnskaber / at anseeis; Men Regnskab

4 Art.
Pag 729. 730. Art: 13. 14.
Forordning om Mortification paa Obligationer 4 Mart, 1690.
2 Art.
Breve paa uret papir 12 April 1701.
om stemplet Papirs-Brug 23 Janv: 1719.
2 og 3 Post.
Ved denne 4 Art: forstaaes ikke Pante Obligationer som efter Pag: 767. 768. er tinglyst og efter Cammerrets ordning 18 Mart, 1720. conditioneret, thi saadane kand ikke paa den maade forældes.

5 Art:
Pag: 409. 411.
535. Art: 28.
Forordning om 5 pCto Rente 19 Febr: 1695.
Specie og Cronlage 23 Juny 1718. 27 Mart, 1719. og 17 April 172
angl. adskilligt Justicen Vedkommende 31 Mart, 1719.
2 post.

5 art.
Forordn 5 Jan 1813. 21 §
Do af 27 Apr 1813 om Rente af Bexel Obligationer

14 Cap:

skab imod Regnskab bør at komme til Afregning.

7.

7 Art:
Pag: 20 Art: 73.

HAver Creditor efter rigtig Haandskrift lovligen søgt sin Skyldener til dens Betalning / og Skyldeneren derimod ogsaa haver lige rigtig Haandskrift af sin Vederpart/men haver hannem ikke lovligen søgt efter den / da bør hand/som lovligen søgt er/at betale sin Gield/som hand lovligen er søgt for / og søge sin Vederpart igien lovligen for sin Betalning.

8.

8 Art:
Forordning om Misbrug ved indenbyes Vexler 31 Martij 1688.
24 May 1695.

VExelbreve bør saa gyldige at anseeis / som de allersterkiste Haandskrifter/og skal i dennem Summen to Gange skrivis/een Gang med Bogstaver og een Gang med Cipher/ saa

saa og udtrykkeligen settis / at det er Vexelbreve / og givis gemeenligen in duplo, prima og secunda, og fleere / om Parterne derom saa foreenis / og naar i dennem mældis / at dets Værd som de lyde paa / er annammet / have de deris fulde Kraft / enten de med reede Penge / eller Vare / ere betalte / eller ved Modregning mod anden Gield / eller Regning / ere udgivne.

9.

Om noget Vexelbrev af andre fremmede Stæder ikke egentlig efter denne Anordnings Indhold er indrettet / skal det dog her i vore Riger nyde fuldkommen Vexelret / naar alleene kand bevisis / at dets Indhold paa det Stæd det er udgivet / er for et fuldkommet Vexelbrev holdet og anseeit.

14 Cap.

10.

Den/som Vexelen trekkis paa her i Riget/ er forpligtet inden fire og tyve Timer at erklære sig/om hand Vexelen vil antage/ eller ikke.

11.

Antager hand Vexelen/ da skal hand det derpaa med egen Haand tegne/og sit Navn underskrive med Dag og Dato.

12.

Vis nogen saaledis een Gang antager/ maa hand ikke siden fragaa; Men om hand med sin Paaskrivelse enten forlænger Tiden/ eller Mynten forandrer/ eller nogen anden Meening der tillegger/uden dens Villie og Samtykke/som Vexelen skal betalis til/ da skal det intet gielde/

12 Art. Pag 833. art. 20.

men hand være forpligtet til at betale efter Vexelbrevets Indhold.

13.

Vil hand ikke den antage/da skal den/som Vexelen fremfører/efter fire og tyve Timers Forløb derpaa proteſtere for al Omkoſtning og Skade enten ved Notarium publicum med Vidnisbyrd/eller/hvor ingen er/ved Bye- og Raadſtue-Skriver/eller ved tvende lovfaſte Mænd/som ſkulle være pligtige derpaa ſtrax et Inſtrument at forfatte/og ſkal den/ſom Proteſten giort haver/være forpligtet den tillige med det eene Vexelbrev/om tvende udgivne ere/med førſte Poſt/ſom afgaar/efter at hand Proteſten beſkreven haver bekommet/til den/ſom Vexelbrevet udgivet haver/at tilſkikke/eller at advare hannem/om Inſtrumentet

ikke

14 Cap.

ikke saa hastig kand blive færdigt / at Vexelen ikke er bleven antagen.

14 Art.

14.

Pag. 831. Art. 15. 835.

Tager den / som Vexelen skal betalis til / herudj Forsømmelse / have Skade for Hiemgield / at ingen Betalning efter Vexlret kand fordris.

15 Art.

15.

Pag. 835. Art. 3. 831. 14.

Den / som antager Vexelen / er skyldig uden nogen Udflugt / eller Indvendning / til den af hannem satte Tid at betale; Og hvis hand ikke otte Dage efter Forfaldsdag betaler / da bør den / som Vexelen skal betalis til / at protestere og advare den / som Vexelen udgivet haver / paa den Maade / som mældis i den trettende Artikel.

16.

Findis Hand herudj forsømmelig/ og i det længste tj Dage efter Forfaldsdagen lader det Uprotesteret, have Skade for Hiemgield.

17.

Naar Vexelbrev er antaget/da er baade den/som det antaget haver/saa og den/som det udgivet haver/ begge forbundne at svare den/ som Vexelen skal betalis til/ til al Skade og Omkostning/og maa Hand søge hvilken Ham lyster/eller dem begge tillige/saa fremt Hand haver efterkommet hvis som her oven forskrevet staar.

18.

Den/ som Vexelen bekommer at betalis til Hannem selv/ eller Hans Ordre/ haver Magt til at overdrage

14 Cap:

drage til een anden Vexelbrevet / om hand af hannem Fornøjelse haver bekommet/og skal hand skrive uden paa Vexelbrevet/at Indholdet af Vexelen skal betalis til samme Person / og at hand dets Værd haver af hannem annammet/ og det med sit Navns Underskrivelse bekræfte ved Dag og Datum.

19.

Een hver kand give til eller fra sig selv Vexelbrev/hvorudj dets Værd er befattet/ og haver det den samme Kraft og Ret/som ovenskrevne Vexelbreve; Dog bør det ej at stilis længere end paa to Maaneder/ efter at det er fremviist.

20.

Een/som Vexelen skal betalis til/ maa ikke nogen Vilkor uden

20 Art.
Pag: 829. Art: 12.

paa sin egen Eventyr indgaa ; Dog naar Betalningen skal skee/ og Vexelen/ enten ikkun Halfparten, eller een Deel vorder betalt/ da maa hand saadan mindre Sum paa god Regnskab antage/ og ikkun saa vit som den øvrige Ubetalte Sum angaar protestere, som før er mælt.

21.

Ingen Vexelbrev maa betalis/ før end Forfaldsdag er forløben.

22.

Naar Vexelbrev ikke vorder antaget/ eller til Forfaldsdag ikke bliver betalt/ da skal Vexelen og dens Lagie betalis/ og derforuden for Vexel og Hervexel een af hundrede Rente om Maaneden / foruden een half af hundrede udj alt for Factorens Pro-

Proviſion, Proteſtens Bekoſtning og Brevpenge. Renten ſkal regnis fra den Tid / ſom Vexelen var forfalden at ſkulle betalis paa.

23. 23 Art.

Den / ſom efter Vexelbrev / naar det er ikke antaget / eller antaget og dog ej betalt / og derpaa er proteſteret, haver at fordre / bør ſtrax ſin Sag at forfølge i det ſeeniſte inden ſex Maaneders Forløb / med mindre hand ſin Vexelret vil have forbrut. Pag. 831.

24. 24 Art.

Ingen Arreſt kand leggis paa Vexelbrev / men det beholder ſit rigtig Løb; Ej heller maa nogen fremmede Penge i Danmark / eller Norge / arreſteris / ſom ved Vexel der ind ere komne / og ſom igien derfra ſkal remitteris, i hvad Nation de og kand tilhø- Pag 137. Art. 3. 5. 6. 7.

tilhøre / enten for nogen paakommendis Krig / eller for hvad anden Aarsag det være kand.

25 Art.
Forordning om adskilligt Justicen vedkommende 31 Mart, 1719. 2 post.

25.

INtet Moratorium skal befrj nogen for at betale Vexeler.

26 Art.
Pag: 139. Art: 8.

26.

BYefogder i Kiøbstæderne og Herrets- eller Birke-Fogder paa Landet skal strax uden nogen Persons eller Værdigheds Anseelse forskaffe Ret og Exlecution over Vexelbrevene efter denne Anordnings Jnhold / og efter Klagerens Ansøgning arrestere den anklagte Person / dersom hand ikke strax fornøjer og betaler / eller og efter Sagens Beskaffenhed hannem lade fængsle; Og hvis de det ikke efterkomme / skulle de selv erstate den Skade / som for deris Ophold / eller

For-

14 Cap.

Forsømmelse / alle dem / som i Vexelbrevet ere Interesserede, kand foraarsagis.

27.

OG som den / der Vexelbrevet udgivet haver / og den / som det accepteret haver / ere saa hart forpligtede / da bør og den / som Vexelbrevet først haver annammet / at være forbunden Værdien at betale til den / som Vexelbrevet udgivet haver / om ikke anderledis aftalt bliver / under lige Ret og Punctualitet, som her nu er mældet.

28.

OG skulle saadanne Processer strax til Ende føris / med mindre andre Creditorer concurrere med den / som Betalning for Vexelen søger / og da inden Aar og Dag Ufeilbarligen til Ende bringis.

29 Art:
Pag 34 Art: 9. 10.
152. 153 = 15 Art:
675 4
719 . . . . 83.
750. 751 . . 10.
841 32
843 36
845 . . . . 38.
Om gields kraft efter
død Mand Pag 850. A: 47.
Forordning om stemp-
let. Papiers brug 23 -
January 1719. 3 og 4 post.
Conf 36 art.

29.

HVo Gield haver at kræve efter død Mand/og haver ikke Haandskrift/Contract, eller Pant paa Gielden/hand skal/ved sig selv/eller sit visse Bud/ angive det i Sterfboen inden tredivende Dag/om hand er i samme Bye. End er hand uden Byen og i Riget/giøre det inden sex Uger. End er hand uden Riget/ giøre det inden Aar og Dag. Hvad Creditorer angaar/som Haandskrifter og Vexelbreve eller Pantebreve have/da/naar nogen ved Døden afgaar/som saadanne Breve udgivet haver/ maa dens Arvinger/eller deris Formyndere / lade til alle Landstinge og de Rettertinge/ som Landstingsret have / forkynde dens dødelig Afgang/ og Creditorerne advare / at de deris Fordringer i Sterf-

14 Cap:

Sterfboen indgive inden Aar og Dag efter Forkyndelsen/ om de ere i Riget/ eller/ om de uden Riget ere/ sex Uger efter at de i Riget ere indkomne. Forsømme Creditorerne det/ da have de tabt deris Ret til Sterfboen og Arvingerne. Have Creditorerne Forlovere/ og de agte nogen Tid at søge Betalning hos dennem/ da bør de iligemaade inden samme Tid efter Forkyndelsen dennem at advare om hvis Forløftningsbreve de af dennem have; Dog bør alt dette at skee paa Debitorernis og Forlovernis egen Bekostning.

30.

Ville rette Arvinger/ som ere tilstæde og ere myndige/ fragaa Arv og Gield/ da skulle de sige sig derfra til det første Ting/ som holdis

30 Art:
Pag: 34 Art: 11.
47 . . 34
176 . . 40
719 . . 83.
721 . . 86.
848 . . 43.
850 . . 47.

Forordning om Arvs og gields fragaaelse, Moderation i Tiden 4 Mart 1690. 1 Art:

fiorten Dage efter den Afgangens Død og Boens Forsegling; Men ere de ikke tilstæde/da have de Tid at blive ved/ eller fragaa/ Arv og Gield/ indtil det dem af Øvrigheden bliver tilkiendegivet/at Arven falden er.

31 Art.
Pag 175. Art. 38.
673 . . . 1
721 . . 86.
723 . . 90.

31.

Tager ingen ved Arv og Gield/ da skulle de/som Arven fragaa/ om de ere saa nær tilstæde/eller deris Værger/eller næste Frænder/eller de/ som i Huset ere/ give Øvrigheden det strax tilkiende/ som med Besegling/ Registering og Vurdering sig saaledis skulle forholde/ som tilforn sagt er om Arv i det andet Capitel/ saa vel som forordne god Tilsyn i Huset/ at intet af Godset bliver forkommet/ eller fordærvet; Og skal samme Tilsynsfolk være tillat til daglig Brug og Ophold/ Kost

14 Cap.

Kost og Øl og nødvendigt Boeskab Ubeseglet til Nytte at have og bruge; Dog at det rigtig registeret og vurderet er.

32.

32 Art.

Pag. 34. Art. 11
675. . . 4
838. . . 29.

Dernæst skal Øvrigheden forordne een vis Dag og Tid / og det paa Landstingene og paa de Rettertinge / som Landstingsret have / lade forkynde paa Boens Bekostning / at Creditorerne i Sterfboen betimeligen og beqvemmeligen kunde møde.

33.

33 Art.

Pag. 65. Art. 6.
717. 718. . 80. 82.
723. . . 90.
845. . . 39.
848. . . 43.

Saa skal Øvrigheden ved Rettens Middel / eller andre dertil forordnede gode Mænd / liqvidere Boens Midler og den bortstyldige Gield / og gjøre Overslag / hvad een hver Creditor for sin Fordring kand bekomme; Siden skulle de gjøre Lod-

sædeler / og een hver Creditor / som Lodden hannem tilfalder/tage sin Betalning i hvis hannem lyster ; Dog hvo som i Løsøre begynder at tage/ skal blive derved/saa længe de tilstrekke. Iligemaade hvo i Jordegods søger sin Betalning/blive derved/imens tilrekker ; Tage sig og paa et Stæd og samlet der / som hand begynte / og ej springe fra et Stæd til et andet / imens der er noget imellem.

34.

Falder der nogen Tvistighed imellem Parterne / da skal de / som denne Handel forrette / derpaa kiende / som de ville ansvare.

35 Art.
Pag: 197. Art: 73.

35.

Og skal Rettens Middel / eller de gode Mænd / som denne Handling forrestaa / give een hver af Credito-

14 Cap:

ditorerne / som det begære / for billig Betalning under deris Hænder og Segl beskreven een Gienpart af Boens Midler / Taxt / Liqvidation, og hvad een hver Creditor til Udlæg bekommet haver.

36.

36 Art:

Bliver nogen ude / i hvad Forskrivning hand og haver / med mindre hand enten Pant haver / og derved vil forblive / indtil hand efter Pantebrevet bliver udløst / eller og hand haver Forlover og vil blive ved hannem / og ej i Boen søge sin Betalning / da skal hans Andeel efter Lodden af Rettens Middel under een god Mands Tilsyn hannem assettis / og Aar og Dag / dog paa Creditorernis Eventyr / forblive / med mindre den / som det annammet haver / i dets Forverring

Pag: 719. 720. art. 84.
723.
758. . . . . 1.
771. 772. . . 14.
839. 29
848. . . . . 43.
conf 29 art.

verring eller Forliis er Aarsag. Vil Creditoren det efter Aar og Dag ej annamme / da er det Kongen hiemfaldet.

37.

HAver den Afdøde haft noget af Kongens Indkomster / eller Midler under Hænder / og derfor bør at giøre Regnskab / eller været Værge for Umyndige / Skolis eller Fattigis Forstander / eller Kirkeværger / da skal den Gield / som hand i saa Maader skyldig befindis / først af Boens Midler udgiøris uden nogen Afkortning; Dernæst bør Husleje / Landgielde / Skat / Forstrekning til Bøndernis Avlings Fortsettelse / Gaardfæld / saa og et Aars Tienistefolkis Løn betalis; Men hvis nogen Amptskriver / eller den / som Kongens Skatter skal opbære / lader staa nogen Kongens Skat-

37 Art:
Pag: 19. art: 21.
38 . . . 20
139 . . . 10.
161. tc 166.
175. 176.
189. 377.
422. 423.
531. 681.
720.
Forordning om Contributions oppebörseler 11 Decembr: 1688. 3 Art:
Om Auctionerede Korn Vahre 26 Febr: 1689.
om Jordegodses Taxt 31 Janv: 1691. Art: 10.
Huld og Sölv Manufacturisternis Privilegier 30 Juny 1699.
Silkeværnes Privilegier 6 July 1705.
om prompte Assistence af Rettens Betients 14 February 1718.
Kammerrets ordningen 18 Mart: 1720. 11. 17. og 21 Art:

14 Cap.

Skatter over et halft Aar i det længste / da kand hand derfor ikke have nogen Prioritet enten hos Bonden / eller Proprietarium.

38.

38 Art.

Pag. 767. 768. 830. 833. 838.

Derefter skal i Agt tagis rigtige Gieldsbreve og Vexelbreve / og over den Afdøde / imens hand levede / lovlige forhværvede Domme / eller forkynte Maning / og omsider hvis efter Regnskaber og uden Haandskrifter / eller Domme / fordris.

39.

39 Art.

Pag 34. Art. 11 176 . . . 39. 40. 758. . . . 1. 774. . . 17. 841. . . 33.

Ingen Indførsel / eller Udlæg / maa skee i saadan Boe / før end Creditorerne til Boen ere kaldede og Liqvidation skeet saaledis / som sagt er / om mand end skiønt enten for / eller efter / den Afgangens Død Dom til Betalning forhværvet haver.

40 Art.
Pag: 674. 841.
Forordning om Falitter i Danf: og Norge 28 Oct: 1702. 1. 2. 3. 4. 5 Art:

40.

DEt skal een hver / som formedelst stor Gield og hans Indkomstis Ringhed ikke kand aarligen udreede den tilbørlige Rente / som hand sine Creditorer skyldig er / og hand dog i Tide / imens hand haver Midler / vil rette for sig / være tillat at opbyde sit Gods til Creditorerne; Dog at der ikke et bedrageligt Forsæt med underløber; Saa skal hand og have Bevis fra Kongens Rentekammer / at Kongen hos den Opbydendis intet haver at fordre / som Opbudet kand forhindre.

41 Art:
Pag: 175.
nestbemelte Forordning

41.

DEn / som opbyder / skal levere Landsdommerne / eller dem / som Landstingsret have / i det Land og Bye / som hand er boesat udj / een rigtig Fortegnelse paa sine Creditorer / der-

14 Cap:

dernæst Registering ved Tal/ Maade/ Vægt og Værd af alle sine Løsøre/ være sig tilstaaendis Gield og alt andet Boeskab / hvad Navn det og have kand / derforuden een rigtig Jordbog paa Ejendom/ Arv/ Gave/ Kiøb / Pant og Indførsels Gods og al anden sin Rettighed/ og skal hand dette ærligen angive under sin Haand og Segl/ saa fremt hand ikke vil svare sine Creditorer med reede Penge efter sin Forskrivelse.

42.

Derefter skal Landsdommerne/ eller de/ som Landstingsret have/ saadan Opbydelse til Tinge forkynde/ og tvende vederhæftige gode Mænd/ som af den Opbydendis udnævnis/ skriftligen forordne/ som skulle ved sex Uger derefter lovligen til et vist Stæd

42 Art.
Pag. 64. Art. 1.
nestbemelte Forordning.

og Dag for sig indstævne alle Creditorerne saa betimeligen/at de beqvemmelig kunde møde / og da sex Uger derefter det angivet Gods og Løsøre sette og taxere / som de ville være gestændige / saa og det med Gielden liqvidere.

43.

Naar det er skeet/ da skal der giøris Lodsædeler / og alting saaledis forrettis / som tilforn sagt er om Arvs og Gields Fragaaelse ; Dog hvis nogens Andeel afsettis/da bliver den under den Opbydendis Tilsyn.

44.

Bliver noget til overs af Godset/ naar alle Creditorerne have faaet fuldkommen Udlæg for deris Fordringer / da kommer det den Opbydendis til Gode; Men hvis det ikke kand tilstrekke / saa at Creditorerne ikke

Vestforbemælte Forordning.

44 Art.
Pag 172. Art. 33.
Herom findes ellers een Exception i Forordningen 17 May 1690.
Men samme i eenanden den 10 Sept. 1701 igien ophævet.

14 Cap.

ikke naae deris fulde Betalning / da bliver den Opbydendis fremdelis skyldig til een hver Creditor hvis dennem paa deris Fordring resterer Ubetalt / og hand pligtig er dem at betale efter sin Forskrivning / eller lide Fængsel.

45.

Den Omkostning / som gaar paa Opbudet / bør ej forlods at udtagis ; Men naar Creditorerne for deris Fordringer ere fornøjede / bør den Opbydendis den at betale af hvis hand haver til overs / eller have det i deris Minde.

46.

46 Art.

Pag. 131. Art. 18.
170. . . 3.
668. .
718. 731.
750. 855.

Udj Opbud og udj Arvs og Gields Fragaaelse bør Pante-Kiøbe-og Magestifte-Breve / som kunde være udgivne / baade af Creditoren og Debitoren ved højeste Eed at bekræftis / at der

ingen Bedragelighed er under; Og skulle ingen Afhændelser / som skeet er ved Gave/Kiøb/eller i andre Maader imellem Egtefolk / Forældre/ Børn/ eller Arvinger / komme Creditorerne til Præjuditz, eller Skade/naar de befindis at være skeet/efterat Debitorerne vare i den Tilstand og saa hart med Gield beladne/at de deris Gield ikke kunde betale/ hvilket og med Eed skal bekræftis.

47 Art.
Pag. 675. Art. 3. 838. 839. - 29. 30.

47.

Hvo Gield vil kræve / synderlig efter Død Mand / bør sit Krav at bevise / enten med rigtig Haandskrift/ eller anden nøjagtig Bevis.

48.

Rette Kiøbmændsbøger imod Kiøbmænd blive i deris Værd/ saa vit een hver Stæds Borgemester og

14 Cap:

og Raad / eller Overkiøbmænd/dem at gotgiøris billigen kunde kiende og dømme. 49.

HVilken Kiøbmand/Kræmmer/ Vinhandler / eller anden / som handler i Gros med Vin / Humle/ Salt/Fisk og Sild / Hør og Hamp/ Tømmer/Kalk/Steen/Jern og deslige Vare/og dem udborger til nogen/ skal enten tage Sædel / eller Bevis/ ved Dag og Datum af den/som hand sine Vare betroer / eller og lade hannem skrive sin Haand under Regnskabet i Bogen / og inden to Aars Udgang i det længste giøre Afregning med hannem / saa at Skyldeneren enten overleverede Regnskab / eller i Bogen/underskriver. Vil Skyldeneren hverken Deel giøre/ og Kiøbmanden giør bevisligt/at hand haver overleve-

49 Art.

Forordning om stemplet Papirs Brug til Regnskabs Bøger og Vidner 23 Jan: 1719. 4 post.

leveret Regnskab / og begært Afregning og Rigtighed med hannem / som hand ej haver kundet naaet / da bør Skyldeneren at betale Kiøbmanden efter hans Bog og overleveret Regnskab.

50.

50 Art.
Pag 165.
Forordning om Medici og Apotequeres Prioritet for deres crediterede Vare og opvartning i Sterbøer see deres Privil: 4 Decembr 1672.
Videre om Apotequer-Vares Credit. 6 Febr: 1686.

VIntappere / Bryggere / Bagere / Slagtere / Urtekræmmere / og alle / som i Tønder og Skepper / Potter og Staabe / Lod og Qvintin / udborge deris Vare; Item alle Haandverksfolk / skulle paa deris udborgede drikkendis eller ædendis Vare / eller giorte Arbejd / levere Skyldeneren Regnskab / og inden Aar og Dag Rigtighed giøre med hannem. Vil Skyldeneren ikke til Rigtighed med dem / og det giøris bevisligt / at hand derom er anmodet / betale efter Bog / eller Karvestok / som Creditor fremviser.

51. Kiøb-

14. Cap.

51 Art.

Forordning om-stemplet Papers brug 23 Jan: 1719. 10 Art. 1 post.

51.

Kiøbmænd / som handle med Bønder / skulle holde een sær rigtig Bog paa hvis de handle med dem og strax derudj indføre hvis dem betrois / og derforuden indskrive det i een anden Bog / som Bonden bør altid at have med sig / naar hand noget vil borge / eller betaler noget af det / som hand borget haver / at det og i samme Bog bliver af Kiøbmanden indskrevet; Hvilken Bondens Bog skal rigtig komme over eens med Kiøbmandens Bog / saa fremt hand noget hos Bonden vil søge; Og skal Kiøbmanden aarligen inden Juel søge at giøre Rigtighed med Bonden under hans Kravs Fortabelse / om Skylden hos hannem findis; Saa skal og forholdis med een hver Husbonds

Bønder / naar de yde noget Landgield / at det i Bondens Bog bliver afskrevet / og siden forholdis efter den tredie og halftrediesindstyvende Artikel / som her efter følger.

52.

Kjøbmænds Bøger skulle ej imod Bønder anseeis / med mindre anden Bevis derhos findis.

53.

Alle Bønder / som i et Herret boesidende ere / og nogen Restantz, eller anden Gield / skyldige ere / skulle hvert Aar een gang lovligen indstævnis / saa de kunde vide at møde / og da skulle de i et Tingsvidne alle samtligen indføris / hvor vit een hver af slig Restantz eller Gield vedgaar / eller hannem strax overbevisis / om hand det fragaar / og skal Bonden der efter /

og

See Sædstbemælte Forordnings 10 Art. 1 Post.

14 Cap.

og ikke videre/ være pligtig at svare og betale/ paa det een hver aarligen kand vide/hvad hand med Rette skyldig bliver.

54.

HVo som setter sig i støre Gield/ end hand kand betale/ eller sælger/ giver/ pantsetter/ eller i andre Maader svigagteligen afhænder sit Gods til nogen/ hvem det og være kand/til at besvige sine Creditorer deris Betalning fra/ eller og sit Brev og Segl paa Ære med Betalning/eller Maning/ ikke efterkommer/og det lovligen bevisis/ og derpaa stævnis enten af Creditoren selv/eller af Forloveren/ som haver maat betalt for Skyldeneren/ da skal der strax uden videre Ophold givis Dom paa Skyldenerens Frelse og til Fængsel.

54 Art.

Pag: 159. Art: 14.
170. 172.
180. 183.
718. 731.
850.

Grever og Friherrers Privilegier 25 May 1671.

Om fremmede Ministres Frihed for Arrestmens de ere ved Kongens Hoff. 8. Oct: 1708.

55 Art:
Pag 581. Art: 19.

56 Art:
Forordning om Mortification paa Obligationer 4 Marti 1690.
de Breve som ikke ere paa det anordnede Papier, at skal stemples 12 April 1701.
Supplicationer som maa beviiges forklarer den 2 post om Documenters Stempling i Forordningen 17 Marti 1690 og 20 February 1717.
om Stemplet Papirs Brug 23 Jan: 1719. 3 og 4 post.

55.

INgen er pligtig til at betale hvis hand i Dobbel taber og der skyldig bliver.

56.

NAar noget betalis paa een Haandskrift/eller Contract, enten af Hovedstoelen/eller Renten/eller og den gandske afbetalis/ eller efterkommis/ da skal Creditor og den/ der samme Haandskrift/ eller Contract, med Rette i Hænde haver/ det paa Brevene selv afskrive/eller nøjagtig Qvittantz derpaa give. Findis siden efter hans Død/ som saadanne Breve med Rette i Hænde hafde/noget at være afskrevet/ som hans Haand ikke er under/eller hans Qvittantz fremvisis paa/ da bør det ingen Magt at have.

Siet-

Siette Bog/ Om Misgierninger.

I. Cap: Om vildfarende Lære/ Guds Bespottelse og Troldom.

I. Art:

Ingen i hvem det og være kand/som overbevisis at være affalden til den Papistiske

7 Art.
Pag: 204. Art: 1.
714. . . 76.

Religion maa tage nogen Arv / men den skal være forfalden til hans næste Slegt og Arvinger; Men haver hand arvet / før end hand forandrer sin Religion / da beholder hand Arven; Dog skal hand ikke maa boe i Kongens Riger.

2.

FIndis nogen paa Jesuvitiske Stæder at have ganget i Skole / eller studeret, da skal den ikke til noget Kald / enten i Skolerne eller Kirkerne / betrois.

3.

MUnke / Jesuviter og deslige Papistiske Geistlige Personer maa under deris Livs Fortabelse ikke her i Kongens Riger og Lande lade sig finde / eller opholde. Hvo vidende saadanne Personer huse og herberge / eller stæde

2 Art:
Pag: 209. Art: 2.
saavit endsinglet er sen Forordning om Vrang og imod den Hellige Bibelske Skrift strikende Lærdom 2. Oct: 1706.
Polit: Administrat: 22 Oct: 1701. 1 Post.

3 Art:
Pag 160. Art: 16.

1 Cap:

stæde dennem Platz til deris Romerske Ceremonier at fulddrive / straffis som de / der huse Fredløse.

4.

Iligemaade skulle under samme Straf alle andre særlige Samqvemme til nogen anden Religions Øvelse / eller Prædiken / end den / som i den anden Bog ommældet er / være afskaffede.

Vid: Sidstforbemt: Forordninger item Pag 204. 218.

5.

Dog er ikke formeent fremmede Herrers Gesanter / eller Ministris, som sig ved Kongens Hof opholde / eller residere, og ere af anden Religion / at de jo for dennem og deris egne Tienere i deris Huse deris Religions Øvelse og hvis tilhører maa bruge; Dog at ingen Prædiken holdis uden paa deris eget Sprok; Men uden deris

5 Art: Pag: 204. Art: 1. 218. . . 4.

Loge-

Logementer og Huse / eller for andre / end de fremmede Miniſtris og deris egne Tienere / maa deris Præſter hverken Prædike / eller Sacramenterne uddeele / eller nogen anden ſaadan Guds Tieniſte ſig underſtaa at forrette / meget mindre af Præſter / eller andre Tienere / til diſſe Rigers og Landis Religions Foragt noget forargeligt forretagis. Skeer noget af ſligt / og det ikke af den fremmede Miniſtro bliver tilbørligen ſtraffet og raadt Bod paa / da vide ſig det ſelv / om Kongen ved andre Midler ſkulle foraarſagis ſin Lovs Lydighed og Oblervantz, ſom andre Potentater i deris Lande i lige Tilfælde bruge / at erholde og bevare; Og forbydis alvorligen / at ingen / ſom ikke er nogen fremmet Miniſtri egen Betiente /

tiente / maa bruge denne Frihed i deris Huse / eller uden for bruge / eller søge / nogen fremmet Religions Øvelse / om de end skiønt ere af samme Religion / og allermeest de / som ere af disse Rigers og Landis Religion / at de / af hvad Prætext det være kunde / ikke skulle lade sig finde paa de Steder / hvor og naar saadan fremmet Religions Øvelse forrettis / under den Straf / som Kongens Lovs motvillige Foragtere fortiene.

6.

Kongens Ceremoniemester skal ikke forsømme / hvor nogen fremmet Minister, som anden Religion bruger / sig opholder / hannem paa beste Maneer at informere, at ingen med nogen Uvidenskab skulle have Aarsag sig at undskylde.

7 Art. Pag: 110. 111.

7.

HVem som overbevisis at have lastet Gud / eller bespottet hans hellige Navn / Ord og Sacramenter / hannem skal Tungen levendis af hans Mund udskæris / dernæst hans Hovet afslais / og tillige med Tungen settis paa een Stage.

8.

HAver nogen sin Haand til nogen saadan Guds Foragt brugt / da bør den og af hannem levendis at afhuggis / og hos Hovedet paa Stagen fæstis.

9 Art. Pag: 57. Art: 19. 184. . 51.

9.

BEfindis nogen Troldmand / eller Troldqvinde / at have forsoret Gud og sin hellige Daab og Christendom / og hengivet sig til Dievelen / den

1 Cap.

den bør levendis at kastis paa Ilden og opbrændis.

10.

Hvo som bruger nogen galne indbildede Konster med Forsæt at ville forgiøre og skade een anden / have sin Hovedlod forbrut; Og er det Mands-Person/da straffis hand med Jern og Arbejd paa Bremmerholm/ eller andet saadant Stæd / sin Livs Tid; Er det Qvindis-Person/straffis iligemaade i Spindehuset.

11.

11 Art. Pay: 960. 986.

Nd bryde de ud / eller bortløbe/ straffis paa deris Liv/ om de kand antreffis.

12.

Dersom nogen befindis med Segnen/ Manen/ Maalen/ Igien-

visning / visse Dagis Udvælgelse / Characterers Misbrug / at omgaais / og i saadanne mistænkte Konster kyndige og forfarne at være / og dem øve og bruge / da skulle de have forbrut deris Boeslod / og rømme Kongens Riger og Lande.

13 Art. Pag 371. art. 6.

13.

DE / som ere saadanne Folkis Medvidere / og deris Raad og Konster til sig / eller andre / bruge / eller bruge lade / skulle første Gang staa aabenbare Skrifte / og give til næste Hospital to tusinde Lod Sølv / om de Middel dertil have / ellers efter deris yderste Formue. Befindis nogen anden Gang i samme Forseelse / da straffis den ligesom de / der saadan Ugudelighed og Daarskab øve.

II. Cap:

Om Sværen og Banden.

1. Art:

1. Art.

Jag: 111. Art. 4.
224. . . 13.
262. . . 8.
297. . . 27.
868. . . 5.

Hvo som letfærdeligen sværr og bander / og saaledis misbruger Guds Navn / skal agtis som den / der ikke far med Sandhed / og som ikke staar til troendis uden Sværen.

2.

2 Art.

Jag: 224. Art. 13.
262. . . . 8.

Befindis nogen i Kiøbstæderne motvilligen og fortrædeligen i saadan Guds Fortørnelse / efter Præstens og Medhielpernis Paamindelse / at fremture / da skulle de ikke maa

forfremmis til nogen Bestilling i Byen/som de kunde have Ære og Gavn af/ og saa fremt de formeene sig formeget med Byens Tynge/Skat/eller Paalæg/ at besværis/ da skulle de ikke der over maa klage/ med mindre de af deris Sielesørger/Naboer og Gienboer/ Skudsmaal og Vidnisbyrd bekomme sig at have bedret. Kand samme Straf ikke hielpe/ da skulle de paa det siste slet af Byen forvisis/ og til dets meere Afskye skulle Borgemester og Raad i Kiøbstæderne lade sette Gabestokke paa Torvene og nogle andre Stæder/hvor udj Byesvennene skulle være strengeligen befalede at sette dennem/som offentlig med Sværen og Banden lade sig høre/og den/ som saaledis vorder indsat/ bør at give Byesvennen fire Skilling/ før end hand igien udladis.

3. Paa

3.

PAa Landsbyerne bør Herskabet saadanne letfærdige Folk/naar de efter Præstens og Medhielpernis alvorlige Advarsel ikke ville bedre sig/ at sette i Fængsel paa Vand og Brød i nogle Dage.

4.

4 Art.
Pag. 885 Art. 10.

OG skulle Husbond og Hustrue ikke alleene holde sig selv fra Sværen og Banden/men end og deris Børn/Folk og Tyende/saa og have Magt til i deris Huse at sette Straf med Penge/eller anden Husstraf/paa dem/som herimod gisre.

5.

5 Art.
Pag 101. Art. 4.
379. 27.
284. —

NVis Præster/eller andre Geistlige/som bør deris Meenighed/ eller Underhavende/med got Exempel at forregaa/befindis selv at give Forargel-

argelse med Sværen og ikke holde deris Hustruer / Børn og Tyende derfra / da bør de dobbel Straf at være undergivne.

III. Cap:

Om Helligbrøde.

I. Art:

1 Art:
Pag: 23. 24.
219. 245.
263. 265.
276. 446
919.
Forordning om Drikke-Vahre ei at skienke eller udtappe i Vertshuuse paa de hellige Dage 24 Martij 1696. og 17 Dec: 1717.
Politie administrat: 22 Oct: 1701.

Hvo som ikke holder Søndage og andre paabudne Hellig- og Bede-Dage hellige / og ikke findis i Kirken / naar Guds Tieniste samme Tider forrettis / skal bøde hver Gang for Helligbrøde tre Lod Sølv / og skal een hver søge sin egen Sognekirke / som hand hører til / og der bruge Sacramenterne / saa og give der sin Rettighed / som Kirken og Kirketiener-

tienerne tilkommer / og maa ingen paa Landsbyen legge Bønderne fra et Sogn til et andet.

2.

Øvrigheden skal tilholde deris Underhavende/og Husbonderne deris Tyende og Tienere/ at komme til Kirke/ og dem ingenlunde derfra forholde.

2 Art:
Pag 276. Art: 24.

3.

Hvo som arbejder under Prædiken / skal første Gang straffis paa to Lod Sølv.

3 Art:
Vid: Forord: om Polit. administ: 22 Oct: 1701. dens 3 Post om hellig fæst

4.

Hvis ellers paa Søndage / eller Helligdage / efter Middag med motvillig Arbejd sig tildrager / det straffis af Øvrigheden i lige maade; Dog skal hermed være undtaget hvis af stor og Uomgængelig Fornøden-

4 Art:
Pag: 868. Art: 1.
item Forordning Vid: den 3 Art:

hed/ særdelis naar Prædiken er endt/ og sin Næste/sig eller sine/ særdelis at hielpe og redde/ sig kand tildrage/saa vit Guds Ord tilstæder / og een hver med een christen Samvittighed kand vide sig at befrie.

5.

5 Art. Pag. 447. Art. 7.

DE Kiøbstæder / som ere lukte/ skulle ikke/før Højmesse er ude/ lade Portene aabne. Haver nogen Ærinde/som ikke lider Ophold/da ansige det hos Øvrigheden / og med deris Bevilning udladis. Men Præster / som skulle reise til / eller fra / deris Sogner uden Byen liggende; Item Provsterne / som ville besøge Landsbyekirker i deris Provstier; Item uden Bye boende Folk/ som have deris Sognekirke i Byen / skulle Uforhindrede uden nogen anden Bevilning

3. Cap:

vilning ladis igiennem Portene. Saa skal det ej heller være forbudet / at hvis Ovæg/som gaar paa Græs uden Byen om Sommeren / maa jo udladis og indladis igiennem Portene paa sædvanlige Tider.

6.

Kongens Befalningsmænd og hver Øvrighed og Herskab skulle ikke alleene herover med al Flid holde/men og Bønderne og deris Børn og Tyende paa Helligdage med Fordringskab og alt andet Arbejd / hvad det og være kand / aldelis forskaane/ med mindre saadan Uomgængelig Fornødenhed / dog Guds Tieniste Uforsømmet/ indfalder / som gandske ingen Forhalning kand lide; Hvorimod Forældrene og Husbonderne skulle lade deris Børn og unge Folk

6 Art:

Pag: 244. 245. Art: 1. 2.
276 . . . . . 24.
317 2
327 . . . . . 7.
329 12
871. 872 . . . 6.

Forordning om Ungdommens Examen for Superintendenten eller Provsten 28 Febr: 1691. Art: 2.

Polit: administration 22 Oct: 1701. 1 Post.

Angaaende Betlere 24 Sept: 1708.

hver Helligdag ikke alleene komme til Prædiken/men og efter Prædiken forblive i Kirken der at høre og lære deris Børnelærdoms Forklaring/ og anden gudelig Lærdom og Sang at øve/ med mindre de saa smaa ere og Vejen saa lang og farlig/ at det ikke skee kand; Tj da skulle de dem i de Byer/ som næst sammenligge/ forsamle/ saa vit mueligt er/ og dem af Dægnen/ eller Substituten, der lade underviise.

7.

7 Art. Pag: 447. Art: 2.

Hvo som Øl i Kiøbstæderne om Helligdage til Kroehuus fører/ eller nogen Kram og Verkstæd aabner/ eller nogen Vare/ eller andet/ paa offentlig Stæd sal holder/før end Aftensang er ude og paa ordinarie Bededage/ før end Højmesse er ude/

skal

3 Cap:

skal have forbrut det/som hand haver med at fare/ til de Fattige. Hvo noget behøver/søge sig det i Husene hos dem/ som det fal have.

8.

HVo som nogen Drik fal holder/ eller udtapper/paa nogen Søndag / eller Helligdag/før end Aftensang er endt/uden alleeniste til Syge/ om de det ere begærende/skal have forbrut hvis hand haver med at fare/ og den/ som Drikken kiøber / straffis af sin Øvrighed paa to Lod Sølv ; Og hvilken Øvrighed / som seer dermed igiennem Fingre/bøde fire Lod Sølv til Kongen.

8 Art:
Pag: 446. 447. Art. 1. 2.
868. 869 . . 1. 4.
Forordning om Drikkevahres udsælgning og anden uvsømelighed, som ved det og meere Vanhelligir Søn og Helligedage, derfore med Straf forbydes 24. Marti 1696. og 17 Decbr: 1717.

9.

HVo som paa Bededage udtapper/eller udtappe lader/til Overflød og Umaadelighed nogen Drik/

skulle derfor tiltalis / og enten staa aabenbare Skrifte / eller straffis paa deris Formue til næste Hospital / eller paa Kroppen til Vand og Brød / om til anden Straf ikke er formue. Iligemaade straffis de / som med Fylderj sig paa samme Dage lade finde.

10.

10 Art.
Politie administration om hellig Fast den 4. Post angaaende Stimen paa Kirkegaarden.

BEfindis Ungdommen paa Kirkegaardene med Lægen / Stimen / eller anden Uskikkelighed / naar Guds Tieniste i Kirken forrettis / at vanhellige Tienisten / da skal de / som dertil have Tilsyn / have Magt til at straffe de smaa derfor med Riis / eller Pisk / og de store med Gabestokken; Og hvis de store sette sig til Modstand derimod / have Skade for Hiemgield / om dem noget derover vederfaris / og skulle Forældrene / eller Husbonderne / i hvo

i hvo de ere / naar det vorder dennem tilkiende givet / entholde deris Børn og Folk fra saadan Uskikkelighed / med mindre de selv ville straffis derfor som for Helligbrøde og med anden Brøde til de Fattige. II.

Alle letfærdig og forargelig Lægen om Jul / eller andre Tider / og Fastelavns Løben forbydis strengeligen / og bør alvorligen at straffis.

IV. Cap:

Om Forgribelse imod Kongens Høyhed / eller Crimine Majestatis.

I. Art:

Hvo som laster Kongen / eller Dronningen / til Beskæmmelse / eller

1 Art. Pag 136. Art. 1. 150. . . 12.

eller deris og deris Børns Liv efter-
tragter / have forbrut Ære / Liv og
Gods / den højre Haand af hannem
levendis afhuggis / Kroppen parteris
og leggis paa Stægle og Hiul / og
Hovedet med Haanden settis paa een
Stage. Undkommer Misdæderen /
og ikke kand lide paa Legemet / da bør
Straffen at skee paa hans Billede og
Efterlignelse. Er Misdæderen af Adel /
eller højere Stand / da skal hans Vaa-
ben af Bødelen sønderbrydis / og al-
le hans Livs Arvinger miste deris
Stand og Stamme.

2.

Hvo som enten med Raad / eller
Daad / lader sig finde at ville
bringe nogen Forandring i Kongens
absolut Arve-Regæring / straffis paa
lige Maade.

3. Hvo

Forordning om Grevernes Privileg: 25 May 1671.

Om Pasquiller imod Kongens Høihed og Videre, 8 Juny 1689.

i Forordningen om Vocation til Præstelem bedet, forbydes at skiænk og gave ei der for maa tages. 23 Oct. 1700.

3.

Hvo som giør noget Oprør/ samler/ eller værver/ Folk inden eller uden Lands/ giør Stæmpling enten med Indlændiske eller Udlændiske imod Kongen/ eller Kongens offentlige Fiender enten med Raad/ eller Daad/ bistaar/ være lige Straf undergiven.

4.

Hvo som opbyder enten Land-Militien, eller andre Kongens Ryttere/ eller Fodfolk/ uden Kongens Befalning/ have forbrut Ære/ eller Liv/ eller Gods/ efter Gierningens Beskaffenhed.

5.

Kommer der Fejde paa Riget/ eller Oprør/ og Kongen udbyder al Almuen til Landhielp/ eller til

Skibs / da / hvo som Hiemme sider / og er ikke enten saa ung / eller saa gammel / eller saa svag og vanfør / at hand Vaaben ej kand bære / have forbrut sin Ære og Boeslod.

6 Art:
Gen: Pardon for deserteurer af Kongens Armeer, om de sig igien indfinder 30 Juny 1719.

6.

HVo som i Fejdetid Unødt og Utvungen tager Tieniste hos Fienden / og tiener imod Kongen / eller giver Fienden Anslag / eller forraader Kongens Undersaatter / deris Gods og Formue / have forbrut sit Liv og Boeslod.

7 Art:
Forordning om Værvinger til Kongens Tieneste 18 Dec: 1688. og 13 Juny 1711.
Den Studerende Ungdoms Værving 7 Apr: 1694.
Værving uden Kongens Tilladelse hemmelig eller aabenbare 10 Oct: 1714.
Under Officerer og Gemeenes Straf, som sig uden Tilladelse bortsniger 13 Octobr: 1703.
Silkevævernes Privilegier 6 July 1705. 22 Art: om Værving.

7.

HVo som i Kongens Rige uden Kongens særlig Tilladelse værver Soldater / eller Baadsfolk / og dem af Riget udfører / have forbrut sit Liv og hvis hand haver med at fare.

8. Hol-

4. Cap:

8.

HOlder nogen sine underhavende Ryttere / eller Soldater / imod Kongens Villie / naar Kongen haver befalet at aftakke dem / eller og vil ikke qvittere sit Embede og Bestilling / naar Kongen befaler det / have forbrut Ære og Gods.

8 Art:
Pag 880.
Forordning om Adskillige Insolentiers afskaffelse ved Armeen, 15de April 1713. særdeles i 14 Art:

9.

TAler nogen ilde om Kongens Regæring / have forbrut Ære og Gods. Hvis saadan Tale ogsaa haver Udseende til Opsettelse imod Kongen / da er Livet ogsaa forbrut.

9 Art:
Pag: 136. Art: 1.
880.

10.

FOrfalsker nogen Kongens Breve / Haand og Segl / straffis paa Ære og Gods.

10 Art:
Pag: 990. Art: 6.

11.

OPbær nogen meere Told / eller

Skat/end som af Kongen paabuden er/ straffis som hand var tagen ved Tyvnet.

12. Art. Pag. 879.

12.

Befindis nogen at forvende/ eller forøde/ Penge/ Vare/ Gevær/ eller andet/ som til Kongens Tieniste og Armeens Underholdning skulle anvendis/ straffis paa Ære/ eller Gods/ efter Sagens Beskaffenhed.

13.

Befindis nogen at opsette sig/ eller at raade andre til at opsette sig/ imod Kongens Befalninger/ eller Forordninger/ naar de paa Tinge/ eller andenstæds/ forkyndis/ have forbrut Ære/ Liv og Gods.

14. Art. Pag. 111.

14.

Haver nogen Kundskab om saadanne Forseelser/ og det ikke strax aaben-

4. Cap.

aabenbarer / straffis som Medvider / enddog hand hverken i Raad eller Daad er med i Gierningen / saa som Forseelsen er til / paa Ære / eller Liv / eller Gods.

15.

Overfalder nogen fremmede Gesanter / eller Kongens høje Ministros og Raad i deris Embeder / eller Bestillinger / straffis paa Liv / paa Ære og Gods efter Gierningens Beskaffenhed og dens Stand / som overfaldis.

16.

Overfalder nogen sin af Kongen forordnet Øvrighed i deris Embede / straffis paa Ære / eller Bodslod / efter Sagens Beskaffenhed.

16 Art.
Pag. 29
100. Art. 1. 2.
170. . . 29.
184. . . 49.
430. . . 1
916. . . 16.

17.

Overfaldis Dommer / eller andre

17 Art.
Pag 49.
99. Art. 1. 2.
120.
880. 882.
917. . 19.

dre Rettens Betiente / med Hug og Slag / naar de side Kongens Ret / da er dermed forbrut Liv og Boeslod.

18.

18 Art.
Pag 100 a.A. l. 2. 414. 901. 913. 916. 919. 991 999.

Vndsiger nogen Dommeren / eller truer hannem med noget Gevær / eller giver hannem Ubeqvems Ord for Retten / bøde fyrretyve Lod Sølv til Dommeren / og have sin Boeslod til Kongen forbrut / og derforuden være mindre Mand / om Ordene ere Dommerens Ære og Lempe for nær.

V. Cap:

Om Børns Forsømelse imod Forældre / Item Husbonds og Hustruis.

1. Art:

I. Art:

FIndis nogen at være sine Forældre Ulydig / og foragte deris christelige Formaninger til Guds Frygt / Ærlighed / Ædruhed / Fredsommelighed / Flittighed / Sparsommelighed og deslige / og det skielligen bevisis / miste Arv efter dennem.

2.

BAnder nogen sine Forældre / eller dennem Ubluelig tiltaler / eller paataler paa Ære og Lempe / miste Arv / og straffis med Jern og Arbejd paa Bremmerholm / om det er Mands-Person / eller i Spindehuset / om det er Qvindfolk / deris Livs Tid.

3.

SLaar nogen sine Forældre / da er det Halsløs Gierning.

4. Slaar

1 Art:
Pag: 263. Art: 8.
495 . . 2.

4 Art.
Pag: 885 Art: 8.

4.

SLaar Hustrue sin Husbond / og giør hannem Skade / da er det ligesom hun det mod een fremmet giort hafde.

5 Art.
Pag: 551. Art: 3.
554 . . . 9.
885 . . . 10
912 . . . 4
Forordning af 18 December: 1688. tillader Husbonde at sette sin uolydig Tienner til Soldat

5.

HUsbond maa refse sine Børn og Tyende med Kæp / eller Vond / og ej med Vaaben; Men giør hand dem Saar med Aad / eller Eg / eller slaar dem Lemmer sønder / eller skader dem paa deris Helbred / da straffis hand saa som hand een fremmet hafde giort Skade.

6.

DEn samme er og Hustruens Ret over hendis Børn og Tyende.

7.

HAndler nogen Husbond tyrannisk og Uchristelig med sin Hustrue /

5 Cap.

Hustrue / og det hannem skielligen overbevisis / da straffis hand med Bremmerholm/eller anden høj Straf efter hans Stand og Vilkor.

8.

8 Art.

Pag: 884 Art: 4.

Handler Hustruen Uchristeligen med sin Husbond / da straffis hun med Spindehuset.

9.

Ere Husbond og Hustrue lige skyldige til ond Forligelse imellem sig indbyrdis og forargeligt Levnet / da bør de begge at straffis saaledis/ som sagt er.

10.

10 Art:

Pag: 459. Art. 1.
469 . . 12.
551 . . 3.
867 . . 4. 5.
884 . . 5.
912 . . 4.

Handler nogen Husbond Ulovligen og Utilbørligen med sine Tienere / eller Bønder/ da er det ligesom saadan Gierning skeede imod

fremmede/ og de have Magt til at søge deris Ret imod Husbonden/ som imod een fremmet.

VI. Cap:

Om Manddrab.

I. Art:

HVo som dræber anden/ og det ikke skeer af Vaade/ eller Nødværge/ bøde Liv for Liv/ og enten hand udstaar sin Straf/ eller rømmer/ saa hand ej kand opspørgis og betrædis/ og dømmis fredløs/ da skal hans Hovedlod/ undtagen Jord/ være forbrut/ halfdeelen til den Dræbtis næste Arvinger og halfdeelen til hans Herskab.

1 Art:

Pag 157. 158. Art: 7. 12.
184 . . . . . 51.
187 . . . . . 55.
284 4
575. 576 . . . 10. 11. 13.
699 55
713 74
903 . . . . . 18.
911.
915 14
923 . . . . . 1.
930 1
932 5
967.
875 1
892 . . . . . 12.

2. Ere

Forordning om Mord uden Vaade og Nødværge 16 febr 1694. Art 3.
om grove Morderes Straf 16 Octobr: 1697.
Strandet Skib og gods 21 Martij 1705. 5. 8 Art:
om adskilligt Justicen Vedkommende 31 Martij 1719 dens 3 Post.

2.

ERe de fleere i Haandgierningen/ og have slaget/ saaret/ eller skadet den Dræbte/ da bør de alle at miste deris Fred.

3.

DEn Dræbtis næste Arvinger ere rette Eftermaalsmænd/ som skulle Sagen forfølge; Men forsømme de det/ og enten ikke ville/ eller og ikke kand/ udføre Sagen/ og deris Husbond ej heller vil sig Sagen antage/ eller og ingen ret Eftermaalsmand er til/ da er Øvrigheden og Jorddrotten/ paa hvis Grund Drabet skeet er/ forpligtet til at udføre Sagen til Ende/ og de tage Manddraberens halve Boeslod/ som ellers Eftermaalsmanden tilkom.

2 Art:

Pag 111.
893. 894.
910. 915.

3 Art:

Pag 122. Art: 6
167 . . 9. 10.
892.
896 . . 20.
915 . . 14.

Forordning at i Sager imod Morderne maae bruges slet Papier, og Dommene af Retten foruden betaling gives. 9 Dec: 1712.

4 Art.
Pag: 132.
184. Art: 51. 52.
915 . . . 14.

4.

Manddraberens Husbond skal være forpligtet til / naar hand advaris / at lade gribe Manddraberen / dersom hand ikke paa Drabstædet blev paagreben / og efter Dommen lade rette over hans Hals / hvortil Kongens Amptmænd / eller andre / som paa Kongens Vegne noget have at befale / skal være hannem beforderlige.

5 Art.
Pag 156 art: 7.
915 . . . 14.

5.

Forsømmer Husbonden det / da skal det Kongens Amptmand / eller Foged / i hvis Ampt det er / tilkiendegivis / og hand skal forpligtet være at lade straffe Manddraberen / og Kongen tager hans halve Boeslod / som ellers var Manddraberens Husbond tilfalden.

6. Ville

6 Art.

Pag. 7. Art. 5. 6.
156 . . 7.
887.
915 . . 14.

6.

Ville og ikke Kongens Fogder lade rette over Kongens Tienere / eller andre Husbonder over deris Tienere / da maa den / som Jorddrotter til den Gaard / som den Dræbte da iboede / eller ivar / det lade giøre / og tage saa Manddraberens halve Boeslod / som ellers Kongen eller Husbonden tilkom / og Kongens Foged / som ikke giorde sit Embeds Pligt / være skyldig til selv at betale Kongen saa meget / som Manddraberens halve Boeslod var / og derforuden tiltalis af Fiscalen paa hans Embede.

7.

Vetfærdige Qvindfolk / som deris Foster ombringe / skulle miste deris Hals / og deris Hovet settis paa een Stage.

8.

VOrder noget letfærdigt Qvindfolk med Barn/og med sin Barnefødsel i Dølsmaal omgaar/ og ikke bruger de ordentlige beskikkede Midler/ som hende og Fosteret i saadant Tilfald kunde betiene/ og samme Barn borte bliver/ eller paaskydis at være døt født/ eller i andre Maader forkommet/ da skal hun agtis saa som hun sit Foster med Villie hafde ombragt.

Pag. 948. a.l. 28. 29.

9.

INgen letfærdige og besovede Qvindfolkis Børn/ som uden Egteskab avlede ere/ og døde findis/ maa jordis/ før end Præsten derom advaret haver givet Øvrigheden det tilkiende/ hvilken strax lovligen dertil skal lade Synsmænd opkræve/ som den

6. Cap:

den Døde skulle syne. Findis da nogen kiendelig Tegn til Haandgierning/ eller til Mistanke billig Anledning/ at med Barnet ikke er lovligen omgaaet/ eller handlet/ da forfølgis Sagen lovlig til Tinge af Husbonden som andet Drab.

10.

DErsom nogen kand betrædis/ eller nøjagtig overbevisis/ enten sit eget/ eller andens Barn/ paa vilde Mark/ hvor Folk ikke ere/ eller lettelig formodis at komme/ at henlegge og forlade/ da skal den agtis som Manddraber/ og have sit Liv forbrut/ om end skiønt Barnet ved Guds Forsyn kunde findis og i Live erholdis; Men leggis det i Marken paa alfar Vej/ eller saa nær ved Bye/ at det Folk lettelig kand forrekomme/ da straffis den/

10 Art:
Placat angl: Børn, som af u. Christelige Mennisker henlegges og forlades paa Gaderne i Kiøbenhavn, den 20 Septembr: 1709.

den / som sligt giør / til Kagen / og brændis paa Kinden ; Men leggis Barn i Huus / eller Bye / hvor det strax af Folk kand findis og reddis / da straffis den det giort haver til Kagen uden Brænde.

II.

Hvo som raader og tilskynder nogen til at giøre anden Mand Skade / saa at hand derover bliver dræbt / bøde fuld Mandebod trende atten Lod Sølv ; Men skeer der anden Skade / da bøde halv saa meget / som den / der Skaden giorde.

12.

Hvo befaler / eller kiøber / nogen een til at dræbe / eller giøre anden Mand Skade / da agtis det ligesom hand selv hafde giort det med sin egen Haand.

13. Hvor

13.

HVor Tvist og Ueenighed iblant Folk sig begiver/ skal een hver/ som tilstæde er/ forpligtet være Ulykke og Manddrab at hindre og forrekomme; Men skeer Manddrab/ da Manddraberen at hindre/ at hand ej bortkommer. End undkommer hand/ da skulle de alle være pligtige til hannem at eftersette/ og føre tilstæde inden otte Dage derefter i det seeniste/ eller og een hver af dennem/ om de ere formuende/ give fuld Mandebod/ trende atten Lod Sølv. Have de ej Formue at udgive Bøderne/ da straffis/ som Formuen er til/ eller lide paa Kroppen med Fængsel/ eller Arbejd.

13 Art.
Pag: 576. Art: 12.
897 1
907 . . . . 7.
931 . . . . 3.
Forordning om Drabs Frihed 6 February 1694.
Straf for de som lader Mordere undkomme 21 Sept: 1695.
Grove Morderes Straf 16 Oct: 1697.
Angaaende Fyttergodset 10 Aug: 1695. Art: 24.

14.

HAver nogen af de Hosværende været i Haandgierning med til

14 Art.
Pag: 887. Art: 2
911 . . . . 1.

Drabet/da gaais derom/som tilforn sagt er.

15 Art.
Pag. 96. Art. 7.
117 . . 7.
669 . . 6.
916 . . 15.

15.

Sigter den Dræbte/før end hand døer/og imens hand haver sit fulde Vid/nogen for Banemand/og hand benegter det/og aldelis ingen Vidne er/som om Gierningen kunde bære Vidnisbyrd/da bør den/som saa sigtis/sig ved sin Eed at befrie.

16 Art.
Pag. 916. Art. 15.

16.

Sigtis nogen for Drab/eller anden Misgierning/og hand med lovfaste Vidner beviser/at hand var saa langt fra Stædet/hvor Drab eller anden Misgierning skeede/den Dag/som det skeede paa/at hand kunde ikke fare der to Gange imellem om Dagen/til eller fra/og var den Tid enten i Kirke/paa Ting/paa Skib/eller i For-

6 Cap.

i Forsamling/ da bør hand at være angerløs for den Sag/ som hand sigtis for.

17.

SKeer Drab af nogen i Vildelse og Raserj/ da bør hand ej paa Livet at straffis/ men af sin Formue/ som hand haver/ eller kand derefter bekomme/ give til den Dødis Arvinger fuld Mandebod trende atten Lod Sølv.

17 Art.
Pag 134. Art: 7.

18.

DEt samme er og om Drab/ som af Barn begangis/ der ej er sine fulde tj Aar.

18 Art.
Pag 157.

19.

DRæber den/ som er imellem tj og fiorten Aar/ anden/ have forbrut sin Hovedlod til den Dødis Arvinger og sit Herskab/ og straffis med

19 Art.
Pag: 150. 157.
Forordning om Strandt Skib og gods 21 Martij 1705. 5. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 16 og 20 Art.

Riis paa Kroppen; Men er samme Barn ellers for Ulydighed og Skalkhed bekient/da bør hand sin Livs Tid at trælle og arbejde hvor hand hendømmis.

20.

Bod for Manddrab maa ej fæstis/ eller nogen Forligelse skee imellem Manddraberen og den Dræbtis Arvinger/ eller Venner / før end Dommeren haver kient i Sagen. End fæstis den før/ da skal samme Bod være forbrut til den Dræbtis Herskab/og hand skal være pligtig Sagen at forfølge. Giør hand det ikke/da skal Øvrigheden og Jorddrotten / paa hvis Grund Drabet skeet er/det efterkomme/og de tage saa den Bod/som Ulovlig fæst eller udlovet var.

21. Den/

21.

DEn/som sig selv ombringer/have sin Hovedlod forbrut til sit Herskab / og maa ej begravis enten i Kirken eller paa Kirkegaard/ med mindre hand giør det i Sygdom og Raserj.

22.

HVo som overbevisis at have villet ombragt nogen med Forgift / eller i andre Maader / have forbrut sit Liv.

VII. Cap:

Om Afhug og Saar.

I. Art:

SKær / eller afhugger / nogen forsætligviis/ eller af Foragt/

21 Art:

Pag 283. Art: 2.
906 . . . 4
927 . . . 9.

1 Art:

Pag: 892. 893. Art: 11. 13.
911 . . . . . 2.
916 . . . . 17.
919 . . . . 22. 24.
925 . . . . . 5.

anden Mands Næse / Øre / Tunge / Haand / Fod / Fingre / eller deslige Lemmer / eller slaar / eller stikker hans Øje ud / da bør hand at straffis paa Holmen i Jern sin Livs Tid / eller at miste sin Fred / og hans Boeslod være forbrut / halfdeelen til den hand haver skadet / og halfdeelen til sit Herskab ; Men skeer det i Slagsmaal / at mand mister nogen af disse Lemmer / da bødis for hver af dennem fuld Mandebod / trende atten Lod Sølv.

2.

Z Art: Pag: 575. Art: 11. 916 . . . . 17. 18.

HUgger / stikker / eller slaar / mand anden Saar / da bødis for hver Saar / som ej er beenhugget / eller igiennemstunget trende tre Lod Sølv.

3.

END er det Hulsaar / eller beenhugget /

7 Cap:

hugget / saa at Been tagis af / eller Arret er i samme Been / og flyder op og neder / eller tvennit / som haver to Hul / saa som mand vorder stunget enten igiennem Laar / eller Læg / eller Haand / eller andenstæds / da bødis trende sex Lod Sølv.

4.

VOrde Mands Lemmer lydte / og vorde dog noget nyttige / saa at hand kand baade krympe og rekke dem / da bødis trende tolv Lod Sølv.

5.

END vorder noget Lem døt og Unyttigt / da bødis derfor ligesom det var gandske afhugget.

5 Art:
Pag: 896. Art: 20.
898 ..... 1.

6.

FOr alle de Saar / som mand ej kand skyle med Klæder / eller Haar / som er Saar i Ansigt og paa Hæn-

Hænder/bødis halff meere end for andet Saar.

7 Art.
Pag 896. Art. 20.
906. 917.

7.

MEn vorder der Lyde paa / saa som om Munden stander vrang og skev / eller Øje / eller Næse/da bødis halff Mandebod / trende nj Lod Sølv.

8 Art.
Pag 906. 909.
917. 919.
925. 930.

8.

VDr Stavshug og Steenshug og Beenshug og Nævehug og Haargreb og Jordskuf bødis trende sex Lod Sølv.

9.

VNd vorder mand trælbaaren / saa at hand ikke kand bære sig selv af det Stæd / men maa agis / eller bæris derfra / saa at hand ligger deraf beenbrut og Ufør/da bødis derfor halff Mandebod / trende nj Lod Sølv.

10. J

7 Cap.

10.

10 Art.

Alle disse Stykker skal den / der Gierningen giorde / foruden forskrevne Bøder betale Badskerløn / opholde den / som Skaden haver faaet / med hans Kost imidlertid / og give hannem een billig Penge for Lyden og Skaden / som den af gode Mænd sat vorder / efter beggis Vilkor og Lejlighed.

Pag: 910. Art: 13. 924. . . 2.

11.

11 Art.

Slugger mand anden Saar / eller stinger til Blods i Kongens Gaard / da skal den det giorde miste sin Haand.

Pag: 887. 913.

12.

Slaar mand anden Puft / Kæpshug / eller anderledis / i Kongens Gaard / saa at ej kommer Blod ud /

da skal Hand stingis igiennem sin Haand / og ristis ud imellem Fingerne.

13.

Vider mand anden/saa at Hand der af fanger Lyde/og det ej skeer af Nødværge / da skal Hand først betale Skaden/og dernæst straffis yderlig paa sin Formue efter Skadens Beskaffenhed.

14.

Drager mand Kniv til anden/ enddog Hand ingen Skade gior dermed/bøde trende fem Lod Sølv.

15.

Vjør Hand Skade med den / da bøde Hand foruden rette Bøder trende femten Lod Sølv.

16.

Drager mand sit Sværd / eller Kniv/

7. Cap:

Kniv / eller spænder sin Bysse og legger Hanen paa imod anden med vred Hue i Kongens Gaard / da skal hand stingis igiennem sin Haand / om hand bliver greben med ferske Gierninger / enddog hand ingen Skade giorde dermed.

17.

Drager mand Kaarde eller Kniv til anden / eller med Hug og Slag overfalder nogen / i Kongens Nærværelse eller Paasyn / da haver hand forbrut sit Liv.

18.

18 Art.

Pag. 886. Art. 1. 923. . . . 1.

Ager / eller rider / nogen forsætligen paa Mand / Qvinde / eller Barn / og giør dennem Skade paa Liv / Helbred og Lemmer / da er det ligesom hand hafde giort det med sin egen Haand / og straffis paa Liv / el-

ler Bøder / som Skaden er. Giør hand det af Fremfusenhed / eller Uagtsomhed / da straffis hand med Jern.

VIII. Cap:

Om Udfordringer og Dueller.

I. Art:

1. Art.
Pag: 158. Art: 12.
875 . . . 1.
886 . . . 1.
897 . . . 21.

HVo som udfordrer nogen i Duel enten til Hest / eller Fods / i hvo hand og er / og i hvad Aarsag hand og dertil kand synis at have: Og den / som møder / naar hand i saa Maader enten muntlig / eller skriftlig / bliver udfordret / have forbrut deris Bestillinger / som de have / tillige med al deris Gods / rørendis og Urørendis / saa vel som deris Liv / efter Saagens Beskaffenhed. 2. De /

2.

DE / som lade sig bruge til Secunder, og møde paa Stædet / og ikke forhindre / at Parterne komme til Slagsmaal / være lige Straf undergivne.

3.

HVo som lader sig bruge til at ankynde Udfordringen / enten muntligen / eller ved aaben Cartel, bøde tre hundrede Lod Sølv / og hvis hand ikke haver Penge at bøde med / da straffis med Fængsel i tre Maaneder. Er det lukt Cartel, som nogen frembær / og hand giør sin høyeste Eed derpaa / at hand ikke viste hvad den indeholte / være angerløs.

4.

INgen / som omkommer i nogen Duel / Hovedmand / eller Secund,

4 Art.
Pag. 271. 272.
284. . . Art. 4.
897. . . . 21.
931. . . . 4.

maa enten i Kirken / eller paa Kirkegaard / begravis.

5.

Den / som udfordris og ikke møder / skal aldelis være frj for al ond Eftertale / og det bør ikke at komme hans Ære og Respect til nogen Forklejning i nogen Maade / saa som den / der hørsommeligen sig efter Loven haver forholdet ; Og hvis nogen skielligen overbevisis at have hannem derfor ilde eftertalt / da bør den at lide paa sin Ære.

6.

6 Art. Pag: 900 Art: 8. 917 . . . 18.

Hvo som giver Aarsag til Udfordring / saa som / at hand uden Aarsag begynder nogen Klammerj / og enten med Ærrørige og Skieldsord eller og med Gierning / saa som / med Drefigen / Pryglen og deslige / nogen

S. Cap.

nogen angriber/og ilde med hannem handler/ skal derfor straffis paa Penge/med Fængsel/med sin Bestillings Fortabelse og anden haardere Straf/ efter Sagens Beskaffenhed og den Forurettedis Stand og Condition; Og skal derforuden med Afbedelse og anden Erklæring efter Dommerens Sigelse giøre den/ som saaledis forurettet er/ nøjagtig Satisfaction.

7.

7 Art.
Pag. 75. Art. 23.
893. . . 13.
896. . . 20.

Hvo som nogen Videnskab haver om saadanne Dueller og Slagsmaal/ være sig Verterne i offentlige Herberger/eller Kroer/eller og de/som findis i saadanne Samqvemmer/ hvor Anledning til Udfordringer og Slagsmaal givis/ skal det betimeligen dennem/ som Jurisdiction paa de Stæder have/ aabenbare/ at Ulykke kand

kand forrekommis. Dølge de det/ betale fuld Mandebod.

8.

Alle Kongens Embedsmænd/ som nogen Jurisdiction have/ Civil eller Militariſk/ i Kiøbſtæderne og paa Landet/ paa de Stæder/ hvor ſaadanne Tviſtigheder indfalde/ ſkulle alvorligen under deris Beſtillingers og Beſoldningers Forbrydelſe holde over dette/ ſom her forſkrevet ſtaar/ og førſt af yderſte Magt forhindre/ at ingen ſaadan Slagsmaal ſkeer/ men ſkaffe den Forurettede Ret/ ſaa ſnart det for dennem angivis.

7 Art. Pag 13.

9.

Er den Skyldige af Adel/ eller lige ved Adel privilegeret, da ſkal Amptmanden/ i hvis Ampt det forefaldet er/ ſtrax kalde tvende næſt

hoeſt-

boesidende af Adel/eller lige ved Adel privilegerede, til sig/og uden Ophold med dennem dømme i Sagen.

10.

Er den Skyldige i virkelig Krigstieniste / skal der strax holdis Standret over hannem af den høieste Krigs-Officerer, som er næst ved Haanden/ være sig General, Oberst/ Oberst Lieutenant, Major, Ritmester/ eller Capitaine.

11.

Er den Skyldige af anden Stand og Forurettelsen er skeet paa Landet/ da skal Herretsfogden være forpligtet strax at holde Ting/enddog det ikke rette Tingdag er/og dømme i Sagen. Jligemaade skal Byefogden/ eller andre Dommere i Kiøbstæderne/ forholde sig/ om Forurettelsen er skeet i Kiøbstæd.

11 Art.
Pag. 22. Art. 24.

12.

VIl den Skyldige indstævne Dommen til høiere Ret/ da bør det hannem ei at tilstædis/ med mindre hand stiller nøiagtig Borgen for sig/ eller bliver Borgen for sig selv.

13 Art. Pag 51. Art. 7. 74. . . 22.

13.

PRocesternis Omkostning betaler den Skyldige til den Forurettede skadisløs.

IX. Cap:

Om Husfred/ Kirkefred/ Tingfred/ Vejefred/ Plovfred.

1 Art. Pag: 886. Art. 1. 915. . . 12. 923.

1. Art:

HVo som far med oplagt Raad til anden Mands Huus/ eller Gaard/

Gaard/enten hand haver det til Leje/ eller Eje/eller hvad Slags Boelig det er/ som hand haver ført sig selv og sit Gods udj/eller Skib/ og dræber der enten hannem/hans Hustrue/Børn/ Tyende/eller Giest/som der er indbøden/ eller til Herberg/ da bør hand at miste sin Hals/og hans Hovet at settis paa een Stage/saa vel som alle de/der ere i Flok og Følge med/og alle deris Boeslodder at være forbrutte/ halfdeelen til den Dræbtis Arvinger/ og halfdeelen til deris Herskab.

2.

2 Art.

Pag. 554 Art. 9
897. . . . 1.
913. 914.
950. . . . 2.

OM gior hand dennem anden Skade med Afhug/eller Saar/ eller i andre Maader dem udførmer/ da bøde hand over andre rette Bøder trende fyrretyve Lod Sølv.

3.

Kommer mand fredelig i anden Mands Huus/ og findis satte og samdrægtige med hin anden/ og vorde siden Usamdrægtige og komme i Slagsmaal/ da er det ej Husfred.

4 Art.
Pag. 551. art. 3.
554. . . 1.
884
885. . . 5. 10.

4.

Det er ej heller Husfred/ om Husbond/ eller Hustrue/ slaar deris Børn/ som ere i Fællig med dennem/ eller deris Tyende/ i anden Mands Gaard.

5.

Vorder mand af sin Uven overfalden/ og flyer for hannem i anden Mands Gaard/ eller Huus/ til at frj sig/ og hand forfølgis af hannem der ind/ da/ hvis paa hannem der brydis/ er det lige saa fult/ som det skeede i hans eget Huus og Gaard.

6. Hug

9 Cap.

6.

6 Art.

Pag. 147. Art. 3.
911.
914.
919
950.

Ligger/ eller stikker/ mand i anden Mands Bord/ Vegge/ Døre/ Bislag/ Vinduer/ Vinduesskreder/ eller andet hans Boeskab/ eller slaar hans Vinduer ud/ eller ind/ betale Skaden og derforuden trende fyrretyve Lod Sølv.

7.

Hvo som bestiger Kongens Huus inden/ eller uden/ som er befæstet med Muur/ Grave/ eller Planker/ eller som Port er for/ miste sit Liv.

8.

8 Art.

Pag: 901 Art: 11.
950 . . . 1.

Hvo som i Kongens Gaard opslaar Kielderdøre/ eller andre Lukkelser/ eller overfalder Kok/ Kielderswend/ eller nogen/ som Befalning haver/ miste sit Liv.

9 Art.
Pag: 20. art. 24.
132. 133.
134. . . . 1. 3. 6.
144. . . . 21.
147. . . . 3.
913. . . . 6
919.

9.

VInder mand nogen i sit eget Huus uden Skyld/ eller tager hannem/ hans Hustrue/ Børn/ Tyende/ eller Giest/ og fører dennem bort med Vold og Uret/ da bøde hand og een hver/ som var med i den Gierning/ trende fyrretyve Lod Sølv.

10. Art.
Pag: 80. 411.
413. 919.

10.

DEt samme er og/ om nogen med Uret tagis i anden Mands Huus/ paa Gade/ Vej/ Mark/ eller Skov/ og imod sin Villie andenstæds bortføris.

11 Art.
Pag: 950. art. 1.

11.

DOg skal ingen bøde for Voldførsel efter Markeskiels Tal; Men det regnis for et Vold/ naar nogen voldføris/ og ikke for meere eller fleere Vold.

12. Lig-

12 Art.
Pag: 910 Art: 1
916 . . 15
930 . . 2.
933 . . 7.
960.
966 . . . 1.

12.

LIgger Stiemand paa Skov/ eller i Skyel/ eller paa farende Veje/eller nogen bryder ind i Mands Huus og Boelig/ og myrder noget Menniske/ da/ om hand vorder taget ved Gierningen/ haver hand forbrut sit Liv/ og bør at leggis paa Stægle og Hiul/og hans Hovedlod være forfalden til Herskabet og den Dræbtis Arvinger.

13 Art.
Pag: 930.

13.

SAnd undkommer hand/ da være fredløs og straffis/som sagt er/ om hand kand antreffis.

14 Art.
Pag: 886. Art: 1. til 6. incl.

14.

SAa skal ellers alting med Mord saaledis forfølgis/ som sagt er om Drab i det siette Capitel.

15. Giør

15 Art.
Pag: 115. art: 1.
884
894 . . 16.
966 . . 1.

15.

Bjør Stiemand nogen Saar/og ikke paa ferske Gierninger gribis/ og sigtis derfor af den/som saaret er/ værge sig med sin Eed/ og derforuden lovligen bevise/ at hand ikke var paa det Stæd/ som Gierningen skeet var.

16 Art:
Pag 100.
170. Art: 29.
184 . . . 19.
887 . . . 18.
891.

16.

Hvo som i Kirken/ paa Kirkegaard/ paa Ting/ eller nogen anden Stæds/ som Dom og Ret settis/ tager til Verie/ høder/ eller truer nogen Mand med vred Hue/ eller væbnet Haand/ enddog hand ingen Skade giør/ bøde for hver Sinde hans Brøst saa findis trende tj Lod Sølv.

17 Art:
Pag: 897. 898. art: 1. 2.

17.

Nd hugger/ eller stikker hand/ saa det bløder/ og saa at Saar vorder/

9 Cap.

vorder/da bøde hand for Saaret efter Loven og derforuden trende fyrretyve Lod Sølv.

18.

18. Art.

Pag: 898. Art: 2.
900 . . . 8.
901 . . . 12.
906 . . . 6.
909.
914. Art: 20. 21.

END slaar hand Pust og Nævehug/ Stavshug/ eller i andre Maader/ da bøde hand og derfor efter Loven og derforuden trende femten Lod Sølv for Kirkefred/ eller Tingfred.

19.

19 Art.

Pag: 99. Art: 1.
881 . . . 19.
907 . . . 7.
912 . . . 4.
916.

HVo som paa Tinge overfalder/ slaar/eller med Haandgierning forgriber sig imod sin Vederpart/ naar de med hver andre staa for Rette/ da skal hand ikke alleeniste bøde derfor efter Loven og for Tingfred/ men og for slig motvillig Dristighed og Overlast straffis med Gabestok/ eller Fængsel/ eller anseelig Penge-

straf / efter den Skyldigis Formue / Stand og Vilkor.

20 Art.
Lag 30. 31. Art. 3. 4.
112 . . . . 23.
710 . . . . 16.
917 . . . . 18.

20.

Overskieldis / truis / eller overfaldis / Varsels- eller Stævnings-Mænd / naar de Varsel eller Stævning forkynde / af dem / som kaldis / da bødis derfor som for Tingfred.

21 Art.
Lag. VII. Art. 24. 25.
917 . . 18.

21.

Overfaldis Præst i Kirke / eller paa Kirkegaard / med Hug og Slag / naar hand sin Tieniste forretter / da er dermed Liv og Gods forbrut; Men overfaldis hand paa samme Stæder for / eller efter / Tienistens Forretning / da bødis dobbelt saa meget / som ellers / om een anden Person var overfalden.

22. Hvo

22.

22 Art. Pag. 868. Art. 1. 897. . . 1.

Hvo som saarer nogen paa den Dag / som helligholdis / bøde foruden rette Bøder ogsaa Helligbrøde.

23.

Kirkefred og Tingfred regnis fra mand drager fra sit Huus ret Vejen til Kirken/eller Tinget/og siden fra Kirken / eller Tinget / ret Vejen hiem til sit Huus; Dog at mand ej tager af Vejen/eller tager andre Ærinder for.

24.

24 Art. Pag. 892. 897. Art. 1. 900. 913. 952. Art. 10.

Hvo som overfalder sagisløs Mand paa Torvevej / Torv / Gade/ eller i Stræde / eller Vejfarendis Mand / eller Bonde / der holder paa sin Plov/ og slaar/ hugger/eller stikker hannem, / bøde foruden rette Bøder trende fyrretyve Lod Sølv.

X. Cap:

Om Skade af anden Mands Vaaben / eller Fæ.

I. Art:

Udlaaner nogen sine Vaaben/ Kaarde/Kniv/Staver/Kæp/ eller noget saadant / som mand kand giøre Skade med/ til anden Mand/ naar hand er i Trette og Klammerj med nogen/eller og det bevisligt giøris / at det var hannem vitterligt / som udlaante dem/ at den anden ville giøre Skade dermed / og den / som fik Vaaben i Hænde / giør nogen Skade dermed/ da bøder den/ som

som dem udlaante / halv saa meget som den / der Skaden giorde.

2.

Fanger mand Skade af anden Mands Hors / eller Nød / eller noget andet Fæ / eller Hund / som gaar løs / og den / som Skaden fik / ikke selv foraarsagede det / da skal den / som Fæet eller Hunden ejer / give Badskerløn. End fanger hand Lyde deraf / da bøde den / der Fæet eller Hunden ejer / Lyden efter Sagens Beskaffenhed.

7 Art. Pag. 803. 923. Art. 6.

3.

Dræber nogen Mands Hest / eller noget andet Fæ / som mand lovligen maa have / noget Menniske / da skal Ejermanden bøde tre Lod Sølv / og giøre sin Eed / at hand ej viste / at det Fæ hafde den Vane. End skeer

det anden Gang / imens hand haver saadant Fæ i sin Hævd / da affone det hos den Afdødis Arvinger efter sin Formue.

4 Art. Pag 824 art: 10.

4.

Eder mand vilde Dyr op / som ere Ulve eller Biørne; Hvad Skade de giøre / derfor bøder Ejermanden og den / som dem i Hævd haver / ligesom hand den selv giort hafde.

5.

Ilde / stange / eller slaa / een Mands Bæster / eller Fæ / anden Mands Bæster eller Fæ ihiel / da skal den / som ejer Bæst / eller Fæ / der Skaden giorde / betale den anden half saa meget / som det Bæst / eller Fæ / var værdt / der dræbt blev / saa fremt at det / som dræbt blev / var saa got / eller bedre / end som det / der dræbte; Men var

var det/som dræbt blev/ringere end det/ som dræbte/ da skal dets fulde Værd betalis.

6.

BIder Hund anden Mands Ovæg ihiel/eller jager det i Uføre/da bøde den/der Hunden ejer/første Gang half Skaden; Men skeer det tiere/ da bøde for hver Gang heel Skaden.

6 Art.
Pag: 803. 902. 921.

XI. Cap:

Om Vaadis Sierning.

I. Art:

DRæber mand anden af Vaade imod sin Tanke og Villie til at skade enten den Dræbte/

1 Art.
Pag: 485. Art: 48.
886 . . . 1.
903 . . . 18.
926 . . . 8.
930 . . . 30.
995 . . . 10.

te / eller nogen anden / med den Gierning / bøde fyrretyve Lod Sølv til den Dræbtis Arvinger alleene og dermed være angerløs.

2.

Saarer mand anden af Vaade imod sin Tanke og Villie / betale Badskerløn og den Saaredis Kost / imens hand lægis / og være frj for anden Bod.

3.

Slugge to Mænd i Skoven sammen / og den eenis Øxe slipper af Skaftet uden hans Villie / og hand giør sin Eed derpaa / da er det Vaade hvad Skade deraf skeer / og bødis intet derfor.

4.

Skyder / eller kaster / nogen over Huus / Skib / eller Plankeverk / eller

7 Art. Pag: 901. art. 10

3 Art. Pag. 926. art. 8.

11 Cap.

eller nogen slig Unødig Gierning giør/ og anden deraf fanger Skade/ Saar/ Meen/ eller Bane/ imod dens Villie/ som det giorde/ og hand giør sin Eed derpaa/ da bøder hand for Drab fyrretyve Lod Sølv til den Dræbtis Arvinger/ og til Husbonden tyve Lod Sølv; Men for Saar og Lyde half saa meget/ som hand skulle bøde/ om hand det med Villie hafde giort.

5.

5 Art.

Pag. 897. art. 1.

SLugger/ slaar/ eller stikker/ nogen til een med vred Hue/ at hand vil skade hannem/ og rammer een anden/ da er det ej Vaade.

6.

OM om nogen gaa sammen i Favn at brydis/ eller dragis i Hænder/ eller noget sligt anfange/

med beggis Villie og ikke af vred Hue/da forvare hver sig selv. Fanger nogen Skade i slig Tilfald/og den anden haver Mistanke til hannem/ at hand giorde det med Villie / da værge sig med sin Eed/ at det ej skeede med hans Villie/ og bøde intet uden Badskerløn og Omkostningen.

7.

Lægger nogen spent / eller ladt/ Bysse eller Pistol fra sig/ og nogen deraf fanger Skade / da bøder den / som dem saaledis fra sig lagde/ halv saa meget / som hand burte at bøde/om hand af Vaade selv Skaden giort hafde.

8.

P Art. Pag. 924. Art. 1. 4.

Tager nogen anden Mands Byssе/eller Pistol/ i Hænde/ som er ladt/ og veed det ikke/ og den gaar af for

11 Cap.

for hannem og giør Skade / og hand giør sin Eed derpaa / at hand viste det ikke / da er det Vaade / og bøde derfor som for Vaadis Gierning / enten det er Drab / eller Saar.

9.

9 Art.

Pag. 485. a. A. 48. 897. 929.

DRukner mand i anden Manns Brønd / eller Hule / i Gaard eller paa Gade / som ej lovlig er / eller Leergrav / som ej er vel med Gierde forvaret / og derforuden fire Favne fra Alvejen / da bøde de / som Vandet høre til / eller som Leergraven giort have / samtligen til den Drukkedis Arvinger fyrretyve Lod Sølv.

10.

SNd drukner mand i Mølledam / eller Fiskevark / eller falder selv neder af Huus / eller Huus paa hannem / da bødis ej derfor.

11.

Naar nogen reiser mand Huus / nyt eller gammelt / da bør det fæstis / saa hver Mand kand være skadisløs. Giøre de det ikke / som Huset reist have / før end de gaa derfra / og det falder nogen Mand til Døde / bøde fyrretyve Lod Sølv til den Dødis Arvinger.

12.

Falder gammelt brøstfældigt Hus paa nogen Mand til Døde / og det bevisis / at Ejermanden haver været tilforn advaret at forvare Huset / at det ej skulle giøre Skade / da bøde hand fyrretyve Lod Sølv til den Dødis Arvinger / og derforuden betale al den Skade / som deraf er foraarsaget.

13. Druk-

11 Cap:

13 Art.
Pag: 255. art. 10.

13.

DRukne smaa Børn/ som ikke kunde vare sig selv/eller anderledis omkomme/formedelst Forældrenis Uagtsomhed/da stande Forældrene aabenbare Skrifte/ og give noget til de Fattige efter deris Formue.

14.

LIgge Forældrene deris egne Børn ihiel af Forsømmelse/stande iligemaade aabenbare Skrifte og give noget til de Fattige første Gang. Skeer det anden Gang/ da straffis den/som det giort haver/paa sin Formue/eller Liv/ efter Sagens Beskaffenhed og Omstændighederne.

15.

LIgger nogen andens Barn ihiel/ straffis med Spindehuset første Gang; Skeer det anden Gang/have forbrut sit Liv.

XII.

XII. Cap:

Om Nodværge.

1. Art:

1 Art.
Pag: 886. Art: 1.
900 . . . 8.
923.

DEt skal være een hver / som voldeligen overfaldis med Slag / Hug / eller Sting / tillat at værge sig selv / sit eget Liv / eller sit eget Gods / med hvad Verie hand mægtig er.

2.

2 Art.
Pag: 886. Art: 1.
915 . . . 12.
966 . . . 1.

OVerfalder nogen anden / og tragter hannem efter Livet / eller haver lagt sig i Veje og Lave for hannem til at giøre hannem Skade med Aaraad / og hand selv derover vorder dræbt / da ligger hand paa sine egne Gierninger / og den / som sit Liv værgede / være sagisløs.

3. End

3.

3 Art.

Pag. 893. Art. 13.
924 . . . 1.

END bliver nogen Usamdrægtig med een anden / og begærer Fred / og dog overvældis af den anden / og kand ej slippe / men bekommer Saar og Hug / da / dersom hand da dræber den anden til at forsvare sit eget Liv / beholde hand sin Fred / og bøde fyrretyve Lod Sølv til den Dræbtis Arvinger.

4.

4 Art.

Pag. 271. Art. 19.
284 . . . 4.
905 . 906 . 4.
945 . . . 24.

FAnger mand Saar i Horeseng med anden Mands Hustrue / og kommer hand levendis derfra / og vorder dog død af samme Saar / da ligger hand paa sine egne Gierninger / og Husbonden være sagisløs; Og fanger Hoerkarlen Afløsning ved Præsten / før end hand døer / da maa hand i Kirkegaarden begravis. Men

bliver

bliver Hand dræbt i Horesseng/da skal Husbonden føre til Tinget Dyne og Lagen blodige/som Hand dræbte Hannem paa/og da skal den Dræbte ligge paa sine egne Gierninger/ og begravis uden Kirkegaarden.

5.

5 Art. Pag: 886. Art: 7.

MEn dræbis Hand uden Horeseng/ enddog Horesagen er aabenbarlig/ da gaais derom/som om andet Drab.

6.

DEt er ej Nødværge/dersom mand Have været i Slagsmaal sammen/ og ere blevne skilte ad/ og den/ som var overvældet enten med Skændsord/eller Trusel/giver Aarsag/at de komme igien til Slagsmaal/ og saa dræber sin Vederpart.

7. Bry-

12 Cap:

7 Art:

7.

BRyder nogen ind om Nattetide i Mands Huus/ eller Boelig/ til at stæle hans Fæ/ eller Gods/ og hand derover bliver dræbt af den/ som vil forsvare sit Gods / da ligger hand paa sine egne Gierninger.

Pag: 133. Art: 2.
950. . . 2.

8.

DRæber mand anden af Nødværge/ og dog af frygt for Sagens Udgang undviger/ da skal hand/ saa snart hand kommer i sin Frelse/ inden Maanets Udgang i det længste forfølge Sagen til sin Undskyldning; Men hvis hand det ikke giør/ da holdis hand for Manddraber.

9 Art:

9.

DOmmis nogen til Bod for Drab/ da skal dog ikke Kongens Amptmand/ eller Foget/ lyse Kongens Fred

Pag: 895. 896. Art: 17. 20.

over hannem til Tinge / før end Bøderne ere betalte / eller i Retten nedsatte / om ingen findis af den Dræbtis Arvinger / som dem ville / eller skulle / opbære.

10.

FOrdrister den Dødis Slegt sig at fejde / eller fejde lade / Manddraberen / eller hans Slegt / naar hand til Bod dømt er / og hand den betalt haver / da bøde de deris trende fyrretyve Lod Sølv / og udlegge igien til Manddraberen de Bøder / som vare opbaarne.

XIII. Cap:

Om Løsagtighed.

I. Art:

HVo nogen Qvindis-Person beligger / bøde til sit Herskab fire og

1 Art:
Pag: 154. Art: 2
237.
272 . . . 20.
293 . . . 16
505 . . . 12.
508 . . . 14. 3 punct
691.
948 . . . 29.

Forordning om Milit: Personers Straf for Leyermaal, og ellers om de for andre erklæret falskelig at være Barnefader und Videre 29 Decembr: 1696.

Alle i almindelighed deres Straf, naar de ikke kand betale Leyermaals Böderne, 5 Janv: 1714.

angaaende Jorde Mödre 30 Novembr: 1714.

og tyve Lod Sølv/og Qvindfolket tolv Lod Sølv/og stande begge aabenbare Skrifte. Have de ikke Middel til Bøderne/da straffis de efter deris Formue og med Fængsel paa Kroppene; Men dersom de egte hver andre/ da betale hand til Bøder half femte Lod Sølv og hun half saa meget/og være frj for Skriftemaal. 2.

2 Art.
Pag 157. Art. 10
543 . . 41.

Eligger nogen Formynder sin Myndling/ eller Lavværge den Enke/som hand er Lavværge for/ da bør hand/om hand ledig er/at egte hende/om hun vil. Vil hun ikke/ da haver hand forbrut sin halve Hovedlod til hende foruden Bøderne til Herskabet. Kand hand ikke egte hende/formedelst hand gift er/ da haver hand forbrut sin heele Boeslod til lige Deele imellem hende og Herskabet.

3 Art.
Pag: 946. Art. 25.

3.

Dersom nogen for anden vorder mistænkt og berøgtet at leve et letfærdigt/eller skammeligt/Levnet med hver andre/ bør dem ikke alleene at paaleggis/ sig fra hver andre endeligen at entholde/ men om de ere ledige Personer/slet af Byen/Sognet og vel Herredet fra hver andre sig at begive; Og hvis de det ikke giøre/skulle de udstaa Kirkens Disciplin og straffis af deris Herskab.

4 Art.
Pag: 491. Art. 1.
939. . . 10.
Forord: 5 Marti 1734

4.

Dersom nogen enten selv/eller ved andre / beder om een Dannemands Daatter / og derover beligger hende/før Trolovelsen skeer/eller hand faar endelig Svar / da skal hand endeligen tage hende til Egte / om hendis Forældre/eller Formyndere/ ville det

13. Cap.

det samtykke. Ville de ikke / da bør hand at give hende een hæderlig Hiemgift efter hans Formue.

5.

Det samme er og / dersom nogen beligger anden Møe / eller Enke / som tilforn haver været Uberøgtet. Siger hand nej for Gierningen / og hun kand hannem det ej overbevise / da værge hand sig derfor med sin Eed.

6.

Sigter Qvindfolk nogen Mands-Person / at hand hende beligget haver / og saaledis aabenbarer sin egen Skam / og giør sig selv til Hore / og ingen Kiends Gierning findis dertil / da bør hun det at bevise / eller bøde sine tre Mark som een Løgner.

6 Art.
Pag. III. Art. 20.
515. . . 15.
938. . . 7.
998. . . 2.

7 Art.
Pag 937. Art. 6.
947. . . 26.
998. . . . 2.
1001. . . . 7.

7.

Ejger og Mands-Person sig at have haft legemlig Omgængelse med Uberøgtet Qvinde / Enke / eller Møe / og hand det ej skielligen kand bevise / bøde iligemaade sine tre Mark som een Løgner.

8 Art.
Pag 942. Art. 16.

8.

Dersom nogen befindis Ublueligen at have skændt den eene Uberøgtede Møe / eller Enke / efter den anden / tre eller fleere / da skal hand ikke alleeniste bøde som forskrevet staar / men og straffis enten paa Livet / eller i andre Maader med høyeste Straf / andre til Exempel og Forskrekkelse.

9.

Men er det med berøgtede Qvindfolk hand saadant haver begaaet /

13. Cap.

gaaet/da straffis hand paa Formuen og paa Kroppen med Fængsel/og hun tredie Gang uden al Naade til Kagen.

10.

10 Art.

Hader nogen fornemme Mands Enke/eller Daatter/i hvad Stand de ere udj/ Geistlig eller Verdslig/sig i Uære beligge/ da maa hendis Værge/saa fremt hand og næste Frænder ikke hende ville benaade/ hende strax tage/ og fængslig lade indsette og forvare i hendis Livs Tid/og alt hendis Gods til sig annamme/ og det altsammen nyde og beholde/ saa længe hand hende saa i Fængsel og Forvaring holdendis vorder; Dog naar hun døer/ skal hendis Gods strax igien komme til hendis næste og rette Arvinger/eller Egtebørn; Og hvem i saa

Pag. 160 Art. 15.
495. . 2.
883. . 1.
936. . 4
941.
947. . 26.
1000. 1001. 7.

Maa-

Maader beligger nogen fornemme Mands Enke / eller Daatter / da skal hand agtis som mindre Mand / med mindre hand hende med hendis og hendis Værgis og Frænders Villie og Samtykke egter.

11.

HVo som i Kongens Gaard kræn-ker nogen Qvinde / eller Møe / og hand der haver foret tro Tieniste / hand skal miste sine to Fingre.

12.

SOm Qvindfolket betroet nogen Nøgle til Øl / Mad / Klæder / Pen-ge / eller andet / som bør at være for-varet / da straffis den / som hende be-sover som een aabenbare Tyv / om hand tiener i Gaarde med hende.

13. Art.
Pag. 153. art. 1.
499. 9. 3 punct
719.

SOm nogen / som ere hin anden i andet

13. Cap.

andet Leed/eller andet og tredie Leed/ eller i tredie lige Leed beslegtede/eller i samme Leede besvogrede/findis at ligge i et ont Levnet tilsammen og avle Børn/ da skal Amptmanden / eller hvem deris Herskab er/ Sagen med dennem efter deris yderste Formue aftinge/og de siden forvisis Landet. End rømme de ikke/ da straffis de paa deris Hals. Skeer det anden Gang/ da uden Naade straffis paa deris Liv.

14.

14 Art.
Pag: 498. Art: 9.
518. . . 16.

Den/ som sig i de forbudne Leed imod Guds Lov/ enten i Blod/ eller Svogerskab/ forsee/ straffis paa deris Liv/ og derforuden/ saa fremt samme Blodskam er begangen baade med Fader og Søn/ eller baade med Moder og Daatter/eller af Fader med Daatter/eller af Søn med Moder/da

skulle Kroppene / naar de halshugne ere / kastis paa een Jld og opbrændis.

15.

Omgængelse / som er imod Naturen / straffis med Baal og Brand.

16 Art. Jyg. 936. art. 8.

16.

Dersom nogen voldtager een ærlig Møe / eller Enke / og det bevisis / miste sit Liv / eller / om hand ej betrædis / være fredløs; Men om hannem benaadis Livet / tage sig hende til Hustrue / om hun og hendis Formyndere og Frænder ville; Men ville de ikke / give hende af sine Penge og Gods efter fællis Venners Raad og Samtykke.

17.

Liver nogen befunden at have voldtaget den eene efter den anden / og ingen af dem tager til Egte / hand bør uden Naade at straffis paa Livet.

18. Hvo

18.

Hvo som noget Qvindfolk vil med Vold tage / og hendis Raab og Skrig om Hielp høris / og synis blaat Kiød / eller revne Klæder / hand miste sit Liv / enddog hand sin Villie ikke fuldkom.

19.

Hvilken Kone / der siger sig at være voldtagen / hun skal / saa snart hun kommer i sin egen Frelse / klage over den Vold / som hende er giort / for Naboer og Naboersker / og paa Kirkestævne / og siden paa Tinge / og da er det vel troeligt / at hende er Vold giort; Men tier Konen / efter at det er blevet aabenbaret og Folk veed deraf / baade Naboer og Naboersker / at den Mand haver haft med den Kone at bestille / eller at hun vorder med Barn / og

19 Art.
Pag. 497. Art. 8.
512. . . 15. 3 p. num.
931. . . 4
944. . . 21.

klager ej før derover / da er det troeligt / at hun ej var voldtagen.

20.

Sigter Qvindfolk Mands-Person for Voldtægt / og hand ved Dom bliver frikient for Voldtægt / da er hun / som sigter / skilt ved al sin Ret for Lejermaal.

21 Art.

Pag. 512. art. 15. 3 punct. 943. . . 19.

21.

Vanger Kone Vold over / da skal det ikke være hende til Hinder / eller Tris Forklejning i nogen Maade.

22 Art.

Pag. 508. art. 14 = 3. 4 p: 519. . . 16. . 2 p:

22.

Hvo som trolover sig med een / og siden sig i Egteskab med een anden begiver / bør at rømme Kongens Riger og Lande.

23 Art:

Pag 522. art. 16. p: 8.

23.

Hvilken Egtemand / eller Egtequinde / sig med een anden i Egte-

13. Cap.

Egteskab indlader / bør at miste sin Hals.

24.

24 Art.
Pag 497. Art. 6.
501 . . 9.
513 . . 15. 4 punct
515 . . 15.
931 . . 4.

Hvilken Egtemand / som haver sin Egtehustrue levendis / eller hvilken Egtehustrue / som haver sin Egtemand levendis / og bliver befunden i aabenbare Hoer / saa det er bevisligt / da skulle de første Gang / hvis Brøst saa findis / straffis paa deris Gods og Penge efter deris yderste Formue. Findis de anden Gang / da skulle de iligemaade straffis paa deris Gods / og siden strax forvisis af Landet: Komme de tredie Gang / saa det er bevisligt / da skal den Egtemand / hvis Brøst saa findis / miste sit Hovet / og den Egtequinde / hvis Brøst saa findis / druknis; Og naar Hoer saa bevisis nogen over for tilbørlig

Dommere/ da skal Dommeren give det Amptmanden/ eller Husbonden/ eller andre/ som det bør at straffe/ tilkiende.

25 Art.
Pag 512. Art: 15. p: 1.
936 . . . 3.

25.

BEfindis nogen Egtemand at have med anden Egtemands Hustrue aabenbarlig og Ubluelig Omgængelse/ og de ikke efter Advarsel sig entholde fra hin anden/ men blive fremturende i deris skammelige og forargelige Levnet/ da bør hand at miste sin Hals/ og hun at stoppis i een Sæk og druknis.

26 Art.
Pag 108. Art: 10.
938. 939. Art: 7. 10.
Forordning om Milit: Personer, som falskelig tilstaar at være Barnefader for een anden 29. Decembr 1696.

26.

SAa fremt nogen letfærdigen staar aabenbare Skrifte paa løgnagtig Bekiendelse/ og Qvindis-Personen een for Barnefader udlegger/ eller og Mands-Personen sig for Barne-

13. Cap.

Barnefader udgiver/og siden dog befindis een anden rette Barnefader at være/ da / saa fremt nogen løgnagtig Skrifter selv inden fierding Aar der næst efter gaar til Sandheds Bekiendelse/ skal den saa vit benaadis / at den staar aabenbare Skrifte for sin Forargelse. Skeer det ikke/men den lovligen overbevisis løgnagtig at have skriftet og udlagt / skal den uden Naade straffis til Kagen og forvisis Landet. Den Person/som saadan een til den første falske Bekiendelse bragt og forleedt haver/bør at agtis for een Løgner og mindre Mand / og sin Boeslod til sin Husbond have forbrut.

27.

27 Art.

Pag: 108.

END haver hand ingen Boeslod/ da dømmis hand i Jern.

28. Er

28. Art:
Pag: 239. 553.

29 Art:
Pag: 154. Art: 2.
229 . . . 2.
239 . . . 22.
253. . . . 7.
315.
488. . . . 5.
553.
890 . . . 8. 9.
1004.

28.

ER det Ovindis-Person/ som sig løgnagtig paatager Barnemoder at være/ og derpaa staar aabenbare Skrifte/ da bør hun at dømmis i Spindehuset.

29.

LEtfærdige Ovindfolk/ som paa fremmede Stæder/ hvor de Ubekiente ere/ imod Tiden/ at de skulle føde/ sig begive/ maa de/ som dennem Huus laane/ ikke efter deris Barnefødsel lade fra sig komme/ før end de det Stædets Øvrighed have tilkiendegivet/ paa det nøjagtig kand erfaris/ hvo samme letfærdige Ovindfolk monne være/ hvo deris Barnefader er/ samt deslige Omstændigheder/ som til Sagens Kundskab og Oplysning udkrævis/ saa fremt de ej derfor paa deris yderste Formue ville straffis.

Befin-

13. Cap:

Befindis Sognepræsten det ikke at give Øvrigheden og Herrets Provsten strax tilkiende / naar Barnet af hannem christnet er / da miste uden al Naade sit Kald.

30.

Hvilken Mands-Person sig i Horehuus lader finde til Utugt at bedrive / og der antreffis / straffis første Gang med otte Dagis Fængsel / anden Gang dobbelt saa længe. Qvindfolk / som sig i saadanne Huse opholde til Utugt / straffis med Kagen / eller settis i Spindehuset.

30 Art.
Pag: 1002. Art: 1. 1004. . . . 5.
Politiens Administration 22 Oct: 1701.

XIV. Cap:

Om Vold og Herverk.

1 Art.
Pag: 17. Art: 19
100 . . 16
133 . . 2.
141. 142 - 15. 16
147 . . 3.
155. 156. 4. 5.
184 . . 50.
466 . . . 11.
475. 477. . 27. 31
544 . . . 9
913. 914. 6. 11
919 . . . 24.
996 . . . 1.

2 Art.
Pag: 911. Art. 2.
933. . 7.
957 . . 3.

3 Art.
Pag: 956. Art. 1.

1. Art:

Hvo som gior Vold og Herverk / betale Skaden og bøde derforuden trende fyrretyve Lod Sølv.

2.

Banger mand med Raads Raad i anden Mands Gaard / eller Huus / og bryder Huus / og tager der ud enten Fæ / eller Klæder / eller Vaaben / eller andre Koster / som Bonden ejer / fra Bonden selv / eller fra hans Tyende / som hand holder / da er det Herverk.

3.

Men tagis der ud Bondens Giestis Heste / eller andre Koster / som Giesten ejer / da er det Herverk imod Bonden og Ran imod Giesten.

4. Far

4.

Far mand i anden Mands Biegaard / og tager Bier og fører bort / og dræber dem / og tager Honning bort / da er det Herverk.

4 Art.
Pag. 320.
754.
754. art. 6.
870.
873. . . 9.

5.

Bryder nogen det Huus op uden Tingsdom / som anden Mand ejer / enten det er bygt paa hans eget / eller paa anden Ejers Jord / da er det Herverk imod den / som Huset ejer.

5. og 6 Art.
Pag 809. art. 49.
811. .
963. . . 17. 18.

6.

Det samme er og om al den Bygning / eller Skyel / som nogen til sit Qvæg kand have opsat; Item Gierder og deslige.

7.

Vil nogen ej flytte af Lejehuus / naar hand lovlig udsagt er / til rette Fardag / eller bliver i det Huus

7 Art.
Pag. 17. art. 18. 19.
35. . . 13.
37. . . 19.
140. . . 11. 17.
184. . . 50.
741.
780. . . 13. 15.

beſidendis / ſom hand ingen Ret haver til / eller er eengang fradømt / imod Ejermandens Villie / da bøde hand ſine Voldsbøder / og Ejermanden have Magt uden videre Dom ved Rettens Middel at giøre Huſet ryddeligt.

8.

Hugger / eller opbryder / nogen af almindelige Broer / eller Tingſtok / da er det Herverk.

9. Tf Art. Pag. 992. 993.

Hugger mand Fiſkegaarde / eller Garn / i ſønder / før end de med Loven opdeelte ere / da er det Herverk.

10. To Art. Pag 919. art. 24.

Spilder mand anden Mands Plov / Harre / Trumle / eller hugger Seele / Tømme / Skagler / eller deslige / i ſønder for Bonden i hans Arbeid / da bøde derfor ſom for Herverk.

11. Ri-

14 Cap.

11.

RIder mand anden Mands Korn op med Vold/ eller far i anden Mands Ager med Hiord/ eller med Stod/ eller med Vraad/ og hiorder hans Korn op med Vold/ da er det Herverk. Det samme er og/ om mand hiorder anden Mands Eng med Vold.

11 Art. Pag: 966. Art: 22.

12.

END kommer Fæet i anden Mands Ager/ eller Eng/ af Vaade for Hyrdens Vangemmis eller Forsømmelsis Skyld/ da bøde hand Skaden/ der Fæet ejer/ og giøre sin Eed derpaa/ at det skeede imod hans Villie og Vidskab/ at Fæet kom derudj.

12 Art. Pag: 481. Art: 40. 813. 818. Art: 4.

13.

MIndre end tolv Nød er ej Hiord: Tolv Heste eller Hopper Stod: Tolv Svin Vraad.

14 Art.
Pag: 955. Art: 19.

14.

DDis anden Mands Korn / eller Eng / med mindre end Hiord / Stod / eller Vraad / da er det ej Herverk; Men Skaden skal betalis efter gode Mænds Afsigt / og bødis derforuden half saa meget som for Herverk.

15 Art.
Pag: 141 Art: 15.

15.

END giør hand sin Eed / at det skeede uden hans Villie og Vidskab / da betaler hand Skaden alleene.

16 Art.
Pag 819. Art: 6.
Om Løsningspenge af optaget Qvæg 14. April 1694.

16.

HVo som haver Lod og Deel i Marken / og tøgrer sit Fæ i anden Mands Ager / eller Eng / hand bør at betale Skaden og derforuden half saa meget som for Herverk.

17 Art.
Pag: 979. Art: 21.

17.

END far nogen Mand paa Landet ridendis / eller agendis / eller hand

14 Cap.

Hand driver sit Fæ for sig til Bye / eller anden Stæds / da maa Hand ligge paa Fælledet dermed og bede / hvad heller det er om Nat eller Dag. Paa Stub maa Hand og bede.

18.

Driver nogen Fæ igiennem Vong / da maa Hand ej bede derudj. End gior Fæet nogen Skade / naar det drivis igiennem Vongen / mod dens Villie / som det driver / da skal Hand / der Fæet driver / Skaden igiengielde / og ej meere bøde derfor. Men skeer Skaden med Forsæt / da bødis foruden Skaden half saa meget som for Herverk.

19.

19 Art.
Pag. 478. Art. 33.
997. . . 4.

Om mand tager anden Mands Fæ i sit Korn / eller Eng / og den / der Fæet ejer / kommer dertil / enten i Heg-

Hegnet / eller paa farende Veje / da maa hand ej tage det fra den / som det i sit Korn eller Eng optog / uden hans Villie. End tager hand det fra hannem / da maa hand vorde Ransmand derfor. End kommer det hiem til dens Huus / der tog det i sit Korn / eller Eng / og Ejermanden der tager det ud / da er det Herverk / og skal mand ej anden tiltale / end den som det udtog.

XV. Cap:

Om Ran.

1. Art:

Hvo som begaar Ran / betale Igield og Tvigield / det er først saa meget som Ranet er / og der-

1 Art.
Pag: 17 Art: 19.
79 . . . 24.
159 . . . 15.
457 . . . 7.
950 . . . 3.
986 . . . 39.

dernæst dobbelt saa meget/ og derforuden bøde sine tre Mark.

2.

Tager mand fra anden Hat/Kappe/ Handske/ eller noget andet/ som hand haver i Hænde/ eller paa sig/da bøde hand for Haandran.

7 Art.
Pag: 159 Art: 15.

3.

Tanger mand i anden Mands Gaard / og tager der bort af hans Fæ/eller Klæde/eller Vaaben/ eller nogen andre Koster / da bøde hand for Boeran.

3 Art.
Pag: 5. Art: 3.
950 . . . 7.
956 . . . 20.

4.

Tanger mand i anden Mands Fold ude paa Marken/ og tager der ud noget Fæ/ eller Høe/ eller Korn/eller Tømmer/ eller andre Koster/da bøde hand for Hiordran/eller Markeran.

4 Art.
Pag: 962. Art: 14.
979 . . . 22.

5 Art.
Pag: 5. Art: 3.
466 . . . 11.
463 . . . 16.

5.

Slaar mand anden Mands Eng op imellem Eg og Ende / eller skær hans Korn op paa Ageren imellem Eg og Ende/og tager det bort/da bøde hand for Agerran.

6 Art.
Pag. 5. 36. 57. 87. 88. 97. 115. 195. 465. 795. 959. 961. 964. 965. 969. 978. 982. 1000.

6.

Ere der fleere med at afføre Høe eller Korn bort / og det bliver kient paa at være Ran / da er det ikke nok / at nogen af dennem vil noget igienføre / og sige / at hand ej meere afførte; Men de blive alle i Ransdeele / indtil det altsammen bliver igien udlagt / som var afført.

7 Art:
Pag: 757. 791. 960.

7.

Nd siger den / som Engen slog / eller Kornet afskaar / at hand meente / at det var hans eget / og gior sin

15. Cap:

sin Eed derpaa/da betale hand Høet/ eller Kornet/og bøde intet.

8.

MEn giøris der lovligen efter forregaaendis Kald og Varsel til hannem Forbud paa / før end eller imens hand slaar Engen/eller afskær Kornet/da bliver hand Ransmand/ dersom det bliver hannem ved Dom frakient.

8 Art.
Pag 461. Art. 7.
465 . . 11.

9.

HVster mand anden Mands Korn/som hand pløjede og saade Uilsket og Ukært / og var ej afdeelt af hannem for Midsommer med Tingsdom/enddog at hand selv ejede Ageren / som hand høstede/ da er det Agerran.

9 Art.
Pag: 5. Art. 3.
36 . . 16.
88. 98.
715.
361 . . 17.
465 . . 11.
795.
995.
958.
961. 962 = 17. 14.
964. 965.
973. 982.
1000.

10.

IDelis det ikke af for Midsom-

mer / da høster den / som pløjede og saade / og giver den / som Jorden ejer / fuld Skyld af Ageren; Men bliver det afdeelt for Midsommer / og Jorden bliver den / som pløjede og saade / frakient / og hand dog høster Sæden / da er hand Ransmand.

II.

11 Art.
Pag. 460. art. 1.
465. . . 11.
457. 458.

HVo som pløjer og saaer uden Kære / og den tier / som Jorden ejer / hand skal lovligen bevise / at hand hafde den Ager med Lov og Villie; Kand hand ej det lovligen bevise / da haver hand Sæden og sit Arbejd forbrut. End siger hand med Eed / at hand saade den Ager af Vaade / og meente / at det var hans / da bør hand at have sin Frøegield igien / men have tabt sit Arbejd.

12. Af-

15 Cap:

12 Art.

Pag 36. Art: 16
958. 959 – 6. 9.

12.

AFpløjer mand af anden Mands Ager over Reen / siden lovlig Reeb gangen er/da er det Ran; Men er ej lovlig Reeb gangen / da bliver hand ej Ransmand derfor: Bør ej heller derfor at bøde/dersom hand giør sin Eed/at hand ej videre pløjede/end som hand fant for sig tilforn at være pløjet. Tør hand ej sin Eed derpaa giøre/ betale saa meget/som der kand avlis efter Dannemænds Sigelse paa samme Jord / som hand pløjede videre / end hannem med Rette tilhørde/ og bøde til Husbonden tre Lod Sølv.

13.

OMpløjer mand anden Mands Sæd / da haver hand forbrut sine tre Mark / om end skiønt Jorden er hans egen.

14 Art.
Pag: 144.
460. Art: 1.
466. . . 11.
471. . . 21
957. . . 4.
959. . . 9.

14.

Bortfører nogen af Mark / eller Skov / nogen Afgrøde / Korn / Høe / Tømmer / Ved / eller deslige / naar der er giort lovlig Forbud derpaa til Tinge / før end der Dom gangen er / eller hand haver sin Vederparts Minde dertil / da vorder hand Ransmand derfor.

15 Art.
Pag. 457. Art: 3.
466. . . 11.
471. . . 21.
795. . . 24.
900. . . 25.
981. . . 27.

15.

Far nogen i anden Mands Skov / og hugger noget der / som hand haver ej selv Lod udj / og legger det paa sin Vogn / og nogen ret Ejer betræder hannem ved Stubben / eller før end hand kommer til Alvej / og tager det fra hannem / da vorder hand ej derfor Ransmand. End kommer hand til Alvejen / og siger / af hvem hand fik det med rette Skiel /

15 Cap.

Skiel / da maa mand hannem ei opholde / men mand skal fare til Huus med hannem / og lade Kosterne besigtige med Vidnisbyrd; Og kand hand ei da fange ret Hiemmel dertil / da tiltalis hand for Ran / eller Tyverj.

16.

16 Art.

Pag: 466. Art. 11.

Det samme er og / om nogen i saa Maader betrædis med Korn / eller Høe.

17.

17 Art.

Pag: 160.
809. Art. 49.
811.
951. . . 5. 6.
957.

Bygger mand paa anden Mands Jord enten Hielm / eller nogen andre Huse / eller Svinestie / eller Gierde / eller noget saadant / og bliver derfor til Tinge søgt / og hand til første Ting retter for sig / og borttager det / som hand bygt eller opsat haver / og giør sin Eed paa / at hand meente / at det var hans egen Grund / være angerløs.

gerløs. End tager hand ej op det/som hand bygt eller sat haver/ inden tredie Ting/ men taal Dom/ bøde sine tre Mark.

18 Art.
Pag: 809. art: 49.
951. . . . 5. 6.
959.
963. . . 17.

18.

Vnd setter nogen sit Huus paa den Jord/ der i anden Mands Hævd er/enddog at den er hans egen/ og haver hand den ej med Lov opdeelt/ og faar hand siden Jorden til sig med nogen Lov/da bøde hand til den/som Jorden i Hævd hafde/tre Mark/fordj hand ranede hannem af hans Hævd; Men til Husbonden bøder hand intet.

19 art.
Pag 757. 959.
973. 978.
987.

19.

Vinder mand anden paa farende Veje/ og giør hannem udførm/ enten at hand tager hans Heste/ eller Øg/ fra hannem/ eller vælter hans Vogn

15. Cap:

Vogn om/ eller hindrer hannem/ saa hand ej maa bortkomme med sine Koster/ men forlader dem der/ da er den/ som saadan Gierning giorde/ hvad heller hand førte de Koster bort/ eller hand lod dennem efterligge/ Ransmand derfor.

20.

20 Art.

Pag 756.
957. 959.
973. . art: 12
980. . . . 24.

END kiendis hin selv ved de Koster/ og tager dem igien i sin Hævd som før/ da maa hand ej søge den anden for Ran for det/ som hand selv haver taget tilbage.

21.

END om nogen fører hiem til Huus Hest/ eller andre Koster/ som hand haver ranet/ og den/ der blev ranet/ far efter og kiender sit i hans Gaard med gode Mænds Vid-

ne/enddog at den/der ranede/ skiller sig af med det/ som hand ranede/ og Ejermanden finder det efter de gode Mænds Vidne/ som viste/ at hand var ranet/ da maa hand med Ran søge den Gierning.

22 Art:
Pag: 953. Art. 11.

22.

DEn er ej Ransmand / som formeener og forhindrer een anden at age over sin Ager og Eng/hvor der ej bør at være Vej/om den anden lader sin Vogn og Koster efterstaa.

XVI. Cap:

Om Roverj.

1 Art:
Pag 36. Art. 16.
806.
915. 916. 17. 15.
969.
974. . . 13.

I. Art:

HVo som ligger i Skyel/ og røver nogen vejfarendis Mand/ og

og søger dermed Fielster / og døller saadan Gierning/hand er Stiemand. Vorder hand tagen paa ferſk Fod/eller siden antreffis / og det hannem skielligen overbevisis/ have forbrut sit Liv til Stægle og Hiul og sin Hovedlod til Husbonden/naar den Forurettede haver faaet sin Ret.

2.

HVo som røver skibbruden Mand/ straffis som Stiemand.

3.

HVo som røver af den Mand / der dræbt er / enten Klæder / Vaaben/ Sølv/ Guld / eller Penge/ som hand hafde paa/bøde for Valrov trende fyrretyve Lod Sølv / og derforuden vederlegge dobbelt saa meget/ som røvet var.

Pag 97. Art: 1.
804 . . . 41.
915 . . . 12.
967 . . . 1.
Forordning om strandet Skib og gods 21. Martj 1705. 12. 14 Art:
Reglement for Commis farerne 6 April 1711. 3 og 10 Art:

4 Art.
Pag: 986.

4.

HVo som i Kirke opbryder Blok/ eller Kiste/ eller Skab/ hvor enten Fattigis eller Kirkens Penge/ eller Kirkens Kar eller Ornamenter ere udj/ og deraf noget udtager/ straffis ligesom Stiemand med Stægle og Hiul. End røver hand noget af Kirken/ som ej er under Laas og Lukkelse/ saa som Alterklæder/ Lysestager/ eller Kroner/ eller deslige/ straffis med Galgen. Er det ringere/ som Lysearme/ Stoelelaase/ Hængsler/ eller deslige/ straffis med Kagen og Arbejd i Jern sin Livs Tid.

Om Tyveri, Hæleri etc. see Forordn: 20 Febr: 1789. Plac: af 15 Jan 1790 Forordn: af 12 Junii 1816

XVII. Cap:

Om Tyverj.

1 Art:
Pag 133. Art: 2. 4.
639. . . 4.
973.

I. Art:

TAger mand Tyv med Koster i Hænde/ og hand haver ej Hiem-

Forordning om Tyvs Straf 4 Mart 1690.
see videre Hans Kongl: Majts den 14 July 1694 udgangne Brev, som mælder, at naar Tyven er bleven Kagstrøgen og brent skal de ikke løsgives, men i Bremerholms Fængsel indlevere.

Hiemmel til/ hvor hand fik dem/eller og hand skyder paa Hiemmel/og ham bryster Hiemmel/ da maa hand bindis.

2.

Skyder hand paa Hiemmel/ da maa hand ej skyde længer end paa tredie Mand. Vedgaar Hiemmel Kosterne/ da svarer hand dertil/ og den/ som dem af hannem bekom/ have tabt sit Værd/ og bøde ej/ med mindre hannem overbevisis at have været Tyvs Medvider.

2 Art.
Pag: 803. Art: 41. 959. 1003. . . 2.

3.

Saa mange som findis ved Tyvnet og gribis/ de forfølgis alle og straffis som Tyve.

4.

Tager mand Tyv med Kosterne i Hænde/ da binde dem paa

hans Bag / og forvare hannem / eller levere hannem til Husbonden paa Landet / og i Kiøbstæderne til Kongens Foget / og skal hand til første Ting føris med Kosterne / og der hændis Dom / hvad hand med saadan Styld og Misgierning forgiort haver.

5 Art:
Forordning om strandet Skib og gods 21 Martij 1705. Art: 13.

5.

TOrvekiøber mand nogen staalne Koster / og Ejermanden kommer og kiender sig derved / da bør den / som kiøbte / lovligen med Vidne at bevise / at hand torvekiøbte dem / og giøre sin Eed / at hand hverken er Tyv / eller Tyvs Medvider / og veed ej hvo hans Kiøbmand var / og have dog tabt sit Værd. Kand hand opspørge sin Kiøbmand / da søge hos hannem sin Skadis Oprejsning.

6. Naar

17 Cap.

6.

Naar mand kiender sig ved noget Fæ i anden Mands Hævd/ da bør den/ som haver det i sin Værge/ og siger/ at det er hans hiemfødde/ at bevise det med sine Naboer/ og giøre sin Eed derpaa/ at det er hans Opfødning.

7.

Siger hand/ at hand kiøbte det/ da bør hand at føre sin Kiøbmand tilstæde/ som hannem det kand hiemle.

8.

Kand hand ikke føre sin Hiemmel tilstæde/ og den/ som kiender sig ved Fæet/ siger det at være sit hiemfødde/ da bør hand/ som kiender sig ved Fæet/ at føre sit Fæmerke til/ og bevise med sine Naboer/ at det er

er hans Opfødning/ og giøre sin Eed/ at det imod hans Villie er hannem frakommet.

9.

Vnd siger hand / at hand haver kiøbt det/ da bør hand det lovligen at bevise / og dertilmed giøre sin Eed / at det imod hans Villie er hannem frakommet.

10.

Hvender mand sig ved andre Kosster i anden Mands Hœvd / da bør den / som sig ved Kosterne kiender/med lovlig Vidne at bevise/ at de ere hans Koster/ og giøre sin Eed / at de imod hans Villie ere hannem frakomne.

11.

Hvem/ som Sagen i saadanne Tilfælde gaar imod/bliver Tyv/enten den/

17. Cap:

den/ som sig kiender ved Fæet og Kosterne/ eller den/ som haver dem i sin Hævd.

12.

Finder mand hos anden Mand sit Fæ/ eller andre Koster/ som hannem ere frastaalne/ og hand tager dem bort lønlig/ eller imod dens Villie/ som dem i Hævd haver/ uden Dom/ da bliver hand selv Tyv derfor.

12 Art:
Pag: 756. 759. 965.

13.

Tager Tyv anden Mands Fæ/ eller andre Koster/ enten i Huus/ eller ude paa Marken/ og Ejermanden savner dem strax/ og strax følger Tyven/ i hvor hand naar hannem med Kosterne/ da maa hand gribe hannem. Men vorder der to Dage eller meere imellem/ og hand da finder

13 Art:
Pag: 969. Art: 1.
Forordning om Ryt tergodset 10 Aug: 1685. Art: 18.
om strandet Skib og gods 21 Martij 1705. a: 11

sin Tyv med Kosterne/og Tyven skyder sig til Hiemmel/enten til een Bye frem / eller to tilbage / da skal Ejermanden følge ham til samme Bye/ hvor hand paaskyder sin Hiemmel at være. Bryster hannem Hiemmel/da tager Ejermanden sin Tyv/og forvarer hannem.

14.

74 Art. Pag. 76. Art. 1. 110. . . 16.

MIster mand sine Koster / og formeener / at de ere komne til et eller andet Stæd / da maa hand gaa til den Bye / som hand meener / at de skulle være henkomne / og der lyse for alle Naboer efter sine bortstaalne Koster. Finder hand der sine Koster / og den Mand / som hand finder dennem hos / siger hvem hand fik dennem af/ da bliver den derfor ikke Tyv / om hand kand skaffe sin Hiemmel. End

siger

siger hand/at vejfarendis Mand/som hand ej kiente/lagde de Koster i hans Huus/ eller fik hannem dem at giemme/da bør hand at føre de Folk/som i hans Huus ere/eller andre/til Vidne derpaa/og dertilmed giøre sin Eed/at hand ej er Tyv/ eller Tyvs Medvider/ og at hand aldrig lagde Dølsmaal paa de Koster; Dog skal den/som Kosterne findis hos/ være i Borgen og Løfte for samme Koster til næste Tingdag/ og da dennem til Tinge føre; Og skulle gode Mænd Tinghørere nævnis at see/ at hand antvorder Kosterne fra sig/og at den/som siger dem sine at være/ dem annammer/og siden maa hand ej sigtis/som Kosterne bleve fundne hos. End kommer hand siden/ som Kosterne hafde lagt ind at giemme/ og kræver dem

igien / da skal Hand / som Kosterne annammede / i samme Tinghøreris Nærværelse antvorde samme Koster ind i Huset igien / som de tilforn bleve fundne / og siden kand de tvende forfølge deris Sag / saa vit ret er.

15.

Tiger alle Mand / der i Bye boe / nej for de Koster / som mand lyser efter / og den / som Kosterne mist haver / begær / at der maa randsagis over al Byen / da maa mand hannem det ej formeene; Dog skal Fogden være overværendis; Og maa mand begynde i Byen / hvor mand vil / og gaa saa Huus fra Huus / og intet Huus gaa forbj; Men een Mands Gaard / eller to særlige / maa mand ej randsage / uden Hand / som begærede der at maatte randsagis / vil have forbrut

sine

17. Cap.

sine tre Mark/om hand finder ej Tyvnet der inde.

16.

Findis de Koster/som mand haver lyst efter/under Bondens Laas/da maa hand ej skyde sig til anden Mand/fordj hand dulte det tilforn og da er hand selv Tyv for de Koster.

16 Art.
Pag: 977. Art. 18.

17.

Findis Kosterne under Hustruens/eller Børnenis/eller Tyendenis sær Laas og Lukkelse/eller bevisis/at de have stælet og døllet med Tyvnet/da blive de Tyv.

18.

Findis de Koster/som mand randsager efter/i Bondens Lade/eller anden Stæds i Huset/som ingen Laas er for/da bør Bonden at

18 Art.
Pag: 958. Art. 5. 6.
977. . . 16.

gjøre sin Eed/at hand ej er Tyv/eller Tyvs Medvider / og at hand ej veed/ hvorledis de Koster ere komne i hans Huus/men at de maa være hannem paaførte af onde Menniſker/og da bør hand at være angerløs.

19 Art. Pag. 974. art. 14. 977. . . 18.

19.

ER Bonden ej Hiemme / naar hans Huus randſagis / og de ſtaalne Koſter findis der inde / da maa mand ej Huſtruen binde / eller bunden bortføre / men Naboerne ſkulle gaa i Borgen for Koſterne indtil Bonden hiemkommer / at de ej bortkomme; Men naar Bonden kommer Hiem / da gaais derom / ſom tilforn ſagt er.

20 Art. Pag. 958. art. 6.

20.

ER mand i anden Mands Ager om Nattetide/og ſkær hans Korn op/

17 Cap.

op / eller tager hans skaaren Korn bort / da er hand Tyv derfor.

21.

21 Art.

Pag: 954. Art: 11. 959.

Vnd er hand vejfarendis Mand / og giver sin Hest een Kærv / eller Næg / eller beder paa Stubben / da er hand hverken Ransmand eller Tyv derfor.

22.

22 Art.

Pag: 957. Art. 3. 4.

Men fører hand bort af Ageren / da maa den / der Ageren ejer / søge hannem / der tog / enten for Ran / eller Tyverj / hvilket hand vil.

23.

Bryder mand anden Mands Abildgaard / eller Kaalgaard / og stæl Frugt / eller Kaal / da bliver hand derfor Tyv / saa som hand staal i hans Huus andre Koster.

24. End

24 Art.
Pag. 965. Art. 20.

24.

Vnd miſter mand ſine Klæder i anden Mands Abild-eller Kaalgaard / ſom hand Ulovlig er kommen ind udj / da maa hand ej ſøge derefter med Ran.

25 Art.
Pag. 457. Art. 3.
466. . . 11
471. . . 21.
795. . . 24.
962. . . 15.

25.

Slaar nogen anden Mands Egetræer / ſom ſtaa i Skoven / og tagis derved / da forfølgis hand ſom Tyv for ſaa vit / ſom hand haver giort Skade. Tagis hand ej ved Træet / da ſøgis ſaa efter hannem ſom efter Tyv.

26.

Det ſamme er og / om nogens Tømmer borttagis enten i Skoven / eller paa Marken.

27. Hvo

17. Cap.

27.

HVo som hugger i anden Mands Skov / og antreffis enten ved Stubben / eller paa Vejen / eller i Huus / med det / som hand haver hugget / da er hand Tyv.

27 Art.

Pag: 426.
457. Art: 3.
465. . . 11.
471. . . 21.
795. . . 24.
962.

28.

BEtrædis nogen i Skov med Heste og Vogn / og der haver taget Læs / enten af needblæste Greene / eller Fælder / som hannem ej ere udviste / da haver hand forbrut Heste og Vogn / og derforuden bøde sine tre Mark.

28. Art.

Pag: 466. Art: 11.
471. . . 21.
962.

29.

DErsom nogen findis at opslaa / oprykke / eller udj nogen maade ødelegge / Marehalm / Hvide-

29 Art.

Pag: 5. 88. 97. 175.
295. 795. 958. 959.
1000.
Forordning om Tyves Straf 4 Mart, 1690.
Forbud at det paa Boringholm i Sanden Vopen de Marre gras ikke under Straf maa oprykkes — 5 Nov: 1720.

riis/Sener/Klittetag/Hielme/Slij/ eller de Torne/som groe paa Strandbakken / eller i Klitten imod Vesterhav/ da skal den / som det giør / eller hiemler det andre at giøre / straffis som een Tyv uden al Naade/og dertil være pligtig at oprette al den Skade / som deraf kommer ; Findis og samme Marehalm / Hvideriis / Sener / Klittetag / Hielme / Slij / eller Torn / som er groet paa fornævnte Aastæder / hos nogen / da skal den / som samme Vare findis hos / være pligtig at staa derfore til Rette / som for andre staalne Koster / og skal hver Mand / i hvem der vil / maa tiltale den slig Gierning giør / hiemler / eller findis hos / som een ret Sagvolder / og den / som samme Deele følger / skal maa tage alt det Faldsmaal / som

deraf

17 Cap:

deraf kand falde / ligesom det var hans egen Tiener / der slig Gierning giort hafde / og skal ikke anseeis / hvis Tiener det er. Bliver og nogen befunden med slig Sag / og det kand hannem overbevisis / da skal hand ikke maa staa i Lov eller Vidnisbyrd derefter.

30.

AGerne / eller Bog / maa ingen opsanke i anden Mands Skov under tre Lod Sølvs Bøder for hver Gang hand dermed antreffis.

31.

ENd Nøder maa hand plukke saa mange / som hand der fortærer / og ej videre.

32.

BEfindis nogen med ringe Tyve-

Forordn: af 20 Febr: 1789. 1 §
Placat af 15 Jan: 1790
Forordn af 12 Junii 1816. 5 §

32 Art:
Pag: 616. Art: 7.
950 . . 1.
968 . . 1.
987 . . 41.
1001 . . 6.
Forordning om Strand Det Skib og gods Uckarti 1705.

rj / som ej tilforn dermed er befun den / da bør hand at miste sin Hud.

33 Art.
Pag: 720.
Forord: 20 Febr: 1789
Plac: 15 Jan: 1790. §2

33.

Vnd befindis hand anden Gang med ringe Tyverj / da miste sin Hud paa Kagen og brændis paa sin Ryg.

Vid: Forord 20 Feb 1789
Pl: 15 Jan: 1790

34.

Befindis hand tredie Gang / da strygis hand til Kagen / og brændis paa sin Pande.

35 Art.
Pag: 960.
Forord: 20 Febr: 1789
Plac: 15 Jan: 1790

35.

Tæl hand fierde Gang / da bør hand at kagstrygis / og brændis med Tyvsmerke / og forskikkis til Bremmerholm / eller anden Stæds / at gaa i Jern og Arbejd sin Livs Tid.

36. Be-

17 Cap:

36.

BEfindis nogen med stor Tyverj/ saa som Hest/ Hoppe/ Stud/ Koe / eller andet/ som kand være tyve Lod Sølvs værd/ og hand ej dermed tilforn er befunden / da bør hand at kagstrygis / og have Tyvsmerke paa sin Pande.

37.

BEfindis hand anden Gang med stor Tyverj / da bør hand igien at strygis til Kagen/ og brændis med Tyvsmerke / og til Bremmerholm/ eller anden Stæds / fremsendis at gaa i Jern og Arbejd sin Livs Tid.

Forordning om gaaende Tyveriers Straf 4 Martz 1690. Ditto om strandet Skib og gods 21 Martz 1705.

38.

BRyder nogen ud af Jern og

Fængsel/ og siden lader sig finde i Tyverj / da bør hand at straffis med Galgen.

39 Art.
Pag: 156. 806. 808. 956. 965. 984. 985.
Forordning om Stran. det Skib og gods 21de Martj 1705. dens 10 Art.

39.

HVem som Tyvs Dom overgaar/ hand skal betale den / som hand stal fra / Igield og Tvigield / det er først saa meget / som hand stal fra hannem / og dernæst dobbelt saa meget / og have forbrut sin Hovedlod til sin Husbond / og derforuden straffis / som tilforn sagt er.

40 Art.
Pag: 159. 727.

40.

RIder mand anden Mands Hest uden Ejermandens Villie over een Byemark / da bøde derfor tre Lod Sølv / og giøre Hesten saa god / som den var / der hand tog den. Vegrer

hand

Hand sig det at giøre/ og lader sig søge med Retten/ da haver Hand forbrut sine tre Mark.

41 Art.

41.

Pag. 983. Art. 32.

Malker mand anden Mands Koe/ Faar/ eller Geder/ straffis derfor som for ringe Tyverj.

XVIII. Cap:

Om Falsk.

1 Art.

Pag. 84. Art. 8. 449 . . . 4. 746 . . . 39.

I. Art:

Hvo som optager/ flytter/ eller setter Skielsteen/ eller Stabel/ uden lovlig Medfart/ eller smelter falskt Guld/ eller Sølv/ eller handler med de Penge/ der hand veed falske at være/ eller med falskt Sølv eller

eller Guld/hand gior Falsk/og Kongen bør hans Haand/ og den/ der Falsk fik/ bør at have af hannem Skadegield.

2 Art. Pag: 746. Art: 39.

2.

Vnderstaar sig nogen at slaa nogen Mynt uden Kongens Forlov/ eller i nogen Maade at forfalske Kongens Mynt/ hand bør at straffis paa Ære/ Liv og Gods.

3.

Vnd vorder anden Mand svegen/ eller bedragen/ og fanger af nogen Uvidendis enten falskt Guld/ Sølv/ eller Penge/ og bær dennem til Myntemester/ eller Guldsmid/ eller anden Mand/ som derpaa kand skiønne/ og vil ej med dem kiøbe/ før end det bliver prøvet/ om det er falskt/ eller ej/ da er hand ej Falskner; Men om hand veed sin Kiøbmand/

18. Cap:

mand/da give hannem Sag/og have af hannem Skadegield/og Falsk blive dog med gode Mænds Vidnisbyrd der/som det er fundet/og skal ej meere udgivis / men enten brændis/ eller huggis i sønder/eller i Havet kastis/ saa at ingen Mand maa det meere finde.

4.

SElger nogen forfalskede Vare/ som hand enten selv haver forfalsket/ eller viste/ at de vare forfalskede/ have sin Boeslod til Kongen forbrut/ og dobbelt saa meget til den Kiøbendis/ som hand gav for Varene. End siger hand/at hand ej viste/ at de vare forfalskede/vise sin Kiøbmand.

4 Art:
Pag: 949. Art: 4.
987. . . 1.

5.

KOngens Befalningsmænd / Borgemester og Raad/ Tol-

dere / Visiterere / og hvem som helst paa Kongens Vegne nogen Befalning have / saa og een hver Kongens Undersaat / skulle med største Flid tilsee / at ej nogen falsk Mynt fra fremmede Steder vorder indført i nogen Havn / eller Sted; Og dersom nogen det kunde forrekomme / da strax derpaa at tale / og hænde Dom derpaa til tilbørlig Straf.

6 Art. Pag. 84. Art. 8. 879. 10.

6.

Befindis og bevisis nogen at have efterskrevet anden Mands Haand / og hans Segl eftertrygt / og hand saadan Brev bruger til sin Nytte og andens Skade / da haver hand dermed forbrut sin Haand / Ære og Boeslod.

Forordning om Straf ved Skib og gods 21 Marts 1705. 16 Art.

Borgerlig Falliter 28. Oct. 1702. 3. 4. Art.

7.

Hvo som bruger saadanne Breve / og dem i Rette mod anden Mand

Mand fremlegger enten selv/eller ved andre/svare selv til Gierningen/med mindre hand kand vise sin Mand for sig/og giøre sin højeste Eed/at hand ej haver været Medvider i den Falskhed.

8.

HVo som falskeligen giver sig ud for at være i nogen Kongelig Bestilling / og den øver / have forbrut sin Hals.

XIX. Cap:

Om Mordbrand og Heedebrynde.

I. Art:

SEtter mand Ild i anden Mands Huus eller Skov med Villie/ da er det Mordbrand/og vor-

1. Art.
Forordning om Brandvæsenet 18de Oct. 1687. og 22 July 1689.

der hand tagen derved / have forgiort sin Hals / og enten brændis / eller stæglis / og Skaden gieldis igien af hans Gods / og fyrretyve Lod Sølv til den / der Skaden fik / og til Kongen ligesaa / og til Husbonden hans Boeslod.

2.

MEn skeer det af Vaade og Skiødisløshed / og ikke af Forsæt / da bøder hand Skaden / om hand haver Middel dertil / eller straffis med Fængsel og Arbejd.

3.

RIder / eller gaar / nogen til anden Mands i harm Hue / og setter Ild enten paa Marken i hans Svinestie / eller Gierde / eller Aalgaard / da bøde hand den Forurettede Skaden og derforuden tre Mark.

4. End

Z Art.
Pag: 995. Art: 10.
Forordning om Vögl-
Bøsser og Raquetters
afskaffelse 8 Decembr
1685.
om strandet Skib og
gods 21 Martij 1705. 7 Art.

19. Cap.

4 Art.
Pag: 952. Art: 9.

4.

END ere de Ulovligen satte/og vorde de opdømte/ saa at mand maa dennem med Lov ophugge/ da maa hand dog ej sette Jld i dem/ uden hand vil saa meget for dem bøde/som de vare ej med alle opdømte.

5.

RAader mand anden til Brand/ og det hannem lovligen overbevisis/ straffis ligesom den/ der Gierningen giorde.

6.

SEtter mand Jld i Heede/ og brænder anden Mands Lyng/ eller Tørv/ eller om samme Jld løber i Skov/ Huus/ eller Bye/ og brænder og spilder Skoven/ Huus/ eller Bye/ da gielder hand Skaden/ der Jlden udbar/ enddog hand agte-

de ej at brænde uden sit eget/eller det/ der skadisløst var.

7 Art. Pag: 550 Art. 1.

7.

END bær Hyrde / eller andre Tieniſtetyende/der ej ere i Bondens Fællig/ Jld ud / og kommer da nogen Vaade deraf / da er Bonden ej skyldig at gielde det / uden hannem overbevisis/at hand bad eller bød det.

8.

INgen bør at sette Jld i Heede/ uden alle Ejere vorde derom forcente / at brænde enten Mose / eller Heede / og gange selv med og vogte/ og særdelis see til/at Vinden er føselig/at ej kommer Jld i andre Mænds Mark dennem til Skade.

9.

END om Jld settis i Heede paa een Byemark / og giør Skade paa

paa anden Mark / da skulle de Ejere paa den Mark / der Ilden settis først udj / enten gielde Skaden / eller legge den ud / der Ilden først derudj sette.

10.

10 Art.
Pag: 757.
973. Art: 1.
992. . . . 2.

Viser mand Barn / eller Taabe / efter Ild / og deraf kommer Skade / da svarer hand selv til Skaden / saa som tilforn er sagt om Vaade og Skiødisløshed.

XX. Cap:

Om Fæis Drab eller Saar.

I. Art:

1 Art.
Pag: 950. Art: 1.

Hugger / eller stikker / nogen til ridendis Mand / og slaar fejl af Manden / og rammer Hesten /

sten/da bøde hand derfor sine Volds-bøder/og tage Hesten til sig/og giøre den saa god/som den var/før end den fik Skaden. End vorder Hesten død/ eller lydt/da betale Hesten igien/som den var værd/ før end den fik Skaden/ og bøde dog sine Voldsbøder; Men om mand hugger anden Mands Klæder/ og det bevisis/ betale Skaden/ og bøde trende tre Lod Sølv.

2.

Hvo som forsetligen dræber anden Mands Qvæg/ eller Bæster/ bøde Skaden og trende fyrretyve Lod Sølv.

3.

Saarer mand forsetligen/ eller i andre Maader beskadiger/ anden Mands Qvæg/ eller Bæster/ betale Skaden efter Dannemænds Sigelse/som den er stor til/og derforuden bøde

bøde trende tyve Lod Sølv/eller mindre/ efter som Skaden er til.

4.

4 Art.

Jug. 478. Art. 83.
953. . . 12
955. . . 19.

Naar nogens Fæ i anden Mands Ager / og kommer den dertil / der Kornet tilhører / eller Ageren i Leje eller Fæste haver / og vil det indtage / og kand ikke / og hafde det Fæ Hyrde / eller Fæet er saa kaat / og løber enten paa Steen / eller Stavre / og vorder deraf lydt / eller dødt / da tage hand det døde Fæ til sig / og gielde andet saa got igien uden Bod / og hand / der Fæet eier / gielde Kornet igien til hannem / som Kornet eier.

5.

Men hafde det ikke Hyrde / da være den / der gientе / derfor angerløs.

XXI. Cap:

Om Kresager.

I. Art:

1 Art.
Pag: 117.
142. Art: 16.

SIger mand anden noget til i Kroehuus/Møllehuus/Smedehuus/eller andenstæds i slig Forsamling/ da maa den/der sigtet er/ stævne den anden til Tinge for slig Snak og Paasagn. Vil den da det ikke bestaa/og ej er bevisligt/eller siger sig at vide ingen Skiel dertil / andet end hand haver hørt løst Folk saa sige/da skal Fogden finde ham sagisløs Hiem igien.

2.

2 Art.
Pag. 53. Art. 10.
57. 58.
100. 101. . . 2. 3.
111. . . . 20.
142. .
882. . . . 18.
1000. . . . 4.

SIgter een den anden for nogen Vlærlig Sag til Tinge/for Dom/ eller

eller i nogen anden ærlig og ædrue Forſamling / og ſkielder hannem for Løgner / Ekelm / Tyv / eller ſaadant / ſom den andens Ære og Lempe egentlig angaar / og det ſtrax begæris / at de nærværende dragis til Minde / og det ikke kand beviſis hannem over / da bør den det ſagt haver at være een Løgner / og bøde ſine tre Mark; Og ſkulle Dommerne give det fra ſig beſkrevet / om ſaadan Ereſkænden paa Tingene og for Retten forrefalder / og den Sigtede det ſtrax begærer at ſkrivis og antegnis.

3.

Sjger nogen om anden Mand i hans Fraværelſe det / ſom hans Ære og Lempe angaar / og det med lovfaſte Vidner i Tide beviſis / og hand ej ſaadan Paaſagn lovligen

3 Art.
Pag. 5. 80. 97. 112. 116. 795. 958. 959. 982. 1001.

kand bevise / da deelis hand derfor/ ligesom hand den anden det personligen tilsagt hafde.

4.

4 Art.
Pag: 53. Art: 10.
159 . . . 15.

Forordning angaaende deres Straf, som foragtelig bebreide dem, som bruges til Byens forn oden Tienneste. 21 Martj 1685.

ERe Ordene ikke nogens Ære og Lempe for nær / og dog kiendis af Dommeren at være Utilbørlige/ da maa de med Pengestraf forsonis/ efter som de ere grove til; Og skal ingen Æredom udstædis for Ord/ som Ære og Lempe ikke vedkomme / og ved hvilke ingen sigtis paa ærlig Navn og Røgte.

5.

5 Art.
Pag: 5. Art: 3.
940.

OVerskielder mindre Mand / som allereede er dømt til sine tre Mark / eller og ond Qvinde / nogen med ærrørige Ord / da skulle de enten forvisis Byen / om de i Kiøbstæderne ere / eller Herredet / om de paa Landet ere / eller straffis med Holmen / eller Spindehuset.

6. Kal-

21. Cap.

6 Art.
Pag: 157. Art: 9.
894. 895. - 15. 19.
983 . . 32.
1006.

6.

Valder mand anden Tyv / Horeſøn / Forræder / eller andre Ubeqvems Ord; Er hand ved ſin fulde Lavalder / da blive hand ſelv den ſamme Mand / med mindre hand den anden ſaadan Gierning ſkielligen overbeviſe kand. Er hand mindre Aaring / miſte ſin Hud.

7 Art.
Pag: 111. Art: 20.
938 . . 7.
940 . . 10.
949.
1000.

7.

Befindis nogen med ſkammelig Løgn / muntlig eller ſkriftlig / at ville ſette deris Øvrighed / Geiſtlig eller Verdſlig / eller andre hæderlige Folk og ærlige Huſtruer / eller Møer / nogen Skandflik paa / bøde ſine tre Mark / og derforuden trende fyrretyve Lod Sølv; Og hvis hand ikke haver at bøde med / da bør hand at ſlaais til Kagen og bære Steene af Byen.

8 Art.
Forordning om Pasquiller og Skandskrifter 8 Juny 1689.
Polit: Administration 22. Oct: 1701.

8.

OVerbevisis nogen at have skrevet/ eller opslaget/ Skandskrifter og Pasqviller paa ærlige Folk/ og haver ikke været sit Navn bekient/ da bør hand at miste sin Ære/ og gaa i Jern sin Livs Tid paa Holmen/ eller anden Stæds; Er det paa Øvrigheden/ miste sin Hals.

XXII. Cap:

Om Hustruis/ Børns/ eller Tienistetyendis/ Forlokkelse.

1. Art.
Pag: 949. Art: 30.

I. Art:

RUffere og Ruffersker/ som forføre nogen Mands Hustrue/ eller

eller Døttre til Løsagtighed og et ont Levnet / bør at strygis til Kagen / og ved Bødelen af Byen udføris.

2.

DE / som forlokke anden Mands Børn / eller Tyende / til Tyverj / eller anden saadan skammelig Gierning / straffis ligesom de selv staalet / eller Gierningen beganget hafde.

2 Art.

Pag: 556.
798. Art: 31.

3.

DE / som forføre Ungdommen til Drik / Dobbel og anden forargelig Omgængelse / straffis paa deris Boeslod og forvisis Byen. Have de ingen Boeslod / straffis paa Kroppen med Fængsel og Arbejd / som Forseelsen er til.

4

DE / som forlokke noget Tyende af sin Tieniste / være forfaldne til Tyen-

4 Art.

Pag: 556. Art: 11. 12

Tyendets Husbond dobbelt saa meget / som Tyendet skulle have til aarlig Løn.

5 Art.
Pag. 949. Art. 30.
Forordning angaaende Politiens Administration 22 October Anno 1701.

5.

DE / som holde Horehuus / straffis med Kagen / og forvisis den Provincie, som de boe udj / eller settis i Spindehuset.

Seden /

Eeden/
Som Dommere skulle svære Kongen/ efter som mælt er i den første Bogs femte Capitels første Artikel.

EFter som Hans Kongelig Majestet til Danmark og Norge ꝛc. min allernaadigste Arve-Herre og Konning/ haver allernaadigst antaget og bestilt mig N.N. til at være Hans Kongl: Maj: Tiener og

Saa lover og tilsiger jeg hermed/ som jeg dog derforuden skyldig og pligtig er/at være Hans Kongl:Maj: som min rette Arve-Konge og Herre

huld og troe / Hans Kongl: Maj: Gavn og Beste med højeste Flid at befordre / des Skade og Fordærv af yderste Formue at hindre og afværge; I Synderlighed med al Kraft og Formue derhen mine Tanker og Idrætter at dirigere, at Hans Kongl: Maj: absolutum Dominium, Souverainitet og Arve-Rettighed over Hans Kongl: Maj: Kongeriger og Lande Uforanderlig conserveret og paa Hans Kongl: Maj: retmæssige Arve-Succeslorer fortsat og forplantet vorder / hvorpaa jeg og vil skyldig og forpligt være at vove Liv / Gods og Blod: Jeg vil ikke tilstæde / eller samtykke / at nogen / i hvem det og være maa / noget præjudicerligt i nogen Maade derimod / enten hemmelig / eller aabenbare / forretager / taler / eller hand-

handler; Men saa fremt noget saadant imod Forhaabning skulle skee/og til min Videnskab komme / mig ikke alleene strax uden nogen Affky derimod opponere,men end og uden Ophold Hans Kongl: Maj: det samme allerunderdanigst tilkiendegive: Udj de Sager mig forrekomme/hvad heller de ere Liv / Gods/ eller Ære anrørende/ vil jeg dømme retfærdeligen / og ikke i nogen Maade anse Vold / Magt / Frændskab/Venskab/ Gunst / eller Gave/ Had / Avind/ eller Nid; Men alleeniste vil have Gud og Retfærdighed for Øjen / og dømme retfærdeligen efter Lov og Ret / og hielpe hver til Rette / saa vel den Fattige som den Rige/ den Ædel som den Uædel/ saa vel den Udlændiske som den Indlændiske: Jeg vil

og ikke før / eller siden / efter at Dom affigis / hemmelig eller aabenbare tage / annamme / eller opbære / formedelst mig selv / eller nogen anden / nogen Gift / Skænk / Guld / Sølv / Penge / eller Pengis Værd / formedelst hvilket nogen Part maatte sin Ret vorde forkrænket: Saa sant hielpe mig Gud og Hans Hellige Ord.

Forklaring paa Vidners Eed / og Formaning til dem for Retten / efter som mælt er i den første Bogs trettende Capitels ottende Artikel.

Hvert Menniske / som vil svære nogen Eed / skal opløfte tre Fing-

Fingre/som ere: Tommelfingeren/ Pægefingeren og den middelste Finger. Ved den første Finger/som er Tommelfingeren/forstaais Gud Fader/ved Pægefingeren Gud Søn/ ved den tredie Gud den Hellig Aand. De andre to smaa Fingre bøjer Hand need i Haanden; Den eene betyder Menniskens ypperlig Siel/som ligger skylt udi Menniſken: Den femte og minſte Finger betyder Legemet/ ligesom det der er lidet og ringe at agte imod Sielen. Ved den gandske Haand betydis een eeniſte ævig og almægtig Gud og Skaber/ som haver skabt Menniſken og alle Creature i Himmelen og paa Jorden. Hvilket Menniſke/der nu er saa Ugudelig/fordærvelig og sig selv saa fiendsk/at hand svær een falsk Eed/eller ikke holder den Eed/

som er foren / hand synder i saadan Maade/ligesom hand kunde saa sige: Om jeg svær falskelig / da straffe mig Gud Fader/ Gud Søn og Gud den Hellig Aand/at Guds den himmelske Faders Skabelse / der hand skabte mig og alle Menniſker efter sit Billede / dertilmed al hans faderlig Godhed/Naade og Barmhiertighed/komme mig ikke til Gavn / men at jeg som een motvillig haardnakket Overtræder og Synder bliver straffet ævindelig udj Helvede. Item hvilket Menniske / der svær falskelig / eller ikke holder den foren Eed / hand taler / ligesom hand ville sige : Som jeg svær falskelig saa straffe mig Gud Fader/ Gud Søn/og Gud den Hellig Aand/ at Guds Søns / vor HErris JEsu Christi / ydmyge Manddoms Annam-

nammelse og hans kostelige blodige Sveed og Uskyldige bittre Pine/hans hellige dyrebare Blod/ som blev udgydet for Menniskens Synder/hans forsmædelige Død/ hans underlige opstandelse/ hans herlige vældige Himmelfart/ og alt det/ som JEsus Christus vor eeniste Mægler haver forhværvet sine Udvalde/ være altsammen mig til forgæves/ og hielpe mig ikke til Salighed/ men at den HErre Christus være mig paa den yderste Dag een streng Dommer/ der mig for mine Misgierningers Skyld dømmer og fordømmer med sin strenge Dom til ævig Pine/ og antvorder mig Helvedis Bødel i Vold at pinis ævindelig. Item hvem som falskelig sværr/ eller holder ikke sin soren Eed/ hand taler/ ligesom hand ville sige:

Som

Som jeg svær falskelig / saa straffe mig Gud Fader / Gud Søn og Gud den Hellig Aand / at den Hellig Aands Gierninger / hvilken der er udgangen og sent de hellige Apostle og alle troe Christne til Trøst / ikke komme mig til Hielp / men at jeg bliver udelukt fra den christelige Kirkis Meenighed / ikke nyder dens Bøn got ad / eller bliver deelagtig derudj / og at Evangelii trøstelige Prædiken intet hielper mig / mine Synder blive mig aldrig forladne / og at jeg ikke opstaar til den Herlighed / som de troe Christne er bereet af Evighed / men at jeg bliver forskut med Liv og Siel i den ævige Fordømmelse. Item hvilket Menniske / som falskelig svær / hand modsiger og afsiger Gud Fader / Gud Søn og Gud den Hellig Aand

Aand og alle Guds gode Helgene og de hellige Udvalde Engle / giver sig med Liv og Siel Dievelen og al hans Selskab udj Helvede i Vold/der at blive/ at brænde med og hos dem udj Helvedis Afgrund til ævig Tid/hvor slet ingen Forløsning er. Jtem hvilket Menniske/der svær falskelig/hand taler / ligesom hand ville sige: Dersom jeg svær falskelig / da være forbandet alt det jeg i denne Verden eier og haver: Forbandet være min Jord / Ager og Eng / saa jeg aldrig af dem nyder nogen Frugt/eller Grøde: Forbandet være mit Qvæg/mine Bæster / mine Faar/saa at de aldrig efter denne Dag trivis eller lykkis for mig; Ja forbandet være jeg i alt det jeg tager mig for at giøre.

O Menniske betænk dette gandske flit-

telig/og merk/hvilken gruselig/haard og streng Dom du giver over dig selv/ naar du svær falskelig. Et fromt Christeligt Hierte maatte vel med Rette forfærdis og skælve derfor/ efterdj een falsk Eed haver saadant med sig/ at et meeneedigt Menniske giver sig selv fra Gud/udelukker sig fra alle hans Velgierninger timelige og ævige/ og afskiller sig fra den gandske Christelige Meenighed/ og vil være ævig fortabt og fordømt med Liv og Siel; Derfor skulle hver Christen vogte sig for falsk Eed og for lettelig at svære/ saa fremt som hand haver sin Siels Velfærd og Salighed kier: Det unde os alle Gud Almægtige ved sin kiere Søn/ vor HErre JESUM Christum! AMEN.

Register
Over
Lovens Bøger
Og hver Bogs Capitler.
Lovens Bøger ere VI.

I. Bog
Om Retten og Rettens Personer
Holder XXVI. Capitler.

pag.
I. Cap: Om den Lydighed mand Lovgiveren og Loven skyldig er. ' ' ' 1
II. Cap: Om Værneting. ' 8

pag.

III. Cap: Hvor og naar Ting og Rettergang skal holdis/og hvad der skal handlis. " " " 22
IV. Cap: Om Stævnemaal / Kald og Varsel / og Opsettelser. " " " 29
V. Cap: Om Dommere. " 47
VI. Cap: Om Indstævning til højere Ret. " " " 63
VII. Cap: Om Tinghørerre. " 76
VIII. Cap: Om Skrivere ved Retten. " " " 79
IX. Cap: Hvo der maa gaa i Rette for sig selv/eller for andre. 87
X. Cap: Om Forfald og Skudsmaal. " " 95
XI. Cap: Om Hiemmel. " 97
XII. Cap: Om Skikkelighed for Retten. 99

pag.
XIII. Cap: Om Vidner og Tingsvidne. 103
XIV. Cap: Om Sigtelſe og Eed. 115
XV. Cap: Om egen Bekiendelſe. 118
XVI. Cap: Om Sandemænd. 119
XVII. Cap: Om Granſkninger. 127
XVIII. Cap: Om Reebsmænd. 128
XIX. Cap: Om baand og fængſel. 132
XX. Cap: Om pinlig Forhør. 136
XXI. Cap: Om Arreſt og Beſlag. 136
XXII. Cap: Om Maning. 144
XXIII. Cap: Om Borgen og Forløfter. 146
XXIV. Cap: Om Bøder og Dommis Exlecution, Nam/ Indførſel/ og deslige. 153
XXV. Cap: Om Dom og Brevpenge og Skriverløn. 187
XXVI. Cap: Om Supplicationer. 200

II. Bog

Om Religionen og Geistligheden.

Har XXIII. Capitler.

pag:

I. Cap: Om Religionen. 204

II. Cap: Hvo der maa prædike og til Præste-Embedet kaldis og indviis. 205

III. Cap: Hvorledis Præster skal kaldis. 209

IV. Cap: Om Præsternis Embede med Tieniſten i Kirken og Prædiken. 217

V. Cap: Om Præsternis Embede med Sacramenterne og lønlig Skriftemaal. 228

VI. Cap: Om Præsternis Embe-

de

pag.

de med Ungdommens Undervisning. 243

VII. Cap: Om Præsters Embede med Husbesøgelse / Omsorg for de Fattige / Sygis og Misdæderis Besøgelse. 246

VIII. Cap: Om Præsters Embede med Egtefolk / Jordemodere og Barselqvinder. 250

IX. Cap: Om Præsternis og deris Medhielperis Embede / og Kirkens Myndighed imod de Ubodfærdige. 255

X. Cap: Om Præsters Embede med Lia. 282

XI. Cap: Om Præsters Liv og Levnet / Forseelser og Bøder. 284

XII. Cap: Om Præsters Boeliger og Indkomster. 294

XIII Cap:

pag.
XIII. Cap: Om Præste-Enkers og Arvingers Vederlag / som kaldis Naadens Aar. 303
XIV. Cap: Om Capellaner, eller Præsternis Medtienere. 311
XV. Cap: Om Dægne og Substituter. 317
XVI. Cap: Om Provster. 324
XVII. Cap: Om Superintendenterne, som ere de rette Bisper i Kirkerne. 330
XVIII. Cap: Om Skolerne. 345
XIX. Cap: Om Hospitaler og Fattige. 354
XX. Cap: Om Professoribus. 361
XXI. Cap: Om Bøger og Almanaker. 366
XXII Cap: Om Kirkernis Tilsyn / Indkomster / Udgifter / Bygning. 371
XXIII. Cap: Om Tiende. 412

III. Bog

Om Verdslig- og Huus-Stand

Holder XX. Capitler.

pag.

I. Cap: Om Kongens Befalningsmænd og andre Betiente. 419

II. Cap: Om Privilegerede Personer. 426

III. Cap: Om Borgere i Kiøbstæderne. 428

IV. Cap: Om Øvrighed og andre Betiente i Kiøbstæderne. 430

V. Cap: Om Kæmnere. 437

VI. Cap: Om Taxereborgere. 439

VII. Cap: Om Lav og Haandverker. 443
VIII. Cap: Om omløbende Kræmmere. 445
IX. Cap: Om Markeder. 446
X. Cap: Om Maal og Vægt. 448
XI. Cap: Om Vognmænd og Færgemænd. 450
XII. Cap: Om Selvejer Bønder. 456
XIII. Cap: Om Landboe / eller Fæstebønder og Landsbye-Handel. 459
XIV. Cap: Om Vornede. 486
XV. Cap: Om Veje. 493
XVI. Cap: Om Egteskab. 494
XVII. Cap: Om Umyndige og Værger. 523
XVIII. Cap: Om Overformyndere og Børn. 544

XIX. Cap:

pag.
XIX. Cap: Om Tieniſtefolk paa Landet og i Kiøbſtæderne/ Inderſter og Løsgængere. 550
XX. Cap: Om Jøder og Tatere. 563

IV. Bog
Om Høieretten

Haver IX. Capitler.

pag.
I. Cap: Om Skipperis / Styremænds / og alle andre Skibs-Betienters Antagelse / Løn og Forhold. 565
II. Cap: Om Fragt / Tilsyn og Regnskab. 595
III. Cap: Om Ulykkelige Hendelser / Averie og Lodsmænd. 615

pag.
IV. Cap: Om Skibbrud og Vrag. 635
V. Cap: Om Bodmerie og Biilbreve. 642
VI Cap: Om Assleurance. 649
VII. Cap: Om Admiralskab. 657
VIII. Cap: Om Søerettens Sagers Udførelse. 662
IX. Cap: Om Kongens Søefolk. 665

V. Bog

Om Adkomst/ Gods og Gield

Haver XIV. Capitler.

pag.
I. Cap: Om Contracter og Forpligter. 667

pag.

II Cap: Om Arv og Skifte. 673
III. Cap: Om Kiøb og Sal og Mageskifte. 724
IV. Cap: Om Gave og Bebrevelse. 747
V. Cap: Om Hævd. 756
VI. Cap: Om Udlæg og Indførseler. 758
VII. Cap: Om Pant. 764
VIII. Cap: Om Laan/ Leje og betroet Gods. 774
IX. Cap: Om Hittegods. 781
X. Cap: Om Jord/ Ejendom/ Fælled/ Jagt/ Fiskerj. 784
XI. Cap: Om Møller og Vand. 812
XII. Cap: Om Geder/ U-udskaarne Heste/ Stodhors. 817

pag:
XIII. Cap: Om Bier og vilde Dyr. 820
XIV. Cap: Om Gield. 824

VI. Bog

Om Misgierninger

Holder XXII. Capitler.

pag:
I. Cap: Om vildfarende Lære/ Guds Bespottelse og Troldom. 857
II. Cap: Om Sværen og Banden. 865
III. Cap: Om Helligbrøde. 868
IV. Cap: Om Forgribelse imod Kongens Høyhed / eller Crimine Majestatis. 875

pag.

V. Cap: Om Børns Forseelse imod Forældre/Item Husbonds og Hustruis. 882
VI. Cap: Om Manddrab. 886
VII. Cap: Om Afhug og Saar. 896
VIII. Cap: Om Udfordringer og Dueller. 904
IX. Cap: Om Husfred/Kirkefred/Tingfred/Vejefred/Plovfred. 910
X. Cap: Om Skade af anden Mands Vaaben eller Fæ. 920
XI. Cap: Om Vaadis Gierning. 923
XII. Cap: Om Nødværge. 930
XIII. Cap: Om Løsagtighed. 934
XIV. Cap: Om Vold og Herverk. 949
XV. Cap: Om Ran. 956
XVI Cap: Om Røverj. 966
XVII. Cap: Om Tyverj. 968

XVIII. Cap:

pag.

XVIII. Cap: Om Falsk. 987

XIX. Cap: Om Mordbrand og Heedebrynde. 991

XX. Cap: Om Fæis Drab eller Saar. 995

XXI. Cap: Om Aresager. 998

XXII. Cap: Om Hustruis / Børns / eller Tieniste-Tyendis Forlokkelse. 1002

Dommeris Eed. 1005

Vidners Eed. 1008

Register

Efter Alphabetet over den gandske Lovbog.

A.

Pag.

Aabenbare Afløsning hvem og naar gi-
vis maa = = 270. 271
Aabenbare Afløsning i andet Sogn
med hvad Vilkor maa givis = 272
Aabenbare Skrifte maa ingen holdis fra = 273
Aalegaarde hvo nyde maa = 805
Adel/ som ere fremmede / naar maa nyde Dan-
ske Adelige Friheder = 427
Adelen hvor hen stævnis skal i Livs og Eris
Sager = = = 13
Adelige Breve naar imodømmis maa af Over-
dommere = = = 59
Adelbyes Ejere naar igienkaldis kand = 810
Adkomst paa Ejendom naar fremføris bør 757
Admiralskab naar og hvorledis gioris kand 657. 658
Admiralskabs Skibis pligt indbyrdis og imod
fremmede = 658. 659. 660
Æredom naar ikke udstædis maa = 1000

Pag.

Æresager hvorledis forfølgis = 998. 999. 1000
Æreskænden hvorledis straffis = 999
Æreskænderis Straf = = 938
Affald til Papistiske Religion straffis 857. 858
Afdødis Gods hvorledis skal forholdis med 673. 674
Afgrøde af Ejendom / som mand frakiendis / hvorledis svaris til = = 757
Afhændelser ved Gave eller Kiøb naar ikke anseeis = = = 850
Afhug hvorledis bødis for = 897. 898
Afpløjning over Reen hvorledis bødis for = 961
Afregning imellem Creditorer og Debitorer inden hvad Tid bør at giøris 851. 852. 853
Affigter = = = 64
Agen paa Menniske med hvad Straf anseeis 903. 904
Agerne maa ingen opsanke i andens Skov 983
Agerran hvorledis begaais og hvad derfor bødis = 958. 959. 960
Almanaker hvo maa giøre = 370
Almanaker naar andenstæds fra forskrivis maa 371
Alminding = = = 793
Amptmænds Myndighed = 181
Amptmænd skal skielligen giæste = 467. 468
Amptmænds Forhold med tienisteløse Tyende og Løsgængere = = 559
Amptmænds Inqvisition om Tienistefolk og Løsgængere = = 560. 561
Anker / som findis i Søe / til hvem antvordis skal = = 639. 640
Arbejd under Prædiken og paa Helligdage = 869
Arrest ved hvem giøris skal = 137

Pag.

Arrest hvem ikke kand negtis = = 137
Arrest hvo ikke undergiven er = = 137
Arrest paa hvem/naar og hvorfor maa leggis
= = 138. 139. 140. 141. 142. 143
Arresteret Gods og Mand skal blive tilstæde 141. 142
Arrestis Foragtere straffis = = 142
Arrest naar forfølgis skal = = 143
Arrestis Ulovlighed hvorledis straffis = 144
Arsenals-Betientis Værneting = 12
Arv af hvem giemmis skal i Arvings Fraværelse = = 676. 677. 678
Arv i Løsøre naar gioris skal i Penge = 676
Arv naar søgis skal efter Arvings Hiemkomst 677
Arv naar Kongen hiemfalder = 678
Arv/ som den Døde før var tilfalden/ skal indføris i Sterfboen = 688. 689
Arv hvorledis bør at fremgange 690. 692. 693
= = 694. 695. 696. 697
Arv hvordan tagis efter dem/ som skulle arve hin anden og paa een Tid omkomme 698. 699
Arv hvo tager i hans stæd/ som sit Liv forbryder 699
Arv/ som Barn særlig er tilfalden/ udtagis forlods = = = 700
Arv hvo tager/ naar Arving dræber den hand arve skulle = = 713
Arv maa ikke svigelig overdragis = 716
Arv naar kiøbis maa/ og hvorledis Kiøbebrevet skal forfattis = 717. 718
Arv naar ikke kand sælgis eller pantsettis 718
Arv hvo ikke maa kiøbe = = = 718
Arv hvo ikke maa tage = 857. 858

Pag.
Arv naar udføris/betalis siette og tiende Penge 714
Arvelige Gaarde/Grunde og Jorder hvem først til Kiøbs tilbydis skal = 786.787
Arveſvig hvorledis bødis for = 723
Arvings Skade/som forsømmer at søge Arv 677
Arving uden Riget naar ikke betaler siette og tiende Penge = = 716.717
Arving skal svare til dens Gield hand arver = 719
Arvinger maa udføre den Dødis Sag = 175
Arvinger efter Tingsøgt Mand søgis for Overretten = = = 175
Arvinger naar udløse kand den indførte 176.762
Arvinger til hvad Tid i Sterfboen møde skal 675
Arvinger af hvem advaris skal om Arven 675.676
Arvinger naar betale skal een for alle og alle for een = = = 719.720
Arvingers Forsikkring/naar enten af dem døer/ som har bebrevet hver andre = 754.755
Arvs og Gields Fragaaelse inden hvad Tid til Tinge forkyndis skal = 839.840
Aſseurance hvor vit maa sluttis = 652
Aſseurance hvor længe varer = 653.654
Aſseuradeuren skal svare til forasseureret Skib og Gods = = 655.656
Aſseuradeurens Løn/ naar Forsikkrings-Contracten opsigis = = 657
Atteſtation og Dimiſsion af hvem givis skal 363.364
Averie hvad agtis for = 623.624.625.626.628
Averie hvoraf ikke givis = = 624
Averie skal først betalis = = 624
Averie naar ikke betalis = = 641

Pag.

B.

Baaden maa ikke føris fra Borde = 585
Baadsmands Straf/som undviger Skipperen med sin Hyre = 582
eller forsømmer Skibs-Arbejd = 585
eller far af Skibet og bliver lemmelæst 588
eller ikke vil hielpe at bierge = 616
Baadsmands Rom naar bortundis maa = 588
Baadsmands Hyre og Føring hvem tilkommer efter hans Død = = 590
Baand paa hvem maa leggis = 132.133
Baandgarn hvor ikke maa brugis = 805
Baandgarn hvorefter skal bindis = 806
Badskere naar særdelis betalis paa Skibet 577
Bander af hvem lastis og straffis skal = 280
Bandsettis hvo maa og skal = 266.276
Bandsatte hvorfra skal holdis = 267.268
Bandsattis Stæd i Kirken = 268
Bandsattis Ret/ som ikke i Tide giøre Afbon 269
Bandsatte / som Dommen ville paatale/naar stævne skal = = 269
Bandsatte maa ingen brejde efter Omvendelsen 271
Bandsattis Begravelse = 272
Barn hvo døbe maa = = 254
Barn inden hvad Tid skal døbis = 230
Barn maa ikke døbis igien = 232
Barn af hvem arvis / naar Forældrene ere skilte ad = = = 698
Barn hvad afkortis bør i dets Arvelod = 702.703
Barn naar ikke kand nødis til Jevnet = 703

Pag.

Barn naar arvelos kand gioris = 883
Barn/ som er Uegte og findis dot/ naar jordis maa = = = 890. 891
Barn hvo ligger ihiel hvorledis straffis = 929
Barnebarn beholder hvis Fader gav sit Barn 751
Barnebarn hvor megit givis maa af Oldefædre = = = 751. 752
Barnefodsel i Dolsmaal hvorledis straffis 890
Barns Vidne og Boder under femten Aar 110. 157
Barns Daabs Stadfæstelse / naar det er hiemmedobt = = = 231
Barns Arv efter Fader og Moder/ som doe i Fællig med deris Forældre = = 701
Barns Straf/ som bander eller slaar Forældre 883
Barns Henleggelse og Forladelse hvorledis straffis = = = 891. 892
Barselqvinder hvorlænge skal holde sig inde 254
Bede maa hver mand paa Fællet og Stub 954. 956
Beenshug hvorledis bodis for = 900
Begravelse til den Efterlevendis naar udtagis til af Sterfboen = = = 689
Begravelser i Kirken naar sælgis kand = 388
Begravelsers ved lige-Holdelse uden Kirken 389
Bekiendelse mand er nodt til kand ikke regnis 118
Bekiendelse/ som gioris frivillig/ maa mand ej fragaa = = = 118
Bekiendelse i lonlig Skriftemaal maa ikke aabenbaris = = = 238
Benegtelsis Eed = = = 117
Beroegtede Personer for Letfærdighed hvorledis skal forholdis med = = 936

Besig-

Pag.

Besigtelse naar ikke maa skee = = 30
Beskikkelsis Vidner = = 112
Bespottelse imod Gud hvorledis straffis = 862
Betalning efter Gieldsbrev naar skee skal 824. 825
Betalning efter Vexelret naar ikke kand fordris = = 831. 832
Betalning efter antaget Vexelbrev hos hvem bør at søgis = = = 832
Betalning paa Haandskrifter eller Contracter hvormed afbevisis = = 856
Biegaardis Gierder hvordanne skal settis 820. 821
Bier / som hittis / hvo tage maa = 784
Bier / som følge hin anden op / hvorledis deelis 828
Bier / som falde paa anden Mands / hvorledis skal forholdis med = 822. 823
Biers Fred og Frihed / som ere i Skoven 823
Biergerettighed hvem tilkommer = 635. 636
Biergelon hvordan betalis = 636. 637
Bilbrev naar udgivis = = 648. 649
Bilbrev / som er Tinglæst / hvorledis betalis efter = = = 649
Birkedommeris Dommis Indstævning 67
Birke-Fogders og Skriveris Frihed og Løn 56. 57. 191
Birkerettighed / som udleggis i Gield / hvo indløse maa = = 734. 735
Birkerettighed hvem tilhører / naar Birk ganger i Arv = = = 709
Birketing hvor og naar holdis skal = 23. 24
Birketings Dommis Indfrielse = 189. 190
Blodskænderis Straf = 940. 941. 942
Bod for Manddrab naar ej fæstis maa = 896

Pag.
Bodmerie-Brevis Prioritet 645
Bodmerie-Penge naar og hvor mange optagis maa 642.643.644
Bodmerie-Penge hvormed forsikkris for 643
Bodmerie-Penge hvorledis varis til i Skibs Ulykke 646.647
Bodmerie-Penge naar betalis skal / eller forrentis 648
Boeran naar begaais 957
Boeslod hvad regnis for 157
Bog hvor ikke maa opsankis 983
Bonde naar ikke udvisis kand af sin Gaard 459
Bonde-Enke kand beholde Gaarden uden Indfæstning 461
Bondegaard skal fæstis af den / der egter Enken 461
Bonde-Enke naar sig resolvere skal til eller fra Gaarden 461
Bondegaards Bygning hvorledis vogtis skal 464
Bondegaards Bygning hvem tilkommer 708
Bondekarl paa hvor lang Tid skal fæstis 551
Bondegaard hvo opsige maa og fraflytte 462.463
Bondegaard hvorfor ikke maa forladis 464.465
Boudejord naar af anden Mand saais og høstis maa 465
Bonde naar sin Gaard forbryder og bør at flytte 460
Bondens Frihed paa hans Torveskær og Gierdsel 466
Bonde hvad afkortis bør i Landgielden 466
Bonde hvad ikke ind- eller af-lukke maa 467
Bondens Landgield hvor i ydis og hvor langt foris skal 467

Pag.
Bondens Vare til hvem og hvor sælgis maa 468.474
Bondesag af hvem forfølgis skal = 469
Bonde hvad og hvor kiøbe maa til sin Nød-
torft = = = 475
Bonde hvor ikke maa fiske eller skove = 471
Bondens Pligt / om ham tilladis at hugge i
Skoven = = = 472
Bondens Græsning naar bortlejis kand = 475
Bonde / som leggis under andet Herskab / til
hvad Birk bør at svare = 736
Bondejord naar reebis maa af Husbonden 791
Bondens Bog imod Kiøbstædmanden 853. 854
Borgemester og Raad af hvem settis = 430
Borgemester og Raad hvor mange skal være i
hver Kiøbstæd = = 430
Borgemesters og Raads Embede 432.433.434
Borgemester og Raad maa ingen skaane i Ud-
skrivning = = = 437
Borgemesters og Raads Indseende med Taxe-
reborgere = = = = 442
Borgerskab hvo svære skal = 428
Borgere hvilke holdis for = = 429
Borgere med hvad Vilkor maa flytte fra Byen 429
Borgrettens Dommis Indstævning = 67
Borgen hvo ikke maa være = 150
Borgens Rettighed over den hand er Borgen
for = = = 150
Borgen skal gielde det hand er Borgen for = 148
Borgen for Tyv naar frj kand blive for Borgen 148
Borgen hvorledis bøder / om Tyven bortslip-
per = = = 148.149

Pag.
Brandstød-Breve af hvem ikke maa gives - 286
Breve skal ikke omgioris paa Tinge - 193
Breve/som ere indleverede i Retten/af hvem og til hvad Tid bør at affordris - 195.196
Brevenis Beskrivelse hvorledis betalis for 195.199
Brevene skal indløsis - - 196
Byens Breve hvor registerede findis skal - 433
Byens smaa Bestillinger af hvem anordnis og afskaffis - - - 435
Byens Bestillinger og borgerlig Tynge hvo er frj for - - 435. 436
Byens Skatter naar og til hvem skal gioris Regnskab for - - 442.443
Byes Vedtægt hvor vit bør at holdis - 477
Byemænd/som have Vong sammen/ naar bør at have indhøstet - - 484
Byes Veje hvor mange skal være - 493
Byes-Birks-eller Herrets-Mænds Tvistighed 17.18
Byefogets Myndighed og Embede 181.430.431
Byefoget naar forskaffe skal den Rejsendis Fodringskab - - 451.452
Bygning hvorpaa ikke maa settis - 809
Bygning i Vong hvorledis bør at settis - 811.812
Bysse hvor ikke maa spændis eller Hane paaleggis - - - 903
Bytte med Fiendens Krigsfolk hvorledis anseeis - - 745.746
Byeting hvor/ naar og af hvem holdis skal 23.24
Byetings Dommis Indstævning - 66
Bunden Mand hvor løsis skal - 133
Bøder hvor betalis skal og hvorledis deelis 19. 155

Pag.
Boders Opborsel hvem tilhører 156
Bøder hvem givis bør/om end Sagen ikke paatalis 156. 157
Bøder paa Sølv hvorledis forstaais 157
Bøder for Dobbel til Skibs hvorledis skal deelis 581
Bøder/som falde til Skibs/naar og til hvem erleggis skal 614
Bøder efter Byes Vedtægt hvortil skal brugis 477
Bøger/som ikke maa indføris eller forhandlis 369
Bøn af Prædikestoelen naar og af hvem skal gioris 209
Bønder maa ikke leggis fra Sogn til andet 869
Bøndergaarde maa ikke ødeleggis 809
Børnepenge hvo bør at svare til 537. 538
Børnegods naar Myndlingen betrois kand 539. 540

C.

Calenters Forbud 329
Candidati Ministerij hvormed deris Lærdom og Levnet bevise skal 206. 207
Capellan af hvem og hvor længe underholdis skal efter Præstens Død 310
Capellaner naar/med hvad Vilkor og af hvem antagis maa 311. 312. 313
Capellanens Vederlag for hans Rejse til Superintendenten 313
Capellans Forhold imod Sognepræsten i hans Huus og i Embedet 315. 316
Capellan naar Sognepræsten paatrængis kand 314. 315

Pag.

Capellanen maa ikke overgive sit Kald = 314
Cartel maa af ingen frembæris = 905
Catechismus naar prædikis skal = 225. 226
Ceremoniemesters Undervisning til fremmede Ministros = = 861
Certepartier imellem hvem oprettis = 597
Commissarier og deris Forretning = 60. 61. 62
Commissariers og deris Assigters Indstævning = = = 66. 69. 70
Commissarier af hvem betalis skal = 197
Communicanternis Tal hvo bør at observere 240
Conoscementer = = 597
Contracter naar og hvor vit bør at holdis 668. 669
Contracter hvormed bekræftis kand = 670
Contracter, som ere giorte i een Sag / hvorledis anseeis = = = 670
Contract om nogens Livs Ophold med hvad Vilkor indgaais = = 671. 672
Contract, som Hustrue eller Barn gior / naar svaris til af Husbonden = 672
Contracter i Kiøb og Handel til hvad Tid gioris maa = = = 825
Creditors ret over Forloveren og Skyldeneren = = = 152. 773. 849
Creditor naar Betalning bør at søge efter Skyldenerens Død = 838. 839
Creditors assatte Andeel i Sterfboen hvorlænge bevaris skal = = 843. 844
Creditor naar ikke kand nødis til at tage imod Udlæg i Sterfboen = 682

Crimen

Pag.

Crimen Majestatis hvormed begaais og hvorledis straffis = fra 875. til 882. indberegnet

D.

Daaben hvor i skal forrettis = 229
Dægnis Værneting = 15
Dægnis Kald og Overhørelse = 317
Dægnis Embede = = = 317. 318
Dægne hvad Bestilling negtis = 318
Dægns Pligt imod Sognepræsten = 319. 320
Dægnis Boeliger/Løn og Pension til Skolerne = = = 320. 321. 322. 323
Daglon hvem gives maa paa Landet = 551
Dannefæ hvem tilhører = 782
Decani Censur hvor trykkis skal = 367
Deelning om Ejendom hvorledis bør at skee = 785
Directeurernis Prioritet i Præsternis Sterfboe 297
Directeurernis Opsyn med Ukiøbte Præstegaarde = = 299. 300. 301
Directeurerne af hvem skal have Underretning om Præstegaardene = 301
Dommeris Qvaliteter, Embede og Straf 48. 49. = = = 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56
Dommeris Sager af hvem dømmis paa = 50
Domme paa Liv eller Ære af hvem afsigis skal 57. 58
Dommeris Forhold med Vidner = 106. 107
Dommeris Eed = fra 1005. til 1008. indberegnet.
Domme og Breve naar caseris, eller affskrivis paa = = 172. 173
Domme af hvem forseglis og naar udstædis skal 193
Dom- og Brev-Penge 191. 192. 193

Pag.

Dommis Indstævning i Duel-Sager 910
Drabsmands Ret 158
Drabs Bøder/ naar fleere ere i med 887.893
eller det skeer af Vildelse 895
eller af Umyndige 895.896
eller paa Hoerkarl i eller uden Horeseng 931.932
eller af Fæ 921.922
Drabssag af hvem forfølgis skal 122.887
Drabssag i Nødværge hvorledis forfølgis 933
Driftefæ/ som hittis/ hvor bør at oplysis 782.783
Driftefæ/ som oplyst er/ hvorledis svaris til 783
Driftefæ hvorlænge ikke maa brugis 783.784
Drikkepenge hvem ikke maa givis 199
Drukkenskab og Dobbel inden Skibsborde hvorledis straffis 580.581
Druknet Mand hvorledis bødis for 927
Dueller under hvad Straf forbydis 904.905.906
Domt Mands Ret for ærlig Sag 159
Døttre under hvis Værgemaal skal blive 542

E.

Ed mod Eed forbydis 116.117
Eed paa Tinge af hvem tilstædis eller paaleggis 116
Eed i Opbud/ eller i Arvs og Gields Fragaaelse 849
Eendeel Jord naar reebis maa 790
Eftermaalsmand hvo agtis for 887
Egtebarn naar dømis skal 230
Egtebarn naar kand arve Fader og Moder 691

Pag.

Egtebørn hvilke skal holdis for , 691.692.712
Egtefolk hvorfor adskillis , fra 511. til 518. indberegnet.
Egtefolkis indbyrdis Gavebreve og Skiøder hvor vit anseets , , 748
Egtemands Straf for Ubluelig Omgængelse med andens Hustrue , 946
Egte-Personers Straf / som love anden / eller forsee sig med anden i deris Egteskab , 497
eller som slaais og ilde forligis , 884.885
eller som gifte sig med anden / eller findis i Hoer , , 944.945
Egtevinders Kirkegang , 254
Egteskabs Sager af hvem paadommis 16.26.338
Egteskab hvem formeenis 498.499.500.501.502
Egteskab i forbudne Leed hvorledis forholdis med , , , 502.503
Ejendom efter Tyve Aars Hævd med hvad Skiel beholdis , , , 756
Ejendoms Dom hvorpaa skal tagis , 759.760.761
Ejeris Straf for Ulukte Gierder , 481
Enke hvorfor maa borge , 150
Enke hvem tage maa til Lavværge , 543
Enkis Lavværgis Pligt , 543.544
Enke naar anden Lavværge forordnis kand , 544
Enke hvor meget bortgive maa , 752.753
Enke maa intet befatte sig med Uskift Sterfboe 690
Espingen maa ikke føris fra Borde , 585
Examen Philosophicum af hvem skal holdis 363
Examen Theologicum hvo maa komme til , , , , 363.365

Pag.

F.

Fad er naar give maa Barn eller Arving dob-
belt = = 749. 750
Faddere hvilke og hvor mange maa være = 230
Fadder hvo ikke maa være / eller bydis til = 267
Fæ naar i Vong vogtis maa = 483
Fæ hvoraf ikke maa indtagis = 485
Fæ / som stingis ihiel af Bier / hvorledis bødis
for = = = 821
Fæ hvor ikke maa tøgris = = 952
Fæ / som mand kiender sig ved i andens Værge /
hvorledis gaais om = 971. 972
Fæ hvorledis bødis for / om det saaris eller dræ-
bis med Forsæt = = 996. 997
eller faar Skade / naar det gennis af Korn
= = = = 997
Fæis Udløsning / som er optaget i Korn / eller Eng
= = = = 955. 956
Fællet hvor vit mand maa bruge = 794. 795
Fænnedet naar betalis skal af den / som det i Leje
hafde = 778. 779
Færgeløn hvor højt maa tagis = 452
Færgemænds Straf / som over- eller ind-føre
Betlere eller Tatere = 452. 453
Færlers Brug i Skolerne = = 351
Fæste hvoraf ikke gives = = 786
Fæstefolkis indbyrdis Gave = 747
Fæstensgave naar paa Skiftet beholdis = 689
Falsk hvo gior og Falskners Straf hvad er 987. 988
= = = 989. 990. 991

Pag.

Falsk hvor forblive skal = = 989
Falsk Mynt hvo bør at have Opsyn med 989. 990
Falske Kaldsmænds Straf = = 33
Falske Vidners Straf og deris/som dem dertil bringe = = = 107. 108
Fanger hvo underholde skal/eller lade straffe 154. 155
Fastelavns Løben forbydis = 875
Fattig-Folkis-Huse hvor være skal paa Landet 408
Fattig-Folkis-Husis Blokkis Nøgel af hvem giemmis skal = = = 409
Fattigis Penge af hvem uddeelis paa Landet 361
Fattige og Husarme skal forordnis Forstandere 360
Fattigis Forstandere for hvem skal giøre Regnskab = = = 361
Fiskalens Embede = = 6. 7. 433
Fiskerj paa freded Grund hvorledis straffis 795. 796
Fiskerj i fællis Vande hvorvit og hvem tilladis 796
Fiskegaarde hvor langt maa gioris = 804
Fiskebaade hvor ikke maa opdragis/eller Fiskegarn udbredis = = 804
Fiskedamme/som gioris af ny/hvorledis forholdis med = = 816
Fiskegarn hvorefter skal være bundne = 806. 807
Fiskerj med Pulsvaader hvem og paa hvad Tid tilladis maa = = 807. 808
Flaget hvo føre skal i Admiralskab = 658
Flikkerj paa Kirkerne med hvad Skiel forretagis maa = = = 400
Fogdens Betalning for Udlæg = 191. 761. 762
Forældris Straf/hvis Barn døer Udøbt = 231
eller druknis/eller liggis ihiel af dem selv = 929

Pag.

Forældre hvortil skal formanis af Præsten , 255
Forældris Gield naar Børnene skal betale , 750
Forbud ved Mænd/ eller til Tinge , 144
Forbud paa Egteskab naar ikke kand gielde , 504
Fordeelt Mands Ret , , 88
Fordeelt Mands Vidne i Tingsvidne , 115
Forfald i Rettergang , , , 95.96
Forføreris og Forlokkeris Straf , 1003. 1004
Forgift hvo anden vil ombringe med/ straffis 897
Forlovers Ret til at søge Hovedmanden , 152
Formynderis Værneting , , 19
Formynders Bøder/ som beligger sin Myndling 935
Forpagtere hvor ikke maa jage eller skyde , 800
Forpligter naar bør at efterkommis , 667. 669
Forstanderis Værneting , , , 19
Forskrivelser hvorledis skal holdis , 18
Fortog hvortil regnis og hvoraf fangis , 809. 810
Fortog hvorledis skiftis/ naar Adelbye odis , 810
Fragt af bierget Gods hvorledis gives , 641
Fredløs Manns og hans Hæleris Ret , 160
Fremmede / som komme til Sognet/ hvorledis skal forholdis med , , 553
Friherrers Værneting , , 14
Friherrer andensteds fra naar nyde maa Danske Friherlige Privilegier , 427
Frugttræer hvor mange aarlig skal plantis af Bonden , , , 470
Frøegield naar Bonden igiengives skal , 464
Fundatzers Termíner tør ikke ved at forandris 825
Forlovspenge for Arvs eller Pengis Udførsel uden Bye eller Riget , 714. 715

Pag.

G.

Gaards Herlighed og Fæste af hvem opbæris/naar fleere der i ere lodtagne 766
Gaards Eie maa ikke omgioris ved Reebning 790
Gave for Kald maa ikke bydis/ tagis eller givis 215.216
Gave hvorledis deelis imellem samtlige Sødskinde 752
Geder hvor holdis maa 817
Geder naar forbrydis 817
Geistlighedens Bøder til hvem uddeelis 293
Geistlige Enkers Frihed / som flytte til Kiøbstæderne 309.310
Gesanter fra fremmede Herrer med hvad Vilkor deris Religions Øvelse bruge maa 859.860
Gield hvorledis og i hvad Orden udgioris skal af Sterfboe 681.844.845
Gield efter Skiftebrev imellem Arvinger hvo kand søge/eller søgis for 684
Gield/som er i Boen og udelukkis i Skifte/hvorledis betalis 750.751
Gieldsbreve i Sædland til hvad Tid skal stilis 824
Gieldsbreve naar casseris og hvorledis fornyis 826
Gield / som den Dødis Bevis ikke findis paa/ naar angivis bør i Sterfboen 838
Gienparts-Bog skal findis ved alle Retter 81
Gienpart af Acter paa Tinge hvorledis betalis 190
Gienpart af Skiftebreve hvem ikke maa vegris 842.843
Gienpart af Kirkeregnskaber hvor indleveris skal 373

Pag.

Gierde hvorfor hver skal lukke 478.479.481.485
Gierde naar reebis skal = = 480
Gierder naar skal være lukte og hvor længe skal staa = = = 482.483
Giestebud maa ikke gioris i Skibet = 588
Giesteret = = = 161
Giestestud = = = 445
Gods/ som kiøbis for fællis Penge/ hvem tilhører = = = 730
Gods hvo ikke maa flytte/ afhænde/ pantsette/ eller opbyde = = 731.732
Gods/ som mand faar i Forvaring/ hvorledis mand skal svare til = 776.780.781
Granskning naar og hvorledis skee bør 30.127.128
Granskningers Indstævning = 64
Grave i Kirken hvorledis betalis = 388
Grave hvor dybe skal kastis = 392
Gravsteene og deslige Monumenter hvad gives af til Kirken = = 390
Grevers Værneting = = 14
Grever andensteds fra naar nyde maa Danske Grevelige Friheder = = 427
Gymnasister for hvem skulle prædike = 207

H.

HAand og Segl naar fragaais kand = 669
Haandran naar begaais = 957
Haandskrifter imod Haandskrifter hvorledis betalis efter = = 827
Haandverksfolkis Antagelse i Lavet/ Mesterstykke og Lærebrev = 444.445

Pag.

Haandverksfolk/som maa boe paa Landet 472. 473
Haargreb hvorledis bødis for = 900
Hævd hvorpaa kand fangis = 756
Hampefrøe hvor meget skal saais til hver Gaard 471
Heedebrynde hvorledis straffis = 993
Heedebrynde naar tilladis = = 994
Helligbrøde hvorledis bødis for = 868
Herrets-Fogders og Skriveris Frihed og Løn = = = 56. 57. 191
Herretsting hvor og af hvem skal holdis = 23. 24
Herretstings Dommis Indstævning = 66
Herretstings Dom hvor meget skal koste 189. 190
Herverk hvor vit henregnis kand / og hvorledis derfor bødis skal = 950. 951. 952. 953
Hest/som ridis uden Ejermandens Villie/hvorledis bødis for = 986. 987
Hiemmels Ret i Rettergang = 97
Hiemmel naar staar for fulde = 97. 98
Hiemmelsbrev med hvem til Tinge kand fremstikkis = = = 98
Hiemmel hvortil er pligtig at svare 98. 99. 804. 969
Hiemmel hvo skyder paa / hvorledis med hannem forholdis = 803. 804. 969. 974
Hiemtings Domme/ som gaa paa nogens Liv/ maa ikke exseqveris = 184. 185
Hiord hvor mange Nød er = = = 953
Hiordran naar begaais = = = 957
Hittegods naar og hvor bør at oplysis 781. 782
Hittegods hvo ikke oplyser/ bliver Tyv derfor 782
Holms-Betientis Værneting = 12
Horebarn/som ej offris med/naar skal døbis = 230

Pag.

Horebarn hvo er/og efter hvem ikke arver = 712
Horehuus hvo sig lader finde i til Utugt/eller holder/hvorledis straffis = 949.1004
Hors/som vorde skabede/hvorledis forholdis med 820
Hospitalers Forstandere af hvem forordnis = 354
Hospitalers Forstanderis Qvaliteter og Embede = = 354. 355. 356
Hospitalers Forstanderis Arvinger = 355
Hospitalers Forstandere hvor tit skal giøre Regnskab = = 355
Hospitalet hvor mange Tienere skal holde = 355
Hospitaler hvo maa indleggis i = 356
Hospitalet hvor længe nogen maa blive i = 357
Hospitals Lemmers Forhold = 357
Hospitaler hvo bør at udvisis af = 358
Hospitals Præster af hvem skal underholdis 359
Hospitals Præsters Embede = 358. 359
Hospitals Lemmers Begravelse = 359
Hospitals Lemmers Midler hvem tilhøre efter deris Død = = 360
Hospitaler hvorefter skal rettis = 360
Hovedgaarden og dets Tillæg hvo paa Skifte beholde maa = = = 685. 687
Hovedsagen/som er begynt/skal først drivis = 101
Humlekuler hvor mange aarlig skal leggis af Bonden = = = 470
Hundis Ufrihed/som gaa løse og Ulemlæste paa Landet = = = 803
Husbouds Ret saa vel over den hand udviser = 462
som over Vornede og Løsgængere 486. 487. 562
Husbonds Straf/som udformer sine Folk = 554

Hus-

Pag.

Husbond hvor med ikke maa besvære Bonden 468
Husbond/som aabenbare synder/hvorledis forholdis med = = 277
Husbonders Inqvisition om Tienistefolk og Losgængere naar skee skal = 561
Husbond maa ingen Ubilligen forstyde af sin Tieniste = = = 558
Husbond og Hustrue hvad bortgive maa 752. 753. 754
Husbonds Gods hvo ikke maa afhænde 727
Husbond og Hustrue hvorledis arve hin anden/ om de døe i Fællig med deris Forældre 701
Husbond og Hustrue hvormed maa refse deris Børn og Tyende 884
Husbond hvorledis sogis for Ubillig Medfart med sine Tienere 885. 886
Husfred hvorledis bødis for 911
Husfred hvad ikke er 912
Husfolkets Pligt/ om nogen døer i Huset 673
Husherrens Gield hos hvem ikke kand sogis 781
Husleje hvor bør at sogis 37. 38
Husmænds Stade paa Landsbyen 395
Husmænds Skat til Kirken 418
Hustrue af hvem mand skal bede 494
Hustruis Straf/ som lognagtig har sagt sig at være med Barn efter Husbondens Død 679. 680
Hustruis Gods af hvem skal deelis efter 728
Hustruis Jord naar sælgis maa af Husbonden 730
Hustruis Jord / som forkommis af Husbonden/hvorledis skal svaris til 731
Huus naar needfalder paa nogen til Døde/ hvorledis bødis skal 928

Hore-

Pag.

Hørere af hvem skal settis , , , 346
Hørere skal alle være Baccalaurei , 347
Høreris Reise af hvem skal bevilgis , 350

J.

Jagt hvor ikke maa holdis , 795.796
Jagt paa Fællet naar anden Mand tilstædis maa , , , 796
Jagtfrihed hvo nyder , , 796.797
Jagtskilter hvormed skal stemplis , , 799
Jagtskilter maa ikke bortlaanis , , 800
Jagthunde af hvem og under hvad Straf ikke maa holdis , , 802
Ja-Ord blant Adelige hvorledis agtis , 505
Jevnet skal holdis , 479
Igield naar betalis skal , 956. 986
Ildsvaade hvorledis bødis for , 992.994.995
Inderster hvo huse maa , 552.553
Indersters Stade paa Landsbyen , 395
Indersters Skat til Kirken , 418
Indførselers Indstævning , , 65
Indførsel hvor og hvori skee skal og maa , 162. , , , 167.168.169.
Indførsels Domme efter hvad Orden fyldistgiøris skal , , 163.164
Indførsel naar maa skee/og ikke skee/i Sterfboe , , , , 176.845
Indførsel hvori maa/og ikke maa/giøris , , , , 170.171. 763.764
Indført Gods i Fællig bør at specificeris , 701
Indstævnet Dom kand ikke exlegveris , 186

Ind-

Indtægter af Ulviſſe Sagefald hvormed forkla-
ris = = = 153
Intægters Beviſer ſkal følge Regnſkabet 153. 154
Jord naar forbrydis , , 158. 904
Jord paa de Døde hvo kaſte ſkal = , 284
Jords Paakaſtelſe hvem bør at negtis = = 284
Jord/ſom inden tyve Aar trettis om/eller ikke/
hvem tilkommer = , 730
Jord naar ſælgis maa af Enke/Svenbarn/eller
Møebarn = = 726. 727
Jord/ſom ſkiødis enten af Egtefolk i deris Egte-
ſkab/hvem tilkommer = = 742
Jord/ſom fleere ere lodtagne i/hvorledis Herlig-
hed og Fæſte opbæris af = = 766
Jord eller Gods hvo ſælger eller lejer til tvende/
hvorledis ſtraffis = = , 741
Jorddrottens Ret over hans eget Gods = 473. 474
Jorddrot/ſom boer uden Riget/ved hvem ſkal la-
de ſvare/naar Trette falder om Jord , 785
Jorddrottis Straf/ſom jager eller ſkyder paa an-
dens Gods/eller i hans Eenemerke 801, 802
Jordegods hvo ſælge maa uden Lovbydelſe = 725
Jordegods/ſom udleggis i Gield fra Sædegaarde/
med hvad Vilkor beholdis kand , 735. 736
Jordegods hvo kiøbe maa og til Ejendom be-
holde , = = 732
Jordegods/ſom ved Ridemænd er ſkeet Indfør-
ſel i/naar bortſkiødis maa , , 759. 760
Jordegods/ſom to ere indførte i/hvo maa løſe til
ſig = = = 763
Jordemoderis Forhold med Moder og Foſter 253. 254

Jordskuf hvorledis bødis for = = 900
Jordskylds Betalning hvor bør at søgis = 37. 38
Journaler af hvem skal holdis paa Skibene 610. 711
Julelæge hvorvit afskaffis = = = 875
Jus Patronatus hvormed forbrydis = - 215. 373
Jus Patronatus, som udleggis i Gield/ hvo indløse maa = = = = = 734. 735
Jøders Straf/som ikke have Kongens Lejdebrev 563
Jøders Angiveris Belønning = 563. 564

K.

Kaarde maa ingen drage i Kongens Gaard og Paashyn = = = 902. 903.
Kæmneris Værneting = = = 19
Kæmnere af hvem og naar nævnis skal = 437. 438
Kæmneris Regnskab af hvem skal overseeis = 438
Kæmneris Straf/om de ikke klarere deris Regnskab = = = 438
Kæmneris Pligt imod deris Efterkommere = 439
Kald og Varsel til Tinge = = = 33. 34
Kald og Varsel til Indførsel i Sterfboe/hvor Arv og Gield er fragaaet = = 34. 35
Kald og Varsel til Reebdeelning = = 35
Kald og Varsel i Markeskiels Tretter = = 35
Kald og Varsel i Uskift Ejendoms Tretter = 36
Kald og Varsel for Afløsning = = 36
Kaldsmænds Hiemmel = = 30. 31. 32. 33
Kald og Varsel hvor Arvinger givis skal = 38
Kald og Varsel naar ikke fornøden giøris = 47
Kald i Kirker og Skoler hvem ikke maa betrois 858

Pag.

Kald naar betienis maa af anden end Sognepræſten = = 285. 286
Kaldet Mand til Tinge maa ikke bortreiſe = 36
Kaldet Perſon hvorfor rejiceris kand fra Kaldet 210
Kaldet Perſon af hvem ſkal overhøris/og indviis med videre = = 211
Kaldſædeler til Hiemting af hvem ſkrivis = 187
Kaſtet Gods hvor vit beregnis for = = 624
Kirkefred hvorledis bødis for = = 916. 917
Kirkefred hvorvit henregnis = = 919
Kirkegang maa ingen forholde ſine Underhavende fra = = = 869. 871
Kirkejorder hvo er nærmeſt til at fæſte = 385. 386
Kirkelader maa bortlejis/men ikke nedbrydis = 407
Kirkelys og Kirkemaj hvor meget gotgiøris = 399
Kirkens Beholdning til hvem og til hvad Tid ſkal klareris for = = 377. 378
Kirkens Beholdning ſkal udſettis paa Rente = 409
Kirkens Betalning til Præſten for Vin og Brød = = = 398. 399
Kirkens Bekoſtning hvorpaa førſt ſkal anvendis = = = = 400
Kirkens Diſciplin hvo bør at udſtaa 236. 237. 242. 243
Kirkens Bygfældighed af hvem ſkal ſynis = 400
Kirkens Bygningstømmers Indkiøbning 402. 403
Kirkens Bygningers Fortingninger = 403. 404
Kirkens Fæ = = = = 386
Kirkens Gulv naar aabnis maa = = 388
Kirkens Bøger og Breve hos hvem ſkal findis = 377
Kirkens Indkomme hvo bør at have Opſyn med 375
Kirkens Jorder og Ejendomme hvo indtale ſkal 385

Kirkens Mangel hvo Patronen forregive skal 374.375
Kirkens Materialier ved hvem skal hentis/ og med de overblevne hvorledis skal forholdis 405.406
Kirkens Regnskab hvo skrive skal og overvære 376
Kirkens Regnskabsbog hvoraf bekostis 411
Kirkens Regnskabsbog af hvem forseglis og giemmis skal 379
Kirkens Regnskabsbog hvad skal indføris i 379.380
Kirkens og Kirketienernis Boeligers ved lige Holdelse 406
Kirkens Fortog af hvem maa brugis 408
Kirkens fornoden Reparation maa ikke forsømmis 401
Kirkens Penge skal altid efterseeis i Kirkeregnskabs Forhør 410
Kirker/som ere fattige/hvorledis bør at hielpis 401.402
Kirker/som sette Penge paa Rente sammen/hvorledis deele Renten 410
Kirker/som laane af hver andre/ naar Rente give skal 411
Kirkens Ovægtiende hvo skal annamme og Annammelsen underskrive 382
Kirkens Tiender til hvad Tid og hvorledis skal taxeris 381.382
Kirkens Tiendekorn af hvem og til hvem bortfæstis skal 382.383.738
Kirkens Tiendekorn naar og efter hvad Kiøb betalis skal med Penge 382
Kirkens Tiende maa ikke gioris Fremlaan af 384
Kirkens Tiendis Afgift hvorefter regnis 383.384

Kir-

Kirkens Tiende paa hvor lang Tid kand fæstis 384
Kirkerijser 404
Kirkeregnskaber hvo skal høre 372
Kirkeregnskaber til hvad Tid skal sluttis 380
Kirkeregnskaber hvorledis bør at forfattis 380
Kirkeregnskaber hvad bør at indføris i 376.387
Kirkerne naar beholde deris Skove og Fordeelen deraf 386.387
Kirkernis Tilsynsmænds Embede 372.373
Kirkernis Hielp i Stigtet til afbrænte Præstegaarde 297
Kirkernis Udgifter / som ved Provsten erleggis 395
Kirkernis gamle Regnskabsbøger hvor skal forvaris 411
Kirkeroverj hvorledis straffis 968
Kirketienisten paa Landet naar og hvordan skal holdis 226.227
Kirkeværgeris Værneting 19
Kirkeværgere hvordanne skal være og af hvem settis 257
Kirkeværgere naar maa forandris 376
Kirkeværgeris Begravelse 390
Kirkeværgernis Bog over Stolestaderne 393
Kirkeværgernis og Kirkeskriverens Løn af Kirken 397.398
Kirke og Kirkegaard maa intet forretagis paa uden Kirkeværgernis Villie og videnskab 388.389
Kiøb og Sal skal skee uden Giestebud 436
Kiøb med Umyndige hvorledis holdis 728
Kiøb med Ryttere eller Soldater hvorledis anseeis 743

Pag.

Kiøb eller Handling hvorom ikke maa gioris med dem/som ere i Kongens Tieniste , , 745
Kiøb/ som gioris i anden Bye/ skal kaldis paa paa Vedermaals Ting , , 787
Kiøbebreve om to udgivis paa et Gods/ eller komme imod hin anden/hvorledis agtis 740. 741
Kiøbmænds Bøger hvorvit anseeis imod Kiøbmænd eller Bønder , , 850. 851. 853. 854
Kiøbmands Gods/som faar Skade i Skibet/eller ved Ind- og Ud-skibning / hvorledis betalis , , , 609. 610
Kiøbmands Gods/ som staar egen Eventyr , 626
Kiøbmands Gods hvorledis svaris til/naar Skibet kommer paa Grund / eller bliver aflykke , , 629. 630. 631
Kiøbmands Forseelse hvorvit kand skade Skib og Gods , , 576. 577
Kiøbmand maa ingen Skipper opholde , 598
Kiøbmands Rom i Skibet naar og hvorledis betalis for , , 598. 599
Kiøbmands Gods/ som ej kommer i Markedet/ skal Skipperen betale , , 601
Kiøbmands Gods/som er fordærvet/ hvorledis betalis Fragten af , , , 604
Kiøbmands Gods naar og hvor meget af Skipperen maa sælgis , , 608
Kiøbmandskab til Forprang i Landsbyerne forbydis , , , 473
Kiøbstæd. Kirkegaards Begravelse hvad givis for , , , 390
Kiøbstædmands Pligt imod Kirkebetienterne 441

Klittetag under hvad Straf ikke maa ødeleggis
, , , 981. 982. 983
Klokkerne paa Landsbyen naar ringis maa/ og
hvad koste skal , , 391
Klokkerens Straf/ om Klokken ikke ret stillis , 392
Kniv hvo drager i Kongens Gaard og Paashn/
hvorledis straffis , , , 902. 903
Kofardj-Skibs Straf/ som gaar fra Admiral-
skab , , , 660. 661
Kokkens Frihed paa Skibet , , 579
Kokkens Straf/ om Skibs Fætalie bortkommer 579
Kongens Befalningsmænds Embede , 6. 302
(fra 419. til 425. indberegnet
Kongens Betientis Værneting/ som ere i Rangen
og boe i Kiøbenhavn , , , 10
Kongens Betientis i Collegierne Værne-
ting , , , 11
Kongens Betientis Værneting/ som boe uden
Kiøbenhavn , , , , 12
Kongens Betientis Tienistefolkis Værneting , 11
Kongens Eenevolds Magt , , 1. 2. 3. 4
Kongens Embedsmænds Forhold/ om Dueller
skulle indfalde , , , 908. 909
Kongens Faldsmaal hvor meget er , , , 178
Kongens Fred naar lysis maa over Manddra-
beren , , , 633. 934
Kongens Gaards og Husis Frihed , 913
Kongens Haandverksfolkis Værneting/ som boe
i Kiøbenhavn , , , 11
Kongens Hof-Officianters/ Trompeters/ Lakejers/
Stald og Jagt-Betientis Værneting , 11

Kon-

Kongens Indkomsters Sager hvorhen stævnis 10
Kongens høieste Ret paa hvad Tid holdis , 28
Kongens høieste Rettis Domme bør at exseqveris = 68. 194. fra 175. til 182. indberegnet
Kongens høieste Rettis Respect = = 102
Kongens høieste Ret hvo ikke respecterer, straffis 103
Kongens Indkomsters Opbørsel til hvad Tid og paa hvad Stæd skal klareris for = , 422
Kongens Krigs og Skibs Officerers Værneting 12
Kongens Møller skal holdis ved Magt og bør at søgis , , , 814
Kongernis naturlige Børns Dommere = = 8
Kongens Penge skal forlods ud af Boen 423. 720. 844
Kongens Skatter hvorledis betalis af Kaldene i Aaadens Aar = = 311
Kongens Skatter naar ikke agtis for prioriteret Gield , , 844. 845
Kongens Stævning til høieste Ret hvor længe før bør at tagis og forkyndis = = 42. 43
Kongens Søefolkis Frihed , = 665. 666
Konge-Tiender til hvem skal bortfæstis , 737. 738
Kornindkomsten hvorledis deelis i Aaadens Aar = = = 303. 304
Korn/ som er høstefærdigt/ om ikke indhøstis/ hvorledis skal forholdis , , 484
Korn/ som ridis op/ eller anderledis ødis/ hvorledis betalis , = 953. 954
Kosker/ som mand kiender sig ved i andens Hævd/ hvorledis gaais om , = 972
Kram paa hvad Tid ikke maa aabnis = 447. 872
Kræmmeris Straf/ som omløbe med Kram 445. 446

Krav

Pag.
Krav bør lovlig at bevisis = = = 850
Kroehuus maa ingen lade holde ved Tinge = 23

L.

Laan hvordant skal hiemkomme/eller betalis 774
Laan hos hvem maa søgis = = 779
Laan maa ej sælgis/eller pantsettis = = 780
Laane-eller Leje-Gods hvo Ulovligen fragaar/ hvorledis straffis = = 775
Laane-eller Leje-Gods/som ved Nam udtagis/ hvo skal betale = = 776.777
Laant eller lejet Hest hvor langt mand maa fare med = = = 777
Laante Heste eller Bæster / som omkomme/ naar ikke betalis = = 775.777.778
Lærde Mænds Værneting inden og uden Kiøbenhavn = = = 15
Landboe/ som givis Tyvsag / hvormed skal borge for sig = = = 147
Landgields-Penge hvorledis opbæris skal = 381
Landsdommeris Embede = = 58.59.60
Landsdommeris Dommis Indstævning = 69.70
Landsting naar holdis skal = = 24.25
Landstings Stævninger hvorledis udstædis og forkyndis = = 39.40.41
Landstings Stævning og Dom hvor meget koster = = = 188.192
Landstingsskrivere hvortil ikke maa brugis = 86
Lavhvæd paa Ejendom naar mand maa nyde = = = 757.758
Lavværgis Bøder/om hand beligger Enken = 935

Laxegaarde med hvad Skiel ikke maa oprettis af ny . . . 805
Lectorum Værneting i Gymnasiis . . 15
Lectores Theologiæ hvor og hvorfor skal holdis . . . 365. 366
Lectores Theologiæ i Gymnasiis for hvem skal giøre deris Lærdoms Prove . . 366
Leje af Fænnet hvor vit maa tagis . . 778
Lejehuus hvor længe beholdis og naar qvitteris skal . . 780. 951. 952.
Lejet Fænnet hvorledis skal svaris til . 778. 779
Lejermaals Boder . . 934. 935
Lejerstæd maa ingen have uden et . . 388
Letfærdige Qvindfolk / som føde paa fremmede Stæder / hvorledis skal forholdis med . 948
Ligkister hvorledis betalis af . . 388
Ligpenge med hvad Skiel maa givis og tagis . 282
Ligprædiken over hvem ikke maa holdis . . 284
Ligprædikener hvordanne skal være . . 283
Liqvidationers Indstævning . . 64
Lodsejere maa ikke Reeb formeenis . 128. 129. 789
Lodsmand hvor og hvorfor lejis skal . . 633.
Lodsmand hvorom skal givis Underretning af Skipperen . . 634
Lovens Myndighed . . . 5. 6.
Lovene om dem / som skal holdis fra Sacramentet / naar af Prædikestoelen oplæsis skal . 224
Lovmaal over hvem ikke maa tilstædis . . 53.
Lovfælde naar maa gaa i Rette . . 87
Lovfældis Sager ved hvem udføris . . 87
Lovfældis Procurator maa ingen saadant brejde . 88

Lov-

Pag.

Lovfælt Sandemand fælder ingen uden sig selv 126
Lygter naar og paa hvilke Skibe havis skal = 621. 660
Lysen paa Prædikestoelen ; ; = 227
Lysen til Band naar og paa hvad Tid bør at skee = = = 266. 274.
Lysen for trolovede Folk naar og hvor skal skee 504. 252
Lognagtige Skrifteris Straf = 946. 947. 948
Lønlig Skriftemaal hvo ikke maa annammis til = = = 236. 237
Løsgængeris Ret = = 558. 559
Løsgængere hvo regnis for = = 561
Løsgængere maa af ingen husis og hælis = 562
Løsøre skal først udleggis = = 161. 166
Løsøre hvad er/ og hvorledis maa sælgis = 725

M.

MAal af hvem forordnis/ og hvor bevaris skal 448
Maal i Husene hvo bør at efterse = 449
Maal / som er falsk / hvorledis straffis = 449
Maatter og Maatteskrave hvem tilkommer = 595
Mænds Opkrævelse naar skee maa = ; 30
Manddrabere til Skibs hvorledis forholdis med 576
Manddrab hvorledis bødis for = = 886
Manddraberens Hovedlod til hvem forbrydis ; 886
Manddrabere af hvem skal gribis og henrettis = = = 888. 889
Manddrabere af hvem skal hindris / efterssettis/ og føris tilstæde = = 893
Manddraberen naar ingen maa fejde = = 934
Mands-Persons Arv = = 690
Mands-Persons Pligt / som beligger nogen Uberøgtet Qvindis-Person = 936. 937. 940

Pag.

Mands-Person hvorledis befriis kand/om hand sigtis for Letfærdighed 937
Mands-Persons Straf/ som belyver nogen Uberegtet Qvinde 938
Mands-Persons Straf/ om hand kræncker noget Qvindfolk i Kongens Gaard 940
Maning hvorledis skal skee 144. 145
Maningsbrev hvor læsis skal og paaskrivis 145
Maning hvor ikke kand gielde 146
Mark med Aa eller Vand om naar gierdis skal/ eller vogtis 482.
Markeskiel naar omsværis maa 788
Markeran naar begaais og hvorledis bødis for 957
Markereebning hvorledis skal forfølgis 130. 131
Marked naar maa holdis 446. 447
Marketsfolk maa ingen Mad eller Drikke holdis sal for paa Marken 447
Medforloveris Ret indbyrdis 152
Meenighedens Attest med den/som til Præst kaldis 210
Meklerens Bog hvad bør at indføris i 651
Mindre Aaringers Forløfter hvorledis anseeis 151
Mindre Aaringers Medforlovere hvorvit skal svare 150. 151
Mindre Aarings Forskrivning naar gielde kand 539
Mindre Aaring naar bruge maa af sit Arvegods 539. 540
Mindre Mand hvo agtis for 159. 160
Mindre Mands Ret 160
Misdæderis Værneting 20
Misdæderis Ufrihed/som ere udslupne 133

Mis-

Misdæderis Bortførsel hvem tilkiendegivis skal , , , 134. 135.
Misdædere at jo gribis/maa ingen hindre , 135
Misdædere skal Præsten tilbydis / før de rettis , , , 186. 250
Misdædere naar bør at rettis , , 185
Misdædere/som ville indstævne Dommen/maa ikke antvordis Bødelen , , 186. 187
Misdædere af hvem skal forvaris , , 133. 134
Misdædere skal af Præsten besøgis i deris Fængsel/og følgis til Retterstadet , , 249. 250.
Moder hvor længe maa værge for sine Børn/ og dem hos sig beholde , , 529. 530. 531
Moder naar og hvorvit Betalning gives for Barns Underholdning , , 530. 531
Moratorium kand ingen befrj fra Vexelers Betalning , , , 836
Mord paa sig selv hvo gior/hvorledis straffis , 897
Mordbrand hvorledis straffis , , 991. 992
Morgengave naar paa Skifte beholdis af Hustruen , , , 689
Morgengave hvor højt maa givis blant Adelen 747
Myndling naar maa nyde Renten , , 534
Myndling naar skal giøre Endelighed med sin Værge , , , 541
Myndling naar skal lade sig nøje med Jordegods og Pant , , 542. 543
Mynt hvad Slags og for hvad Priis gielde maa 746
Mytterj imod Skipperen hvorledis straffis , 575
Møes Giftemaal/som er under Værge , , 495
Molle naar gioris maa af ny , , 812. 813.

Mollis Ret efter tyve Aars Hævd , , 813
Molledam hvor høyt maa stemmis , 816

N.

Naadens Aar hvo maa nyde og med hvad Skiel , , 303. 304. 305. 306. 307
Naadens Aar hvorfra regnis , , 305. 309
Nædbor hvor findis skal , , 806
Nædgarn hvorledis skal bindis , , 806
Naderens Sacramente hvo ikke maa annammis til , , 232. 239. 267. 240. 241
Naderens Sacramente hvorledis og hvortil bør at brugis , , , 234. 235. 241. 242
Naderens Sacramente hvortil ikke maa misbrugis , , , 239
Naderens Sacramentis Brød og Vin hvorved helligis , , , 240
Naderens Sacramente maa ikke negtis den Syge , , , 249
Nævehug hvorledis bødis for , , 900
Nederlag med fremmede Kiøbmands Penge/ eller Gods/ forbydis , , 446
Notarii Publici Regii Protocol , , 80
Noder hvor mange maa plukkis i andens Skov 983
Nødværge hvorvit henregnis , 930, 931. 932, 933
Nødværge hvad ikke er , , 932

O.

Offris naar og til hvem skal , , 302
Offeret hvorledis deelis i Naadens Aar , 305
Oldermandens Pligt for Vognmændslavet , 450
Omgængelse imod Naturen hvorledis straffis , 942

Om

Omslags Termin i Fyen og Jydland 824.825
Opbud af hvem og naar gioris maa 846
Opbud hvorved kand hindris 846
Opbud ved hvem og hvorledis skal forrettis 847.848
Opbudet Gods/som bliver over Gielden/ hvem tilhører 848
Opbuds Omkostning naar og af hvem betalis 849
Ophold med Retten hvorledis straffis for 179.180
Ophold med Skifte maa ingen giøre 688
Oplysning i paakiente Sager naar tilstædis 114
Opskrifter paa Kaldsædeler/ eller Landstings Stævning/ hvor meget skal gives for 188
Optingninger hvorledis bør at efterkommis 669
Ordinandi hvor gamle skal være 208
Ordinandi skal vide sig vist Embede 216
Ordinandi hvorpaa skal giøre Eed for Biſpen 215
Ordinandi skal have aflagt Troskabs Eed i Cancelliet 216
Ordinandorum Udgift til Universitetet 217
Ordinandi naar indviis maa af Biſpen 336.337
Ornum maa ikke reebis 789
Overfald/ som skeer paa Varselsmænd/ Præst/ eller anden sagisløs Mand/ hvorledis bødis for 918.919
Overformynder hvo være maa 544.545
Overformynderis Bestilling/ og hvor længe een hver deri skal blive 545
Overformynder hvorfor bør at assettis og bøde 546
Overformynderis Regnskab hvordant og hvorfor forfattis skal 547.548
Overformynderis Frihed/og Omsorg for Børne-Optugtelse 548.549

Over-

Overkiøbmænds Affkeeder for hvem indstævnis . . . 64. 65
Overrettis Domme naar indstævnis skal . 69. 70
Overrettis Domis Forsegling hvor meget koster 192
Ol naar ikke maa foris til Kroehuus / eller der udtappis . . 872. 873. 874
Øvrigheds Bestilling hvo maa forlevis fra . 431
Øvrigheds Sæde hvo ikke maa beklæde . 431. 432
Øvrighedens Tilsyn paa Skifter naar ikke behovis 683

P.

Paaskrivelse paa Landstinget hvor meget givis for . . . 192
Pant skal settis for indtaget Fæ . . 478
Pant for indtaget Fæ til hvad Tid skal være løst 478
Pant hvorudi ikke maa settis . . 729
Pant / som er haandfaaet / hvorledis bør at giemmis og svaris for . . . 764. 765
Pant / som er haandfaaet / med hvad Skiel overdragis maa . . . 766
Pant / som er overdraget / naar igien leveris skal til den Pantsettendis . . 766
Pant naar forulykkis / hvo betaler Skaden 766. 767
Pant naar tagis til Brugelighed / hvori afkortis Opbørselen . . . 769
Pant hvor længe staar til Løsen . . 771
Pant / som er udsat til fleere / hvo maa løse . 772
Pantebog skal holdis ved alle Retter . . 81
Pantebrevis Indløsning eller Forandring hvor bør at tilkiendegivis . . . 82

Pantebreve at læse / paaskrive og i Tingbogen indføre hvor meget koster , , , 189
Pantebrevis Kraft / som ere læste og paaskrevne til Tinge , , 767. 768.
Pantebrev med hvad Skiel ikke gielder , , 772
Panthavendis naar kand have Ret til Pantet , , 765. 766. 768
Pantegods naar dømmis kand til Ejendom 770. 771
Pantegods naar først bør at antagis , , 774
Panthavendis hvor i ogsaa maa indføris , 773
Panterettighed hvorvit gaar , 768. 769. 770
Pantsettendis Straf / som pantsetter een andens Gods , , , 773
Papistiske geistlige Personer forbydis Riget 858. 859
Participanter i Bonde-gaard eller Huus med hvad Skiel hver andre udløse maa , 730. 737
Patroni maa ikke skille Sognene ad , , 212
Patroni hvorledis skal skiftis til at kalde Præst , 212
Patroni hvorlænge have Dag at kalde , , 213
Patroni naar til nyt Kald maa træde , , 214
Patroni naar forbryde kand deris Jura 215. 216. 373
Pebersvennis Skat til Kirken , , 418
Pengis Tilbud gior ikke den tiltalte skyldig , 119
Pile hvor og hvor mange aarlig skal settis , 470
Pinlig Forhør naar tilladis , , 136
Plovfred hvorledis bødis for , 919
Policer naar oprettis / og hos hvem findis skal 650
Policer af hvem og hvorledis forfærdigis og underskrivis skal , , 651
Portene i Kiøbstæderne naar og for hvem maa aabnis om Helligdage , , 870. 871

Prædike hvo maa , , 205
Prædikis paa hvilke Tider skal , 219. 220
Prædikener hvorom/ hvordanne og hvor lange skal være , , 221. 222. 223. 224
Præste-Enke-Penge skal forlods udtagis , 297
Præste-Enkers Ret og Skyld i Naadens Aar 306. , , , , 308. 309.
Præste-Enkers Pension paa Landet , 307. 308.
Præste-Enker i Kiøbstæderne hvorledis forsynis 309
Præstefolkis Værneting , , 15
Præstefolk hvordan maa klæde sig , , 285
Præstegaardis Bygningers Kiøb og Frihed , 296
Præstegaardis Bygningers Tart , , 298
Præstegaards Bygning hvem tilhører , 298
Præstegaardis Rentepenge naar og til hvem erleggis skal , , , 299
Præstemode naar/hvor og hvorledis anstilkis skal 329
Præstens og hans Medhielperis Samling 261. 262
Præstens og hans Medhielperis Myndighed 265
Præstens og hans Medhielperis Straf hvorledis skal optagis , , , 264
Præsten og hans Medhielpere hvo bør at indkaldis og indkomme for 260. 261. 265. 280. 281
Præstens og hans Medhielperis Straf/ som noget hemmeligt udføre , , 278. 279
Præsten og hans Medhielpere maa ingen Gevalt skee , , 277. 278
Præstens og hans Medhielperis Efterladenhed af hvem skal straffis , , 280
Præstens Løn for Kirkens Regnskab at skrive , 397
Præster af hvem og hvorledis skal kaldis , 209. 210

Præ-

Præsters Pligt / som christne noget fremmet Qvindfolks Barn , , 949
Præster naar og af hvem indsettis skal , , 211
Præster hvor mange Kirker maa have , , 317
Præster / som bestikkis til andet Kald / for hvem sig bør at angive , , 214
Præsternis Prædike-Stunde i Kiøbstæderne , 218
Præsternis Tieniste hvorefter skal rettis , 218
Præsterne paa hvad Tid skal skrifte i Kirken , 233
Præsternis Opsyn med Sognefolket og Omsorg for de Fattige , , 246. 247
Præsten skal hentis med Heste og Vogn til de Syge , , , 248
Præstens Pligt / naar de Syge lade hannem kalde , , 247. 248
Præster hvorvit have at skaffe med Egtefolk 250. 251
Præster hvorover skal holde Bog , , 253
Præsternis Undervisning til Jordemodere , 254
Præsternis Medhielpere i Kiøbstæderne hvordanne Mænd skal være og hvor mange , 255. 256
Præsternis Medhielperis Frihed i Kiøbstæderne 257
Præsternis Medhielperis Embede og Straf , 258 , , 259. 262. 263. 264
Præsternis Medhielperis Eed , 259. 260
Præsternis Breve til Superintendenten ved hvem fremstikkis kand , , 319
Præsters Liv og Lærdom hvordan skal være 284. 285
Præster hvorfra sig skal entholde 285. 286. 287. 288
Præsters Pligt med at holde Lykkelse / og giøre Rigtighed for sig i tide , , 287
Præster naar i eller uden Stigtet forreise maa 287

Præster hvorvit maa bruge Kiøbmandskab . 288
Præsters Straf/som forsee sig med Sacramentet . . 288. 289. 290.
eller søge fortilig Seng med deris Hustrue 291
eller trolove den igien/der er trolovet . 508
Præster hvem ikke maa egte . . 291
Præster hvor mange skal være til hvert Kiøbstæd-Sogn . . 217. 218.
Præster maa ikke findis i Drukkenskab/ eller nødis dertil . . 291. 292
Præster hvad Bøger skal have . . 292
Præsters Boepæle og Frihed paa deris egne Gaarde . . 294
Præsters Rettighed over Annex-og Mensal-Gaarde . . 294. 295
Præsters Frihed paa Olden og Ildebrand/samt Begravelse i Kirken . . 295. 390
Præsternis Løn . . . 302
Præsternis Rette Tilliggelser hvo skal indtale . 302
Pramme og Prampenge hvo skal betale/ naar Godset i Pramme skal lossis . 628. 629
Premie naar forbrydis . . 653
Premie naar skal erleggis . . 654
Premie hvad gives af til Rente . . 654
Primegelt hvor og hvor meget gives skal . 595
Principalen naar selv skal møde . . 94
Printzernis og Printzessernis Dommere . . 8
Privilegeredis Værneting . . 13
Privilegerede hvor efter sig skal rette med Privilegierne . . . 426

Processens Omkostning i Duel-Sager af hvem betalis , , 910
Processer om Vexel hvorledis udføris skal 837
Procuratorer for hvem og af hvem forordnis 87.89.539
Procuratorers Eed/Embede/Straf/Løn og Forfremmelse , , 90.91.92.94
Procuratorer hvorvit maa gaa , , 93
Procuratorer hvor ikke maa brugis , , 93
Professorater i Universitetet hvorledis skal disputeris for , , 361.362.
Professores hvem ikke maa annamme i Universitetet , , , 362.363
Professores i Gymnasiis for hvem skal først giøre Specimen Doctrinæ , , 366
Professorum Værneting i Universitetet og Gymnasiis , , , 14.15
Professorum Embeder i Universitetet , 362
Protocoller ved Retterne , , 79.80
Provstemode naar og hvor i hvert Stigt skal holdis , , , 26.27
Provstedomme for hvem indstævnis , , 66
Provster hvor og af hvem bestikkis skal , , 324
Provstens Embede med dem / som Vinen for Brødet have annammet , 290.291
Provstens Visitatz naar og hvorledis skee skal , 325
, , , 326.327.328
Provstens Visitatz hvo bør at møde til , 327
Provstepenge hvor mange skal gives af Kirkerne 328
Provsters Indseende med deris Præster , 326
Provster hvor aarlig skal møde , , 328

Provstemodets Forhandlinger hvorledis skal tilkiendegivis Præsterne 328. 329
Provsters Forhold imod onde og uduelige Præster 326
Provster i deris Visitatz hvo herbergere skal 328
Provster hvor i skal være kyndige 329
Provster efter hvem skal forhandle Skifte 329. 330
Pugeskoler skal afskaffis 351
Pulsvaader hvor og naar maa brugis og ikke brugis 807. 808

O.

Qvæg paa Marken hvo maa have og hvor meget 475. 476
Qvindfolk hvor ikke maa gaa i Rette 89
Qvindfolk naar skillis kand ved sin Ret for Lejermaal 944
Qvindfolkis Straf/ som ombringe deris Foster / 889
eller letfærdeligen sigte nogen Mands-person 937
eller tre Gange ere besovede 939
Qvindis-persons Ret/ som sig i Uære lader beligge 939

R.

Raadstueboger hvordanne og hvor skal findis 79
Ran naar begaais 962. 963. 964. 965. 966
Ran naar ikke kand segis for 965. 980
Ransboder hvormeget er 956. 957
Ransmand hvo ikke er 966
Rasende og Galne af hvem skal forvaris 134
Rectores Scholarum hvorvit skal have promoveret 347
Reeb naar mælis/ skal al Hævd opgivis 789

Pag.

Reeb naar og hvorledis bør at gange over Boel og Mark 129. 130. 790
Reeb for Reeb naar og hvor kand tagis 791
Reebning hvo vinder med/ faar dog intet til Omkostning 791
Reebsmænds Udnævnelse 129
Reebsmænds Fald 131
Reedere naar bør at udløse Skipperen 592
Rederis Contract med deris Skipper 565
Regnskab eller Registering maa ikke forrettis ved Drik 439
Regnskab hvorimod anseeis/eller ikke 826. 827
Regnskaber imellem Husbonder og Tienere til hvad Tid skal være klarerede 424. 425
Regnskabs-Provsters Løn af Kirkerne og Provstepenge 396. 397.
Religionen hvormed skal over eens stemme 204
Religions-Øvelse/som er fremmet/ hvo ikke maa hosvære 861
Rente hvor høj maa tagis af Hundrede 826
Rente af Vexel og Hervexel naar og hvor høj givis skal 834
Restourno hvad er 656. 657
Rettens Respect 99. 100
Rettergang imod hvem ikke maa stædis 29
Rettergangs Dage 23. 24
Ridemænds Arvinger hvortil skal svare/om Ridemænd døe/før end deris Tog er indstævnet 50
Ridemænds og deris Forretningers Indstævning 66. 69. 70. 71

Ride-

Pag.

Ridemænd naar ikke ere eenige om deris Forretning/af hvem besluttis Dommen = 62
Ridemænd hvorpaa og hvortil kand tagis 126.174.175
Ridemænd af hvem skal udmældis = 174
Riden paa Menniske hvorledis bødis for 903.904
Rufferis og Rufferskers Straf = = 1002
Ruser hvor og naar maa settis = 805.806
Roverj / som begaais paa skibbruden Mand/ straffis = = = 967
Rovet Gods/ som kiøbis af Fiendens Krigsfolk i Fejdetid / med hvad Skiel Ejermanden igiengivis skal = = 743.744

S.

Saar hvorledis bødis for 898.899.900.901.919
Saaret Mands Badskerløn/Kost og Vederlag for Lyden af hvem betalis = = 901
Sacramenterne hvor og af hvem skal forrettis 229
Sæden hvad forstaais under = = 304
Sædens Omkostning i Naadens Aar hvorledis deelis = = = 305
Sæd maa ikke omploiis = = 961
Sæd paa anden Mands Ager hvem tilkommer = = = 959.960
Sædegaarde hvilke maa være frj for Tiende = 417
Sædegaarde hvem tilkommer paa Skifte = 704
Sædegaarde/som Arvinger participere i / hvorledis forholdis med = = 704.705.706.
Sædegaarde med hvad Frihed besidis = 733
Sædegaarde naar følger Frihed = 733.734.

Sædegaards Ejeris Ret til at udløse hvis Gods og Herlighed derfra i Gield er udlagt 734.735
Sagefald af Selvejer Bondis Gaard hvem tilhører 739
Sager/ſom maa komme ind for Kongens højeſte Ret 72.73
Sager/ſom ulovlig ſpildis/af hvem forfriſkis ſkal 95
Sagſøgerens Ret over Skyldenerens Boe 167
Sagſøgeren hvor meget ſkal betale for Fangen 181.182
Sal/ſom ſkeer falſkelig/hvorledis ſtraffis 728.729
Samqvemme til anden Religions øvelſe forbydis 859
Sandemænds Togs Indſtævning 65
Sandemænd hvor mange ſkal være 119
Sandemænd naar og af hvem bør at udnævnis 120
Sandemand hvo ikke vil være/hvorledis ſkal bøde 120.121
Sandemand at være hvo kand være frj for 120
Sandemænd hvorledis tagis 121
Sandemænd maa ikke vidne i Sagen 121
Sandemænd af hvem og hvor bør at opkrævis 122.123.124
Sandemænd hvorom og hvorimod ikke maa ſvære 125.126
Sandemænds Eed paa Manddraberen 123
Sandemænds Eed / naar Drabsmanden ikke kand vidis 124
Sandemænd hvorledis ſkal ſtable Markeſkiel 125
Sandemænds Eed om Markeſkiel 125
Sandemænds Tog hvorpaa beroer 126
Sandemænds Koſt og Tæring 127

Secunders Straf/om Parterne komme til Slags-
maal . . . 905
Seglendis Mand hvo søger at forføre / straffis 616
Seglene for Sterfboe maa ikke opbrydis / eller
borttagis . . . 722
Selvejer Bondis Frihed over al Gaardens Til-
liggelse . . . 456
Selvejer Bondis Medarvinger hvormed sig ej
maa befatte . . 456.457
Selvejer Bondis Gaard hvem tilkommer/ naar
dens Besider den forbryder . 457.458
Selvejer Bonde med hvor meget Arbejd og Tyn-
ge maa besværis . . 458
Selvejer Bonde naar og til hvem sin Jord maa
sælge . . . 724
Selvejer Bondis Jord naar igienkaldis kand 724
Selvejer Bonde maa tilkiøbe sig sin Gaards Her-
lighed . . . 738
Sigtelse naar bør at skee . . 115, 116
Sigtet Mand paa Tinge skal lade svare . 96
Sigtet Mands Ret for Ære-eller Liv-Sag/eller
for Undsigelse/ eller for Tyvsag . 146, 147
Sigtet Mand for Drab / eller anden Misgier-
ning/hvorledis sig kand befrie . 894
Skade formedelst gierder hvorledis forsonis 480.485
Skade af andens Fæ / eller opfødte vilde Dyr/
eller Hund/hvorledis betalis 921.922.923.953.955
Skandskrifter hvo skriver eller opslaar/straffis 1002
Skib hvorledis udreedis/naar Tvedragt er imel-
lem Reederne . . 593
Skib naar forfragtis maa af Skipper . 595.596

eller

eller sælgis bort . . 606. 607
Skibbrudet Gods hvorledis Biergelon og Fragt betalis for . . 615
Skibbrudet Gods maa ingen forrykke eller underslaa . . . 616
Skibbruden Skippers og Kiøbmands Ret over Skib og Gods . . 635. 636
Skibe / som erobris i eller uden Admiralskab / hvis Priis ere . . 661. 662
Skibs-Betienters Forhold imod dem / som komme paa sær Farvand . . . 582
Skibs-Betienters og Skibs-Folkis Føring og Frihed / naar de segle ud vestvert i Europa 586. 587
Skibsfolk af hvem antagis skal . . 566
Skibsfolk hvad skal givis paa Haanden . 567
Skibsfolkis Pligt / naar de ere hyrede 567. 583. 584 591
og naar Skibbrud skeer . . 635
Skibsfolkis Straf / som / efter at de ere hyrede / forsømme eller forlade Skibet . 567. 568
eller ikke ere gode for det de sig udgive for 569
eller ligge af Skibet . . 571
eller giøre hin anden Saar inden Borde 575
eller forsetligen spilde Øl og Mad . 578
eller forsømme Vagt / eller gaa med Ild og Lys under Overløbet . 580
eller / mens de ere paa Reisse / findis om Nattetide paa utilborlige Stader 571. 572
Skibsfolk / som maa fare i Land / naar skal komme igien til Skibs . . 572. 573
Skibsfolk hvordan begægnis skal af Skipper og Skibs-Officerer . . 574

Skibsfolk med hvad Kost skal nøjis . 578
Skibsfolkis Hyre naar forbedris og betalis skal . . . . 583. 584. 586.
Skibsfolkis Hyre/naar Skibet ikke fuldgior sin Reise . . . 590. 591
Skibsfolkis Hyre naar ikke kand fordris 641. 642
Skibsfolkis Føring naar og til hvem maa sælgis 587
Skibsfolkis Føring naar skal skibis . 588
Skibsfolket af hvem lønnis/naar anden Skipper settis paa Skibet . . 592
Skibsfolkis Reise hvorfor ikke maa hindris . 594
Skibsfolkis Gield/som ere paa et seglreede Skib/ hvoraf betalis . . 594
Skibsfolk/som sig forhyret have/naar qvit kand blive . . 594. 595
Skibsfolkis Lægelon/ naar de saaris af Fiender/ hvoraf betalis . . 627
Skibs Skade hvorledis betalis/naar Befragteren det lader føre . . 601. 602
og ellers anden Tid 617. 618. 619. 620. 621
Skibs Parter hvo er nærmist til at kiøbe 607. 608
Skibs Fætalie og Redskab maa ikke sælgis eller bortgivis . . . 607
Skibs Redskab og Gods/som røvis i Havn/hvo skal betale . . . 627
Skielde hvor bør at findis . . . 806
Skielden i Rettergang skal hver entholde sig fra 100. 102
Skielsteene af hvem skal settis . . 788. 789
Skifte skal holdis/før end nyt Egteskab maa indgaais . . 680

Skifte naar skee maa oc hvorledis forrettis skal 682.683
Skifte hvorledis kand sluttis imellem den Efterlevendis og den Dodis Arvinger 686
Skifte hvorledis holdis imellem Husbonds og Hustruis Arvinger / om de doe strax efter hin anden 687
eller efter Husbond / eller Hustrue / som er kommen ind i uskift Boe 710.711
eller naar Arv og Gield er tragaaet 841.842
Skiftebreve for hvem indstævnis skal 65
Skiftebrev at skrive hvor højt koster 197
Skiftebrevs Indhold og Underskrivelse 682.683
Skifte-Forvalternis og deris Tieneris Løn 198
Skifte-Forvaltere naar tilfinde kand Debitoren til Betalning 683.684.
Skifte-Forvaltere hvorover skal holde Bog 723
Skifter af hvem skal forvaltis 723
Skilsmisse-Breve agtis ikke 523
Skipper hvor mange Baadsfolk maa medføre 454
Skipper hvem ikke maa udføre 453.454.455
Skipper hvortil ikke maa tvingis 575.579
Skipper naar maa afsettis 592
Skipper naar og med hvis Raad maa qvartere imellem Skibsfolket 609
Skippers Angivelse og Forpligt til Tolderne 454
Skippers Foreening med sine Folk om Hyre 567
og med Biergefolk om Biergelon 637
Skippers Forhold med Kiøbmands Gods i Havs Nød 622
Skippers og Skibsfolkis Forseelse hvorvit kand skade Skib og Gods 576.577

Skippers Handling uden Lands hvorledis svaris til . . . 600
Skippers Lading/naar Skibet forgrebs er fragtet . . . 602
Skippers Omsorg for saarede og syge Skibsfolk 589
Skippers Pligt imod Kiøbmanden/ naar hand er fragtet . . 597. 598
og imod sit Fragtebrev fortrængis i anden Havn . . . 632. 633
Skippers Regnskab for hans Reedere . 611. 612
Skippers Ret over ulydige Skibsfolk 573. 574. 614
Skippers Straf/ som vil udsnige nogen Kongens Undersaat . . . 455
eller vitterlig andens Folk underhyrer 566. 567
eller overlader Skibet . . 603
eller lader Kiøbmands Gods fordærvis 604
eller foraarsager Skibs og Godsis Confiscation . . 613
eller uden Nød forbodmer Skib / eller i anden Havn indsegler . 644. 645
Skiødis Indførsel i Tingbogerne hvormeget koster . . . 189
Skiøde paa Huus og Jord af hvem / hvor / til hvad Tid og med hvad Vilkor skal gives . . . 729. 739. 787
Skiøde imod Skiøde / eller to Skiøder paa et Gods/ hvorledis anseeis . 740. 741
Skiøde naar intet gielder . . 741. 742
Skiødt Huus eller Jord naar ikke kand følge den de skiødte ere . . . 742
Skolebetientis Værneting . . 15

Skoleboger og Skolestik , , 348
Skoledægne for hvem skal prædike , 207
Skolemestere i Skolerne af hvem skal settis og overhøris , , 346
Skolemestere anordne Chorsang og Bøn , 348
Skolemestere i Husene hvem maa være , 353
Skolemestere/ som sendis uden Riget / af hvem skal overhøris , , 352. 353
Skloemesternis Pligt i skrive- og regne-Skolerne 352
Skolemesterne med hvad Skiel maa rejse fra Skolerne , , , 350
Skolemesternis Forhold med Disciplerne efter een hvers Næmme , , 348. 349
Skoletienerne hvortil skal have Opsyn med Børnene , , , 347
Skoletienernis Løn og Straf , 349. 350. 351
Skoler hvem maa settis til , , 346
Skolers og Skoletienernis Boeligers ved lige Holdelse , , , 406. 407
Skov/ som er forhuggen og falder under andens Reeb/ hvorledis betalis for , , 792
Skove hvor ikke maa huggis , , 795
Skovsejer hvor vit tilkommer / naar hans Skov og andens Mark mødis , , 793
Skovsejere maa ingen formeene deris Rettighed i Skoven , , 793. 794
Skovslodder naar igien maa skiftis , 792. 793
Skovreebning hvorledis skal forholdis med , 131
Skriftemaal hvorledis skal gioris , 236
Skriftemaalspenge forbydis , 239

Skrifter imod Kongens Høyhed og Politien under hvad Straf forbydis ; 368. 369. 370
Skriftestoelen hvor vit de skal holde sig fra / som ville gaa til Skrifte ; = 237. 238
Skrive- og Regne-Skoler i Kiøbstæderne af hvem forordnis og forsørgis = ; 352
Skriveris Embede ved Retterne 79. 80. 81. 82. 83.
Skriveris Straf/som forsee sig imod deris Skriver-Eed ; ; 83. 84. 85.
Skriverens Løn for Kaldsbrev og Confirmatz 215
Skriverpenge hvorfor ikke maa tagis = 423
Skudsmaal i Rettergang = = 95. 96
Skudsmaal hvem/hvorledis og hvorfor skal givis af Præsten ; ; 286. 555. 556
Skyden paa andens Grund hvorledis straffis 795 796
Skyldeners Bøder/som med Verie vil frij sig fra Indførsel eller Fængsel = ; 170. 184
Skyldeners udvurderede Gods naar sælgis maa ved Auction = = 172
Skyldeners Straf/som undstikker sig ; = 183
Skyldener naar efter Bog eller Karvestok bør at betale ; = ; 852
Skyldener naar maa dømmis til Fængsel 172. 183. 855
Skytter af hvem/hvorpaa/ og for hvad Løn maa holdis ; ; ; 797
Skytter hvis Jagtskilt skal have = ; 798. 799
Slagsmaal i Kongens Gaard og Paasyn straffis ; ; ; ; 901. 902.
Slegfredbarn/som ikke maa offris med/til hvad Tid skal døbis = ; 230

Slegfredbarn naar og hvor meget maa arve efter Fader/ Sødskinde og Fæderne Frænder . . . 711.712
Slegfredbarn hvem arver og af hvem arvis 713
Slegfredson hvis Vorned er . 488
Sogne/som ere annexerede, skal blive sammen 212
Sognefolkets Navne og Fødestæd af hvem antegnis skal . . . 553
Sognekirken skal hver i Sognet søge . 868
Sognepræsten hvorlænge ikke maa paatrængis Capellan . . . 314
Sognepræstens Forhold imod Capellanen 315
Soldaters Værneting/imens de ere hos Lægsfolkene . . . 13
men naar de ere komne under Fanen 12
Soldaters Ret/som uden Pas igiennemstryge Landene . . . 560
Sorne Tofter . . 809.810
Spaa-Calender maa ikke sammenskrivis eller trykkis . . . 371
Sqvatmøller hvilke afskaffis skal 814.815
Staalne Kosier hvorledis maa lysis og randsagis efter . . 974.976
Staalne Koster/ som leggis ind hos anden at giemmis/ hvorledis gaais om 975.976
Stædsmaalspenge/ som falde paa Kirkens/ hvem tilkomme . . 387
Stævninger hvorledis skal omgaais med . . fra 30. til 43. indberegnet.
Stævninger hvor meget skal givis for 190.191.194

Stamhuus af hvem/ naar og med hvad Vilkor oprettis maa . 706. 707. 708
Stavshug hvorledis bødis for . 900
Steen/ som settis i Grib / ved hvem bør at optagis . . . 789
Steenshug hvor meget bødis for . 900
Sterfboe hvorledis forholdis med i Arvs og Gields Fragaaelse 721. 722. 840. 841. 842
Sterfboe hvorlænge Ubeseglet besidis maa 674
Sterfboe / som Hustruen besider Uskift / hvo skal tilsee . . . 680
Sterfboe hvor længe Uskift maa blive / naar Hustruen siger sig at være med Barn 679
Sterfboe hvorledis deelis / naar enten af Forældre døer og Børn findis . 684. 685
Sterfboe skal gioris fri for Gield / før arvis kand . . . 681
Strefboe af hvem registeris og vurderis skal . . . 674. 675
Sterfboe naar mand ikke maa besatte sig med 722
Stiebordet for Vinter- eller Græs-Molle naar optagis eller settis skal . 813
Stiemands Straf / som myrder eller røver nogen . . 915. 967
Stiemand/som sigtis for Saar/ hvormed befriis kand . . . 916
Stigtsbøgerne hvor mange og i hvis Giemme skal være . . . 378
Stigtskisten hvad skal forvaris i / og hos hvem bør at findis . . 344. 378
Stod hvor meget er . . 953

Stod-

Stodhest naar ikke maa løbe paa Fælledet 817. 818
Stodhest hvor skal holdis 818
Stodhors skal vogtis og holdis af Vonge 818
Stodhors naar og hvor mange mand maa have i andens Mark 819. 820
Stolestaders Afgift til Kirker i Kiøbstæderne 392
Stolestader med hvad Skiel kand komme til Arvingerne 393
Stolestade hvor længe ingen maa negtis 393
Stolestade nyder hver/ som hand er gammel til i Stoelen 394
Stoelestaderne paa Landsbyen hvem tilkomme 394
Strygetræis Brug i Kornmaal 448. 449
Studiosorum Værneting 14
Studiosorum Straf for Lejermaals Forseelse 208. 209
Studiosi med hvad Vilkor maa faa Oprejsning for Lejermaal 208
Stuf naar gierdis for 479
Stuf og Særkiøb beholdis over Markeskiel 787
Stuf og Særkiøb gaar ikke under Reeb 789
Styremands Straf og Løn 569. 570
Styrtegods naar og hvormed maa lossis 605
Styrtegods hvo under Vejs skal lade kaste 606
Styrtegods/ som rovis i Søen/ hvorledis betalis 626
Substituters Værneting 14
Substituter med hvad Vilkor maa være paa Landet 322
Superintendenternis Værneting 14

Superintendenter hvorover skal settis 330
Superintendenters Beskikkelse og Indvielse 330. 331
Superintendenten naar sit Stigt skal annamme 331. 332
Superintendenten hvorfor ikke maa tage Foræring 332. 337
Superintendentens Breve til Præsterne ved hvem fremskikkis kand 319
Superintendenters Embede og Opsyn med Kirker / Skoler / Hospitaler og Geistlighéden 332. 333. 334. 335
Superintendenters fri Fortæring i Visitatzer 336
Superintendenter hvorom skal indskikke Beretning i Cancelliet 336
Superintendenterne maa ingen forskrive til Præstekald / eller derfra hindre 336. 337
Superintendenternis Svar og Raadforsel i Samvittigheds Sager 337. 338
Superintendenter maa ej dømme i Verslige Sager 339
Superintendenters Indkomster 339
Superintendenternis Residentzer hvoraf holdis ved lige 339. 340
Superintendenters Myndighed over Geistligheden 340
Superintendenter for hvem skal staa til Rette for deris Brøst 340. 341. 342
Superintendenters Enker hvor længe maa blive i Bispegaarden / og hvormeget nyde af Indkomsten i Naadens Aar 342. 343
Superintendenters fattige Enker hvormed forsynis 344

Superintendenters Enkers Naadens Aar hvorfra regnis . . 343. 344
Superintendenten i Sædland hvor skal boe / og hvor i skal være Professor . 345
Supplicatzer af hvem og hvorfor paaskrivis skal 201
Supplicatzer over Øvrigheden tør ej ved at paaskrivis . . . 202
Supplicatzer og Supplicatzers Paaskrivelse hvo bør at svare for . . 201. 203
Sværen hvorledis straffis i Rettergang og ellers af hvem det skeer letfærdeligen . . . 865. 866. 867. 868
Svin / som Ubrænte indsettis paa Olden 794
Svogerskab hvor vit agtis at hindre Egteskab 500. 501
Syge af hvem besøgis og betienis skal 247. 248
Syge hvorom ikke maa anmodis 249. 390
Syn naar ikke maa skee . . 30
Sødskindis Tvist om Arvepart hvorledis adskillis . . . 709
Soefaren Mands Ret / som haver stædt sig til tvende . . . 566
Soesager af hvem og hvorledis paakiendis skal . . . 662. 663
Soesager ved hvem udføris maa . 663
Sonners Ret til deris Moderne . 541
Søns Arv / som vinder Penge i eller uden Fællig med Fader . . 700
Søstrenis Arvelod hvor i udleggis . 704

T.

Tabis noget i Dobbel/da svaris der ikke til 856
Tateris og Tatervertis Straf . 564
Taxereborgeris Udvælgelse og Taxereret 439. 440
Taxereborgeris Taxt til hvem ikke naaer 440
Taxereborgeris Taxt naar og ved hvem maa forandris . . . 441
Taxten paa Vognmænds Fragt hvor skal findis 451
Taxten hvorpaa skal settis af Taxereborgere 434
Taxereborgeris Taxt hvo overgaar/ hvorledis straffis . . 434. 435
Testamenter naar fuldbyrdis skal 742. 753
Testamenter hvormed bør at være bekræftede 753
Testimonia fra Skoler og Academier af hvem skal givis . . . 349. 365
Tiende hvoraf skal givis 412. 413. 414
Tiendegiverens Straf/ som tiender Uretfærdelig 416
Tienden hvorledis skal deelis . 414. 417
Tienden hvor først affettis og af hvem henføris skal . . . 414
Tiendetageren naar bør at møde . 415
Tiendetagerens Vidskab om Sognemændenis Høst . . . 415
Tiendetagerens Magt til at lade kaste Tiendegiverens Korn . . 416
Tiendetagerens Straf/ som omgaais Ubillig 416. 417
Tiendens Tilførsel hvor meget Øl maa givis for . . . 418

Tie-

Tieners Ret til Bøder for hans egen Sag 551
Tieners Forseelse/ som har Fuldmagt/hvo svarer til , , , 551
Tieners Forsvar , , , 557
Tienistefolkis Forseelse hvo bør at lide for 550
Tienistefolk paa Landet naar deris Tieniste opsige skal , , , 554
Tienistetyendis Skudsmaal naar/ hvorledis/ hvorfor og af hvem skal givis 555. 556
Tienistetyendis Straf/som forlade deris Tieniste/eller udeblive , 556. 557
Tienistetyende skal have Pasbord 556. 557
Tienistetyendis Ret/som ere tienistløse 558. 559
Tilfælde i Egteskab fra 518. til 523. indberegnet.
Ting naar settis/hvad Orden skal holdis 25. 26
Ting/som er sat/naar brydis/og igien kand settis , , , 77. 78
Tingbøger hvordanne skal være , 79. 80
Tingfred hvorledis bødis for , 916. 917
Tingfred hvorledis regnis , , 919
Tinghørere hvor mange og hvor længe skal være , , , 76. 77
Tinghøreris Skaansel for Omkostning 77
Tingsvidne naar ikke maa udstædis , 29. 30
Tingsvidne hvad er og hvor gyldigt 114. 115
Tingsvidne hvor meget skal koste , 189
Tingsvidne over Bønder for Restantz og Gield skal aarlig tagis/og derefter svaris 854. 855
Tofte hvo skal lade gierde for , 479
Tolderis Tilsyn med bortseglende Skiberum 455
Tolv Mænds Eed maa ingen findis til 118

Torp

Torp naar opdeelis maa af Adelbyes Mænd 811
Torvekiøb med Tyve hvorledis anseeis 970
Træ/hvor i Bisværm er/skal merkis 823
Troldfolkis og deris Medvideris Straf 862. 863. 864
Trolovelse af hvem/naar/hvor og hvorledis forrettis skal 251. 252. 505
Trolovede Personer maa ikke søge Seng sammen 252. 505. 506
Trolovede Personer hvorfor adskillis kand 507. 508. 509. 510
Trolovelse og Trolovelse-Brev naar intet gielder 495. 496.
Trolovelsis Forbud hos Præsten med hvad Skiel agtis 506
Trolovet Mand / som egter anden/ med hvad Straf anseeis 944
Trolovis hvo bør 503
Tryk-materier af hvem skal censureris paa 367. 368
Trykkis / eller trykt indføris/hvad ikke maa 367. 368. 369. 370. 371
Tvigield naar betalis skal 956. 986
Tvistighed imellem Præst og Dægn og Sognefolket af hvem skal paakiendis 16
Tyv hvor langt maa skyde paa Hiemmel 969
Tyv hvo regnis for 782. 977. 979. 980. 981
Tyv for sit eget naar mand kand blive 973
Tyverj hvorledis straffis 983. 984. 985
Tyvnet / som findis under eller uden Bondens Laas/hvorledis straffis for 977. 978

Tyvs Dom naar nogen overgaar/ hvorledis bødis . . . 986
Tyvsag om nogen givis/ hvormed hand maa borge for sig . . . 147
Tyvs og Tyvs Medvideris Ret/som tagis med Kosterne 968. 969. 970. 973. 974
Tyvs Straf/som udbryder af Fængsel og siden stæler . . . 985. 986

U.

Ubekient Ugiernings mand skal Præsten formane Gud for . . . 275
Ubekiente Indlændskis Ret/ naar de forsee sig imod Kirke-Embedet . . . 274
Ubodfærdige Syndere maa visis fra Skrifte 236
Udarvinger uden Fællig hvorledis arve med dem i Fællig . . . 699
Udfordring hvo ankynder / eller giver Aarsag til/hvorledis straffis . 905
Udfordringer maa ingen møde til . 904
Udfordringer maa af ingen fordølgis 907. 908
Udformer nogen anden/hvorledis straffis 900
Udgang eller Udsigt hvor mand ikke maa have 812
Udkaarelse til Bestilling skal skee uden Lav 436
Udlæg i arveløs Boe for hvem indstævnis skal 65
Udlæg efter Nams Dom ved hvem skal gioris . . . 161. 174. 175
Udlæg hos Adelen/eller lige med Adelen Privilegerede,hvo skal giøre eller skaffe 174. 178. 179
Udlæg naar ikke maa skee i Stersboe . 845

Udlagt Gods naar til Ejendom beholdis kand = = = 758.759.760.761
Udlagt Gods naar indløsis / hvorledis betalis den indførte = = = 760
Ugierning hvo befaler/ raader/ eller kiøber anden til/ hvorledis straffis = 892
Ulyd for Retten hvor meget bødis for = 100
Underdommeris Dommis Indstævning 67. 68
Undersaatternis Pligt imod deris Arve-Konge 4.5
Ungdommen maa ingen holde fra Kirke eller Læsningen = = 245. 871. 872
Ungdommen naar og hvor i bør at undervisis 244
Ungdommens Regnskab for Præsten / før de maa komme til Sacramentet 232. 233
Ungdommens Straf for Uskikkelighed under Prædiken = = 874. 875
Universitetets Betientis Værneting 14. 15
Unyttige Stævninger straffis = 74. 75
Uvederhæftigis Stævning til høieste Ret naar intet gielder = = 75. 76

V.

Vaaben hvo udlaaner til at giøre anden Skade med/hvorledis straffis 920. 921
Vaade hvad henregnis til og hvorledis derfor bødis 923. 924. 925. 926. 927. 928
Vaade hvad ikke er = = 925
Vægt af hvem forordnis og hvor findis skal 448
Vægt i Husene hvo frit maa eftersee = 449
Vægt hvo falskelig omgaais med/straffis 449
Værge hvo have skal = = 524

Værge hvo bør at være og af hvem skal settis 524. 525
Værge / som er født dertil / hvordan kaldis til Værgemaal at antage = 526
Værge uden Herret / Birk eller Bye / naar Børnepengene udføre maa = 533. 534
Værge naar fri kand være for Rente og Rentis Rente af Børnepenge = 535. 536
Værge / som fra Værgemaal forløvis / af hvem qvitteris skal = = 537
Værgemaal hvor mange een Mand maa paaleggis = = = 525
Værgemaal hvem kand betrois / eller ikke / = = = 526. 527. 528
Værgepenge hvordan forstaais = 535
Værgepenge hvo ikke bør at give = 540
Værgers Tilsyn med Børnegods under Moderens Værgemaal = = 529
Værgers Regnskab for Oderformynderne og Myndlingene selv = 536
Værgers Forhold med Umyndigis Gods og Pligt imod Myndlingene 531. 532. 533. 534
Værgis Straf for Ubillighed imod Myndlingen 533
Værneting hvilket holdis for 9
Værneting maa ingen dragis / eller skyde sig fra 8. 9
Valrov hvorledis bødis for 967
Vand hvor ikke maa flyde 814
Vand hvorfra ikke maa fældis 815
Vand hvo fælder fra sit Løb / hvorledis straffis 816
Vand / som er for højt stemmet / naar udbryder / hvorledis betalis Skaden 816

Veje hvor mange og hvilke altid skal være 493. 494
Vejefred hvorledis bodis for 919
Vejer eller Heste Molle hvor ikke maa opbyg-
gis 815
Verkstæd naar ikke maa aabnis 872
Vexel hvo antager/ skal tegne paa Vexelbrevet/
og derefter betale 829. 830. 831
Vexel naar/ved hvem og hvorvit kand protesteris paa 830. 831. 834
Vexel naar til anden overdragis maa 832. 833
Vexelbrev fra fremmede Stæder hvorledis anseeis 828
Vexelbrev inden hvad Tid mand skal erklære sig paa 829
Vexelbrev naar tilbage skikkis skal med Protesten 830
Vexelbrev/som nogen giver til eller fra sig/hvorledis anseeis 833
Vexelbrev maa ikke betalis for Forfalds Dagen 834
Vexelbrev/eller Penge/som komme og gaa ved
Vexel/maa ikke arresteris 835
Vexelbreve hvo bør at skaffe Exsecution over 836
Vexelbrevis Indhold og Kraft 827. 828
Vexelbrevs Værdj af hvem og til hvem skal betalis 837
Vexelret naar forbrydis 831. 835
Vidiffers Brug 785
Vidnisbyrd hvo skal paahøre/hvorhen stævnis 21
Vidnisbyrd naar ikke maa føris 29. 30
Vidne efter Ord i Rettergang 53
Vidne enten det er personligt eller skriftligt 103. 104. 105

Vidne naar ikke anseeis 105. 109. 110. 111
Vidne efter andens skriftlig Sædel 105
Vidne naar ved Eed afleggis skal 106
Vidners Eed fra 1009. til 1014. indberegnet.
Vidne imod Vidne hvorledis agtis 108
Vidne skal lovlig kaldis til at høre Vidne imod sig 109
Vidne at paaskyde tilstædis een gang 109
Vidne paa eens Mund naar kand gielde 111. 112
Vidne naar i egen Person maa stævnis til Landsting og bør at møde 112. 113
Vidner i Søesager naar eedelig maa føris/ og hvorledis igiendrivis kand 663. 664. 665
Vielse hvorledis/ naar og hvor/ forrettis maa 251. 252
Vilde Dyr/som saaris paa eens Grund/ og falde paa andens/hvem tilhøre 796
Vilde Dyr/som nogen opføder/naar maa dræbis 824
Villige Vidner hvilke agtis for 110
Vilt hvad Slags og naar ikke maa slaais/fangis/eller skydis paa Fællet 797. 799
Vilt hvo skyder i Kongens Vildbane/ hvorledis straffis 800. 801
Vilt maa ikke bortskænkis eller sælgis af Skytten 798
Vognmænds Lavet af hvem bestillis Oldermand 450
Vognmænd hvor meget maa tage af de Rejsende 451
Vokkalve 806

Voldforsel hvorledis bødis for = 914
Voldgivelse paa Dannemand = 63. 64
Voldsbøder inden hvad Tid skal betalis 184
Voldsbøder hvor meget er = = 950
Voldsmands Straf / som anholdis paa ferst Fod = = = 147. 148
Voldtægt hvorledis straffis = 942. 943
Voldtagen Hustrue naar og hvor bør at klage over Vold = = = 943
Voldtagen Hustrue hvorledis anseeis 512. 513. 944
Vornederettighed hvem tilkommer = 486
Vorned til hvad Grund den er / som fødis andenstæds end Forældrene boe paa 488
Vorneds Arv skal Husbonden have Omsorg for = = = 720. 721
Vorned maa frigivis / men ikke sælgis = 490
Vorned hvo ikke maa frigive = 490
Vorned hvo ikke er = = 491. 492
Vorned naar ikke maa givis Skudsmaal af Præsten = = = 487
Vorned naar maa antagis til Borger 492
Vorned naar maa være frj for Fødestavn 492. 493
Vorned bliver der som hand har fast paa 489
Vornede under Præster hvem tilhøre 491
Vorneds Pligt = = 486. 488
Vorneds Fribrev skal tagis Tingsvidne paa 490
Vraad hvor meget er = = 953
Vrag hvo skal lade bierge = 638
Vrag hvordan skal omgaais med 638. 639
Vrag hvem tilkommer = = 639

Vrag/ som findis i Soe/ til hvem antvordis skal = = = 639. 640
Vrag hvo finder/ hvor meget der af nyder = = = 639. 640. 641
Vurderingsmænd af hvem udmældis 161
Vurderingsmænd naar anden Gang maa krævis = = = 171. 172
Vurderingsmænds Pligt og Betalning 162. 191. 198

EXTRACT
Af Hans Kongl: Maj: allernaadigste Privilegio.

HAns Kongelig Majestet haver allernaadigst bevilget Cancellie-Raad og Cammer-Secreterer Caspar Scholler til Lellinge og Spangager Gaarde / og hans Arvinger / eller hvem hand / eller de / denne Frihed skulle ville overdrage / denne Lov i Danskt og ellers i hvad andet Tungemaal den skulle kunde blive oversat paa / alleene at maa lade trykke og fal holde udj tredive Aars Tid / fra Publicationens Dato at regne / og / om nogen anden skulle inden forskreven Tids Forløb fordriste sig den enten her at eftertrykke / eller trykt at indføre / eller fal at holde / da skal hand have forbrut alle de Exemplarier hand kand have med at fare / og give i Straf for hvert Exemplar hand saaledis betreffis med Et Tusind Rix Daler til lige Deele imellem bemælte Cancellie-Raad / de Fattige og Angiveren / og derforuden som Kongens Mandaters motvillige Overtræder være General Fiscals Tiltale undergiven.

Prentet i Kiøbenhavn af Joachim Schmedtgen /
Aar 1683.

FOTO: 180323 s.25

foto Farol neg. 174443
fot. 37877 .s. 807-809
Foto 1639